

1507

IHS

Archivo de Loyola

Sección 5.ª Serie 2.ª Vol.º 17.

Est. 13.

Plut. 1.

Loyola

Escritos de

de Villalón, Fr. Juan de
Caceres

Abbo de Loyola

Archivo de Loyola

Estante

Plúteo

R. S.

Theologia naturalis. Dogmunde de Salute

Año 1507. Ingdum.

(Archivo de Loyola).

Prologus.

Incipit Theologia s. sine liber creaturarū

Theologia naturalis siue li-
ber creaturarū specialiter de
homine & de natura eius in
quantum homo. & de his
que sunt ei necessaria
ad cognoscendum se
ipm & deū. & omne
debitū ad quod
homo tene-
tur et obli-
gatur tā
deo q̃ p
rimo.

De Sabunde

1507

Burgu. 1862.

[illegible]

Incipit Theologia naturalis. siue liber creaturarū
specialiter de homine. et de natura eius inquantū hō.
et de his q̄ sunt ei necessaria. ad cognoscēdum seipm et
deū. et omne debitū. ad qd homo tenet et obligat. tā deo
q̄ primo. cōposit⁹ a venerabili viro magistro Ray-
mundo de Sabūde. In artibus et medicina doctore. et
in sacra pagina egregio professore.

Prologus.

A laudē et gloriā altissime et glorio-
sissime trinitatis. virginis Marie et totius cu-
rie celestis. In noīe dñi nostri iesu xpi. ad
utilitatē et salutē oīm xpianorū. sequitur scia
libri creaturarū. siue libri nature et scia de
hoīe. q̄ est ppria hoī inquantū hō ē. Que ē necessaria
omni hoī. et ei naturalis et pueniēs. p quā ip̄e illumi-
at ad cognoscēdū seipm et suū conditorē et omne debitū
ad qd hō tenet inquantū est hō. Et de regula nature
per quā etiā cognoscit q̄libet oīa ad q̄ obligat natura-
liter. tam deo q̄ primo. Et non solū illuminabitur ad
cognoscēdū imo p istā scientiā volūtas mouebit et ex-
citabit sp̄ite. et cū leticia ad volēdū et faciēdū ex amo-
re. Et nō solū hec. s; ista scientia docet oēm hoīem co-
gnoscere realiter sine difficultate et labore omnē veri-
tatem hoī necessariā. tā de hoīe q̄ de deo. Et oīa que
sunt necessaria hoī. ad salutē et suā pfectionē. et vt per-
ueniat ad vitā eternā. Et p istā scientiā hō cognoscit
sine difficultate et realiter quicqd i sacra scriptura cō-
tinetur. Et quicqd in sacra scriptura dicit et precipit. p
istā scientiā cognoscit infallibiliter: cū magna certitū-
dine ita q̄ intellect⁹ human⁹ cū omni securitate et cer-
titudine: omni dubitatioē postposita. toti sacre scriptu-
re assentiat: et certificet. vt nō possit dubitare q̄stionē
in ista scientia. Et p istā scientiam pōt solui oīs questio
que dicit sciri tā de deo q̄ de seipso et hoc sine difficulta-
te. Et cognoscitur in hoc libro: oēs errores antiquorū
phōrū et paganorū ac infideliorū: et p istā sciā: tota fides
catholica: infallibiliter cognoscit et pbat esse vera. Et
omnis secta que est cōtra fidē catholicā. cognoscit p-
batur infallibiliter esse falsa et erronea. Et ideo nunc
in fine mūdī: est necessaria omni xpiano: vt q̄libet sit
munus solidat⁹: et cert⁹ in fide catholica p impugna-
res fidei vt null⁹ decipiat et sit parat⁹ mori p ea. Et il-
lū p istā sciā intelligit facilliter q̄libz oēs doctores
scitōs. Immo ista est incorporata et libris eorū. s; nō appa-
ret. Sicut alphabetū est incorporatū in oīb⁹ libris. Ita
ista scientia est sicut alphabetū omnium doctorū. et ideo

Ad te-
ria libri.

Utilitas
libri.

Recessus
tas libri.

Sufficiē
tia libri.Modus
huius scie.Exterior
utilitas
libri.

sicut alphabetū pmo dicitur scribi. Quare quilibet si vult intelligere oēs doctores et totā sacrā scripturā habeat istā scientiā: quod est lumen oīm scientiarū. Id si visesse solidat: fundat: firmat: certat: addiscit pmo hanc scientiā. Aliter eris vagus et pflugus non habes stabilitatē in tempore. Quod ista ē radix et origo et fundamentū oīm scientiarum. Quod sunt homines necessarie ad salutē. et ideo quod habet in se salutē in spe: dicitur hinc primo in se radicē salutis. Et ideo qui habet istā scientiā habet fundamentū et radicē oīs veritatis. **¶** Uterius. Ista scientia nulla alia indiget scientia neque arte. Non enim presupponit grāmaticā atque logicā neque aliquā de liberalibus scientiis siue artibus nec philosophicā neque metaphisicā. quod ista est prima et hōi necessaria. et ordinat oēs alias ad bonū finē. et ad verā hōim veritatē et utilitatē. Quod ista scia docet hōiem cognoscere seipm et ppter quod factus sit. et a quo factus sit. Quid est bonū suū. et quid malum suū. quod dicitur facere et ad quod est obligatus. et cui ipse obligatus et nisi hō cognoscat oia ista. quod perficit alie scie. Oēs enim scie sunt vere vanitates si ista deficiat quod hōies illis vtunt male et ad dānum suū. quod ipse nescit quo vadat nec vnde venit nec ubi est. vnde etiā docet cognoscere oēs corruptiones et defectus hōis. et dānationē et vñ venerit hōmini. Et in quo statu est homo. et in quo pmo fuit. et vñ cecidit et quo iuit. et quantū elongatus a sua prima perfectione. Et docet qualiter reparari potest homo. et que sunt necessaria ad suā reparationē. Et ideo ista scia est cōsistat laicis quod clericis et oīu ditioni hōim. et potest habere infra mēsem et sine labore. nec opus aliqd impetorari. Nec habere aliquē librum in scriptis. Nec potest tradi oblivioni: si semel habita fuerit. Et facit hōiem letū humilē. begnū. obedientē. et habere oia vicia odio. et pccatā. et diligere frutes et nō inhiat neque extollit scientiā. **¶** Preterea hec scientia arguit per argumēta infallibilia quibus nullus potest contradicere. Quia arguit per quod sunt certissima cuiuslibet hōi per experientiā. scilicet per oēs creaturas et per naturas ipsius hōis et per ipmmet hōiem oia probat. et per illa quod homo certissime cognoscit de seipso per experientiā et maxime per experientiā cuiuslibet intra seipm. Et ideo ista scia non querit alios testes quod ipmmet hōiem. **¶** Item hec scientia in principio apparet valde vilis et nullus valoris. eo quod incipit a rebus minimis quas quilibet vilipendit. sed tñ in fine sequitur fructus nobilissimus et infinitus. scilicet noticia de deo et de hōie. Quia quantomagis incipit in rebus humilibus. tantomagis ascendit ad celestia et ardua. Et ideo quod vult habere fructū ex

ercitet se primo in principiis humilibus hōi scie. et non contēnet. quod aliter nullū fructū haberet. Quod puer nisi hñ primo fuerit exercitatus in cognitiōe alphabeti et cuiuslibet lfe per se: non poterit postea hñ addiscere ad legendū. Et id non fit alicui graue. quod plus sciet in fra mēsem per istā scientiā quod per centū annos studendo doctores. Et hec scia nihil allegat neque sacrā scripturam neque aliquos doctores. immo ista cōfirmat sacrā scripturā. et per eā hō credit firmiter sacre scripture. et ideo precedit sacrā scripturā quo ad nos. **¶** Un duo sunt libri nobis dati a deo. scilicet liber vniuersitatis creaturarū siue liber nature. Et alius ē liber sacre scripture. **¶** Primus liber fuit datus hōi a principio dū vniuersitas rerū fuit condita. quā quilibet creatura nō est nisi quod dā lfa digito dei scripta. et ex pluribus creaturis sicut ex pluribus lris cōponitur liber. Ita cōponitur liber creaturarū. in quo libro etiā cōtinet homo. et est principia hōis lfa ipm libri. Et sicut lfe et dictiones facte ex lris importat et includit sciam et diuersas significatōes et mirabiles snias. Ita cōformiter ipse creature simul cōiuncte. et adinuicē cōparate important et significāt diuersas significatōes et sentētias. et continēt sciam hōi necessariā. **¶** Secundus autem liber scripture datus est hōi scdo. et hoc in defectu primi libri eo quod hō nesciebat in pmo legere. quod erat cecus. scilicet tñ primus liber creaturarū est oibus cōis. sed liber scripture non est cōis quod solū clerici legere sciūt in eo. **¶** Item primus liber. scilicet nature non potest falsificari nec deleri neque false interpretari. id heretici non possunt eū false intelligere nec aliqis potest in eo fieri heretis. Scilicet scds potest falsificari et false interpretari. et male intelligi. At tñ vterque liber ē ab eo dē. quod idē dñs et creaturas condidit. et sacrā scripturaz reuelauit. Et id cōueniunt adinuicē. et nō cōtradicit vnus alteri. sed tñ primus est nobis cōnaturalis. scds supernaturalis. **¶** Preterea cū hō sit naturaliter rōnalis. et susceptibilis discipline et doctrine. Et cū naturaliter a sua creatione nullā habeat actu doctrinā neque sciam. fit tñ apud ad suscipiendū eā. Et cū doctrina et scia sine libro in quod scripta sit nō possit haberi cōueniētissimū fuit. ne frustra hō eēt capax doctrine et scie quod diuina scia hōi librum creauerit. in quod per se et sine magistro possit studere doctrinā necessariā. ppter hoc totum istū mundū visibile sibi creauit. et dedit tanquā librum per priū et naturalem et infallibilem dei digito scriptū. vbi singule creature quasi lfe sunt nō hūano arbitrio sed diuino iudicio. ad demonstrandū hōi sapien-

Duo li-
bri nobis
dati i fra
ti. xxi.Differen-
tia libro-
rū istoz.

Addice
tis quali
tas.

Biblioteca

Quiddi
tas huius
scientie.

nam et doctrinā sibi necessariā ad salutē. Quā quidē
sapientiā null⁹ pōt videre. neq; legere p se i dicto libro
semp apto nisi fuerit a deo illuminatus et a pctō origi
nali in datus. Et iō null⁹ antiquorū phorū paganorū
pōt legere hanc scientiā. q; erāt excecati q̄tus ad pro
priā salutē quis in dicto libro legerūt aliquā scientiā
et oēm quā habuerūt ab eodē cōtraxerunt. sed verā sa
pientiam que ducit ad vitā eternā quis fuerat in eo
scripta. legere nō poterūt. ¶ Ista autē scientia nō est
aliud nisi cogitare et videre sapientiā scriptā in crea
turis. et extrahere ipsam ab illis et ponere in aia. et vi
dere significationē creaturarū. Et sic cōparando vnā
creaturā ad aliā et cōiungere sicut dictionē dictioni.
et ex tali cōiunctione resultat sentētia et significatio ve
ra. dū tñ sciat homo intelligere et cognoscere. Et q; sa
croscētā romana ecclia est mater oīs xpianorū fidelīū
et magistra gfe et fidei regula et vitatis. idcirco sue cor
rectioni totaliter subiciū quicqd hic dī et cōtinetur.
¶ Sequit radix origo principii et fundamentū istius
scientie. ¶ Titulus. j.

Quia homo naturaliter semp querit
certitudinē et euidētissimū clarā. nec aliter qe
scit nec qescere pōt. donec venerit ad vlti
mū gradū sue certitudinis. Uerū q; certi
tudo et pbatio suos hz gradus. et est maior
et minor certitudo. maior et minor pbatio. Virt⁹ autē
pbatōnis et causa toti⁹ certitudinis oīs ex certitudi
ne et virtute testimoniorū et testīū ex quib⁹ depēdet et
causaf tota certitudo. Uñ quātomagis testes sunt cer
ti. manifesti et indubitati. et veri. tātomagis est certus
illud qd ex eis pbat. Et si testes sint ita certi et ma
nifesti et testimonia eorū ita manifesta vt nullo modo
possit dubitari. nec nobis possint esse magis manife
sta et certiora. tūc illud qd ex eis pbatitur. sine dubio
erit nobis certissimū manifestissimū et euidētissimū.
Et q; quāto sunt testes magis extranei distātes elon
gati a rede qua dubitaf. tāto minorē fidē et certitudi
nem generāt. Quāto autē testes sunt magis vicini pro
pīqui et intranei et indubitati. tāto maiorē fidē faciūt et
credulitatē. Et q; nulla res magis vicina magis ppin
qua et magis intranea vel intrīseca et ppria alteri ē q̄
ipemet sibi. Et iō quicqd pbat de aliqua re p ipam
met rē. et p naturā ppriā. maxime certū est. Et cū nul
la res creata sit ppinq; hōi. q̄ ipemet homo sibi. iō
quicqd pbat de hōie p ipmet hōiem. et p suā ppriā
naturā et p illa q̄ sunt sibi certa. de illo maxime certus

Virtus p
batōnis
est ex te
stimōijs.

Testes vi
cini ma
iorē fidē
faciunt.

manifestū et euidētissimū est ipi hōi. Et ista est vili
tas certitudo et maxima credulitas. q̄ possit causari vt
creari p pbatōnē. Et iō ipemet hō ex sua ppria natu
ra dīet mediū argumētū et testimoniū ad pbādū oīa
de hōie. s. q̄ ptinet ad salutē hōis. vel ad dōnationē vt
felicitatē. vel ad bonū vel ad malū ei⁹. Aliter autē hō
nūq; erit vtilitate cert⁹. ¶ Necesse est ergo q; hō cognos
cat seipm et suā naturā si aliqd velit certissime pbare
de seipso. et q; hō est extra seipm. et elōgat⁹ et distāse a se
ipso p maximā distantiā nec vnq; habitauit in domo
ppria. s. in seipso. immo semp mālit extra domū suā et
extra se. et ex eo q; ignorat seipm. nescit seipm. et de tā
to est elōgat⁹ et distat a seipso. et tñ extra seipm est. de
quāto ignorat seipm et q; totaliter nescit seipm. ideo
totaliter est extra seipm et per consequens quia nun
q; habitauit in seipso. neq; intravit in se. nec vidit se
ignorat se. nescit quid valet. et ideo dat seipso nihilo.
s. p pctō. et p paruo gaudio et modica delectatione. Qz
ergo hō totaliter est extra se. iō si dī videre se. necesse
est q; intret i se et intra se. et veniat ad se et habitet intra
se. Aliter est impossibile q; cognoscat se nec videat se
neq; suū valorē. suā naturā. et suā pulchritudinē natu
ralem. Et q; homo ignorat seipm a necessitate. et ne
scit domū suā in qua debet habitare. ideo necesse est
q; alte res ducāt eū in seipm. Uerū q; hō est in alio lo
co fm naturā. ideo si dī ascendere ad se. necesse est eum
habere scalā p quā ascēdet ad se. Tūc autē homo ascen
dit et vadit ad se q̄ incipit seipm cognoscere. et tot pas
sus et gradus facit et ascēdit. quot cognitiones de seipso
acquirat. Et tūc intrat i seipm. q̄ cognoscit seipm. Et
q; modus cognoscēdi hōis est. vt p illa q̄ sunt sibi ma
gis et primo nota: cognoscat que sunt sibi ignota. et per
illa q̄ scit ascēdet ad illa q̄ nescit. et cū semp res minus
nobles et inferiores sint homini primo cognite. et res
perfecte digniores nobiliores sunt ei vltimo cognite.
Et ideo q; hō est res dignior superior et pfectior hui⁹
mūdi. ppter hoc cognoscit alias res inferiores. et vlti
mo cognoscit seipm. Quapropter vt hō q; tñ est elōgat⁹
a se p cognitionē q; totalit⁹ ignorat se. et sit extra. se pos
sit reduci et venire ad se p cognitionē. iō est ordinata
rerū et creaturarū vniuersitas tāq; iter via et scala im
mobilis et naturalis. habēs gradus firmos et immobi
les per quā hō veniat et ascēdet ad seipm. In qua vna
res est inferior. et alia superior. vna pfectior et alia
minus perfecta. vna nobilior et dignior q̄ alia ad
modum cuiusdam scale ascendēdo. Et ideo vt homo

hō dī co
gnoscere
alios et
seipso.

Grades
gradus re
ru adin
uice qd
cūf scala
nature.

Primus
gradus re
rum.

possit venire ad ipsi cognitionē necesse erit sequēte ordinē obfuarē. ¶ Prio opz videre & considerare ordi nē rerū inter se: & diuersos grad⁹ rerū ordinarē in vniuerso: & considerare qualibet rē in se: & qd hz i seipā. ¶ Scdo hoc considerare opz cōpare hōem qd est sup m⁹ inter oēs res mūdi ad oēs alias res. Et ista cōpa fit duob⁹ modis. Prio. s. p cōuenientiā: Et sō per vtrāq ita q necesse ē considerare quā cōuenientiā hz hō cū alijs reb⁹: quā vtrāq. Postea ex ista cōuenientiā & vtrāq manifestabunt oīa q scire debem⁹ de hōie & de deo. ¶ Pilla q sunt inferiora hōis. itineram⁹ & ascēdim⁹ ad hōiez: & p hōiez imus & ascēdim⁹ in deū sicuti p verā scalā p quā debem⁹ ascendere in cognoscendo. Alr est impossibile veritatē cognoscere recte. Ita q duo sunt ascensus & due diete. Prima dieta est prim⁹ ascēsus: & est de oibus inferiorib⁹ vsq ad hōiem. Scda dieta & scds ascensus est de hōie vsq ad deum. ¶ Quātū ad primū videndū est quō multi sunt grad⁹ rerū in mūdo distincti adinuicē immobiles & firmi. ex quibus scala nature componitur & ordinat⁹. Et opz eos numerare & cogitare quenlibet per se. vnde tota rerum vniuersitas reducit⁹ ad quattuor grad⁹: gñales. ex quib⁹ quattuor est composita scala nature. Sed tñ infra quēlibet gradū generalē sunt multi gradus spāles q sub vno gradu gñali cōtinent⁹. Generales aut gradus sic ordinant⁹ adinuicē. Qd qd est vel est tātū. & non viuūt: nec sentit: nec intelligit: nec di scernit: nec vult libere. ecce prim⁹ grad⁹. Vel ē & viuūt tātū & non sentit nec intelligit. & ecce scds. Vel ē viuūt sentit tantū & nō intelligit & ecce tertius grad⁹. Vel ē. viuūt sentit intelligit vult libere: ecce qrt⁹ grad⁹. Sic ergo ista quattuor ēē viuere sentire: & intelligere cōtinēt oē qd est: & in istis qttuor oīa claudūt: & nihil est extra ista qttuor. Per intelligere em cōprehendit di scernere & velle libere. ¶ In prio g gradu sunt oīa q hnt ēē tñ. & non viuere nec sentire nec intelligere. Et sub isto gradu cōprehendunt infinitē res. q quis oēs in hoc cōueniāt q hnt ēē tñ & non viuere nec sentire & tñ sub illo ēē tñ multū dñt adinuicē fm q vna res hz nobili⁹ & digni⁹ esse q: altera: & nobiliōrē & digniōrē virtutē & opationē q: altera. Vñ prio in isto gradu cōtinent⁹ elemēta. s. terra: ignis: aq: & aer: & vñ qd hz suā ppriā naturā p se separatā ab alijs. s. aqua aer: & ignis. Et ē ordo inter ipā: q: terra est infimū & quasi nullus nobilitatis. aq: nobili⁹ & digni⁹: & aer digni⁹: q: aqua: & ignis nobili⁹ q: aer. Considerādū

est ergo qd hz istoz p se quantū fieri poterit: vt videat⁹ qd hz in se. grosse & vulgari mō. Sub isto etiā gradu continent⁹ oīa q gñant infra terrā sicut sunt minera lia & metalla sicut est argentū: viuū: plūbum: ferrū: cuprū: aurū: argentū: stannū. que dñt adinuicē fm maiōrē & minore nobilitatē. Et est etiā lafurum qd excedit oē metallū in nobilitate & piositate. Et ē etiā ibi sulphur: salpetra: salgemā: a luna q sunt magne virtutis & vigoris. In isto ē gradu sunt oēs lapides: tā p ciosi q: etiā alii. Cogita ergo quāta vtriusq: q: valor est in lapidib⁹ p ciosis. non ex pte quātitatis s. ex pte virtutis veluti sunt Carbūculus: Jacinctus: Smaragdus: Cristall⁹: Corall⁹ &c. In isto etiā gdu cōtinēt oēs celi & oīa corpa celestia. oēs planete. oēs stelle. ac etiā alia q hnt tñ esse & non viuere. & oēs res artificiales: q in hoc oēs pueniūt: q: hnt esse tñ & non viuere. ¶ In scdo gradu scale sunt oīa illa q hnt esse & viuere tñ & non sentire neq: intelligere. vñ illa dicunt viuere q per se mouent sine alio sursum & deorsus: añ & retro ad dexterā & sinistra. In illo gradu pntinent oēs plāte & arbores & herbe: q: dicuntur viuere. nā mouēt sursum deorsus añ retro &c. p se & sine alio. & hoc qñ crescunt sursum deorsus: añ & retro & p se trahūt alimen tū a terra. & nutriunt⁹ pntine & crescunt & augmētant⁹ & generāt sua semina & suos fruct⁹. Et iō dicuntur viuētia. q: p se nutriunt⁹ gñant⁹ & augmētant⁹: & hoc per virtutē ppriā quā hnt in se. & iō p se mouent: & hoc non hnt elemēta nisi p quādā similitudinē. In isto aut gdu sunt due dñe. s. herbe & arbores. Et res digni⁹ ē arbor q herba. Sub isto gradu pntinent innūerabiles res. s. spēs & cōplexiones arbor⁹ q dñt adinuicē: & vna nō est alia: & vna ē nobili⁹: altera. Silr continent⁹ inu merabiles spēs herbarū: & virtutes & nature earū quā rē vna non est alia: & qlibet hz suā ppriā naturā & virtutē. ¶ In tertio gradu sunt oīa illa q hnt esse viuere & sentire tñ. Et istud sentire cōtinēt sub se videre au dire gustare odorare & tangere & oēs opationes quas habent aīalia bruta pl⁹ q arbores & herbe. Sub isto gradu pntinent oīa aīalia siue finit in terra: siue in aq: siue i aere. sicut sūt aīalia terrestria qdrupedia reptilia volatilia atq: pisces. ¶ Considera quot sunt spēs aīaliū q ambulant sup terrā & dñas & diuersitates eorū ac spēs & dñas aīaliū: & nobilitates earū silr pisciū. ¶ In aīalibus aut sunt tres gradus p qd aīalia adinuicē ordināt⁹ & diuidunt⁹ atq: distinguit⁹. Qm qdaz sunt aīalia q hnt sensum tactus tñ. & nō hnt memoriā

Secund⁹
grad⁹ re
rum.

Que dñt
sur viuere

Solutio imp
tig q pot fieri

Tertius
grad⁹ rerū

Bibliotec

• 1. *disf. 2*

92. foumies
en diens car
et indigne
indigne.

Quartus
gradus.
rerum.

ti gradus ad tres gradus pcedētes Et p^oio scdm con
uenientiā ⁊ hoc dupliciter. s. scdm cōueniētiā gñalem
et secundum conuenientiam specialem.

Consideratis istis gradib⁹ rerū q̄ sunt in mundo p̄ sensū t̄ experientias. de q̄b⁹ nullus pōt dubitare. Itē cop⁹ facere cōparatōne t̄ cōpare vñā rē ad aliā et cōparare boiem ad oēs alias res. et hoc scdm̄ conueniētiā t̄ dīam. In quo cōuenit hō in aliis rebus inferioribus in quo differt ab eis. Et in ista cōparatōne cognoscat seipsum t̄ hoc qd̄ est supra ip̄m. s. deū t̄ suū cōditōrē. Consideret ergo hō p̄io cōueniētiā quāz h̄z cū alijs reb⁹. Et p̄io ḡnialiter sc̄do sp̄aliter. Tñ h̄z cōuenit cu oib⁹ alijs reb⁹ insensibilib⁹ t̄ h̄z cōueniētiā cū eis. q̄z h̄z i se illa q̄ alie res insensibiles hñt. t̄ easdē pfectōes t̄ oēs gradus. Tñ h̄z in se ē sicut res in p̄io gradu. vñ sunt elemēta q̄ cōtinent i se l̄z inuisibiles t̄ q̄tuor elemēta t̄ sub alia forma. t̄ nutritiua elemēta. t̄ h̄z vita in eis t̄ habitatio t̄ cōtinentia t̄ finis. vñ res in eis.

Incipit p
ma pars
lis huius
operis.

Genera-
lis conue-
nientia
hominis
cum alijs
rebus.

Secūda
cōueniē-
tia.
Tertiācō
ueniētia.

Nota.

nitatem ⁊ amicitia cu oibꝫ alijs rebus inferioribꝫ. Si
tñ dñs hōs considerare q illa q res inferiores hñt diuini
hō hñ oīa illa cōtūctū et simul vñ declaradū est. Itaq
oīa hñ hō ⁊ nihil sibi deficit de omnibꝫ qtuor gradibꝫ
bus nec aliqd pōt supaddi. nec aliqs gradus pōt esse
supra hominem in dignitate. qz hñ effeuire sentire.
⁊ intelligere. ⁊ liberum arbitrium ⁊ sic que sparsim ⁊
diuim sunt in alijs rebus per suas portiones sunt in
homine coniunctim ⁊ nihil ei deficit.

Cibic offenditur fructus qui ex ista comparatione sequitur. quoniam ad oculum probatur & concluditur quod aliquis est dominus inuisibilis supra hominem qui ipsum condidit & omnes istos gradus ordinavit.

¶ Titulus. iij.

[illegible]

Anc oportet considerare qd hō arguere
re et concludere ex ista cōparatione. et qd
debet ex de arguere. certe qd hō h̄ cōiun-
ctim et similr illa q̄ alie res h̄nt diuissim. vt
arguere q̄ ille idē qui ordinauit diuissim
alias res et naturas dādo cuilibet suā portionez. q̄ ille
idē nūero et nō ali⁹ cōiunxit oīa simul in ipō hoīe. s. cō-
iunxit esse viuere. sentire. et intelligere et liberū arbi-
triū. Ergo ille idē q̄ dedit reb⁹ inferiorib⁹ hoc qd h̄nt
dedit homini hoc qd h̄nt. Ergo sicut hō nō dedit alicui
rei inferiori hoc qd h̄nt: ita sibi metip̄i nō dedit illd qd
h̄nt. Sicut ergo hō nō dedit inferiori rei esse neq; viuere
neq; sentire. Ita nec hō dedit sibi ip̄i. neq; esse viuere
neq; sentire neq; intelligere. Ergo eadē manū oīa
fecit. Idē dñs idē artifex oīa ordinauit pportionalit⁹ et
limitauit. ¶ Queram⁹ ergo quare res p̄mi gradus nō
h̄nt plus q̄ esse. et nō h̄nt neq; viuere neq; sentire vt
elemēta: q̄s limitauit eis vt nō plus haberēt: Et q̄s li-
mitauit arboribus et plātis. vt nō haberēt plus q̄ viuere
et aīalibus vt nō haberēt plus q̄ sentire: Quis fecit
aīalia ascendere ad illū gradū vltra arbores et plātas
et nō vltra q̄s mēsurauit eis in tali mēsurā et nō alia:
quare hoīes h̄nt vltra ista tria intelligere velle et nol-
le et liberū arbitriū: Quis coniunxit ista tria cū libero
arbitrio simul. et vltra nō est ascēsus: sed in hoīe est fi-
nis et cōplemētū et i eo sunt oīa et ei nihil deficit: Quis
exaltauit hoīem vltra arbores et aīalia bruta. Quera-
mus an hō ista coniunxit in seipō vt nihil ei deficiat.
Et an ip̄e seipm sic exaltauit et supra oīa alia eleua-
uit an ali⁹ hoc fecit. Queram⁹ an ista ordinauerūt et men-
surauerūt seip̄a. vt qd h̄nt et nō plus haberēt vel ali⁹
alter ab eis hoc fecit. an oīa ista dederūt sibi metip̄i hoc
qd h̄nt et nō vltra v̄ aliq̄s alius dedit eis. S; est im-
possibile qd oīa ista seip̄a mēsurauerunt et sibi ip̄is de-
derūt hoc qd h̄nt. et tñ sūt ordinata et mēsurata. Ergo
aliq̄s ali⁹ ex his supior oībus ista ordinauit: mēsurā-
uit et limitauit. et dedit eis qd h̄nt. Ergo idē magister
idē artifex. eadē man⁹ oīa ordinauit. mēsurauit limi-
tauit. et cuilibz suū p̄p̄iū gradū dedit. Et ille idē q̄ fe-
cit ascendere arbores supra elemēta in dignitate. et aīa-
lia supra arbores. et hoīes supra aīalia. Et ille idē q̄ or-
dinauit vt arbores viuerēt et nutritur capiendo cibū
immediate a terra p radices cōiunctas infra terrā. ille
met ordinauit qd aīalia viuerēt et nutritur p os. et nō p
radices. et hoīes sūt vt quīs cōe sit viuere herbis aīa-
libus et hoībus. nihilominus nobilior modus viuendi

Querens
dubucit i
cognitio-
nem dei.

Solutio.

Est in aīalibus q̄ in arboribus et herbis et nobilior ad
huc in hoībus q̄ in aīalibus. Et q̄s hoc ordinauit. et
quis inuenit istos tres modos et gradus nutriendi et vi-
uēdi. Idē idē dñs et idē artifex. ¶ Preterea quis oīa
ista cōseruat vt qd h̄nt maneat in suo gradu. in suo sta-
tu. et in suo ordine. Quis fecit istos gradus stabiles vt
permaneat cōtinue sine cōfusione. Quis manutinet
vt terra maneat terra. et aqua aqua et c. Idē idē dñs
q̄ ordinauit et q̄ dedit. Cōclusio. Ergo tu hō qd accepi-
sti habes ad eodē a q̄ alie res acceperūt hoc qd h̄nt.
Ergo tu p̄mēs etiā ad ordinē aliarū rerū. et facis vnū
ordinē cū eis. et vnā hierarchiā. Ergo sequit⁹ qd tu es il-
lius cui⁹ sunt alie res et p̄suaris et gubernaris ab eo
dem a quo alie res gubernant et cōseruant. Ergo sicut
alie res nō sunt sui p̄p̄is. s; sunt illi⁹ q̄ fecit eas vñ se-
quitur qd tu hō nō es tu ip̄s. s; illi⁹ cui⁹ sunt alie res
ergo tu es illi⁹ cui⁹ est terra. cui⁹ est aq̄ et c. et alia elemē-
ta in q̄bus tu habitas. ¶ Alter⁹ cōclude et argue. Tu hō
nō dedisti tibi hoc qd habes nec res inferiores dede-
rūt tibi hoc qd habes. nec talē te fecerūt. ergo aliquis
maior q̄ tu. Et qui est supra te dedit tibi hoc quod ha-
bes. quia ab alio habes post q̄ a teipō non habes. nec
ab eterno habuisti.

¶ Quomōdō necessario est vn⁹ dñs tm̄ q̄ ē supra hoīes.

¶ Titulus. iij.

Preterea necessario sequit⁹ qd ille q̄ est su-
pra hoīem. a quo hō habet quicqd h̄nt est
vnus dñs et non plures. Quāuis em̄ sunt
plures et innūerabiles res et diuerse. in
istis quattuor gradib⁹ tñ nō est nisi vn⁹
ordo vna ordinatio inter om̄es. Oīa em̄
habēt ordinē vnū. oīa em̄ sunt cōiuncta. oīa colligata
in vno ordine. Oīa ascēdunt ordinate de gradu i gra-
dū. de minore ad mai⁹ semp ad digniora ascēdendo.
Ergo vnitas ordinis demonstrat vnū solū ordinatōrē.
vnū gubernatōrē. vnū artificē qui tā diuersa cōiunxit
in vno ordine. Itē quomōdō tā diuersa res et p̄trarie ad
inuicē. sicut sunt aqua et ignis. humidū et siccū. et alie
res multe adinuicē cōtrarietates possunt cōiungi in
vno ordine et cōseruari infra vnū ordinē. nisi ess⁹ vn⁹
solus nūero q̄ oīa ordinauit. Idē em̄ duo cōtraria na-
turaliter possunt cōuenire in vno ordine nisi per vnū
ordinatōrē. Ergo contrarietates rerū in vno ordine ar-
guit vnū artificē tm̄. Preterea elemēta intrāt herbas
et arbores et nutriūt eas. et fruct⁹ earū p̄tinne. Et fruct⁹
et herbe intrāt aīalia et nutriūt ea. Et etiā tā fruct⁹ q̄

Alia rō
ad idē.

Cōclusio
vni⁹ veri
sūmi dei

Probat
q̄ sit vn⁹
deus.

Scōa rō

Tertia
ratio.

Titulus. iij. q. deus sit.

herbe animalium q. carnes intrat hoies. nutrit eos
et celestia corpora vt sol et luna continue influunt in ista in
feriora. et dant vigorem et lumē et calorem continue eis. et
ista recipiunt. Oia ergo vnū tēdit ad alterū: vt vides
mus p. expientia q. vnū sustinet aliud. et oia se mutuo
inuicem et inferiora seruiūt maioribz et superioribz ordina
te: et in hoc faciūt vnū ordinē vnā amicitia: vnā vnita
tem. Ergo sequit q. tātu est vnus qui oia ista guber
nat et ordinat et p. federat in vnā societate. Itē videm⁹
q. primus secundus et tertius gradus ordinant ad quar
tum tanq. ad digniorē et sunt p. pter illū. sed in primo
gradu est maxima rerū diuersitas. multe species et na
ture. et in secūdo gradu est maxima rerū et specierum
diuersitas et in tertio silt. sed in quarto et sup. emō nō
est nisi vna natura vna spēs. s. hō. et omēs hoies sunt
eiusdē nature et dignitatis naturalis. nec est aliq. di
uersitas. q. equaliter oēs habēt liberū arbitriū. quod
est p. pria dignitas hois et suprema. per q. facit suū
p. priū gradū: et differt ab alijs gradibus. Si ergo plu
res et innumerabiles nature rerū et diuerse que sunt
in mūdo tendunt ad vnā solam naturā et nō ad plēs
tanq. ad supiorē et digniorē eis. et vni soli seruiūt et nō
pluribz. videlicet humane nature. Ergo multo magis
humana natura d. tēdere ad vnā solā naturā sibi su
periorē et dominatē et ad plēs. et seruire vni soli nature
et nō pluribz naturis. Vñ em̄ est hoc q. alie nature in
feriores et minus digne tēderēt ad vnitatē et vnicā na
turā solā tanq. ad maiorē: et humana natura q. digni
or est tēderet ad plēs naturas tanq. ad maiores et do
minantes: et oēs res inferiores hoie tēdūt ad vnitatē. et
hūana natura dignior oibz ad quā tēdūt alie oēs tēde
ret ad diuersitatē. hoc nō patit natura nec ordo rerū
q. inferiora et minus digna tēdūt et ordinant ad meli⁹
tū et ad nobili⁹ et supiora et magis digna tēdūt ad pei⁹
et debilius. Sed melius et forti⁹ et digni⁹ est tēdere ad
vnitatē q. ad diuersitatē et ad vnū q. ad plura. q. tēde
re ad vnitatē et ad vnū est tēdere ad esse. ad bonū et ad
fortitudinē et ad cōseruationē. Sed ire et tēdere ad di
uersitatē et p. alitatē ē ire ad nō ēē ad malū. et ad diui
sionē. ad debilitatē. et ad destructionem. Quare si oēs h
nature et spēs inferiores tēdūt ad vnicā naturā tm̄. s. ad
hūanā. g. multo magis hūana natura sibi dñantē et su
prema cui d. soli seruire et nō ad plēs. Ergo vna sola
natura est supra hominē que dominat homini.
¶ Quod non solus est vna sed est magis vna q. sit hu
mana natura.

¶ Titu. v.

Titulus. v. q. deus sit

Ed vltierius restat ostēdere q. illa natura
que existit vltra hoies et cui subijcit hō nō
solū sit vna imo magis vna q. hūana natu
ra. Si ei hūana natura ad quā tēdūt oēs
res inferiores nature. ē magis vna q. sūt oēs
inferiores: q. ille sūt plēs et diuerse nature et spēs: et int
eas ē magna diuersitas et modica vnitas i hūana at
natura ē vnitas i natura et i spē. Ergo silt in natura il
la q. ē supra hoies: et cui hō subijcit d. ē: magis vna q.
hūana natura: et i ea d. maior vnitas ē. S. inferiores
nature q. seruiūt hūane sunt plēs et diuerse in spēs
et in diuiduis. humana natura est vna in natura et in
specie sed plures et diuersa in diuiduis. Ergo illa na
tura que est supra hoiem et que dominat homini de
bet esse vna in natura et in specie et vna in diuiduis
Ita q. in eā nō debet esse nisi vna natura: vna spēs: et
vnū indiuiduū. et nulla diuersitas in indiuiduis. ali
ter nō esset magis vna q. humana natura. Ergo sicut
humana natura est solū vna et eadē specie. ergo illa q.
est supra humanā naturā debet esse vna et eadem nu
mero nullo modo multiplicata: quia vltra vnitatē in
specie. nō est maior vnitas: q. vnitas in numero: vt si
cut oēs nature inferiores homine sunt colligate cum
vna natura specie. s. cum humana. Ita humana natu
ra que est vna sola in specie. sit colligata cum vna alia
natura supiore que sit tota vna numero: vt mūdos sit
colligatus et vnus: et terminetur et finiatur in summa
vnitate et maiori que possit esse. Et sicut humana na
tura est alia. et distincta et separata ab alijs naturis in
ferioribus. Ita etiam illa natura que est supra homi
nem que ordinauit omnia. est summe distincta et se
parata ab humana natura et ab omnibus alijs natu
ris habens suū propriū esse in se. Et hoc est diui
na natura oia ordinās. oia regēs: et ē oia cōseruās.
¶ Quod talis natura sit actu infinita. ¶ Titu. vj.
¶ Altera diuina natura q. est supra omēs
naturas. d. ē maior q. oēs alie. Ita etiam
d. esse maior q. humana natura. S. hūa
na natura est infinita i possibilitate. q. est
multiplicabilis. q. tū est de se. in infinitū.
q. sibi nō repugnat. quin duobz hoibz existibus. s. ma
re et femia. p. creet tertiu q. tū est de natura. Ita silt est
de natura ignis: q. i infinitū pōt crescere et multiplicari
appositis p. bustilibz. Ergo diuina natura cū nō sit facta
ē maior hūana et q. oēs nature scētē. Si q. hūana natu
ra sit infinita possibilitate cū sit facta. sequit q. diuina

Unitatē
diuine na
ture pro
bat.

Quarta
ratio.

Cōcludi
esse vnū
deum.

Probat
quod non sint
ples dii.

Cōclusio

natura sit infinita magis et hoc non potest esse nisi actus: quia inter actum et potentiam nihil est medium. Et quia nullo modo potest multiplicari in indiuiduo. sequitur quod tota infinita actus est in uno indiuiduo: et extra illud indiuiduum non potest esse. Ergo diuina natura que est supra hominem est unum solum in indiuiduo infinitum actus. sicut si omnes homines possibiles qui sunt infiniti. essent unum et singularem hominem. et unum indiuiduum. Ergo probatum est quod illa natura que est supra hominem a natura et unum indiuiduum que fecit eam est una solum numero et infinita actus: et per hoc quod unum est solum deus et deus. Si enim essent plures. an essent dii et discordes. an amici concordēs. Si discordes ordo rerum non esset unum neque mundus esset colligatus. et ordinatus sicut est. Si amici et concordēs. Aut essent necessarij in similes coniuncti. Aut unum sufficeret. Si ambo essent necessarij tunc spiritus unum indigeret altero. et necessario spiritus deus beret esse p̄dicti adinuicē. Et hoc non potest esse: quia tunc non possent dare alicui rei nec esse nec viuere: nec sentire: nec intelligere: nec p̄seruare ordinem rerum in suo statu: quia ambo essent indigētes cum unum non posset esse sine altero. Si autem unum sufficeret et sup̄fluum esset ponere alterum sine necessitate. et hoc ordo rerum non permittit. unde non sunt duo soles quia unum sufficit. neque in animalibus et hominibus duo capita quia unum sufficit. Ita non sunt duo mundi. quia unum sufficit. neque duo in mundo: quia unum sufficit. Si igitur in rebus inferioribus est talis unitas et nulla superfluitas. Quomodo in tanta sup̄ma natura et p̄fectissima esset superfluitas que sic omnia ordinauit. Cōclusio. ¶ Ecce habet ex ista cōparatione cum alijs rebus naturis cōsiderando cōuenientissimam quam habet cum eis. et cōparando unam naturam cum alia. et unum gradum cum alio inuenisti et cōclusisti aliam naturam inuisibilem esse supra te si cut tu es sup̄ alias creaturas que omnes istos gradus ordinauit et mēsurauit in rebus ergo aliquis est supra te que est maior quam tu. Illius ergo es op̄ illius es factura et creatura. Manus sue sic te fecerunt. Ille ergo est deus tuus et pater tuus. et oim aliarum rerum que sunt infra te. deinde habet superiores habes unum et non plures. et eundem quem habent alie res.

¶ Quia ex cōparatione istorum quattuor graduum ad deum probatur quod ipse habet esse. viuere. sentire et intelligere siue liberum arbitrium.

¶ Titulus. viij.

Ostendit per ipsos quattuor gradus cōparando unum ad alterum. homo ad tantam ascendit notitiam quod inuenit suum factorem quem non videbat esse realiter et existere unum numero et actu infinitum non deus desistere re ab in-

re ab inquisitione. immo magis deus laborare si poterit ipsum magis cognoscere in sp̄ali scilicet qualis sit quales cōditiones habet. Et hoc cōparando istos quattuor gradus ad ipsum. ¶ In postquam ipse solus. et nullus alius ordinauit. produxit et mēsurauit istos gradus. scilicet esse viuere: sentire et intelligere. siue liberum arbitrium. dādo aliquibus esse in aliquibus esse et viuere in. ergo sequitur necessario quod ipse habet in seipso istos gradus postquam dedit alijs. ergo sequitur quod ipse est. uiuit. sentit. et intelligit: et habet liberum arbitrium. Ergo habet esse viuere sentire et intelligere et uelle et nolle libere et sponte.

¶ Quod deus habet in se esse viuere sentire et intelligere.

Titulus. viij.

Tunc quod ipse a nullo recipit ista: quia nihil est supra ipsum a quo reciperet ista ergo habet omnia ista sine mēsurā et sine termino: et sine limitate. Quia quod limitasset vel mēsurasset sibi cum a nullo habeat. nec etiam ipse meti sibi mēsurauit. quia ipse meti non dedit sibi esse nec viuere nec sentire. etiam quia tunc aliquis ea non habuisset: sic aliquis non fuisset. Ergo quod non erat quod poterat sibi p̄stare dare vel alijs. Ita tunc ista non sunt sibi data. nec ab aliquo nec a seipso: tunc habet ea. ergo ab eterno et sine principio habet a seipso. ergo nihil recipit. nec ista sunt recepta in eo nec data tunc habet et sunt in eo realiter et uerissime seque quod sunt in eo sine mēsurā et sine termino. Quare cōcludit quod suum esse est infinitum in mēsuratū et sine termino. et sibi suum viuere suum sentire suum intelligere et.

¶ Hic tractat de his quattuor gradibus put sunt in deo. et ostendit qualiter cōueniunt et cōparant adinuicē. Et primo ostendit quod esse est principij radix et fundamentum omnium aliorum.

Titulus. ix.

Tunc quod nos videmus per experientiam quod esse potest inueniri sine viuere. sine sentire. et sine intelligere ut in rebus primis gradus habet non eoduerso. sine esse enim non potest inueniri viuere. neque sentire sine esse. neque intelligere sine. quia omne quod uiuit. esse non eoduerso. Et omne quod sentit uiuit habet esse eoduerso. Et omne quod intelligit sentit. et non eoduerso. Ipsius esse enim separatim potest recipi sine alijs. habet alia non potest inueniri sine esse. Sequitur quod omnia alia sustentant et fundant in ipso esse. Ergo esse est principij radix atque fundamentum omnium aliorum et omnia portant. et ipsius esse a nullo portat neque sustentatur neque fundatur.

¶ Quod in deo idem sunt viuere sentire intelligere et omnia alia idem sunt quod ipsum esse et idem met esse.

Titulus. x.

Et q̄ oia ista sunt in deo vt pbatū ē. q̄ eē in deo erit pncipiū radix et fundamentū aliorū. et cū ipse a nullo recepit esse nec p̄ns viue re sentire nec intelligere. Ergo sequitur q̄ vi uere, in ipso nō ē receptū in ipso eē neq̄ sen tire in ipso viuere: nec intelligere seu liberū arbitriū in ipso sentire: et sic de alijs. Quare sequitur q̄ viuere nō est p̄iunctū cū esse nec sentire cū viuere. nec intelligere cū alijs. nec in eo est aliq̄ p̄iunctio ipso. Q̄ q̄s p̄iunxisset ea sit q̄s adiunxisset vnū alteri. cū nullus sit aī ip̄s. nec supra ip̄m. qm̄ si in eo esset aliq̄ p̄iunctio. tūc ab ip̄o fal so esset factus. et sic eum aliquis fecisset et coniunxisset vnū alteri: et sic aliquando non fuisset nec etiam sibi met coniunxisset quia tūc nō esset summe simplex: quia coniunctio opponit simplicitati cū fiat inter di uersa. S; cū verissime sint in eo: q̄ alijs dedit. sequitur necessario q̄ in deo eē viuere sentire et intelligere nō sunt p̄iuncta. sed in ipso deo viuere est idē q̄ eē. et sentire idē q̄ eē et intelligere idē q̄ eē: q̄ oia idē sunt q̄ eē: et q̄c qd est in ipso idē q̄ eē. ergo oia idē sunt q̄ eē. q̄ eē est pncipiū et fundamentū: q̄ in deo nostro idē est eē q̄ viue re. idē eē q̄ sentire. idē eē q̄ intelligere. et sic de alijs. et esse est oia. et oia sunt ip̄summet eē. als in ipso aliqua coniunctio esset ex diuersis qd est impossibile.

Quod eē est radicale fundamentū et regula ad p̄obā bū et cognoscendū oia alia de deo et q̄ quale est suū eē talia sunt oia et q̄ oia conueniunt ei per esse. Tit. xi.

Et q̄ eē est primū. et in deo oia alia sunt idē q̄ eē. Ergo sequitur q̄ q̄cqd dicitur de esse dei. dicitur de oibus alijs. et q̄cqd attribuitur ip̄i eē. attri butur oibus alijs: et eo mō quo eē se h̄z in deo. eodē mō se h̄z viuere. sentire. intelli gere. velle et nolle. et q̄ eē est primū: oia p̄ueniunt ei per suū eē. Id si volumus cognoscere q̄le est suū viuere. suū sentire. suū intelligere. suū velle. et alia: nō op̄z nisi vi dere q̄le est suū eē. q̄ totū fundamentū est in eē et tales cōditiones quales h̄z suū eē tales h̄z oia alia. et p̄ ip̄s eē tanq̄ p̄ mediū p̄bantur oia alia. Ecce habem⁹ vnū fundamētū radicabile ad sciendū et ad cognoscendū oia de deo nro. cognito q̄ ip̄o eē oia manifesta videbū tur nobis. Ecce q̄ breuissimā doctrinā. cognoscamus

igit ip̄sum eē si volumus alia cognoscere. et videamus proprietates ipsius esse. De cōditionibus et p̄prietatib⁹. et etias de doctrina ipsius esse. Tit. xij.

Via ergo ip̄m eē est ianua et p̄ncipiū ad

Inttrandū in oia alia. Ideo queram⁹ cōditionē ipsius esse. vñ q̄ eē dei nō est receptū p̄ ip̄mmet deū nec da tū nec cōcāsu similis ab aliq̄. sequit⁹ q̄ i suo eē nulla ē p̄lāras nec multitudo. nec itelligi pōt. nec aliq̄ cōiun cno ē i suo eē duos vel pluriū q̄ q̄s cōiunxisset ea. cū a nullo receperit eē. nec ip̄met dedit sibi suū esse. Er go suū esse. scz dei nullā habet pluralitatē nullā diuer sitatē nullā compositionē sed h̄z oimodam et summam vnitatē indiuisibilē et simplicitatem carens oino par tibus. ac per hoc ip̄m esse dei est summe vñ summe indiuisibile et summe simplex. et p̄ consequens purissi mū nihil habēs secū p̄mixtū. Ideterea sequit⁹ q̄ deus est suūmet esse. eo q̄ suū eē est simplicissimum. et q̄ a nullo recepit eē. et ideo de se h̄z suū esse et est ip̄mmet eē et totū eē. et nulla aliares est suū eē: quia omnis alia res recipit ab ipso suū eē. et per consequens habēt nō eē. de se. q̄ oē quod de se non habet eē re se habet nō eē et hoc ideo q̄ inter eē et non eē non est dare me dium. Ergo nulla alia res est suū eē. sed magis dicitur de se non eē et nihil. igitur in omni alia re possum⁹ intelli gere eē et nō eē. nō eē de se ip̄sa. eē autem habet ab alio. In deo autē non possum⁹ intelligere non eē. quia de se habet eē et nullo mō non eē. Et ideo omnis alia res dicitur h̄re eē. sed non est suū eē. sed de⁹ habet eē et est suū eē. Sed improprie dicitur habere eē q̄ est suū eē. Colligam⁹ iā p̄bata de ip̄o eē. vñ dei eē nō est ab alio receptū et est simplicissimū et est ip̄met de⁹. et de⁹ est ip̄mmet eē. Et idē q̄ sequit⁹ q̄ eē dei est i finite elōgatū a nō eē et ab ipso nihil. vñ q̄ de⁹ est ip̄m eē. et est suū eē et nō ab alio acceptū. suū eē nō venit a non eē. neq̄ de nihilo. nec ab aliq̄: q̄ est totalr p̄mixt⁹. q̄ si eē nō eē p̄mixtū tūc nō eē et nihil eē p̄mixtū. et tūc ip̄s eē nunq̄ posset existere: q̄ nunq̄ nō esse et nihil de se nō potuissent fecisse eē. q̄ necessario ip̄s eē ē p̄ncipiū totalr q̄ ip̄s fugat totalr nō eē et ip̄m nihil. Et idē ip̄m nō eē et nihil nullo modo possunt aliquid in ipso deo eē nec p̄nt ip̄m destruere nec diminuire. Et p̄ns ip̄s eē qd est de⁹ nō pōt nō eē. Id semper necesse est eē. et ip̄s possibile est nō eē. Et p̄ns nunq̄ est deficiēs nunq̄ incipiens. S; est etern⁹ sine principio et sine fine. Alie rius q̄ ip̄m eē cū sit primū fugat totaliter ip̄m nō eē sequit⁹ quod ip̄m eē quod est deus est infinitum inter minatum nō limitatum non clausum. quia eē nō po test restringi nisi per nō eē quod est suū oppositū. Et quia nullum non eē potest eē in ipso eē. sequitur q̄ eē se extendit in infinitum. Et per consequens ip̄s

nō ē plus
ra nec di
uerfa.

Esse dei
est suum
esse.

Esse dei
excludit
omne nō
esse.

Esse dei
est infinitum.

Esse dei
nō ē ipso
tentia.

Esse dei
est immu-
tabile.

Esse qđ est ipsemet deus habet in se quicquid p̄tinet ad
esse. Et ideo oēs modos et gradus essendi. et infinitos
modos et gradus essendi h̄ sicut si esset infinitus in
quātitate. vt infinita magnitudo cōplectere. et cōpre-
hēderet oēs gradus et modos quātitatis. vt si esset infi-
nitū nūero infinitos nūeros cōplectere. et infinitos
modos et gradus numerorū cōprehēderet. Ita infini-
tum esse h̄ infinitos modos et gradus essendi. et etia
fugat a se infinitos modos et gradus nō essendi. et in-
finita non esse. et quicquid p̄tinet ad nō esse. Quare se-
quitur qđ ad nihil est in potentia. et nihil pōt recipere
cū nulla additio ei posset fieri. qđ nullū esse ei deficit.
qđ tūc in ipso esset aliqđ nullū esse et deficeret ei aliqđ
esse. nā nō esset ad huc qđ posset esse. et addere ei ali-
quid. Ideo necesse est qđ sit semp actu quicquid pōt esse
Et exinde sequit qđ est actualissimū et cōpletissimū et
perfectissimū maximū. Et qđ in infinitum elongatā
non esse. ideo est immutabilissimū. Qđ si mutaret ha-
beret aliqđ non esse. s̄ ante mutationē loci ad quē
post mutationē loci a quo s̄ semp permanet id qđ est
sine omni permutatione. nec de currit de vno in aliud
ergo nō h̄ p̄teritū esse. nec futurū esse. sed tñ esse
plens. id est nihil esse nō acquirere pōt. nec potest
aliquid qđ h̄ perdere. Itē qđ deus est esse infinitum
non terminatum. ideo est fons et mare infinitus essen-
di infinitū sine mēsurā sine terminō sine fundo. Con-
cludamus et colligamus illa que dicta sunt de ipso esse
quod est de⁹. Dicamus ergo qđ esse dei nō est acceptū
ab aliquo et ideo primū totaliter simplicissimū fugā
totaliter ipm nō esse et nihil i infinitū elongatū ab eo
Et ideo infinitissimū actu actualissimū cōpletissimū
immutabilissimū et eternū. et omnia ista probantur
per vnum fundamentum.

Regula et doctrina ad proban dū omnia de esse.

Titulus. xiiij.

T aut habeam⁹ regulā et modū ad proban-
dū oia de ipso esse. et sic ordinato mō pceda-
mus. Opz facere vñū fundamentū et vnam
radicē in quo oia fundent. Primū aut fun-
damentū et pma radicē est. qđ ipm esse nō est
acceptū ab aliquo nec a seipso et id est primū esse. Et
exinde sequitur omne qđ dictū est de ipso. Itē ad istud
fundamētū. s̄ qđ ē dei nō est acceptū et est primū esse
sequit vñū aliud. s̄ qđ esse dei in infinitū elongatā a nō
esse et ab ipso nihil et fugat totalitē ipz nō esse. Per ista
duo oia radicaliter pban et cōcludunt. Vñ qđ ipz esse

Esse dei
nō est ac-
ceptum.

dei nō est acceptū ab aliquo. Itē sequit qđ est totaliter
primū. Et vltē sequitur qđ est simplicissimū et sine par-
tibus. Et exinde sequit qđ esse dei est ipsemet deus et qđ
de⁹ est ipsemet eē. Et exinde sequit qđ elōgat in infini-
tum a nō esse. et fugat totaliter ipm nō ē et nihil. et qđ
nō esse et nihil nullum posse habent contra ipsum. et
exinde tūc cōcludunt oia. Vñ qđ ipm esse primū qđ est
deus totaliter fugat ipm nō esse. Ideo ipm esse qđ est
ipsemet de⁹. nō pōt non esse. nec deficere s̄ necesse est
esse iō eternū. iō nō pōt ei fieri additio vel diminutio
neq̄ mutatio. et sic est necessariū qđ est perfectissimū et
cōpletissimū h̄ oēs plenitudinē essendi. Et id est fons
infinitissim⁹ essendi. qđ postq̄ elōgat i infinitū a nō
esse et a nihil. et ipm nō ē et nihil i infinitū elōgat ab eē
ipso. Et qđ ē primū et eternū. id non esse totaliter fuga-
tum est ab ipso esse. et qđ quid p̄tinet ad nō esse. elon-
gatur a deo qđ est suū esse. et qđ quid p̄tinet ad ipm esse:
necessario est in eo. Ideo si vis intelligere veritatem
certissime cōpara semp ipm esse ad nō esse. et quicquid
pōt dici vel cogitari qđ p̄tinet ad esse vel ad nō esse
Cōnūge aut ista in simul. s̄ esse dei nō est acceptū. de⁹
est suū esse. et est ipm eē et totaliter fugat ipm nō esse.
Ita tria simul cōiuncta manifestāt oia de ipso eē. Et qđ
quid sequit ad ista necessario verū est. et quicquid repu-
gnat istis. necessario impossibile est et fallax. vt verbi
grā. si querat si possent esse duo talia esse. s̄ vt dictū est
s̄ quorū esse nō est acceptū et sint suū esse et fugat tota-
liter a se nō esse. statim dices qđ non. qđ apparet repu-
gnantia. Si em sunt duo talia esse iā ipm esse nō fugat
totaliter ipm nō esse. qđ vñū tale esse qđ est de⁹ h̄ nō
esse alteri⁹ dei. qđ nō est ipm postq̄ sunt duo diuisa es-
se. et vñū nō est de altero. qđ qđlibet est indiuisibile. p-
se. et sic vñū deficit alteri. et in quolibet esse infinitum
nō ē. qđ ita magnū est nō esse. qđ nō esse vñū esset in
esse alteri⁹. Et qđ quilibet h̄ infinitū esse. ideo in quo
libet est infinitū nō esse et sic simul esset in vno et eodē
infinitū esse et infinitū nō esse qđ ē impossibile. Qua-
re sequit qđ impossibile est nisi vñū tale esse vt dictū ē
ergo impossibile est nisi vñū deū esse. qđ est ipm esse. et
est suū esse. et qđ fugat totaliter ipm nō esse. P̄terea
si querat si in deo sit ois fortitudo. ois virtus. ois p̄as
statim respōdetur qđ sic. qđ de⁹ est ipm esse. et in infini-
tum elongatā a nō esse. Et ideo necessario in eo est qđ
quid p̄tinet et conuenit ad esse et fugat ab eo quicquid
p̄tinet ad nō esse. Et ideo debilitas impotentia fra-
gilitas p̄tinet ad nō esse. Et fortitudo virt⁹ potestas
b iij

Esse dei
fugat oē
nō esse.

Qđ so-
lū sit vñ⁹
deus.

pertinent ad esse. Ideo debilitas fragilitas impotentia in infinitum elongat ab eo. et fortitudo virtus potestas sunt infinitum in eo. Et ideo esse est fortissimum potentissimum et virtuosissimum elongatum in infinitum ab omni fragilitate debilitate et impotentia. Itē si queras. An ideo sit potentia creandi et faciendi aliquid de nihilo. Ita soluit ista questio similiter qd in deo necessario est quicquid magis pinet ad esse qd ad non esse. Et ideo quia potentia creandi pinet ad esse. et impotentia pinet ad non esse. Ideo necessario in deo est ista potentia. alioquin esset in deo aliquid non esse. quod est impossibile.

De duplici esse et duplici non esse. sicut de duplici nihilo

Titulus. xiiij.

Uia dictum est qd esse dei fugat a se omne non esse. et per consequens nullum esse ei deficit. qd nullum esse est extra ipsum. sicut per contrarium dicimus qd homo non habet esse terre. nec esse aque nec esse ignis. nec arboris. nec asini et sic de omnibus alijs. ita qd homo non esse. quot sunt res qd remouetur ab eo qd homo non est asinus. ideo non habet esse asini. Et qd homo non est lapis. ideo non habet esse lapidis. Et ideo esse hominis non fugat totaliter non esse. sed solum fugat unum non esse. Et quia esse dei fugat a se omne non esse. ideo habet necessario omne esse. Et per consequens sequitur qd esse dei habet in se esse terre. esse aque. aeris et ignis. et est. omnium quattuor graduum et omne que continentur in ipsis gradibus qd nullum esse dei deficit. Et ideo esse dei est yniuersale omnium. Sed tamen duplex est esse terre. aque. ignis. et omni aliorum. Unus in se et in natura propria quam videmus. Aliud est in esse dei quod esse non videmus. Sicut domus est duplex esse. unum in propria natura extra quod videmus. Aliud in alia artificis quod non videmus. Res autem quantum ad esse quod habent in propria natura. hoc esse non habet in deo. qd esse dei non potest esse tale esse. qd esse dei non est ista terra. ista aqua. et sic de alijs. Qd esse dei est indiuisibile immutabile eternum et cetera. ut probatum est. Terra autem et aqua et alia elementa sunt mutabilia diuisibilia finita. et sic per oppositum sunt. Et per consequens esse eorum prout sunt in eorum propria natura non est in esse dei. Sed cum necessesse sit qd esse dei sit omne esse. qd extra dei esse non potest aliquid esse. Ideo oportet qd sit aliud esse omnium rerum qd esse proprium. qd necesse est qd omnia habeant esse in deo. Istud autem esse. est sicut esse domus in alia artificis. et esse ipsius artificis in alia quod non semper habuit. Sed est differentia: qd artifex recepit esse ipsius rei quia aliqui non ha-

Tit. xij.

Esse dei est omne esse.

buit. Sed esse dei nihil potest accipere. nulla additio potest ei fieri: qd in eo est infinita simplicitas. nulla diminutio. Et ideo necesse est qd esse dei ab eterno habeat in se esse omnium rerum. Et necesse est qd esse omnium rerum sit eternum in deo. et necesse est qd sit idem cum esse dei. qd esse dei nulla potest fieri pluralitas sed summa simplicitas. Et ideo sunt unum esse omnia in esse dei qd est summe unum. et sic nihil nouum est apud deum. sed omnia sunt ab eterno. Quod esse omnium rerum in propria natura. est etiam in esse dei et in deo.

Titulus. xv.

Et qd esse dei fugat omne non esse. ideo nullum esse potest esse extra ipsum. Et cum creature habeant proprium esse reale distinctum et separatum ab esse dei. ergo illud esse reale non est in deo. Et dicendum qd esse tale reale rerum omnium necessarium est in deo. Ita quod qd sit idem esse dei et necesse est qd veniat ab esse dei. et oriat ab esse ipsius dei totaliter. Qd esse dei est primum et non acceptum neque inceptum. et ergo necesse est qd omne aliud esse oriat ab isto esse et pullulet ab isto esse tanquam a radice. Et qd esse dei est indiuisibile summe simplex. ideo tale esse rerum impossibile est qd sit decusum aut sumptum ab esse dei qd est infra gradum. Ergo necesse est qd sit et veniat de non esse et de nihilo. postquam non potest venire de esse quod est deus. Et qd non esse et nihil non potest producere aliquid necesse est qd esse primum produxerit omne aliud esse reale de non esse et de nihilo. vbi solum esse potest producere esse. sicut ignis ignem et simile suum simile. Cum ergo esse omnium rerum reale non sit esse dei sed aliud. ergo necesse est qd sit productum ab esse dei. qd est primum et principalissimum. de non esse et de nihilo. Et ideo sequitur qd tale reale prout est in deo. qd totaliter venit a deo et ab esse suo. et est productum de nihilo. et totaliter persuat in tali esse ab ipso esse dei. Et si primo non haberet esse in deo et in esse dei ab eterno. non possent habere esse reale in ipso. qd istud esse reale venit ab ipso esse quod habet in deo ab eterno. Sicut ergo inuenimus duplex esse. Unum est esse primum et non acceptum simplicissimum. fugans omnino non esse quia nunquam habuit non esse quod est eternum et immutatum. Et aliud est esse quod descendit ab isto esse. et est aliud ab eo. quod productum est ab ipso esse primo de non esse et de nihilo. et hoc est esse omnium rerum aliarum. Primum esse est simplicissimum et indiuisibile. et secundum esse est diuisum per multas partes. scilicet per tot pres quot sunt res. et est multiplicatum. Unum primo est diuisum per quattuor gradus in generali. et postea quilibet gradus est diuisus per multa esse in speciali. et per multas species. et quilibet species per multa

Nota.

Esse primum producit alia.

Duplex esse.

individa. Postq̄ ergo sunt duo eē s̄a & idubitata & vnū est primū nō acceptū ab aliquo neq̄ sumptū per se exis eternū & imutabilissimū & sustentatū necesse est q̄ aliud esse: q̄ nō est idē q̄ primū esse: oīa est & vnā a primo eē. Als eēt equale alteri eē: q̄ nō eēt acceptū: & hoc est ipossibile vt sint duo equalia eē prima. Ergo eē q̄d recipitur aliud ab esse primo q̄d a nullo est acceptū oris ab illo. Et q̄: primū esse nō potest diuidi neq̄ diminui neq̄ mutari. Ideo ipossibile ē q̄ aliud eē possit recipi de illo esse. ergo necessario op̄ q̄ ortum sit de nō esse totaliter. Ergo sequit̄ necessario q̄ offie aliud esse sit pductū a primo esse. de nō eē & de nihilo a primo. Ergo oēs quattuor gradus qui faciūt aliud esse a prio sunt pducti de nō eē & de nihilo a pmo eē. Comparatio istoz duoz adinuicē. Titulus. xvi.

q̄: primū esse q̄d est per se: sed nō venit de nō esse. pducit aliud esse de nō esse. q̄d habuit ipsum necessario in seipso anteq̄ pduceret ipsum. q̄: omne q̄d pducitur ab aliquo. necessario est q̄. priusq̄ producat ab illo sit in eo. sicut domus prius est in anima artificis anteq̄ producat ab artifice. aliter impossibile esset q̄ artifex posset producere domum extra in tali esse reali. neq̄ pictor ymaginem. Ergo esse quod est pductū. necessario fuit primū anteq̄ pduceretur in primo esse ab eterno. Et id q̄ esse aliud q̄d est pductum. est de nō esse pductū. Ideo habuit alias pditiones q̄ primū esse. q̄d nō est acceptū ab aliquo. vñ non potuit esse egle ei. & ideo necessario habuit esse diminitū & incōpletū. & necessario habuit nō esse sibi adiungitū: q̄ de nō esse venit: nec potuit habere oē esse. s̄ parte de esse. Ideo necessario habuit esse finitū mensuratū. limitatū & terminatū. Sicut ergo q̄ primū eē nō est acceptū ab aliquo. & scdm eē est acceptū de nō esse & de nihilo. Ergo oēs cōditiones que cōueniunt primo esse. p hoc q̄ nō est acceptū ab aliquo: et scdm esse est acceptū de nō esse & de nihilo. Sic remouet ab alio esse per hoc q̄ est acceptū ab aliquo de nō esse et oppositē cōditiones ei cōueniūt. Et ideo q̄ primū eē est primū & primatū tenet q̄ nō est ab aliquo acceptū Ideo aliud esse est scdm q̄ est acceptū ab alio de non esse. Et sicut esse de q̄d est primū esse & summe simplex nullā habēs pluralitatē eo q̄ nō est acceptus ab aliquo & est primū. Ita oē aliud esse est cōpositū hñs aliquā pluralitatē. eo q̄ est acceptū ab aliquo et non est primū. Ideo in omni alio esse. habemus intellige

Cōditio-
nes mun-
di.
Secūda.

re aliud preter esse. f. nō esse: q̄ venit de nō esse et potest redire ad nō eē. in eē autē dei nihil possum⁹ intelli gere de nō eē: q̄ nō ēit de nō eē: nec pōt redire in nō rē. Itē sicut de est summū esset est ip̄met eē: & nō est aliud nisi eē: q̄ nō est acceptū de nō eē q̄ summe simplex sine vlla pluralitate. Ita nullū aliud ab eē dei est suum esse. nec ip̄summet esse sed est aliud q̄ eē: q̄ acceptū est de nō esse. & habet aliquā pluralitatē. Itē sicut esse dei fugat oē nō esse totaliter. & in infinitū elō gatur a non esse. eo q̄ nō est acceptū a nō esse nec de aliquo. Ita nullū aliud esse fugat totaliter nō eē. nec in infinitū elō gatur a nō esse. immo necessario ipsuz creatū esse vadit ad nō esse vñ venit. eo q̄ pductū est de nō esse. Prieterea quēadmodū esse dei est immutabilissimū & inuariabilissimū. eo q̄ nō est acceptū & fugat totaliter nō esse. Ita oē aliud esse est mutabilissimū & variabile: eo q̄ est pductū de nō esse: nec fugat totaliter nō esse. Sic ergo sunt duo esse realia distincta. f. esse dei & eē mūdi. Etia sunt due radices ad pbandū cōditiones ambōz: hñt radices oppositas Quia radix ad pbandū oīa de esse dei est: q̄ non est acceptum neq̄ receptū neq̄ datū ab aliquo. Radix autē ad pbandū oīa de esse mūdi est: q̄ est acceptū et receptū atq̄ datū & de nō esse pductū. Rursus autē reuertētes cōparam⁹ vnū esse ad aliud. vt nobis magis manifestet. Et dicam⁹ q̄ vnū esse. f. esse mūdi continēs q̄tuor gradus est nobis manifestus prio, per se: imō manifestissimū & certissimū & pducit nos ad aliud esse. & fecit nobis ipsum inuenire q̄d erat occultissimū. Et reperiū est infallibiliter q̄ istud esse mundi est pductū & venit de nō esse. Et aliud est esse q̄d est ipsum esse p se exis. & nō est pductū. neq̄ venit de nō esse. Et q̄ esse mūdi postq̄ est pductū op̄ q̄ sit pductū ab ipso esse occultissimo q̄d est de⁹. Et ideo esse occultissimū dei est est tanq̄ radix. & est vera origo ipsius esse mūdi. Et esse mūdi est sicut trūcus frondes et branche arbor. Et ideo sicut in arboze est vnū. f. q̄d videtur. f. quicquid est supra terrā. & aliud q̄d nō videt. f. radix occulta & in illud oris q̄d videt ex illo q̄d nō videtur. Itā sunt duo esse tñ. vnū q̄d videt & apparet nobis. f. totū esse mūdi cū suis brāchis & frōdib⁹ ramis & florib⁹ q̄d diuisibile: est p multos gradus. Aliud est esse q̄d nō videt nec apparet. f. ipsum esse dei p se exis stens occultissimū. & in illud esse q̄d videt est mūdus & ortur ab illo quod nō videtur. id est ab ipso esse dei. Sed tamen in hoc est dissimilitudo q̄ radix est pape

Tertia.

Quarta.

Quinta.

Duo esse
reali di-
stincta.

Cōpara-
tio duoz
esse adin-
uicem.

arboris. sed esse dei nō pōt esse pars alicui. *Item* ex istis duob⁹ esse fit vnū. Sic ergo eē mūdi erat manifestissimū pmo s; nesciebam⁹ vnde venerat. S; ist⁹ eē mūdi manifestauit nobis aliud eē. s. eē dei qd est p mūm eē. t. cognouim⁹ q istud eē dei a nullo venerat. Deinde iterū istud eē dei manifestauit nobis eē mūdi. s. qd de nihilo t de nō eē venerit. Et sic mō cognosce mus mūdū de nō esse t de nihilo venisse t pductum fuisse qd pmo nesciebam⁹. Et ita fuit ibi ascēsus et descēsus. t vnū eē manifestauit aliud eē. t adinuicem se manifestār t reuelār. Ex exinde possum⁹ dicere q esse totius mūdi est quasi pūct⁹ t cētruz respectu esse dei qd est ipsum eē q ipm esse dei est infinitū actu. et elōgatū a nō eē. sed eē mūdi est finitū de nō eē et de nihilo pductū. t des⁹ pductū mūdū sicut artifex domū. Cōpara vnū ad aliud t vide q eē totius mūdi nō est nisi quidā pūctus dum cōparatur ad ipm esse dei maximū t sine mensura.

Qd ipsum esse dei pduxit totū esse mūdi de nō eē t de nihilo voluntarie t per modū artis t nō natura liter nec ex necessitate.

Titulus. xviij.

Deus artificialiter pduxit mundum.

Qualiter eē mūdi de nihilo pductum est videam⁹ si pductū est naturalr ex necessitate. sicut ignis naturalr pducit calorem. vel volūtarie sicut artifex domum. Et dicendū est q sic. per modū artis et nō natura liter nec ex necessitate. Quia enim esse dei est idē quod intelligere et velle seu liberū arbitriū. Ideo pducere dei est p intellectū t volūtatem t intelligēdo t volēdo pduxit de qd pduxit. Alterius q eē mūdi est extraneū ab eē dei et nō est de natura sua q eē de nō eē t de nihilo. t eē dei nunq; hūit non esse. Ideo sequit q eē mūdi pductū est sicut res artificiales pducunt ab arte q sicut res artificiales nō sūt de natura artificis imo eē earū est extraneū ab artifice. Ita eē mūdi nō est de natura dei. imo est extraneū ab ipso. Et ideo totū eē mūdi est quasi vna res artificialis. vel vna dom⁹. vel vnū palatiū pductū a partem a deo. Et ideo sicut artifex pducit domū volūtarie t nō ex necessitate neq; naturalr. ita deus pducit mūdū volūtarie t artificialr t nō naturalr. Ex quo sequit q sicut artifex anteq; pducit domū. h; in intellectu suo totā formā atq; ymaginē t similitudinē t ydeam dom⁹. Aliiter eēt impossibile q pducere. Ita ipm eē dei

Correlatum p mūm.

pducēs. qd est ipm intelligēdo t volēdo pducere et intellectus habuit in se formā t ydeam mundi. anteq; ipm pduceret. aliter eēt impossibile q mūdū pduxisset. Et q; deus nihil pōt recipere vt pbatū est. Ideo a nullo alio potuit accipere formā mūdi nec similitudinē. Et ideo ab eterno habuit in intellectu suo formā totius mūdi. Et per p̄s ab eterno tot⁹ mūdus fuit in deo t in esse dei. t q; in esse simplicissimo nulla est pluralitas. t eē dei t de⁹ idē sūt. sed q mūd⁹ vt ē in eē dei. Et ē i deo ē idē q de⁹ t eē dei q eē dei ē nobilit⁹ dign⁹ q eē mūdi qd est pductū de nihilo. Id sequit q nobilit⁹ t dign⁹ esse h; mūdus in deo sine aliqua cōparatione. q in ppria exstia t natura q in ppria exstia eē mūdi est de nihilo pductū. t in deo h; eē eternū qd nunq; habuit nō eē. Verū q; artifex indiget materia in q ponat formā dom⁹. sed ipm eē qd est de⁹ totū de nihilo pduxit q; qd quid est pter ipm est ab ipso de nihilo pductū. Et exinde sequit q artifex sicut ipse pōt infinitas domos pducere. p domū suā quā ipse h; in mente t in intellectu absq; diminutione dom⁹ que ē in mente. Ita deus qui est ipm eē pōt pducere infinitos mūdus per mūdū quē h; in intellectu suo absq; diminutione istius mūdi t maxime q; totū de nihilo pduxit. Et q; pducit ola volēdo t intelligēdo. id totū mūdum pduxit sine labore. sine fatigatione t sine pena. Et q; artifex pducit domū meliori mō quo fieri pōt. et hoc iuxta exigentiā dom⁹. Ita deus pduxit mūdū meliori modo quo fieri potuit t debuit. iuxta exigentiā mūdi. Ita q; nihil vltra potuit addi vel minui nec est aliq; supflūū. S; q; artifex ponit solā formā in materia: et non facit ipsam materiā. Ideo non est necesse q artifex sit semp cū domo immo dom⁹ facta pōt per se stare t remanere t cōseruari sine p̄sentia artificis. s; nō sic de mūdo respectu dei artificis. Quia enim ipse deus artifex non solum ponit formam in materia. sed tā materiā q formam et totum de non esse. t de nihilo producit. Ideo cōtinuē necessaria est p̄sentia ipsius dei esse in toto mundo. Nec mundus potest per se stare t cōseruari absq; p̄sentia incessabili dei per vnum momentum immo statim rediret in non esse t in nihil totus mundus quia de nihilo venit. Id necessario eo indiget mūdus. si debeat non in non esse vel in nihil redigi. et q; totum esse dei sit p̄sens per totū esse mūdi. Non tñ q sit inclusum in totū esse mūdi. Imo etiā est extra mūdū in infinitū. Et sic sūm⁹ artifex de⁹ p̄tinuē portat t sustinet t p̄tinuē totū mundus

Secundū Ti. xij.

Tertium

Mūdus h; dign⁹ us esse in deo q in se.

Quartū.

Quintus.

Sextum.

Septimū.

Titulus. xxiij. et xix. De productione mundi.

in pugillo et in manu sua et ipse sustinet sine labore. quod volendo. Item ex hoc sequitur quod summus artifex deus nunquam dormit sed pergit. quod si dormiret totus mundus in nihilum rediret. Item quis presentia ipsius esse dei non possit deficere mundo. quod esse dei necessario est ubi est. Attamen quod solum voluntarie et non naturaliter conservat mundum. Ita etiam sola voluntate posset destruerre mundum. et in nihil redigere si vellet. quia ex nihilo venit. Preterea sequitur. quod ipsum esse dei artificis summi spiritus et continue mundum de nihilo producit. eo quod ipse mundum continue conservat. continet et manu tenet. ne redeat in nihil et ideo ipsum continue creat sicut sol suos radios continue creat in aere. Aliter si non produceret continue radii deficerent. Ideo de nocte radii non sunt in aere sed esse desinunt. Ita mundus esse defineret si non a deo continue crearetur et conservaretur. Quod deus qui ipsum esse per se subsistens produxit esse mundi de nihilo. absque sui indigentia.

Titulus. xxiij.

Tia idubitat et conclusum quod deus ipsum esse. et in infinitum elongatum a non esse et a nihil. et fugat a se omne non esse. plenissimum perfectissimum id est gēs nullo alio esse. et in infinitum esse. voluntarie et non naturaliter. Item artifex produxit mundum quod alio seque quod ipsum esse eterno. per se existens in infinitum elongatum a non esse idigeret ipso esse. producto de non esse et de nihilo. quod est absurdum valde et impossibile. cum ipsum esse quod est deus sit perfectissimum completissimum habens in se omnem plenitudinem. quomodo posset hoc esse quomodo tale esse indigeret hoc esse et alio esse producto ab ipso de nihilo. Ergo concluditur quod deus quod est ipsum esse per se subsistens. produxit totum esse mundi de non esse absque aliqua sui indigentia.

Quod deus quod est suum esse produxit mundum de nouo et non ab eterno. neque esse mundi est eternum sed novum.

Titulus. xix.

T quod duo sunt esse. unum quod est ipsum esse non acceptum de non esse. et aliud quod non est ipsum esse sed est acceptum de non esse de nihilo. quod in infinitum elongatum a primo esse et habet conditiones appositae primi esse ut probatum est. Rursus est quod esse productum de nihilo. est summe in eque ipsi esse quod est ipsum esse. Et iterum quod deus qui est suus esse. produxit mundum absque sui indigentia de non esse voluntarie et non naturaliter. ex omnibus istis patet. quod taliter debet produci de non esse. voluntarie et non naturaliter. Sed

Titulus. xx.

tur ex omnibus istis. quod taliter debebat produci esse mundi. et manifestare omnem inequitas et taliter. quod esse mundi nulla apparet indigentia ipsius dei. nec intelligi nec cogitari possit. Que quidem indigentia si esset destrueret totale esse dei et suam perfectionem. Si potius ut cognosceret summa liberalitas et bonitas ipsius. et quod sine mundo haberet suum perfectum esse. Et ideo mundum produxit de nouo et non ab eterno. Quia si mundus esset productus ab eterno et non de nouo. et ipse non prederet mundum durat de tunc iam non taret inter deum et mundum aliqua equitas in eternitate. Et per omnes notaret quod ipse deus indigeret mundo et non potuisset esse sine mundo. Et est quod naturaliter et eis necessitate produxit mundum. et non ex mera sua voluntate et liberalitate. Et ista sunt absurdissima. et incongrua ipsi esse excellentissimo dei. Si autem mundus sit productus de nouo. et ipse precessit mundum duratione. totum oppositum significat et denotat. et excellentia et nobilitas et perfectio ipsius esse dei manifestant. Et quod deus non produxit mundum contra seipsum. et ipse produxit per modum artis intelligendo et volendo. Ita concluditur. quod produxit eo modo quo magis conveniebat excellentissimo esse dei. et est esse mundi. et quod deus neque mundo repugnet. Et per omnes non fuit eternus sed de nouo factus. Aliter produxisset mundum per seipsum. neque propter hoc in esse dei est aliquid novitas. neque aliquid esse novum vel novum velle. quod ab eterno voluit producere mundum in esse realiter altero ab ipso et de non esse. Et voluit ab eterno quod mundus produceretur per illud modum. per quem magis suum esse excellentissimum et perfectissimum manifestaret. et apparet et distinguere ab illo esse de nihilo productum. Ideo ab eterno voluit quod suum esse prederet esse mundi. et hoc duratione quod aliter contra se voluisset. Ergo ab eterno voluit quod tunc produceret quando productus esset.

Quod ipsum esse quod est deus produxit totum esse mundi propter finem principalem et propter seipsum.

Titulus. xx.

Quoniam autem probatum est in illis et verum quod deus produxit mundum de nihilo per modum artis et sicut artifex domus. Et quod omnis artifex operatur quod operatur per aliquid et per aliquid finem et intentionem. non necesse est. et impossibile aliter esse. quod ipse summus artifex deus produxit mundum totum propter aliquem finem. et propter aliquam intentionem. Et ideo quod nihil erat prius ipsum ideo non potuit producere mundum per aliquid aliud per seipsum. Non enim potuit producere mundum per non esse. sed propter esse. sed per semetipsum quod solus est esse. Cur sum etiam quod esse de nihilo productum. non potuit esse per se per esse. quod nunquam habuit non esse. cum non sint nisi ista duo esse.

Tit. xxiij.
et. xxiij.

Nonum

Ti. xvij.

Titu. xij.

Tit. xxiij.
et. xxiij.

Tit. xxiij.

ergo vnū ē pp̄t aliud. S; cū ip̄e de⁹ nullo mō idiget mūdo. qūo ḡ ip̄e fecit mūdū pp̄t semetip̄m. ¶ Dicen-
dū est q̄ de⁹ nō fecit mūdū ita q̄ ip̄e idigeret mūdo.
nec ip̄o ēē p̄ducto de nō ēē. s; vt ip̄m ēē p̄fectissimū ⁊
indēficiens q̄ ē de⁹ sine sui diminutiōe. cōdicabile al-
teri extra se daret cōdicādo seip̄m. Et iō p̄duxit ip̄s esse
nouū de nihilo. vt istud ēē creatū p̄ciparet illud eter-
nū ēē. Itō q̄d q̄ vnū ēē mutaret in aliud ēē. q; hoc ef-
sent impossibile. S; ip̄m ēē de nihilo p̄ductū vn̄ref
ip̄i ēē immutabili vt p̄ficere in eo. vi. f. essent ibi duo
bona. s; ip̄m ēē p̄ductū. ⁊ ipsa cōdicatio v̄ vn̄io seu p̄-
ticipatio ip̄ius ēē excellētissimī ⁊ optimi. vt sic mani-
festaret sua liberalitas. q̄ sine idigētia sui voluit p̄du-
cere aliud ēē vt ei se cōdicaret nec indiguit ip̄m ēē q̄ ē
deus. vt se cōdicaret alicui extra. s; sua mera liberalitas
te se voluit cōdicare. Sicut ḡ ex cōditionibus istorū duo-
rū ēē cōclusus q̄ ip̄m ēē mūdī ē de nihilo p̄ductū. eo
q̄ est de nō esse necessario ēē ordinatū ad aliud esse.
q̄ nō venit de non esse. ⁊ est pp̄ter ipsū. ⁊ ip̄m ēē q̄
q̄ est deus. eo q̄ est p̄fectissimū. est finis ⁊ comple-
mentum et perfectio alterius esse.

¶ Q; ip̄s ēē mūdī de nō ēē p̄ductū respicit ip̄m ēē q̄
est deus. et ligatur cum eo triplici respectu et iustibili
ligamine.

¶ Titu. xxi.

¶ Q; uia āt oē artificū vt dom⁹ necessario
ad tria respicit. s. artificem. P̄rio sicut ad
cām efficientē. Scōdo ad formā ⁊ similitudi-
nē in intellectu artificis exītem sicut ad
causā exēplārē. Tertio ad finem propter
quem domus facta est. Quia ḡ torū ēē mūdī ē p̄ductū
a deo p̄ modum artis ⁊ rei artificialis. iō necessario
respicit deū sub triplici respectu. P̄rio respicit ip̄m si-
cut suū artificem et causam efficientē; etiā respicit
ip̄m tanq̄ causam exēplārem habentem in se for-
mam totū mūdī ab eterno. Tertio tāq̄ cāz finalē pp̄t
quā ē. Cāz āt naturalē nō respicit mūdus. q̄ de nihilo
est. et sic ēē mūdī nihil aliud respicit nisi deus. iō tor⁹
mūdus ē a deo. ⁊ s; deū. ⁊ pp̄t deū. ⁊ de⁹ ē cā mūdī ef-
ficiēs. exēplāris ⁊ finalis ⁊ sic p̄duxit mūdū ex se fm
se ⁊ propter se.

¶ De comparatione istorū duorū ēē ad duo nihil et
ad duo non esse.

¶ Titulus. xxii.

¶ Q; uia āt duo sūt ēē realit̄ exītia i rex natura.
¶ Vnū eternū. ⁊ aliū nouū. Et q; ēē respicit nō ēē
nihil tāq̄ suū oppositū ⁊ inimicū. Itō sicut sūt duo ēē ita
p̄siderāda sunt duo nō ēē ⁊ duo nihil eis contrādictōria

¶ Vnū nō ēē seu nihil. opponit ip̄i ēē eterno ⁊ ip̄s respi-
cit. Aliū nō ēē ⁊ nihil respicit ip̄s ēē nouū ⁊ ei dē oppo-
nit. ¶ Trias. Cōsiderādū ē ḡ diligēter quō vnū q̄q̄ isto
rū duorū ēē. se hēat ad nō ēē ⁊ ad nihil sibi oppositū.
vñ alr se h̄z nō ēē et nihil ad p̄mū ēē eternū alr ad ip̄s
ēē nouū. Quia ip̄s ēē eternū p̄cedit nō esse ⁊ nihil sibi op-
positū. ⁊ iō ē p̄mū de vnitatē ex seip̄o. Et iō q; ēē p̄-
mū ḡ nō ēē sibi oppositū. ⁊ h̄z possessionē p̄mitatis. i.
infinitū expellit nō ēē ⁊ nihil. ⁊ p̄his sine mensura se
extendit. ⁊ iō nō ēē ⁊ nihil nullū p̄nt h̄re locum in ip̄o
ēē. q; ip̄sum ēē occupat totū. eo q; ē p̄mū. Sicut etiā
si non ēē ⁊ nihil ēē p̄mū ⁊ p̄cederet ēē. ⁊ haberet
possessionē p̄mitatis. in infinitū se extēderet. ⁊ totū
occuparet. ⁊ ip̄sum ēē nullū locū h̄ret ⁊ sic totū ēē nō
ēē ⁊ nihil. ⁊ ip̄s nihil ēē eternū. ⁊ ēē non h̄ret vñ veni-
ret. q; ip̄m nō ēē seu nihil. non produceret aliquid. q;
solum ēē p̄t p̄ducere ēē. nec faceret ip̄m ēē sibi oppo-
situm. Quia aut ip̄sum ēē p̄mū est. ideo cūz sint duo
cōtraria opposita. ⁊ vnū oppositū nunq̄ creat vel p̄-
ducit. sed destruit ⁊ expellit in infinitū nō ēē ⁊ nihil.
Et iō q; nō est nisi ēē ip̄s nō ēē et nihil nō h̄nt vnde
veniant in ip̄o ēē q; non possunt venire de ip̄o ēē. Et
ex hoc necessario cōcludunt ex tali cōparatiōe q̄ tale
ēē necessario h̄z in se. et de se. et de natura sua ēē.
et quicquid est contra non ēē. ⁊ in infinitum ⁊ sine mē-
sura. Quā si aliquid deficeret ei q̄ p̄t puenire ad ēē.
hoc iā nō ēē. ⁊ sic nihil posset ēē in ip̄o ēē q̄ est im-
possibile. Itō ēē necessario ēē p̄mū. absolutū a nul-
lo dependens. eternum. simplicissimū. actualissimū
p̄fectissimū ⁊ summe vnū immutātū ⁊ immēsurū. q; oīa
ista p̄ninent ad ēē. ⁊ nullo modo intellectus intelligēs
ip̄s p̄t cogitare appposita istorū. Imo ista sunt ita certa
q̄ nullo mō p̄nt dubitari. nec p̄mū ēē p̄t cogitari nō
ēē ⁊ tale ēē nō at deū. Et etiā cōcludit necessario q̄
ēē q̄ est deus h̄z oēm ptatē. oē dñū supra non esse et
supra nihil ⁊ ista ē prima potestas et amor q̄ possit ēē.
et ista est prima comparatio.

¶ De cōparatiōe mūdī ad suū non esse et nihil.

¶ Titulus. xxiii.

¶ Nunc restat videre qualiter alterū ēē s; ēē mū-
di se hēat ad nō ēē ⁊ nihil. vñ manifestū est q̄
alio mō immo opposito mō se h̄z ḡ p̄mū ēē. q; nō
esse et nihil p̄cefferunt tale esse eis oppositum. et iō
non esse mundi et nihil. p̄cefferunt esse ip̄ius mun-
di in propria existētia. quia ip̄sum esse quod non est
deus. h̄z suū p̄p̄iū nō ēē et nihil. sed nō prout ēē mū-
di est in esse dei. q; tūc nō esse et nihil. non p̄ceffiss

Nota.

Titu. xxiij. De cōparatione mundi ad esse.

lent tale esse. Primo ergo nō esse habuit primatū rei
spectu esse mūdi. et eē mūdi sibi oppositū nō potuiss
set habuisse existentia. nisi primū esse qd est deus (q
bz plenū imperiū supra nō esse. ex eo qz in esse dei est
realiter omne esse. vt supra pbatū est) extraxisset mū
dum de tali nō esse et de tali nihil: qz per se non potuit
exire de nō esse. cū sit eius oppositū. et iō nisi ipm de
qui est esse manuteneret et defenderet continue et in
cessanter p suā manū fortē totū esse mūdi p nō eē et cō
tra ipm nihil. statim rediret in nihil. vnde extractum
est. Et ideo esse mūdi semp est in potentia ad nō esse
de se. et semp potest nō esse natura sua. Et qz non esse
et nihil. nullā resistantiā possunt facere ptra ipm esse
qd est deus. iō sequit qz esse qd est deus. bz omne pceptū
et omne imperiū. oēm ptiatē et dñiū supra nō esse et supra
nihil. Et ideo potest sine quocūqz impedimēto. sine
quacūqz resistantia facere quicquid vult. et qdquid si
bi placet. solo velle de non esse et de nihil. et producere
in esse reali: et per consequē sine fatigatione et sinela
bore: quia velle nō est fatigari qñ nulla sit resistantia.
Et exinde sequitur. q totum esse mundi est tāqz nihil
in respectu dei. Ergo iam habemus deū nostrū fortis
simū. oipotentem. eternū. infinitum. immutabilem et
summe vnum. qui nō potest non esse. q totum mūdū
fecit de nihilo. Ergo cū tu hō sis pncipalior pars mū
di. sequitur q tu es totus productus et factus de nō eē
et de nihilo. Gaude ergo quia tu habes tā nobilē. tā
excellētem et omnipotentē creatore et conditore. q
tam nobilem et excellētem creaturam sicut tu es po
tuit facere de nihilo.

Et cōparatio duorū esse ad duo luminaria. et qd eē
dei est tanqz sol. et esse mundi est tanqz luna et ymbra.

Titulus. xxij.

Ecce ergo quomō habemus duo esse tanqz
duo luminaria magna: scz lumare maius
et luminare minus. Primū est tanqz sol. et
est eternum et maius. Secundū est sicut lu
na: et est mundi et minus. Primū est tanqz
sol: quia sicut luna de se nullum bz lumē. sed totum re
cipit a sole ita esse mundi nullū bz esse de se. sed totū
recipit de esse eterno. Et sicut sol de se habet lumen. et
nullum lumen recipit ab alio corpe: et iō semp plenus
est lumine. nūqz deficiēs. Ita primū esse de se ipso ha
bet suū esse. et a nullo alio recipit suū esse: et sp bz
plenū esse nūqz deficiēs. Et sicut per lumen qd vide
mus de nocte cogitamus lumen solis quod est occultū
de nocte

Titulus. xxv. et xxvi. De comparatione mūdi ad etic.

de nocte. Ita per esse mundi qd videm⁹. cogitamus eē
dei. qd nō videmus. Et sicut lumē lune in pſentia so
lis nihil apparet. sic eē mundi in pſentia ipsi⁹ esse dei
nihil appet. Et dū magis appropinquat ad eē dei tūc
minus appet. Sz dū p se cōsiderat. tunc appet magnū
eē. sicut lumen lune dū elongat a sole apparet maius.
Ita ergo duo esse sunt duo lumina intellect⁹. Primū
est lumē eternū indeficiens: scz de⁹. Scdm est lumē no
uum. i. factū: scz mūdus bz tot radios quot sunt crea
ture. Primo lucet nobis debile lumē factū: scz mūdus
et ipm possum⁹ videre sine piculo et dāno oculor⁹: sicut
lumē lune. Et postea pſtō lumē debile cogitam⁹ aliū
lumen fortissimū solis. i. dei sicut oculi nō pſt videre
lumē solis directe p se sine destructiōe oculor⁹. Sed tū
in luna bz videmus lumen solis sine dāno oculor⁹. Ita
oculi nostri interiores non pſt per se videre de dire
cto ipm eē dei eternū. lūminosum et excellētissimū in
hoc mūdo sine destructiōe oculor⁹. Et ideo eē mundi
est sicut ymbra p quā possum⁹ inueni et respicere ip⁹
eē eternum qd est lumē et speculū diuine essentie inf
nitū et immēium. Alr est nobis videre impossibile si
cut sol p ymbriā. Et sic sufficit ad pſes de ipso eē duplici
et de nō eē et nihil. et q primū eē est ianua aliorum.

Sequit doctrina de ipso viuere. et primo q viuere
facit per se scdm gradū. Titulus. xxv.

Ostēdictū est fundamētū cū dei adiuto
riode eē qd est fundamētū et ianua oium.
Itā scdm loco dicem⁹ de viuere. Sicut au
tē eē se bz ad viuere et ad scire et intelligere.
Ita viuere se bz ad sentire et intelligere. qz
etiā esse inueniri potest sine viuere et alijs et iō facit
per se primū gradū. Ita viuere pōt inueniri separa
tim ab ipso sentire et intelligere. et nō eēduerſo. nā oē
qd sentit viuit sed nō oē qd viuit sentit. Et etiā oē qd
intelligit viuit sed nō eēduerſo. et viuere pōt inueniri
sine sentire et sine intelligere: sed nō esse. qz oē qd
viuit est. Et ideo viuere facit per se scdm gradū. vnde
nobilis est viuere qz esse tū. Ideo opz cōsiderare ip⁹
viuere per se: sicut cōsideratū est ipsum esse per se.

Qz dupliciter pbat viuere eē in deo. Tit. xxvi.

Nontam autem esse reperitur separa
tim per se in primo gradu. Ideo cōſi
deramus ipsum esse in deo sine alijs. scz si
ne viuere et sine intelligere. Ita similiter
quia viuere reperitur separatim sine senti
re et intelligere. ita similiter considerabimus ipsum vi
uere

uere p se sine intelligere et sine sentire. sicut aut p esse
mūdi qd videmus et est manifestissimū. arguim⁹ esse
aliud: scz ipm esse dei. q non videmus sic viuere dei a
quo prouenit viuere mūdi. qd est nobis manifestissimū
mū. et hoc ita probatū est. Sz aliter pbatur viuere esse
in deo. et hoc per ipm esse. q oia pueniūt in deo p suū
esse. vñ q de⁹ est iuum eē. et esse est pūmū q nō eē. iō
necessario de⁹ bz eē et est qd qd est pira nō eē et quicqd
cōuenit cū esse. Et q viuere cōuenit cū eē. et est nobis
lissimum esse. iō necessario est in deo viuere et in esse
suo. Et p eundē modū dicem⁹ de ipso sentire et de ipso
intelligere: qz pueniūt cū eē. iō sunt in deo necessario.
Et sicut dicēdū ē de posse et de velle. et de bōitate et de xī
tate de oib⁹: qz p eē oia pbāf. et ipz dei eē necessario
oia includit. Et dū noio ipm eē dei. dicēdo ipm viuere
re. sentire et intelligere. velle posse eē bonū et verum et
oia. nihil aliud dico. nec aliqd addo supra suū esse. qz
suū esse est oia ista de necessitate. Sz in alijs reb⁹ dū
dico esse. nō intelligo viuere. nec sentire. nec intelligere:
re: qz eē inuenit sine illis. Et dū dico sentire. non dico
intelligere: qz sentire repitur sine intelligere. Sz i deo
dū dico eē oia intelligo. Sicergo duob⁹ mōis viuere
pbatur eē in deo. et p creaturas quas fecit qb⁹ deduxi
uere: et p suū eē. Et ita de alijs sicut de viuere.

¶ Qd si filis pcessus et ordo sit in ipso viuere sicut in ipso
eē. Et q oia q pbata sunt de eē. pbant eē de viuere.

¶ Titulus. xxvij.

¶ Quāvis aut p cognitionē ita habitā de ipso eē oia
alia cognoscūt et sūt manifestata. qz oia claudū
tur i ipso eē. Attū q: magis gaudet dū audit qdlibet p
se et iuctū cū alio. qz magis gaudet dū audit deū esse et
viuē qz eē solū. et dū audit deū eē viūē. sentire et intelligē
posse. velle. bonū et sic de alijs. qz qñ audit eū tñ eē
qd pgruū ē et de qlibz p se loqmur. ¶ Forma aut et mo
dus dicēdi de oio⁹ ē si filis et talis sicut fuit de ipso eē. qz
oia i deo sūt idē qd eē et sūt ipmmet eē et iō sicut eē dei
nō ē acceptū ab ipso deo nec ab aliq nec venit de si viūē
nec de nō eē. nec de alio. Ita viuere dei nō est acceptū
ab ipso deo. nec ab aliq. nec venit de nō viūē. nec de aliq
alio. Et iō sicut eē dei est totalr pūmū et simplicissimū
et p pñs sicut de⁹ est suū esse et eē idē est qd de⁹. ita de⁹
est iūū viuere et ipmmet viuere: et viuere dei est idē qd
de⁹. et p pñs de⁹ est vita. et nō est nisi vita. Itē nulla alia
res qd de⁹ ē suū eē: qz qlibet alia recipit ab alio esse et p
pñs de se bz nō eē. Ita nulla alia res est suū viuere. qz
recipit viuere ab alio: et p pñs de se bz nō viuere. Et iō

Supra ti
tu. i.Ti. vij.
Tm. xi.

cut i oia alia qz bz viuere. possum⁹ intelligere nō viuere:
re i deo at nō possum⁹ cogitare nō viuere. qz de se ipso
bz viuere. Et ipz viuere dei ē ipemet de⁹. ppter ea si
cut eē dei i sūmū elōgaf a nō eē. et fugat totalr ipz nō
eē. Ita viuere dei i sūmū elōgaf a nō viuere. et fugat
totalr ipm nō viuere. qd sicut eē dei ē eternū nūqz ici
piēs hūqz deficiēs. imutable. inuariabile. actualissimū:
pplētissimū et pfectissimū. qd bz optime viuere. Et oia q
dicta sunt de isto eē. ppononabilius dicasse de ipso vi
uere: qz idem sunt in deo.

¶ Et haec doctrina tā ad eē viuere et oia alia. Ti. xxvij.

¶ Quāvis aut doctrina habita de ipso esse dei. suffi
ciat ad viuere et ad oia. tñ de qlibet pte sine alia
vt plena habeat notitia. hic daf doctrina gñalis ad oia
et sume facilis et leuissima. Et pmo i ipso eē. et p esse ad
oia alia. Tñ debem⁹ ppare eē ad nō eē. duob⁹ mōis. s.
an eē et post eē. vt dicam⁹ sic. q nō eē duob⁹ mōis cogi
taf. vno mō q sit an eē. Alio mō q sepe seq⁹ ipm. P
mū nō eē qd intelligit an eē vocaf negatiuū. et ē purissi
mū nihil. scdm nō eē qd seq⁹ ipm eē. vocaf nō eē pua
tiuū seu corruptiuū. sic ipm eē pōt ppari ad ipm non
eē an et post. Deinde ē qrendū. qd est pūū an eē et nō
eē. et si eē habuit an se nō eē. Et rñdēdū est qd de neces
sitate eē dei est pūū. et nō habuit an se nō eē. Et eride
necessario seq⁹ tur. q post ipm eē nō pōt seq⁹ non eē sic
ipm eē caret nō eē an et post. Et si caret non eē negati
uo et pūatuo seu corruptiuo. p pñs ē eternū i deficiēs
et. et istud eē est de⁹. Aliud aut eē mūdi bz nō eē an
se. et pōt hñe nō eē post se. Qz cū mūd⁹ nō sit de⁹. bz nō
esse an se. et sic stat in medio nō esse negatiuū et pūa
tiuū: qz venit de nō esse. et pōt ire in nō esse. Sicut aut
fecim⁹ de ipso eē. ita sicut faciem⁹ de ipso viuere. et de oib⁹
alijs. Tñ cū nō sit mūd⁹ etern⁹. vt pbatū ē supra. hic
hūit pncipiū et hēbit finē. Itē sicut duplex ē nō eē: ita
duplex ē nō viuere. Pmū nō viuere ē qd pōt cogitari
an viuere. et istud ē si viuere negatiuū. scdm nō viuere. ē qd
seq⁹ post viuere. et istud nō viuere ē pūatiuū et corrupti
uū. et bz spāle nomē. s. mori. seu moris. ¶ Querēdū est
postmodū qd ē pūū. an viuere. an nō viuere. et si viuere
hūit an se nō viuere. Et dcm est q viuere ē pūatū nō ha
buit an se nō viuere qz si nō viuere eē pūū. tñ viuere
nō pōt eē. qz viuere nō pōt vñ de nō viuere. sicut eē
nō pōt vñ de nō eē. vt. s. Et exinde seq⁹ q viuere ab
eterno fuit et nihil bz de nō viuere. s. ē purissimū elon
gatū a nō viuere. qz viuere totū occupat. Et iō qz vñ
re ē pncipiū. nō bz an se si viuere. seq⁹ necērio q ipz. v.

Et. rñ.
etia. rñ.Itō eē co
gitafouo
bus mo
dia.
Esse nes
gatiuum
Esse pua
tiuū

Tit. xij.

Tit. xij.

Duplex
nō viuere
4015.

Tit. xij.

Deus ca
ret nō vi
uere ne
gatiue et
pauue.
Q. deus
est immor
talis.

Tit. xv.
Omnia vi
uunt in
deo.

uere qd est primū nō pōt bñe post se nō viuere. q. vi
nere totū occupauit. et p pñs mori seu mortē nō susti
net. et tale viuere est deus. Et ita deus q est viuere. caret
nō viuere añ. et post. et sic caret non viuere negatiuo et
et pñuatio. Et ideo ab eterno et in eternum uiuit. sine
pñcipio et sine fine. et ideo mori seu mori nō habuit
dñum supra ipm. Ideo solus est immortalis de sua p
pria natura de seipso. Et exinde sequit. q in ipso solo
uiuere et in sua vita. nulla pōt esse mutabilitas nulla
additio. nulla diminutio. q. nō pōt mutari in nō uiue
re. q. iā non viuere esset in ipso nec pōt perdere suū vi
uere. q. tūc morisset in ipso. Et q. iā pbatum est q
totū esse mundi est ab eterno in deo. Et q. deus est ip
sui uere et totus est vita. sequit q omne qd factū est. ui
uit in deo. et est vita in deo. et oīa uiuūt ab eterno et in e
ternū in deo. et ideo nihil mori deo hō omnia uiuūt ei.
Et rursum q. deus est ipm viuere. ideo omne aliud uiue
re est pductū ab ipso de nō viuere. sicut omne aliud ē
est productū de nō ēē. Et ideo omne aliud viuere q. ve
nit de nō viuere. pōt bñe nō viuere post viuere. i. mori.
Et licōne qd uiuit pter ipm viuere qd est deus. venit
de nō viuere necessario. et pōt ire in non viuere pñua
tuum. i. in mortem post viuere. quantū est de se. Et id
nisi manu teneat ab ipso qd est viuere. et conseruet
tinue statim verteret in nō viuere et in mori. Preter
ea sequit. q. ipse deus hz oēm pñtatem omne imperiū.
omne dñum. omne pceptū supra nō viuere. et supra mor
tem. et ideo pōt extrahere qdquid vult de nō viuere ad
uiuere. sine omni impedimēto et resistētia. et etiā de mor
te pōt reducere quicqd vult ad vitā solo velle. sola po
testate. et sic ipse est verus dñs vite et mortis. Ecce ergo
habem⁹ duas vitas et duo viuere realia. vñū occultū. et
aliud manifestū. vñū eternū. et aliud nouū de nō viue
re acceptū. Cōpara ipa adinuicē. et postea ad nō viue
re sicut fecisti de esse. et habebis noticiā completā de
ipso viuere. Vide g hō quomodo inuenisti tuū condi
tōē q uiuit in eternū. et est vita eterna. q nō pōt mori.
qui tibi dedit de non viuere viuere et te conseruat in e
reuerentis in non viuere et in mortē. quia ipse est dñs
vite et mortis et immortalis.

Doctrina de ipso sentire. et est tertius gradus.
Titulus. xxij.
Jau dictū est de ipso esse et de ipso viuere.
ita dicendū est de ipso sentire. Q. sentire
p se facit tertiu gradū in natura. nā esset
uiuere pñt esse sine sentire. et ipm sentire

pōtē sine intelligere. Sicut aut duo sunt ēē et duo vi
uere. i. vñū qd videm⁹. et aliud occultissimū qd nō vide
mus. Ita sūt duo sentire. vñū manifestū qd videmus.
et aliud occultissimū qd nō videm⁹. Per illd qd videm⁹
cognoscim⁹ et puenim⁹ ad illd qd nō videm⁹ et pbat⁹
sentire ēē in deo. q. dedit aliis. Et etiā p ēē est pbatū
sentire ēē in deo. q. sentire est ēē et nobile ēē. et id nes
cessario ēē in deo. Altr in ipse ēē nō ēē. nec haberet qdqd
est contra nō ēē. nec ēē omne qd est impossibile. Et q.
deus est suum esse et suum viuere ita est suū sentire. et
est ipm sentire. q. id ēē ēē viuere qd sentire in deo. Et
ideo i deo ēē videre. audire et oī sentire. Ad tñ tale sen
tire ēē i deo sicut in aliis reb⁹. q. hoc ēē impossibile. h. nobi
lissimo et pfectissimo mō. sicut ei puenit. Et rursum si
cut dictū ēē de ipso viuere. ita dicendū ēē de ipso sentire.
q. sentire pōt cōpari ad nō sentire añ et post. pñū nō
sentire est negatiuū tñ. scdm ēē pñuatiū et vocat⁹ insen
sibilitas. Et q. sentire i deo ēē primū q nō sentire. id añ
se nō habuit nō sentire. sicut viuere ēē pñū. Et id seq
q post sentire nō pōt seq nō sentire nec insensibilitas
q ab eterno et in eternū sentit. h. oī aliū sentire pdu
ctū ēē ab ipso de nō sentire. et habuit añ se nō sentire. et
id pōt redire i nō sentire et i insensibilitatē. nisi māte
neat ab ipso q ēē suū sentire et q sol⁹ nō pōt ēē i se i se
Et id oī aliū qd hz sentire. sentit p ipm videt. audit. tā
git. odorat et gustat p ipm. Et sicut oī qd ēē et uiuit p ipm ēē
et uiuit. ita oī qd sentit. Et sicut hz oī pñtē et iperū
supra nō ēē. et supra nō viuere. ita et supra non sentire.
Ideo pōt extrahere quicqd vult de nō sentire ad sen
tire. et oīa que dicta sunt de ēē. dicātur de sentire.

Doctrina de ipso intelligere.

Via ipm intelligere ēē vltim⁹ grad⁹ i scala na
ture. et p pñs ēē nobilissim⁹. qd de ipso loquē
dū ēē ampli⁹ qd de viuere et sentire. Vñ q. p
batū est q oīs qtuor grad⁹ pducti sunt de
nō esse. qd intelligit q i mūdo illd qd est ēē
pductū de nō ēē. et de nō intelligere. Et id necessario ēē
q. ille q pduxit et dedit intelligere. hz i seipso intel
ligere. qd ēē nobilissimū ēē. Preterea p ipm ēē hoc id ēē
est pbatū iā. qm ipm ēē dei ēē de⁹. et de⁹ est ipm ēē. et hz
qdqd pñtner ad ēē et pñnere pñt. Et q. intelligere pñtner
ad ēē imo ēē nobilissimū ēē et excellentissimū. g. necessa
rio ēē dei ēē intelligere. alit⁹ deficeret i suo ēē illd qd est
nobilissimū. h. cū ēē dei sit sūme simplex. et in eo nulla
sit cōpositio. seq q ipmmet ēē dei. ēē ipmmet intellige
re. Et id qdqd pbatū ēē de ēē dei. iā pbatū est de intelli
c iij

Titu. x.

Ti. xxvij.

Insen
sibilitas.

Deus ab
eterno
sentit

Tit. xvij.

Titu. xv.

Tit. xv. et
xij.

Titu. xv.
et xij.

Intellige
re dei nō
est accē
ptum.
Deus est
suum in
telligere.

Est infi
nitum.

Est semp
in actu.

Ita est p
discursus

Intelli
git omnia.

Intelli
git se to
taliter.

Titu. xij.

Titu. xij. q. in deo sit intelligere.

gere. Nec opz pbare de nouo s; solū applicare ad itel
ligere. ¶ Dicam⁹ q; p ordinē sicut dictū ē de eē. Tū si
cutē dei nō ē accēptū ab aliq; neq; etiā ab ipso deo nec
darū nec cōcatū. Ita nec ipm intelligere dei. Et sicut ē
dei ē p mū totalit. ita intelligere ē p mū. Et sicut ē dei ē
simplicissimū iduisibile ita intelligere. Et sicut ē dei
est sūmē vñū. ita intelligere dei. Et sicut ē dei ē sūū ē. Et
ipz ē sic de⁹ ē sūū intelligē. Et ē ipm itelligē. Et ipz itel
ligere est de⁹. Et quēdamodū ē dei. eo q; ē p mū. elō
gatur i infinitū a nō ē. Et fugat totalit nō ē. Et a nō ē nō
habuit nō ē. nec post se pōt hēre nō ē. Ita intelligere
dei eo q; ē p mū. est idē qd ipm esse. Et elongat in in
finitū a nō intelligere. Nec a nō ē nō habuit nō intelli
gere negatiuū qd ē nihil. neq; pōt post se hēre nō itelli
gere p uatiū qd ē ignorare. Et sicut ē dei nūq; ē inci
piēs nūq; desinēs. iō ē eternū. Itē sicut ē dei ē infini
tū sine mēsurā. ita intelligere dei ē infinitū sine mēsu
rā. Et sicut ē dei nō pōt restringi p nō ē. ita intelligere
dei nō pōt restringi p nō intelligere. Et iō in suo intelli
gere ē omne intelligere. Et qd pūnet ad intelligere. Et
sicut ad ē dei nō pōt fieri additio neq; diminutio nec
aliq; mutatio: ita nec ad intelligere pōt fieri additio. mu
tatio vel aliq; diuisio. Et iō sicut ē dei nō ē i potētia
ad aliq; ē nec pōt recipere. ita intelligere dei nō ē i potē
tia ad aliq; intelligere. nec i suo intelligere pōt aliq; re
cipi. Et sicut suū ē est temp in actu copletissimū. pfe
cissimū. ita suū intelligere ē semp i actu cōpletū pfe
cissimū. ¶ Uteri⁹ sicut suū ē est immutabile. Et iō non decur
rit ab vno i aliū. nec h; pteritū nec futurū: s; tū pñs.
Ita suū intelligere nō discurret ab vno i aliū: nec h; p
teritū nec futurū: s; tū pñs. Et iō sunt ei pñia oia ab
eterno Et eternū. Et sicut de⁹ nō idiget aliq; alio ad ef
fendū. ita nō idiget aliq; alio ad itelligēdū. q; sicut de
seipso est. ita de seipso itelligit. Et q; ē dei ē infinitū. Et
ipe p mū intelligit suū ē. iō semp intelligit infinitū.
Et q; i ipso ē ē totū mūdus. Et qd pōt ē. iō q; ipe in
telligit suū ē ē p mū. itelligit Et videt totū mūdū Et oia
q; pōt ē. Et q; i suo ē sunt oia simul. iō oia simul itel
ligit Et videt cognoscit p suū ē qd ē. ipeculā vniuersa
le. i q; oia sūt Et cognoscūt. ¶ Preterea q; pfectissime co
gnoscit seipm Et intelligit. q; tū ē suū intelligere quā
tū est suū ē. Et iō itelligit se hēre esse eternū. Et se viuere
in eternū Et ē immortalē oipotentē. pfectissimū. Et pleni
sime itelligit suū esse tale qle ipz est. Et q; idē est suū
esse Et suū intelligere. Ideo itelligit suū intelligere. Et
q; i ipso ē dei sūt infiniti grad⁹ essendi actu vt pbatū ē
Et q; ipe itelligit totalit suū esse. iō simul itelligit ifini

Titu. xij. q. in deo sit intelligere.

tos gradus essendi. itelligēdo suū esse. ¶ Uteri⁹ q; duo
sunt tū esse vt pbatū est. i. esse dei infinitū. Et esse mun
di pductū ab ipso esse dei cōtinens qtuor gradus ge
nerales. Et qlibet gradus cōtinet quasi innūerabilia. Et
q; totū esse mūdi est pductū ab eo. Et simul actu intel
ligit cognoscit Et videt totū esse mūdi. Et oēs grad⁹ spe
cies Et naturas. Et oia indiuidua. Et qd cōtinet i toto
mūdo. Et qd fuit. Et erit Et pōt esse. Et simul Et actu
videt Et nūerat totā arenā maris. Et cūctas oīm aquarū
Et oēs partes terre Et oia q; continent i terra Et i visceri
bus terre oēs stellas celi. oēs dies. oēs horas. oia mo
mēta tēporū: q; fuerūt sunt Et erūt. oēs herbas Et cūctes
earū oēs arbores Et folia earū. oia semina Et grana oēs
anes pisces Et pecora. oēs boēs q; fuerūt sunt Et erunt.
Et cogitationes. intentiones Et desideria eorū. Et opera Et
verba simul oia scit Et cognoscit Et videt clarissime. Et ni
hil est ei occultū. Ecce quale est suū intelligere. q; in
finitū inexcogitabile. Et ita necesse est esse Et oia sunt
tū nihil apud eū. Preterea q; nūerari pōt nūeri in
infinitū Et multiplicari. Et etiā figurari. Et ipse actu Et si
mul itelligit infinitos numeros. Et infinitas figuras.
vt infinitos triāgulos. infinitos quadrāgulos Et c. qui
multiplicātur in infinitū. Et ideo scia dei est infinita
innūerabilis. inexcogitabilis. Et sapiētie ei⁹ nō est nu
merus. ¶ Sicut rursum cōparatū fuit esse ad nō esse.
ita cōparari pōt intelligere ad nō intelligere. Quia si
cut duplex est nō esse. negatiuū Et priuatiuū. ita duplex
nō intelligere. s. negatiuū Et priuatiuū. Et ideo q; intel
ligere dei est p mū. Et ipe de⁹ est intelligere. Ideo non
venit de nō intelligere. nec pōt hēre post se non intelli
gere priuatiuū. qd vocat ignorātia. Sed ois alia res q;
intelligit recipit suū intelligere Ideo nō pōt hēre totū
suum intelligere sicut nec totū esse. Ideo omne aliud
intelligere preterq; intelligere dei est finitū Et mensu
ratū nec pōt aliqua alia res intelligere infinita simul
Et successiue. Et q; ois alia res q; itelligit habuit de nō
intelligere suū intelligere. Et pōt hēre post intelligere
nō intelligere. sicut nō esse post esse. nisi manu oipotē
tis teneat ab ipso deo. q; est esse Et intelligere. aliter sta
tim rediret in nō esse Et in nō intelligere. Sicut de⁹ h;
potest atē supra nō esse eo q; est ipm esse. Et supra nō vi
uere. eo q; est ipm viuere. Et supra non sentire: eo q; est
ipm sentire: ita Et. Et. nō intelligere Et ignorare eo q; ē ipm
intelligere. Et pōt deducere qd vult de nō ē Et nō in
telligere ad ē Et ad intelligere Et de ignorare ad scire.
¶ Quedā regula generalis ad oia dicūt de deo.

Titu. xij.

Intelli
git actu
totū esse.

Duplex
intelligere

Ursum ponēda est hic qdā regula gñalis ad oīa p̄dicta ⁊ subsequētia. Et ē ista. Qz sicut in deo idē est eē qd̄ uiuere ⁊ idē est eē qd̄ sentire. idē eē qd̄ intelligere. idē est eē qd̄ bonū eē. idē qd̄ verū eē. ⁊ sic de alijs. Ita in deo per oppositū. idē est nō eē qd̄ nō uiuere. qd̄ nō sentire. qd̄ nō intelligere. qd̄ nō bonū. nō verū esse. ⁊ sic de oībus. Ergo qui dicit deū nō uiuere. dicit deū nō eē. Et qui dicit deū nō intelligere dicit deū nō esse. Et qui dicit deū nō bonū. nō verū nō iustus. aut nō posse. dicit eū nō eē. ergo sicut impossibile est deū nō eē. ita impossibile est deū nō uiuere. nō sentire. nō intelligere. non bonū esse. ⁊ sic de alijs. Et sicut deus fugat a se per suū eē oē nō eē. ita fugat oē nō intelligere. oē nō posse. oē nō bonū. omne non verū. ⁊ sic de alijs.

¶ Qui per intelligere probat. qd̄ deus non est corpus neq; res corporalis.

Titulus xxxii.

Quoniam autē pbatū est iā in deo eē idē eē qd̄ intelligere ⁊ intellectus. Et qd̄ intelligere est nobilissimū eē ⁊ supremū. Idē intelligere trahit ad se oīa alia. s. eē uiuere ⁊ sentire. ⁊ intelligere p̄uertit ad se oīa p̄dicta. Ideo totū eē dei est intellectuale ⁊ spirituale. ⁊ sicut totū uiuere dei est intellectuale. ⁊ sicut totū sentire dei est intellectuale ⁊ spūale. Et quicqd̄ in deo est intellectuale est spūale. Et qd̄ eē dei simplicissimū est p se exis sine partib⁹. Ideo totū pure intellect⁹ ⁊ idē totū intellectualissimū ⁊ spūalissimū. Et exinde seq̄t qd̄ eē dei nō est corp⁹ neq; corporale. Et hoc pbat per quartū gradū scale: qd̄ intelligere nō est opatio corporalis: nec fit cum corpore.

¶ Qui idē pbat per uiuere ⁊ per sentire. Tit. xxxiii.

Item etiā nec uiuere nec sentire est corpus. Quis uiuere sit cōiunctū cū corpore: et eē sentire. Qz uiuere seu vita ⁊ corp⁹ duo sūt ⁊ sentire etiā ⁊ corp⁹ sunt reals distincta. Vbi nō est de natura corp⁹ qd̄ uiuat: nec qd̄ sentiat: qz regit corp⁹ sine uiuere ⁊ sentire: vt p̄t in. s. gradu scale. Qz oīa p̄dicta in primo gradu sunt corporea ⁊ tñ nō uiuūt neq; sentiūt. Et sicut totū dei sentire est spūale ⁊ intellectuale. qd̄ uiuere ⁊ vita et sentire se sensus nō sunt corp⁹ nec de rōne corp⁹: qz si eēnt corp⁹ uiuerēt ⁊ sentiret. sed tūc uiuit ⁊ sentit corp⁹: cū sensus ⁊ vita cōiungunt cū eo. idē corp⁹ pōt separari a vi

uere et a sentire. qd̄ p̄t. qz qñ arbores p̄dūt uiuere et vitā remanēt corpa sine uiuere ⁊ qñ aialia moriunt re manēt corpa sine uiuere ⁊ sine sentire. Ergo aliud est corp⁹ ⁊ aliud uiuere ⁊ sentire. ⁊ qz in deo est uiuere nō receptū. neq; iunctū cū aliq; sed simplicissimū. sequit qd̄ in deo nullū est corp⁹ nec deus est res corporalis: s. totus spiritualissimus.

¶ Qui solus hō potest deū cognoscere in hoc mundo ⁊ ppter hoc habet intellectum. Tit. xxxiiii.

¶ Qui deus est tot⁹ intellectualis ⁊ spūalis idē nō est visibilis oculo corporali: qz nullum colorē h̄: nec aliquā figurā: nec est palpabilis nec p̄ aliquē sensū corporeū sensibilis: qz sensus qd̄ sunt cōes nobis et bestias. solū apphēdūt ⁊ sentiūt corpa ⁊ accidentia corp⁹: vt visus apphēdit colores ⁊ figuras ⁊ lucē corporale. Auditus sonos qd̄ fiūt in aere qd̄ est corp⁹. Et odoratus odores. ⁊ gust⁹ sapores: ⁊ tactus calidū ⁊ frigidū. Et ideo qz de⁹ est res solū intellectualis ⁊ spūalis non pōt cognosci nec videri nec apphēdi nisi p̄ intellectū ⁊ p̄ intelligere. Quare sequit qd̄ solus hō i mūdo pōt cognoscere ⁊ apphēdere deū. ⁊ qd̄ aialia bruta nullo mō pōt cognoscere deū. Et idē ppter hoc homo habet intellectum vt possit cognoscere conditorem suum.

¶ Qui in infinitū intellectualia ⁊ spūalia excedūt corporalia ⁊ sensibilia: ⁊ qd̄ visibilia nihil sunt respectu inuisibilium.

Titulus xxxv.

¶ Quoniam autē iā infallibiliter mōstratū est qd̄ eē dei est infinitū ⁊ sine mēsurā. et qd̄ in suo actu sunt infinita eē. ⁊ qd̄ totū suū eē est intellectuale spūale et inuisibile. Et ista visibilia corporalia ac sensibilia sunt pducta de nō eē ⁊ sunt finita ⁊ mēsurata. Ergo sequit qd̄ inuisibilia: intellectualia et spūalia. excedunt sine mēsurā corporalia ⁊ visibilia. Et per cōsequēs ista visibilia qd̄ apparēt nobis sunt quasi nihil in cōparatione ad inuisibilia qd̄ nō apparēt: qz nō h̄nt mēsurā neq; terminū. Idē autē ⁊ regnū inuisibilis nō h̄ mēsurā. neq; claudis neq; terminat. Et cū itellect⁹ hoīs sit fact⁹ ad vidēdū intellectualia ⁊ inuisibilia ⁊ sensus ad sentiēdū visibilia ⁊ sensibilia. cū etiā sensibilia sunt bona ipsius sensus. Ita intellectualia sunt bona ipsius intellectus. Sequit qd̄ bona intellect⁹ sunt eterna. infinita: immutabilia: innumerabilia: semper existētia. s. bona sensus sunt de nouo facta supra mutabilia variabilia ⁊ non semper existētia.

Titu. xij.

Tit. xxxij.

Tit. xxxij.

Supra tit. i.

De velle et libero arbitrio.

Tit. xxxv.

Q. deus habeat libe-
ritium.

Quoniam autem deus dedit alijs velle libere. spō-
te et absq; coactiōe et liberū arbitriū et liber-
tatē volēdi: sequit̃ necessario cū hoc sit no-
bilissimū qd deus hz in seipso velle libere et
spōte absq; coactiōe et liberū arbitrium: et
plenissimā libertatē volēdi. hoc idē pbat p suū eē in-
tellectuale: qz vbiq; est intelligere seu intellectus ibi
necessario est velle seu volūtas libera: et p oīs liberū
arbitriū. Et qz volūtas dei q est idē qd velle est pma
volūtas. ideo nullā aliā sed pōt volūtatē. Et ideo qd
quid vult sola sua pma volūtatē vult. Et qz in deo idē
est eē qd velle: et eē dei est inmutabile: inuariabile: eter-
num: cōpletissimū. nullo extra se indigēs sicut pbatū
est supia ti. xij. Ideo sua volūtas est inmutabilis inua-
riabilis eterna cōpletissima et pfectissima nullo alio
idigēs extra se cū sit plēssima opōitissima sic suū
eē. Rursus qz suū eē ē pmiū nobilissimū optimū et p fe-
ctissimū. et qz deus intelligit pmo se et suū eē sequitur q
prio vult seipm et eē suū et suā pfectionē plenissimā. Et
exinde sequit̃ q oia alia a se ipso ppter seipm nō q idigeat. hq
alys se cōdicet extra se. Et qz prio vlt seipm. idē prio vlt
sibipm bonū. et idē nihil pōt velle extra seipm: nec per
oīs facere p seipm. idē nō pōt velle se nō eē. et qz hz in
seipso qd quid vult et oēm plenitudinē. Idē est in conti-
nuo gaudio et leticia sine oi tristitia. Et sic hz eternus
gaudium in seipso et eternam leticiam.

Volūtas
dei est in-
mutabi-
lis.

Eternus
gaudius
dei.

Q. p intelligere seu intellectū cōcludunt et pbanf
pfectiones et nobilitates volūtatē dei.

Tit. xxxvi.

Tit. xxx.

Tit. xxxvi.

T. qz cōclusum est q intellectus dei intelligit
actu semp oia et infinita. neq; in ipso pōt
eē aliqua ignotiā. Et cū volūtas in deo
idē sit qd intellectus. et velle idē qd intelli-
gere: vlt pbatū est. Idē impossibile est q vo-
luntas dei possit aliqd velle p rōnē. et p rectū iudiciū
intellectus. Cuius prima opatio est intelligere oia et sen-
sus oibz vt infra ti. lxiij. Secda opatio est discutere p
rōnē. an res intellecta sit vā vel falsa iusta vel iniusta.
qua discussiōe facta rōnaf intellectus tūc suā scdaz
opationē qd est verū et iustum approbat et verū affir-
mat. S; qd falsū ē et iniustū est. reprobatur et negatur in
fra ti. lxiij. et p istas duas opatiōes intellectus opaf na-
turalr et de necessitate. vt ti. l. Et sic ei9 opatiōes sūt
iuste et rōnabiles: qz regulant p rectū iudiciū sue diui-
ne rōniar. S. deductū ē. Et idē seq̃ q nihil pōt velle
iniustū nec inordinatū nihil iniquū nihil p volūtatē

Eōdē ti
Deus non
potest velle
iniustū.

ra et veritatē. qm si posset. iā volūtas sua veniret ab i-
tellectu. et sic nō eē idē qd intellectus. Et idē seq̃ q vo-
luntas dei est rectissima. iustissima. ordinatissima. et
regulatissima. et hoc ex seipso: qz est pma et a nullo or-
dinata nec regulata. Et qz est idē qd intellectus. et nō
solū est hoc s; etiā est pma rectitudo. pia iusticia et
ipamet iusticia. Et regula pia q nō pōt obliqri: nec
toruosa eē. qz nō pōt declinare a veritate: cū sit ipsa
rectitas. Et exinde sequit̃ q volūtas dei est rectis-
sima scitissima et sume bōa. imo ē ipa bonitas et pma bo-
nitas. Et seq̃ exinde q nullū malū pōt facere nihil in-
iustū nihil inordinatū: qz nō pōt velle neq; facere inius-
te q nihil pōt velle facere: nisi qd pōt facere. Et quis
permitteret fieri malū: tamē nunq; relinquit illud inor-
dinatum: sed ordnat illud malum et bonum.

Volūtas
dei est re-
ctissima.

Q. nulla alia voluntas est recta nisi concordet cum
voluntate dei.

Titulus. xxxvii.

Quoniam autem volūtas dei est prima: et ipamet recti-
tudo: ipsa iusticia. prima regula. idē nihil ē rectū
nihil iustum: nihil bonū. si nō pformet cū ipsa. et idē oīs
volūtas q deuiat a volūtatē dei et ab ea discordat. ē tor-
tuosa. iniusta et mala eo q deuiat ab ipsa pia rectitudine.
Et per volūtatē et libertatē possum9 oēs pfectiōes
concludere de deo.

Titulus. xxxix.

Cōclusum est autem in deo eē liberū arbitri-
um et qz est primū et eternū idē sua libertas
est prima. eterna plenissima et summa. Et idē
nullo mō pōt deprimi vel violari. Et exinde
de sequit̃ q hz oia q pūnt ad sumā liberta-
tem. et sine qbz nō pōt eē summa et plenissima libertas.
Ideo quicquid vult est: qd quid nō vult non est. et eo
modo quo vult et sicut vult est. Et exinde sequit̃ q est
talis qualis esse vult. et tantus quātus esse vult aliter
sua volūtas esset restricta: per oīs in eo nō eē sum-
ma libertas et idē necessario est oīs qua vult esse oīs.
sume bon9. summe benign9. summe iustus. summe pi9. sum-
me misericors. summe scio. et oia de nibilo pducēs: qz
talit̃ et tātus vult eē. Item sequit̃ q in eo est oēs dñm
oē imperiū. et q est sumus oīs et summ9 impator et so-
lus et nullus ali9 pter ipm: qz talit̃ vult eē et tā9. et oia
ista fundant in volūtatē et libertatē qz de9 vult eē infi-
nitus in oib9 pfectionib9 et si non eēt talis qualis vult
esse et tātus nunq; posset eē: qz nullus ali9 posset eē ta-
lem et tātū facere nec ipsemet et nō vellet eē et nō possit
et sic posset eē i etna pena et misia qd ē absurdū valde
et sic necessario in seipso est talit̃ et tā9 qualis et quā9

Quicquid
vult deus
est.

In deo o-
mne dñm
um.

ipse vult eē. et extra ipm nihil pōt eē nisi sicut vult eē et pmittit eē. Et sic p voluntatem et libertatē possum⁹ oia pbare de deo si volum⁹. Atq; p libertatē pbaf spāl dñi. et id in deo est naturale dñi et p mū eternū. q; suā libertas est prima et eterna q; ex seipso est dñs et prim⁹ dñs et etern⁹ et oipotēs solus et vcrus quia sua ptas suū dñi nulla pōt ptate impediri. q; neq; nō eē potest ei resistere. Et id in eo est summa libertas summa maiestas. et potentia que nulli subici potest.

De posse.

Titulus.xli.

Quamuis aut ipz posse nō fuerit positū in scala qtuor gradū expse. Atq; cōcludit necessariū in quolibet gradu scale et q; bet gradus scale supponit ipz posse et includit. Un oē qd est pōt eē. Si non omne quod pōt eē ē. Sifr oē quod vivit pōt vivere. s; nō oē quod potest vivere vivit. Eodē mō oē qd sentit vlt intelligit vel vult. hoc pōt sentire. intelligere. velle. et nō econverso. s; tñ ipsum posse non facit gradum aliquem in rebus. q; nō pōt reperiri posse in aliqua re separa im sine eē. Atq; eē mūdi pductū est ex nihilo habui tñ primo posse eē anteq; fuit q; si nō potuisset fuisse. nō eēt. et istud posse esse non erat aliqd extra deū. Un id esse mūdi potuit habere esse q; deū potuit producere ipsum inesse. Sed de se potest hñe nō esse. In deo aut idē est esse qd posse. vñ quia de⁹ est ideo potuit esse. Et quia potest esse. ideo ē. Et similiter de vivere. intelligere velle. et idē est vivere qd intelligere qd posse. et velle qd posse. Et sicut esse dei ē infinitū sine mēsurā. ita et suū posse. et oia q dicta sūt de eē dei et de posse dei qd posse dei ē p mū eternū et incommutabile. i infinitū elōgatiū a nō esse. et a nō posse. et ab im potentia. et id est ops. Et ide seqt qd de⁹ nō pōt eē. nec pōt nō vivere. q; idem est in deo vivere qd posse vivere. Nec de⁹ pōt nō intelligere. q; idē est in deo intelligere qd posse intelligere. Alteri⁹ seqt qd de⁹ purus a crus q; in eo idem est esse qd posse. sicut autem in deo idem est esse quod posse ita in deo idem non esse quod non posse esse. et idem est non posse esse et imposibile esse. Ideo si de⁹ nō est de⁹ nō pōt esse. Ita de oib; vñ si deus nō est bon⁹ neq; iust⁹ neq; pius et non pōt eē bon⁹ neq; iust⁹ neq; pius. Nullus pōt sibi aliqd dare nec ipsemet sibi pōt dare esse vel aliqd q; si posset sibi aliqd dare sequeretur q; in deo esset aliq; indigentia. saltem ipsius rei quam ipsemet si

bi dare potuisset. et sic deus nō esset pfectissim⁹ vñ probatū est supra in. xii. Ergo vel totum habet. vel impossibile est q; habeat.

Quo intelligit q; deus est oipotēs. Titulus.xli.

Sicut aut q; deus est oipotens. dicit q; oia pōt facere q; potēte sunt. Qm posse cor rūpi. posse in nihilū redigi. posse deficere cetera. que arguunt impotentiam. et nō posse magis q; posse. Et ibi intelligit impotentia per potentia. q; quanto plus aliquis h; tāem potētia. tanto avertitas et pueritas in illo sunt potēiores. et ipse in eis impotēior. Oia ergo illa pōt deus et sola q; posse potētia ē. Imo ab ei⁹ potentia pācta remouemus. vñ de⁹ nō ē hō ops nō iust⁹. et sic de alijs vñ oia in firmitatem vel debilitatem vel maliciā aut impotentiam indicātia.

Q; per intelligere et sapere probatur in deo esse posse et plenitudo potentie. Titulus.xlii.

Quia aut pclusus ē q; intelligere et nosse seu sapere dei. et ei⁹ posse seu potentia. idem sunt qd suū eē. qd nihil magis nihil melius est in ei⁹ intelligere seu nosse quam in eius posse. Quicquid ergo optimus ab ei⁹ sapia intelligit totū hoc iuxta ei⁹ potētie plenitudinē cōphendit. et totū in suo eē cōcludit. Itā si aliqd q; ad pfectiōis sumitāre intelligeret. qd nō realiter hñet in seipso. iam latius se extēderet p sapiam q; p potētia et vñ et eadē res esset se ipsa maior. et seipsa minor. qd implicat. Si igit de⁹ intelligit aliqd de plenitudine potētie qd hñe non posset. maius erit aliqd in eius intelligere seu noscere q; in eius posse. quoz vtrūq; nihil aliud est q; ipz eē. Et it er eo vñ et idē eē seipso maius et seipso minus. qd natura nō patit. S; cū intellect⁹ dei intelligit oēm gradū potentie. et p hñs oē posse et plenitudinē potētie. Et hñe argumētū pōt fieri de plenitudine ois pfectiōis. Sequit ergo q; de⁹ nihil maius: nihil meli⁹ seipso pōt intelligere et qd pfectiōis pōt intelligere hoc totum hñe.

Q; econverso p posse. et et plenitudinē potētie pbaf plenitudo sapie et. et ois pfectiōis. Titulus.xliii.

Sicut aut ex plenitudine sapie pcludit plenitudo potentie. ita ex plenitudine potētie omne pcludit et pbaf plenitudo sapie. Et ideo q; vbi est plenitudo sapie ibi non pōt deficere plenitudo potētie. Itā si aliqd de fieret ex plenitudine sapie qd hñe posset. et deficeret

Titulus.xlii.

Et potētia quā I d eo hñc nō pōssēt. i. g. si ē sūma sūp̄a
in dō sed q̄ sūp̄ ēst in eo sūmma potētia q̄ in eo nō ē
cōpōsitiō s̄ vñū ēst aliū. Et cōfōrmiter pōt dīci de p̄
nitūdine bonitatis. x̄itatis et pietatis etc. vbi q̄ plēnī
tūdō potētiē. ibi ēst oīs p̄fectiō et plēnitudo oīs bonorū
¶ Q̄ nō potēst ēssē nisi vnus op̄s. Titu. l. iiii.

Quod autem vere opus est omnium graduum potestatem habet ergo sine difficultate potest facere quod nullus alius potest. et ut nullus alius possit aliquid. et ut statim perdant omnes eorum potestates. aliter vere non esset opus si hoc non posset. Ergo sequitur quod nullus talis est opus quod potest fieri nihil potest. Sicut ergo quod est citra beatum potest redigi in non esse. ita etiam in non posse. Sequitur ergo quod unus solus est opus. quod non supponit non esse sed habet eternum et immensuratum. Si enim essent duo opus potestates tunc unus posset aliam destruere. alius non esset opus. et si posset aliam destruere. tunc ille qui destrueretur non esset opus quod non posset resistere potestati alterius. Sequitur ergo quod non est possibile esse nisi unum omnipotentem. videlicet deum vivum et eternum. Titul. xlv.

Epilogatio oim predictorum.

Ex predictis possumus concludere qualiter
eē mūdū. qđ est qđ quoddā corp⁹ diuīsum
dīstīctū ē ordinatū p qđtū gradus. fecit
nos ascendere ad aliū eē. ⁊ ip̃s nobis mani
festauit. a quo totū eē mūdū est. pductū de
nībilo de nouo. Et in p̃rio ēē necessario inuenim⁹ ex
istere oēs gradus qđtūo. s; ēē uiuere. sentire ⁊ itelli
gere seu liberū arbitriū. Et vltra inuenim⁹ ip̃m pos
se qđ nō facit gradū s; fundat oēs gradus. ac ēē inclu
dit in oibus gradib⁹. Et sic inuenim⁹ infallibiliter cō
ditorē mūdū. ēē. uiuere sentire. itelligere. uelle. ⁊ pos
se. ⁊ qđ oīa sunt ei idē qđ eē. Et vltra inuenimus condi
tīdēs ⁊ pp̃ietates ⁊ nobilitates diuīni ēē. qualr sit ēē
īcreatū. p̃mū sempiternū. īcommutabile. īcorru
ptibile. īcreatū. eternū ⁊c. Et oēs iste pp̃ietates cōue
niūt eq̃lit alijs. qm̃ tale ē suū uiuere. suū itelligere. suū
uelle. suū posse sicut suū ēē. Quāuis at oīa cōueniunt
deo p suū ēē. tñ magis appropate. aliq̃ quēmiū ei per
uiuere. aliq̃ p itelligere. aliq̃ p posse. vt p uiuere qđ est
īmortalis. per itelligere sapiēs prudēs. iudex.
Et p uelle qđ est bon⁹. iustis. benign⁹. sc̃tūs. rect⁹. iust⁹.
liberalis. p posse qđ est op̃a. Sic s; p̃rio cognoscim⁹ oēs
ēē. uiuere sentire. itelligere. uelle posse. Et p ista postea
cognoscim⁹ quēuere ei oīa alia. ⁊ oīa includunt in suo
ēē. Cōiūge s; mū cū alio. ⁊ cōpa adiūce sūt. ⁊ itelligēs

mirabilia de deo. ubi gra. piuge intelligere cu posse
velle. q. tm est suu. posse q. tu e suu. velle t suu. intelli
gere t ecouer so. q. oia vnu sut. t vnu t id e qd ee et sic
habebis maximam scientiam de deo.

Et hic tractat et ostendit quod pductio mundi a deo facta de nihilo nobis iam certa manifestat et arguit aliam pductionem summam occultatam et eternam in deo quae est de suapropria natura et suo proprio esse. In qua pducitur deus de deo. et per quam ostenditur summa trinitas in deo. (Ti. xlv).

 Postquam per eum mundi per quatuor gradus diuinitus et ordinatus per experientiam nobis manifestissimus ascendimus ad videndum cognoscendum infallibiliter aliter esse quod erat occultissimum quod est summu et infinitu ut cognoscimus infallibiliter. quatuor est mundi est productus de nihilo de nouo ab illo. est supermo. et quod est per quatuor et nihil respectu infinitatis. et per mensuram in eternum esse. et sic per omnia manifestu est nobis vna productio. quod erat nobis occulta. productio mundi de nihilo. facta ab illo esse eterno incommutabili quod est deus. postquam ergo ista productio est cognita. nunc vultis laborare de forti? per istam productionem per dei gratiam nobis manifestata poterimus ascendere ad cognoscendum et ad videndum aliam productionem excellentioris melioris et altioris quod sit ista. ut per alfredum de gradu in gradu. et de vna productione ad aliam. sic de vno eadem ad alios. Vnde per istam productionem nobis cognita facta de nihilo et non esse. nobilitas est excellentior potestas. manifestat nobis excellentiam. potestatem sapientiam et bonitatem diuinam esse. Si sine bonitate aliqui nobilior excellentior melior altior dignior maior esset productio de ipso diuino omne est eterno. infinito et excellentissimo quod productio de nihilo. et magis radicalis et naturalis ipsi deo. et de tanto de quanto est diuinu et eternu distat a nihilo. Sicut hoc artifex produxit domum in quantum artifex et non in quantum homo. de aliena natura a se. et sic producit homines sibi siles viuens de sua propria natura et substantia in quantum homo et non in quantum artifex. Si nobilior. altior et magis radicalis et quoniam nobis homo in quantum homo est productio quod producit homo. quod illa quod producit domus? quod in vna producit homo de homine viuens de viuente de propria natura et non aliena. sed in alia non producit domus de homine. sed de extranea natura ab homine. conformiter tunc deus? quod est ipse esse eternu. produxit totu est mundu tanquam artifex non de proprio esse. nec de propria natura. sed de nihilo. quod in infinitu elongatur ab ipso. Si enim producat alter alterius nomine ista productio erit excellentissima. quod deus viuens producit de viuente de sua natura gloriosissima. artifex enim non producit de sua propria natura aliquid extraneum. Vnde enim ista produ-

Duplex
pductio
hominis

Deus de
deo pro-
ducitur.

etio erit ergo radicalis, naturalis et pueniens deo inq̄
rū deus et maxime propria hoc ergo, nūc inuestigādū
an sicut de⁹ inq̄tū artifex pduxit totū mūdū de nihilo,
Ita inq̄tū de⁹ pducatur de sua ppria natura et de suo
proprio esse alterum aliquem, et sic per vnā productio
nem possumus arguere alteram esse de necessitate, si
cut per vnum eē arguitur aliud eē de necessitate.

Nic ponuntur rōnes pbantes pductionē esse in
deo de sua propria natura. **¶ Titulus. xlv.**

Uod aut in deo sit pductio de sua ppria
natura de necessitate, et nō possit aliter
esse, ostēditur multis rōnibus: et hoc cō
parādo artificialē ad naturālē. Prio sic
pductio que puenit deo inq̄tū deus est,
magis est cōueniens deo q̄ pductio q̄ cō
uenit deo inq̄tū artifex est. S; pductio qua pducitur
deus de deo et de pprio esse dei, cōuenit deo naturaliter
inq̄tū deus est, et pductio qua pducitur mūdus de
nihilo a deo, est cōueniens deo artificialiter inq̄tū arti
fex est. Sed cū potuit de⁹ vtrāq̄ pductionē fecisse, cur
sit deus omps, sequitur q̄ pductio q̄ pducitur deus de
deo, et de ppria natura dei est magis pueniens deo q̄
productio qua pducitur mūdus de nihilo. Vñ prima
est cōnaturalis: radicalis, ppria intrinseca, et alia est
artificialis et extrinseca. Si ergo pductio q̄ minus cō
uenit deo existat in re: et hoc inq̄tū de⁹ est, tunc illa q̄
magis cōuenit deo maxime hoc q̄ de⁹ est, maxime ex
stet q̄ illud quod magis deo cōuenit hoc pri⁹ existit.

¶ Itē hoc hōi magis placet q̄ naturaliter productū,
et hoc magis diligit q̄ de natura sua generauit: q̄ si
bi sile in natura existit, q̄ domū vel aliaz rem artificialiter
pductā, que nō est de natura sua sed aliena, et si
ne cōparatiōe diligit magis rem pductā de sua natura
q̄ rē pductā p̄ artem et cetera nō de natura sua.

¶ Itē magis cōplacebit deo naturaliter si produxerit
naturaliter aliquē similem sibi de natura sua q̄ sit deus
q̄ p̄cedo mūdū per artē q̄ nō est de natura sua sed
de nihilo et nō est deus. **¶** Itē si deus voluit aliqd pro
ducere de nihilo, ergo multo magis aliquid voluit pro
ducere de seipso et hoc est de⁹ si potuit. S; pbatū ē q̄
potuit vtrūq̄, ergo quia pduxit mūdū de nihilo, etiā
produxit deū de se et de sua ppria natura. vñ post q̄ p
duxit mūdū signū est q̄ in ipso cōplacuit, q̄ si non cō
placuisse tunc nūc nō produxisset. Ergo multo magis
cōplacuit in produccōe deū de seipso q̄ mūdū de ni
hilo, q̄ excellentissima est pductio, vna et infinita res

spectu

pectu alterius. Et hoc quia quantomagis res est pro
ducenti filio: rātomagis cōplacet ei, quia pater gau
det magis in filio producto q̄ in domo facta per ipm
Cū ergo magis sit desiderabile et delectabile deo pro
ducere de sua ppria natura q̄ de aliena. Ideo est me
lius et magis credendū q̄ ipse de seipso, et de sua ppria
natura produxit primo deū et postea mūdū, q̄ illud
quod est sibi magis delectabile et amabile et quod sibi
magis cōuenit hoc fecit, q̄ ipse habet actu omne quod
vult et probatū est, et si vult et nō pōt, tunc erit in sum
ma tristitia et impotētia, q̄ absurdum est de deo cogi
tare q̄ continue intelligeret se nō posse in eternū q̄
desideraret, et ergo ibi esset tristitia eterna. Et exinde
sequitur etiā q̄ si de⁹ h; in se eterna displicentiā, q̄ nō
opabit, nec pducet aliqd de nihilo, q̄ nihil pōt pdu
cere nisi p cōplacentiā, sequitur ergo q̄ mūdus non est,
et tñ hoc est fallum. Sic ergo cōcluditur q̄ si de⁹ nō p
duxit aliquē de natura sua, q̄ nihil est pductū in eē.

¶ Preterea de⁹ cōplacet in producte creaturas sibi
magis siles, et quāto sunt sibi magis siles magis cōpla
cet, ergo sequitur q̄ summe cōplacet in pducēdo ali
quē sibi siles in natura et substantia. S; nullus pōt esse
sibi siles neq̄ cōformis summe, nisi de sua ppria natu
ra et substantia, et de suo pprio eē, q̄ ois creatura est p
ducta de nihilo, et iō nō pōt eē deo summe siles et cō
formis. Et q̄ necesse est in deo eē summā cōplacentiā
et vltimū gradū cōplacētie qua nō possit cogitari ma
ior. Ergo necesse est q̄ de⁹ h; aliquē aliū productū de
sua ppria natura summe silem et cōformē sibi vel ei in
berebit summa displicētia, q̄ est impossibile. **¶** Pre
terea deus cōplacet in societate et cōgaudet, q̄ aliter
non pduxisset mūdū de nihilo. S; si de⁹ cōplacet in
societate alteri⁹ ab ipso pducti de nō eē ergo sine com
paratiōe cōplacebit in societate alteri⁹ pducti de sua
ppria substantia et natura, vt ei nō differat summa com
placētia societatis sue cōformis. **¶** Itē de⁹ est realissi
me infini⁹ infinite virtutis et infiniti vigoris, et summa
natura est summe actiua et summe in actu. Ergo necessa
rio sequitur q̄ sit in eo pductio infiniti vt sit in eo sum
ma pductio qua nō posset excogitari maior: vt produ
cta fm suum totum vigorem et totā suam virtutem na
turaliter aliquid q̄ sit infinitum, aliter esset ociosus
fm suā naturā. Sed productio mundi cui⁹ sit de nihilo
et finita fm suā naturā, et quasi productio vnius p̄cti
et centri respectu infinitatis dei, et est impossibile q̄ in
finitum in actu posset produci de nihilo. Quod si pos

De⁹ pmo
pduxit si
liū, deide
mūdū.
Ti. xxxiv.

Quinta

fili⁹ est
patri per
oia siles

Sexta. v

Septia

Produ
ctio fili⁹
est infini
ia.

Rō pma
Produ
ctio fili⁹ ē
natural.

Secda rō
pater di
ligit filiū

Tertia
p̄ cōpla
cet sibi i
filio.

Quarta.
Tit. xlv.

set. sequitur quod possent esse duo diversi contrarii infiniti actu quod est impossibile et probatur est supra tit. xij. Ergo necesse est quod producat in infinitum de sua natura et substantia. et de suo esse infinito. Unde postquam in deo reperitur productio necesse est quod in eo sit summa productio quia nulla productio intelligi maior. et ista est productio talis infiniti sicut ipse met est. Et hoc non potest esse nisi productio sue imaginis. Postquam ergo produxit finitum de nihilo. necesse est quod primo produxerit infinitum de seipso. ut sit ei plenitudo productionis. et ista est plenitudo naturalis et non artificialis. et ideo est necessaria. ut patet infra tit. li. Sic comparando productionem artificialem et naturalem reperiemus quod est impossibile productionem artificialem de nihilo esse primam. imo necesse est productionem naturalem precedere productionem finem artem. et sic per productionem mundi de nihilo factam a deo manifestatur nobis alia productio in deo quam de suo proprio. Quod etiam per productionem quam reperimus in esse productio de nihilo potest probari productio dei de deo. Tit. xlvij.

Alterius possumus idem probare per productiones creaturas arguendo per illas productionem esse in deo. unde cum in homine quod est in quarto gradu scale repianfuerint productiones. scilicet una naturalis et alia artificialis quod homo producit hominem de homine naturaliter et domum per artem. et non de homine sed de aliena natura. et sic artificialiter. Quare ergo in summo deo qui dedit homini hoc. non erunt due productiones. scilicet naturalis et artificialis sed in deo reperitur productio artificialis. scilicet productio mundi de nihilo. Ergo etiam erit productio naturalis in qua producet deum de deo sed ista est occultissima. quod deus est occultissimus. et productio occultissimus. Et tunc totum esse mundi est a nihilo produci per deum. sed quodlibet res creata nobis nota producit naturaliter suam imaginem continue et incessanter. ut sol suum radium quod est ymago solis. et ignis calorem qui est ymago eius. et quaecumque alia res producit suam ymaginem ut patet in speculo. Ergo quare similiter deus qui dedit hoc aliis rebus non producet suam naturalem ymaginem de seipso continue et incessanter sed cum deus sit intellectualissimus. simplicissimus et simplicissimus. ut patet est. supra tit. xxxij. opus est necesse quod ymago dei producta ab ipso deo de seipso et de natura sua intelligens sit sicut ipse. Si enim producat de nihilo res corporales viuentes et intelligentes. quanto magis sine compositione ymago producta de sua natura propria. et emanata de sua substantia. erit viuentis et intelligentis. imo necesse est quod sit ei totalis et totaliter conformis et non minor. eo quod de ipso met omni

radius splendor et figura seu ymago sue substantie. Quod idem probatur ex plenitudine iocunditatis quam non potest deficere ubi est omnis perfectio. Titulus. xlix.

Quia autem nihil melius nihil dulcius nihil amabilius summa iocunditate. Ergo necesse est in deo esse summam iocunditatem. quam non possit cogitari maior. scilicet summa iocunditas non potest esse sine societate alterius summe sibi sibi et personis. in qua sit verus amor et vera dilectio. et tamen amor quo non possit maior excogitari. Que est iocunditas summe solitario. Si autem deus producat aliquem alium de sua substantia quod sit deus perfectus. si ipse est erit tibi summa iocunditas summa societas et summa dilectio. quod diligit alterum a se productum de sua natura in infinitum. et producit diligit ipsum producentem in infinitum. et sic erit sibi summa dilectio et per se utriusque et per se summa et infinita iocunditas. Si autem deus caret societate sue nature. tunc carebit summa iocunditas. te. quam non potest habere cum creatura de nihilo facta. Ergo ut in deo sit plena iocunditas. necesse est quod producat alterem aliquem de suo proprio esse. quem diligit sicut seipsum. et a quo diligit in summo. quod si non potest. tunc per suam potentiam per se infinita iocunditate. quam non potest habere. quod non potest produci de sua propria natura aliquem sibi personam. et tunc est defectuosus in sua natura. quod non potest illud quod est sibi melius et dulcius et amabilius. scilicet ista absurdisima sunt. quod iam totum fuit probatum et declaratum secundum hunc. quod deo nihil potest deficere. quod ipse habet ab eterno omne complementum in seipso. et per se summa iocunditate. Quod ex dare et plenitudine dandi manifestatur in deo eterna productio de suo proprio esse et trinitas summa. Titulus. l.

Quoniam autem dare est deo naturalissimum et summe proprium. ideo per naturam ipsius dare ideo tamen per illud quod summe convenit poterimus probare in deo esse summam et eternam productionem et summam trinitatem. Sed tamen oportet primo probare. quod de natura dei sit dare. hoc autem ostenditur primo per modi productionem. quia deus in productione mundi cuiuslibet rei dedit suum esse complementum iuxta suam naturam et secundum suam capacitatem. et quia libet adimplevit finem quod capere potuit licet nulla creatura sibi aliquid prius dedisset. quod non fecisset nisi de sua natura esset dare. Et hoc ostendit et probat modus dandi. quod ipse dedit singulis creaturis. que dedit et ipse aliis daret. Et hoc ostendunt res ab ipso producere. que quanto maiores et digniores sunt et superiores rationis magis dant. nihil recipiunt. ut videmus quod corpora celestia que continue et incessanter dant et influunt ista inferiora. et nihil recipiunt ab eis. et tamen nunquam diminuantur et decrescunt in dano nec quando cessant dari ut sol cessat suas dari influentias suas

Ratio
fili est
me iocunda.

Primo

Secundo

In deo ē
summu
dare.

Dare dei
est infini
tum.

Dare dei
est infini
tum.

Pater de
dit filio
totum su
um esse.

Eterna
cōsubsta
ntialis et
actualis
est pdu
ctio fili.

lumen et suum calorē istis inferiorib⁹. nec vnq̃ subtra
hit suā influentiā. Tercio hoc pbant et ostendunt elemē
ta. q̃ a deo in eē sic sunt pducta vt et ipsa singulis crea
turis se dēt vt ex ipis cuiuslibet rei eē natura pfera
tur. Quarto hoc etiā pbāt res ab ipis elemētis in esse
pducte. vt arbores et herbe et folia et fruct⁹. et ea dāt bo
minibus et brutis ad pseruandā vitā eor⁹. et nō solū dāt
illis illō qd pducūt in eē. imo seipās. vt truncos et pal
mites et radices ad calefaciendū. et ad domos edificā
dū. ac alia necessaria faciendū. et sic de alijs. Et in hoc
ostenditur q̃ summa nobilitas est dare. et p pns i deo. cū
sit nobilissim⁹ et creator oim est ipm dare in sumo gra
du. q̃ etiā inter hoies nobiliores q̃q̃ magis dāt q̃ mi
nus nobiles. Sic q̃ cōcludere possum⁹ qd dare ē deo na
turalissimū. p p rissimū et cōuenientissimū. Et q̃ idē ē
deo dare et esse. q̃ als esset in deo cōiunctio diuersor⁹.
qd est impossibile. vt pbatū est supra ti. x. Jō sicut esse
suū est infinitū sine mēsurā. ita q̃ tota natura sua est
esse. hē dare et i infinitū elōgefa nō dare. et p pns seq
tur q̃ nihil possit nisi totū det. nec possit desinere nisi
det totū. Jō necesse est q̃ sit infinit⁹ dās et infinit⁹ re
cipiens seu cōicans. vt non possit cogitari maior. et sit
eternus dās. Itā aut poss. et esse talis. si im aliquā tam
partē sue substātie et nature daret alteri. q̃ tunc datū
esset finitū. Opz q̃ det et cōicet totā suā naturā et sub
stantiā infinitā. et totū suū esse excellentissimū et nobi
lissimū vni alteri vt. f. sit ali⁹ ab eo pductus eq̃ nobilis
sicut ipē pducens. q̃ sit poia eq̃lis sibi. ita nobilis. Itā
magn⁹ et infinit⁹ sicut ipē in oibus pfectionib⁹. Et q̃
maior est datio actualis q̃ potēntialis. et intrinseca q̃ ex
trinseca. et substāntialis q̃ accidentalis. et de p p rā natu
ra q̃ de nihilo producta. iō necesse est q̃ in deo sit ab
eterno talis datio. et p pns pductio substāntialis. ac
tualis et eque nobilis sicut est pducens. Itā dare qd
fit ex pte dei creaturis dū dat esse creaturis de nihilo
est q̃ punct⁹ et nihil respectu infinite bonitatis et i
mensitatis sue. Vñ mai⁹ dare qd pōt esse. est q̃ dāns
cōicat totā substātiā suā et naturā alteri. Nisi q̃ det to
tū suū esse. vt alter habeat sicut ipē. cui esse dei sit idē
inest. nihil dat de suo p p o. nec dat qd est meli⁹. im
mo retinet sibi totū. et iō auar⁹ ē et summe retinēs et nō
dās qd est p dei naturā. Nec sufficit dare tale esse. si
cut datū est creaturis q̃ ipm esse creaturarū est de ni
hilo et nūtile i nihil. Jō non pōt esse summu datū. Sic
ergo vel de⁹ non est de⁹. vel necesse est qd det totā suā
naturā alteri ab ipō pducto de seipso. vt nihil habeat

q̃ non sit cōicatum et datū. Et hoc est summe magni
ficentie et summe gloriofum. nihil hē neq̃ velle hē qd
non sit alteri communicatum. Et sic pbata est eterna
productio dei de suo proprio esse.

¶ Qd ex predictis ostenditur summa trinitas psonarū i
deo in summa vnitāte vni⁹ esse simplicissimū et inuisi
bilissimū.

Titulus. ij.

¶ Qd dare non pōt esse sine recipere. neq̃
dās sine recipiēte. iō necessario in esse di
uino et in natura diuina sunt duo. scz vnus
dās et alter recipiens. vn⁹ pducens et alter
pductus. Et q̃ esse dei est infinitū indiui
sum. et summe simplex. impartibile nō hās ptes. Ideo
non pōt vna pars dari et alia retineri. h totum esse ne
cesse est vt det et cōicetur. et tot⁹ esse recipias. idcirco
totū dāt et totū retinet. p persona dās et psona recipiēs
habent idē esse indiuisibile ac realē vñ naturā nūe
ro. vñā et eandē substantiā simplicissimā in nullo diffe
rūt nisi q̃ vn⁹ est dās. et alter recipiēs. hic hās esse di
uinū a seipso. ille ab alio vn⁹ pducens alter pductus.
Et q̃ dās inquantū dās nō est recipiens. nec recipiēs
inquantū recipiens est dās. nec pducens est ipē pdu
ctus. immo necessario duo reali distincti. iō iāz in esse
diuino inuenim⁹ duos reali distinctos. ita q̃ vn⁹ nō est
alius. habētes idē esse et totū esse diuinū. Et q̃ tot⁹
esse diuinū dāt et nihil retinet q̃ cōicetur. iō necessa
ria est ibi sūma coeq̃uitas. sūma pformitas. summa cō
substāntialitas. germanitas. et inseparabilitas. et hoc ex
sūma cōicabilitate et p pns ē ibi summa coeternitas. et
summa et eadē p rās. et nihil plus i vno q̃ in alio de pfe
ctione. Nec iō vn⁹ maior q̃ dās. et alius minor q̃ reci
piēs. q̃ idē esse est in ambob⁹. Jō sunt vnū essentiali
substāntialiter et naturalr. et p pns est vn⁹ de⁹ im et non
sunt duo di. q̃ nō habēt in se nisi vnū et idē esse nūe
ro et indiuium. ¶ Jt nec vn⁹ est p rior fm durationē
nec alter posterior. q̃ h vn⁹ oriat et pducit ab alio. tñ
similiter sunt ab eterno et sine initio deus est dās. q̃
sua natura est dare. et iō ab eterno et sine initio est. ali⁹
recipiens in eadē natura. q̃ ab eterno. p tunc et semp
sūt dās recipiēs simul. nec pnt separari. Et iō isti dā
re et isti recipere ē sine initio et sine fine. et semp ē vn⁹
dās. et ali⁹ recipiēs. nūq̃ desinēs. q̃ si desineret eē dās
et pducēs desineret esse recipiēs. ¶ Ecce g iā cū dei ad
iutorio inuenim⁹ vnā pductionē i natura diuina. q̃ qdē
pductio est natur alis et necessaria siue q̃ modū natu
re. Et q̃ de⁹ est spūalis et intellectualis nature et tot⁹

Unitas
essentie
p rās et su
ly.

Distin
ctio pso
narum.

Coequa
litas p rās
et fili.

Non est
in eis po
ritas du
rationis.

Tit. xxxij

Titulus. liij. De pductione spiritus sancti

Produc-
tio filij
naturas
lis.

Vocatur
gnatio.
Dicitur
filius.
Dicitur
verbum
patris.
De yma-
go p[er]is.
Vocatur
persona.

Est solus
v[er]us fili[us].

sp[irit]us nullo m[od]o corpus nec res corp[or]alis. id[circa] necesse est
q[uo]d p[er]ducatur & de[n]t natura sua alteri. s[ecundu]m modu[m] nature in
intellectualis & sp[irit]ualis. Et q[uia] in om[n]i natura intelligibi-
li est intellect[us] & volu[n]tas. & intellect[us] e[st] naturalis & ope-
ratur natural[iter] & e[st] necessitate. & voluntas liberalis et
no[n] necessaria & operatur libe[r] & no[n] de necessitate. id[circa] ne-
cesse e[st] q[uo]d o[mn]is p[er]ductio q[ua] e[st] i[n] diuina natura sit p[er] modu[m] intel-
lectus. & sit naturalis & necessaria & p[er] modu[m] volu[n]tatis
& sit liberalis: nec sunt alij m[od]i p[er]ducendi nisi isti duo.
Prima aut[em] p[er]ductio i[n] esse diuino e[st] naturalis. & id[circa] p[er] mo-
du[m] intellect[us]. & sic necessaria. Un[de] de[us] intellige[n]do suu[m] e[st]
& suu[m] substantia[m]. p[er]ducit necessario suu[m] ymagin[em] & figu-
ra[m] sui esse & sue substantie. sicut sol radiu[m]. & co[n]cat & dat
sue ymagini tota[m] suu[m] substantia[m]. Et q[uia] p[er]ductio est p[er] mo-
du[m] nature. id[circa] vocat[ur] gnatio. & q[uia] p[er]ductio e[st] eq[ui] nobilis et
p[er] se subsiste[n]s sicut p[er]ducit & e[st] p[er]fecta ymago p[er]ducit[ur]
ideo vocat[ur] fili[us] e[is]. & p[er]ducit vocat[ur] p[ater]. Et q[uia] p[ater] p[er]ducit
filiu[m] intellige[n]do se. id[circa] fili[us] vocat[ur] verbu[m] p[er]is. Et q[uia] ill[ud]
q[uo]d p[er]ducit p[er] modu[m] intellect[us] vocat[ur] verbu[m] intellectuale
sue noticia[m] seu sapientia[m]. id[circa] vocat[ur] ymago & verbu[m] & sa-
pientia p[er]is. Et q[uia] q[ui]libet est p[er] se subsiste[n]s & natura intel-
lectualis & r[ati]onalis. id[circa] vterq[ue] vocat[ur] persona. Et sic sunt
due p[er]sone i[n] diuina natura p[er] vnu[m] p[er]ductione[m]. co[n]co[n]tes. co-
o[per]antes & coeternae. Hec p[ot]est esse nisi vna p[er]ductio i[n]
deo p[er] modu[m] nature & p[er] vnu[m] modu[m]. q[uia] de[us] p[er]ducit natu-
ral[iter] i[n]m[en]su[m] q[uo]d p[ot]est tota[m] suu[m] ymagin[em]. Et id[circa] q[uo]d e[st] act[us]
p[er] & i[n]finite acti[us] tot[us] q[uo]d p[ot]est p[er] modu[m] nature p[er]du-
cit vna vice. Id[circa] no[n] p[ot]est e[st] nisi vnu[m] p[er]ductio p[er] modu[m] natu-
re. q[uia] i[n] illo termina[n]t tota p[er]ductio. Hec p[er] p[er] vltra p[er]du-
cere p[er] illu[m] modu[m] q[uo]d p[er]ducit q[uo]d p[ot]est p[er] modu[m] natu-
re. & sufficit ei vnu[m] p[er]ductio. & vnu[m] fili[us]. & vna p[er]ductio p[er] il-
lu[m] modu[m]. q[uia] p[er]ductio e[st] i[n]finite. & p[er]ductio i[n]finita. Et sic fi-
p[ot]est e[st] nisi vnu[m] fili[us] vna ymago. vnu[m] v[er]bu[m]. & sapientia p[er]is
Et q[uia] p[er]ductio p[er] modu[m] intellect[us] & nature i[n] repta. ma-
nifestat nobis de necessitate esse i[n] deitate aliqua p[er]du-
ctionem p[er] aliu[m] modu[m]. s[ecundu]m p[er] modu[m] volu[n]tatis & li-
bertatis.

Titulus. liij.

Et q[uia] semper op[er] nos p[re]cedere ordinate. & de
gradu i[n] gradu. id[circa] p[er] ista p[er]ductione[m] summa[m]
& i[n]finita i[n] deitate. dei g[ra]tia inuenta. debem[us]
vlt[er]ius currere ad inueniendu[m] si est i[n] esse
diuino alia p[er]ductio. Et q[uia] pater d[icitu]r e[st] i[n]
tellig[en]s. & fili[us] p[er]ducit recipi[en]s similiter est intellig[en]s
& non ignor[ans]. & cu[m] e[st] dare & recipere q[ui] sunt p[er]fecta.
op[er] q[uo]d p[re]cedat & sequat[ur] aliud. q[uo]d no[n] est dare neq[ue] reci-
pere. s[ecundu]m amor[em] ideo cu[m] i[n] diuina natura sit dare & recipere

Titulus. liij.

De p[re]ce-
ssione spi-
ritus sancti.

Titulus. liij. De p[er]ductione spiritus sancti.

re & d[icitu]r recipi[en]s. op[er] q[uo]d p[re]cedat amor & d[icitu]r i[n] recipi[en]te
tem. & a recipiente i[n] dante & sic est ibi p[re]cessio amoris
ab vno i[n] alteru[m]. & co[n]uer[s]io. & sic est ibi eterna res p[er]du-
cta. s[ecundu]m amor[em]. q[uo]d quide[m] res no[n] est pater neq[ue] fili[us]. sed p[er]
de[us] necessario de ambob[us]. q[uia] p[ater] no[n] p[ot]est no[n] amare suu[m]
ymagin[em]. suu[m] fili[u]m ab ip[s]o p[er]ductu[m]. cui dedit o[mn]e q[uo]d h[ab]et
nec fili[us] p[ot]est no[n] amare p[re]m[ia] q[uo]d genuit e[st] equal[is] p[er] o[mn]ia
sibi. Et sic p[ri]ma p[er]ductio i[n]uenim[us] sc[ilicet] d[icitu]r. & p[ri]ma
p[er]bat & manifestat sc[ilicet] d[icitu]r. & sic sunt due p[er]ductiones
i[n] diuina natura multu[m] differ[en]tes. quia prima e[st] p[er]
modu[m] intellectus naturalis & necessaria. & sc[ilicet] d[icitu]r mo-
du[m] voluntatis & libertatis & sic voluntaria quia pro-
ductus p[er] ista p[er]ductione[m] est amor & charitas. s[ecundu]m amor &
voluntate p[re]cedit. Et Kur[us] ista p[er]ductio sit a duob[us] si-
mul. s[ecundu]m p[ater] & filio. q[uia] ambo p[er]ducit terti[u]m s[ecundu]m p[ri]ma p[er]-
ductio sit ab vno t[er]m[in]e sc[ilicet] a p[re]. S[ecundu]m q[uia] pater no[n] est p[ri]or
filio sed ab eterno sunt simul. id[circa] no[n] p[ri]us p[re]cedit amor a
p[re] i[n] filiu[m] q[uam] a filio i[n] p[re]m[ia]. id[circa] no[n] sunt due p[er]ductiones
amoris p[er]is & fili[us]. s[ecundu]m vna t[er]m[in]e. et ideo p[er]ducit amor ab a-
mbob[us] ta[m]q[uam] ab vno & p[er] vnu[m] modu[m]. s[ecundu]m p[er] voluntate[m] libera-
lem. Kur[us] sicut p[er]ducit p[er] modu[m] nature et intellect[us]
no[n]iatur ymago. verbu[m] & fili[us]. ymago no[n]iatur ta[m]q[uam] ha-
b[et] similitudin[em] exp[re]ssam & co[n]form[em] p[er]is. Verbu[m] no-
minat ip[su]m ta[m]q[uam] similitudin[em] exp[re]ssam & i[n]tellectual[em].
Et fili[us] ta[m]q[uam] similitudin[em] p[er] se subsiste[n]te[m] & natural[em].
Ideo p[er]ducit p[er] modu[m] volu[n]tatis vocat[ur] donu[m]. amor. cha-
ritas vel nex[us]. vinculu[m] & sp[irit]us p[er]is & fili[us]. quia ista
sunt volu[n]taria. donu[m] no[n]iatur ip[su]m vt voluntariu[m] donu[m]
seu datu[m]. Amor neq[ue] charitas. & vinculu[m] no[n]iatur ip[su]m. vt
donu[m] voluntariu[m] p[ri]mu[m] & p[ri]ncipu[m]. Sp[irit]us p[er]is no[n]iatur
ip[su]m vt donu[m] voluntariu[m] p[ri]mu[m] & p[er] se subsiste[n]s. siue hy-
po[st]aticu[m] q[uo]d id[em] est. Et ecce distictos modos p[er]ducit
di duos p[er]ductos. distictos real[iter]. q[uo]d sunt e[ss]e i[n] o[mn]ib[us].
q[uia] h[ab]et eand[em] nu[m]ero essentia[m]. & id[em] esse i[n] diu[ini]sum. Si-
cut e[st] fili[us] e[st] equalis p[er] o[mn]ia p[er]is. nec vnu[m] maior[em] altero
ita sp[irit]us p[er]is e[st] equalis p[er] o[mn]ia p[er]is & filio q[uo]d producit
ab ambob[us] ta[m]q[uam] ab vno. Hec e[st] p[er]terior eis p[ro]pter
hoc q[uia] e[st] terti[us]. s[ecundu]m ab eterno simul sunt. q[uia] ibi no[n] est or-
do durati[on]is s[ecundu]m t[er]m[in]e o[mn]i do[ct]r[in]e originis. Id[circa] p[ater] e[st] p[ri]mus. & a
nullo recipit e[st] diu[ini]u[m]. nec orit[ur] ab aliq[ui]s. fili[us] e[st] sc[ilicet] d[icitu]r
q[uia] p[ri]mo orit[ur] a p[re]. no[n] p[ri]oritate t[er]m[in]e. Sp[irit]us sanctus e[st]
tertius. q[uia] ab ambob[us] p[re]cedit. Et ist[is] o[mn]es tres equal[es]
sunt. q[uia] hab[et] id[em] esse diu[ini]u[m] & eand[em] substantia[m] i[n]di-
uisam. s[ecundu]m p[er] tres modos. Q[uia] pater ta[m]q[uam] fons deitatis
h[ab]et se esse. et p[er] modu[m] d[icitu]r t[er]m[in]e. fili[us] h[ab]et esse diu[ini]u[m]
p[er] modu[m] recipi[en]di. ab alio i[n]f[er]i. et hoc p[er] modu[m] gene-
d iij

Sp[irit]us san-
ctus p[er]e
& filio p[er]-
cedit.

filius d[icitu]r
ymago
verbum.

Sp[irit]us san-
ctus dicit[ur]
multis no-
minibus

Trinitas
persona-
rum co[n]-
cluditur.

rdnis. et quicquid bz bz tanq̃ ei datū a pfe. Si spūssā
enū bz diuinū ēē p modū pcedēris seu pcedendi ab
vtrōq̃ ad modū volūtatis. id sua pductio vocat spirā
tio siue pcessio. Et sic in esse diuino est vera origo tve
ra distinctio. Et tñ idē ēē. nec tñ ē ibi prioritas neq̃ po
sterioritas duratiōis nec pcessiōis. sicut pz in sole. qz
quis radi9 oriat a sole. tñ nō ē pz sol q̃ radi9. et sicut
de igne. qz bz splendor et calor oriānt ab igne. tñ simul
sunt. nec ignis est pzior q̃ splendor. sic et calor sic q̃ pz et
filius et spūssanc9 equales sunt. et pz infinit9. et filius
infinitus et spūssanc9 infinit9. qz necesse est q̃ amor q̃
pcedit a pfe in filiū et ecōuerso. sit infinitus qz pater
amat filiū quātū pōt. et fili9 amat patrē quātū pōt. et
qz pz pōt in infinitū. et fili9 pōt in infinitū igit amor q̃
est spūssctūs est infinit9 et ille est tertia psona. et per
pns equalis patri et filio in infinitū. sicut ambo sūt in
finitū. Ecce q̃ aliter recto ordine dei auxilio inuenim9
in eē diuino duas etnas pductiōes idē finētes et tres p
sonas eēles reāl9 distinctas. et tñ non est nisi vna sub
stātia. vna natura. vñū ēē indiuisum. ifinitū in trib9.
¶ Qz hō pōt induci ad pcedēdū q̃ vna et eadē substā
tia infinita. indiuisa possit esse in tribus reāl9 distin
ctis. Quis sit incōprehēibile ab hōle.

¶ Quia autē valde incōprehēibile est in
intellectu humano. q̃ vna. eadēq̃ substantia
indiuisa reāl9 sit in plurib9. ideo hic p ali
qua tā nota nobis in reb9 creatis fiet ma
nifestatio. vt nō videat impossibile. immo
valde possibile. Si enī vna natura creata de nihilo
finita. eadē specie sed nō numero. pōt esse in plurib9
realiter. vt pz. qz vna natura humana est in plurib9
realiter eadē specie vt in petro et ioāne. Quare nō da
bimus vñū gradū. maiorē in vnitāte ipsius nature in
create. infinite et sine mēsurā. vt i. ipsa natura diuina.
infinita. increata. vna necessario indiuisa. realiter sit
et possit ēē in plurib9 psonis reāl9 distinctis. Vñ ma
ior vnitās et idēitas post vnitātē in specie. est vnitās
in numero. Ergo sicut natura diuina increata et infini
ta ascēdit semp supra naturā creatā et finitā sine mē
surā. ita vnitās nature infinitē et increate ascendit sp
supra vnitātē nature finitē et create. hoc sine mēsu
rā. Ergo postq̃ natura creata eadē specie inuenit rea
liter in plurib9. et ei repugnare nō pōt quin hoc possit
ergo ipsa natura infinita increata eadē numero inue
niri realiter in tribus. et sibi nō repugnat. Itē vbi ma
ior vnitās. ibi maior perfectio. maior pccordia. maior

Unitas
diuine na
ture.

papergo inter psonas in diuinis necessario est q̃ sit
summa vnitās qua nō possit ēē maior. nec cogitari. Et
ita est q̃ sit vna substātia necessario in tribus nume
ros. aliter nō esset maxima vnitās nec maior que possit
esse aut cogitari. nec maior q̃ inter psonas creatas. si
cut inter hōlem et hōlez et sic possibile esset discordia
aut diuisio inter psonas diuinas sicut inter hōles. vñ
posset intelligi. esse q̃d est impossibile. Sicut necesse
est ergo ēē pluralitātē psonarū in diuina natura sum
ma. ita necesse est ēē vnitātē substantie. Vñ tñ hoc hō
cōcedere hō nō possit cōprehēdere quōd possit esse. Qz
nō sequit q̃ si nō possit cōprehēdere ita esse. q̃ g non
sit. Vñ aliqui hō multa cognoscit per expientia. que ta
men cōprehēdere nō pōt p rōnē. Qz corpus et aia que
sunt valde diuersa faciūt vñū hōlem hoc videm9. sed
quōd hoc fieri poterit nō cōprehēdim9. Si ergo est il
lud incōprehēibile quōd sit. et tñ hō per expientia hoc
cognoscit esse. quāto magis id q̃d per nullā expientia
pōt videri humanā et tñ multa per expientia pōt co
gnoscere qui p rōnē nullo mō pōt cōprehēdere. et ecō
uerso. Vñ pbat q̃ idē est in deo. posse intelligere et
velle. et sunt idē q̃d esse in deo. et sic tria sunt vñū. et tñ
hoc quōd fieri pōt nemo cōprehēdit. Tātū autē est incō
prehēibile q̃ eē dei sit tria. hoc. s. posse intelligere et
velle. quātū q̃ tres psonae sunt vna substantia et vnum
esse. et tamen primū omnes concedunt.

¶ Quia que probata sunt de pluralitate personarū
et vnitāte in diuinis possunt manifestari per verbum
actuum et passiuum.

Titulus. liiii.

¶ Quia autē oia pducta sūt altissima. et no
strū intellectū supgredientia id vt fiant
nobis aliqua ppositionata p exempla. q̃
maxime sunt nobis familiaria. et cū q̃bus
cleric9 habeat noticiā a puericia de ver
bo actiuo et passiuo id per illa quilibet. cognoscit de ip
sis. Ecce valde cōgruū ascēdere ad intelligendū illa
quēdicta sunt. ecce exēplū valde cōueniēs et nos illu
minās. Sicut se bz hōbz actiuū ad passiuū. et ecōuerso.
sic se bz in diuinis pz ad filiū et ecōuerso. qz pz est acti
uū et psona actiua. et fili9 passiuū et psona passiuā. Si
cut enī hōbz actiuū est plenū et pfectū hōbz et a nullo
alio hōbz ouis nec pductū in quātū actiuū. imo est pmi
seipso. Ita pz in deitate est plen9 de9. et pfect9 de9. et a
nullo alio ouis et pductū. imo est prima psona et primū
pzicipiū i eē diuino. Et sicut hōbz actiuū de seipso bz
p lenā significationē et suū totum significatū ita pz in

Plurali
tas perso
narum.

Prima
ueniētia

Secūda

seipso hys plenā deitate: et totū eē diuinū et totū ptingit in seipso. Uñ significatū suae res significata hū actiui est sicut esse diuinū seu substantia diuina. Et sicut hū actiui quilibet seipso sit pfectus et plenū. pducit ex seipso hū passiuū ita qd actiui orit a nullo. et passiuū orit ab actiui et nō ecōuerso. et est scdm et non est primū. et actiui est primū et nō scdm. Ita p qd uis ex se ipso sit pfectus et plenus deus pducit tñ de seipso filium tanq passiuū et filius orit a pte tanq a suo actiui et nō ecōuerso. Et filius est scda psona. et p pte prima psona et nō secūda. Et sicut de necessitate hū actiui pducit suū passiuū hū. ita qd impossibile est hū actiui esse qd pducatur hū passiuū. et simul sunt qd non est prius actiui qd passiuū qd actiui nō pōt eē sine passiuo. nec prius est actiui et postea passiuū. sed simul sunt vel nō sunt. Ita p qd est totus actiui de necessitate pducit suū filiū ita qd impossibile est deū actiui eē qd pducatur p prius passiuū. nec est prius p actiuius qd filius passiuus. Itē sicut hū actiui cōicat suo passiuo hū dum ipm pducit quicqd hū. s. totū suū significatū: et quicqd se tē ex parte rei significat et oia sibi cōicat. dempto suo mō p pte et sua p pte et p quā est actiui qd suū p pte modū nō pōt cōicare. et idē filr verbū passiuū hū suū p pte modū et suā p pte quā non hū hū actiui qd actiui nō est passiuū: nec passiuū est actiui. sed tñ oia alia sunt eis cōia: dēptis p pte modis qui nō pnt stare simul in eodē. et idē necesse est qd sint duo hū: nec pnt eē vnū hū: tñ hnt vnū et idē significatū: et vnā et eādē rez signā et nihil est in actiui quin etiā sit in passiuo hū sed alio mō. Et sicut hū actiui et passiuū sunt duo hū distincta ppter duas p ptes distinctas: qd nō pnt eē in vno simul. ita filr in diuino eē p qd est totus actiui: cōicat suo filio passiuo dū ipm pducit quicqd hū. totā suā essentia et totū suū eē. et quicqd se tē ex parte sui eē et eē diuini et oia cōicat suo mō p pte dempto solū. et sua p pte actiui. p quā est p et sūme actiui qd hoc cōicare nō pōt. Sūm filius passiuus hū suū p pte modū et p pte passiuū cōridentē p pte actiui p pte hū p pte hū nō pōt p. Et idē p nō est filius: et filius nō est p: tñ oia alia sunt cōia. et oia que sunt in pte sub mō actiui et sub illa p pte p pte. sunt in filio sub mō passiuo et p pte filiali. Et sic necessario sunt duo distincti p et filii ppter duas p ptes in cōicabiles. Itē sicut hū passiuū p oia est equale suo verbo actiui nec vnū est maius altero qd in hū actiui

Quarta.

Quinta.

Sexta.

Septia.
Exemplus
de cōita
te in tri
nitate.

no reperitur significatū et modus significādi p prius et in hū passiuo filr repitur idē significatū et suus p prius modus significādi. Ita cōformiter filr per oia est equalis patri. nec vnus est maior altero: qd in patre nō est nisi eē diuinū et p prius modus et in filio idē eē diuinū et suus p prius modus. ita qd idē esse est sub duobus. cū modis ineq libz et trobiq. i. eē et trobiq. p pte: tas nō eādē sed cōridentē: sic tñ est in vno sicut in altero. Et sicut nos videm qd hū actiui inquātū actiui hū: suū p pte casum. s. accusatiui: et hoc est sibi p pte inq tū actiui et idē nunq cōicat illū accusatiui suo hū passiuo et filr verbū passiuū inq tū passiuum hū suū p pte casum. s. ablatiui quē nō actiui. imo isti casus sunt in cōicabiles inter ipsa qd ipsis cōueniunt per suas distinctas p ptes. et tñ si verbū actiui habeat aliquē aliū casum vltra p pte actiui et vel genitiui vel datiuū vel aliū accusatiui vel ablatiui: qd illū nō hū tanq actiui. nec rōne p pte modi sui sed rōne sui significati et rei significatē. et hūgratia. istum verbū accuso ppter p pte accusatiui hū genitiui. et accuso te sceleris et istud verbū do hū datiuū et do tibi filium et doceo aliū accusatiui. et doceo te grāmaticay. hic est alius accusatiui: et hic audio lectionē a magistro. est ablatiui. ideo sicut hic verbū passiuū hū eūdem casum quē hū suū hū actiui vltra p pte actiui. habet etiā vltra suū p pte ablatiui et totū quicqd hū hū actiui vltra p pte accusatiui. hoc totum cōicat suo hū passiuo et sic primo hū actiui. postea passiuū. Ideo d: accuso a te sceleris. filiū a te filia patre doceo: alie grāmaticā. lectio audis a te magistro. logica legis a me henrico. Et causa huius est: qd hnt idē signū. et eandem rem significant. et illi casus tenent se ex parte significati: et non ex parte modi proprii. ideo sunt casus communes. Ita conformiter in deitate. Pater inquātū pater et actiuius: habet aliqua que sibi soli conueniunt. et esse primum principium nō de alio principio in deitate. esse a se. et in nascibiles. esse improductum et esse primā personam. similiter generare. Et qd ista conueniunt per suum modū propriū in quantum pater. non cōmunicat ea suo filio passiuo producto ab ipso. Et similiter filius inquātū filius et passiuus habet aliqua que sibi soli conueniunt: et esse productum per modū nature et intellectus natū esse. secundam personā esse. ymaginē esse. verbum esse. Et quia ista conueniunt et per suum propriū modum. ideo solus habet. Sed tamen quicqd p hū in quantum

Octaua.
Exemplus
de p pte
p pte.

Deus et per se ipse esset et essentie et omnes proprietates
que conveniunt esse divino totum communicat suo filio. Et quia
eternitas. omnipotentia. summa sapientia. summa bonitas.
veritas voluntas vita et multa alia se tenet ex parte esse
et essentie. et conveniunt patri. In quantum deus est. id omnia
condicat suo filio et sunt condia et propria. Preterea si
cut verbum passivum quicquid habet ut datum et receptum.
et totum tamen habet quod pater. Et sicut si verbum activum esset ab eterno. necesse es
set etiam verbum passivum esse ab eterno. Ita quia pater est
ab eterno. necesse est filium ab eterno esse. Et sicut ver
bum activum non habet nisi unum verbum passivum. nec pot
est aliud. et illud ei sufficit. Ita pater non habet nisi unum
filium. nec potest alium habere. quia ille sufficit ei. Et sic
igitur qualiter est magna similitudo inter patrem et
filium ab una parte. et verbum activum et passivum ab altera
parte ita quod multum relucet nobis mysterium divinarum pro
sonarum in ista comparatione. quia utrobique est unum et idem
cōde. et due proprietates in verbo activo et passivo idem
figum et duo modi nam idem significatum intelligo dux
dico amo et amor sunt duobus modis. scilicet in patre et filio. Et
eadem essentia est cōdis. et duo modi seu due propieta
tes. Et sicut in verbo activo et passivo est comparatio in
intellectualis. Ita est in patre et filio. quia per intelligendo pro
dixit filium. sicut verbum activum per virtutem intellectus pro
dixit verbum passivum de necessitate. Et sic habemus exemplum
valde conveniens et familiare ad duas divinas personas.
Sed quia verbum activum et verbum passivum non sunt res in
teligentes. id non producit amorem inter se sed si ver
bum activum intelligeret suum passivum verbum. ipsum dilige
ret tanquam suam imaginem. et verbum passivum diligeret suum
activum. quia ab ipso habet oia. et sic esset ibi similitudo tertie per
sone in trinitate. scilicet spiritus sancti. quia activum et pas
sivum spiritus sunt sit et insimul producerent unum amorem.
Sed tamen large possumus comparare verbum impersona
le passivum vocis spiritus sancti quia verbum activum et
verbum passivum producit ipsam personalem et ab eis procedit et su
mit oia que habet. et est terminum verbum productum ab eis. Unde capit
vocem passivam a passivo et significationem activam ab ac
tivo habet suum proprium modum et proprietatem. et non est
activum nec passivum. Unde distinguitur ab activo et passi
vo quia significat indeterminate sine certa persona
et numero et tamen habet idem significatum et rem
eamdem significat quam significat activum et passivum
Unde idem significatur dum dicitur lego lectionem. et

Nota.
Biblioteca

Decima

Undecima

Duodeci
ma.

Tredecima.

lectio legitur. ac legitur impersonaliter sumptum sed
tamen non eodem modo et sic est idem significatum et tres mo
di. et ideo sunt tria verba distincta.

Generalis epilogo.

Titulus. iv.

Becollegentes ergo in generali oia que manifestata et
revelata sunt nobis per scale graduum nature
possumus videre quod per comparationem hominis
que in christo gradu ad alias res inferiores tres
et per adiunctum et hoc secundum convenientiam graduum
le ascendimus ad cognitionem unius nature supreme et infi
nite. que est supra hominem. et qualis sit et quanta sit et invenimus
in illa natura suprema. esse vivere. sentire et intelligere
aliud quam scala nature. Et ibi fecimus aliam scale. ab ipso esse
incipiendo et procedendo ad alios gradus et invenimus quod
illa summa natura que est deus non idem esse quod vivere. quod sen
tire. quod intelligere. Rursus invenimus illud esse productum
non acceptum. sed eternum. et quod ab illo esse eterno et ab illa na
tura est productum totum esse mundi et tota scala nature. et hoc
de nihilo et de novo. Item per istam productionem mundi de ni
hilo pervenit. ascendimus ad unam aliam productionem nobiliss
simam et eternam. et illam conclusionem esse. quod esse est de ipso esse di
vino. per quam invenimus in natura divina duas personas eter
nas et deum de deo esse productum. et hoc per modum nature.
Rursus per istam productionem quam invenimus in natura divi
na reperimus et ibidem esse necessario aliam productionem de
esse diuino. que est per modum voluntatis et libertatis. per quam pro
ducit tertia persona in esse diuino. Et sic in generali scala na
ture invenimus quatuor. scilicet divinum et tres productiones ipsius
esse divini scilicet ipsius dei. et tria producta a deo. Prima pro
ductio iuxta est in productione mundi et de nihilo extra se.
Et secunda productio est dei de deo intra se. et ab eterno per
modum nature. Tertia est productio dei de natura divina
per modum voluntatis. Et iste due sunt eterne. et sine prin
cipio. et sine fine nunquam cessantes. Tria ergo sunt producta. scilicet
mundus. filius. et spiritus sanctus. et unum improductum. scilicet pater. scilicet
spiritus sanctus est a patre. spiritus sanctus a patre et filio. et a patre et a filio et
a spiritu sancto tanquam ab uno mundo est productus. Et istis oia
bus possumus concludere tale divinum in quo claudunt oia
Quod est vel esse ab eterno et a seipso. vel non ab eterno
nec a seipso. vel est ab eterno et non a seipso sed ab alio.
In prima predivisionis est pater in alia parte mundi. et ter
tia filius et spiritus sanctus. Et sic per istam processionem invenimus
deum trinum et unum. Unum in essentia. et trinum in personis. a quo
oia. in quo oia. et per quem oia que vivunt benedicuntur in secula.
Et sequitur comparatio hominis que est in quarto gradu ad alias
res inferiores trium graduum secundum convenientiam spatium. et

Primo.

Secundo.

Tertio.

Quarto

De fructu qui inde colligitur.

Titulus.lvj.

Considerata cōparatiōe hoīs ad alias res inferiores triū gradū scōm cōuenientiā generalem. ex qua collect⁹ est fructus inestimabilis. Et q̄ est adhuc alia cōuenientiā et silitudo specialis. id nunc cōsiderādum est vñ hō bz cōuenientiā r silitudinē spālem vltra gñā lē. Prio cū reb⁹ q̄ sūt i prio gñū q̄ tñ hñt eē. s. cū ele- mēns r cū corpibus celestib⁹. Qz sic illa ordinata sunt inter se. sic hō ē ordinatus in seipso. Itā in illis q̄ habēt tñ eē. nobiliora r digniora sunt superius r alt⁹ r mi- nus nobilia r minus digna sunt infer⁹ r infima vt ce- lum sursum r terra deorsum. Et inter elemēta silt. qz terra minus digna ideo infima. r aqua que ē dignior iō superior est q̄ terra r aer q̄ aq̄. et ignis q̄ aer. Ita silt i corpe hoīs caput est supremū i altissimo loco po- sitū. nobilissimū. et dignissimum inter mēbra exte- riora. r alia mēbra minus digna sunt infima. vt pedes. et sicut terra quia infima portās oīa elemēta. Ita pedes sūt infimi portātes alia mēbra. Sicut q̄ inter elemēta sunt sup⁹ r infer⁹ ita in hoīe. Itē sicut superiora cor- pora regūt inferiora corpa. ita caput r mēbra supiora et manus regūt inferiora membra. Et sicut corpa cele- stia. vt sol q̄ insinuat oībus alijs corporib⁹ r dat eis lumen r insinuat vitā oībus corpibus viuētib⁹. collo- cat in medio septē planetarū. r insinuat super⁹ r infe- rius sedens in medio. Ita in hoīe cor qd̄ insinuat vitā et calorē oībus membris collocat in medio r ibi sedet insinuat super⁹ et inferius. Ecce magnam conuenien- tiam r similitudinem.

De cōuenientia specialiter hominis ad res secun- di gradū q̄ habent viuere et eē tantū Titu. lviij.

Qd̄ est
similitas
boribus.

Adhuc autē tu hō habes magnā cōuenien- tiā cū reb⁹ scōi gradus scz cū arborib⁹ et plātis ac herbis. Qz sicut semē r granus de quo pullulās arbor post certū tempus ap- paret. sicut natura illius seminis et illius granū exigit. sic planta seritur r plantatur in terra. et claudit per certā tps tāq̄ in vētre. Ita granū r semen de quo tu hō pullulas ponit r seminat in terra sicut i agro. et in vētre matris tue et ibi clauditur. Et sicut il- lud granū seu semen de quo nascitur arbor seu planta recipit materiā r augmētū de terra. scz vt exinde fiāt radices. trūcus r filia. Ita illud granū de quo tu pullu- las recipit materiā r augmētū de terra. s. de sanguine mēstruo mulierū in ventre matris. vñ mēbra fiunt et

Secūdo.

crescūt. Et sicut de vno gño modico r puo arborū i q̄ nulla fere apparet diuersitas. sed magna similitudo exērit pullulāt tot diuersa: sicut sunt radices. trūcus. cortex medulla. frōdes folia. flores et fruct⁹. r semina. Ita cōformit de illo modico semine p̄ris tui in q̄ nulla ē dissilitudo nec diuersitas exērit r pullulāt tot diuer- sa ac mirabilia et innūerabilia mēbra quorū tu hēs ex- teriora r interiora. sicut sunt caput. oculi. nares. aures. dētes. lingua. digiti man⁹. pedes r hēs et interiora vt cor. pulmonē stomachū. epār. testina. renes ossa. ner- uos r venas r c. q̄ oīa exērit r pullulāt de illo paruo se- mine p̄ris tui. Et q̄ tu potes pcludere. q̄ tu hō es op⁹ magni di q̄ de ita modico gño tot diuersa r mirabilia mēbra extraxit r q̄ ille idem q̄ i arborib⁹ ordinauit fie- ri tot diuersitates mirabiles. sicut radices. trūcū. frō- des. fillemet ordinauit q̄ de ita modico grano p̄ris tui tot mirabilia mēbra r diuersa sicut sūt i corpe tuo exi- rēt. Quis em̄ ordinauit q̄ tot p̄tes r nō p̄lest tales pul- lularēt de illo puo modico grano arboris: r q̄ tot mē- bra et nō plā r talia r taliter disposita r nō alio mō sic mēsurata iter se sic pportidatā i certa mēsurā r certo nūero r certo mō. exirēt de illo puo gñovt due manus r q̄nq̄ digiti r duo oclī r nō p̄les neq̄ pauciores caput altū. r sic d̄ p̄silib⁹ alijs. Quis ista ordinauit. fabricauit. disposuit. mēsurauit collocauit r cui⁹ offm̄ p̄pitiū tribu- it. Itōne ille idē q̄ i arborib⁹ ordinauit. ita silt i hoīb⁹. Itūqd̄ p̄tus r m̄ tua formauerūt ista mēbra. Itōne ip̄is nesciētib⁹ et dormiētib⁹ mēbra formāf̄ oclī et m̄stotēs ip̄is nolētib⁹. r nō cupiētib⁹ formāf̄. Qñ q̄ etiā ip̄is volētib⁹ nō possūt gñare. Itōne tūc clarīf̄ sime manifestat in formatiōe tui corpis potētia immē- sa. sapia inestimabilis. bonitas r benignitas innūera- bilis tui creatoris: Qui sic potēt r rōnabilr̄ cūz ma- gna sapia r benignitate oīa mēbra tui corpis organi- zauit. distiguit r ordinauit dulciter et i sensibilib⁹ m̄se ne- sciēte supra oīa corpa mūdi ita pulcre. Sicut em̄ hō q̄ prudēt agūt ille ordiat r sine ipetu facit illud qd̄ in- tēdit donec ad finē r suū intent⁹ pueniat. Ita simili- ter arbores r plāte operant ad modū opatiōis artifi- cis. qui rōnabiliter operat vñ post aliud pducendo ordiat. ac si cognoscerent finē ppter quem operātur. r sic pducunt eorum fructus r semina flores r folia p- pter fructus r quādo fructus sunt maturi. tūc cessant operari exterius. r sic arbores plantantur. seminant crescunt nutriūtur augmētant ip̄is nesciētib⁹. Ita hō fuit plantatus. nutritus et gñatus ipso ignorante.

Qd̄ homo
sit opus
dei.

Ergo bene scis est homo arboribus. Et sicut nutritur
tū qd hnt arbores capiūta terra mixta cū aqua: ita to-
ta magnitudo tui corporis venit de terra mixta cū aqua.
Ita vt ex nutrimento qd venit ex elementis vt aqua et ter-
ra. homo crescat. augmentetur et viuat.

De convenientia hominis speciali et similitudi-
ne ad res tertij gradus.

Tit. liij.

Qd hō est
simil aia
libus.

Ad hoc homo magis est filius animalibus
brutis q arboribus plantis et maiorem
cōueniētiā habet cū eis. Itā sicut illa ge-
neratur per coitum. et masculū et femellā
in vtero. et ibidē mēbra animalium formantur
Ita in homo generalis per coitū. et per masculum et
femellam in vtero matris tue. Et sicut animalia habēt ca-
put. oculos. aures. nares. os. linguam. dentes. cor. epa-
stomachū et alia mēbra. Ita tu hō habes oia ista. Et si-
cut ista ambulat per se de loco ad locū. videt. audit
bibunt et comedunt. nutritur. digerūt egerunt. et sic
de alijs. Ita tu homo habes omnia ista. Item alia ma-
gna convenientia sicut arbores plāre. et animalia oia in
terrā reuertuntur. ita corpus hoīs reuertitur in terrā.
ergo de terra sumptū est. Eadē ergo materia tui cor-
poris. arborū plātarū. animalij polij reuertitur totū
ad vnam et eandē materiam. Qualis utilitas colli-
gitur ex ista comparatione speciali.

Titulus. liij.

Unusdo-
minuset
artifex
omnium

Uid aut colligere debemus ex ista cōpara-
tione et cōuenientia speciali hoīs ad quat-
tuor gradus que signat oia ista. Et hec spe-
cialis cōuenientia et similitudo. arguunt et
dicūt primo q vnus et idē artifex. vnus et idē
dñs. vnus ordinator: est hominis. animalium ac aliarum
rerum et graduū altiorū. vnū cōsiliū. vna puidētia.
Secūdo arguunt summā potentiā. summā prouidentiam.
summā bonitatē eiusdem. Arguitur primo vnitas ar-
tificis summe potentis. summe prouidentis et optimi.
Non em esset tāta cōuenientia et similitudo hoīs cum
arboribus plātis et animalibus si essent duo cōsiliatores
in rebus. duo rectores. duo artifices nec opera plāta-
rum et arborū sic ordinare pcederēt et agerent ad mo-
dum operū humanorū. Neq omnes assimilarent. nisi
ille idem regeret et dirigeret opera iparum arborū et
plantarum qui dedit homini rationē. vnus est ergo q
dedit homini intellectū et qui dirigit opera arborū q
sunt ad modū intellectus. cum in arboribus et plātis
non sit ratio vel intellectus. Sed multo fortius vnitas

materie et idēitas viuendi tam hominum q anima-
lium arborum et plantarum arguit vnitatem artificis
Cum em sit eadem materia tā hoīum q animalium
arborum et plantarū. quia omnia reuertuntur in ter-
ram et per consequens de terra facta sūt a principio
sicut nix sumpta de aqua que reuertitur in aqua. in ge-
lu et sal similiter. Sed tamē nec homo seu corpus per
ipsum factum est de terra. nec tot species arborū et plā-
tarū fecerunt seipsas de terra. quia hoc opus est op-
us artificis habentis sapiētiā et intellectum. Sequi-
tur ergo qd artifex vnus. qui de eadē materia omnia
ista fabricauit. quia si essent duo contrarij non cōue-
nirent in eodem modo fabricandi neq formandi. ne-
q esset tanta similitudo. neq esset eadem materia. q
vnus alteri non communicaret materiam. Itē osten-
ditur et probatur summa potentia. summa sapiētia.
summa bonitas summi artificis. qui de vna et eadē ma-
teria tot innumerabiles et mirabiles. ac diuersas res et
species pducere potuit. voluit sciri et fecit. Uide quot
spēs arborū herbarū. plantarū. ac animalij. et tñ oēs de
eadē materia. S; multo mirabilius est de materia vili
ac infima et grossissima posse et scire formare tā nobi-
le corpus sicut est corpus humanū. quod ē capax ani-
me rationalis et intellectualis que est ymago summi
artificis. Uide quāta est distantia inter corpus huma-
num et terrā in nobilitate. maior em est potentia et sa-
piētia posse de materia vili et grossa facere nobile cor-
pus q de materia nobili facere nobile opus sicut ē maior
subtilitas ē scire facere de luto vasa aurea et pulchra et p-
ciosa. q facere de auro et lapidibus preciosis vasa p-
ciosa. Et hoc ergo potest homo certitudinaliter arguere
summā potentiā. summā sapiētiā sui facitoris et cō-
siderare q qui te potuit et scuit et voluit tā nobilē et ex-
cellentē super oēs alias res facere de terra infima. et
ita te exalta re quanta tibi poterit facere. et quod pote-
rit te exaltare magis si voluerit. et ad statum altiorē
et nobiliorē eleuare. Ecce ergo quot fructus. quot uti-
litates. quot vtilēs cognitīdēs poterit hō colligere ex
ista comparatione superius ad creaturas inferiores:
Itā ergo spernat eas. Illas enim debet amare. et cogi-
tare similitudinē quam habet cum eis et fraternitatem
et humiliare se per eas. et fricare animā suā cum eis.
Ipse enim cognoscunt euz mirabilē et excellentiorē
eis in multo quia est in nobilitate excellentissima et di-
gnitate cōstitutus super eas. S; itā cogita q tu es crea-

Summa
sapiētia
illius ar-
tificis.

Summa
potentia
illius ar-
tificis.

tura. Non enim propter tuā excellentiāz desinere pōt
quin sis creatura. Noli ergo oblitisci qz es de nume-
ro creaturū. nec separari potes a cōsortio eny. qz ma-
gnam habes cū eis cōueniētiā. s. eā dē materiā & eun-
dē artificē. Exercita ergo te in cognitione eaz. qz quā-
to magis cognoscis ipsas tāto magis cognoscis tuam
dignitatē. et acquies maiorē cogitacionē & certiorē de
tuo cōditore. Si ergo vis qz in te fiat cognitio tui ipsi
et tui cōditoris: fiat primo in te cognitio creaturarūz
qz quāto magis appropinquas te ad creaturas eas co-
gnoscedo tantomagis appropinquabis ad te ipsum &
ad tuū conditorē. Et quātomagis elōgas te a creatu-
ris. tantomagis elōgas a teipso & a tuo conditore. Si
ergo crescat in te cognitio creaturarūz crescat in te ēē
cognitio tuipsum & tui conditoris in teipso. & si illa di-
minuēt ēē illa. & si illa ānihilat. ēē illa ānihilatur. Et si
illa manet ēē ista manet. qz ex illa nascit illa

¶ Et sic est finis que est de comparatōe hominis ad
tres gradus fm cōuenientiam gñalem et specialem.
¶ Sequitur scōda pars pīcipalis istius opīs scz de com-
paratōe hoīs que est i quarto gradu ad illas res in-
feriores trium gradūz penes differentia & hoc duobus
modis. s. gñalr & specialiter. Titulus lxi.

¶ Ostēdūm dei adiutorio cōparauim⁹ hoī-
minē ad alias res inferiores penes cōue-
nientiam. Hūc autem debemus ipm cōpa-
rare penes dñam ad alias res inferiores.
dū enim cōparam⁹ vnā rē ad aliā. duo ma-
nifestantur nobis. s. cōueniētiā & dñia vnus ad alterē
et per istā duplicē comparatōē manifestat nobis na-
tura cuiuslibet rei naturalr. qz ipsa est via nature. ista
est etiā via in trandi in noticiā cuiuslibet rei. Et iō ad
habendū noticiā verā de homine. & ex consequēti de
deo per hominē. oportet hoīem cōpare ad alias res &
videamus quomō cōuenit cū eis et quō differt. Et qz
iam vidimus dei gratia quāta sunt nobis reuelata. cō-
parando hoīem per cōueniētiā. Hūc videamus que
manifestabūt nobis. cōparādo hominē ad alias res
cū quib⁹ cōuenit per differentia. Et si magna cognos-
cimus per cōueniētiā. magna cognoscem⁹ per dñam
et magis nobis vtilia. imo hoc erit cōplēmētū toti⁹ no-
stre cōgregacionis: nobis necessarie ad salutem. Nec
pīa cognitio pōdest nobis sine secunda quicqz
¶ Qz pīo faciēda cōplex cōparatio fm dñas oīz qz
tuor gradūz. pīa gñalis vnus gradus ad aliū. Alia

et scōda spī alis infra quēlibz gradū.

Titulus. lxi.

¶ Iteqz aut ad predictā comparatōē ac-
cedam⁹ us pīo volum⁹ cōsiderare oēs tres
gradus rerū gñales distinctos. & hoc pe-
nes differentia inter se. s. vt videam⁹ pces-
suz in excellētiā nobilitate & dignitate. ac
superioritate vnus gradus ad aliū ad qrtū grad⁹ sup
oēs tres. Et ista dñia pīo cōsiderata est & ia ex pñcis
manifestata est. Secūdo oportet cōsiderare ipalē. in-
fra quēlibet gradū generalē. Multū em dī. et sunt res
vnus grad⁹ qz in vno gradu licet cōueniāt generalr
sunt tñ species distincte multe. Et iō opz videre quas
liter vna natura differat ab altera. & qualr vna est su-
perior. dignior & nobilior qz sit altera. Verbi gratia.
In primo gradu quattuor elemēta p esse tñ cōueniūt
sed tñ differūt inter se qz vnū est nobilior altero. & ēē
quodlibet habet suā singulare naturā. vt terra aqua
&c. Terra em infima est & minus digna. mī⁹ nobilis
& minus pulcra. Aqua habet naturā superiorē digni-
or. pulciorē qz terra. & aer qz aqua. & ignis qz aer. Et
similr in termetalla. qz nobilior est aurū qz argentum &
argētū qz stannū. & stannū qz plūm. Inter lapides etiā
qz vn⁹ pīosus lapis nobilior est altero. Et corpora ce-
lestia vt sol. luna. stelle. & alia sunt nobiliora qz oīa ista
pñcis. & tñ oīa ista cōueniūt in vno gradu gñali. & so-
lum habēt esse & nō viuere. Similiter est in reb⁹ que
sunt in secōdo gradu generali. qz oīa cōueniūt gñalr
et habent esse. viuere & nō sentire. & tñ differunt in se
qz arbor cōtinet & habet infinitas species & naturas.
et similiter plāta & herba cōtinet in se innumerabi-
les & infinitas species quarū quēlibet habet suam sin-
gulare naturā distinctā a natura alteri⁹. Et sic est ibi
magna dñia. Cōformiter res que sunt in tertio gradu
cōueniunt in gñali. s. in esse. viuere & sentire. Iō sōnt
multum qz inter eas sunt infinite & innumerabiles spe-
cies animalium vt est declarātū ante. Itā queda sunt
que ambulant super terrā. alia habitant infra terram
alia supra aquas. alia in aquis. alia in aere. Etiā con-
sidera et vide quot sunt species differentes multum
quot dignitates. quot nobilitates. quot superiorita-
tes. quot differentie. super naturam. ¶ In rebus au-
tem quarti gradus in quibus est liberum arbitrium
¶ Oēs hoīes sunt homines non est differentia sicut in aliis gra-
dib⁹ qm i trib⁹ gradibus predictis. & in quibet. sūt ipēs eiūsdē na-
mīdū diuersē. s. ista istū qrtū gradū sūt ipēs idē iudua ture.
diuersa & mīa. & nō sūt nisi vna spēs & natura. Itā in

Dñia rez
i pīo gra-
du.

Dñia rez
in secun-
do gradu

Dñia rerū
in tertio
gradu.

Inter ho-
mies sūt
inle dñe
accidēta
les.

Hoies
differūt
penes no-
bilitatē
superiori-
tatem.

Ecce acci-
dēta q̄b9
hoies dif-
ferunt.

Titu. lxx. de differētia hoies ad alias res.

alijs tribus gradib9 sunt multe species et multū diuer-
se. q̄ q̄libet h9 suā naturā. s9 in q̄rto gradu est tñ vna
natura. et oēs res isti9 grad9 sūt vni9 nature. nec vnus
hō est nobilior et dignior altero fm naturā. nā oēs hñt
equalē liberū arbitriū p qd̄ quart9 grad9 constituit. et
ab alijs distinguit. ¶ Ric9 aut oēs hoies sunt eiusdem
nature. tñ intra istū gradū et intra istā naturā huma-
nā sūt multi gradus et diuersitates accidētales. et mul-
te dñe et nobilitates. dignitates superioritates et inferio-
ritates. ¶ Isti illa sūt p accidētia et pilla que adueniūt
post naturā et hoc p acquisitionē vel donationē. Et iō si
cut in reb9 scđi et tertij gradus inter quēlibet gradum
generalē sunt multi gradus speciales. differētes natu-
raliter et fm naturā ita infra quartū gradū q̄ nō h9 ni-
si vnā specē. sunt multi gradus accidētales et differen-
tes p accidētia nobiliores et min9 nobilia. magis digna
et min9 digna. superiora et inferiora. et q̄ illud qd̄ facit
natura in reb9. hoc facit accidētia in hoib9. que sunt in
quarto gradu. s9 accidēs intellectuale. ¶ Isti q̄ hō facit
quartū gradū p intellectū et p liberū arbitriū. Ita p̄-
ma dñia inter hoies est nobilitas superioritas. Et iste
gradus dñ accipi penes accidētia intellectalia. q̄ ad-
ueniūt intellectui et volūtati et aie. et nō penes acciden-
tia corporalia. q̄ cōueniunt alijs reb9 et alijs inferiori-
bus gradib9 p naturā. Et rōnabile est vt q̄ res p̄mi. se-
cundi et tertij gradus operant naturā et nō volunta-
rie. qd̄ distinctio nobilitatis et dignitatis fiat in eis fm
naturā. Et q̄ hoies operant fm voluntatē. libertatē et
intellectū. rationabile est qd̄ distinctio nobilitatis et di-
gnitatis. fiat i eis p accidētia liberi arbitrii q̄ sunt volū-
taria et intellectalia. ¶ Ipa aut accidētia intellectua-
lia p qd̄ facit hoies. et faciūt multos gradus speciales inter
hoies sunt ista. p̄as. iuridictio. officium. sciētia. ars.
virtus sapiētia. et similia q̄ aliqui acquirunt p hoies. ali-
qñ dant a deo liberaliter. Et q̄ sunt accidētia. iō p̄t
perdi. et tñ q̄ perdit manet hō. et iō nō sunt naturalia
homini s9 aut sint accidētia tñ multū nobilitatē homi-
nem et dignificant et exaltāt naturā humanā. et faciunt
vnū hoiem nobiliores et etiā multo digniores altero. Et
sine istis natura hūana esset nuda et expoliata. Et di-
cuntur ideo habere vestītes ipsam naturā. ppter qd̄
dicunt vestiri meli9 nobiliores ita similiter iduti istis
habitu9 nobiliores sūt. Et ē sile de pāno crudo nōdū
preparato. q̄ licet plures pāni sunt eiusdē valoris. tñ
ppter tincturas supadditas crescunt in valore. et no-
bilitatē supra alterum alter. Ita in hoie Si em natura

Titu. lxxj.

humana est nobilissima de se sup alias naturas. quan-
tomagis ipa per accidentia nobilissima nobilitatur.
et etiā licet oēs hoies sunt equales q̄tū ad naturā. tñ
accidētia predicta aliq̄bus supaddita. faciūt tales ho-
mines ascendere supra alios sicut pāni ppter tinctu-
ram et tales homines magis appropinquāt deo.
¶ De cōparatione hoies ad alias res inferiores trius
gradū penes differentia generale.

¶ Titulus. lxxj.

Ostē aut visa est ista duplex cōparatio et
considerata superioritate inferioritate et
dignitate et nobilitate vni9 grad9 ad aliū
et vni9 nature ad alterā. intra eundē gra-
dū. ¶ Hūc videam9 quomodo hō differt ab
oib9 reb9 inferiorib9 triū graduum. q̄
hec est clavis et secretū toti9 vere cognitionis et natu-
re humane et toti9 boni. ¶ Isti duplex est differētia
hoies ad alias naturas. vna cōis et gñalis et alia specia-
lis. Differētia cōis et gñalis dñ que etiā reperit inter
alios gradus. q̄ sicut vnus gradus differt ab altero.
et vna natura ab altera. que est dignior et nobilior. vt
arbor q̄ terra. et asinus q̄ sit arbor. Sic cōformiter dif-
fert hō ab alijs gradibus p suā nobilitatē et dignitates
eo q̄ h9 nobiliores et digniores naturā sup alias res. et p
istam differentia dignitatis sue bene cōsideratam co-
gnoscam9. q̄ homo h9 maximā dignitatē naturalem.
inter oēs res quas videmus. h9 em dignitatē liberi ar-
bitrii ita q̄ h9 rationē per quā iudicat. intelligit et di-
scernit oīa. et h9 voluntatē liberā et naturalem liberta-
tem. ita qd̄ nō pōt cogi sed operari ex libertate et non ex
necessitate. Et iō q̄ homo h9 istā dignitatē sup alias
res. h9 duas excellēcias naturales sup alias res. p̄mo
p̄est p̄fici et p̄ponit oib9 alijs reb9 triū gradū. vt
brutis. auib9. piscib9. arborib9 et ceteris. Et iō q̄ hō h9
dñū sup oīa inferiora. et oib9 dñatur ex dignitate li-
beri arbitrii. nulle create rei subijcitur q̄ talis est di-
gnitas liberi arbitrii. Et ista ē maior nobilitas digni-
tas et excellētia naturalis q̄ possit esse in reb9. nec ali-
qua dignitas naturalis poterit esse superior. et iō non
pōt esse ascēsus sup hāc dignitatē i natura. Et ista di-
gnitas nō pōt cognosci nisi p cōparationē ad ei9 op-
pōsitū qd̄ reperit in alijs reb9. Qm oēs alie res inferio-
res triū gradū sunt inferiores hoie et operātur ex ne-
cessitate. ¶ Hāc elemēta q̄ sunt i p̄mo gradu. oī die p̄du-
cūt ex necessitate arbores herbas et alia q̄ ex ipsis in-
fra terrā et supra eā nasciūt. et ipse arbores et herbe q̄

Duplex
dñia hoies
ad alias
res.

hō p̄est
ceteris.

sunt a scdo gradu pducunt quotidie et se frōdes. flores
folia. vel fructus. Res vero tertij gradus et sunt aialia
pducunt ex impetu nature. et faciunt hoc ex impetu qd
faciunt nec possunt facere nec hnt potestatem faciendi
aliud. Et id oēs dicunt naturalr siue coacte facere id
qd faciūt. Solus aut hō operat libere. Et id dignitas
sola liberi arbitrii s'parat hoīem ab alijs reb⁹ inferiori-
bus. ideo homo dī sedere super oēs res inferiores.
¶ Qd in ista differentia hoīs ad alias res fundat vna
regula hoī certissima q est fundamētū firmissimū ad
cognoscendū sine difficultate oīa necessaria de deo.

¶ Titulus. lxiij.

Ad pre-
alij in-
telligit.

¶ Uonā at homo hī sup aialia bruta et alias
res inferiores intellectū et voluntatē. Cōsi-
derandū qd et quantū pōt hō plus p suū in-
tellectū et suā voluntatē q aialia nec alie
res pnt vt clari⁹ differētia cognoscat. vñ
homo p intellectū pōt intelligere verba sermones et sen-
tētiās et pcipit significata dictionū et sermonū et hoc
nō faciūt alia aialia. q solū audiūt sonū verborū s. si-
gnificationē et sentētiās nō possunt intelligere. s. hō au-
dit et intelligit et resoluit significationē verborū et ser-
monū. et hoc est primū intelligere hoīs. et p hoc hō ma-
xime separat ab aialibus. et ascendit sup illa. ita q ista
est prima opatio intellectus. De scda aut operatione
intellectus dices infra tit. lxx. et est quedā porta ad oīa
alia et hoc est maximū dignitas magna. s. hō nō vi-
detur p qd possit hoc facere sit magnū. imo apparet si
bi q nihil sit et causa est q nō cōparat seipm p diffe-
rentiā ad aialia q nō pnt hoc facere. Id si hō vult cla-
re videre si illa q hī sint magna et magne dignitatis.
cōparet seipm ad inferiora aialia bruta q nō hnt hoc.
Et hoc est totū secretū et clavis toti⁹ cognitiōis hoīs
de seipso. et nisi faciat hoc nūq cognoscat seipm. nec cō-
tērabitur de deo. et si hoc facit et pntue facit. et tūc con-
tinue magis cognoscat seipm. et p experientias videbit
q magna sunt illa q accepit vltra aialia. et gaudebit et
relinquet extra se oīa alia. et erit semp cōtēntus de suo
creatore. et hoc sit pceptū oībus hominibus. Itā ho-
mo factus est magnus sup alia aialia. q accepit q pōt
intelligere. et pcipere sentētiās et verborū significatio-
nes vltra sonū. et q pōt reuoluere in corde suo diuer-
sas sentētiās et significaciones. et nō solū hoc. sed po-
test ascendere de vna sentētia ad aliam. et de vna co-
gitatione ad aliam. et de minore ad maiore. quia pōt
intelligere q est magna potestas facere de aliquo alia

quid. et est maior facere de nihilo aliqd immo est ma-
xima potestas. immo hoc potest homo reuoluere in-
tra se. ac discutere. ac et discute de vna ad aliā qd face-
re nō pnt alia aialia. et q qd hō homo habet dignitatis
et potestatis totum accepit et totū sibi datum est a suo
creatore. et ille idem qui dedit esse solum et non vivere
rebus primi gradus. Et esse vivere et nō sentire reb⁹
secūdi gradus. Et esse vivere sentire et nō intelligere
rebus tertij gradus. Ille in quā dedit homini esse viue-
re sentire et superaddit intelligere et esse cogitare et
quicquid homo pōt vltra aialia. Et q creatura nō po-
test ascendere supra suum creatore. Ideo impossibile
est q homo per suū intelligere et cogitare ascendat su-
pra deum qui creauit esse. et etiā qui eum creauit. et de-
dit ei oīa ista. Ergo ipossibile ē q intelligere cogitare et
desiderare ipsius hominis possit esse maius et alti⁹ q
ille qui dedit ista hoī. Sequitur ergo q homo nō pōt in-
telligere neq cogitare in corde suo neq desiderare qd
maius est et melius suo cōditore. Aliter homo esset ma-
ior cogitādo q suus cōditore existēdo. et esset aliqd ma-
ius in creatura q in creatore. q ipsa cogitatio sic exi-
stens in corde creature esset aliqd mai⁹ suo creatore.
re. q qd cogitat est in corde. et hoc est absurdū valde.
Quomō em creator tribuisset hoc sue creature vt crea-
tura mai⁹ q ipse sit possit cogitare vel desiderare mai⁹
vel meli⁹ ipso hoc natura nō sustinet. et q intelligere et
cogitare desiderare et velle hoīs pōt crescere in infini-
tū ad modū numeroz q nō habet terminū neq fines.
q intellecto et cogitato qlibet et quocūq finitū adhuc
pōt ascendere cogitādo et intelligendo et cogitare et desi-
derare maius et meli⁹. Ergo postq ista potestas data
est homini p suū intelligere et velle. et nō alijs reb⁹. se-
quitur q ille qui dedit homini hāc potestatem est infini-
tus et sine mēsurā. Et ista differentia hoīs ad alias res
per potestatem intelligendi et cogitandi et desiderandi. ex-
prabitur vna regula infallibilis de deo. que est funda-
mentū et radix ad probādū et cognoscendū certissi-
me et sine labore oīa de deo. Et iste modus cognosce-
ndi est propinquissimus homini. quia ex propria cogi-
tatione et ex proprio intelligere potest probare omnia
de deo. nec oportet q querat alia exempla. extra se nec
aliquid testimonium q seipsum. ¶ Regula autē que
radicatur in homine est ista. q deus est quo nihil ma-
ius cogitari potest vel deus est maius quod cogitari
potest. Et ideo sequitur q deus est quicquid melius
cogitari pōt. et quicquid melius est esse q nō esse. Quic-
q nū.

Intellige
re hoīs ē
infradeū

Quid sit
deus.

quid ergo potest hoc cogitare perfectissimum. optimum. dignissimum. nobilissimum. et altissimum. hoc est deus. Quicquid ergo potest hoc cogitare meliora nobiliora et illa potest deo attribuire. Et in ista regula fundatur tota scientia et cognitio de deo certissime.

¶ Sequitur modus et practica istius regule et ad probandum per ipsam omnia de deo. Titulus. lxxiij.

Deus est. ¶ Quia ista regula se extendit ad omnia que de deo dicuntur. et ideo ex nobis et natura hominis. ideo vult et desiderabile est videre practica eiusdem et fundare omnia in homine. Quoniam autem melius est esse quam non esse. ideo est attribuit deo. et de deo. et ideo deus non potest cogitari non esse. Et quia maius est esse non acceptum: nec productum de non esse quam esse acceptum et productum de non esse. et hoc potest cogitari. id est esse dei non est acceptum nec productum de non esse. Et quia maius est quod deus est suum esse. quam si non esset. id est necessario deus est suus esse postquam hoc potest cogitari quod hoc est maius. Si autem maius est esse eternum sine principio et sine fine. quam non eternum. id est necessario dei est eternum. Unde possumus cogitare esse quod hoc principium et sine fine. et esse quod hoc principium et non sine fine. et hoc est maius quam principium et possumus cogitare esse quod caret principio et sine fine. et hoc est magis quam non possumus cogitare maius nec plus. ideo deus necessario est tale esse. et sic est infinitus et hoc est infinitum: quod deus est maius quod cogitari potest. et quo nihil potest cogitari maius. et quicquid melius est esse quam non esse. Item sequitur quod deus est summum esse omnium quod solus existens per seipsum. omnia alia fecit ex nihilo. quod si non habebat hoc. id est non esset maius quod cogitari posset: quod hoc cogitari posset: quod esset absurdissimum. Item sequitur quod deus est esse. ergo est iustus. verax. beatus. vivens. intelligens: quod melius est esse bonum quam non bonum: et iustus quam non iustus. et verax quam non verax: et beatus quam non beatus: et vivens quam non vivens ac intelligens. Et quia maius est melius est esse ipsam bonitatem quam bonum. et iusticiam quam iustitiam: et vitam quam viventem: et sapientiam quam sapientem: et ipsam veritatem quam verum: et sic de omnibus aliis ideo necessario ipse deus est ipsa bonitas. ipsa iustitia. ipsa sapientia. ipsa vita et veritas. Alterius quod melius est esse indivisibile quam divisibile. quod divisibile potest faciliter dissolvi. et sic potest destrui et annihilari. et simpliciter quam compositum. ideo deus necessario hoc esse indivisibile. summe simplex. summe unum. id est ipsa veritas et ipsa simplicitas nihil habens compositum: quod compositum stat ex partibus que possunt separari et sic compositum potest annihilari. Quod bonitas sapientia. vita. veritas et filia non sunt

Deus est

Deus est
vnu esse.

Esse dei
est eternus

Esse dei
est infinitum.

Esse dei
est summu

Deus est
omne esse.

Deus est
sua bonitas.

Deus hoc
esse indivisibile.

partes: sed sunt unum: et quolibet est totum quod deus. et quoniam deus non habet partes quoniam quicquid est ex partibus unum. hoc est vere et omnino unum: sed quodammodo plura: quod omne divinum sum a seipso dissolvi potest actu vel intellectu. quia omnia alia sunt a deo quod nihil melius excogitari potest eo. Item ostendit quod nullo loco claudis aut tpe maius est quam illud quod loco claudis et tpe. quoniam autem nihil maius est deo nec cogitari potest maius deo. ergo sequitur quod deus neque loco neque tpe claudis potest. nec potest cogi esse in aliquo loco. Item possumus cogitare quod una res sit semel et simul in uno loco solum. sed maius esset si simul et semel in diversis et pluribus locis esset. et adhuc maius esset si tota simul et semel in omnibus locis esset et extra omnem locum. Ergo quia hoc est maius. et ego possum cogitare et intelligere quod hoc est maius quam deus est simul et semel in omnibus locis. et extra omnem locum. Item sequitur ex dicta regula quod deus plura potest facere que nullus homo potest intelligere. et hoc est maius quam si solus potest facere quod homo potest intelligere et ego possum cogitare quod deus multa potest facere que homo non potest intelligere: quod si hoc non esset tunc non esset maius quam illud quod homo potest intelligere. Et per istam regulam homo potest certitudinaliter attribuire deo sine dubitatione infinitas proprietates et dignitates per quas habebit magnam consolationem et gaudium. Et hoc per istum modum dicendi. Deus est ita bonus quod non potest cogitari melior: deus est ita benignus: pius: mansuetus: iustus: potens et cetera. quod non potest cogitari ultra. Et cetera: miter dicemus de scientia: fortitudine: amore: gaudio: beatitudine: cetera: de gloria: bonore: retributione: et sic de aliis. Et inde poteris addere que deo non conveniunt. scilicet odium et deus odit mendacium: viciis: supbie: luxurie: dolis: fraudem: et sic de aliis. Intantum ut non possit maius cogitari. Si autem addas cuilibet istorum duo adiectiva. scilicet eternum et infinitum multum consolaberis: ut scias. deus est eterna et infinita bonitas: infinita pietas. et sic de aliis. Et sic isto modo multiplicando habebis magnam noticiam de deo et consolationem. Item per istam regulam potest etiam ostendi summa et eterna trinitas in deo: quod opus quod in deo sit tota productio. et talis quod non possit cogitari maior. et rata cetera quod non possit cogitari maior. Item opus quod in deo sit productio infinite personarum: et ita nobis sicut ipse est de substantia propria: aliter non esset summa productio. immo posset cogitari maior. et quod sit cetera infinita actus: non opus quod de tota substantia suam infinitam alteri aliter non esset

Deus lo-
co non
claudis.

Deus est
vbiq.

Deus oia
potest.

Quomo-
do cogno-
scit trini-
tas.

Unde de in-
re natu-
re tenet
de o attri-
buere om-
nes excel-
lentes.

maior q̄ cogitari possit. sed op̄ q̄ in eo sit p̄ductio p̄
modū nature. et per modū voluntatis et amoris. Et ideo
op̄ q̄ sit duplex p̄ductio in deo de ipsa substantia diui-
na. et sint due p̄sone p̄ducte equales. aliter aliqd̄ desi-
ceret deo et posset cogitari maius ipso q̄ est impossi-
bile. Ecce ergo qualr̄ hō ex vnitate et magnitudine co-
gitationis sue. et sui intellectus et ex p̄pria et intrinseca
op̄atione sibi certissima p̄d̄ certitudinalr̄ cognosce-
re qualis et quātus sit suus cōditor qui ipm̄ creauit ex
nihilō: qm̄ necessario h̄z dicere et nō p̄t negare q̄ su-
p̄d̄itor est id quo nō p̄t maior cogitari. et p̄ p̄s est id
q̄ maior p̄t cogitari. et ideo est quicqd̄ est meli⁹ eē
q̄ nō eē. Itē nō solū necessario hoc h̄z dicere: imo te-
netur facere attribuire et dare de iure nature suo con-
ditōi q̄qd̄ nobilitatis dignitatis et magnitudinis et
potestatis et excellētie p̄t cogitari et tene-
tur affirmare de ipso. Qm̄ sicut cōditō: suus magnifi-
cauit ipm̄ boiem sup̄ oēs mūdi creaturas sua liberta-
te. Ita hō tenet de iure nature in quātū possit magni-
ficare. dignificare. et exaltare suū cōditōrē. Ideo tene-
tur sibi attribuire et dare quicqd̄ magnū et bonū p̄t
in corde cogitare et facere eū maiore quātū poterit cū
accepit ab eo posse et cogitare. Aliter hō eēt cōditō: is
sui inimicus capitalis q̄ hō cū his que p̄d̄itor: su⁹ ei
dedit et est p̄tra ipm̄ et ipm̄ diminuit et inferiorē facit
quātū in eo est cū posset ipm̄ facere sup̄remū. Id eēt
malus et puerus et p̄tra totū ordinē creaturarū: si nō
faceret ipm̄ maiore in quātū posset cū eis que accepit
attribuēdo sibi q̄qd̄ maius aut melius est. Qm̄ si con-
ditō: hois ascēdat ad vnū gradū supra boiem. nō est
mirū vt hō qui est creat⁹ ascēdit vsq̄ ad sup̄remū co-
gnitō: et etia desiderādo per virtutē sibi datā a teo:
q̄ p̄d̄itor suus habeat vltra vnū gradū et ascēdat in in-
finitū existēdo. Et istū gradū oēs h̄z attribuire suo cō-
ditōi vt p̄ponat eū oibus modis supra se. q̄ mai⁹ est
eē infinitū i existēdo q̄ i intelligēdo et cognitōdo. Et iō
illud quo maius cogitari nō p̄t esse in solo intellectu
et cogitatione minus est q̄ dicere aliqd̄ q̄ p̄t cogita-
ri in intellectu et etia sic esse in re q̄ si dicat q̄ sit in so-
lo intellectu et nō in re. Tūc illud q̄ mai⁹ cogitari nō
p̄t est illud q̄ maius cogitari p̄t. q̄ est impossibi-
le. Ergo hō h̄z necesse affirmare et p̄cedere p̄ illud quo
maius vel magis cogitari nō pot est in intellectu et in
re existens realiter.

Ubi ponit regula et ars affirmādi et negādi oia ne-
cessaria boi in quātū hō est. Et ista fundant in secun-

da operatione intellectus que est cōponere et diuide-
re et affirmare vel negare.

Um aut̄ hō habeat intellectū vltra aialia
alia et alias res. Ideo per intellectū et ei⁹
op̄ationes et officia. differt ab alijs rebus
inferioribus. et visa est vna p̄tās ipius in
intellectus et vna op̄atio que est sap̄hēdere
vltra sonū significata. verbor et sermonū et ista erit p̄-
ma et porta in domū. De ista satis dictū est in p̄ceden-
tibus. Et in ista etiā op̄atione fundata est vna regula
que posita est supra. n. lxxi. in fi. Et qua sequitur vna
alia op̄atio seu officium ipius intellectus que est nobilio-
p̄ quā hō magis adhuc differt a brutis. s. affirmare et
negare. Qm̄ nulla res inferior hois p̄t affirmare vel
negare. hoc aut̄ ē officium solius intellectus: et q̄ vñ hō
affirmat aliqd̄ recipit illud: et d̄ esse receptū dū est af-
firmatū q̄ per affirmare oia intrā intellectū. et p̄ ne-
gare refutat et dū intellectus affirmat et cōcessit vnū
tam recipit illud. et tenet et obligat est de necessitate.
ad affirmādū et p̄cedendū oia que sunt ligata et cōiū-
cta cū primo affirmato et p̄cesso que sequunt ad illud.
Sic est de negatione. Et iō affirmare vel negare affir-
mant et ligat ipm̄ intellectū. et iō maximū piculū est af-
firmare vel negare hoc in illis reb⁹ que tāgūt bonum
vel malū hois in quātū hō est. et quādoq̄ hō affirmat
hoc quod falsum et malū suū. et ad suā destructionē:
et negat illud q̄ est verū et bonū suū et ad suā salvatio-
nem. Ideo valde vtile est et necessariū omni boi habe-
re artē affirmādi vel negādi. vt hō sciat quid debeat
affirmare vel negare: seu cōcedere vel refutare. et sic
sit certus et nō dubius. Itō quidē vt habeat artē affir-
mādi vel negādi oia. sed solū que p̄tinet ad boiem in-
quātū hō est. Si em̄ hō h̄z artē scribendi loquendi et
dictādi multo magis habere deberet artē affirmādi et
negādi que magis per inuēt ad boiem in quātū homo
est. et in quib⁹ est piculū maximū de p̄ditione hois.
Ideo dabit hec ars et regula affirmādi et negādi que
magis p̄tinet ad boiem in quātū hō est et maxime illa
rum que sunt supra naturā et intellectū et supra hoies
nō quidē q̄ hō p̄pter hoc de facto p̄cedat et affirmat.
et recipiat et credat. sed q̄ cognoscat debitum et obli-
gationem affirmādi et credendū q̄ quilibet hō
videbit se ēē obligatū de iure nature: et teneri ad affir-
mādū et credēdū: quib⁹ de facto nō affirmat et credat.
Aliud est em̄ cognoscere et videre se obligatū ēē ad faciē-

Ti. lxxi.

Alia dīse-
ferentia
hois ad
alias res

hō natu-
rāl obli-
gat ad af-
firmādū
et creden-
dum.

ad aliqd & aliud est facere de facto illud. q. nō ppter hoc facit quis se cognoscit obligatū ad faciendū illud sicut homo potest cognoscere & videre se obligatū de iure nature ad credendū & affirmandū aliqd & tñ nō ppter hoc affirmabit nec credet. Vñ rla pñ poni q. quā dō aliqd pbaf de hōie ptinēs ad opatīdes hōis iquātū hō est. cōcludif q. d. vel tenef vel obligaf hoc facere rōne & nō coacte q. si eēt obligatō de necessitate. tūc non posset in pñū nechēet liberū arbitriū. Et ē d. q. hō tenef hoc & hoc facere. & tñ nō sedtur q. facit hoc & hoc. Et iō cōcludif de facto hōis. f. q. tenef per modū obligationis & debiti. q. ex rōne tenef faceret nō per modū facti. Et hoc est iō q. hō est dñs suor operum. In rebz aut scōi & tertij gradus cōcludif q. res illoz faciūt ex necessitate id qd faciūt. Jō sufficit ofidere & p bare hōi. debitū suū & obligationē suā naturālē. Et q. ista sciētia est de hōie inquātū hō est. Jdeo debemz hic pbare debitū & obligationem hōis inquātū hō est. ad qd tenef. & quid d. facere hoc aut ē scia de hōmine. Jhō āt opz pbare q. hō est. q. hoc notuz est. nec q. viuit. sentit et intelligit. q. hoc p experimētū notum est. S. nōdū notū est per se qualis d. esse hō et tenef esse. & qd d. tenef facere. Et iō i partibus pcedentibus. per illa q. nota erāt per pñtia. de hōie & de alijs rebz. vt q. notū erat hōiez esse. viuire sentire. & itelligere. & alias res primi scōi. & tertij gradus vñ esse tantū vel viuire tñ & c. pbatū fuit deum esse. et qualis de bebat esse. & quantus. & q. necessario sp talis erat & tātus. & qualis necessario & quātus debebat eē. Et iō tota sciētia de pteritis fuit magis de deo q. de hōie sed tota pars sequens erit magis de hōie q. de deo et hoc fiet per cōparationē ad alias res. aliqñ p dñiā aliqñ p pueniētia qñq. per ambo in sil. & aliqñ p cōparationē hōis ad deū vel dei ad hominē. & qñq. per cōparationē homini ad hominē. Qm aut hō vt hō. habet intellectū & voluntatē cū libertate. et per hoc est homo et differt a brutis & alijs rebz inferioribz. Jō oia que pcludētur & probabūt de homine inquātū hō est. cōcludētur vel rōne intellectus. tātū vel ratione volūtatis & libertatis tñ. vi rōne vtriusq. in simul. Q. qd qd tenef hō facere & d. inquantū hō vel ptinet ad intellectum. vel ad voluntatē vel ad vtrūq. simul. & etiaz quicqd ei cōuenit inquantū hō. cōuenit ei ratione illorum. Et q. intellectui cōuenit ei affirmare vel negare. quia hoc est suū officiū. Jdeo probemus qd ei tenef hō. vñ ad quid obligaf de iure nature affirmare vel negare.

Hic ponitur fundamentum omnium sequentium.

Q. uia autē ars in quo tota ista ars affirmadi seu credendi stat est hec scilicet q. omnis res debet et tenet vti his q. habet suaz utilitatē & suū bonū & melius. et ad augmētum boni sui. & hoc inquantū pōt. & nulla res debet vti his que habet contra seipsam. et ad propriā destructionem & annihilationem sue utilitatis & boni. quoniam immo debet suā naturā cōseruare debet exaltare & dignificare & desinere oia illa et expellere que ipsam nituntur destruere & minozare. Hoc autē manifestū est q. quelibet res habet id quod h. ad sui cōseruationem et utilitatem. & non ad suū propriū damnum et malū. & cuiuslibet rei data sunt omnia que habet. propter bonū suū & non ppter malū. vñ q. libet res acqrat suā perfectionē. suū bonū & suū complementum et nō suā destructionē & suū malū nec faceret aliqd cōtra seipsam hoc autē videmus p experitiā in rebus primi scōi & tertij gradus (vt verbi grā in elementis). Jhā q. libet multiplicat seipsum. & auget se inquantū pōt & destruit suū cōtrariū. & nunq. facit aliqd cōtra seipm. nec contra suā naturā sed trahit oleū in ligno & seipsum in candela vt viuat et cōseruetur in esse. Jtem videmus in arboribus et plantis. quomodo attrahunt alimētū ad suā utilitatē. & attrahunt id qd est cōueniens eis. & nūq. disconueniēs & cōfirmāt suas radices in terra. vt viuat & nutriantur. & profundāt radices ita vt firmi sstent. & multiplicant suā naturam inquantū possunt vt durēt. Silr faciunt alia iuxta suā naturā. Cū aut hō sit de numero rerū. et sit res naturalis de quarto & de nobiliori gradu tenetur & obligaf de iure nature. vti omnibus q. h. in se et q. sibi data sunt ad sui utilitatē & ad suū bonū & ad augmentū suū & ad suā meliorationē. & hoc qñtū pōt. Et nullo mō d. vti his q. sunt p seipm. & ad destructionē sui ipm. & minorationē & annihilationē q. aliter eē cōtra ordinē vniuersi & oim creaturaz. & eē deuia & a toto ordine rerū. Ex isto fundamēto firmissimo per oēs creaturas cōfirmato. sequitur de necessitate. q. cū hō habeat intellectū & voluntatem vltra alia aīalia. & p illa differt ab eis & ē hō. q. d. tenetur & obligatur de iure nature vti suo intellectu & sua volūtate ad suū bonū. & ad suā utilitatē. f. ad suū gaudiū & leticiā. ad maiore ipem. cōsolationem. pacē. q. etem & cōfidentia & cōtra danū malū tristitiā desperationē. & p oia aduersa

hō de in re tenef. vti datis sibi ad utilitatē.

hō de iure tenef vti intellectu suo luntate ad bonū

Titulus. lxxij. De naturali obligatione hois.

Uñ cū hō beat p suū intellectū & volūtatez acq̄rere totū suū bonū. & totā suā p̄fectionē dignitatē & nobilitatē inq̄uātū hō est id ipse nō d̄z vn̄illis cōtra seip̄m. et ad suā destructionē et contra hoīem. sed pro hoīe. Et hic ponitur cōclusio in qua concluditur regula et ars affirmandi & negandi. ¶ Titulus. lxxij.

¶ Uñ aut ad intellectū p̄tinet affirmare & negare credere & denegare. et est actus scōs q̄ sequitur post cogitare. qui etiā est in duas p̄tes diuisus oppositas. q̄ affirmare & negare sunt opposita. Et hoc est propter hoc. q̄ oē q̄ cogitat & d̄z. h̄z suū oppositū sibi repugnās & d̄ictōrū. q̄ si nō p̄t esse sed necessario illud q̄ cogitatur & d̄icit esse est verū vel nō verū. ideo hō d̄z vnū affirmare. & aliud negare & vnā partē recipere & admittere tāq̄ verā. & aliā repellere tāq̄ falsam. Et sic cōcludit q̄ hō de iure nature debet & tenet affirmare credere & recipere illā partē. tāq̄ q̄ magis ē ad ei⁹ vtilitatem ad eius bonū & meliorationē p̄fectionē & dignitatē. & exaltationē. inq̄uātū hō ē. & per quē ḡiatur in hōie gaudiū. & leticia. cōsolatio. spes. cōfidentia. securitas. & fugatur tristitia. desperatio ab ipso homine. et p̄ consequens sequitur q̄ d̄z affirmare illam partē tāq̄ verā q̄ magis est amabilis. desiderabilis de se & de sua natura. & que magis habet de esse & de bono. & aliā partē oppositā tenetur negare tāq̄ falsam & se fugare tāq̄ inimicā sibi. Si aut hō facit oppositum. tunc v̄t̄ intellectū suū cōtra seip̄m. & contra hominem. & cōtra suū bonū & ad suū dānnū & desperationem. & tunc facit contra totū ordinē rerū. q̄ quibet res inferior hoīe v̄t̄itur his q̄ sunt ad suū bonū. et homo faciēdo alio mō. v̄t̄it ad suū dānnū & destructionē suū intellectū et volūtate. & ideo facit cōtra cursū nature & oīm rerū. & cōtra hoīem. ideo tūc nō debet dici hō. q̄ facit contra hominem & habet intellectum deniatum & corruptū. Et quis nō intelligat quō fieri potest nec quō pōt esse verū. nō est exculatū quin tenet affirmare & credere. ¶ Et si aliquis dicat. quare tu affirmas & credis illud quod nō intelligis. q̄ forsitan est falsum. ad hoc r̄ndetur q̄ excusat per hoc. q̄ credit ad suū bonū & ad suā vtilitatē. q̄ hoc tenet facere naturalr & de iure nature. & q̄ facit fm suā naturā facit id quod d̄z. & q̄ facit id q̄ d̄z excusat est. ¶ Itē q̄ intellect⁹ pōt in hoc errare. postq̄ credit illud & affirmat q̄ ē sibi maximū bonū & oppositū ei⁹ puatio sui boni. q̄ tūc facit maximū bonū sibi ipsi. & luc volū.

hō natu
ralr tene
tur reci
pere qd
sibi ma
gis vtile.

hō tenet
credere
id qd est
sibi mag
vtile etiā
si nō itel
ligit quō
est.

Titulus. lxxij.

¶ Et hoc tenet facere. q̄ intellect⁹ facit ē & dat⁹ hō ad ipsi⁹ vtilitatē & non p̄ se. Et q̄ meli⁹ est hōi sine cōparatiōe affirmare & credere p̄t ē est p̄ seipso & p̄ bono suo. q̄ affirmare oppositū. q̄ hoc tenet facere. q̄ q̄ libet res tenet facere qd ē meli⁹ p̄ se. & sufficit hōi ad vidēdū & ad cognoscēdū certitudinār qd affirmare & credere d̄z h̄z nō intelligit quō ē. Si em̄ hō affirmet & credat partē oppositā q̄ est puatio sui boni tūc recipit in seipso inimicū suū. & illud qd intra se ē expellit. & fugat amicū suū & illud qd est p̄ se & id ē p̄uersus valdet maxim⁹ inimic⁹. & aduersari⁹ suū ipsi⁹ & nocēs sibi ipsi & nulli p̄ficiēs. & sic est rep̄ehēibilis & ab oī creatura merito cōdēnatur. Et id est stultissimus et sine sc̄n su. Et istud ē certissimū signū & argumētū. q̄ si aliq̄s hō ita faciat. & nolit credere et affirmare qd meli⁹ est p̄ se. q̄ ipse possidet ab inimico suo mortali. q̄ domina tur intellectū suū. & tenet ip̄z ligatū & vinculatū et nō possit v̄t̄ ipso intellectu nec officio ei⁹ affirmare & credere ad suā vtilitatē. sed ad suū dānnū & cōtra seip̄m & cōtra totū ordinē v̄t̄uersi & oīm creaturā. Et talis hō est sicut ille q̄ h̄z s̄dācū corruptū ple nū malis humonib⁹. q̄ nō pōt recipere aliquē cibū bonū s̄z statim euomit. Sic talis intellect⁹ & talis hoīsvolūtas. nō pōt recipere illud qd ē bonū & melius credēdo. q̄ est corruptio in eis. Ecce igi cōclusio. ars & regula ac debitum affirmandi & negandi in his que pertinent ad hominem inq̄uātū hō ē cui cōcordet tota natura. ¶ Sequit̄ modus & practica vtendi p̄dicta arte regula q̄ p̄bat q̄ tota fides xp̄iana est affirmanda et credēda. et q̄ omnis homo de iure nature tenetur credere. & obligatur eam tenere & affirmare.

¶ Titulus. lxxij.

¶ Tautem predicta magis elucescant. declaramus per practica et per exempla. ¶ Modus autem exercendi est iste. q̄ si ali cui proponatur aliquid ad affirmandum vel negandū. quod possit intelligi p̄ rōnē. statim accipere eius oppositum d̄ictōrū & facere duas p̄tes oppositas. q̄s impossibile est sil ē veras nec falsas. s̄z de necessitate op̄z solum vnā partē ē veram & aliā falsam. & tūc si vult cognoscere. quā p̄tem tenet & d̄z affirmare & credere. cum tantū possibile ē vnā partē ē verā. d̄z cōparare ambas partes inter se. & postea ad hoīem & ex ista cōparationē videbit q̄ pars ē maḡ amabilis. & desiderabilis de se. et q̄ pars magis cū eo. & cū maiori ē & maiori bono. Et tūc p̄pa

Qui non
vult cre
dere qd
meli⁹ est
p̄ se possi
des ab ho
mico suo.

Qd deus
est est cre
dendum

rabit abas pres ad hoies. videbit q illaz ptiū ē bonū
hois. videbit q illa partiū est bonū hois. vñ q ē puatio
boni hois. vñ q erit ad mai⁹ bonū hois. f. ad mai⁹ gau
diū cōsolationē ⁊ securitatē. ⁊ sic de alijs. ⁊ sic statim
apparebit que ps est p hoie. ⁊ q est cōtra hoiem. vel q
est magis pro hoie. ⁊ tunc facto isto discursu. statim de
bet affirmare ⁊ credere illā partē que est pro hoie. vel
que magis est p hoie. Vel que est cōtra hoiem. ⁊ q mi
nus pro hoie negare ⁊ refutare. Quia postq̄ vna sola
possit affirmari ⁊ credi. ⁊ nō simul ambe. dñ illa affir
mari ⁊ credi que est pro hoie. ⁊ nō illa q est cōtra ho
minē. vt verbi gratia. Illa proponat de⁹ est. fiant sta
tim due ptes oppositae. f. deum esse. ⁊ deū nō ēē. ⁊ cōpa
rentur iste due ptes inter se. ⁊ videamus que cōuenit
cum esse ⁊ cū bono ⁊ cū maiori ēē. ⁊ que nō. Ista pars
deū ēē. q ponit infinitū esse. ⁊ infinitū bonū. quo ma
ius cogitari nō pōt. q deū esse significat hoc. ⁊ alia op
posita. f. deū nō ēē. priuatur infinito esse ⁊ infinito bo
no. Maxima ergo differentia est inter infinitū esse ⁊
infinitū bonū ⁊ inter infinitū malum. Alterius vide
mus que istarū est ad bonum hois. vel deum esse vel
deum non esse. Nonne ista pars deum esse. Quia ex
ista parte deum esse. sequitur maximum bonum ho
mini. f. gaudiū. cōsolatio. spes. ⁊ fiducia. Et sic meli
us est hōi deum esse q deū nō ēē. q ex ista parte deū
nō esse. malū ⁊ nō bonum sequitur hōi. Ergo hō tenet
de iure nature affirmare ⁊ credere istā partē. de⁹ est.
⁊ recipere in seipso tanq̄ magis amabilē ⁊ desiderabi
lem in se ⁊ meliōrē ⁊ vtiliōrē sibi ⁊ nō aliā partē nullo
modo amabilē. nec desiderabilē in se nec bonā nec vti
lem hōi. immo priuātē bonū snū. id odibilē. Aliter vte
retur homo intellectui suo ad malū suū ⁊ cōtra seipm
q nō cōuenit homini in quātū homo est. Quale em̄
bonū poterit sibi dare ista deus nō est. Qualis fruct⁹
potest sequi ex ista. Et quare hō vult se iungere parti
sterili ⁊ sine fructu. que priuat suū bonū. Quare vult
illi dare locū in corde suo. ⁊ dare sibi fidē. Nonne me
lius est se iungere habere fidē cū parte fructuosa que
ponit suū bonū. Nonne melius est sibi dare locū ⁊
fidem suā. Si enim homo societ se cum ista parte de⁹
est ⁊ recipit eam in intellectu suo credēdo. affirmādo
et adherēdo. vt plātē cā in se ecce quāta bona sequū
tur ex hoc. Itā intellect⁹ efficitur exaltat⁹ ac nobilior
excellēti⁹. ⁊ dignior ⁊ recipit magnū incrementū et
ascensum perfectiorē. ⁊ vadit de nō ēē ad ēē eo q con
iungit se cū parte magis amabili. ⁊ que magis conue
nit cum

uit cū ēē ⁊ cū bono. ⁊ recipit influētiā ab eo. q intellect⁹
efficiat⁹ filius nobilitatis ⁊ dignitatis ⁊ perfectiōis. qua
le est illud qd credit. Id debet se totū dare parti nobi
liori ⁊ perfectiori. Si autē societ se cū parte opposita
que est. deū nō ēē. tūc intellectus efficitur priu⁹ ⁊ ten
dit ad nihil et ad nō ēē ⁊ ad mala infinita. Quare con
cludit q hō de iure nature tenet ⁊ obligatur affirma
re istā partē. de⁹ est. ⁊ aliā partē ei oppositam nega
re ⁊ refutare. de⁹ nō lest. Et hoc dicitur omnis creatu
ra homini. q hoc debet facere. S; vlti⁹ sequitur qve
rum est. deū ēē. quia postq̄ homo de iure nature tene
tur et obligatur hoc credere ⁊ affirmare. ⁊ natura nō
mētatur. ergo sequitur q hoc est affirmabile ⁊ credibi
le ⁊ verum q homo nō obligatur naturaliter ad falsū
sed obligatur naturaliter ad verū. ergo sequitur deū
esse. Secūdo pcluditur q hoc ē verū. ex tali debito
nature. quia in natura nullum falsum est. nec est obli
gatio naturalis ad falsum. Ecce ergo modum et pias
cticam tradendi homines non credentes ad creden
dum et ad affirmandū illa. que non intelligunt per
rationem. ⁊ per istum modum intellectus roboratur
et confortatur vt firmitus credat.

¶ Aliud exemplum de vinitate dei.

¶ Titulus. lxxj.

Alterius vnde magis ars videatur. pona
tur exemplum. Si enim tantum vnus de
us statim fiant due partes vt dictū est ⁊
sūt iste. deū ēē tñ vn⁹ deū nō ēē tñ vn⁹
s; plures. de necessitate g ex vna ēē a tñ
et nō ambe. Ut ergo cognoscām⁹ quā prē debeam⁹ af
firmare ⁊ credere. cōpem⁹ istā prē de⁹ tñ vn⁹ ad aliā
sibi oppositā. ⁊ postea ad hoies tādē processit q facia
mus sicut in alto exēplo. Itā statim apparebit q ista
de⁹ tñ ē vn⁹ ē mag⁹ amabilis q ista plures dñ sunt. q
ista mag⁹ cōuenit cū bono hois. Itā vide quāta ma
la sequerētur ad istā. plures sūt dñ separati ⁊ diuisi in
ter se. p volūtātē ⁊ subitāntā potestātē ⁊ sapiētiā. Itā
si sint plures. qlibz hēbit suā ppiā volūtātē. ⁊ p qñs
poterit esse diuisio ⁊ discordia inter eos ⁊ qlibz dilige
ret honorē ppiū. tūc hō esset in magna tribulatione
⁊ pena. Imo totū vniuersū destrueret ex eorū discordia
⁊ ē hō nūq̄ esset securus neq; in quiete. nec pace. Imo
natura nō posset pati duos dñs nec duos deos. sed si
tñ est vn⁹ dñs ⁊ de⁹. vitātur multa mala ⁊ sequūtur i
finita bona. Et sic bonū est homini esse tñ vnū deum
⁊ dominū. Et esse plures deos seu dñs est valde ma

Ti. lxxij
Tñ vn⁹
esse deū ē
credēdū.
Ti. lxxij.

Titu. lxxi.

lum. Imo pessimū homini et est ptra hoīem. Et id hō dī credere et affirmare istā pte. scz esse vñū et singularem dñm et deū et debet negare aliā partē. Tunc vltē. sequitur qd verū est qd est tantū vñū solus dominus et deus ex obligatione vt supra in predicto exemplo

De productione diuina inter se. Titulus. lxx.

Item si proponatur vltra hoc si deus pducit filiū de natura sua sibi summe equales vel si in deo nō est productio de ppra substantia et natura. Certe magis est amabile deū esse pductū de sua substantia. qd fieri lē et nō pductū. quia homini est magis desiderabile. qd deus suus est tāte potētie et virtutis. qd ipse possit deū producere de seipso qd nō possit. Etia qd ex hoc qd deus pduxit ex se deū et filiū. In hoc arguitur maria cōcatio. et ex hoc homo caput quādam fiduciā de cōmunicabilitate dei. qd deus tota suā substantiā potentiam et sapiētiā. cōmunicat vni alteri. Si autē nō cōmunicaret. nō esset ita bonus nec summe cōcātius. Is multo melius est deū habere se summe cōcātū qd ei⁹ oppositū. vñ ex hoc pōt homini surgere gaudū et solamen magnum erga deū si totū cōmunicat quicquid habet. et qd nihil retinet qd nō cōmunicat. Sed ex parte opposita scz qd in deo nulla est productio de sua propria natura nullum bonum sequitur homini et etiam est iocundius deum credere secundum et nō sterilem quia qui credit oppositum dimittit deū. et per consequens quens bonus hominis. Qui autē affirmat deū habere filiū de sua ppra natura gñatū dat deo esse summum bonū et per pns affirmat bonū hoīs. Quare sequit qd hō tenet affirmare et credere in deo esse plenā productionē de sua natura et negare oppositū. qd pta ps est ad bonū hoīs. et scōa pars ad malū hoīs. qd dimittit bonū hoīs. qd qtu bonū sequit homini de vno tm malū. sequit ei ex ei⁹ opposito. qd priuat totū bonū hoīs.

De oipotētia. sapiētia et bonitate dei. Titulus. lxxi.

Item bonū ē homini habere deū oipotētem summe sapiēte. et summe bonū. et oppositū eēt malū hoīs. s. nō hēre deū oipotēte neq summe sapiēte. neq summe bonū. Et ēt cōuenit homini hēre deū ita potēte. ita sapiēte ita bonū. qd cogitari nō poterit vltra et oppositū ei⁹ ē. totū malū hoīs. Quare si quis qd hō dī affirmare et credere illud qd deo magis conuenit et sibi inquit ūhō est. Et hoc est totū illud quod magis cadit ad eē qd ad nō eē.

De vītate dei et fidelitate et alijs pphetatibz. Titulus. lxxii.

Titulu. lxxii. lxxiii. lxxv.

Tē bonū ē hōi hēre deū veracē. ac summe facē et summe fidelē sūme benignū: summe piū: et summe clementē et misericordem. et oppositū ei⁹ est malū hoīs. ergo hō tenet affirmare et credere deū veracē. fidelē et c. et etia negare oppositū. qd tenet facere bonum suum et non malum suum.

De creatione.

Titulus. lxxii.

Quia bonū est hōi hēre deū ita potentem qd oia creauit ex nihilo. celū. terrā. mare et oia in eis pntia. et oppositū ei⁹ est malū hominis vel est nō bonū hōi. est etiā bonum homini qd de nihilo fuit creatus. et melius qd si esset fact⁹ de aliquo. qm ex hoc oritur maior cōfidentia. maior spes et securitas qd si de⁹ potuit eū facere talem ex nihilo etiā pōt eū resuscitare et restaurare quādo ī aliqd qm nihil redigat et poterit eū exaltare et facere eū multo maiorem. Si autē de⁹ fecisset hoīem de aliquo. hō nō hēret tantā spem de sua potentia sicut mō hz. quia maior est potētia ad creandū. qd ad faciendū sine etiā cōpatione. Debet igitur hō affirmare pot⁹ illud qd est ad totū bonū eius qd sum ei⁹ et qd est ad totū malū eius. Et vltimo sequit tūc qd verū est qd de⁹ creauit oia ex nihilo. et qd homo est ex nihilo creatus. eo modo quo iam dictum est.

De incarnatione.

Titulus. lxxiii.

Reterea melius est hōi qd de⁹ sit hō factus et hūanitas vnita sit deitati i vna psona qd ei⁹ oppositū. imo hec vñō ē summa pfectio. summa nobilitas. summa dignitas. et summa exaltatio. ac summū bonū hoīs. et maius qd possit eē. Ergo qui affirmat et credit qd nūq de⁹ fiet hō. nec possit fieri. amouet qtu i eo est summa et maximā pfectionē hoīs. et pnat hūanam naturā tāto bono ergo talis est inimic⁹ hoīs in qtu hō est et huane nature. et est p hoīem. Ergo melius est hōi affirmare et credere qd de⁹ fact⁹ sit hō. qd ei⁹ oppositū.

De pceptide filij dei et hūana natura. Titulus. lxxv.

Sem melius est homini et dignius affirmare et credere qd ille homo cuius dignitas vnita est deitati sit conceptus de spiritali sancto qd de femine virili. et sine carnali concupiscentia. et melius et dignius et credere qd sit nat⁹ de vrgine qd de muliere corrupta. qd i oibz his nobilitat hūana natura. qd cū ille homo

sit nobilior et excellētor olbus hoibus. nec possit esse nobilior. nec magis exaltat. meli⁹ est et dignius. ut habeat oēm nobilitatē et dignitatē ex pre sue pceptionis et natiuitatis et meli⁹ et digni⁹ est credere hoc qd ei⁹ oppositū. qz hoc ponit nobilitatē et hūana natura. s. qz talē hoies. et oppositū poneret idignitatē et ignobilitatē in natura hūana. et etiā hoc est summe amabile et desiderabile hoī inquantū hō est. qd humana natura intm fit dilecta deo. qd ipse deus dignatus est esse hō. et hoc est pio homine. aliud vero contra hominem.

De resurrectione mortuorū.

Tit. lxxvj.

Vterius meli⁹ est hoī affirmare et credere resurrectionē mortuorū in corpore et ala. qd eius oppositū et qd tota natura hūana resurget a mortuis. et mutabit i immortalitatē qm affirmare et credere hoc. ponit hoīem naturā humanā in maximo gaudio. spe et fiducia. ac cōsolatione magna et dignitate. exaltatione et ornatu. qd bonū exaltat eū super oia alia aīalia. Credere autē et affirmare oppositū. nullū bonū ponit in natura humana. immo omne bonū remouet et priuat. Ergo ille qd affirmat et credit oppositū. est cōtra hoīem et est inimicus hoīs inquantū homo est. et p consequens est ptra seipm. Uti etiā summe amabile est ut homo credat se et totā naturā humanā in futuro debere resurgere et oppositū eius est valde odibile et tristabile. Itē meli⁹ et iocūdius est homini credere qd iā aliqs resurrexit a mortuis ad vitā imortales. qd qd nullus resurrexisset. quia hoc ponit hoīem in maiori fiducia et spe et cōsolatione future resurrectionis. Si autē adhuc nullus resurrexisset nō esset tāta spes aut tāta securitas in homine de futura resurrectione. Si autē aliqs credat futuram resurrectionē gīalem. et nō credet aliquē resurrexisse. minorē habebit spē et confidentiā de hoc qd ipse met resurget. Ille autē qd vtrūqz credit. hz maiorē spem et cōfidentiā. qd hoc est hoī meli⁹ credere qd ei⁹ oppositū.

De ascensione ad celos.

Titulus. lxxvij.

Iterea melius est affirmare et credere. qd iā aliqs hō ascēdit ad celos qd eius oppositū. qd ex hoc seqtur maxima spes cōsolatio et securitas ac gaudium humane nature. ac etiam ponit maximā dignitatem et exaltationem in humana natura. et maximū desiderium eundi ad celum et relinquendi terrā. Oppositū autē credere nullū bonum facit hoī.

De iudicio vniuersali.

Titulus. lxxvij.

Tem melius est homini credere et affirmare. qd iudicium fiet vniuersale in quo omnes hoies recipiet a deo suā vīnam mercedē fm opera sua qd credere ei⁹ oppositū. qm ex hoc hoies inducentur ad operandum bonum. et ad meliorandum opera sua ut remunerētur. et ad fugiendū mala opera ne puniētur aut condēnentur. Itē est necessarium homini credere et affirmare si vult esse bonus. et cōuenit ratione liberi arbitriū homini. qd cū homo per liberū arbitriū posset facere bonū seu malū. et nō cōpellitur ab aliquo. et tñ tenetur esse bonus et non malus. Sūme vtile est et necessariū homini credere et affirmare futurū esse iudicium. in quo vnusquisqz recipiet fm qd gessit in corpore summū bonū vel summū malū. summā gloriā vel summā confusiōē. si autē nō credit tunc nō conabitur ad bonū. immo viuet fm carne et vīntum. et insequetur concupiscētiās carnales et delectationes carnis.

De immortalitate anime.

Titulus. lxxvj.

Tem melius est homini credere et affirmare qd homo animā habeat immortalē. qd ei⁹ oppositū. qm hec est magna exaltatio et dignitas et bonum humane nature. et per hoc magis separatur a bestijs et appropinquat deo et generatur in hoīe. magnū gaudium magna spes et fiducia. Ita est credulitas sine cōparatiōe est multo melior qd credere aīe mortalitatē. qd si credat mortalitatē ipsius aīe. quid importat gaudij seu cōsolationis? nulla aut cōsolatio pōt esse in illo. sed tristitia et desolatio. Sed qd homo tenet credere illa. per que in ipso maius generat gaudij seu cōsolatio et spes. nā hīc spē est magna cōsolatio et magnū bonū. hīc ei⁹ oppositū est magnū malū et desperatio. Et sic qd nō vult credere illa p que gīatur in hoīe magna cōsolatio et spes facit cōtra seipm et contra hoīem inquantū homo est et est causa sue desperationis.

Cōclusio de omnibus istis de fide christiana.

Titulus. lxxvj.

Uia ergo quicqd pīnetur in fide xpiana est magis amabile et desiderabile homini inquantū homo est qd ei⁹ oppositū. ut nihil est magis amabile et desiderabile. qd il-

Titu. lxxx. De libero arbitrio hois.

lud qđ cōuenit cū bono hois et cū esse. Si fides chri-
stiana magis cōuenit cū bono hois et cū esse ppetuo.
ergo ipa magis est desiderabilis qđ eius oppositū. Itē
ex credulitate fidei xpiane. sequitur infinita bona et
gaudia hois inquantū hō est. si eū esse creatū ad yma-
ginez sui creatoris deū esse hoiem ppter ipm hoiem.
debere refurgere cū eodē corpe glificato. ipm debere
perfrui eterna glia. et filia qđ generāt in hoie maxima
gaudia. Oppositū vero ei⁹ nullū eorū generat. si priua-
tio toti⁹ boni sui. Sequit exinde. qđ libet hō tenet de
iure nature. credere fidē xpianā et negare eius opposi-
tū. qđ eū opz audita et intellecta fide xpiana. eā affir-
mare vel negare. et eius oppositū credere vel refutare.
Postqđ ergo est meli⁹ hōi credere fidē xpianā qđ op-
positū ei⁹ sequit qđ etiā tenet pōt credere et affirmā-
re illud qđ est ei meli⁹. qđ ipē nō debz vti suo intellectu
ad ipsi⁹ malū et tristitiā. sed ad gaudū et consolationē
et ad bonū ipsi⁹. sicut faciūt alie creature. Alter seque-
retur qđ homo esset deuiat⁹ et alienat⁹ a seipso. et a rōne
et ab ordine oim creaturarū. nec facit vt hō. immo con-
tra hoiem inquantū hō est. et ad suū malū et dānum. et
nō ad suā perfectionē et ad suū bonū. Et qđ homo in-
quantū homo. nō est cōtra hoiem. sequit qđ nō vult
affirmare et credere fidē xpianā. qđ ille bz aliquid in-
tra se qđ est cōtra hoiem et inimic⁹ hōi et destruit bo-
num hominis inquantū homo est. Alteri⁹ sequit qđ si
des xpiana nullo modo est contra naturā. immo p na-
tura et p bono nature ad cōplementū nature et ad ei⁹
perfectionē. qđ est ad exaltationē et dignificationē na-
ture humane. ppter quā oēs alie nature sunt facte et
cui oēs alie nature seruiūt. et per cōsequēs oppositū fi-
dei est cōtra naturā et p malo nature. qđ vilificat ac de-
struit naturā humanā quantum in eo est. et per conse-
quens oēs alias creaturas inferiores. qđ vt dictum est
oēs alie creature sunt facte ppter hoiem. nā qui nocet
dño nocet oibus subditis dñi. Alterius sequit qđ cre-
dit et affirmat fidē xpianā nullo modo est increpā-
bilis neqz a deo neqz ab aliqua creatura. qđ credit qđ
meli⁹ ē p hūana naturā. Et licet qđ fides xpiana nō
esset vera qđ ē impossibile. excusat⁹ eēt corā deo et oib⁹
creaturis. qđ affirmat et credit partē melioz et magis
amabilē et que magis est p bono utilitate et perfectiōe
hois inquantū homo est. et hoc tenetur facere. hoc est
clamat ois creatura. et qđ facit qđ debet est excusat⁹ in
oibus. et qui facit oppositū ille increpādus est et culpa-
bilis p deo et a natura et ab oim creatura. et nullā bz

Titu. lxxx. et lxxxii. De libero arbitrio hois.

excusationē. qđ relinquit qđ bonū est et elegit malum et
partem magis odibilem neqz vti em.

Alia cōfirmatio ad debitū.

Titulus. lxxxii.

Tem etiam qđ nō solū fides xpiana est ma-
gis amabilis et desiderabilis qđ ei⁹ opposi-
tū. sed etiā est publicata predica annū-
ciata preconitata per oib⁹ vniuersum. p
hoies etiā scitissimos ois nationis etiā cre-
dere nolētibus sunt dānationes eterne pnoticate. Et
credētib⁹ eterna pnia sūt pmissa. Etiā p pfirmitiōe
et vitate fidei xpiane qđ plures mortui et martirizati sūt
volūtarie. Oppositū vero fidei nō est predicatū neqz
annunciatū p vniuersum orbē euz cōminatione pene
eterne. neqz cū pmissione vite eterne. neqz etiā p susti-
nēdo oppositū fidei mortui sunt plures et deuoti viri.
Etiā in ipa vixerunt infiniti hoies. nobiles et magni
res laudabiliter et māsuete vsqz in finē. Oia ergo ista
et plura alia reddūt hoies nō credētes neqz affirmā-
tes fidē xpianā inexcusabiles et faciunt eos stabiles in fide et
et confirmant credētes et faciunt eos stabiles in fide et
oio excusabiles. Tutū est ergo et securū stare in fide
tā rōnabili in qua homo credit suā perfectionē et bo-
nū. ad qđ est fact⁹ a deo et ordinatus. Ecce ergo qua-
lis cognitio generat in nobis dū cōparam⁹ hoiem ad
alias res inferiores p cōuenientiā et differētiā. qm ex
hoc magis cognoscim⁹ nosmetipsos. ac nostrā naturā
ac debitū et obligationē. et sic generatur scientia de
homine inquantum homo est.

De cōparatione hois ad alias res prout homo est
et penes differētiā liberi arbitrii p quod sit cognitio
certissima de homine et operibus eius que immediate
ducunt hominem in cognitionem dei.

Titulus. lxxxii.

Quoniam aut cognitio de deo qđ ois ex ppria natu-
ra ē nobis certior et magis familiaris et placēs id
quāvis possum⁹ laborare debem⁹ vt cognoscām⁹ natu-
rā hois. et p nram naturā quā intra nos habemus co-
gnoscām⁹ deū et oia de deo. qđ tūc cognitio est nobis
valde ppiqua cū ē intra nos. Quāvis aut mltis mōis
p cōparationē hois ad tres grad⁹ inferiores cognoue-
rimus deū esse et suas pprietates. tñ adduc restat ali⁹
modus valde secur⁹ et grossus. et qđ ab oibus pōt videri
faciliter p quē nascit⁹ cognitio de hoie et de operibus
eius qđ vltra ducit i cognitionē dei certissimā. Iste aut
mod⁹ ē p differētiā liberi arbitrii. Vñ at oēs res triū

Titulus. lxxxij. De libero arbitrio hominis.

gradū inferior carē libero arbitrio. Ideo operatur
sua opa nō libere & volūtariē: sed ex necessitate natu-
re vel ex impetu: nec habēt potestātē & dñum suarū
opationū: nec cognoscūt sua opa: neq; iudicāt de suis
opibus: nec sciūt quid faciūt: & hoc est q; nō habēt li-
berū arbitriū: sed hō qui est in quarto gradu ppter
hoc q; h; liberū arbitriū. id est dñs suarū opationū.

**Ad 2° q^o
min⁹ suarū
opera
tionum.**

Ideo opatur liber & sicut dñs & nō ex necessitate & po-
test iudicare de suis opibus & deliberare aq; faciat.
Ista ergo est generalis differētia hoīs ex vna parte &
oīm aliarū rerū & opationū illarū ex parte altera: q; a
hō inquātū hō opaf ex libero arbitrio. s; alie res ope-
rant ex necessitate. Exinde sequit q; opationes hoīs
inquātū hoīs multū differūt ab opationibus aliarū re-
rū. & sunt alterius cōditiois & alterius nature. Nam
opera hoīm sunt dignissima & nobilissima de sua na-
tura eo q; sunt facta cū deliberatione et libertate vo-
luntatis: que nō capit estimationē & excedūt in digni-
tate sine mēsurā opa aliarū rerū. Itē ppter istā diffe-
rentiā sequit q; opa hoīs dicunt sua: q; sunt sua pāte
facta: sed opera aliarū rerū nō sunt ipsarū rerū: que
operant: q; potius agunt q; agūt. Itē sequit ex hoc q;
opa hoīs imputant homini. sed opa aliarū rerū nō
imputant eis. Itē ex ista differētia sequit q; opa hoīs
inquātū hō ē sunt laudabilia & honorabilia: vel virtu-
perabilia approbabilia vel reprobabilia: & sunt remu-
nerabilia & puniabilia. Et id iudicabilia & examinabi-

**Opa ho-
minis di-
cunt sua.**

**Imputa-
tur sibi.
Sūt lau-
dabilia.
Et sūt cō-
pabilia.**

**Eis debe-
tur natu-
raliter p-
mium.**

**Ad h; li-
arbi. vt
nō male
operetur**

lia. Ut in hoīe remanet aliq; qd nō est opus: sed seq-
tur ad opus: & hoc est meritū vel demeritū seu culpa.
Ita q; ipsa opa postq; sunt facta relinquūt in hoīe me-
ritū vel culpā & hoc est id q; opaf cū libertate ac rōne
vel voluntate. Sed opa aliarū rerū nō habēt tales p-
prietates eo q; nō sunt tales. & id opa hoīs ordināt ho-
minē vestiūt ac ornāt vel maculāt & viciāt hoīem p-
pter illud qd remanet ex ipsis. Alteri q; hō bñ pōt
opari vel male. & hoc volūtariē. & ex hoc generat et re-
manet in hoīe culpa seu premiū. Itē vltra opa hoīs de-
bet de iure nature aliq; s; premiū vel pena qd nō des-
betur opib; aliarū rerū. Ut hō tenet opari inquātū
poterit q; nō d; esse ociosus: q; d; implere mūdū suis
opibus. sicut alie res cōtinue & incessanter operātur
& nō sunt ociose. & tenet meli⁹ opari quo poterit sicut
faciūt alie res. Itā ex hoc decorat vniuersum & totū or-
do creaturarū: q; nō ppter hoc h; libertatē. s; vt non
opef: sed vt nō male operef: si ad hoc haberet libe-
rum arbitriū vt male oparef tunc haberet illud ad su-

Titulus. lxxxij. De cognitione dei p liberū arbitrium.

nam malū dānum & perditionē qd absurdū est cogitas-
re in hoīe: cū alie res id qd bñt nō bñt ad suū dānum
& malū: sed earū pfectionē. sed h; liberū arbitriū cō-
tinue & incessanter bene opef sicut alie res. et q; ex illo
libero arbitrio cōsequātur premia et retributiones q;
in aliis rebus nō possunt sequi: q; nō operant ex liber-
tate. nā si hō nō operef ociosus est & nō opaf ad qd or-
dinatus est. & si male opaf tunc non opaf sicut alie res
inferiores que operant ex necessitate. Et si hō tūc fa-
cit & opaf mala tunc vult mala opari & nō bona. cū po-
terit ita bene bona facere sicut ceterae res faciūt bona.
& ergo ipse solus destruit ordinē creaturarū vt ledit p-
prietatē naturā & diminuit bonū ppiū & corrūpit seipm.
& ipse perturbat armoniā totius vniuersi cuius ipse p-
cipalior pars extitit. Et ergo de iure naturali debetur
sibi vituperiū & cōfusio & si facit id qd d; tunc ornāt et
decorat ordinē vniuersi. & meret habere premiū & ho-
norē. Et sic sunt quattuor que sequunt ad opa hoīs de
natura sua & nō ad alia opa aliarū rerū. s; meritiū & cul-
pa pena & gloria. & est tāta obligatio vniū ad alterū
q; vniū nō pōt sine altero eē: neq; pōt separari. q; primo
ad opa hoīs postq; sunt facta. sequit vel culpa vel me-
ritū: & postea ad culpā requirit pena: & ad meritū pre-
miū. Recolligēdo igit oīa opa hoīs inquātū hō est. in-
ueniēti tales ppietates inseparabiles vltra opa alia
rum rerū. s; q; dicunt sua & imputant homini. et ex eis
nascitur meritū vel culpa: & ideo eis debet pena vel p-
mium. Et ppter ea sunt laudabilia vel vituperabilia. p-
miabilia vel puniabilia. & si sunt bñ facta sunt hono-
rabilia: vel dignissima. & si sunt male facta tūc sunt vitu-
perabilia & rephēribilia. & vel decorāt vniuersum vel
deturpāt. Et oēs istas cōditiones h; ex sua radice: s; q;
sunt voluntarie et ex libertate facta. Ecce qualiter
ex cōparatiōe hoīs ad alias res penes differētiā libe-
ri arbitriū gñatur & nascitur magna cognitio & sciētia
de hoīe inquātū hō est: & ex opibus eius. Que vlti⁹
inducet nos ad magnam dei noticiam & cognitionem
infallibilem.

**Quattu-
or natu-
raliter se-
quunt ad
opa hoīs**

**Et hoc cōfeditur quātr cognitio nūc habita de hoīe &
opibus eius ducit nos et faciat ascendere in dei cogni-**

tionē & suarū ppietati. Titulus. lxxxij.
Nonis autē hō inquātū hō est talis na-
ture q; facit opa sua talia ad que de na-
tura sua sequitur meritū vel demeritū:
& per cōsequē debetur eis premiū vel
pena: & dicunt premialia vel puniabilia.

Q^u sit ali
quis pre
miator v
punitor o
perū hoīs

et per alijs etiā iudicabilia vel examinabilia. Et q^u hō
nō pōt remunerare inquātū hō est et cū opa hoīs re
quirant hoc. Itē necesse est q^u sit aliquis supra hoīem
maior qui possit hoc remunerare vel punire et corri
dere sibi sūm opa sua. Si enī nō esset aliquis q^u posset
hoc facere sequeretur q^u hō esset frustra et inuānū; quia
opa eius essent frustra: q^u vltra alia opa aliarū rerū
sunt pmiālia et punibilia. et si nullus sit qui corrdet
opibus suis pmiādo. sequitur q^u totū vniuersum est fru
stra et inordinatū: q^u oīa inferiora seruiūt homini: et
sunt ppter hoīem: et hō est pars principalis vniuersi.
Et si hō ē frustra: sequitur q^u totū residuū est frustra. Et
tū videm^{us} ad sensum q^u oīa inferiora vsq^{ue} ad hominē
sunt ordinata: et tū hō nō ordinauit illa. Sequitur ergo
q^u etiā hō erit ordinatus. Et etiā sequitur q^u aliq^us rō
bit homini sūm eius naturā. Aliter eēt dare vacuū in
vniuerso. et maximū: imo totū erit vacuū: q^u opa hoīs
sunt vacua. q^u de natura sua sunt capacia pmiū vel pu
nitionis. Et si eis hoc nō def tūc manebūt vacua: et tū
vacuū esse in natura est impossibile. etiā in minimis
rebus. q^u citius celū descederet anteq^{uam} hoc pmitteret.
Ex quo ergo in minimis reb^{us} natura nō patit. quō in
maximis patiet sicut sunt opa hoīs inquātū hō est.
Vbi videm^{us} q^u in natura cuiuslibet rei corrdet qd sibi
ppriū est et pportioabile ac debitū: q^u nihil remanet
vacuū. sed cuiuslibet rei corrdet sūm suā naturā illū qd
erigit. Ut vbi g^{ra}. Rebus visibilibus corrdet oculus
ad videndū. reb^{us} audibilib^{us} auris ad audiendū. reb^{us}
intelligibilib^{us} intellectus: et sic de alijs. et hoc est vt oīa
ista nō fiāt frustra talia. Quare ergo nō si r^{ati} correspō
det reb^{us} pmiālib^{us} pmiator: ad pmiādū: et punitor: ad
punindū. et reb^{us} iudicabilib^{us} iudex ad iudicādū.
Et hoc vt merita et demerita nō sint frustra nec in va
cuū talia. hoc nō pōt pati ordo vniuersi. Ergo necessa
rio corrdet homini iuxta opera sua aliquis premia
tor seu punitor: maior hoīe. Itē q^u opa hoīs imputan
tur homini. et ideo si male agit ipse est in culpa illius
mali. et iam est in eo culpa. ergo in culpa est homo q^u
male opatur: et quādo facit qd nō d^e facere sibi totum
imputandū est: quia potest aliē faciēdi habet et nō fa
ciēdi. Ergo postq^{uam} est in culpa alicui sit offensa: alicui
sit iniuria que est in natura. Ergo homo statim alicui
obligatur: duz est in culpa ligatus debitor sit: q^u culpa
inquātū culpa obligat hominē de natura sua ad pe
nam et facit hominē debitorē naturaliter. Et tot quot
sunt culpatores sunt obligationes ad penā. et hoc ipossi

bile est aliter esse. Ergo de iure nature remanet obli
gatus ad penā ppter culpā. Sequitur ergo q^u aliquis
est superior hoīe cui est obligat^{us} homo ppter culpā.
et etiā cum culpa nō possit remeueri nisi per veniā vel
per solutionē pene. Et cū hō nō possit sibi merē dare ve
niā de sua culpa: nec soluere neq^{ue} remittere debitū
ppriū sequitur q^u aliquis est supra hoīem: qui pōt hoc fa
cere et dare vel remittere. Q^u g^o necessario culpa hoīs
arguit et addit deū esse. et sūm meritū hoīs arguit de
ū esse. Et ideo bonū argumentū potest formari ex
isto. homo potest peccare: ergo deus est. Similiter di
cendo homo potest bene facere et habere meritum. er
go deus est. Sic ergo opera hominis inquātū homo
est. necessario concludunt aliquem esse maiorē supra
hoīem q^u sit pmiator et punitor. remunerator et retributor.
¶ Ex opib^{us} hoīs ostēditur q^u ille qui est supra ho
minem pmiator et punitor. est summe potens: summe
sapiens: summe iustus. Titulus. lxxxiij.

¶ Quia ad recte et debite remunerādū
et addēdū cuiuslibet operi quod sūm na
turam suam ei debetur necesse est q^u oīa
opera p^{re}ordinentur examinētur: discu
nantur: ac recte iudicentur. Aliter esset
inordinatio et cōfusio in vniuerso quod
natura non patitur. Quia videmus q^u nobilior aīa est
in corpore humano q^u in corpore asini. eo q^u ei debet
meritū premiū et remuneratio: et alteri non debet. Et
q^u opera hominis sunt magis vel minus remunerabi
lia vel etiā magis vel minus punibilia. scdm q^u cum cō
placentia maior vel minor fuerint facta et sūm maior
rem vel minorē cognitionē. et sūm q^u fuerunt magis
vel minus bona: magis vel minus etiā mala. Ideo ne
cesse est q^u ille qui debet premiare vel punire: cognos
cat: discat: et discernat omnia opera hoīs et q^u pōde
ret et q^u nullo modo possit falli: vt si recte et infallibili
ter iudicet: hoc quātū et quale. et vt oīa recte et iuste
iudicet: et oīa sint pportioinata. et in natura nihil inor
dinatum sit: quod esset si quodlibet opus hominis nō
haberetur quod ei deberetur. Et ideo necesse est q^u ali
quis sit qui habeat plenā et perfectam cognitionē de
oībus operibus humanis: et clare et aperte videat ope
ra omnia totius humane nature. Similiter sciat et co
gnoscat omnes cogitationes et desideria hominū ac
etiā verba et omnia interiora et exteriora. et quia
opus hominis secundum intentionem facientis est
placis vel minus pmiabile vel punibile. ideo necesse

¶ Oportet
pmiato
res habe
re oīz co
gnitionē.

¶ Homini
rōdet ali
quis p^{re}
miator.

est et ille qd dicitur esse punitior vel punitor. pfecte et clare cognoscat oēs intentiōes et volūtates occultas oīum hoīm. Aliter impossibile esset. qd posset recte remunerare seu punire aliquod opus hoīs. qd totū oīis ex intentione et volūtate. Et ista est radix et origo remuneratio nis et punitiōis. Et qd iā oēs hoīs qd sūt viuūt etiā simul operant. Id necesse ē qd sūt et semel etiā videat oīa opa oīm hoīm viuētiū. Et sūt etiā i intentiones et voluntates et desideria ac verba. et nō sōlū oīm viuētiū sed oīm pteritiū. Quia necesse est qd nihil obliuiscatur sed oīa retineat in memoria. vt nō sic ali qd minimū opus quod nō habeat qd ei debet. Cogitemus et pensemus quantū esset videre et cognoscere opera cogitationes et volūtates atq; desideria vni? hoīnis: a principio sue discretionis vsq; ad finem vite sue et plus duor et adhuc plus triū vel quattuor. et qd tunc milia milia. Si ergo cogitemus et pensemus quot milia milia fuerunt hoīm. et quot adhuc sunt. et quot milia milia fuerunt cogitationes. tot milium et voluntates verba et opera et quid omnibus illis de iure debetur. Ecce possum concludere qd sapientia et scientia illius qd est supra hoīem necesse est qd non habeat mensuram et qd nō habeat terminus. Est ergo summe sapiens. summe sciens summe cognoscens. ac summe et perfecte ac clarissime oīa vidēs. Sic ergo oīa nuda et aperta sunt oculis eius. et nihil inuisibile est in conspectu eius. Est ergo iudex sapientissim? scientissim?. nullo mō fallibilis et id est esse. qd hoc arguunt et erigunt opera hoīs de eorū natura inquantū hō est. Ut de ergo sciētia dei infinita. latissimā et profundissimā. qd hoc requirūt opa hoīs vt recte et debite remuneretur aut puniatur.

¶ Qd est etiam summe potens. ¶ Titu. lxxxv.

¶ Qd ad remunerādū et puniendū nō sufficit rectum iudiciū neq; scientia aut sapientia. immo etiā requiritur potentia. vt possit de factis dare et retribuere cuiuslibet qd ei debetur ac punire quodlibet opus scōs suā erigētias. et illud qd iuste est sententiātū possit etiā exequi. Et qd opa hūane nature sunt quasi infinita. ideo requiritur infinita potētia ad remunerādū et ad puniendū. et etiā requirūt diuersas maiores et minores retributiones ac penas. secundū qd opera sunt magis bona vel magis mala. Idē necesse est qd ille qui est supra hoīem. nō sōlū oīa videat et cognoscat et iudicet. sed etiā qd habeat plenissimā potestatem remunerā

di et puniendi. vt sic nihil remaneat irremuneratum seu impunitū ex parte sue impotētie. quāls est aliqđ inordinatū et acutū in vniuerso. qđ ē impossibile. vt superius probatū est. Est ergo summe potēs remunerator et punitor. quia hoc erigunt opera hoīs inquantū homo est cui nihil potest resistere.

¶ Qd etiam est summe iustus. ¶ Titulus. lxxxvi.

¶ Quia aut nō sufficit hē scientiā et sapiētiā ad recte iudicandū et discernēdū. ac habere potētiā nisi etiā habeat. bonā volūtatem ad hoc recte volendū. Et per cōsequēs qd hēat summā et rectissimā iustitiā. vt sic velit iustissime et equissime dare cuiuslibet qd suū est. et quod ei debet per iustitias. nec sic accipior psonarū sed retribuatur et puniatur scōm merita. et demerita. vt nullū bonū reliq; non remuneratū neq; nullū malum impunitū. Et ideo necesse qd habeat iustitiam inflexibile et inuariabilem. incōuertibile et immutabile. aliter ordo vniuersi periret. qđ fieri nō pōt. Est ergo summe iustus remunerator et punitor. ¶ Itē colligendo igit oīa dicamus. qd hō inquantū hō hē liberū arbitriū. per qd facit opera meritoria seu demeritoria. Et idē necesse est qd in natura sit aliquis pmiator vel punitor. Et etiā qd iudex sit summe sapiēs. summe potēs. summe iustus. Summe sapiens. vt p suā. ignorantiā nihil maneat indiscussum. Summe potēs vt p suā ipotētiā nihil maneat irremuneratū seu impunitū. Summe iustus vt p suā voluntatē corruptā nihil maneat indeterminate. Sed totū qd libero arbitrio est commissum. perfectam et cōpletam habeat re cōpensam. hoc autem clamat totū vniuersum. cui? hō principalior pars existit. Et ē opera hoīm hoc requirunt qui volunt habere debitum. sc; penā vel pmiū.

¶ Qd necesse sit qd sit vnus pmiator et punitor et non plures nec nisi vnus iudex. ¶ Titulus. lxxxvij.

¶ Quia omnia opera hominis sunt remunerabilia seu punibilia. et hoc ex vna et eadem radice. sc; quia procedūt ex libero arbitrio. quod est vnus et eiusdē nature in omnibus hominibus. Quia etiā oīa opera debent rectissime remunerari seu puniri. et nullū debet relinqui. et si essent plures principales remuneratores et punitores. esset inordinatio et cōfusio maxima in remunerando et puniendo. et opa hominis nō possent recte premiari et puniri. nec examinari et iudicari. Quā oportet. qd tāta prāte hēat vn? si

ti. lxxxvij.

Est alter et tanta scia; seu sapias. prae se seu iustitia ac voluntate sicut alter. et quod vult sciret alter sciret. et se essent concordia. sed hoc non potest esse. quia hoc repugnat nature quod plures sint. quia si essent plures. et quilibet haberet prae se iustitiam ab alio. et sciam et voluntatem. possent esse discordes. Et etiam esset superfluitas in natura. et sic opera humana non possent recte seu debite ordinari et iudicari. Sic ergo opera hominis inquantum homo est. requirunt et exigunt tantum vnum iudicatorem et puniatorem ac iudicem. quia aliter esset impossibile quod esset deus debere pro iustitia. et vniuersum esset inordinatum nec posset stare. Et etiam quia liberum arbitrium esset eiusdem et vnius nature in omnibus hominibus quod esset radix et origo retributionis meriti et demeriti. quia requiritur tantum vnum et eundem retributorem ac iudicem et non plures.

Quia principalis remuneratio hominis inquantum homo est. est intellectualis. spiritualis et inuisibilis et corporalis.

Titulus. lxxxviii.

Uia autem opera hominis sunt remunerabilia et punibilia propter liberum arbitrium quod est causa et radix remunerationis ac punitionis. Et cum homo sit homo propter liberum arbitrium. et per hoc separatur a bestiis. Sicut cum liberum arbitrium sit intellectuale.

spirituale et inuisibile. et nullo modo corporale. nec sensibile neque visibile. sequitur quod principalis remuneratio aut punitionis hominis inquantum homo est. debet etiam esse intellectualis. spiritualis et inuisibilis. et nullo modo corporalis neque sensibilis. neque visibilis quia remuneratio consistit in radice. quod non est corporalis. postquam tota radix vniuersi meritorum est spiritualis. nec etiam remunerare debet esse corporale. quia nullum corporale potest comparari ad intellectuale et ad spirituale. neque omnes res corporales possent satisfacere vni rei operate hominis inquantum homo est. si iuste debet remunerari. Sic ergo opus hominis inquantum homo est. requirit remuneratiorem intellectualem et spiritualem. et sicut de punitione hominis inquantum homo est. quia sua principalis punitionis est spiritualis. intellectualis et non corporalis. Quia remuneratio hominis debet recipi in homine. et esse in homine. et non extra hominem. ideo est necesse quod remuneratio hominis inquantum homo est recipiatur in libero arbitrio a quo fit meritum et necesse est quod in libero arbitrio sit capacitas primi ad primum. et ideo cum liberum arbitrium comprehendat voluntatem et intellectum. sequitur quod principalis remuneratio hominis inquantum homo est. est in ipsa voluntate et intellectu. et per consequens tota capacitas primi principalis. Et

Homine remuneratio est inuisibilis.

Remuneratio debet recipi in libero arbitrio.

Et tota quod debet homini inquantum homo est. est ex suis operibus in bonum et remuneratio voluntatis et intellectus. Sequitur etiam quod principale bonum hominis inquantum homo est. est bonum intellectuale et voluntatis. et per consequens malum hominis inquantum homo est. est malum intellectus et voluntatis. Exinde sequitur quod diuitie et thesauri hominis inquantum homo est. sunt intellectuales et inuisibiles. et non sensibiles per aliquem sensum corporalem. Et etiam sequitur quod regnum hominis inquantum homo est. est etiam intellectuale et non corporale. Et quia liberum arbitrium abstinere abstinere a loco et tempore. et non subiacet eis de natura sua nec est ipale nec locale sequitur etiam quod bonum hominis inquantum homo est. non est ipale neque locale. neque diuitie hominis sunt temporales neque locales. et ideo sunt extra tempus et extra locum. et ergo non fluunt a presenti in futurum. neque pretereunt. sed semper manent in eodem statu. et ideo eterne et immutabiles. ac in corruptibiles et fixae. Et exinde sequitur quod bonum hominis inquantum homo est. non consistit in aliquo quod sit commune hominibus et bestiis. et ideo non consistit in aliqua re que potest videri oculis corporalibus. neque audiri neque tangi neque odorari. neque gustari. neque et imaginari in aliquo relata. longa seu profunda. nec extensa extensione corporali. Et per consequens bonum hominis non consistit in aliquo corpali delectatione. Et sicut dictum est de bono. ita sicut dicendum est de malo hominis inquantum homo est quod suum malum sit aliquod quod commune non sit cum bestiis. Et ideo malum hominis inquantum homo est. non consistit in aliqua re sensibili per aliquem sensum corporalem. et per primum non est in pena corporali. Sic igitur concludendo dicamus. quod principalis remuneratio hominis et etiam punitionis inquantum homo est. est intellectualis. spiritualis et inuisibilis. nec per aliquem sensum corporalem apprehensibilis. Quia quale est liberum arbitrium. necesse est quod talis sit remuneratio. et talis punitionis.

Quia per predicta omnia homo potest certitudinaliter cognoscere quam legem debeat tenere. Titulus. lxxxix.

Quia remuneratio principalis hominis inquantum homo est. intellectualis. spiritualis et inuisibilis. et nullo modo corporalis neque visibilis. ut iam probatum est. sequitur necessarium quod omnis lex seu secta quod potest principale bonum hominis et principale remunerationem in rebus corporalibus visibilibus et sensibilibus quod talis sit modo falsa. falsa et deceptiva et quod illa est hominibus inquantum homo est. tales homines tenentes talem sectam seu legem sunt decepti et querunt vanitatem et medicum. et omnes sunt perdati. et qui

Regnum et diuitie hominis sunt spiritualia. et non temporalia.

Bonum et malum hominis non consistit in aliquo corpali.

et inceptit talem legē. decipit seipm. et fit deceptor aliorū. Et oppositū possum cōcludere. q̄ illa lex q̄ pō nit principale bonū hoīs et principalē remunerationē eius in reb⁹ intellectualib⁹ et spūalib⁹ et inuisibilib⁹ ac eternis. et q̄ magis elongat a corporalib⁹ reb⁹ et a de lectionib⁹ corporalib⁹ q̄ talis lex ē scitissima. ac salu berrima et talis est lex hominis in quantum bono est. Et ideo sequitur. q̄ omnes homines tenentes talem legem. sunt in veritate et tendunt ad verum bonum. et ad veras diuitias. et ad veros thesauros. Et sequi tur q̄ talis qui fundauit et instituit talem legem quod fuit ver⁹ sanct⁹ p̄ effectus. sine dolo et sine fraude. dili gens bonum hominis in quantum bono est. et cognos cens verum bonum hominis. Et hoc sequitur q̄ quili bet homo potest certitudinaliter cognoscere quam le gem debet tenere et in qua debeat viuere.

¶ Q̄ opera hominis deus non statim remunerat. ne q̄ punit sed expectat.

Titulus .
xcij.

Titulus.xc.

¶ Noniam autem ex libero arbitrio tanq̄ a radice. oritur meritum vel culpa et ex me rito sequitur premium et ex culpa pena. quia si tollis liberum arbitrium. etiam tol lis culpam et premium. penam et meritum nam totum bonum hominis in quantum bono est. est habere meritum. et totum malum hominis est ha bere culpam. et ex meritis suis nascitur premium. et ex culpa pena. ideo quanto homo plura habet meri ta tanto et plura habet premia. et sum bonū pl⁹ cre scit. Et ideo sequitur. qd non statim dum bonum op⁹ est factum. q̄ finali retributione remuneretur. quia tunc amplius homo non posset habere alia premia. seu merita sed esset finalis retributio. sed quia homo potest continue accumulare merita. debet expectari totalis remuneratio omnium meritorum vsq̄ in fines vt simul remuneretur de omnibus et totum premium recipiat simul. Rursus etiam si statim homo dum ha bet culpam puniretur punitioe finali. et pena sibi debita et statim fieret executio et iudicium. iam esset totaliter condemnat⁹ et p̄ditus. et non posset ampli⁹ reparari neq̄ restaurari. Et q̄ hō q̄ diu viuīt ē cōuer tibilis de malo i bonū. et de bono in malū ex parte li beri arbitrii. et si male operat⁹ est pōt cognoscere cul pā et malū suū. et renouari ad bonū. et hoc non est impos sibile. ideo op̄e est expectandus. si velit se ad bonum opus cōuertere et relinquere viā malā. Et hāc expecta tionem

Pecca tor est ex pectādus

tionē regit natura liberi arbitrii. nō ex merito. q̄ ei nō debet ex merito nisi punitio. s; q̄ ex eo q̄ imitari potest et conuerti. Et iō necesse est iudicē punitorem esse misericordē ad expectādū vt nō statim iudicet ac puniat. ac finalē finiam det. q̄ melius est hominē sai uari q̄ cōdēnari. Sic ergo natura hoīs ex parte libe ri arbitrii exigit talē remuneratorē et punitorē. qui ne q̄ statim remuneret neq̄ puniat statim. sed semp res piciat ad bonū et ad meli⁹ hoīs ipsi⁹. et per cōsequēs est sume. misericors q̄ parit et expectat hoīs si velit suam malā viā relinquere et facere bonum.

¶ Q̄ ex operib⁹ hominis ostēditur duas esse p̄cipa les ciuitates. et p̄petuas habitationes hominum para disum et infernum.

¶ Titulus.xci.

¶ Quis autē hoīs sint eiusdē nature et p̄ue niāt in libero arbitrio. tñ q̄ liberū arbitri um potest tēdere et ire p̄ duas vias. et duo itinera cōtraria et opposita. adinuicem q̄ pōt ire p̄ viā meriti operando bonū. et per viā culpe male operando vel stare otiose. et q̄ meritū et culpa sunt. vie repugnantes adinuicē. nec possunt simul esse in eodē. Et exinde sequit. q̄ hoīs possunt diuidi separari. et esse contrarij ac inimici inter se. q̄ quidā possunt ire per viā meriti. et quidam per viā culpe. Et q̄ nō sunt nisi iste due vie in hominibus cō trarie. ideo tota natura hūana nō pōt diuidi nisi in has duas partes cōtrarias. et in has congregationes. Et q̄ pars hoīm q̄ ambulat p̄ viā culpe et operū pu nitorū cōtrariatur et inimicatur in quātū pōt alte ri parti hominū q̄ ambulat per viā meriti et op̄e re munerādox. iō necesse est q̄ iste due partes abinuicē perpetue separētur tali elōgatione et distācia locali q̄ nō possit esse maior. vt sicut elōgātur per volūtātē et culpā et meritū elōgatione qua nō pōt ēē maior. ita et elōgenē distācia locali qua non pōt esse maior. Talis em̄ separatio debetur eis ex eorū p̄pria natura. Neq̄ esset cōueniens remuneratio. nisi fieret illa separatio localis. q̄ malis debet separatio a bonis et bonis debet separatio a malis. et iō de⁹ qui est p̄miator et punitor ac rectissim⁹ iudex d; separe finaliter istas duas par tes hominū abinuicē maior separatione q̄ possit esse. Et iō q̄ sepatio localis maior q̄ possit esse. ē q̄ vna ps ponit supra celos et supra cia loca. et alia pars ponat in medio terre. Unde circūferētia et cētrū distāt sum me. Et q̄ mediū terre est cētrū mūdi. ideo vna pars debet ibi habitare. et alia pars hominum debet habi

Probat deū cmi sericordē

Ex hoc pōt
concludi q̄ p̄
suis est p̄p̄rius
q̄ est cōueniens
Probat q̄
fērnū ēē
in medio apparē
terre. de q̄ ibi
p̄dicitur

Titulus. xcij. De perpetuitate hois

tare supra circūferentiā vltimi celi. Et habitabūt ibi ppetue. qz talis habitatio cōuenit vtriqz ex ppetua natura. Itē qz remuneratio bonorū operū t punitio malorū. dī fieri in distinctis locis t cōgruis. id debet esse due habitatiōes t due ciuitates sepatez opposite. Sic igit ex operibz cōcludere possumz duas esse ciuitates principales t perpetuas habitatiōes oīuz abinuicem distinctas localiter. qdū vna vocat paradisus t altera infernū. In quarū vna nō est nisi verū t purū bonum hois inquantū hō est. in alia nō debet esse nisi malū totū hois t verū malū ip sius. In vna sola pmiatio bonorū operū. in alia sola punitio t pena malorū operū. Et sic possumz cōcludere esse tria loca. Un⁹ est locus bene operādi t meritorie vel male t culpabiliter. et in illo loco pro nūc sum⁹. Alia duo loca sunt remuneratiōis t punitiōis. Quorū vnus est altissim⁹. t alius est profundissim⁹. De loco vero purgatorij alibi dicet.

¶ Qz etiā ex operibus hominis inquantū hō est. ostendit immortalitas t ppetuitas liberi arbitrij. Titu. xcij. **¶** Qm ex operibz hois inquantū hō est. nascitur meritū vel culpa. quibz debetur punitio vel pmiū. t cū hō qdū viuat acquirit meritū vel culpā. t de illis nō recipit retributiones nec punitiōes dū viuunt. totū vniversi nō parit qd aliqd qdūcūqz modicū remaneat irremuneratū neqz ipunitū. id necesse est q remaneat liberū arbitriū. qd fiat radix meritorū t culpā. vt recipiat debitū t rectā retributionē siue punitiōē. qd fieri nō posset nisi remaneret liberū arbitrium. Unde cū culpa vel meritum remanet post mortem necesse est etiā q maneat liberū arbitriū. in quo est culpa vel meritum. et cui debetur punitio vel retributio. t in quo ē capacitas pmiū vel punitiōis. **¶** Itē etiam quia meritū posset esse perpetuū. t etiā culpa perpetua. quia tandū aliquid durat qdū nō est destructū. sed nulla res destruitur nisi per suū contrarium ergo meritum nō potest destrui nisi per culpā neqz culpa nisi per meritum. Si ergo meritum postulat premiū. t qz nō destruitur nisi per culpā eius contrariū. sequitur q qdū nō est culpa. manet meritū t pmiū. t qm meritū suscipit pmiū. tuc pficitur. qz vnū cōplet t pficit aliud. Et sic sequit q meritū hois inqūtu hō est. est ppetuū qdū est de se. nec pōt destrui nisi per culpā sed culpa nō pōt esse qdū meritum est. tū meritū semp est dum est cōstructū cū pmiū. qz vbi premiū est. nulla potest ēē culpa. ergo adhuc sequit q premiū

Titulus. xcij. De ppetuitate liberi arbitrij.

est perpetuū t p pns liberū arbitriū in quo est meritū. Similiter quia culpa nō potest destrui nisi per meritum. qz pena seu punitio nō destruit culpā. nec delet. immo eā cōplet t pficit. quia pena ei debet. t hoc est suū cōplemētū. id dum culpa recipit suā am penā. nō destruit. sed imo manet. t est cōiuncta cūz pena sicut materia cum sua forma t suo cōplemēto. Dare em̄ debetā penā nō est destruere culpā qz culpa t punitio cōcordant. qz vnū nō potest destruere aliud. Culpa em̄ nō delet nisi per veniā. t veniā nō debet nisi meriti t petiti eā. t nullus meref veniā nisi a culpa habeat ab solutiōē. t semp imputa f donec per cōtrarium expellatur. sicut generata est culpa volēdo. ac resolūtarie intrauit t libere cū cōplacētia. ita nolēdo. displicēdo. libere ac volūtarie expellatur. t etiā odio habeatur t tunc veniā merebitur. Alter semper manebit culpa. et imputabit. t ideo potest esse ppetua. et maxime qz nō pōt post mortē deleri. t per pns liberū arbitriū est perpetuū. **¶** Itē punitio manet qdū culpa manet. qz punitio nō destruit culpā. sed punitio non pōt esse sine illo qui punitur. ergo si punitio pōt ēē perpetua. liberū arbitriū pōt esse ppetuū qd punitur. Sicut em̄ sequela infirmitatis manet qdū ipsa infirmitas manet t infirmitas manet qdū eius causa manet. ita punitio t pena. que est dolor ac sequela culpe. manebit qdū culpa manebit. Sile est de merito t premiū. qz tandū manebit pmiū qdū manebit meritū. sed meritū pōt semp manere. qz nō destruit nisi p culpā. Si si pmiū semp manet. semper etiā manebit illud q premiat. qz pmiū esse nō pōt sine premiato. sed hoc est liberū arbitriū. ergo liberū arbitriū potest semp manere. t semp manet. t est ppetuū. t natura sua est talis. Quid ergo est q liberū arbitriū vel bene opatur. vel male. vel est ociosus. Et exinde sequit premiū t meritū. culpa t punitio. Et nec necesse ē liberū arbitriū eternū manere pmiatū vel punitū t ēē i pmiū vel i pe na. Nec ē dare aīā viā mediā p quā posset ambulare vel fugere. **¶** Ecce igit qualr hō inquantū homo est esse imortalis. **¶** Et exinde clarissime ēē imortalis t ppetuū. t per pns intellectus et volūtas sunt imortales qm ipm liberū arbitriū cōstituunt. t per pns anima hois est immortalis t perpetua. t viues mortuo corpore. **¶** Tractare autē de forma t qualitate pmiū t pena rū. t de forma indicādi in spāti. nō est pns itētiōis. sed sufficit gñaliter ostēdisse que dicta sunt de hoie t de deo. Ostēsum est etiā. qualr cōparādo hominē ad

Tertia ratio.

Cōcludit lib. arbi. esse imortalis.

alias res p differentia liberi arbitrii nascitur vera et magis cognitio de hie et de operibus eius. quod ducit nos in cognitionem dei infallibiliter et propinquam. Et in ista differentia generalis liberi arbitrii fundatur tota cognitio de hie inquantum hie est in generali. Optimum est quod se exercitare in ista comparatione per differentiam generalem.

De comparatione hie ad oes res triu graduu inferioru. penes differentia spalem et modum differendi singulari nulli rei inferiori communicatum et est vltima et finalis comparatio in qua copletur scientia hie.

Titulus. xcij.

ostendit visum est de comparatione hie ad alias res p differentia et modum differendi generalem. quod erat pars ipsius comparationis. ex qua comparatione ostenditur magnus fructus. nunc restat considerare secundam partem istius considerationis. quod est de comparatione hominis ad alias res penes differentia et modum differendi speciale. Et ista est finalis et vltima comparatio de qua extrahitur vltimus fructus et finalis et totum complementum hie. et sic erit copietur de hie notitia.

Prima est differentia et primus modus differendi fuit generalis et communis. et fuit per hie. et iste modus puenit oibus rebus et oibus gradibus. quod quilibet generis differt ab alio. quod hie aliqua dignitate super alium. et infra alium gradu. Si vna res differt ab alia. quod hie aliqua natura. aliqua perfectione quam non hie alia et talis modus differendi non solum puenit hie oibus. Sicut enim hie hie dignitate super alias res. ita alie res hie dignitatem super alias res inferiores. sicut a alia habet dignitatem maiorem quam arbores et lapides. et aurum quam argentum et ignis quam aqua. et sol quam luna. et stella. Et vnde alius modus differendi specialis. quod solum conuenit hie. per quem modum specialiter hie differt ab oibus. Et iste modus non est per hie sed per cognoscere se hie. Oes enim res inferiores hie habent suas dignitates. ac suas naturas et perfectiones a suo conditore. et vna plus quam alia. et est nobilior alia. sed tamen quis habeat. tamen cognoscunt se hie nec possunt cognoscere se hie quod habent. nec quod est illud quod habent. nec quantum valet. nec cognoscunt se esse in illo gradu in quo sunt. neque in illa dignitate neque pulchritudine in qua sunt. Quia a alia bruta non cognoscunt quod tamen ipsa acceperunt vltra arbores de dignitate. neque arbores cognoscunt quantum ipse acceperunt plus dignitate et nobilitate quam lapides et elementa. et sic de oibus. sed solus hie hoc specialiter. et accepit de suo conditore. quod non solus hie excellentia et dignitate super oia alia. immo accepit illud

quo potest cognoscere se hie talis dignitate. Hic ergo non solum plus et maiore dignitate hie. sed etiam cognoscit se hie et accepisse plus et maiore dignitate quam alie creaturæ. Et sic hie plus. et cognoscit plus se hie. et etiam cognoscit quod alie res non cognoscunt se hie id quod hie. et cognoscit quod ipse solus est qui cognoscit. et sua excellentia et alia rerum. Accepit etiam solus quod potest iudicare et discernere inter meliores res acpeiores. nobiliores ac viliores. Et in ista differentia et modo differendi continentur quinque gradus ad invicem ordinati.

Titulus. xcij.

Tunc dicta de hie ad alias res magis clare videatur. considerabimus quinque gradus ordinatos qui inter se continentur in predicto modo differendi. vel sint colligati cum eo. Primus gradus est. scilicet hie aliquid perfectionis. vel hie esse vel vivere. etc. Secundus est cognoscere se hie. et cognoscere etiam quod alias habet. Tertius gradus est cognoscere. quod a seipso non hie hoc quod hie. sed ab alio hie et accepit hoc quod hie. et quod alie res non hie a seipsis. nec ab ipso quod habet. Quartus gradus est posse querere et inuenire et cognoscere illud a quo accepit hoc quod hie. et a quo alie res acceperunt hoc quod habet. Quintus gradus est posse tenere illud a quo accepit dum inuentus est. et regnari illi indefiniter. et posse habitare cum eo inseparabiliter. Primus gradus habent oia qui sunt. scilicet hie. quod quilibet res debet hie hoc quod hie. scilicet sua natura. sua perfectione. et sua proprietatem. Alios autem quatuor gradus solus hie hie in mundo. scilicet cognoscere se hie. et cognoscere se accepisse ab alio et non a se ipso. et posse querere et inuenire illud a quo hie. et ipsum cognoscere et inuentum posse tenere. et illi regnari.

Et solus hie hie gaudere de his qui hie et alie res non.

Titulus. xcij.

Quid autem valet et quod potest alicui rei hie alia quam nobilitate siue excellentia et nobiliores naturam. et non cognoscere se hie. Quid potest thesaurum hie infinitum. nec scire neque cognoscere se hie. Quale gaudium vel letitiam habet ide. Certe nullum. et est quasi non habet. hoc autem est in oibus que sunt infra hominem. Que gloria. que gaudium est aque. que est nobilior terra. et ignis. que est nobilior aqua. et sol. que est nobilior alius corporibus celestibus. et rose. que est pulcherrimum florum. et auro. que est preciosius metallorum. et arboribus. que sunt nobiliores elementa. et aliis libus. que sunt nobiliores arbores. Certe nullum gaudium nulla leticia siue gloria est eis de hoc. Et huius causa est

Specialis
de hie
ad
alias res.

Specialis
de hie
ad
alias res.

Homo igitur non cognoscit se habere tale naturam pulchram neque
talem dignitatem. nec cognoscit quod alia inferiora sunt mi-
nus digna. Ergo gaudium oritur ex hoc quod aliqua res scit
se habere id quod habet. et non ex hoc quod habet. Quid enim proficeret
homo habere tantam dignitatem super omnes creaturas. et habere excel-
lentiam liberi arbitrii. et non scire se habere. Quale gaudium
seu gloria esset. Ecce ita hic incipit gaudium et gloria et bonum
quod ipse cognoscit se habere. Sed adhuc non sufficit cognosce-
re se accepisse ab alio. et quod a seipso non habet nisi possit que-
rere et inuenire illud a quo habet. Nec adhuc sufficit illum
inuenire. nisi sciat et poterit illum tenere et sibi debite re-
grari. Ista autem omnia homo solus in universo habet. solus homo ac-
cepit. et nulla alia res inferior. Homo igitur habet et cognoscit
se habere. et etiam potest tenere illud a quo accepit. et potest illi re-
grari. Ecce igitur qualiter ista omnia sunt ordinata ad inueni-
endum. et vnum non valet sine alio. et qualiter homo habet omnia et pro se
et pro alijs ut dictum est. Et propter hoc sequitur quod homo
potest gaudere de his que habet. et hoc in quantum potest. et alie
res non possunt gaudere de his que habent in quan-
tum habent. quia eis deficiunt quatuor gradus ex qui-
bus nascitur gaudium. et leticia sequitur.

Quod per istam differentiam hominis ad alias res manifestat
debitum de iure nature. et naturalis. et vera obligatio
delibabilis quia solus homo in universo soli deo est naturali-
ter obligatus. et primo tam pro se quam pro omnibus creaturis.

(Titulus. xcy).

Titulus. xcy.

Quia autem dictum est. quod habere non cognoscere
se habere. nullum gaudium generat rei habenti
necesse aliqua gloria et cum conditor et creator
omni dederit omnibus creaturis inferioribus
habeat eam. et nobile esse et vni plus et alteri mi-
nus et tamen nulli earum dedit eis quo possit cognoscere se
habere illud quod sibi datum est. quia nesciunt se habere quod habent. nec
dedit eis cum quo possint cognoscere se accepisse quod ha-
bent. nec illud a quo habent. nec cum quo possint regnari si-
bi. solus autem homo in universo hoc habet et accepit. quod potest co-
gnoscere se habere et accepisse. et cognoscere illud a quo habet et il-
li regnari. Et id querendum et inuestigandum est quale
signum est hoc. quod significat hoc quod arguendum est ex
hoc. quod soli homini datum est hoc et non alijs creaturis. Et
verissime dicere possumus. hoc signum verissimum et argu-
mentum infallibile. quod ipse conditor omni deus non fecit crea-
turas inferiores propter seipsas nec propter bonum earum. sed
omnes fecit et ordinavit propter hominem. et propter bonum ho-
minis. et propter eius utilitatem. vel propter seruitiu. vel pro-
pter necessitatem. vel propter solatiu et gaudium hominis. vel pro

Quod omnia
sunt crea-
ta propter
hominem

quod homo naturaliter obligatur deo pro se et alijs.

propter doctrinam. et quod quicquid deus dedit creaturis de-
dit eis propter hominem. et quicquid habet et accepit crea-
ture inferiores a creatore. totum habet et accepit eis quod
propter hominem. et non propter seipsas. Quid enim proficeret
habere. quia nesciunt se habere. Et exinde patet. quod omnes creature
inferiores sunt colligate cum homine. quia quod eis deficit. hoc
homo habet pro ipsis. quia ipse homo potest cognoscere se habere id quod habet.
quantum habet. et etiam quod habet alie creature. quantum habet. Et
id. quia solus homo hoc accepit et alijs deficit homo accepit pro
omnibus quod facit cum ipso vnum corpus. vnam ciuitatem. vnum
regnum. ubi ipse homo est caput et rex. Cum enim omnes creatu-
re inferiores et ipse homo. acceperint quicquid habet ab
vno et eodem soli homini datum est et potest cognoscere
seipsum. et quicquid ipse accepit et quicquid alia habet et ac-
ceperunt. et ipse solus potest cognoscere illud qui dedit.
tenet illi regnari pro se et pro omnibus alijs. Signum
enim verissimum est quod omnia sunt data homini et omnia sunt
vnum cum homine. Et ideo solus homo dicit accepisse. quod
propter. et alie creature non dicuntur propter accepisse. quia non
pro se. sed pro homine acceperunt. quod acceperunt
quia si pro seipsis accepissent. haberent cum quo cogno-
scerent se habere et accepisse. et possent illud cognoscere a
quo acceperunt et illi regnari. sicut homo potest. Sic er-
go tu solus homo accepisti. Accepisti enim quicquid habes
in teipso. et accepisti quicquid habet alie creature. quia
ille nihil acceperunt pro seipsis. sed tu es accipiens et
acceptor in universo. et solus deus est. dans et dona-
tor. Omnia ergo que sunt. clauduntur in tribus.
scilicet datore. accipiente. et dono. Sunt ergo tria tantum
scilicet deus dans. homo accipiens. mundus et creature. do-
num seu munus. Et quia ex dare et recipere et ex dan-
do et recipiendo oritur obligatio naturalis ex parte re-
cipientis. et omnis qui dat aliquod bonum siue bonum li-
bere. voluntarie. et non ex necessitate. obligat illud qui re-
cipit. et hoc maxime si ille qui recipit non potest esse sine il-
lo dono. Ergo solus deus dat et solus homo recipit et omnia
sunt homini data libere et voluntarie. et non ex necessita-
te nature. ergo ex omnibus his concluditur infallibiliter
naturale debitum. ac necessaria et naturalis obligatio
hominis ad deum creatorem omnium. et quod solus homo tenetur
naturaliter et necessario in hoc mundo deo. et de alie crea-
ture non tenentur deo de his que habent. sed solus homo
obligatur deo pro omnibus creaturis in simul. et pro quali-
bet in particulari. Et sic omnes creature clamant et testi-
ficantur naturaliter solus hominem in hoc mundo es
se obligatum pro ipsis. Et non solum homo est obligatus

Homo rex
omnium rerum

Homo tenet
pro alijs.
de regna-
ri.

Solus homo
accepit a
deo.

Homo natu-
raliter obli-
gatus deo
regnari
pro omnibus
creaturis.

gatus deo pro creaturis. sed etiā pro seipso. et pro his
que accepit in seipso: et quicquid huius totū accepit. Et sic
deus dedit totū mundū huius. et etiā dedit sibi quicquid huius
in seipso: et sic dedit ipse huius sibi. Et sic huius est
datus sibi. et est datū et accipiens. et sic huius accepit se
ipsum et accepit mundū. et sic ipse obligat pro seipso et pro
mundo. Cōcūsa est ergo et inuēta obligatio natura-
lis huius ad deū inelēbilis et inuēta obligatio natura-
lis manifesta et summe visibilis.

Et hic declarat experimentaliter quod oīa seruiunt huius
et sunt ad bonū huius. Titulus. xcviij.

Titulus. xcviij. Tunc patet est quod oīa sunt propter huius
et quicquid omnes creature acceperunt:
propter hominē. id opus etiam videre
qualiter seruiunt huius: et qualiter sunt ad bo-
nū huius. et ut huius magis cognoscat se
obligatū esse per experientia visibilem. Un-

quia huius non huius nisi aiam et corp⁹. et id quicquid seruit huius
mini. vel quicquid est ad bonū huius. vel seruit aie vel cor-
pori. et est ad bonū aie vel corporis. Et primo declara-
mus. scilicet qualiter oīa seruiunt corpori: vel ad necessitate:
vel ad delectationē: vel solatiū seu adiutoriū. Un-
aliqui sunt creature que sunt necessarie huius: hoc est quod ad
corpus sine quibus corpus non potest esse neque permanere. sicut
sunt quattuor elementa et sol et multa alia. Necessesse est
enim homini uti terra. aere. sole. et filibus. Ita enim neces-
sas magis videtur. scilicet cogitatio et imaginatio ipsorum abs-
entiam. Ita si imaginemur terrā non esse quod possem⁹ ma-
nere. Itē si aqua: si ignis. si aer: si sol auferent a nobis
et quod possem⁹ viuere. Ergo ista sunt necessaria oīno.
sine quibus huius viuere non posset. Et si non essent arbores:
neque platee: neque blada: quod huius iocūde viueret et bene.
Et si non essent animalia: quod huius viueret deceter: quod ali-
qui sunt sibi in cibis: aliqua in adiutoriis: aliqua ad vtrūque
aliqua ad solatiū: aliqua in exēplū. Oīa ergo ista sunt
hominī necessaria quo ad corp⁹: et huius non potest carere
istis. et accipit beneficiū istorum velut nolit. et hoc incessa-
ter et pūne. Sic ergo oīa que sunt in mundo sunt pro
hōie. et die ac nocte laborat pro hōie et seruiunt sibi cō-
tinue. Et sic vnuersum est pro hōie: et propter hominē
et propter bonū suū sic mirabiliter ordinatū. Et si for-
te dicat huius: quod ista que seruiunt hominī etiā seruiunt
et bestis et animalibus: ut inspiratio aeris. lūmē solis. aqua
terra. herbe. et alia plura. Ad hoc rōndetur quod verū est. scilicet
seruēdo bestis et brutis seruiunt huius: quod bestie et ani-
malia sunt propter hōiem: et non propter se. et id seruitiū quod

Ti. xcviij.

Oīa ser-
uiunt cor-
pori hō-
minis.

fit propter hōiem. scilicet animalibus fit hōi. Siue ergo illa que ser-
uiunt hōi: siue illa que seruiunt seruiētib⁹ hōi necessa-
ria sunt. Ergo oīa sunt data hōi. oīa obsequiū impen-
dunt hōi. Unde igitur huius istū mundū vnuersum et cōsti-
tuit si sit aliqd in eo quod tibi non seruiat. Oīa enim natu-
ra ad hoc laborat in obsequiis tuis ut famule vitula
tue. deseruiat⁹ tuis necessitatibus et delectamentis: et
affluentia indefinētē hoc celū: hoc terra: hoc aer: hoc
mare: hoc cū oībus que in eis sunt cōplere non cessant.
hoc etiā circūis tēpor⁹ per quattuor tēpora anni: in nouā
do et renouādo oīa quolibet anno pūne ministrant.
Cogita et huius quod hoc instituit quod istud pcepit nature ut
sic vnanimiter tibi seruiat. Beneficiū sentis. et hoc ne-
gare non potes. Quare ergo datorē tāti beneficii non cognos-
cis? Quia hoc datū non est tuū debitū: sed alienū benefi-
cium. Un- tu non accepisti ea que huius a teipso. et nec alie
res que seruiunt tibi acceperunt illa que huius a seipsis: quod
tunc essent maiores quod tu. Nec etiā a te acceperūt. Si
cū tu accipis seruitiū earū rerū: et pūne accipis benefi-
cium earū: et non dedisti reb⁹ id quod habent: per quod ser-
uiunt tibi. nec ordinasti ipsas res ut seruiūt tibi cū sp-
accipis seruitiū ab eis ergo obligat⁹ es per illo beneficio
suscepto. sed non obligaris ipsis reb⁹ que tibi seruiunt
quod tibi seruiat: non tū libere: sed quodāmodo coacte.
Ergo alicui alteri obligaris. non alicui inferiori: ergo
alicui superiori: qui oēs res sic tibi seruire facit. Multū
ergo tibi dedit quod tibi hoc totū dedit. Multū ergo illi
obligaris: et tenentis illi gratiari: qui tibi tantū dare
voluit. Un- oīs creatura clamat tibi. accipe: redde. acci-
pe beneficiū: accipe seruitiū: redde debitū. Celum dicit.
Admistro tibi lūmē in die ut vi Giles. tenebras in no-
cte ut dormias et quiescas. ego ad tuas recreationē facio
tēpor⁹ inuouatōes ac mutatiōes. scilicet tēperamētū veris.
seruo et estatis plenitudinē autūni: et frigus hyemis.
ego vario dies et noctes: nūc breues nūc lōgas: ut va-
rietas tollat fastidiū: et ordo faciat delectamētū. Aer
dicit. Cōico tibi flatū vitalē et mitto tibi ad tuū obseq-
uiū quod gen⁹ amū. Aqua dicit. potū tibi pūne. sordes
tuas purgo. rigo sicca et arida et ad tuū cibū ministro
diuersa gēna pisciū. Terra dicit. Ego te porto: ego te nu-
trio pane cōforto. vino te lenifico. oīm generū fructi-
bus oblecto. diuersis animalibus mēsam tuā repleo. Adm-
dus totus dicit. Unde quod te amauit quod propter te feci me
seruire tibi: quod facit⁹ sum propter te: ut tu seruias illi quod
fecit me: et propter te: et propter te. Si sens beneficiū redde
debitū. Ecce ergo qualiter oīa que sunt in mundo seruiunt expi-

Hō tene-
tur deo re-
gratiari.

mentaliter hōi et sunt ad bonū hois ex parte corpis.
¶ Quid sunt ad bonū hois oia q̄tū ad aīa; q̄ vel sūt
ad gaudiū vel ad doctrinā.

Titulus. xcviij.

¶ On aut totus iste mūdus vniuersus solus
est ad seruitiū hois et obsequiū q̄tum ad
corp⁹. imo magis est ad aīam; q̄ nō est ali
qua creatura quārcūq; mōdica q̄n hō
possit extrahere ab ipsa aliqua doctrinā
vel documentū; vel aliq̄d bonū. ¶ Uñ oēs creature sunt
vel ad gaudiū hois vel ad doctrinā. Et primo videā
mus quātr oēs sunt ad gaudiū hois. Uñ dictū est q̄ so
lus hō gaudet et pōt gaudere de his q̄ h̄z et de his q̄ ha
bent alie creature; et q̄ alie creature nō pōt gaudere
de his que habēt; q̄ gaudiū oīū ex eo q̄ aliqua res co
gnoscat se h̄re id q̄ h̄z. et q̄ solus hō cognoscat se h̄re
id q̄ h̄z et etiā scit illud q̄ h̄t alie creature. id hō po
test gaudere de se et de alijs creaturis. et totū gaudiū
hois est q̄ alie creature h̄nt id q̄ h̄nt ad gaudiū ho
minis. et ipse nullū gaudiū h̄nt de his que h̄nt. sed to
tū gaudiū q̄ quilibet res deberet h̄re de his q̄ h̄z et
de sua pulchritudine solus hō h̄z; q̄ solus hō cognos
cat ipas res h̄re id q̄ h̄nt et gaudet. q̄ h̄nt id q̄ h̄nt
maxime et cognoscat q̄ illa que h̄nt; h̄nt pro ipso. Et
ideo q̄ hō gaudet de his q̄ h̄z ipse in seipso. sic etiam
gaudet de his q̄ alie creature h̄nt p ipso. Verbigra.
Totū gaudiū q̄ deberet h̄re aqua de sua claritate et
pulchritudine. hō h̄z et totū q̄ deberet h̄re rosa q̄ est
pulcherrim⁹ flor. hō h̄z. et totū gaudiū q̄ deberet ha
bere sol de sua luce et nobilitate. solus hō h̄z. Et si se ē
de stellis. Et sic p̄t q̄ oēs creature q̄quid sunt et h̄nt.
ad gaudiū hois habēt. et nō ad gaudium proprium.

¶ Maior declaratio gaudiū.

Titulus. xcix.

¶ Item adhuc euidentius p̄t et pōt declara
ri. quō oēs creature sunt ad gaudiū ho
minis. imo nullū gaudiū haberet hō; ni
si essent inferiores creature ex eo q̄ nō
cognosceret se ē nobilē et excellētē crea
turam. neq; cognosceret seipm. Itā dum
hō cōparat seipm ad alias creaturas inferiores; tunc
cognoscat se ē nobiliorē creaturā; et suā naturā ē di
gniorē et meliorē oīm aliarū rerū. Ita q̄ alie creature
faciūt videri et apparere nobilitatē nature humane. si
cut subditi. milites et barones faciūt apparere nobili
tates regis. et tūc hō gaudet. q̄ h̄z pulchritudē et dignio
rē naturā sup oēs alias creaturas et gaudet q̄ sibi p̄
datū est q̄ oib⁹ alijs creaturis et q̄ sua natura exalta

ta est sup elemēta. sup lapides et arbores. et super oia
bruta et de hoc hō h̄z magnū gaudiū. et maxime q̄n vi
det se tñ esse dilectū pre oibus creaturis a suo cōdito
requi sola sua volūtatē et benignitatē et bonitatē fecit
hoiem talē. et voluit oib⁹ alijs p̄ferri. Ita oia nō cogi
taret hō ni si essent alie creature inferiores; q̄ respici
endo alias creaturas. tūc hō se cōparat ad illas et vi
det q̄ ille multomin⁹ acceperit q̄ ipse et sic cōparādo
hoies ad oēs. et hoies ad quālibz p̄se. Si q̄ hōi vult h̄re
gaudiū de his q̄ h̄z; et q̄ data sunt sibi cōpare se d̄z ad i
feriores creaturas; et tūc videbit seipm. et cognoscat seipm et
dignitatē suam; nec aliter poterit seipm cognoscere.
¶ Qñ em cōparat statūrā sui corporis ad statūrā aliorū
aīaliū. tūc cognoscat suā dignitatē et nobilitatē. Quia
aīalia respiciunt semp terrā et habēt faciē semp vsus
terrā. hō aut respicit celū; et h̄z caput et faciē semp ad
celū. et animalia habēt facturam curuā. et hō h̄z statu
ram rectā. Et dū hō etiā videt quōd cetera aīalia am
bulant. et quātr ipse ambulat videt differētiā magnā.
et dū etiā cōparat. pulchritudinē faciē sue ad pulchri
tudine aliorū aīaliū. et pedes ad pedes. et manus suas
ad mēbra aliorū aīaliū. tunc certe hō cognoscat suā no
bilitatē et multū gaudet. et reputat se ex hoc solum esse
diuītē; q̄ cognoscat q̄ cōditor oīm creaturarū sibi tan
tam voluit cōferre dignitatē et excellentiam pre oib⁹
alijs creaturis maxime q̄ voluit ipsum facere creatu
ram rationalem. et alias creaturas irracionales et bru
ta. et quia voluit ei cōferre liberum arbitrium. et non
alijs creaturis que omnes sunt serue respectu homi
nis; et dum etiā voluit homini dare ymaginē suā: et nō
alijs creaturis et istam dignitatē et p̄rogatiuā cognos
cat se habere homo sup alias creaturas ad quas se cō
parat. Et sic apparet q̄ alie creature sunt oēs ad gau
dium hominis; q̄ per ipsas cognoscat seipm. et hoc est
maximū bonū hois cognoscere seipm. et maximū ma
lum hominis ignorare seipm. Item etiam res infērio
res homine sunt ad magnā doctrinā et cognitiōē ho
minis. Unde per animalia bruta cognoscat q̄ suū vlti
mum ac finalem et verū bonum non consistit in istis re
bus corporalibus et insensibilibus ac delectamentis
corporis sicut in bibendo comedendo luxuriando. q̄
ista omnia cōmunicātur etiā bestijs. ideo arguit ho
mo. q̄ debet habere alia bona que nō cōueniunt aīa
libus sicut ipse hō excedit alia aīalia. Et ideo cognos
cat q̄ sua vltia felicitas nō p̄sistit in istis reb⁹ corporali
bus quib⁹ etiā vñt bestie. Et si aīalia nō essent forte

Qualiter
hō pōt si
bi gaudi
um acq̄
rere.

Supra ti
tu.).
Cōcludit
oia esse p
pter ho
minem.

crederet qd nō eēt maiora alia bōa p ipso. s; solū ista
et id istā cognitiōe h; ppter alia. ¶ Alteri⁹ nō est
aliq creatura. a q nō possit extrahere aliquā doctrinā
aut aliqd exēplū ad suū bonū et ad suā utilitatē. Et sic
oia et sunt ad bonū corpis. vel alie. vel utriusq; simul.
¶ Preterea iā declarātū est in scala nature. q cōposi
ta est ex oibus creaturis. quāsi hō ascēdit in cogniti
ōe sui creatoris. et acqrit magnā sciētiā de deo ita q
oēs creature inclīnāt hōi ad acqrendū verā scīa; hōi
necessariā vt declarata est. Et non solū hoc. s; et ples
alias scīas q nō sunt necessarie simpliciter. s; in illis
p hō delectari. sicut sunt geometria. arismetica. mu
sica. astrologia pbia naturalis et metaphisica. q oēs
orte sunt a creaturis. ¶ Concludam⁹ ergo iterū ex di
ctis. q oia q sunt in mūdo facta sunt ppter hoīes. et q
nulla creatura inferior hoīe est ppter seipsas. nec ad
bonū suū ipsius. s; ppter hoīes ad seruiciū corpori vel
anime v; vel ad necessitatē vel ad utilitatē seu ad in
uamē suē cōsolatiōe suē gaudiū. aut doctrinā erē
plum. Sequit⁹ ergo q hō est obligatus deo p omnib⁹
his et pro toto mūdo. q ppter ip̄i fact⁹ est. Verissima
ergo et realis obligatio hoīs est ad deū. et illa scripta ē
in oibus creaturis. et ista obligatio est pūmū ligamen
et vīculū quo hō ligat cū deo. Sic ergo creature ligā
tur cū hoīe. q sunt ppter hoīes et ex de hō ligat cū deo p
talē obligatiōē. q accipit ab eo. et sic fact⁹ est debitor.
¶ De conditionibus et circūstātibus et modis ist⁹ obli
gationis et pūo de magnitudine obligationis.

Titulus.c.

¶ Unia aut manifestata ē obligatio iter
hoīem et deū. q orta est ex acceptiōe et do
natione. Unis ergo radice et fundamen
tis obligationis ipsius. vt magis cognos
cātur. vidende sunt cōditiones et circū
stantie ipsius et modi. que oia oriuntur
vel ex parte recipientis. vel ex parte dātis. vel ex par
te domi et rei dare. ¶ Et pūo consideranda est magni
tudo obligatiōis q magna sit et quāta. Et q; bonū et
acceptum est manifestissimū id pūo videbit⁹ ma
gnitudinē obligationis rōne donorum acceptorum.
Unde magnitudo obligationis crescit ex magnitudi
ne donorum et tāta ē obligatio quāta sunt dona. id pō
derāda ac mēsurāda et memoriāda sūt oia dona et ac
cepta. p qb⁹ ē obligatus deo hō et tenet quātum fieri
poterit. Et q; pūo hō obligat deo p toto mūdo et p oib⁹
b⁹ creaturis. id tū obligatur quātū tot⁹ mūdos valet

Ti. xcy.

Tātū hō
obligat
deo quā
tum acce
pit.

Ti. xcy.
¶ hō obli
gat deo p
oib⁹ crea
turis.

et oēs creature. Un ip̄a terra accepit totū qd h; a deo
q; accepit eē de nō eē et de nihilo. q; terra plus h; q
nihil. Et q; accepit p hoīe. id hō tenet pro ea reddere
deo quātū terra tenet deo si ip̄a p se accepisset. et ad
tū obligat quātū valet. et terra tū valet quantum plus
valet aliqd q nihil. imo ē quātū ip̄a valet hōi. Aliud
em est dicere quātū terra valet hōi. et quātū terra va
let in se. q; ali⁹ est iste valor. alius ille. Itē obligat p ser
uitiū qd facit ip̄e sibi terra. Alteri⁹ obligat homo
deo p aq quātū ip̄a aq obligaret si ip̄a hoc accepisset.
p se qd accepit p hoīe. et p l⁹ q; terra q; ē lucidior et cla
rior. Et q; quātū plus ip̄a accepit de tāto plus hō d; re
gratari deo. Itē hō ē caput seruitiū de aqua. p q; tene
tur deo regatari et seruire et tū deo tenet p aqua. p
quātū nollet carere aqua. Alteri⁹ q; aer accepit qd qd
h; a deo. et q; accepit eē de nō esse. et accepit nobilitatē
naturā q; aqua et terra. id plus tenet aer deo q; terra et
aqua. S; q; nō cognoscit se hēre et accepisse qd h; et hō
cognoscit p ipso aere id hō tenet deo facere pro aere.
qd aer tenet si cognosceret. et si hoc qd h; p se ipso ha
beret et enā pro illo seruitiū qd aer attribuit hōi et p
quo nollet carere aere. Similiter est de igne. et c.
¶ Ita duplici via tenet et obligat hō deo pūo crea
turis. Primo q; nulla creatura cognoscit se hēre id qd
hēt. et id nescit qd dō d; et quātū d; et tū accepit. et id se
nescit duo reddere p his q accepit. Et q; solus hō scit et
cognoscit hoc. id ip̄e hō tenet facere p qualib⁹ creatu
ra id qd qlib⁹ creatura debet facere deo. q; ip̄e ē so
lus in mūdo q pōt et scit. Sicut si i aliqua ciuitate non
eēt nisi vn⁹ sapiēs. et oēs aliq eēt insipientes vel pueri. et
si aliquis princeps faceret vnū magnū bonū ciuitati il
li et cūlib⁹ nōne ille q est sapiēs deberet reddere gra
tiā actiōes et loq; p oibus. Et si nō seriet nōne totū im
putaret illi et nō alijs. Sic est sicut de deo et de alijs crea
turis et hoīe q; sol⁹ hō scit et alie creature nesciūt. Itē
hō p oib⁹ tenet et fidet. ¶ Secūdo tenet hō p oib⁹ crea
turis deo. q; creature acceperūt a deo qd qd hnt et nō
acceperūt ppter seipsas. s; ppter hoīem. et p hoīe v; et
ad seruiciū ei. Et id sicut oīs obligat pūo oib⁹. qdā
seruis suis ppter ip̄i et nō serui ita hō tenet deo p oib⁹ q
dant creaturis ppter ip̄m et nō ip̄e creature q; hoc qd
ip̄e creature acceperūt nō ppter se s; ppter hoīes acce
perunt. et ppter hoc vt seruirent hōi. ¶ Et ad cognos
cendū quātā sit obligatio p qualib⁹ creatura. ¶ Pri
mū cōsiderāda est creatura quātū valeat in seip̄a. et
quātū valeat vna plus q; altera i nobilitate. et pfectiōe

Duplici
ter obli
gatur ho
mo deo p
creaturis

Quātum
hō obli
gatur deo
pro crea
tura.

Titulus. c. de magnitudine obligationis hois deo.

neet in natura et in vniuerso. Secdo consideradū ē seruitū et officium qd recipit hō de creatura. et quātū creatura valet hōi. et quātū hoiesit necessaria et cōside rāda ē nobilitas et ignobilitas creature seruētis. Vbi quis aliqñ creatura minus nobilis et infima. sit hōi magis necessaria. et magis seruiat hōi q̃ creatura ma gis nobilis et superior. attamen seruitū qd impendit illa creatura magis nobilis. est digni⁹ et nobilius et ma gis hō tenet p seruitū dignioris creature q̃ alteri⁹. Quia sicut creatura excedit creaturā in nobilitate ita seruitū creature nobilioris excedit seruitū creature min⁹ nobilis. Quis nō in necessitate. vt declaratū ē p exēplū. Plus em̃ tenet aliq̃s dñs p seruitū vni⁹ mili tis. q̃ decē aliorū inferiorū q̃ plus appreciat illud ser uitū. Et seruitū vni⁹ comitis plus appreciatur q̃ de cem militū et seruitū vni⁹ ducis. q̃ multozū comitū. Quāto em̃ res q̃ seruit nobilior. tāto ē seruitū factum per talem rem. est nobilius. et p illo plus obli gat. Hoc em̃ ē ad magnū honorē et magnā nobilitatez et exaltationē alicui⁹ rei. q̃ res nobiles et excellētes se ruiat ei. Sic q̃ p̃siderāda ē necessitas seruitū et nobili tas et ipa nobilitas excellit necessitatē. Et ex hoc seq̃ q̃ hō plus tenet p seruitū aq̃ q̃ terre et pl⁹ p seruitū aeris q̃ aq̃ et ignis q̃ aeris. et pl⁹ p seruitū solis. lūe. et stellarum q̃ elementozū et plus p seruitū rerū vi uētū q̃ nō viuentū et plus p seruitū aialū brutorū q̃ arborū et herbarū. et plus p seruitū hoim q̃ aialū. Et hoc totū est rōne nobilitatis creature seruētis. cu ius vni⁹ seruitū q̃nq̃ est nobil⁹ q̃ mille altiarū crea turarū minus nobiliū. sicut etiā seruitū membrorū su periorū sicut cerebri capitis. oculorū lingue manuz. cordis et ceterorū ē multo nobilius seruitū aliorū men briorū inferiorū sicut pedū et tibrarū et ceterorū. C Et oibus his fundat rā de magnitudine obligatiōis. q̃ p̃siderādū est de qualibet creatura quātū h̃z et acce pit. et quātū sibi datus est. et per p̃ns q̃ntū obligaretur deo si sciret se h̃re id quod h̃z et si pro seipsa haberet. Et q̃ oēs creature sunt ordinate per gradus. id pos sumus considerare valore creaturarū per gradus. et etiā in q̃libet gradu sunt multi grad⁹. C Vñ ille crea ture q̃ sunt in p̃mo gradu. q̃ habēt iū eēt nō viuere te nenē deo p esse qd acceperūt. q̃ h̃nt plus q̃ nō esse et plus q̃ nihil. et id iū debent deo quātū eē plus valet q̃ nō esse. Et q̃ in illo eē sunt adhuc multi gradus ac dñe nobilitatis et pulchritudinis: quia vna res habet nobil⁹ et pulchrit⁹ eē q̃ alia. id plus tenent ille res que

Cōcludit
quantita
tem obli
gationis
hois ad
deū pro
creaturis.

Tit. xcvij.

Titulus. c.

pulchrit⁹ h̃nt eē. Et q̃ hō obligat p creaturis vt di ctū est. id ipse tenetur p omnibus pro quibus tenetur creature Alteri⁹ creature q̃sūt in scdo gradu. plus te nenē q̃ ille q̃ sūt in p̃mo gradu. et sūt ille q̃ sunt in tertio gradu. plus q̃ de scdo gradu q̃ habēt hoc qd ille. et pl⁹ et ideo obligant deo plus. Et vt dictū est hō obligatur deo pro oib⁹ creaturis. q̃ creature acceperūt id quod habent. nō ppter seipsas sed ppter hominem. Sūt em̃ i istis gradib⁹ multi grad⁹ alij vt dictū ē scala na ture. de aialib⁹ de auib⁹ de piscib⁹ et silib⁹. Pro oib⁹ his obligat hō deo q̃ hoc esse nobile quod h̃z nobil⁹ vna creatura q̃ alia. totū h̃z ppter hominē. Ecce ergo quanta obligatio hois erga deū. et quātū tenet hō deo pro toto mūdo. Tm̃ em̃ quātū valet qd mūdo accepit et q̃libet creatura pro hoie a deo. Satis ergo est homo obligatus deo pro mundo. et si nihil aliud accepisset. C Q̃ magis est obligatus hō deo pro his q̃ accepit in seipso q̃ pro toto mundo. C Titulus. c.

Quā hō accepit a deo q̃cūq̃ habet in se ipso sicut alie creature ideo si homo obli gatur p his q̃ acceperunt alie creature q̃ pro ipso acceperunt et q̃ ipse solus cogno scit eas accepisse qd acceperūt. et quātū acceperūt. multo q̃ magis d̃z esse obligatus deo p his q̃ implet accepit p seipso. cū ipse cognoscat se haberet accepisse. et quātū valet qd accepit. cum ē cognoscat quātū plus accepit q̃ alie creature et quātū valeat id qd accepit plus. Sicut ergo hō tenetur pro toto mun do. ita tenetur pro toto seipso. q̃ sicut de⁹ dedit totū mūdū hōi. ita dedit hōiem sibi ipsi. Id tm̃ tenet hō p se. q̃ntū ipsemet valet. Q̃ aut pō multum valeat et sit multū i natura sua p̃ciosus. hoc ostendit manifestat to i se mūdus. et oēs creature q̃ sunt in eo. q̃ tot⁹ iste mundus factus est ppter hōiem et p homine. ergo ho mo plus p̃derat et magis ē p̃ciosus. q̃ totus mūdus et oēs creature in simul cū tamē in natura sint tā nobi les et excellētes creature et tā p̃ciosas et tam magnas. q̃ oēs sunt ppter hōiem. et seruiūt hōi. sicut sūt elemēta et viuētia ac sentientia. et corpora celestia incorrupti bilia et perpetua. et inter oia maxime ipse sol. Ut au tem ex p̃ciositate et magnitudine seruitozū. cogno scatur magnitudo et nobilitas ipsius nature cui serui tur. cogitare possum⁹ q̃nta est magnitudo. p̃ciositas et valor nature hūane. cui totus mundus plenus tā ma gnus et p̃ciosus creaturis continue seruit. C Vbi p̃cludit immortalitas aie rōnalis. C Titulus. c.

Eodē ij.

Eodē tit.

Titu. j.

Supra ti
tu. c.

Supra ti
tu. c. in fi.

P̃ciosi
tas hois
biconfidit

Supra ti
ruxvj.

tandū sicut prius de esse et viuere. Alterius d3 homo
seipsum pōdere p suū ppiū valōē. v3 p liberū arbi
triu. Itō em̄ accepit solū eē et pulcrū eē. nō solū viuere
rōē. It. ar. et nobile viuere. nō solū sentire. et cōplēū sentire. sed
plus Supra oīa ista accepit liberū arbitriū. rē grādū
sumam. in natura dignissimā et nobilissimā. Ecce p
ciōsitate liberū arbitriū q nulli alteri datū est nisi ho
mini spālter. Ecce spālē pūilegiū et pūogatiua hoīs
qm̄ viuere. eē. sentire. alijs reb3 data sunt et sicut hoī.
Cōmūia ergo sunt alijs creaturis et hoī. S3 hoc. s3 li
berū arbitriū spālter datū est homini. Itō em̄ est ho
mini et alijs cōmūne. Ista ergo specialitas significat p
ciōsitate liberū arbitriū et dignitatē. Plus ergo pōde
rat liberū arbitriū q oīa alia. s. eē viuere sentire. id ē
supra oīa eleuatū. dignissimū et altissimū in natura.
Ecce ibi maiestati nature. impatori et regi totū natu
re. Omne igit eē. omne viuere. omne sentire est ppter
liberū arbitriū. Un̄ sicut omne esse qd est in creaturis
et omne viuere et sentire. sunt ppter esse. viuere et sen
tire hoīs. ita esse viuere et sentire que sunt i hoīe sunt
ppter libex arbitriū imēdiate. Ecce mirabile regimē
nature. liberū arbitriū est rex. Un̄ viuere et sentire que
sunt in hoīe sunt ip̄a sedes liberū arbitriū. in quib3 im
mediate sedet liberū arbitriū. Et q3 imēdiate seruūt
ei. id sunt nobilissima in hoīe. quia imēdiate sunt con
iuncta libero arbitrio. et seruūt ei et portāt eum sicut
equus dñm suū. Deinde omne aliud esse extra hoīs
in creaturis. et oē viuere. et oē sentire sunt ppter eē. viu
ere et sentire. que sunt in hoīe. Oīa ergo que sunt in
hoīe. laborāt in ip̄o pūue et incessanter. vt maneat et
sedeat ip̄e rex. s. liberū arbitriū qd est imortale. ppetuū
et diuinū. Itō tota natura extra hoīs est sollicita
pro hoīe. vt sedes liberū arbitriū q est in hoīe cōseruet
duret et permaneat. Unde oīa que sunt inferiora hoī
mine habent quoddā eē in hoīe. et includūt in hoī
mine. Itā elemēta arbores. plāte et aīalia oīa habent
esse in eo. quia cū elemētis est. cū arborib3 et plāns vi
uit. cū aīalib3 sentit. Attamē eē nobilius habēt elemē
ta in homine q in seipsis. et arbores nobilius viuere.
et aīalia nobilius sentire in homine q in seipsis. et hoc
est ratio q3 oīa habent in hoīe esse humanum et sunt
coniuncta cū libero arbitrio quod est dignissimū. in
ter oīa creata. per qd in hoīe est principatus et dñus
et regnū. et id oīa que coniungūt cū eo nobilitantur
et dignificātur. Ex de sequit q3 oīa elemēta et arbores
et aīalia habēt aspectū ad illud eē nobile quod habēt

Titu. ci.

Oīa hñt
quoddā eē i
homine.

in homine. et ordinātur ad illud. et sunt ppter illud et
appetūt cōseruare naturaliter illud q3 in hoc nobili
tāt. Itō aut oīa ista imēdiate cōiungūt cū libero
arbitrio. neq3 equaliter appropinquāt ei q3 nō sūt eā
digna. sed p quēdā pulcrū ordinē maiorē vel minorē
dignitatē magis vel min3 appropinquāt. Un̄ eē elemē
torū qd est in hoīe est infimū et ibi portat et collocat vi
ta vegetatiua. q3 nobilior. deinde vita vegetatiua por
tat ip̄m sentire et sensituiā. q3 dignior est ista q alia. vl
timo ip̄m sentire siue virt3 sensituiā cū oīb3 suis pti
bus. nobili3 portat ip̄m liberū arbitriū. et id ibi sedet
et regnat in illa ibi impat. ibi dñat liberū arbitriū. Al
teri3 aut liberū arbitriū nihil portat creatū vel sedet
in eo q3 nihil creatū est supra ip̄s3 ip̄s3 cōsupra oīa. er
go solū creator debet ibi sedere. Quāde rōnabile est
q3 sicut liberū arbitriū qd est supra oīa creata. sedet
supra oīa alia. ita creator q est supra liberū arbitriū
sedet supra ip̄m. Ecce liberū arbitriū factū est sedes
dei ibi em̄ solus de3 d3 iperare. dñari. et regnare. Unde
ergo quātr libex arbitriū imēdiate et sine medio cōi
git deo. et cū summo creatore. et tāgit ip̄m sine medio et
portat ip̄s. et nō pōt magis sibi appropinquare. Ecce sum
mā hoīs dignitatē p liberū arbitriū q3 factum est dei
hīaculū ppetuū et imortale. Oīa āt i natura clamāt li
bex arbitriū eē pciōsissimū et dignissimū supra oīa. et
ordo creaturā hoc clamat hoc clare māifestat. Un̄
de quātr ip̄m eē repitur in oīb3 creaturis gñaliter q3
est infimū oīum. deinde vide quō viuere est i paucio
rib3 et e nobili3. deinde sentire adhuc nobili3 i paucio
rib3 q3 viuere. et vltra attēde quō ip̄s liberū arbitriū
repiat adhuc in pauciorib3. q3 est in solis hoīb3. iste er
go ordo manifeste declarat dignitatē liberū arbitriū.
q3 cōiungit oīa cū deo. q3 elemēta pūgūt cū vita ve
getatiua. et vita vegetatiua cū sensituiā. et sensituiā cū li
bero arbitrio. et libex arbitriū imēdiate cū deo. Ecce
igit q3 r de eleuauit hoīs p qndā scalā q3 dū igdūo
necyēnit et traxit vsq3 in seip̄m. Itēq3 potuit eleuari p
naturā nec maiorē accipe dignitatē naturālē q3 tract3
ē et eleuat3 ad dei similitudinē et ymaginē viūā. Itā
libex arbitriū est ymago dei viua. Et qd altius digni3
et nobilius. et quid melius esse poterit ymagine dei
viui. Multum autem dedit deus homini quando
dedit sibi esse cum non esset. adhuc plus quando
dedit sibi viuere. et multo plus quando dedit sibi sen
ire. sed maximū qd dedit sibi libex arbitriū q3 imor
tale et ppetuū et dedit sibi suā ymaginē suā similitudinē

Sol3 de3
sedet i li
arb. sicut
rex.

Reperit
pciōsita
tem hoīs
rōeli. ar.

q̄ tūc fecit eū sibi silem in natura. et quasi de suo gñe
et nullā aliā creaturā mūdi ad hāc dignitatē eleuauit.
Uñ sine dubio in hōie est plena dei ymago et silitudo
creata. nec vltra est ascēsus. Et hoc ostēdit ipse ordo na-
ture. Uñ plus imitant ipse creature deū q̄ viuunt. q̄
sunt tñ et plus ille q̄ sentiūt q̄ ille q̄ viuūt. Adaxime q̄
imitatur hō deū hñs liberū arbitriū. q̄ in scala natu-
re nulla creatura est supra. q̄ in eo est finis et cōplemē-
tum. et plena et cōpleta imitatio. ymago et silitudo crea-
toris. Vide ergo q̄ti pōderis ē hō quātū valoris et quā-
ti precij p liberū arbitriū. Vide q̄ q̄tū accepit hō quā-
le donū. q̄ accepit liberū arbitriū. ppetuū ac immor-
tale. Vide quātū tenet et obligat hō deo. q̄ solus acce-
pit tñ donū specialissimū. et accepit alia dona. añ tñ
nihil habuit. Sic igit diuidēdo hoīem per artes suas
magnas. et eas pōderādo cogitare possumus pōdus et
precium totius hoīs et valorē. Plus q̄ sine dubio valet
hō q̄ totū mūdus. et plus obligat deo p seipso q̄ p to-
to mūdo. Inuigilare igit dē vt sciat qd accepit. cū hoc
scire possit et alie res hoc cogoscere non possunt.
¶ Q̄ pōderandus ē etiā hō p aiā et corp⁹ q̄ sunt pñ-
cipales partes ei⁹.

¶ Titulus.ciiij.

Quoniam aut tot⁹ homo nō solū diuidit in p-
tes supradictas. immo etiā aliter pōt diui-
di. et cōter i duas ptes pñcipales q̄ sūt cor-
pus et aiā. et ex q̄bus cōpositus est. id si vo-
lumus scire qd accepit hō. aliter q̄ p mo-
dū supradictū et clar⁹ pōderem⁹ hoīes ex pte corp⁹
et ale et videam⁹ quāte nobilitatis et valoris sint corp⁹
et aiā. Et pmo nobilitatē corp⁹. q̄ ē mirabilissime di-
spōsitū et organisatū. sapiētissime ordiatū et fabricatū
sup oīa mūdi corpora. Ecce quāta pportio. quāta ordi-
natio est inter oīa mēbra. quō sunt inter se cōnexa in-
ter se pportionata. Unū em iuuat aliud. vñū seruit al-
teri. Ecce quāta pulchritudo. Vide primo faciē hoīs et
manus et pedes q̄ nihil in eis inuenies supflūū nihil
diminutū. Ecce staturā hominis pulcherrimā erectā.
Quātū ergo pōderis. quātū valoris hō sit. pōt estimare
q̄s p corp⁹ humanū. Plus ergo tenet hō deo p suo cor-
pore q̄ p toto mūdo. Ut aut magis pōderem⁹ corp⁹.
videam⁹ ipā mēbra in se quātū valeāt. et quātū ap-
preciet hō q̄libet mēbrū. Videam⁹ q̄tū appreciet hō
manū suā. Pro quanto nollet carere sua manu et si nō
haberet manū. quātū vellet dare vt haberet. Certe hō
sane mētis nollet amittere manū suā p toto mūdo. im-
mo daret totū mūdū q̄ man⁹ sua nō auferret. et si eis

set ablata daret totū mūdū si posset vt rehaberet.
Sed quātū reputaret se hō esse obligatū. q̄ sibi manū
ablata restauraret intñ etiā homo obligat deo q̄ sibi
manū dedit. Si qd loquimur de tota manu. hō vno di-
gito nollet carere p magno bono. Et sic quātū obliga-
tur deo de illo q̄ nō vellet carere digito. de tāto etiam
hō obligat deo de duob⁹. trib⁹. quatuor. et de oib⁹. de
quāto nollet carere illis. Sifr hō reuoluat et penset de
dibus mēbris. et innūeralibus in hōie existētib⁹. tā or-
nate et pulchre fabricatis et hoī datis. Pro q̄to q̄ nol-
let carere oibus et singulis mēbris p tāto etiam obligat
deo. Et si amiserit etiam mēbra adhuc obligat deo p
his. quia accepit semel et deus dedit.
¶ Q̄ plus obligatur homo pro anima q̄ p corpore.

¶ Titulus.cy.

Sicut ergo hō h⁹ corp⁹ mirabilissime orga-
nizatū et fabricatū supra oīa corpora mūdi i
quo sunt oīa corpora dissimilia pulcherri-
ma. visibilia et manifesta. ita h⁹ aiā excel-
sissimā et nobilissimā. cor ridentē corpo-
ri. iuxta suā capacitatē et dignitatē implentē ipm cor-
pus. et oīa organa viuificādo. dādo vitā et sensū ac mo-
tū oibus mēbris. ita q̄ sicut in corpore ē multiplicitas or-
ganorū pulcherrimorū. et magna diuersitas et oīa iter
ea tñ cōiungunt. et faciūt vñū corp⁹ mirabilissimū. Ita
pportionabiliter h⁹ aiā multiplicitatē et multitudinē
officiorū nobilissimorū et mirabilū seu virtutū et potesta-
tem naturalū et inuisibilū. iuxta exigentiā organorū
corporis ita q̄ quot sunt mēbra organisata et distincta.
tot sunt etiā virtutes et officia distincta ips⁹ ale inuisibi-
les. et ita aiā intrat corp⁹. tota plena officiis et virtutib⁹
ac potestatib⁹. vt totū impleat corp⁹ et nullū vacuū mē-
brū reliquat. Sicut em vñ⁹ hō pōt h⁹e diuersa officia
et diuersas artes quas exercet p diuersa instrumenta et
dissimilia. ita aiā h⁹ diuersa officia et diuersas virtutes
quas exercet. et dissimilia mēbra. et instrumenta diuer-
sa. Diuersitas q̄ organorū et instrumentorū in corpore ar-
guit diuersitatē potestatū et virtutū i aiā. Sūt tñ etiā
aliq̄ patesi aiā q̄ nō exercent p organa. Et q̄ oēs ope-
rationes pcedūt ab aiā. necesse ē q̄ tot sint virtutes tot
officia. tot patesi i aiā. q̄ sūt operantes dissiles inter se
Et q̄ oīa q̄ sunt extra hoīem sūt ordinata p pulchritu-
dinē fm supius et inferi⁹ fm maiorē et minorē digni-
tatē. ita q̄ nō oīa sunt eēlia et etiā ciuitates et regna sūt
ordinata fm diuersitatē officiorū. ita q̄ officia nō sunt
silia. neq̄ eēlia i dignitate. et tñ oīa facta sunt propter

Cōcludit
maior ob-
ligatio
hoīs deo

Ex multi-
plicitate
organorū
corpi⁹ ar-
guit mul-
tiplicitas
tē officio-
rum ale.

Ex eēlia-
tate offi-
ciorū i mē-
bris ar-
guit eēlia-
tas offi-
ciorū i aiā

Ut supra
tit. ci.

Tit. ciij.

Preciosi-
tas hoīs
rōne cor-
poris.

Ut supra
tit. ci.

Tia qd
da regnū

Declarat
potēnas
anime.

De potē
tia vege
tatiua.

De parti
bus vege
tatiue po
tentie.

De potē

Titu. cy. De magnitudine obligationis hoīe deo.

hoīem ergo multo magis dñt esse ordinata officia na
turalia i ala. et dñtes et pñtes fm superi⁹ et inferi⁹. fm
maiprē et minorē dignitatē. Jd nō oēs dñtes nec pote
states sūt eqles vel officia sūt eqlia i pā ala. s; aliq sūt
mediocres aliq supiores. aliq infime aliq magis nobi
les. aliq min⁹ nobiles. Jd ala ē qdā regnū in se. q; h; su
as pñtes. sua officia ordinata ad modū regni. q; su
periores dñtes et pñtes imperāt pñciūt et dñant in
ferioribus. et eas regūt et gubernāt. S; et dñtes inferio
res obediūt famulan⁹ et seruiūt superiorib⁹. et recipiūt
mādata ab eis. Et id regnū ē bñ disposit⁹ et in pace.
qñ supior pñs vt regia vī imperialis. bñ regit et iperāt.
et inferior pñs obedit et famulan⁹. Ita igit in regno aīe
est bona dispositio et bona pax et trāquillitas. qñ supe
riores pñtes qñ sunt in aīa bñ regūt et imperāt. et infe
riores bñ obediūt et famulan⁹. Incipiam⁹ aut ab in
fimis opationib⁹ aīe. Infime aut qñ sunt in hoīe. sūt nu
trire. augmētare gñare. Cēuer i hoīe pmo apparet nu
tritio augmētatio gñatio. Et id q; iste tres opationes
sunt diffiles necesse ē q; sunt tres dñtes et pñtes diffi
miles in aīa eis cōrñdentes. Jd est in ala virt⁹ nutriti
di. augmētādit generādi. Et sic sunt ibi officia tria na
turalia. et ista tria continentur sub vna potestate gene
rali. que vocatur virtus vegetatiua. Et iste tres virtu
tes sunt in regno anime admodum laboratorum agri
colarum. et mercatorum. quoniam sicut listi incessan
ter laborant ad sustinendum alios status nobiles re
gni. qñ aliter nullus status posset durare nisi isti con
tinue operarē. et id isti pñtāt totū pōdus regni et oēs
stat⁹ supiores. Ita cōformiter isti tres stat⁹ siue virtu
tes infime cōtinent et pñtāt alias dñtes et pñtes supe
riores ac nobiles i regno aīe. et pñtāt et incessanter la
borāt pñs. et pñtāt pōdus tot⁹ regni. et oēs status su
periorū potestati et officio. Et iste etiā tres dñtes
hñt qñtuor alias eis famulan⁹ et ministrātes eis conti
nue. I virtutē appetitiuā seu attractiuā cui⁹ officiū
est cibū desiderare et accipere. Virtutē retētiuā cui⁹ est
cibū retinere. Virtutē digestiua cui⁹ est cibū cōqre roige
rere. Virtutē expulsiuā cui⁹ est supfluitates expellere
et bonū chimū in oīa mēbra delegare. Oīa em ista offi
cia exercet ala cū instrumētis et organis corporalibus.
ita q; iste pñtes et dñtes sunt ligate cū corpe. et opera
tiones earū fiūt cū corpe. et mediāte corpe. Jd etiā for
tificānt et debilitant iste opationes s; debilitates et for
tificatiōes corporis. ita q; quāto corpe est fortis. tāto etiā
iste dñtes sunt fortiores. Et id iste virtutes dicunt vir

De magnitudine obligationis hominis deo.

tutes corpales. Post vero statū in regno aīe. sequi
tur aliū status superiorū virtutū et potestati et officio
magis nobiliū. Uñ in hoīe sunt opationes aliq magis
nobiles q; pñcte. q; tñ nō sunt supme s; mediocres. s;.
cut sunt videre audire. odorare. gustare. et tangere. Et
q; iste operātes sunt diffiles. necesse est q; i aīa sint
etiā qñq; pñtes diffiles istis operationib⁹ cōrñden
tes. I. pñs visiva. cui⁹ officiū ē apprehēdere et cogno
scere colores. figuras et lucē. et ista virt⁹ est cōiuncta cū
oculis. et aīa exercet istud officiū cū oculis. Alia virt⁹
est pñs auditiua. cui⁹ officiū est scire et cognoscere so
nos et voces et armonias. ac pñsonantias sonox et vocū.
Et ista virt⁹ est cōiuncta cū aurib⁹. et cū illis exercet il
lud officiū. Alia virt⁹ est olfactiua. q; apprehēdit odo
res. Et siltter de gustu et d tactu. Ecce mirabile mīmo
nū iter mēbra corporis organica ex vna parte et dñtes
et potestates seu officia aīe ex alia parte. Ecce corpus
cū multitudine. organoū pulcherrimorū. Ecce aīam
cū multitudine et varietate virtutū. potestati et offi
ciū nobiliū. Oēs autē virtutes iste et potestates con
tinētur sub vna virtute et potestate gñali seu cōi q; dici
tur sensitua. Et ideo oēs iste virtutes dicuntur sensiti
ue. et vocātur corporales et carnales seu organice. quia
sunt cōiuncte cū corpore et carne et organo. Et opatio
nes earū sunt cū adiutorio organi corporalis. id etiā
debilitāt et fortificāt fm q; organū debilitat et for
tificatur. Jtē etiā iste potestates dicuntur seruales seu
serue. et nō libere. Et hoc id. q; sunt ligate cū corpore et
etiā subiecte sunt alijs pñtib⁹ superiorib⁹ naturalib⁹.
bus. Quāuis autē iste potestates oēs vno noīe dicunt
corporales. atñ inter eas ē dignitas et maioritas. nec
sunt equales. Q; sicut vñ sensus excellit aliū in locor
dimeritate. ita excellit cum in virtute et nobilitate. Uñ
odoratus excellit gustū rōne situs et loci. q; sentit et p
cipit lōginquius. Similiter auditus excellit odoratū.
longius em odoramus q; gustamus. Et lōginquius au
dimus q; odoramus. et sic oculi excellunt aures. lōgius
em videmus q; audimus. Sensus autem tactus est in
finis omnium et est per totū corpus expāsus. Et pñ
ter autem istas virtutes seu sensus exteriores. habet
anima alios sensus interiores oculos et nobiliores
qui habent organa interiora occulta in cerebro et ca
pite. que quidey virtutes. sunt sensus cōis. imaginati
ua. fantastica. estimatiua et memoratiua. Post pñ
dictas virtutes et officia. alia virtus est et potestas in re
gno anime. scilicet virtus motiua de loco ad locum.

tia sensi
tiua et ei⁹
partib⁹.

Potētie
sensitiue
dicuntor
gāice cor
porales
et serue.

Differen
tia earū.
et nobili
tas.

De sensu
comuni.

De magnitudine obligationis hominis deo.

Et per istā virtutē aīa dilatat et extēdit mēbra cōstrin-
git et attrahit p̄gredit de loco ad locū et opaf opa me-
chanica et artificialia. Et oīa ista sunt per ordines: et
sūt p̄o: gana corpalia. s̄p. per nervos p̄ pedes et p̄ manus.
¶ Per istū statū p̄dicatū virtutū et potestātū ac offi-
ciōz q̄ hnt cōiunctionē cū organo corpali et operant me-
diātē carne. sequit̄ in regno aīe aliū statū sūp̄mus et
nobilissim⁹ virtutū. potestātū seu officiōz q̄ hnt totum
regimē oīm virtutū p̄cedētū. Uñ in hōie sunt due altis-
sime ptates supra q̄s nulla alia s̄t est nec ptas in hō-
mine. q̄ sunt intellect⁹ et volūtas q̄ hnt distinctas opa-
tiones. et distincta officia: q̄ aliud est officiū intelligē-
di. et aliud officiū volēdi. Et iste due ptates faciūt nū-
statū separātū ab alijs statibus alijs virtutū in regno
aīe. q̄ iste nō sunt colligate nec iuncte cū corpore nec
cū organo corpali: s̄ sunt p̄ se operātes sine corpore. neq̄
carnales neq̄ organice. nec etiā debilitātur neq̄ for-
tificant̄ p̄pter fortitudinē seu debilitatē corporis. Dicit̄
tur aut̄ sp̄uales et incorporeales seu imateriales et itel-
lectuales. Et iō aīa per istas ptates et virtutes est sepa-
rata ab oib⁹ corpalijs. et nulli rei corpali subiecta. nec
tpali. sed est in libertate. sine quocūq̄ ligamine corpo-
rali. Et ideo stat⁹ istarū duarū virtutū est in regno aīe
status impialis et regalis. et quidā principac⁹ et sūp̄ma
curia qui sunt sicut cōsiliarij sūmi regis iudicātes et
cōsulētes ac discernētes et cōsentientes. et postea est rex
imperās et mādās ac p̄cipiēs: q̄ s̄p̄liū iudicauit et de-
creuit. Ita cōformiter in regno aīe et in statu sūp̄mo ē
intellect⁹ seu rō tanq̄ cōsiliari⁹ iudicās: discernēs et cō-
sulēs. Et est volūtas impialis p̄cipiēs et imperans et
executionē demādās. et hoc sine quocūq̄ impedimen-
to. Et iste vltim⁹ stat⁹ s̄ liberū arbitriū. et ideo liberū
arbitriū est sūp̄m⁹ stat⁹ aīe. ¶ Sic ptz q̄ aīa hōisyna
et eadē numero exis. est quoddā regnū in seipsa natu-
rale. cōtinēs in se naturalē distinctos stat⁹ mirabilis
ordinatos. diuersarū virtutū potestātū seu officiōz
s̄z infimos: medios et sūp̄mos. Ecce ergo aīam hōis
dotatā. ornatā: vestitā et indutā. tot mirabilib⁹ virtutib⁹
et ptatib⁹ et officijs naturalib⁹. Et nō solū aīa h̄z in se
potētias: virtutes et officia naturalia. imo etiā pōt dota-
ri de nouo. ornari: et sup̄eiri nouis virtutib⁹ ptatib⁹
et officijs. nō tñ naturalib⁹: sed moralib⁹ et gratuitis. et
hoc tā per gratiā sui creatoris q̄ p̄ acquisitionē pro-
prij laboris. ¶ Sic ergo hō pōt videre obligationē ex
parte aīe sue quā accepit a deo tam mirabilē tā excel-
lentē naturaliter diuitē. abundatē plenā tot officijs.

Excludit
q̄ aīa est
regnū na-
turale.

Q̄s̄sa su-
peraddit
naturalē
regnū aīe

Titulus. cxi.

tot ptatibus. tot virtutib⁹. aptā ad recipiendū nouas et
nobilissimas sup̄ potētias naturales ptates et virtutes.
¶ Pōderet ergo hō aīam suā s̄m partes suas. et videbit
partiū valorē inestimabilē: et inapp̄ciabilē et incogita-
bilem. Quis est imabit quātū valet intellect⁹. quātū
valet libertas. quātū valet volūtas. quātū valet me-
moriam. Et s̄s̄r de tactu. et de gustu. et de odoratu. de au-
ditu. de visu. et sic de alijs. Cogitet ergo hō magnitudi-
nem obligatiōis erga deū creatorē suū et tam p̄ his q̄
accepit extra se. s̄. p̄ toto mūdo. qui p̄pter ip̄m fact⁹
est. tā etiā p̄ his q̄ ip̄e accepit intra se. s̄. p̄ toto corpore.
et p̄ oib⁹ mēbris suis: et p̄ tota aīa et p̄ oib⁹ ptati-
bus et virtutib⁹ aīe. ¶ Et sic aliquid manifestā est obli-
gatio qua hō obligat̄ deo. et magnitudo obligationis
naturalis rōne donoz acceptoz que sunt tam manife-
sta q̄ negari non possunt.

¶ De magnitudine obligationis ex parte dantis sc̄z
dei.

Titulus. cxj.

¶ Et q̄ obligatio nō solū crescit ex magnitudi-
ne et multitudine donoz. imo magis ex vo-
luntate et affectu dantis ip̄m donū vel ip̄ius
doni. iō p̄sanda est magnitudo obligati-
onis principalis ex parte dantis. s̄. dei. Et q̄
duo sunt dona. vnū ē sensibile. visibile et manifestū.
et aliud est inuisibile et occultū. Donū manifestum est
mundus. et q̄cqd hō h̄z in se. Donū inuisibile et occultū
est amor dantis qui est inuisibilis et occult⁹. Uñ primū
q̄ daf est amor: et amor est primū donū. sed q̄ est oc-
cultus et inuisibilis. iō quasi nō reputat̄ donū: et tñ est
primū. et radix atq̄ fundamētū oīm alioz donoz. et oīa
alia dona sequunt̄ amorē. et p̄cedūt ab amore tanq̄ a
radice et principali dono. Et iō oīa alia dona nō sunt
nisi signa amoris. et declarāt et manifestāt ip̄m amo-
rem occultū et inuisibilē. eo q̄ ipsa dona vident̄: et ip̄e
amor non videt̄ et ideo in dono videt̄ et relucet amor.
Sicut est fumus arguit ignē infallibilē ita dona exte-
riora arguūt amorē infallibilē dantis. Quāvis primo
def. et sit primū donū. attñ primo apparēt dona alia et
recte ostēdūt qualis quā sit amor. Uñ hoc est sile si-
cut de p̄ductione mūdi visibilis et manifesti: q̄ manife-
stat alia p̄ductionē occultā in deo. que est maior in i-
finitū: et eterna. ita donū visibile q̄ videm⁹. manife-
stat donū inuisibile dei occultū. s̄. suū amorē. qui p̄ce-
sit oīa dona. q̄ nisi p̄r dilexisset nihil dedisset. ita q̄
ipsa dona exteriora. sunt via et scala ad veniendū ad
amorē dei. et ip̄m inueniendū. Q̄ ergo ipsa dona sunt

Duplicia
sūt dona.

Tit. cxj.

Tit. xv. De imaginatione obligationis hois deo.

prima signa et argumēta amoris. id ex quantitate et pre-
rogatiua donorum. recte possumus arguere et concludere
quantitate et prerogatiua amoris. Et quod deus totum mundum
fecit propter hominem. id in toto mundo primo dilexit homi-
nem. principalem. et omnia alia dilexit propter hominem. Et sic
in alijs creaturis non diligit nisi hominem. Et quod super omnes
creaturas exaltauit hominem et ornauit: et dotauit in cor-
pore et in anima. sequitur quod super omnes creaturas et prece-
ris dilexit hominem. Et quoniam amor dei quod est donum oculis
tunc est. excellit et super omnes creaturas et omnia dona crea-
ta id super omnes creaturas dilexit hominem. Cum etiam amor dei
erga hominem sit purissimus. verissimus. securissimus. since-
rissimus et summe liberalis ac gratuitus. quod ipse primo dile-
xit hominem. et amor suus precessit. nec dilexit hominem propter
aliquid quod habebat ab homine. nec aliquid propter deum ei habere
ut ei deus sic diligeret et tanta dona donaret. sed sua boni-
tate sola ac pura liberalitate prouenit hominem amando ipsum
antequam esset gratus et gratuitus. dando sua inestimabilia.
Sequitur quod homo obligatur deo creatori suo plus sine com-
paratione pro amore suo liberalissimo quo primo dile-
xit eum. quam pro omnibus alijs donis. de quatomagis ualeat amor
dei: quod omnes alie creature. Duo ergo sunt perscrutanda diligē-
ter. scilicet dona dei. et amor dei qui precesserunt. Magna autem est
obligatio ex parte donorum. sed maxima ex parte amoris.
Ecce ergo duo ligamina per que obligatur deus sibi hominem
et reddit eum sibi obligatum. Declarata est ergo magni-
tudo obligatiōis ex parte dantis. scilicet dei. que oritur ex puri-
tate et sinceritate sui nobilissimi amoris omnia dona prece-
dentis quod amor tantum est excellens quantum ille qui amat. Et
quod excellit deo. quod potestius deo. quod melius. quod nobili-
us. quam nihil excellit. nihil melius seu nobilius amore dei.
De magnitudine obligationis ex parte accipientis.
scilicet ipsius hominis.

Titulus. xvij.

Non solum autem magnitudo donorum et amor dantis sincerissimus et purissimus causant magni-
tudinem obligatiōis. sed etiam necessitas in-
uitabilis ipsius accipientis. scilicet hominis. Nam enim si
cut est libera voluntas et gratuita ex parte
te dantis et non necessitas. ita quod libertas ex parte accipi-
entis: quod homo uelit nolit necesse est sibi ut accipiat dona
et bona dei sine quibus non potest esse uero momento. Refuter
enim si potest dicat. non indigeo aere neque terra. non indigeo
sole. ita sine illis uiuere possum. amplius non recipias
dona et beneficia dei. Videte ergo inuitabilem necessitatem
hois accipientis dona et beneficia dei et primum et incessan-
tilem. Videte quod deus liberaliter et incessanter et gra-

Necessitas acci-
piendi ob-
ligat homi-
nem deo.

Titulus. xvij.

tis tribuit sua dona et succurrit indigentie hois nunquam
desinit nunquam denegat. Rursus est alia necessitas et ma-
ior in homine. quod continue et incessanter indiget conseruari
manuteneri in esse quod de nihilo esset in nihil rediret
si non a manu dei conseruaretur ita ostensum est. Ecce ergo
quod homo summe indiget deo: quod sine ipso nullo mo-
do potest esse: nec potest durare per unum momentum. Quod ergo
homo semper indiget deo et capit ab ipso incessanter et ne-
cessario omnia predicta. nec alius alius potest sibi dare illa
sequitur etiam tunc quod homo solum deo obligatur. et summe obliga-
tur tantum amico. summo et intimio: qui est in necessita-
te summa et continua non deserit neque desinit. Sic ergo
summa et extrema necessitas qua homo incessanter postulat.
concludit summam obligationem hois ad deum.

De ceteris conditionibus circumstantijs et proprietati-
bus istius obligationis.

Titulus. xvij.

Uia autem ista obligatio ligat hominem cum deo:
et dum magis cognoscit magis ligatur et hoc
est totum bonum hois quod sit cum deo ligatus: et ab omni
alia re separatus. quod nihil potest homini co-
gnoscere deum nisi inquantum ei et societur cum
deo. ideo summe utile est cogitare et cognoscere

circumstantias conditiones et proprietates istius obli-
gationis quantum fieri poterit: quod tunc querit suum bonum.
Uia autem est magnitudo dicte obligationis. et ubi oritur
sed sunt adhuc alie proprietates conditiones eius. Ultima
aliam conditionem est. scilicet primaritas obligatiōis: quod ista obli-
gatio est prima et preedit omnem aliam obligationem: et ideo
omnis alia obligatio uera et iusta fundatur in ista et ideo est
in ista obligatione fundatur ius primum et prima iusti-
cia. et ab ista oritur prima actio. Item ista obligatio est
infallibilis et indelebilis et immortalis ac incorruptibilis
et certa et scriptura eius ineludibilis. quod scripta digito
dei in quolibet creatura in ipso homine. et in corpore et in
anima. et oibus patens et quilibet potest eam legere in libro
nature. Item oibus est communis et generalis et natura-
lis. et ipse homo et omnes creature dicunt et sunt testi-
monium verissimum huius obligatiōis et ideo nullus
potest negare. Alterius hec obligatio est obligatio to-
tius uniuersi et pro toto uniuerso. Sunt autem multe alie
conditiones: que de presenti relinquunt. quas quilibet per
se potest inuestigare. Et sic cum adiutorio dei manife-
sta est obligatio hois inquantum homo est ad deum. cum suis
conditionibus et circumstantijs.

Hic ostenditur quid homo deus tenet ac obligatur deo
dare pro oibus datis et acceptis.

Tit. xix.

Necessitas conser-
uationis obligat
hominem
deo.

Tit. xvij.
fine.

Titu. c.
Tit. xvij.

Primari-
tas obli-
gationis
hominis

Noniā autē demonstratū ē hominem in-
quātū hominem esse verissime ⁊ summe
obligatum ⁊ debitum deo pro oībus que
accepit. ideo necesse ē demonstrare qđ de-
bet homo dare deo quia oīs debitor ⁊ qđ
est obligatus. ad aliquid est obligat⁹ et

aliquid debet. Et qđ hō soli deo est debitor et obliga-
tus ⁊ qđqđ hī accepit ab eo. id tenetur dare deo et re-
tribuere qđqđ pōt. ⁊ oē qđ p̄ciosius ac melius hī. ama-
bilius ⁊ nobilior qđ possit dari ⁊ meliori mō quo pōt
Ergo quicquid hō hī se qđ possit dari. iā est deo totū
tū debitum ⁊ obligatū de iure nature. Considerare au-
tem op̄vtrū habeat aliquid qđ sit proprie suū qđ pos-
sit dare ⁊ sit deo acceptabile. Et necesse ē qđ ita. Quia
postqđ ostensum est infallibiliter hoīem esse summe
obligatū deo de iure nature. immo noscitur tot⁹ obli-
gatus. ⁊ cū hō cognoscat se totū obligat⁹ ⁊ verissime
cognoscat se oīa accepisse que hī se qđ necesse ē qđ
hō habeat in se aliqd naturaliter qđ possit dare ⁊ re-
tribuere deo. p̄ficijs acceptis. aliter inuani ēēt obli-
gat⁹ ⁊ obligatio naturalis ēēt frustra qđ ē impossibi-
le. ⁊ hō esset naturaliter cōstitutus in maxima pena. qđ
cognosceret se oīa accepisse. ⁊ per p̄ns obligatū esse
debitorē. ⁊ tñ nihil hīe vñ posset soluere ⁊ recōpensa-
re p̄ tātis b̄ficijs acceptis cōtinue ⁊ incessanter. ⁊ tñ
velleret nō posset qđ naturale est qđ oīs qđ accipit aliqd
b̄ficiū qđ ille vñ ⁊ desideret aliqd retribuere p̄ illo.
Que autē maior pena qđ se cognoscere debitorē ⁊ esse
obligatū ⁊ velle soluere. ⁊ tñ nō hīe vñ posset soluere.
Ergo ē necesse qđ hō hēat aliqd qđ possit dare p̄ oīs
qđ accepit. Et qđ nullus vere iuste ⁊ p̄prie pōt dare ali-
cui qđ nō est vere ⁊ totalit̄ suū. qđ aliter nō esset donū
p̄fectū neq; recōpensatio. neq; retributio pueniens. nec
ē acceptabilis. ideo necesse ē qđ hō hēat aliqd qđ sit tota-
liter ⁊ p̄prie suū ⁊ qđ sit in mera ⁊ libera sua p̄tate
et dominio. nihil autē pōt dici qđ sit vere ⁊ p̄prie suū qđ
possit ab eo auferri aliquo mō. aut tolli p̄ violentiā ipso
nolente ⁊ iusto. Si autē hō nō hī in se tale donū qđ pos-
sit dare nō erit acceptabile deo. qđ op̄q; retributio ⁊
recōpensatio correspōdeat obligationi et modis et
cōditionibus ipsi⁹ dātis. Et qđ deus dedit libere. spon-
te. ac voluntarie ⁊ gratis sine necessitate. sine coactio-
ne. ⁊ ex sincero ⁊ purissimo amore. ⁊ ex tali libertate ⁊
spōtanea volūtate. ⁊ tali amore tāq; a radice. tota est
obligatio ideo necesse est qđ retributio et recōpensatio
cōformis sit et correspōdēs. s. qđ sit libera. spōtanea vo-

Tit. xcvi.
hō hīa
tura a
liquid qđ
pōt deo
reddere.

hō ha-
bet aliqd
qđ est to-
taliter et
p̄prie suū

Retribu-
tio hoīs
debet ēē
libera et
volunta-
ria.

luntaria ⁊ nō coacta. Vñ nullū donū est acceptabile
nisi tale. qđ pcedat de intimo cordis affectu. Cōp̄
autē inq̄rere si hō habeat tale donū. ⁊ aliqd qđ sit vere
⁊ p̄prie suū ⁊ in suo dominio ita qđ nemo possit ab eo
tollere illud iniusto. Vñ talis res nō pōt esse aliqd ex-
tra hoīem. qđ oīa que sunt extra hoīem possunt tolli
ab homine per violentiā ipso nolēte. ⁊ deo nō sunt ve-
re ⁊ p̄prie sua nec in sua mera ⁊ libera p̄tate. q̄re de il-
lis nō pōt fieri recōpensatio deo. Alter⁹ talis res nō
pōt ēē corp⁹ hoīs. nec aliqd de ei⁹ corp⁹. nec vita cor-
p̄alis qđ ⁊ totū corp⁹ ⁊ qđlibet mēbrū ⁊ vita hoīs pos-
sunt tolli ipso iniusto ⁊ p̄ violentiā. ⁊ per p̄ns nō sunt ve-
re ⁊ p̄prie sua. nec i sua mera p̄tate. Nec etia⁹ oīa ista
sunt maxie p̄ciosā ⁊ optima qđ habeat hō ⁊ hō vñ dare
optimū qđ hī. ⁊ qđ p̄ciosi⁹ ⁊ meli⁹ existit. Restat qđ
talis res sit aīa. vel aliqd qđ sit in aīa. Vñ autē pōt ēē
tota anima. qđ quedā eius partes et virtutes sunt cō-
iuncte cū corp⁹ ⁊ organo corp̄ali. Et id ille partes et il-
le virtutes nō sunt i libera ⁊ pura p̄tate hoīs sicut nec
corpus. Restat qđ illa pars sit nobilior et potior pars
i p̄ns aīe. vel sit in illa pte qđ est sepata a corp⁹. i. a car-
ne ⁊ organo corp̄ali ⁊ nullo mō sit cōiuncta cū carne.
Hoc autē est liberū arbitriū. qđ ē res nobilissima et p̄-
ciosissima in aīa purū spūale. ⁊ hoc cōuenit cū deo spī-
rituali ⁊ nullo mō corp̄ali. Sed i libero arbitrio sūt
due partes. scz intellectus et volūtas. et sola volūtas ē
libera. spōtanea. ⁊ in ipsa est mera libertas ⁊ dñum.
imperii. ⁊ nulla coactio vel violentia pōt in ea esse. qđ
sola domina est sui ipsius. ⁊ dominium pcedit a volū-
tate. aliter non esset dominii⁹. Ergo talis res quā q̄ri-
mus erit voluntas vel donū liberale et spontaneū. qđ
sit in pura ⁊ mera libertate et dominio volūtatis. Ta-
le autē donū est amor solus. pcedens libere et sponte
a volūtate. Sola autē voluntas potest dare. ⁊ primum
quod dare potest est amor. Ergo amor est primum donū
voluntatis et maius ⁊ p̄ciosior qđ sit hō ⁊ p̄prie suū nisi
amorem qđ est in ipsa sola voluntate que sola est dñā
impatri⁹. ⁊ regina. habens imperiū ⁊ dominii⁹ in ho-
mine. Ergo amor est totus thesaurus hominis. et ho-
norabilior. p̄ciosior. carior. ⁊ propinquior qui sit in ho-
mine qui dare pōt. Inuenimus ergo rez quā quereba-
mus et talem qualem inquirebamus. nō est extra hoī-
minē sed in hoīe nō est extra hoīem. neq; i corpore. s.

Quid sit
illud qđ
pe sit ho-
minis.

Titu. cix.

Volūtas
te et amo-
re retri-
buimus
deo.

Totus amor
te
nerur ho
mo dare
deo.

Titulus. c.

in ala. nec in tota aia sed in suprema pte aie et nobilit
fima. Habet ergo hō in seipso aliquid et in sua potesta
te qd dare pōt deo. et de quo pōt retribuere et recōpe
sare ei. Tenetur ergo homo et obligatur deo soli re
tribuere et dare sibi totū suū amorem quantum pōt. et
meliori modo quo pōt cuius solus est et totaliter. Tot
us ergo amor hominis est deo debitus et obligatus
de iure nature. Inuenimus ergo rem quā hō dicit et tene
tur deo dare et retribuere p omnib⁹ acceptis et donis
dei scilicet ipsum amorē liberalē ac spōtaneū et totū.
¶ Qd sola amoris retributio est conuenientissima re
tributio et magis acceptabilis deo. Titulus. c.

Tit. cxi.
Tunc. c.

¶ Quia aut declaratu ē iā in pcedētib⁹ q
ex parte dātis. s. dei duo pcesserūt. s. amor
et dona eius exteriora et manifesta. et q
amor dei pcessit oia dona qz nisi pcessit
et nihil datū fuisset a deo et sic nihil ab
hoīe acceptū fuisset primū ergo qd dedit deus hoī est
amor su⁹. et exinde p amorē oia data sūt et accepta. Om
nia q sunt data per amorē. Et qz amor requirit amo
rē. et amare requirit amari de sua natura nec aliter satis
fit amor nisi per amorē. immo congruit nisi sibi redda
tur amor p amore. id reddendus est amor. Qz etiam pri
mū donū dei est amor eius et est primū fundamentū
et radix oia dādi seqtur ex his q illud qd pri⁹ aī oia ē
cōueniētius dē retribuī et reddi ex pte hoīs ipī deo p
mo amātū. ut amor retribuatur p amore. et hō dicit pri⁹ ra
dici et fundamento et cause oīm donozū corrdere. s.
amori ipī dei. ut sicut de⁹ primo dilexit hoīez ante qd
aliquid daret ei. et exinde p amorē dedit oia q dedit. ita
hō dicit primo aī oia ipm amare. et dare sibi suū amorē.
et exinde p amorē dare oia alia ut correspōdat deo p
oportūabiliter et cōueniēter aliter nō eēt pportio neq
ordinata retributio nec p pīs deo placens. quia nihil
inordinatū placet deo. ¶ Itē etiam qz sicut amor dei
est liberalissim⁹ et pciōsissim⁹ sine cōparatōe. qz oia ala
dona exteriora et excellit ea in infinitū. ita quoqz ppor
tionabiliter amor liberalis ipī hoīs sine cōparatio
ne est nobilior. pciōsior. et amabilior qz oia q possit da
re et oia alia sine cōparatōe excellit. ergo primum qd dicit
hō reddere pro suo amore deo est amor liberalis sicut
amor dei est liberalis. Post qd hō habet fundamētū et
radicē quare ipsum debet amare. et quia de⁹ eū pri
mo amauit. si aliter eū amaret nō eēt cōueniēs cā neq
retributio. nec correspōdentia. neq acceptabilis
deo. ¶ Preterea ad cōfirmationē. Itā amor p se sine

Amor dicitur
retribuī
deo amā
ti.

Amor est
preciōs⁹
qd reddi
potest.

Titulus. c.

omnibus alijs placet. et est amabilis per se et per se ac
ceptabilis. p se iocūdus. p se dulcis. s. nulla alia per se
placēt sine amore. nihil amabile. nihil acceptabile. ni
hil iocūdū vel dulce sine amore. Timor em sine amore
nō acceptat nec honor nec alia dona. Amor em sp est
acceptabilis. nūq refutat nūq displicet. Et id quātū
cūq sit aliq⁹ potēs. diues et plēs⁹ oī bono. sp vult ama
ri. et sp vult hēre amorē. Itāq em refutat amorē. Et id
sequit q quis ipse deus sit potentissim⁹ et diuissim⁹
et plenissim⁹ oī bono. et tñ amari vult sp nūq refutat
amorē. Adagna imo maria res est amor. q solus p se ē
amabilis. p se acceptabilis. et nūq refutabilis. Debet
igitur talē rē pciōsissimā et acceptabilissimā retribu
re et dare deo post qz hz in se. et obligat deo dare qd qd
mel⁹ et dulci⁹ ac nobili⁹ hz. Cōcludit igit q sola amor
is retributio. est cōueniēs et acceptabile donum dei.
¶ Qd solus amor est in quo pōt hō correspōdere crea
tori. et de sili rependere vicem.

Amor sp
placet.

De⁹ sem
per vult
amari.

¶ Ti. cxi.

¶ Stāt magna amoris dignitas. pciōsitas.
et excellentia. qz solus amor est in quo et
ex quo hō p corrdere suo creatori. Quis
nō ex equo nec equali vel de sili repēdere
vicē. Un si de⁹ irascitur hoī. hō nō rira
scitur deo s ex pauerit si de⁹ redarguit hoīez. hō nō
redarguit deum. si etiam iudicat hominē. non reuēdi
catur ab homine et sic de alijs. Sed videam⁹ de amo
re. Unde cum deus amat hominem. non vult aliud q
amari iterum. Vult ergo hominem sibi correspōdere
in amore. et de simili rependere vicem in quo osten
ditur maxima amoris pciōsitas. Quis homo nō pos
sit ex equo correspōdere. nec tñ amare quantum ama
tur a deo eo qz minor est et creatura. et ideo minus dili
git. immo si homo se totum cōuertat in amorem. nihil
adhuc erit in cōparatione amoris dei erga homines.
quia amor dei in infinitum superat et vincit amorem
hoīs. quātūcūq magnū. Attamen debet homo ex seip
so toto ex tota mente et ex tota virtute et ex toto corde.
correspōdere amorī creatoris sui. ut ipsum amet quā
tum potest ut ex toto seipso amet. et meliori et purio
ri mō q poterit. qz de⁹ pri⁹ p se vult amorē sibi retri
bui p suo amore et p suis bñficijs. Qd vult illū mūdissi
mū. castissimū. purissimū. sincerissimū et scitissimū cē.
sic amor su⁹ erga hoīez ē purissim⁹ et scitissim⁹ et sic de
alijs. Alr nō eēt corrdētia nec silitudo. qz eēt valde in

De⁹ ex se
toto debz
deū ama
re.

conueniens et turpe reddere deo pro amore suo purissimo et sincerissimo inuictum et corruptum amoris huius reddere amoris pro amore postquam huius et simile pro simili inquit potest. Patet ergo quod homo per amoris potest deo corripere et ei assimilari quod nulla creatura dei habet alia. Ad prima ergo est et dignissima res amor quia facit hominem deo similem.

Quo ordine quali modo obligatur homo dare deo amorem et ipsum amare.

Ti. xvi.

Quia autem hic tractauimus de debitis in speciali in quibus homo obligatur deo et uestigauimus omnia illa que homo tenet dare deo et tota cognitio eius illorum que debet reddere deo eius ex obligatione iam fundata in eternum. Et id si volumus habere veram et in

fallibilem certitudinem de omnibus illis que homo obligatur deo reddere, necesse est semper recurrere ad ipsas obligationes, quoniam ipsa est radix, fundamentum et origo, ac lumen indicans ad cognoscendum quid homo debeat facere et dare deo. Et id qui non cognoscit obligationem istam non cognoscit quid tenet et dare deo. Et quia obligatio eius ex dare et recipere, quod solus deus dedit et solus homo accepit, quoniam si deus nihil dedisset et homo nihil accepisset nulla obligatio esset, nec modus nec ordo nec forma reddendi et dandi deo debitum. Quia ergo ex modo et forma dandi et accipiendi. Et id si volumus cognoscere modum et formam et ordinem dandi et reddendi deo debitum obligationis, oportet considerare per quem modum, ordinem et formam homo accepit quod homo obligatur ex hoc quod accepit. Sicut et qualiter accepit sic et taliter obligatur reddere quod debet. Et quoniam homo primum donum quod quicquid accepit fuit amor dei, quia deus primo quod ipsum deo de nihilo formauit ipsum dilexit. Ideo homo primo obligatur et tenet reddere et dare deo amore suum ut probatum est. Ideo videamus modum formam et ordinem quibus obligatur homo et dare deo amoris. Cuius quod quicquid boni habet accepit a deo, ideo quod deus ipsum dilexit et nihil accepit a seipso, nec ab alio quam a deo ideo nullum obligatur nisi deo. Nec etiam subiecti obligatur dare aliquid quod nihil accepit a seipso, sed solum a deo. Et ergo sequitur quod homo debet suum amoris primo dare deo et non sibi primum, quod totum a deo accepit quicquid habet et dictum est. Ideo deus suum amoris dare deo, quod totum quod huius accepit a deo et nulli debet dare partem, quia a nullo alio aliquid accepit, et ergo primo deus dare deo. Et quia homo continuet et incessanter conseruatur a deo, et capit beneficium continuet ab eo, quia sine eo esse non posset, et quia omnes creature impendunt

creature impendunt sibi seruitium et beneficium sine quibus non posset durare per unum momentum. ideo sequitur quod sine intermissione et sine cessatione homo tenet reddere et dare deo suum amoris et ipsum amare pro omni momento. Patet ergo quo ordine quali modo obligatur homo dare amoris suum deo et ipsum amare, quoniam primo totaliter incessanter, et continue, et pro omni momento.

Quia creature omnes incessanter clamant ad hominem quod reddat deo debitum amoris quod debet et ostendit qualiter reddere debet.

Titulus. cxij.

On solum autem amor dei continetur, nunquam cessans erga hominem clamant continue, quod homo incessanter debet reddere beneficium et debitum amoris primo totaliter, fortiter, ex toto seipso, et ex toto corde, et quantum poterit, et meliori modo et puriori quibus poterit quod deus primo dilexit hominem, et inter omnes creaturas mundum dilexit deus hominem primo, imo in toto mundo non dilexit nisi hominem, quoniam totum mundum et omnes creaturas in eo fecit propter hominem, et sic dilexit solum hominem. Verum etiam omnes creature et totum mundum hoc idem clamant ad hominem incessanter. Sicut etiam totus mundus ex precepto et voluntate dei seruit homini, et etiam omnes creature impendunt seruitium et beneficium de meliori quod habent et totum quod habent melius dant homini, ut manifestum est per experientiam ita homo debet seruire deo, et impedere et dare de meliori quod huius et totum quod melius huius, sed illud, quod melius huius homo huius est amor ergo omnis creatura dicit quod homo debet seruire deo et dare deo debitum et fructum amoris tantum de meliori, quia ipse creature de meliori seruit et dant homini quod habent, et persequens homo debet seruire de voluntate et libertate sicut alie creature seruiunt homini ex voluntate et precepto dei meliori modo quo possunt et puriori et veriori et non ficto. Sic etiam homo debet seruire deo, et dare debitum amoris meliori modo quo potest, et sincerum non fictum. Ratio est sicut omnes creature ex ordinatione dei quantum possunt totis suis viribus et totis seipsum seruiunt homini et prestant beneficium ita etiam tenet homo in quantum potest totis suis viribus, et ex toto seipso seruire deo, et prestare seruitium et debitum amoris quod vere debet. Ratio etiam incessanter et continue sicut creature indefinenter poem modum die ac nocte et omni tempore seruiunt homini ex mandato et voluntate dei, ita et debet homo deo reddere debitum amoris incessanter, indefinenter, omni tempore, die ac nocte, et per omne momentum. Ratio hoc rationale est. Ratio rursus sicut omnes creature soli homini seruiunt, ita etiam homo debet soli deo seruire, et nulli alteri. Quia bonum quod facit creature bonum

homo debet
amare de
um melio
ri modo
potest.

mini. hoc faciūt pcepto et volūtate dei neq; aliud iton-
dant. neq; ad aliud ordinate sunt nisi vt seruiāt hoī.
Debet ergo etiā similis hō facere. et nō intendere aliud
neq; suā volūtate ordinare ad aliū q̄ ad seruitiū dei.
Itē ne ē creature faciūt hōi fuitiū acceptabile et gra-
tū. Ita similis hō dī dare deo acceptabile et gratū fuitiū.
Sed nullū est seruitiū deo delectabilis et placibilis
q̄ fuitiū amoris. Itē ē q̄ ad modū creature fuitiū
unt hōi fm ppiā naturā quā habēt et fm propriū
suū modū ita dī hōi seruire deo iuxta suā ppiā natu-
rā et ppiū modū sue nature. Et iō sicut creature ser-
uiūt hōi naturaliter et ex necessitate. et quasi ad modū
seruorū. q̄ ista est ppiā natura earū q̄ nō hnt liberta-
tē ita etiā hō dī seruire ex libertate. spōte. et bona et li-
bera volūtate. q̄ talis est sua natura vt sic agat. q̄ ali-
ter nō ageret vt hō. Et iō sicut creature fuitiū hōi. fm
q̄ sūt tales et suo mō ita hō dī seruire deo fm q̄ est talis
et suo mō. Itē seruitiū hois dī ē vt hois. et iō dī ē libe-
rū spōneū. et volūtariū et nō coactū. Et iō q̄cqd hō
dī dare deo dī dare libere spōte. et volūtarie. et nō co-
acte. Et q̄ nihil est magis liberū vel magis spōneū
ac volūtariū q̄ amor. qui nullo mō pōt ēē coact⁹ neq;
de necessitate dari. iō solū fuitiū amoris ē hois. et est
solū deo acceptabile. Et sic ergo est duplex mod⁹ ser-
uiēdi. vn⁹. scilicet ex necessitate naturalis. et alter ex volūtate
seu volūtari⁹. Prīm⁹ est creaturay erga hoies. Secū-
dus dī ē hois erga deū. q̄uis etiā seruitiū creaturay
ex pte dei mādātis. ordinātis et volētis sit liber et volū-
tariū. Videte ergo quōd ipe amor dei verissim⁹. pur⁹
et liberalissim⁹ et gratissim⁹ pueniēs hoies. et p̄tinu⁹ er-
ga hoies et vna pte. et ex alta pte seruitiū et officii q̄
faciūt creature soli hōi ex dei volūtate et ordinatione
et meliori q̄ habēt. et meliori. puriori. et veriori modo
quo p̄t et sine fictione. et forti⁹ quo possunt. ac totis vi-
rib⁹. incessanter. indefinēter et p̄tinue et p̄ oēm modū
placibilis et acceptabilis quo possunt. et scdm suā pro-
priā naturā et modū. Itā duo iquā clamāt incessāter
ad hoies. q̄ ipe dī et tenet seruire deo soli. et dare ei so-
li id meli⁹ q̄ hī et reddere et soluere ei solū debitū a-
moris mō meliori. puriori. veriori quo poterit sine fi-
ctione. fortius quo poterit. et totis virib⁹ incessanter
indefinēter. et cōtinuē in omni momēto placibilis. ac
ceptabilis quo poterit. et fm naturā propriā. et
suū modū. et iō libere et spōte ac volūtarie. Cla-
mant ergo incessanter iste creature. et dicunt ipsi hōi
quid deo reddere debet. et quale deo debet reddere

Hō dī ser-
uire deo ex
libertate.

Duplex
mod⁹ ser-
uiēdi deo

Doctrina et regula generalis docens hoīem qualr
et quomō debeat dare ac reddere deo omnia illa que
tenetur ei dare et reddere.

Titulus. cxiij.
Quoniam deus vult. q̄ sibi de f et reddat
illud quod sibi debetur ab homine. et in
quibus ei obligatur homo de iure natus
re. et hoc requirit et exigit q̄ sibi deatur
et solvatur eo modo quo sibi debetur. q̄
nihil est deo acceptabile. nec seruitium
ne aliqd aliud nisi sit per modū et formā sicut ei de-
betur. et ideo ne hō pdat tempus suū et seruitium ne-
cesse est q̄ cognoscat et sciat. quid qualiter et quōd de-
bet dare deo et exolvere omne q̄ ei debetur vt sit sibi ac-
ceptabile. Itud aut potest hō cognoscere infallibilr
per creaturas. quia homini seruiūt ex dei ordinatione
et volūtate ac bñplacito. qm in hoc q̄ deus fecit creatu-
ras. et ordinavit ad seruiēdū hōi soli. et ad dandū hōi
mini beneficiū significat et declarat q̄ ipse vult q̄ hō
similiter seruiat ei. et suo modo. Unde q̄ seruitiū crea-
turarū q̄ impeditur homini est p̄imum. ideo est re-
gula et doctrina secūdi seruitiū. q̄d homo debet redde-
re deo. q̄ seruitiū creaturay est iuxta dei volūtate. et
ideo est bene ordinatū. et tale quale ē dī. Et iō in om-
nib⁹ q̄ hō dī reddere deo. recipit p̄ exēplo et magistro
qualr creature inferiores seruiūt et dāt suū bñficiū
hōi. Ut arbores nō solū dāt fruct⁹ suos hōi s̄ dāt eos
maturos et dulces bonos et placibiles et acceptabiles.
et hoc ex ordinatione diuina et ad hoc laborant quia
hō nō acceptaret aliter. Itō em̄ homo acceptaret fru-
ctus immaturos virides et amaros. nec corruptos. im-
mo tales refutaret et dimitteret. ita q̄ arbores si uanum
laboraret. Ita p̄formiter dī hō deo reddere nō solū ser-
uitiū et amorē et timorē vel honorē. et q̄cqd aliud. s̄ ē
dī dare amorē matur⁹. dulce placibile. bonū verū et p̄-
fectū. Et ita de timore et honore et de omni seruitio. Et
ad hoc quātū pōt laborare dī. q̄ aliter de⁹ nō accepta-
ret. Itō em̄ de⁹ acceptat amorē corruptum neq; timo-
rem. neq; honorē. nec seruitiū. imo dimittit. et hō iua-
num laborat. Et sicut arbor es nō seruit hōi cū do-
lo nec cū fraude. sed simpliciter et pure sine aliqua fi-
ctione s̄ cū bōa itēride. vt sit ei acceptabile. Et est igit
regla et doctrina certa et infallibilis et gñalis hōi. q̄ ita
dī se habere erga deū ad dādū sibi seruitium. amorē
timorē et honorē. et oē q̄ dī suo mō. sicut creature infe-
riores se hnt erga ipm hoies ad p̄stādū ei seruitium et
bñficiū suo mō. et ad hoc quātū pōt debet laborare

Hō debet
dare deo
amorē in
tegrum.

Titu. cxy. De redditione hominis obligati

Et sicut creature seruiri ei ipse seruiat deo suo mō. nec cessare dicitur donec ita faciat. Et sic hō pōt cognoscere p creaturas inferiores. qd nihil fictū. dolosum fraudulētum. corruptum vel impurum est acceptabile deo. sed magis odibile vel refutabile.

¶ Quid nulla pōt esse excusatio de nō reddēdo et exoluēdo debitū cōtinuū amoris deo nec ppter penurias vel impotentia neq; fatigationē seruiri seu laboris penā.

¶ Titulus. cxy.

¶ Quoniam autē hoies hñt aliquālibet liberum arbitriū et in hīs de libertate volūtatis vñ sicut alter cū nullus possit cogi ex volūtate. q; hec est ppria natura volūtatis vt cogit nō possit. Et exinde sequit qd libet est dñs sue volūtatis et pñs cū amor pcedat a volūtate ppria fin purā libertatē. sequitur qd libet est dñs sui amoris qd libet et pōdare cui voluerit. et nullo mō impediri qd volūtate. ¶ Et cū volūtatis semp habeat amorē et sit plena amore. neq; vñq; deficit in amore. nec diminuitur ppter amorē. q; etiā hō cōtinue et incessanter obligat reddere deo cōtinuū debitū amoris de iure nature. vt certissime pbatū est. Exinde sequit qd nulla pōt esse excusatio alicui hōi de nō reddēdo et exoluēdo deo debitū. Istud em̄ debitū amoris nō pōt propter aliquā impotentia aut penuria impediri. qn hō poterit istud semp et incessanter exoluere. nec bibēdo nec comedēdo. nec operādo. Et sic sicut semp obligat amare deū. sic pōt si vult incessanter et cōtinue. sine ipsis dimēto ipm amare die ac nocte. et omni mōmēto. et in omni loco. ¶ Rursum. q; in amādo nulla est fatigatio. nullus labor. nulla tristitia. nullus dolor. nec aliqd redit. immo releuat a pena et a labore et a fatigatione et a tedio. et oēs labores alleviat ac reddit eos suaves. q; dulce ē amare et delectabile dat gaudiū et leticia. Et exinde sequitur qd nulla pōt esse excusatio alicui de nō reddēdo et soluēdo deo cōtinuū debitū et seruiriū amoris cōtinue et incessanter. neq; ppter fatigationē neq; tedii seu penā laboris et cōtinue amādo. In oibus autē aliis operationib; est fatigatio. labor seu pena ac redit ppter terq; i amādo. Et ex hoc cognoscere pōt hō qd iter obligationis debitū et radicale primum et principale qd tenet reddere et exoluere p bñficiis acceptis. non est graue neq; pōderosum nec importabile. imo leuissimū. suauissimū et delectabile valde. Et hoc sūme manifestat summa dei dulcedo et benignitas dei erga hōiem qd nō voluit hōiem obligare ad rē penosam. laboriosam et fati-

Tit. cxy.

Cōtinue et semp tenemur deū amare.

Titulus. cxy. et cxyi.

gabilē. Cōdudat ergo qd nulla pōt esse excusatio de nō reddēdo et exoluēdo debitū cōtinue amoris deo nec ppter penuria. impotentia nec fatigationē seu laboris penā. ¶ Quid omne debitū et oēs seruiriū qd obligat et dicitur deo reddere et soluere reddat et reuertit in solā hois utilitatē. bonū et cōmodū. ¶ Titulus. cxyi.

¶ Quia vero in partib; pcedentib; insallibiliter demonstratū ē. deū esse infinitū. plenissimū. pfectissimū. et nullo idigentē. q; h; i se omne cōplemētū. id indigere nō pōt aliqd neq; seruiriū neq; utilitatē aut cōmodū. Ut qd seruiriū iserioz creaturarū nō sit vanū pmo em̄ venit ad magnā utilitatē hois. ac bonū et cōmodū. vt expiētia manifestat. seq; qd fuitiū hois qd tenet exoluere deo. nō dicitur esse vanū et inutile. imo dicitur esse ad maximā utilitatē et ad maximū bonū et cōmodū et pñficiū alicui. Si em̄ tā vtile et fructuosū ē fuitiū creaturarū. nōne magis sine cōpātōe fuitiū hois excellit creaturas. et ē vtile et fructuosū. et maxie dicitur seq; aliqd utilitatē et pñficiū. et de tāto qd hō excellit alias creaturas iserioz. Et q; fuitiū hois nō pōt venire ad dei utilitatē. q; deū nulla idiget utilitate nec idigē pōt. seq; qd totū fuitiū hois qd redit deo reuertit in utilitatē ppriā et nō dicitur pñficiū cū fuitiū iparū creaturarū reddat in magnā utilitatē et pñficiū hois. seq; qd fuitiū hois reddat in maximā utilitatē et est imabile cōmodū hois. Et sic tā fuitiū creaturarū qd fuitiū ipsius hois ad deū. totū venit et reddat in pñficiū et utilitatē hois. Et ppter hoc hō dicitur magis idigē nari totz virib; ad deū finēdū. Tñ magis tenet hō si bñficiū ad suā utilitatē ppriā qd alie creature tenent sibi et cū alie creature seruiriū hōi ad ipm utilitatē qd hō dicitur magis fuitiū deo ad suā ppriā utilitatē. alit hō est p seipm. ¶ O admirāda dei bonitas et amor erga hoies. qd totū ordinavit ad bonū hois et cōmodū et utilitatē et nō superflū. Et ex hoc homo maxime obligatur deo vt eum diligat et amet sine mensura.

¶ De cōparatione istorū duozū seruitoriū iad hōiem et inter se.

¶ Titulus. cxyi.

¶ Quoniam et duo sunt fuitia. pñmū ē seruiriū creaturarū ad hoies. scd; ē fuitiū hois ad deū. et cū a bñficiis ad bonū hois vt dictū ē id opz videt quod cōparatā ipz hoies et qd iter se differat. Tñ pñmū fuitiū. creaturarū ad hoies ē naturale et ex necessitate nō ex libertate. q; creature ex necessitate et naturalit fuitiū hōi neq; pñt oppositū facere. scd; fuitiū fuitiū ad deū. ē volūtariū et libez. Et exinde seq; qd fuitiū ad deū.

Tit. cxy.

Omne seruiriū dei reuertit in nostram utilitatē.

Tit. cxy.

Seruiriū hois ē remuneratū.

creaturarū nō est remunerabile neq; pmiabile q; nō
est factū ex libertate. Ad creaturā nō sūt remunerabiles
definitio hoi i pso. s; fuitiū hoi eo q; ē voluntariū et
ex libertate nō ex necessitate coactionis. ē d natura sua
pmiabile r remunerabile. Itā de tāto fuitiū hoi q; l
pendit deo ē nobili r alti. d q; nō libertas excedit fuiti
tū r necessitatē. Uñ quis hō tenet r obligat seruire
deo ex debito. attū q; hoc seruitiū ē libe r spōtanē.
id ē remunerabile. P; g r manifesta ē d fā istorū duorū
fuitiorū inter se. Et restat ppare ābo seruitia ad ipm
hoiem cū ābo sint ad suā utilitatē r pmodū. r pside
re opz hō sint necessaria ista duo fuitia hoi. r qd hō
recipit p pmū seruitiū r qd p scdm. r p qd recipit mai
bonū r qd ē sibi mai⁹ necessariū r vtile an primū rei
scd; . P; opz q; psideandū ē q; hō nō solū idiget eē r
durare in eē. imo etiā idiget bñ eē. r optimū eē. Talis
est em natura hoiē q; nō pōt pferari nisi habeat bñ eē
r optime eē r ad hoc ptnue laborat q; tū p. Q; g hō i
diget durare r pmanere i eē. imo idiget bñ eē. nō sunt
duo fuitia q; respiciūt boies. pmiū. f. creaturarū res
piciat eē hoi. r durationē ipsi⁹ eē. Scd; fuitiū hoi res
piciat bñ eē hoi. r optie eē hoi. Creaturē ei fuitiū hoi
vt sit r duret r pmaneat i eē. r ipe hō d; fuisse dō. vt ei
bñ sit r optime r vt p tale fuitiū recipiat bñ eē r opti
me a deo. Uñ cū vtrūq; seruitiū sit ad bonū hoi r hō
nō pōt hfe neq; recipe alia bona nisi ista duo. f. durare
in eē. r hfe bñ esse seq; q; ista duo fuitia sūt ppt eē
r ppter bñ eē hoi r cū p pmū fuitiū. f. creaturā hō
pmaneat r duret i eē. seq; q; p scdm fuitiū cū sit mai⁹
r excellēti⁹ hō recipiat bñ eē. Sicut mai⁹ ē bñ eē q; eē.
ita mai⁹ ē seruitiū scdm q; pmū. Quēadmodū q; serui
tiū creaturā est hoi cōtinue necessariū vt duret r p
maneat i eē. ita necessariū ē hoi vt ipe ptnue seruiat
deo vt habeat r recipiat bñ eē. Et quēadmodū si fuiti
ū creaturā deficit hoi. hō statim mori⁹ r pdit suū eē
vt experientia manifestat. q; hō nō p durare p vñū mo
mentū. si deficiat ei aer vt terra. ita filr si deficiat serui
tiū qd hō d; facere deo r hō nō seruit deo. statim pdit
hō suū bñ eē. r acq;rit male eē. Sicut g ex defectu serui
tiū creaturā pdit hō suū eē. Ita p defectu ppiū ser
uitiū sui qd d; facere deo pdit suū bñ eē. Et id sicut d;
hoiem mori qñ pdit suū esse ita d; mori. r magis qñ p
dit suū bñ eē. Ad hō q; nō seruit deo mori⁹ ē. Sicut q;
creature indefinēter seruiūt hoi vt duret i esse ita ipe
incessanter d; seruire deo. vt ei bñ sit r habeat bñ eē.
Itē sicut hoi nihil pscit esse nisi habeat bene esse. ita

Seruitiū
creatura
rū sit hō
vt habeat
at esse.

Seruitiū
hois qd
facit deo
ē sibi ad
bñ esse.

Ad serui
ens deo
mori⁹ ē.

nō pscit ei seruitiū qd faciūt ei creature. nisi ipse ser
uiat deo. Et quēadmodū magis est necessariū hoi et
magis amabile bñ esse q; esse tm. ita magis necessariū
est hoi seruitiū qd ipe d; ipedere r deo. q; seruitiū qd si
bi faciūt creature r magis amabile. Sicut g idiget hō
plus bñ eē q; esse tm. ita plus idiget seruitio qd d; ipē
dere deo q; seruitio creaturā. Sicut g se hō bñ esse ad
esse ita seruitiū qd hō facit deo. se hō ad seruitiū qd si
bi impēdūt alie creature. Et quēadmodū esse est ppt
bñ esse. ita seruitiū creaturā est ppt seruitiū qd hō
facit deo. Et id sicut creature sūt vt seruiat hoi. ita hō
est vt seruiat deo. Ad si scdm seruitiū deficiat. pmū est
frustra. Ad pditū ē seruitiū creaturā. qñ hoi seruiūt
nō seruiūt deo. Et talis hō inquātū i eo est frustrat to
tū vniuersū. Et sicut ordinatū ē q; hō nō possit dura
re in esse nisi creature seruiat ei. ita ordinatū est q; hō
nō recipiat bñ eē nisi fuit deo. Ecce g qñter ista duo
seruitia hñt cōparationē adinuicē r ad hominem.
C; per seruitium creaturarū homo pōt quasi ad
oculū videre q; necessario de⁹ est. qui manuteneat oia
in esse.

Et q; hō nō pōt durare nec pmanere i esse
neq; alie creature nisi ipsas manuteneat
in esse de⁹. r etiā hō nō pōt pmanere i eē
neq; durare. nisi creature manuteneant
ipm in esse. vt experientia manifestat. Si
em hō q; maior est r nobilior nō pōt manuteneri neq;
perdurare nisi a creaturis manuteneat. q; sunt multū
inferiores eo. sic etiā impossibile est vt alie creature ma
nuteneantur absq; adiutorio alicui⁹. ergo essent maio
res hoi. q; hō esset indigens. r alie creature nullo in
digerēt. S; hō nō manuteneat creaturas inferiores. im
mo manuteneat ab eis. ergo sequit q; aliq; alius manu
teneat ipsas creaturas vt duret in esse. et per pñs ille
idē manuteneat hoiem. q; manutenedō hoiem manuteneat
net creaturas ppter hoiem r manutenedō creaturas
manuteneat hoiem scd; de⁹ ppter hoiem. Et p pñs sequit
q; homo tenetur deo primo p se r pio omnib; creatu
ris r etiā creaturis ppter seruitium earum.

C; per ista duo seruitia totus mūdus est obligatus
vntus et mirabiliter ordinatus deo r cum deo.

Et Titu. cxiij.
Ecce mirabilē obligatōē et mirabilē ordi
nē in vniuerso p ista duo seruitia. q; crea
ture inferiores seruiunt hoi. r sunt ppter
hoiem r seruiēdo homini sunt collegate r

Q; hō ser
uiat deo
ē sibi ma
xime ne
cessariū.

Quomodo amor colligat hoies cum deo.

Tit. cxxij.

Duplex colligatio mundi cum deo.

igitur et cum hoie. Et sic primum servitium colligat oia inferiora cum hoie. Deinde hō dicitur servire deo p amorē: sic hō serviendo deo colligat cū deo: sicut alie creature serviendo hōi colligant cū hoie. Et sic scōz fuit colligatio hoies cū deo. Et sic obligatio amoris cōplet ac psumat ac colligat totū mūdū. Un pmo ab amore oia pcedūt: et pcesserūt. et in amore psumant. Et id amor pplet oia q pmo p amorē oēs creaturas ordinauit ad hoies: deinde hō p amorē pūgit et colligat cū deo. Et id si hō nō colligat cū deo ei serviendo tūc mūdus ē inordinatus et diligitur. Et hec duo servitia sūt ad bonū totale hois: et nō alicui alteri q: primum ad eē. scōz hō ad bñ eē: qm creature serviendo hōi nullā utilitatē recipiūt ab hoie, s; hō recipit totā utilitatē et cōmodū: nisi q nobilitatur serviendo hōi. s; hō serviendo deo recipit solā utilitatē et cōmodū servitii. ac nobilitat serviendo ei. Videre q hō per hec duo servitia totū mūdus est colligatus et vnus intra se. et cū deo et ad ipm ordinatus mirabiliter.

Ecce duas ligas mirabiles in mūdo. Pma est naturalis et necessaria: videlicet creaturay ad hoies. et hoc ex parte creaturarū: q necessario serviūt ei s; ex pte dei sit libera et spōtanea. Scōda liga. s. hois ad deū. est libera et volūtaria ac spōtanea. Et id pma liga semp durat et pseuerat qm ad creaturas. s; scōda liga nō semp durat neq ligat in oib; hoib; imo sepe frangit et desinit. Pma liga est pulchra magna et mirabilis: s; scōda est pulchrior maior et mirabilior. Pma liga est sensibilis et visibilis et oib; manifesta. s; scōda liga est insensibilis. inuisibilis et occulta. Pma liga est corporalis creaturarū ad hoiem et extrinseca. scōda liga est hois ad deū spūalis et intellectus et intrinseca. Itaq; de tāto scōda excellit primā. quāto spūale excellit corpale. Et sic apparet q hō est qdā mediū inter deū et inter creaturas p qd creature inferiores cōiungunt et redeūt cum deo et ad deū. Ecce mediū cōiūgens extrema. s. deū et hoiem. Et ex hoc appet q mirabilis et valde bona est obligatio hois ad deū: q totū cōplet. et psumat vniuersum et hoiem ad deū colligat et ab eo esse et optimum esse recipiat.

Ex prima obligatione et ex primo debito amoris hois ad deū. oris alia obligatio necessaria ad aliud debitū amoris.

Titulus. cxx.

Tit. cxxij.

Quomodo aut pbatū est pbatōe expimētal q hō dicit deo totū suū amorē: et q hec est obligatio ac principalis et primum debitū. et id sequit q soluere et redere ista alicui alteri est facere iniuste et p iusticiā: q

istud iuste tenemur reddere deo. Sequit exinde q totus amor hois sit dei iustissime. et deo totaliter obligatus et debitus. q nulli alteri poterit dari q deo. et si hoc fecerit tūc faceret p iusticiā iniuste: nec pōss pōt nisi iniuste pte sui amoris dare alicui. neq; amorē suū deo uidere. Et ex hoc sequit q hō nō tenet alicui creaturam redare amorē et debito ppter aliq bñficiā et seruitiū accepta. s; soli deo. et pōss sequit q nulla creatura faciat hōi aliq bñficiū. sed deus p creaturā. q ois creatura dei est. et ideo totū bonū qd creatura facit deus facit. qm aliter sequef q totū mūdus nō eēt obligatus deo. Et est sequef. q nullus hō hz subipsi attribuire. qm facit aliq bñficiū alicui: s; deo: nec d; exigere ex eo debitū oblationis. neq; amorē neq; honorē nec aliq bñficiū s; d; totū attribuire deo. S; qm hō d; deo pmo suū amorē dare tanq; sibi debitū et vere obligatū. id ē d; et obligatus amorē dare oib; his q dei sūt in qstū dei sūt. Et cū ois creatura sit dei. sequef ē q hō tenet amare oēs creaturas q dei sūt in qstū dei sūt et ad hoc obligatus et tenet facere q dei sūt in qstū dei sūt et primi debiti. Et sic ex pma oblatione et debito oris. scōda obligatio et scōz debitū: qd pntef in pma oblatione et id pntef nō ē alia obligatio nec aliud debitū a pma. Et q nō oēs creature sūt cōies. et tēter oēs illa est maior: q dei imago viua: et q portat suā imaginē et suā similitudinē. et id hō statim post deū d; et obligatus amare suā imaginē viuē. et illā creaturā que portat imaginē et similitudinē suā. q post deū sequit immediate imago sua. Et q hō inter oēs creaturas mūdi ē imago dei viua: et portat suā imaginē et similitudinē id immediate post deū d; dari hōi amor tanq; imaginē et similitudinē dei et ipsius viue creature. Quia sicut tenet amare deū. ita etiā tenet amare imaginem dei.

Et totus ordo creaturarum dicit et clamat. q hō est tota et cōpleta imago dei impissa et creata.

Tit. cxxij. Et q hō sit tota imago dei et cōpleta. cognoscere possumus p ordinē creaturarū. Un in creaturis ē ordo et in eis sūt multi gradus et tā declaratus est. et ois creatura aliq mō imitat deū. vna min⁹ alia mag⁹. Un magis imitat deū viuētia q nō viuētia et magis sensitiua q nō sensitiua. et magis ad huc intellectua q nō intellectua. Ergo cū in creaturis sit qdā scala imitandi deū s; magis et min⁹ et ad oculū videri pōt. et creature hnt ordinē iter se imitādo deū in natura. ita q in hoie est finis et stat⁹ et vltim⁹ gradus imitādi: q in ipso cōplef scala imitādis. signū ē. post q nulla creatura est supra hoies in hoc mūdo. et in isto ordine q in hoie

Deo tenemur totū amorē dare.

Hōi post deū debemus amorē.

Tit. j.

At cōpleta imitatio. aīr ei cēt iuanū ichoata scala imi-
tatiōis nisi ppleret. et p pñs seqđ qđ hō ē dei imago cō-
pleta et tota qđ i eo pplet scala imitatiōis. Et sic hō fm
suā naturā et in qđtū hō ē ē ipā imago dei tota et ppleta.
Sic sigillū spm̄it totā suā imaginē i cera. ita deī ip̄s
totā suā imaginē i hoīe. et hō totū deū respicit. Et sic
parēter ordo creaturā manifestat ip̄s hoīes cō ppleta
imaginē dei uiuētē. Et qđ tot⁹ de⁹ ē spūal et intelligibil.
id ē suā imago pfecta et ppleta ē spūalis et tota intel-
ctualis: et nullo mō corp̄alis. Et de seqđ qđ hō hēat
duas pres i se. i. corp⁹ et aīaz et aīa ē spūal et intellectua-
lis qđ hō ē imago dei ppleta s; aīaz. Et id cū hō post de-
ū teneat amare imaginē dei seqđ qđ post deū teneat
amare tanqđ dei imaginē spūalem et intellectualem.

¶ Qđ qđbet teneat obligat amare oēs hoīes. Ti. cxxij.
Et qđ oīs hō in qđtū hō sp̄s dei imaginē. et vt sic
qđbet teneat post deū et imaginē amare. et ex hoc
qđ qđbet portat in se imaginē dei. qđ qđbet d; amari in
quātū portat imaginē dei. et hoc siue sit amicus siue in-
micus. siue pficiat sibi. siue noceat sibi: qđ sp̄s est hō. et
p pñs vna dei imago et qđdū ē hō tādū ē dei imago.
¶ Qđ omnis homo obligat amare quēcūq; aliū sicut
seipsum.

Titulus. cxxij.

¶ Et qđ oīs hō obligat amare seip̄s. cor. i qđtū ē hō
imago dei vna: qđ cōlū est hō. seqđ qđ oīs hō teneat
amare oēs alter hoīes sic seip̄m. et im̄ sic seip̄m: qđ oēs
hoīes sūt vni⁹ nature in qđtū hoīes. et eodē mō sūt dei
imago et vni⁹: mit seqđ qđ oēs hoīes debent se amare
adiuicē tāqđ naturā vnā et vni⁹ dei imaginē. Et id qđ
bet d; reputare aliū tanqđ seip̄s et nō diuisus neq; di-
uersus ab eo. et oē bonū hoīs in qđtū homo et in qđtū dei
imago ē ē vnū et idē respectu oīm hoīm. et puenit vni
sic alti. et cū qđlibz teneat amare alter hoīes sic seip̄s. seqđ qđ
bonū qđ qđlibz vult sibi et optat sibi in qđtū ē hō et ima-
go dei. hoc ē d; velle et optare oī hoī in qđtū ē dei ima-
go. s; cū sit oīs hō eiūs ē nature cū ip̄o. seqđ ēt qđ inter
oēs hoīes d; ē magis liga de iure nature. et magis vni-
tas. pax et concordia: qđ oēs teneat se amare pp vnā cām
adiuicē. qđ sūt dei imago vna. et p pñs oēs hoīes de-
bent eē tanqđ vni⁹ hō et nō ples. Et qđ ista oblo et istud
debitū oriū a p̄lo debito et a prima obfione. et p quā ob-
ligati sunt oēs hoīes. seqđ postqđ prima oblo sit iustis-
sima et rectissima et de iure nature. et in iure nature sū-
data. qđ ēt ista scđa oblo sit iustissima et rectissima et in
iure nature fundata. et p pñs sic prima oblo et primū
debitū ē prima iusticia. ita ista scđa oblo et scđm debi-

tū est scđa iusticia naturalis: et qđ cuiuslibet hō ē imago
dei s; aīaz seqđ qđ oīs hō teneat diligere aīaz alter⁹ sic
suā p̄riā. **¶** Et istis oibz p pñs in iua et ordinē natu-
re debet eē duo ligamina et vincula amoris in hoībz.
Primū d; esse hoīs cuiuslibet ad deū. qđ qđbet hō est
obligat⁹ dare amorē primo deo. Et sic d; ē obligatus
primo ac ligat⁹ deo p amorē. Scđm hō ligamē et vīcu-
lū d; ē oīm hoīm adinuicē p amorē. Et scđm ligamē
oriū a p̄rio. et nūte ill⁹ oēs hoīes debent se amare adin-
uicē: qđ sūt dei imago. et qđbet ē dei imago. Et id quia
scđm ligamē oriū a p̄mo si primū nō est scđm eē nō p̄.
et si primū sit necessariū scđm est. Et sic creature ligat⁹
eū hoīe seruēdo ei. et hoīes ligant cū deo eū amādo: et
p pñs tūc hoīes colligant inter se amādo se ad inuicē.
Et sic p ordinē vniuersus d; ē colligat⁹. Ecce mirabi-
lem ordinē. De⁹ dilexit primo et p̄mne diligēt hoīes.
et creature manifestāt p̄mne istā dilectionē seruendo
hoībz. et sic de⁹ trahit ad se hoīes amando et obligan-
do continue et per amorē tracti debent amare deū p̄-
mo. et exinde obligati sunt seinuicē amare cōtinue.
¶ Qđ istud debitū scđm seu obligatio amoris erga oēs
hoīes redundat et reuertit in solā hominis vtilitatez
bonum et cōmodum.

Titulus. cxxij.

¶ Vna hō iā pbatū est. qđ oē debitū et seruitiū qđ hō
obligat de iure nature reddere et exoluere deo re-
dūdat et reuertit i solā hoīs vtilitatē et cōmodū. Id ē
quid necessariū qđ cū ist⁹ scđm obitū qđ qđlibz hō teneat
alti oriū a p̄rio qđ hō obligat deo. qđ tñ totū redūdat
et reuertit i hoīs vtilitatē et nō dei. Et id seqđ qđ hoīes
dñt se amare adinuicē: qđ sūt dei imago: qđ totū ē ad
bonū et vtilitatē hoīs. Et qđ hoc ē primū qđ hoīes de-
bent et tenent facere. seqđ qđ amare deū p̄rio et hoīes qđ
sūt dei imago. ē p̄mū bonū hoīs radicale ac p̄ncipale.
Et id oē bonū ali⁹ hoīs necesse ēt oriū a p̄rio bono
tanqđ a p̄ncipio p̄mo et radicali. et qđqd nō oriū ab isto
bono nō ē verū bonū hoīs. Et sic appet qđ quātū plus
multiplicabit debitū hoīs erga deū et crescit. tāto mul-
tiplicabit bonū hoīs et cōmodū. et p pñs appet qđ oīs
scđa sūt pp vtilitatē hoīs et nō dei. et ip̄e hō nō ē pp al-
teri⁹ vtilitatē: s; pp seip̄m tādū ad suā vtilitatem.
¶ Qđ oē finitū creaturā idifferēt sine acceptiōe p̄soy
cui⁹ hoī finitū in qđtū est imago dei manifestat qđ oēs
hoīes adinuicē debent se reputat tāqđ vni⁹ hoīes. Ti. cxxv.
¶ Non solū ex nūte p̄rie oblonis qđ oēs hoīes sunt
obligati ip̄i se debent reputare vni⁹ hoīem. et qđlibz
d; se amare: et alterū sicut seip̄s imo ip̄e creature hoc

Duo sūt
ligamina
amoris.

Ti. cxxij.

idem significat et manifestat. Ipse enim creature que fa-
cere sunt propter hominem ad seruendum ei ex voluntate dei
nulla differentia faciunt in seruendo inter homines ac
beneficiu impediendo. immo quantum in eis est. non plus
seruiunt uni homini quam alteri. si equaliter oibus quantum in
eis est. non plus laborant pro uno quam pro altero. nullum re-
stat maiorem nullum minorem. non respiciunt neque nobiles ne-
que rurales. Ita hoc apparet manifeste discurrere per
creaturas. Ita sicut terra seruit rustico. ita et seruit re-
gi et filii oibus. Sicut aer aqua ignis. arbores plantae et ala-
lia. quantum in eis est. Et hoc maxime apparet in sole. qui
est nobilior creatura. quam plus super omnes creaturas seruit
hominibus. Ita ipse equaliter seruit oibus hominibus. non plus
uni quam alteri. Quid est ergo quod sic omnes creature differet
ter seruiunt oibus hominibus ex dei ordinatio. nisi quod omnes
hoies reputantur quasi unus homo et quod omnes homi-
nes debent se reputare tanquam unus hoies. Un creature ser-
uiunt homini in quantum homo est et creatura dei. id est equaliter repu-
tantur omnes hoies. Et id quod seruiunt homini in quantum ymaginem
est. sicut quod tale seruitium conuenit dei ymagini. et id hono-
rabiliter diligenter et pure homo debet accipere seruitium a crea-
turis in quantum dei ymago est. nec aliter est dignus quod ho-
seruiat. Et id talis modus tan nobilibus creaturis ple-
nus factus est propter hominem quod homo dei ymago est. et yma-
go dei tan nobilis et honorabilis est. quod tan nobiles et ex-
cellentes creature debeant ei seruire. Ita enim estimet homo
grate modum sibi seruiat nisi ex eo quod est ymago dei. et non
propterea quod talis vel talis est. Si ergo ille creature seruiat
homo in quantum homo potest dei ymaginem. multo magis vnus
homo debet alterum honorare et ei seruire in quantum potest dei
ymaginem viuam. et tanto plus quanto homo magis cognoscit
hoc. et in quantum homo sperat ex hoc aliquid sibi accumulare
premi. Creature ergo manifestat quod omnes hoies sub vna
vocatione. et propter vnam causam se debent amare ad inui-
cem quod vnus portat ymaginem dei sicut alter et sic se de-
bet reputare. ut et quasi vnus homo. Si ergo corde seruitium
creaturarum indifferenter sine acceptioe personarum. quilibet
homo seruit in quantum homo dei est ymago sequitur quod omnes ho-
mines se debent reputare tanquam vnus homo et per hoc
debent se diligere ad inuicem sicut seipsos. quod sicut hominem.
Et collectio eorum que dicuntur omnes homines debere se
reputare tanquam vnus.

(Titulus. cxxv.)

Concludam ergo quod caritas vnus solus dei
eternaliter viuens. cuius quilibet homo in qua-
ntum est vnus ymago et personis. et communis
amor ipsius dei erga omnes hoies in quantum
sunt hoies et sue ymagines. eadem acceptio

beneficiorum. eadem indigentia eadem obligatio et per eadem
causa qua quilibet homo obligatur uni et eidem deo.
eadem conservatio dei qua omnes hoies conservantur in esse
idem et eodem seruitium. Creature morantur cum hoie. et indiffe-
reter seruiunt homini sine acceptioe personarum. et in super et
conformitas et unitas eiusdem nature et nominis in oibus. hec
omnia si collecta. clarissime dicuntur et concludunt hoies omnes
debere se reputare ad inuicem tanquam vnus hominem et debere
hunc ad inuicem maximam unitatem. Et ex oibus supradic-
tis manifestat duplex fraternitas hoies. vna generalis
lis ad omnes creaturas. quod homo est creatura dei. et hoc esse a
deo. et alie creature filii id homo habet ratione illius originis ge-
neralis ab vno et eodem patre fraternitatem generalis et cum omni
creatura. Alia fraternitas est specialis inter omnes hoies. qui
sunt a deo tanquam ab vno patre. et quilibet est eius ymago.
Et ista est fraternitas maior quam esse possit.

Quod ex unitate quod debet esse de iure nature inter ho-
mines oritur fortitudo maxima et inuincibilis. Et cxxv.

Quoniam autem omnis fortitudo oritur ex unitate. et
debilitas oritur ex diuisione. quanto maior est
unitas. tanto maior est fortitudo et tibi est
summa unitas que debet esse inter hoies
oritur ex hoc primo quilibet homo est vnus
tus cum deo per amorem. et deinde quod quilibet est dei ymago
clara et viuam et vera. Ideo ex consequenti debet se inuicem
amare et habere unitatem. Et impossibile quod aliquis amet
deum quam amet ymaginem eius viuam et quanto magis amat
eius personam tanto magis amet eius ymaginem. Et id cum vnus
quisque homo sit dei ymago viuens. quanto quisque amat deum tan-
to et magis amabit quemlibet hoies et quanto magis vnus homo
amabit alium. tanto magis illi vnus. Ita unitas durabit
quoniam amor durat et amor semper potest durare. ergo
etiam unitas semper potest durare. Et exinde sequitur
quod inter hoies potest esse perpetua et perpetua unitas. quod ista
unitas quod puenit ex tali amore. facit hoies vnus. id mutat
vnus hoies in alium et transfert. et e contrario. En hoies habent
spem unitatem. et sunt in vnus quod non potest esse magis vnus.
Et quod ex maxime unitate conseruitur maxima fortitudo id ho-
mines dum sunt vnus per istum modum habent maximam fortitudi-
nem et inuincibilem. Et sic patet quod hoies dum respiciunt ad
deum inde vnus inter se. et sunt vnus et per hoc fortificant
inter se. ac magis fortificant et dum hoies respiciunt ad se
ipsos et non ad deum. si quilibet ad seipsos tunc diuiduntur inter
se. et fiunt plures. et per hoc debilitantur. et tota fortitudo
destruitur. quam solus oritur ex unitate. Ideo ista unitas est totius
boni hoies actio fortitudo. et quanto magis crescit tan-

Duplex
fraterni-
tas hoies

Inter ho-
mines fit
et perpe-
tua unitas.

magis crescit bonum hominis. Et qz ista unitas p
spouare. id bonu hois. pot eē ppetuū. Et qz oēs eē p
i ista unitate. id oēs possunt picipari vñu bonu in h
ne diminutione. neqz vñs ipediat aliū. Et tñ ista unitas
pcedat ex meravolūtate et libertate. id nō pōt destrui
per violentiā. neqz aliquā potētiā. Id sequit qm ea
est fortitudo sulcibilis. tñt bonu veru incorruptibile
et imortale. Videre ergo quātū bonu pōt puenire hol
et amore. et societate quā bz ad deū et ad hoies qz hoc
est totū bonu ipsorum hominum. perfectum et verum.
¶ Beatus epilogatus p dīctorū. ¶ Tñ. cxxviii.

¶ Prologatus autē gñaliter totū pcessum hu
nus libri iā dictū. videre possumus qualiter
prio incipiendo ab infimis creaturis: et a pri
mo gradu et inferiori scala nature ascēden
do. paulatī puenim⁹ ad verā noticiā et co
gnitionē dei inuisibile summe potētis. summe sapien
tis et summi boni. ita qz creature nos duxerūt et eleua
uerūt qñ p quādam scalā ordinatissimā ad deū crea
torē oim. itaqz ad vñū summū principiū et patrē et crea
torē oim. et iterū ipse creature dūcerūt nos pfund⁹ ac
intimius ad ipsum deū. qz duxerūt nos ad amandum
deum et in amorem ei⁹. et ostēderūt nos summe eē obli
gatos ipsi et ad eū totaliter amādū. Et sic quātū in
eis est. vmerūt et conhiberūt nos cū deo quasi matri
moniū faciētes. Deinde descēdim⁹ ab ipso summo crea
tore ad ipsos creaturas. ita qz amorē creatoris descē
dimus ad amorē oim creaturā. Quia amādo deum
creatorem. amamus oēs creaturas. et oia que sunt sui
inquārū sunt sui. Et sic amam⁹ oēs creaturas propter
ipsum. Et sic fit ascēsus et descēsus. Primo ascēsus
a creaturis ad creatorez. scđo descēsus a creatore ad
creaturas oēs. Primo enim amabam⁹ creaturas. qz
erāt pulchre et bone. et qz nobis seruiebāt. et ppter nos
Secūdo aut amamus eas ppter creatorem. Is qz sunt
ipsius et ipse fecit eas. immo et diligimus nosmetipsos
quia sumus dei. Et iste amor est pfectus. bonus durā
bilis. nobilis et pmanēs qz oritur a creatore nobilissi
mo. ab altissimo et a summo. Et sic apparet qz amor dū
dat primo deo nō pditur nō diminiuit immo crescit et
multiplicatur in infinitū. et exēdit sine mēsurā qz per
amorē dei amant oēs creature. et oia qz sunt dei. Et sic
oi a amantur p vñū amorē. et in virtute vñ⁹ amoris. et
nulla res est qñ sit amata p virtutē istī amoris. Et iō
amor noster dum datur deo est altissimus vniuersalis
simus et latissimus.

¶ Scientia de natura amoris. seu de eius conditione

bus. virib⁹ et p prietatib⁹ et de fructu a moris. ¶ Ti. cxxix.
¶ Quoniam aut manifestū est qz nihil habem⁹
in nobis qd vere nrm sit. et qd totaliter in
nra potestate cōsistat nisi solus amor. et p
pñs thesaurus nrm totū bonū nrm ē amor
bonus. et totū malū nrm est amor mal⁹.

¶ Qz postqz nihil habemus quod sit vere nostrum nisi
amorem. si tūc amor nō est bonus. qdqd tūc habemus
non est bonū et si amor nō est bonus. qdqd tūc habet
mus est bonum. Tñ si amor noster est bonus boni su
mus. si malus ē. mali sum⁹. Solus em amor facit hoies
bonū vel malū. Et sicut nihil mel⁹ ē in nobis qz amor
bon⁹. ita nihil per⁹ est in nobis qz amor malus. Qz et
nihil habemus in nobis qd sit vere nostrū nisi amorē
ideo quādo dedim⁹ amorē nostrum. oia dedim⁹ qz ha
bemus. et nihil amplius habem⁹ qd dem⁹. Et ideo si
pdim⁹ amorē nrm. qdqd hēm⁹ pdim⁹. et per pñs
pdim⁹ sumus. Tūc autē pdim⁹ amorē nrm. qñ dedi
mus eū illi cui dare nō debem⁹. Qz et totum bonū no
strum est amor bonus. et totū malum nrm est amor
malus. sequit qz virtus nō est aliud qz amor bon⁹. et vi
ciū nō est aliud nisi amor malus. Et ergo cū totū bo
nū nrm sit cōstitutū in amore. sequit qz qui bz sciētiā
et cognitionē de amore. bz cognitionem et sciētiā de
toto bono hois. et qz ignorat naturā amoris ignorat to
tum bonum hois. Ergo qz libet qñtū pōt. bz hñe noticiā
et sciētiā de amore. Et iō hic tradetur in speciali scien
tia et cognitio de amore. et de natura et cōditionib⁹ ac
prietatibus et fructu eius.

¶ Qz principalis fortitudo et p pletas amoris est qz
vnt amantem cū amato. et mutat. conuertit et trans
format amātes in rem amata. ¶ Ti. cxxx.

¶ Habet aut amor vim et virtutē vniendi. mutādi. cō
uertendi ac trāsfōmādi. Et ista est sua propria
natura et p dītio ille pabilis. Et ideo vnt amantem cū
re amata et transformat exinde et conuertit ac mutat
amātē i re amata. Et quīs hoc sit nobis notū. p expō
itiā. tñ p naturā amoris pñt nob hoc māifestari. Quia
amor de sui natura ē donū. et ē pñū donū. ita qz res
donabilis de natura sua. et iō nō pōt detineri qz nō est.
et qz amor nō pōt cogi. iō ē donū liberat⁹ et p dīte datū et
qz donū spōte datū ē illi⁹ cui datū ē ac totalit⁹ trāslatū
et transformatū i ei⁹ dñū et qz amor est tale donum. ipse
amor ē illius cui datur et transfertur in dominium rei
amate. Et ideo res amata possidet et obtinet i sua po
testate. in suo dominio amorem sibi datum libere ac
sponte. qz suus est postqz sibi datus ē. Et cū amor tra

Titu. cxx.

Solus amor facit homines bonū vel malum.

Amor de primus donum.

dat & ducat secū totā volūtātē. q̄ habet totū īperīū in
bole. id quō vadat ducit & trahit ac portat secū totum
boīem & per p̄s cūctūq; datur ipse amor dat tota vo
lūtās & totū hō. Et exinde apparet q̄ amor & voluntas
immutātūr. & cōuertunt ac transportātūr in dñm &
naturā rei amate. Et ideo amor mutat rē amātē i res
amatā & amātē cū amato vnit. & facit vnū de vobis q̄
amās sit vnū cū re amata p̄ vītutē amoris. Ecce ergo
q̄ magna ē fortitudo amoris & p̄prietās. q̄ h̄vī vnū
tūā mutatiūā. cōuertitiūā & trāsformatiūā vni⁹ & alter⁹.
¶ Quādo sit ista mutatio & cōuersio. Titu. cxxxi.

Ista autē cōuersio seu mutatio nō est natu
ralis nō est coacta nō est violēta. nō est pe
nosa ne laboriosa. sed est libera seu libera
lis spōtanea volūtaria ex liberalitate sciē
tiā placibilis & delectabilis & dulcis. Et quia
amor quocūq; vadat. semp vadit sponte libere volū
tarie. placibiliter. delectabiliter & dulciter. & id volūtas
que p̄ amorē vnit & cōiūgit cū re amata nō pōt sepa
rari ab ipsa nisi libere & spōte ac volūtarie. q̄ nō pōt
cogi. q̄ tūc nō est volūtas neq; amor. si cogere. Et ista
vno seu cōiūctio est fortissima q̄ volūtas nō pōt sepa
rari a re amata p̄ violētiā. s; solū volūtarie ac spōte. Tūc
autē amor mutat volūtātē in rē amatā tñ amor semp re
manet amor & liberalis amor. q̄ amor quocūq; vadat
semp remanet in sua natura. & volūtas semp remanet
volūtas. nec destruit cū mutat s; ipsa voluntas recipit
modū. formā. & naturā rei amate. & induit ac vestit re
sistētis rei amate & portat habitū ei⁹. & denominat a
re amata. q̄ talis est amor qualis est res amata. & ta
lis ē volūtas qualis est amor. Res est p̄rio amata dat
nomē amorī & volūtati q̄ volūtas de se nō est nisi vo
lūtas. nec bz aliud nomē nec amor nō est nisi amor
nec habet aliud nomē de se. s; res amata dat sibi nomē
sūū iquā mutat. Id si volūtas amat terrā. tūc dī ter
renā vel terrā. & amor dī terren⁹. Et si amat res mortu
as ac mutas tūc dī mortuas & muta. Et si amat res bruta
les & bestiales tūc dī brutū & bestiales & amor brutalis. Et
si amat bestes tūc dī būana & si amatoe tūc dī diuina &
amor diuina. Et ita hō pōt p̄ amorē mutari. trāsforma
ri. & pueri i aliā rē nobilioē. vel turpioē. liber & spōte
¶ Q̄ p̄ istā p̄uersionē & mutationē amoris volūtas po
test exaltari. nobilitari & ascendere supra se. & etiā pōt
vilificari. corrumpi. & descendere infra se. ¶ Titu. cxxxi.

Et recipit materiā & formā ei⁹. id ipsa voluntas ex
altatur

Unio
amoris
fortissima.
Amor de
notafare
amatā.

akatur vel deprimif. nobilitat. vel ignobilitat seu villi
ficat. ascendit vel descendit. fin q̄ res p̄rio amata est di
gnior vñ nobilio: q̄ volūtas sit vñ ascendit supra seipā
vel fin q̄ est inferior vel infra volūtātē. Vñ res p̄mo
amata pōt esse supior vel inferior. vñ equalis respectu
nostre volūtatis. Si q̄ volūtas de p̄rio amorē suū rei
supiori. maiori & digniori ac nobilio: q̄ ipsa sit tunc
ipsa mutatur & cōuertit in gradū nobilioē. ac sit nobi
lio: & dignior & ascendit supra se. Sed si det suū amorē
equali. nō ascendit. nec sit nobilio: q̄ ante. Si autē det
suū amorē rei inferiori & min⁹ nobili q̄ ipsa sit. tunc
ipsa vilificatur. & descendit a sua nobilitate & a suo gra
dū & a statu sue nature. q̄ semp mutatur & p̄uertitur
in rē p̄rio amatā. & ab ea denoiatur. Et quia oīa bona
mutatio seu cōuersio seu trāsformatio dī esse in meli⁹
& nobilius & in altius. tñ in inferius sibi. neq; in vili⁹.
id volūtas nra nō dī dare amorē suū nisi rei supiori &
nobilio: ac digniori et altiori q̄ ipsa sit. q̄ aliter non
mutaretur nec cōuertetē in nobili⁹ neq; ascenderet
Et q̄ nihil est supra volūtātē nostrā nisi de⁹ immediā
te. id sequit q̄ volūtas dī p̄rio dare amorē suū deo soli
et ipsa mutet & p̄uertat ac trāsformet i meli⁹ & nobili⁹
ac digni⁹. Hoc autē clare docet natura p̄ exp̄tentiā in
ipsis gradib⁹ q̄ amor q̄ inferiora & min⁹ digna mutat in
supiora & mag⁹ digna. & ea q̄ sūt i p̄rio gradu. vñ elemē
ta mutētūr & cōuertūtūr i res q̄ sunt scđi grad⁹ & res
scđi grad⁹ mutātūr i res tertij grad⁹ q̄a aqua terra et
aer mutātūr i arbores & plātas & ibi hñt eē nobili⁹ ara
bores p̄ fruct⁹ & plāte mutātūr i naturā alialiū. & ibi ca
piūt eē nobili⁹. Et sic ē ordo nature. Sic et alia mu
tātūr i res q̄rti grad⁹. vñ i hoib⁹ vbi capiūt nobili⁹ eē
q̄ in se. Ita ergo volūtas cū sit libera & spōtanea i sua
libertate. dī mutari i meli⁹ & in altiorē gradū. vñ ipsa
mutet i eē diuinū. alr ipsa faceret p̄tra totū ordinē vni
uersi. & p̄tra seipā. Quare tota natura clamat q̄ res
p̄rio amata dī eē de⁹ alr ei fieret iuria natural. cū sit
nobilio: & dignior oib⁹. Et sic p̄ q̄ nra volūtas p̄t ascē
dere vel descendere. nobilitari vel vilificari.

¶ Q̄ nulla res ē digna de se amore nfo. nec ei dī dari
p̄rio nisi bēat amorē quē posset reddere. & etiā posset
nostri amorē meliorare & nobilitare. Titu. cxxxiij.

Quoniam autē amor noster est donum nobilissim⁹
et dignissim⁹. eo quia est liberalissim⁹
et mutat ipsam volūtatem in naturam alterius in do
minum rei amate. ita q̄ res p̄mo pinata dominatur

Volūtas
dī p̄rio da
re amorē
suum deo

Titulus. cxxxiij.

Nullum
corpi
dignu
more
nfo

Solus
dignu
amore
nfo
ro.

Nulla
tura
dignu
amore
nostro.

voluntati nfe. qd nō est dignū nec iustū nec debitum
q res inferior beat dñi rei superioris. nec dñi ei. id eo
nulla res inferior est digna voluntate nfa amore nfo de
se nec p se. qd tūc dñi rei voluntati nfe. Et id q volunt
tas est intellectualis. et spūalis de natura sua. id ē supior
omni re corporali. id nulla res corporalis est digna amore
nfo. qre nec corp⁹ nfm. nec aialia. nec aurū. nec argē
tūz neq sol. neq luna. nec arbores. neq elemēta sunt
digna amore nfo liberali. Itē nō ē dignū q res eqū
dñi equali. s; cū voluntas nfa sit creatā. pstat q ois vo
luntas creatā inqstū est creatā est ei eqūis. id nullar vo
luntas creatā de se et p se est digna amore nfo. q tūc
haberet dñi voluntatis nfe. S; q solū dignū. iustū et
debitū est q res supior. maior et dignior beat dñi rei
inferioris et dñi ei. et q sol⁹ deus est supior voluntate
nfa ac maior. id ipse solus est dignus de se amore nfo.
primo et p se. Et sic p naturā amoris pcluditur. q solū
dignū est q de⁹ amef p se et p se a voluntate nfa. et nu
lia alia res. Rursus q amor est donū et primū donū et
totū qd bñm. et qd volūtas nfa b; et nihil aliud habet
qd sit suū. id qd dat amorē totū qd b; dat. et nihil re
tinet sibi. Et q nō est iustū. nō est debitū. q volūtas
det totū qd habet. et q nihil recipiat. cū em dat amorē
debet recipere amorē. cū amor requirat amorē. et volū
tas nō curat nisi de amore. q solus amor est bonū suū
et suus thesaur⁹. et id sequit q nulla res de se est digna
amore nfo liberali. neq ei d; dari amor nisi ipsa pos
sit red dere amorē. et cognoscere amorē sibi datū. et quā
tūz valet. Et q etia amor est donū volūtariū et liberū
id etia nulla res est digna amore tali. nisi etia habeat
volūtate per quā possit volūtariē et libere rependere
amorē. q liberalitas reqrit liberalitatē. Et ideo cōclu
ditur q nulla res inferior ac minor volūtate. est digna
amore nostro. nec ei d; dari amor. Quare sequitur q
nec terra. nec aqua. nec elemēta. nec aurum. neq argē
tūz. nec aialia. nec corporalia. sunt digna amore nostro.
quia nō habēt amorē quē possunt rependere. ac dare
pro amore nfo. Quare sequit q qd datur amor noster
talib⁹ reb⁹ q nō possunt reddere liberaliter. neq bñi
amorē liberalē. q volūtas recipit magis dāna. Primo
q volūtas efficit vltis inferior. corporalis. et recedit ac
degenerat a natura sue dignitatis et excellētie. et vlt
ac cōiungitur cū reb⁹ totaliter extraneis. q volūtas
mutat in re amatā. et efficit similes rei quā amat et ta
lis est sicut ipsa. Secūdo recipit magnum damnum et
perdit quicquid habet. quia perdit suum amorē. quia

Titulus. cxxxiij. de redditione hois obligati.

nihil recipit ab illis rebus. q nullū amorem pōt ab il
lis recipere cū nullū habeant et sic ipa volūtas cū amore
suo est extra patriā suā. extra naturā suā. et habitat in
terra aliena et extraneā vbi null⁹ est amor. et id paupri
ma denudata nihil habēs. ac mutata et cōuersa in res
extraneas. et id p dñi seipam. et ipse res nō dant seipās
volūtati. q nō possunt. et facit iniuriā reb⁹ nobilibus
et dignis suo amore. quib⁹ se noluit dare. Sequitur ex
istis q tales res nō sunt dignae amore nfo. imo est con
tra naturā dare eis nfm amorē q etia cū nfa volūtas
dat amorē nō solū requirit amorē. sed nobiliorē et di
gniorē qd dat. et etia q amor suus quē det nobilitate re
amata. Et q solus de⁹ qui est supior nfa volūtate pōt
nobis dare nobiliorē amorē q sit noster amor. et hoc dat nobis
in infinitū. q solus suus amor est infinitus et creat⁹. et nobiliorē
etia ipse solū pōt exaltare et nobilitare amorē nfm sibi
datū. sequitur ergo ex oib⁹ supra dictis q solus de⁹ et di
gnus amore nfo et nulla res inferior est digna amore
nfo. nisi poterit refundere amorē. et etia poterit melio
rare et nobilitare nfm amorē. Quare si sit res alia p se
amata q de⁹. sit deo magis iniuria naturaliter et ma
gis contemptus.

Quantū se exēdit amor seu volūtas. quātū se exten
dit res primo amata nec vltra ascendit vel descendit.

Titulus. cxxxiij.

Quoniam aut amor mutat amātē et volūtate
in re amatā et in suū dñi. itaq res amata
assimilat sibi volūtate et edicat ei suā simi
litudinē. et format eā sua forma. atq deno
minat ipm amorē. ita q ipse amor tot⁹ ē de
natura rei amate. et id q amor ē ita ligat⁹ et vnit⁹ cum
re amata. id volūtas trāformat re amatā i se. Id amor
nō pōt ascendere lupra re p se amatā. nec volūtas. eo q
ipse amor exēdit: se ad oia ad q se exēdit et respiciet oia ma
ta. et ad oia q sunt ligata cū ipa. et nō vltra. Et id quāto
res p se amatā erit magis cōiunctis. tāto ipse amor erit
magis vltis et cōis. et et volūtas. et quāto res p se amatā
erit magis picularis. tāto ei volūtas erit magis picu
laris et min⁹ cōis. Vbi q ipa volūtas p amorē trāfor
mat et mutat i re amatā et sequit eā. id res p se amatā
totaliter cōtinet et possidet ipa volūtate et h; totā posses
sionē amoris. Et sicut res p se amatā est vna. ita gñat
et fit nfm amor i volūtate q tot⁹ ē de natura rei p se
amate. ita q sic nō pōt esse p se res p se amatā. ita nō
pōt esse nisi nfm amor i volūtate. Id res q p se amat
edificat. plantat. stabilit et fundat primum amorē in vno

Solus
de⁹
nobis
dare
nobiliorē
amorē
q sit
noster
amor.
et hoc
dat nobis
in
infinitū.
q solus
suus
amor
est
infinitus
et creat⁹.
et nobiliorē
etia
ipse
solū
pōt
exaltare
et
nobilitare
amorē
nfm
sibi
datū.

Tit. cxxxiij.

Tit. cxxxiij.

Volūtas
amor
est
a re
amata.

luntate. qui est radix. caput & origo oim alioꝝ amoruꝝ
pullulat a volũtate. fit ergo in volũtate nra vna pma
radix oim alioꝝ amoruꝝ q̃ radix recipit suã virtutẽ totã a
re primo amata. & ab illo pmo amore pullulat. exẽdit
pcedũt oēs alij amores. Et ideo in aia su quedam ma
gna arbor amoris. cui⁹ radix est prim⁹ amor q̃ se mul
tiplicat in tot amores quot sunt res que hñt colligati
tiam cũ re primo amata. & oēs illi amores sunt inclusi
in illo primo amore. q̃ est basis & causa oim. Sicut em̃
ab vno semine seu grano pullulat infinita grana. ita ab
vno amore pullulat infiniti amores tanq̃ ab vno semi
ne. Et sicut oia grana que exẽdit de primo grano sum
unt illius nature cui⁹ est granũ. vñ exierũt. ita oēs amores
q̃ exẽdit de primo amore sunt illius nature cui⁹ est prim⁹
amor. Qualis est radix talia sunt oia que pullulant de
radice. Qualis est fons tales sunt riuuli. Et ideo si pri
mus amor fuit bonus. omnes alij sunt boni. & si iustus
iusti. & si ordinatus ordinati. Et si primus est malus et
corruptus. alij etiã erunt mali & corrupti. Et oēs non
sunt nisi vnus amor. q̃ nõ est nisi vna res primo ama
ta. & oia alia amata amant in virtute rei primo amate.
quia propter illam amatur. eo q̃ sunt colligata cũ ea.
& in omnibus nõ amatur nisi res primo amata. Et ex
inde sequitur q̃ necessario amat quicqd̃ coniunctum
est cum re primo amata. & necessario odio habetur q̃
quid est contra rem primo amata. & totodia generantur
quot res apparent cõtra eam. Sed tamẽ quia pri
mus amor est radix oim alioꝝ amoruꝝ. ideo sicut radix
semp̃ est occulta & nõ apparet extra. & oia alia q̃ exẽdit
de radice vidẽtur. ita primus amor est occultus. & non
apparet extra se. sed alij amores qui exẽdit ab eo sunt
valde manifesti & apparẽtes. ita q̃ res primo amata.
eo q̃ est prima. vehemẽtissime & fortissime cõiungitur
cum voluntate. & trahit totã ad se. & ipsa voluntas etiã
cõiungitur fortissime cum ea q̃ nihil est qd̃ impedit.
Ideo talis prim⁹ amor est ita fortis. ita solidat⁹ q̃ nullo
modo pot̃ destrui. nisi veniat alia res primo amata
& que primo ametur fortior & maior q̃ prima. et que ex
cellet totaliter rem primo amata. & eradicet illũ pri
mũ amorẽ a volũtate. Nec ipsa volũtas pot̃ hoc facere
nec vult nec pot̃ velle p̃ seipam. Et q̃ tota nobilitatio.
tota fortitudo & virtus & exẽsio oritur a re primo ama
ta. ideo quãta res primo amata est fortior. magis vir
tuosa. magis potẽs. ac magis vnita. & q̃ de⁹ est potẽs
simus. fortissim⁹ et immortaltissimus. virtuosissim⁹ ac
summe vnus. ideo qñ deus est res primo amata. & ipsa

Prim⁹ a
morẽ oc
cultus.

Amor di
est fortis
simus.

volũtas vnif ei primo p amore. tũc efficit potẽtissima
firmosissima fortissima & vnitissima. Et iõ tũc summe
cõfortatur & roboratur. Et hoc totũ fit virtute rei pri
mo amate que de⁹ est. Et tũc ab illo amore pullulat in
finiti amores. q̃ ille amor est cõmunissimus & vniuer
salissimus ad oia se exẽdens sicut de⁹. Vñ q̃ ois crea
tura respicit deũ & est dei. ideo ille amor prim⁹ qui est
dei. exẽdit se ad oēs creaturas. & amant oēs creature
in virtute primi amoris. Et sic amor dei qñ est primus
includit in se oēs alios amores. vt sicut ois creatura re
spicit deũ. ita ois amor creature includit i amore dei.
Si autem res primo amata sit creatura & nõ deus. tũc
amor primus est fundatus in creatura. & totus fm̃ na
turam creature. nõ se pot̃ extendere ad creatorem nisi
secũdario. & hoc ppter creaturam. ita q̃ deus non pos
sit amari. nisi in q̃tum respicit illam creaturaz primo
amatam & iunat eam. & habet colligatiã cũ ea. & ideo
non amatur tunc deus sed creatura. quia non amatur
nisi in virtute creature et propter creaturam. Cõclu
sum est ergo. q̃ quantũ se exẽdit res primo amata. tũc
exẽdit se volũtas & amor. & ideo sequitur q̃ primus
amor qui est vnus solus. radicat in volũtate & virtute
rei primo amate. que est radix. fons. origo & principiũ
causa & caput oim alioꝝ amoruꝝ. Et exinde possunt ex
trahi. concludi & elici multe alie conclusiones.

¶ Similitudo & exemplũ familiare ad oculũ. in quo
oia que dicta sunt de amore manifestantur. & hoc est q̃
se sic habet res primo amata ad voluntatẽ & amorẽ si
cut vir spõsus seu maritus se h̃y ad spõsam seu vxorẽ.

¶ Titulus. cxxxv.

¶ Vñ aut res pmo amata h̃y dñũt & p̃
cipalitatẽ ac supioritatẽ respectu volũta
tis nre. ita q̃ ipsa nra volũtas transforma
tur in eam. & ipsa res primo amata deno
minat. determinat & specificat voluntates
& amorẽ nostrum. & nobilitat & exaltat ac dignificat. et
etiã fortificat ac roborat. firmat & cõfortat. & hoc fit ra
tione vnionis & cõiunctionis volũtarie & spontanee q̃
est inter voluntatẽ & ipsam rẽ primo amata p amorẽ li
beralem & spontaneũ. & ideo fit quod d̃ matrimoniu
inter ipsam nostrã voluntatẽ & rẽ primo amata. Et ta
lis vnio seu cõiunctio. libere & spõte facta infimosius
pot̃ appellari. eo q̃ ipsa respit mo amata. h̃y modũ vi
ri & sponsi. & cõditiones eius & ipsa voluntas h̃y modũ
& cõditiones mulieris & spõse. Sicut em̃ in infimonia
seu cõlugio vir h̃y dñũm. principalitatẽ & superioritatẽ

Amor di
ẽ ad oēs
ras.

tem. et mulier h[ab]et subiectione[m] et inferioritate[m]. ita similiter se h[ab]et res primo amata ad ipsam voluntate[m]. et vitrag[us] con-
iunctio est voluntaria. spontanea et libera. et sit p[er] amore[m] li-
bere et sponte. et quasi o[mn]es co[n]ditiones quas h[ab]et vir res-
pectu[m] mulieris. et co[n]tra. siles h[ab]et res primo amata res-
pectu[m] voluntatis. et co[n]uerso. Un[de] sicut mulier non h[ab]et nisi
vnu[m] viru[m] et sp[iritu]m. ita voluntas no[n] h[ab]et nisi vna[m] re[m] p[ri]mo
amata[m]. cu[m] qua facit suu[m] m[on]itu[m]. Et sicut m[on]itu[m] postq[uam]
factu[m] est no[n] separaf nisi p[er] morte[m]. ita m[on]itu[m] voluntatis
et rei p[ri]mo amate no[n] separaf nisi p[er] morte[m]. et hoc de se vel p[er] se. Et i[n] r[ati]one istius co[n]ueniente o[mn]ia q[ue]
dicta sunt de amore et voluntate et de re p[ri]mo amata pos-
sumus clare videre p[er] experientia[m] ad oculu[m] in m[on]itu[m]
no[n] reali. q[uo]d fit inter viru[m] et muliere[m]. q[uo]d virob[us] fit sily
et eode[m] mo[d]o. s[ed] ibi in voluntate occulte et i[n] viro et muliere
manifeste. Et i[n]o refumam[us] q[uo]d dicta sunt de amore et
voluntate et de re p[ri]mo amata. et sic manifeste videbit[ur] p[er]
m[on]itu[m] viri et mulieris sicut dictu[m] est. Un[de] dictu[m] est
ess[et] q[uo]d p[er] amore[m] voluntas mutat. co[n]uertit et tra[n]sformatur
in re amata[m]. Et eti[am] dictu[m] est. q[uo]d voluntas po[te]st exaltari.
nobilitari et ascende[re] supra se. ac eti[am] vilificari a descen-
dere infra se. et hoc fin[em] natura[m] et p[ro]p[ri]e rei p[ri]mo ama-
te. Et eti[am] q[uo]d m[on]itu[m] ascende[re] voluntas. et ad m[on]itu[m] se exiit qua[m]
tum res p[ri]mo amata. et cetera alia. Et ergo omnia
ista clare videamus. exemplum tale faciemus.
Exemplum familiare ad omnia que possunt dici de
amore et voluntate et re p[ri]mo amata.

Titulus. cxxxv].

Et est aliq[ui]s pauper et de g[ra]t[ia] infimo. nullu[m]
reputationis h[ab]et sex vel octo filias eiusde[m]
co[n]ditionis. certu[m] est o[mn]es istas equales esse
natura[m]. et g[ra]t[ia] et in nobilitate. dignitate et
paup[er]tate. vna na[m]q[ue] no[n] excellit alia. et no[n] poteru[n]t e[ss]e ma-
gis equales. tunc p[ro]p[ri]e q[uo]d vna earu[m] co[n]iungat[ur] p[er] matri-
moniu[m] vni rustico sicut ipsa est. et alia vni ciui qui no[n]
multu[m] ipsam excedat in nobilitate tercia. et vni milita-
ri. quarta militi. quinta comiti. sexta duci. septima regi.
octava impatori. Ecce o[mn]es iste puelle a p[ri]ncipio de na-
tura sua p[ro]p[ri]e erant equales nulla alia nobilior. nulla
potentior. ditior. seu dignior. sed p[er] copulatione[m] cu[m] viris
videmus maximam differencia[m] inter eas et inequalitate[m]
q[uo]d p[ri]ma est rustica. et alia modicus excedit. tercia ma-
gis exaltat[ur]. quarta multu[m] exaltat[ur]. quinta adhuc magis.
sexta et septima adhuc plus. octava est maxime exalta-
ta. q[uo]d est p[ro]p[ri]e impatoris. Si ista nobilitatio. exaltatio.
et ascensu[s]. venit in ep[ar]te viro[rum] quib[us] m[on]itu[m] nobilitati-

ter co[n]iunguntur. et no[n] ex parte mulierum. q[uo]d o[mn]es erant
equales. Et sic apparet q[uo]d mulier sp[iritu]s mutaf in viru[m]
sp[iritu]m et ab ipso denoiatur. specificat et determinatur
Sic aut[em] fit de voluntate. ita q[uo]d ipsa po[te]st exaltari et asce-
dere fin[em] natura[m] rei amate. et fin[em] gradus suu[m]. Et i[n]o ipsa
voluntas denoiatur terrena. si res p[ri]mo amata sit ter-
rena. et si res p[ri]mo amata sit brutalis. ipsa denoiatur
brutalis. et si res talis sit hu[m]ana. ipsa denoiatur hu[m]ana
et si res p[ri]mo amata sit de[us]. ipsa denoiatur diuina. et q[uo]d
deus est rex impator sumus eti[am] ipsa dicit[ur] regina et im-
peratrix o[mn]i sicut de[us]. Et tunc voluntas no[n] po[te]st ascende-
re ad maiorem dignitate[m] et excellentia[m] neq[ue] potest h[ab]ere
maio[re]m sponsum. Et tunc omnes voluntates p[ri]mo sunt
equales in natura. sed postea vna ascende[re] et exaltatur
sup[er] alia[m] fin[em] sp[iritu]m cui co[n]iungitur. fin[em] q[uo]d res p[ri]mo
amata et cui p[ri]mo co[n]iungit[ur] est magis vel min[us] digna
Item sicut videmus q[uo]d mulier que est vera sp[iritu]s. cum
suo vero sp[iritu]s habet vnu[m] nouu[m] amore[m] qui nouiter
causatur qui est vnu[m] in virtute illi[us] p[ri]mi amoris ama-
tur de nouo o[mn]es alij. qui habet colligatione[m] cu[m] illo sp[iritu]
suo viro suo. et o[mn]es quos vir suus diligit. ipsa diligit. et tunc
antea no[n] dilexit. vel si amabat. no[n] p[ro]p[ter] viru[m] neq[ue] vir-
tute viri amabat sed mo[d]o generatur noui amoris. et tot
amores nascuntur de p[ri]mo amore quot sunt illa que
vir amat. et que habent vnitat[em] cu[m] viro. et p[ro]p[ter] omnibus
amat suu[m] viru[m]. et o[mn]es amat virtute viri. qui sunt amici
et cognati viri. et sic in amore viri includit[ur] o[mn]es alij a-
more[m] ta[m]q[uam] in radice. et ille amor p[ri]mus co[n]tinet o[mn]es
alios amoris si aut[em] vir moriat[ur] et mulier accipiat aliu[m]
viru[m] sponsum. tunc destruitur ille p[ri]mus amor. et p[er] co[n]-
sequens o[mn]es alij amoris qui habebat o[mn]i[u]m ab illo amo-
re et causaf vnu[m] aliu[m] nouu[m] amor. q[uo]d est radix alio[rum] amo-
rum Sicut aut[em] fit de muliere respectu viri. ita fit de vo-
luntate respectu rei p[ri]mo amate. s[ed] istud m[on]itu[m] est
inuisibile et sp[iritu]ale et occultu[m]. Un[de] si deus sit res p[ri]mo
amata. necesse est q[uo]d p[er] virtute[m] illius p[ri]mi amoris ame-
tur o[mn]ia que deus amat. Et tunc voluntas est potētissima
ad amandum q[uo]d habet amore[m] suu[m] co[m]munem. summe
vniuersale. p[er] que po[te]st o[mn]ia amare sine labore. sine dif-
ficultate. ita q[uo]d p[er] vnu[m] amore[m] o[mn]ia amabit. nec in se ip[s]a
diuiditur. s[ed] semp[er] manet in vno amore. q[uo]d semp[er] ma-
net in vna re p[ri]mo amata. It[em] sicut mulier si co[n]iungat[ur]
vni bono. diuini. forti. potēt[er]. nobili viro. tunc manet i[n] se
curitate. in pace. in gaudio. et in quie[re]. et si co[n]iungatur
vni viro malo pueris[us] misero. paup[er]i. tunc semp[er] erit in
tribulatio[n]e et miseria. Ita similiter q[uo]d voluntas co[n]iungi-

Voluntas
nobilitat
fin[em] natu-
ram rei
amate.

Per a-
more[m] de-
amanturi
o[mn]ia q[ue] de-
amat.

Amor dei
est indefi-
ciens.

tu. cū re primo amata. que sit bona. fortissima. ditissima. et potētissima. solida. inobilis. eterna et inuariabilis. nullo indigēs. in se hñs oēm sufficientiā. tūc ipsa est in pace. in cōsolatione et in gaudio. et nullo mō potest turbari. nec ledi. nec affligi. nisi in re quā amat et diligit. Et ppter ea quā illā rem solū amat que auferri nō pōt. nō pōt ledi neq; habere defectū. qz neq; pter illā rem aliqd appetit habēs sufficientiā in illa. nec sollicitatur de amissione illius. qz eā pdere nō pōt nisi velit. Quia ergo illa res sufficiens est. nō patit indigētiam. inflexibilis et imutabilis. nō pōt sustinere aliquā violentiā. neq; sentire mutabilitatē. Et id qñ dens est res primo amata. talis est voluntas nostra. S; qñ cōiungitur p amorē cum re pmo amata. q est infirma. mobilis. variabilis. finēs. indigēs nō hñs p se sufficientiam. tunc ipsa voluntas est in tribulatione. nulla hñs securitate in seipsa. qz sequit rem primo amata. et multa mala veniūt illi p illā. Un opz qz tot res diligit quot sunt res qbus res pmo amata indiget. et sine quibz eē neq; pmanere pōt. Et qz ille res sūt corruptibiles. fluxibiles. pdibiles. ideo volūtas semp est in tribulatione nunq; secura. et talis res pmo amata est creatura. et talis est voluntas. qñ res pmo amata est creatura. et tñ ipsa voluntas nō desistit amare illā rē. qz postq; amata est pmo. ille amor nō pōt destrui nisi p aliā rem primo amata. sicut si mulier cōiungat viro. nunq; desistat amare ipm. Itē sicut ineptissimū esset et ptra naturā cōiungere mulierē cū bruto. ita etiā cōtra naturā eēt si volūtas nostra q est de natura spūali cōiungat per amorē cū re primo amata nature extranee. Ut cuius auro argēto et rebz mutis et irrōnabilibz. Item sicut mulier dī pdita. qñ dat in spōsam viro malo et nequā. ita etiā voluntas dī pdita qñ per amorē cōiungit cum re mala et pessima. Et vt oia cōcludam⁹ in oibus que dicunt de amore et volūte. et de re pmo amata. recurrit dū est ad illud exēplū iam dictum de puellis: quia ibi clare omnia videre possumus.

Capitū de duobz amoribz pmiis et nō sūt nisi duo amores pmi. Un⁹ est amor dei. qui dī amor cōis. vñs. seu volūtas cōis et vñs. et aliū est amor sui ipsius qui dicitur proprius et pnat⁹. seu volūtas ppria et pnat⁹.

Titulus. cxxxvii.

Via iā dictū est q ex re pmo amata: eter volūtas sit in nobis vñs amor q postq; ē gñat⁹ est radix. caput origo et pncipiū. et primū fundamētū oīm aliog amor et q in

Amor
creatura
rū semp
est defici
ens.

Titulo
cxxxvii.

virtute illius primi amoris oia alia ament. et p illud primū amorē nascunt de nouo inderabiles amores. et possunt nasci. et hoc declarātū est et p exēplū familiae. Et id sequit q qui vult hñe firmā et solidā cognitio nem de amore necesse est q cognoscat naturā pditiones et ppri etates primi amoris. Et qz hic nunc dīz trādi sciētia de amore. id ad cōplēdū eius sciētiā quātū nobis sufficit et est vtile scire. tractādus est de ipso primo amore in quātū prim⁹ est. Jā enī dictū est q non possunt eē in nobis neq; in voluntate nostra duo pmi amoris simul nisi vñs tñ ppter ea qz nō pōt eē nisi vna res primo amata a volūte. et nō due simul. S; pside rādum quot sunt amores primi et quali se hñt iter se. Un tot pñt eē amores primi: quot pñt eē res pmo amata a voluntate. Et qz res primo amata nō pōt esse nisi deus. vel creatura facta de nihilo. seu aliud qd deus nō est. id prim⁹ amor nō pōt eē nisi dei sit vel creatur re facte de nihilo. seu alicui⁹ qd nō est de⁹. Et si amor dei nō est prim⁹. necesse est q amor creatur ē prim⁹. qz si de⁹ nō sit res primo amata necesse est q creatura sit res primo amata. aut aliqd qd nō sit deus. Kur sum inter creaturas oēs illa erit primo amata ab ipsa voluntate. q est sibi magis amica et ppinqua. et q ipsa voluntas pōt reflectere suū amorē ad seipz et pōt vti seipsa vt duabz rebz. et p pñs ipsa volūtas pmo amabit seipm tanq; maxime amica et ppinqua sibi ipsi. Et sic inter oēs creaturas res primo amata erit ipsa volūtas ppria. siue ipsemet hō. ita qz si de⁹ nō sit res pmo amata. hō dat amorē primū sibi ipsi et alicui alteri. Et sic si amor dei nō sit prim⁹. necesse est q amor snū pñs sit p mus. Et sic habem⁹ duos primos amores. et ad istos duos reducunt oēs aliū amores. Que ergo pñt eē res pmo amare. et p pñs duo pmi amores. Habem⁹ ergo cognitionē de istis duobz amoribz. et habem⁹ cōpletam cognitionē de amore quātum nobis necesse est scire. Queramus ergo pprietates et conditiones cuiuslibet. et quomodo se habeant inter se.

Titulus. cxxxviii.

Qz isti duo amores primi sint inter se capitales inimici et cōtrarij. Et qz non pñt eē due res pmo amate sit ab ipsa volūte. sicut nec duo spōsi pmi vñs spōse. nec duo rectores nec duo epi pmi vñs ecclie: qre si duo viri volūt hñe vñam spōsam. erūt capitales inimici inter se. Et id necesse ē q isti duo amores erūt inimici vter se capitales: qz nō pñt eē simul. vt quibet sit pmi. Et id in qñq;

Titulo
cxxxvii.

Titulo
cxxxviii.

Tot sunt
amores p
mi quot
res pmo
amate.

Amor di
et amor
superiores
sunt in
mici.

Titulus. cxxxix. De duobus primis amoribus.

quis debent esse primus et vult habere primitatem, re-
pugnāt et nō pōt stare in voluntate. et ista repugnātia
oritur rōne primitatis. q̄ nō pōt esse nisi vni. Et ideo
si amor dei sit primus et amor superius si voluerit intra-
ri. op̄s q̄ sit scdus. aut nō pōt stare sub rōne primita-
tis. et si amor superius sit primus. et amor dei si vult esse
in voluntate op̄s q̄ sit scdus. et sub alio. aliter nō pōt sta-
re sub rōne primitatis. Et sic amor dei iniquatū p̄m
nō h̄z aliq̄m inimicū in voluntate nostra. nisi amorem
nostrup̄m. q̄ solus pōt esse primus et vult esse primus. et il-
le solus pōt sibi facere bellū. Et id q̄ isti duo amores
sūt inimici in q̄tū p̄m h̄nt d̄ctas p̄prietates et d̄ctio-
nes. Et ideo cognitis proprietatibus vnus cognoscē-
tur et conditiones alterius.

¶ Q̄d si progatiua primitatis de iure vni soli istec amor
pōt cōpetere et solū vni debet.

¶ Q̄m isti duo amores inter se pugnāt sup
possessione primitatis. et cū nō possit esse
nisi vn⁹ prim⁹. et op̄s. s. q̄ sit. ideo necesse
est q̄ vni soli debeat de iure possessio. et
debet possessio primitatis seu progatiua. Et
q̄ oīa iura nature et oēs creature p̄dulerūt. q̄ nō pōt
mētiri. q̄ amor dei de iure d̄z esse prim⁹. et q̄ de⁹ d̄z esse
res p̄io amata. et q̄ ei solus debet tot⁹ amor primus et
nulli alteri. ac h̄z ex naturali obfione q̄ nō pōt negari.
Et sic iā declarātū est q̄ amor dei d̄z h̄re de iure et ius-
ticia. possessio quē primitatis et progatiua. et q̄ de⁹ d̄z
ē res p̄io amata. et ē natura amoris hoc requirit q̄
ei. s. deo de vtiā p̄batū est. q̄ nulla res digna est p̄io
amore n̄so nisi de⁹. Et exinde p̄cludit q̄ amor dei
q̄ solus est d̄z esse prim⁹ in nobis de iure et debito obfo-
nis. Et si sit p̄m⁹ vt d̄z ē. tūc ip̄e est ordinat⁹. ius. ius-
tus. rect⁹. et ista p̄ma iusticia. p̄ma rectitudo est volū-
tatis. Si si amor superius seu p̄p̄m sit p̄m⁹. ita q̄ p̄mo
aliq̄s dei amorē subp̄s. et talis q̄ ip̄emet sit res p̄io
amata tūc iste amor p̄ oppositū p̄m amoris dicti cui
de iure nature nō debeat esse p̄m⁹. et inordinat⁹. inius-
tus. falsus. tortuosus. indebit⁹. p̄ deū. p̄ veritatē. p̄ to-
tū ordinē nature. et est p̄ma iniusticia. p̄ma inordinā-
tio. p̄ma iniuria dei. p̄ma offensa dei. p̄mū malū. p̄mū
viciū. et p̄ma obligatio. Vbi cū de p̄io mibup̄s. amorē
cui nō debeo et nō de deo cui p̄io debeo. tūc facio deo
maximā iniuriā. maximū p̄ceptū. q̄ aufero sibi debi-
tū suū. et amorē quē sibi debeo. et facio sibi maximā in-
iusticiā et maximā dedec⁹. et est dei p̄cept⁹ p̄m⁹ et ma-
xim⁹. Et id q̄ hō dat p̄io subp̄s et sue p̄p̄e voluntati

Titulo
cxxxix.

Titulo
cxxxix.
Amor dei
dinat⁹ vt
inordina-
tus est.

Dāt sibi

Titulus. cxi.

ti amorē duob⁹ modis est p̄ deū. p̄io q̄ ip̄e hō ē res
p̄io amata. et solū de⁹ ē res p̄io amāda de iure natu-
re. et hoc ex sua dignitate. et sic ip̄e hō vel ip̄amet volū-
tas recipit locū p̄mū. et progatiua ac primitates. q̄ soli
deo debet. Scdō q̄ ip̄e hō dat amorē sibi in ip̄s p̄-
mo. et hoc facit deo maximā iniuriā. q̄ tollit ab eo q̄
sūū ē. et dat sibi cui nō d̄z. et accipit ip̄e met honorē et
amorē dei. et sic in q̄tū d̄as et in q̄tū recipiēs animicaf
deo. et est cōtra deū. Si autē res p̄io amata est alia
res q̄ ip̄e hō. tunc solū vno modo. s. iniquatū dans in-
iuste alteri. quod solū deo debetur.

¶ Q̄d hō qui p̄io amat seip̄m. facit seip̄s tanq̄ deus
et p̄ponit se deo.

¶ Q̄d si progatiua primitatis soli deo debet et
nulli alteri. et sibi soli debet p̄io amor. id q̄ p̄-
mo dat amorē et progatiua primitatis alteri
q̄ deo. dat alteri q̄ solū deo puenit et q̄ soli
deo debet. et p̄ p̄is repugnat ei. et p̄sentit in
illā rē tanq̄ deū. Si q̄ hō dat amorē alteri rei q̄ sibi p̄s
tūc p̄stuit et facit illā rē tanq̄ deū. Si autē p̄io amat
seip̄s. et ip̄e sit res p̄io amata. tūc facit seip̄s tanq̄ de-
um. et tūc nō solū est p̄ deū. q̄ auferit deo q̄ sibi debe-
tur. s. est p̄ deū magis et maior. q̄ facit seip̄m tanq̄ de-
um. q̄ recipit dignitatē et progatiua p̄mitans. et tūc hō
de directo q̄tū i eo ē destruit et āmbilat deū. et facit deū
nō deū. Et bec ē sūma inimicia. sūma p̄ietas q̄ non
pōt esse maior. q̄ q̄ facit se re. facit p̄ regē. et sūme in-
micat regi. Et sic hō efficit sūme inimic⁹ et aduersari⁹
dei capitalis et totalis. et de directo pugnāt p̄ deū. Et
q̄ amor p̄uertit. mutat et trāspōnit volūtātē seu amā-
tē in res amata. id tūc ip̄a volūtas seu amor mutat.
p̄uertit et trāssō. mutat in seip̄as. seu ip̄a volūtas totalit̄
mutat et p̄uertit in seip̄am. et facit seip̄as suū p̄p̄m fun-
damentū extra deū et p̄ deū. et seq̄t solū seip̄am et amat
solū seip̄as. Et q̄ p̄io amat se. id amat oīa alia q̄ amat
p̄ se et in oīb⁹ nō diligit nisi se. Et q̄ ip̄a volūtas est
res p̄io amata. id h̄z totū d̄ctū et totū imp̄m. superius.
et solū d̄ctat subp̄s. et nullā aliā seq̄t volūtātē. s. ip̄a est
p̄ia in seip̄a et facit seip̄am p̄mā. Et id tūc est p̄ deū.
q̄ auferit deo q̄ soli ei p̄p̄m est. Et q̄ soli deo p̄p̄m ē
h̄re p̄p̄iā volūtātē. et nullā aliā h̄re supra se qua seq̄t et
ē p̄mā volūtātē. et velle q̄d vult p̄p̄a volūtātē. Si q̄n
hō p̄io amat seip̄s et suā volūtātē. tūc vult illū q̄ vult
p̄p̄ia volūtātē. et nullā aliā seq̄t volūtātē. Et id au-
fert tūc deo q̄n coronā suā. Q̄ si coronā soli regi cō-
petit. sic amare p̄p̄iā volūtātē cōpetit soli deo. Et si
cut ip̄e honoraret et iniuriaret regi in summo qui au-

ip̄i p̄io
amorē du-
pliciter ē
p̄ deū.

Amas p̄-
mo seip̄s
facit se tā-
q̄ deus.

ferret regi coronā suā. ita hō in hoc iniuriatur et lio-
norat deū si aufert sibi suū priuilegiū. s. pprie volūta-
tis. q. illud solus deus d. h. e. Et sic q. ex amore supphs
sequitur ppria volūtas. ideo sequitur maxima inimi-
cia cōtra deū de directo. Et q. hō facit se tātū. ideo
facit se tāq. deū. Jō ex cōsequēti appetit et vult et desi-
derat illa q. soli deo debent. i. ppriū honorē laudem et
gloriam. Quia postq. hō facit se tāq. deū. oportet ex
cōsequēti q. velit sibi dari que deo debent. Quia sequi-
tur q. q. facit se regē. vult illa que regi debent. Et tunc
hō facit in semetipso suū regnū. ppriū dñū. extra deū
et inchoat aliud regnū qd est contra deū. Ergo hō q.
primo amat seipm et cōstituit se tāq. deū facit deo
iniuriā et contra deū. et facit se inimicū capitālē dei. et
per cōsequēti pugnāt semper d. deū. et aufert priuile-
giū qd deo debet inq. tūm in eo est. Sic ergo solus amor
supphs ex quo sequit. ppriam voluntatem. constituit
ipsum hominem inimicum dei capitalem.

¶ Q. sicut amor dei q. est primus. est pila radix pri-
ma origo et fons oim bonorū. ita amor. supphs q. est
primus. est prima radix et pila origo et exordium om-
nium malorum. ¶ Titulus. cxij.

¶ Unā autē isti duo amores. iō sunt prime
radices amoris. et oim amorū altorū q. sūt
ab hōe. q. amor est causa oim. et p. amorē
oia sūt. Et q. sunt capitales inimici. iō si
vnus est bon⁹ op⁹ q. alter sit mal⁹. Et q.
amor dei d. e. primus solum et tūc est rectus. bon⁹. ius-
tus. ver⁹. et fm deū vt iā dictū est. et ideo q. amor dei ē
pila radix op⁹ q. oia oriāt. ab illo. s. oēs amores. et q. oia
q. sūt hāt fm illū amorē. Et q. est pila radix bona. iō
necesse est q. sit radix oim bonorū et origo et fons. Q. q.
lis ē radix. ita sūt oia q. oriūt de radice. Et q. amor
dei q. ē fm⁹ i nobis. ē fmū bonū nfr. iō oia bona nra
oriūt ab eo. et nihil ē bonū nfr. nisi oriāt. ab ipso. et nul-
lū malū pōt oriari ab ipso. iō q. est pila iustitia nra et
iō ois iusticia nra oriāt ab ipso. Et ē est primū bonum
nfr. iō est pila lux nra et lūmē nfr. a q. oriūt oē lūmen
nfr. et ē est ois rectitudo nra a q. oriūt ois rectitudo
nra. Et est pila ordinatio recta. a q. oriūt ois recta ordi-
natio. Et ē pila amicitia nra et bona. a q. nascit ois ami-
cicia nra bona et nra. Et est pila fortitudo et pila vita et
fmū bonū. a quo oriūt oē bonū nfr. et prim⁹ amor. pila
q. s. pila pax et trāq. lras. a q. oriūt ois pax nra et q. s.
nra. Sicut q. amor dei est primū bonū nfr. ex his in no-
bis. iō est radix oim bonorū nfrorū seq. q. est radix i no-

Simile i
fra.
¶ cxij.
¶ cxij.

Amor dī
est radix
omnium
bonorum.

bis finis torigo ois iusticie ois lucis et luminis. vere
pacis. vere cōsolationis. vere letitie. veri gaudiū. vere
quietis. vere amicitie. ois vutis et veritatis. ois forti-
tudinis. ois vite. oim bonorū op⁹. et oim quecūq. sūt
bona hōi. Qui ergo h. in se amorē dei. primo h. in se
radicē tot bonorū et oim bonorū. et oia ista pcedunt a re-
prio amata q. est de⁹. q. est oē bonū. et q. amor cōuertit
volūtatē nfrā in rem prio amatā. iō cōuertit. mutat. et
trāfforinat totalr boiem i deū et in suā voluntatē. et sic
facit boiem diuinū vñ cū deo. amicū dei. Et q. de⁹ ē
cōfissim⁹ et vniuersalissim⁹ ad oia. iō q. fm se extendit
amor q. arā res amata. seq. q. amor dei facit volun-
tatē nram cōm et vsem cōicabilē et extēsilbilē ad oia.
iō amat nō ppter necessitatē et indigentiam. s. q. dei
sunt. Et iō q. de⁹ nō indiget creaturis iō etiā tūc volū-
tas nulla indigebit creatura. et per pns talis voluntas
nullā habebit indigentiam. nō est fluctuās. nō est varia-
bilis. sed est stabilis. firma et solida. et hoc h. q. res pri-
mo amata est de⁹. ¶ Sicut autē amor dei q. est fm⁹.
pila radix oim bonorū in nobis. eo q. est fmū bonum
nfr. et fm⁹ in nobis. ita p. oppositū necesse ē q. amor p.
prius seu priuati⁹. q. est amor supphs q. est primus.
sit pila radix oim malorū et necesse ē q. oia mala oriā-
tur ab illo q. primū malū est radix et origo et exordium
oim malorum. Et ideo amor supphs. seu pprie volū-
tatis est origo et radix ois iusticie. omnis vici. omnis
peccati. et ois cecitatis et ignorantie. et breuiter oim do-
lorū et malorum. et ideo ab ipso necessario oriuntur tot
mala et venena et macule. Qui ergo habet i seipso amo-
rem supphs. habet in se plantatā radicē omnīū malorū.
Et oia ista pcedūt ex eo q. res primo amata ē ipas
et volūtas seu ipse hō nō q. est amata sed q. est primo
amata. nec q. est amor supphs. sed q. est prim⁹ inq. n-
tā priuati⁹. et iō est p. deū. extra deū et line deo. Et sicut
deus est fons et origo et radix oim bonorū. ita ipa volū-
tas. q. est primo amata. est radix et origo oim malorū.
et est p. cōtra deū. eo quia facit se primam vo-
luntatē cōtra deū. ideo facit se deū falsū. Jō sicut
deus verus est origo oim bonorum. ita propria volū-
tas que est falsus deus est origo oim malorū. Et quia
ipsa res primo amata est creatura de nihilo facta et in
se nullam habens firmitatem. sed semp tēdēns ad nō
esse de natura sua et est semper indigens. et ideo cum
amor mutat amantem in rem amatam tūc hō nullū
habet in se firmitatem. nullam securitatem s. semper
fluctuat et indiget. nunq. quiescit. eo q. est mutatus in

Amor dī
facit volū-
tatem me-
ram cōe-
ad oia.

Et amor
re pprio
sunt om-
nia mala

Amor fm
ipsum est
radix om-
nium ma-
lorum.

creaturā. s. in seipsum. Et ideo q. creatura est in se va-
nitas. Ideo hō tūc conuersus est in vanitatē. Et q. hō
indiget alijs creaturis sine qbus esse non pēt. id tunc
amat alias creaturas ppter indigētā t ppter vanita-
tem. t est subiect⁹ eis. Et q. creature corrumpunt t mu-
tant t nō permanēt. ideo ipsa est incontinua sollicitu-
dine t tribulatiōe. Sic ergo amor suūp⁹ qñ ē pri-
mus facit hōiem inimicū dei capitalē t facit ipm ma-
lū t puerum ac plenū oibus malis et subiectum alijs
creaturis. Et sic habemus duas radices primas oppo-
sitas vnam oim bonorū. aliā oim malorū t necesse est
sp vnam vel aliā esse in voluntate et in hōie. et opatur
duas res in voluntate. Et prima radix. s. amor dei qñ ē
prim⁹ facit volūtātē diuinā eōdem et ytem cōdicabilē s.
alia radix scz amor suūp⁹ qñ est prim⁹ facit volūtātē
cōtra deū. t ppiā et puiatā totā suūp⁹ t incōdica-
lem. Prima facit volūtātē iustā scz t rectā. bonā. be-
nignā t humilē. s. amor suūp⁹ reddit volūtātē iniu-
stā. malā. pueram t malignā t supbā. Amor dei facit
voluntātē qetā. pacificā t amicitiez. s. amor suūp⁹
reddit ipm inquietā. litigiosā t discordē. Amor dei
facit volūtātē largi simā. amplissimā et maximā. sed
amor suūp⁹ reddit ipam strictissimā et minimā.
Amor dei facit volūtātē in summa libertate nulli crea-
ture subiectā. s. oī crature lferiori dñantē. s. amor sui
ipm⁹ punit ipam in summa captiuitate et oī creature
subiectā. Amor dei facit ipam imobrilē. stabiliē. firmā.
fixā. s. amor suūp⁹ reddit ipaz fluctuātē. instabi-
lē. mo-
bilē. ac variabilē. Amor dei facit ipaz mitissimā. vniti-
simā in se. t id fortissimā. s. amor suūp⁹ reddit ipam
diuisibilē frāgilē. t id valde debiles. Amor dei facit
ipam plenā. saturā. diuinē. s. amor suūp⁹ facit eaz va-
cuā. esuriētē. panperē t indigentem. Amor dei facit
voluntātē habitare in pprio regno. in ppria terra et
in ppria patria. et in domo sua. sed amor suūp⁹ facit
ipaz exire de terra ppria. de patria ppria. de domo p-
pria. t habitare in terra aliena. t in patria extranea. t
facit ipaz vagā extra domū suā. Amor dei facit volūtā-
tē pulcherrimā t amabilem. sed amor suūp⁹ facit eā
turpissimā et odibilem ab oibus.

¶ Q. amor dei t amor suūp⁹ sūt duo porte. due ianue
t duo principia ac duo lūna cognitiōis hōis.

Titulus. cxlij.

¶ Quia ab istis duob⁹ amoribus oriuntur
omnia. procedunt omnia t fiunt omnia t
gubernatur oia scz q fiunt ab hōibus vo-
luntarie. ideo cū isti duo amores sint cau-

sa oim aliōz amor. scz q ab ipsis depēdet tota cogni-
tiō aliōz. scz bonorū t malorū. q. amor dei est principiu
ad cognoscendū oia bona hōis. t amor suūp⁹ seu pro-
p⁹ius est principiu ad cognoscendū oia mala hōis. Et
q. ignorat amorē dei. ignorat oia bona hōis. t q. igno-
rat amorē suūp⁹ suūp⁹ius. ignorat oia mala hōis. Q. q. igno-
rat radices t causas bonorū t malorū hōis. nō videt bo-
nū nec malū q. nō videt ianuas nec portas bonorū et
malorū. Et tñ magna est vīa inter istas duas radices.
q. q. hz amorē dei prio in se. talis cognoscit ipz p ipm.
Et tñ cognoscit amorē altū. scz suūp⁹ius t oia q sequū-
tur ex illo. Et q. hz in seipso amorē suūp⁹ius prio. talis
nō cognoscit neq. amorē dei neq. suūp⁹ius neq. illa q cō-
sequūtur ex eis. Et cā est q. amor dei lux est t lūmē il-
luminās t id facit videre seipm t suū oppositiū. s. amo-
rē suūp⁹ius. t illa q oriunt ab eis. s. amor suūp⁹ius q ē
tenebra t obscuritas pria de natura sua. id abscondit t
obscurat seipm t celat ne videat. atq. obscurat et exes-
cat intellectū ne videat ipm amores. Et id q. hz talem
amorē. oia bona t mala hōis ignorat. et nihil videt de
bonis t malis hōis q. tenebre totū possident et nulla
lux est i eo t talis est ignorāssim⁹. Et q. ē radix ē sp
occulta t latēs. id difficile est cognoscere ipaz radice.
q. est causa latētissima oim malorū. Sic igit sicut ha-
bem⁹ duas radices oim bonorū t malorū. ita habemus
duas portas ad intrādū in cognitiōē oim bonorū et
malorum. Continue ergo debemus videre istas por-
tas ne ignorem⁹ eas. q. si ignoram⁹ eas. ignoram⁹ duo
as ciuitates scz ciuitatē bonorū t ciuitatem malorum.
¶ Q. ex amorē suūp⁹ius nascunt⁹ duo principales amos
res distincti.

¶ Titulus. cxlij.

¶ Quia hō habet aiam t corpus q nō sunt
idē neq. appetūt dei. id ab amore suūp⁹
fluunt oriunt⁹ duo amores distincti. quo-
rum vnus nō causat ab altero. Nam vnus
est rōne anime. alius nō rōne corporis. Ra-
tione anime causat amor propriū bonorū t excellētie.
t rōne corporis causat amor delectationis et voluptatis
corporalis. Tñ q. amat prio seipm. amat statim bonorū p-
p⁹iu seu excellētiā. vel amat delectationem carnis. Et
ista duo amat tāq. duo maria bōa suūp⁹ius. Et deinde
adio amat oia illa q ad propriū bonorū t excellētie. defen-
dendum t cōseruandum. vel ad corporis delectatiōē
pertinent. et contrahitur amicitia magna t familia.

Amor dei
lux est.

Amor sui
ipm est
tenebra.

Ex amorē
re suūp⁹
p⁹ius na-
scunt⁹ oia
pctā mor-
talia.

mas cū illis rebz. Et ideo necessario amat bona exte-
riora. scz diuitias et res tēporales. et abūdantiā earum
et magis amat illa q̄ magis valent ad hoc. Et q̄ pecu-
nie multū valent ad vitū. ideo sūme amat eas et sic
contrahitur maxima amicitia et singularis familiaritas
cum pecunijs. Amat etiā sciētiās officia et digni-
tates que valent ad honorem et excellentiam propriā.
Et sic ex amore suūp̄siorum videntur quatuor amores
cū mali et corrupti. qui dicuntur quatuor vicia. scz
superbia. que est amor proprii honoris et excellentie. et
luxuria et gula que sunt amor corporis et carnalis volu-
ptatis. et auaricia que est amor inordinatus rerū ex-
teriorum. et maxime pecuniarū. Et qui amat honores
propriū et propriā delectationē. habet odio offēdē
quod pōt destruere vel diminuire illum vel quod pos-
test venire contra ipsum honorem vel ipsam delecta-
tionē. et exinde nascitur ira que est amor vindicte con-
tra illos qui nituntur ledere honorem propriū vel de-
lectationē in corporalē. Nascitur etiā inuidia que
habet odiū de alieno bono in quantum potest dimi-
nuere propriū et amorem de alieno malo in quātum
nō potest diminuire. Nascitur etiā ex amore proprie
delectationis corporis amor quietis corporis. et fugiū
tur labores et exercitia et hec est pigritia et accidia seu
negligentia. Et sic oīa vicia oriūtur ex amore suūp̄s
et proprio.

¶ Q̄s solus amor dei quādo est primus. causat veram
vniōē inter homines et facit eos vnus. Et solus amor
suūp̄siorum seu propriū facit diuisionē et litē inter eos.

Titulus. cxliii.

¶ Quoniam autē amor mutat volūtātē in. rē pri-
mo amatā. ideo si res primo amata sit vna
numero tūc. existens cōmunitas omnibz ho-
minibus. et illa res sit primo amata a quo-
libet. tunc oēs illi amores sunt similes et cō-
formes. et necessario oēs illi amores habent vniōē
inter se. Et ideo si amor dei sit primus in quolibet ho-
mine. est prima radix q̄m. q̄ res primo amata est vna
numero ab omnibz hominibz et indiuisibilis et cōmuni-
nis oibz. et insuper oēs tales amores sunt cōsimiles et
conformes et oriūtur ab vna et eadem re. ab vno et eo-
dem capite. Ideo tūc necessario est vnitas pax et con-
cordia vera in ter hoīes. quia nullus amat propriā vo-
luntatē sed tūc dei. Et ideo. tunc talis diuisio et discor-
dia nō habent portam per quā possunt intrare inter
homines q̄ amor dei qui est in quolibet primus clau-
dit totum

dit totū vt nō intrent. Et tūc necessario oportet q̄ oēs
se ament adinuicē q̄ amor cuiuslibet oriū ab alto loco
scz a deo. Et sic amor dei q̄ est primus in quolibz cām
verā vniōē et cōcordiā inter hoīes et vnit eos et facit
vnū. S; q̄s q̄libet amat seipm̄ p̄lo et suā p̄p̄iā volūta-
tē. ita q̄ amor suūp̄siorum est primus in q̄libet tūc res p̄lo
amata a q̄libet nō est vna nūere cōis oibz. Imo tot sūt
res p̄lo amate quot sunt hoīes. q̄ q̄libet est cōuersus
et mutat in seipm̄ singulariter et in suā p̄p̄iā volūtātē
et sequit eā et p̄p̄is amat p̄lo suū p̄p̄iū honorē et suā
singularē excellentiā et suā p̄p̄iā delectationē corpālē
iō nō pōt amare aliū honorē neqz aliā. excellentiā nisi
p̄pter suū honorē et in quātū auget et cōseruat p̄p̄iū
honorē et eū multiplicat. Et iō ipugnat honorē alium
vt defēdat honorē suū. Et sic p̄ponit suū honorē omni
alio honorē. et necessario habet odio oēs aliū honorē q̄
pōt diminuire suū honorē. Et q̄ ita supra mōstratū
est. q̄ q̄ se p̄lo amat facit se deū in quātū i eo est. eo q̄
amat suā p̄p̄iā volūtātē et suū singularē honorē p̄lo
et iō quot erūt hoīes amātes seipos et suā p̄p̄iā volū-
tatē et suū p̄p̄iū honorē tot erunt dū in mūdo diuisi et
separati inter se nō habētes adinuicē vnitātē. q̄ nō est
res vna existēs eadē nūero p̄lo amata ab oibz a qua
oriūtur vnitas inter hoīes et societas vera. Et iō neces-
sario tūc oportet q̄ sit his diuisio et discordia. inimici-
cia. ira. odiū. et bellū inter hoīes. quia q̄libet vult p̄fer-
uare custodire augmētare et defendere suū p̄p̄iū ho-
norē quē primo amat. et hoc nō p̄t fieri sine discordia
lite et odio q̄ nullus in hoc mūdo habet sufficiētā neqz
de honore neqz de corporalibz voluptatibz de se. si semp
indiget alijs et aliorū inuamētis. Et sic p̄t q̄ amor sui
ip̄ius seu p̄p̄ius aut p̄p̄ia volūtas causat verā diui-
sionem in hoc mūdo. discordiā litē et bellū. Et p̄p̄is
solus amor p̄p̄ius est cā oīm malorū et radix et fundamē-
tū oīs discordie. Amor nō dei p̄lo est causa oīm bo-
norū et oīs concordie sicut p̄p̄ius dicitur est.

¶ Q̄s oīs hō q̄ amat seipm̄ p̄lo amat se tāqz hunc
hoīem et nō tanqz hominem.

Titulus. cxlii.

¶ Quoniam autē quicquid est vel est singularē vel est
cōmune. quia singularitas et cōmunitas sūt duo
modi oppositi imunes oibz. Et ideo qui primo amat
seipm̄ necesse est q̄ amet se sicut hunc hominem et
non tanqz hominem. Et quilibet homo est hic homo
singularis existens. ideo iōdem numero habens suam
propriam et singularem existentiam et personam et
est diuisus et separatus a quolibet alio homine eo q̄

Amor
cāt vn
neqz in
hoīes.

Titulus. cxli.

Amor sui
ip̄ius fa-
cit discor-
diā inter
hoīes.

Titulus. cxlii.

est hic hō et nō ē alius. Et iō q̄ amat seip̄s amat seip̄m
tanq̄ hūc hoīez et sub rōne singulari tūc et nō rōne cōi
tatis. q̄ est sepat̄ et diuisus ab omnibus alijs. q̄ amor
mutat amātē in rē amata. Et q̄ res amata est hic sin
gularis hō et hoc indiuiduū. iō tūc q̄ p̄io amat seip̄s
est mutat̄ cōuersus trāformat̄ in hūc singularē hoī
mīnē. Et iō talis est ligat̄ cū seip̄o tanq̄ cū hoc hoīe
singulari. Et cū hic hō tanq̄ singulariter vt hoc indi
duū est diuisus sepat̄ ab omī alio hoīe et ab oī alia re
singulari quecūq̄ sit illa et cū nulla alia re puenit pro
pter hoc iste amor est singularis p̄p̄i et p̄p̄uati et nō
cōis. Et q̄ tūc se extēdit amor quatū res amata et non
ascēdit supra. iō q̄ res p̄io amata est hic singularissi
mus hō inquatū est hic. iō iste amor nō pōt se extēde
re neq̄ ascēdere ad cōis hoīs rōnē. Et iō nō extēdit se
ad hoīem inquatū hō est. q̄ ē res cōis et altior. Et iō
tūc nō pōt amare alios inquatū sunt hoīes. q̄ hīc
amor nō pōt ascēdere vltra hūc hoīez et inquatū hic hō
est. Et q̄ iste amor est p̄p̄i. iō ex isto extēdūt omīs alij
amores et oēs erūt amores p̄p̄uati. et diligēt bonū suū
p̄p̄uati p̄io. sc̄z suū honorē. suā p̄p̄uati excellētiam nec
se pōt extēdere iste amor nisi ad illa q̄ respiciūt suū
bonū p̄p̄uati vt honorē p̄p̄iū. delectationē p̄p̄iā. et
volūtātē p̄p̄iā. Et iō diligit alios hoīs iquatū valēt
ad suū bonū p̄p̄uati ad suū honorē delectationē et vo
lūtātē et nō alij neq̄ alij. Et sub isto respectu et sub ista
cā amabit oīa q̄ amabit. Et iō oīb̄ nō amabit nisi seip̄s
q̄ oīa amabit p̄pter se. Et sic possum̄ cōcludere q̄
amor sup̄p̄i seu p̄p̄uati sit radix oīm maloz et amor
p̄p̄i oriat̄ ex hoc q̄ res p̄io amata est hic hō et iō tā
q̄ hic hō est radix et origo oīuz maloz q̄ q̄libet q̄ amat
p̄io seip̄s tāq̄ hūc singularē hoīez. ab oīb̄ ē diuisus
et sepat̄. Sc̄z q̄ de est cōis et vniuersalis oīb̄ creatu
ris q̄ oēs ab ip̄o veniūt et ab ip̄o manutēntur et p̄ser
uant. Iō q̄ de est res p̄io amata tūc amor talis ē cō
mūis et vniuersalis et iō est radix oīuz bonoz. Sic er
go cōitas et vniuersalitas reddunt amorē bonū et sin
gularitas et p̄p̄ietates reddunt amorē malū. Quātō
ergo amor magis cōis est et vniuersalis tāto melior ē.
et quātō magis p̄p̄icularis tāto peior. Et hoc totū orit̄
a re p̄io amata et fin q̄ est magis cōis et vniuersalis.
aut magis p̄p̄uati. et singularis.

¶ Q̄ quilibet hō pōt facere certitudinaliter et per
experientia exēplo sciam sibi sup̄p̄i. ex seip̄o per amorē
sup̄p̄i. quā forma se habere debeat erga deū et q̄d
debeat deo inquatū in deus est.

¶ Noniā autē hō q̄libet d̄z conari quātū
poterit et certissime videat oīa q̄ d̄z dare
deo. q̄ hoc est bonū suū. Et iō q̄a ho
mo non potest esse magis certus q̄ per
seip̄sum. et quando in seip̄o videt quid
debeat vel quid debet facere deo ideo
dabitur hic quedam breuissima doctrina que funda
tur in amore sup̄p̄i. seu amore p̄p̄i. per quam do
ctrinā oīs hō pōt videre in seip̄o tanq̄ in exemplari
p̄p̄inquisimo. quā ip̄e debeat se habere erga deū et
nō indigebit nisi seip̄o ad hoc cognoscēdū. nec opor
tebit q̄rere alios testes extrin̄si. cōs. Tūc iā mōstratur
est q̄ solus deus de iure nature d̄z esse res p̄io amata
et ideo soli deo hoc debet vt sibi p̄io amor detur. Et ex
inde mōstratū fuit q̄ qui p̄io amat seip̄m et p̄io dat
amorē sibi met q̄ ip̄e facit se tanq̄ deū. quia ip̄e est
res p̄io amata q̄d soli deo debitum est. Si ergo p̄i
mo diligo meip̄sum. constituo me deū. quia q̄d p̄io
debeo deo hoc do mihi. et sic teneo locū dei ex meip̄o.
et per consequens omnia que deberem dare deo et at
tribuere deo mihi sup̄p̄i vnde postq̄ amor est p̄p̄uati q̄d
debitum est dari p̄io soli deo. et ego do mihi met ip̄i
p̄io. Et per consequens do mihi omnia que sequun
tur amorē primum et que ligantur cum amore. Et q̄
omnia illa que aliquis debet sibi met ip̄i vel vult sibi
dari vel fieri. eo quia p̄io amat seip̄sum inquantū
p̄io diligit seip̄sum. omnia illa debet dare deo soli.
et etiam velle quod ei soli detur. eo quia p̄io debet
amare deū. Si ergo aliquis vult scire que sunt illa
que debet dare deo videat que sunt illa que vult p̄io
seip̄o et sibi dari et quid p̄io seip̄o. facit eo quia p̄io
amat seip̄sum. vnde illa que vult et facit p̄io seip̄o
et vult sibi dari et fieri eo. Et propter hoc. quia p̄i
mo amat seip̄sum vult et facit tāq̄ deo sibi sup̄p̄i. Quia
tunc est quasi deus. et tunc erit certus quod omnia
illa debet dare et facere p̄io ip̄o. et velle soli deo da
ri et p̄io seip̄o fieri. ponat ergo deū loco sup̄p̄i
et ideo quia quando amo meip̄sum. p̄io amo vo
luntatem meam et sequor eam et nullam aliam. Et
ideo similiter quia p̄io debeo amare deū. p̄io
debeo amare voluntatem suam et solum sequi eam
et nullam aliam. Similiter eo quia amo meip̄sum
et sequor p̄io voluntatem. desidero. volo. amo p̄io
honorē meum et illum volo exaltare conseruare
et augmentare et honorē meū prepono omni honorē.
et volo q̄d mihi dēt honorē et p̄seruēt et augmētēt illū.

Ti. cxlv.

Ti. cxlv.

Titu. cxl.

Ti. cxlii.

Ergo cōfōmīter hoc debeo deo. s. velle desiderare & amare p̄rio honorē suū & p̄suare illū & augmētare & exaltare & ei⁹ honorē omī honorī p̄ponere. & debeo velle q̄ oēs honorē suū augmētē. cōseruent. & defendant. Ita q̄ deū p̄ponē mibi. Similiter q̄n diligo honorē meū p̄mo habeo odio oēm aliū honorē qui nō cōcordat cū honorē meo. & inq̄stū honorē meū minueret. & contra illū pugno & irascor. Si rōz h̄re odio oēm honorē qui nō concordat cū honorē dei. & inquantū possum debeo diminuire & desinere illū. & debeo pugnare cōtra omnē aliū honorē qui pōt diminuire honorē dei. Cōfōmīter si p̄mo amo meip̄z amo p̄mo laudē meā. & volo laudari ab oībus. & volo q̄ oēs dicāt bonū de me. & q̄ nullus dicat de me malū. & volo h̄re magnā famā & magnū honorē & nomē. Ita similiter q̄n debeo amare deū. debeo ponere deū loco mei. & ideo debeo p̄mo laudē suā amare. & velle q̄ laudetur ab oībus. & velle q̄ deus habeat magnā famā & magnū nomē. & q̄ nullus vituperet suā famā neq̄ suū nomen. Q̄ postq̄ mihimetip̄s volo ista. debeo ista magis velle de deo. quia p̄mo debeo amare deū. Et si p̄mo credo mibi metip̄s. & nolo q̄ aliū dent fidē & credulitatem mibi & nullus reputet me mendacē. Ita q̄ p̄mo debeo amare deū debeo ponere loco mei. & debeo p̄mo credere & dare fidē & credulitatē & velle q̄ oēs aliū dent fidē & credulitatē sibi & nullus reputet eū mendacē. Similiter si p̄mo diligo me volo q̄ oīa spectātia ad me cōseruent. Ita q̄ p̄mo debeo deū amare. debeo velle q̄ oīa que sunt dei & q̄ p̄tinet deo cōseruent & crescāt. nō diminiātur. Et si rōz de oībus alijs q̄ facio. q̄ volo. & que desidero mibi debeo excellētius velle & desiderare de deo. Sic q̄ manifestū est q̄ quilibet hō pōt h̄re verā & certā cognitionē de his q̄ d̄z dare & facere deo. & hoc p̄ amorē suip̄s⁹ seu p̄ p̄p̄iū amorē q̄n oīa q̄ quilibet facit & vult sibi fieri inquantū est res p̄rio amata. d̄z facere & velle fieri deo q̄ solus d̄z esse res p̄rio amata. Q̄ in hoc quilibet tenet locū & occupat locū dei. q̄ de d̄z esse sibi vbi ipse est. d̄z q̄ ipse remouere seip̄m de illo loco p̄mitans & dare deo locū illū. & tūc faciet deo in veritate oīa illa que sibi faciebat vel fieri volebat. quia ista in veritate debēt esse. Et sic amor suip̄s⁹ & p̄p̄i⁹ q̄n est primus manifestat & declarat p̄ experientia modū & formā qualiter nos debem⁹ nos h̄re erga deū. Et sic p̄p̄s quibet in seip̄o portat modū. formā. & exēplā scriptus et depictus. quōd et qualiter se debeat h̄re erga deū. & hoc est sciētia certissima & clarissima quā nemo

potest negare. q̄ videt ea in seip̄o q̄ falli nō potest. De ultimo & finali fructu qui nascit ex istis duobus amoribus.

Titulus. cxiij. Quoniam autē vltimū & finale q̄d expectat in omni re & desiderat est fruct⁹. & nihil ali⁹ expectat vltra. & hoc manifestū est in seminibus & plantis et arboribus. q̄ p̄pter fructū oīa finaliter sunt. Q̄ illud q̄d de quolibet re colligit est fruct⁹. Diuersa autē semina habent diuersos fructus. & diuersae arbores & platee h̄nt diuersos fructus. & etiā diuersa semina p̄ducūt diuersos fructus ita q̄ quodlibet semē h̄z suū p̄p̄iū fructū & quilibet fructus h̄z suū p̄p̄iū semen. Et ideo q̄ in voluntate n̄ra tāq̄ in agro sp̄uali. & terra sp̄uali possunt esse & seminari & plātari & ratificari duo amores p̄mi. & amor dei & amor suip̄s⁹ tāq̄ duo semina due p̄me platee. & due prime radices. Et ideo considerandū est cū summa diligentia qualē fructū p̄ducet nobis quodlibet semē quolibet planta. & quolibet radix finaliter. & quē fructū colligim⁹ de amore dei. qui est prim⁹ in nobis. & q̄d de amore p̄p̄io q̄n erit prim⁹. Et q̄ nō sunt neq̄ possunt esse plures radices q̄ due prime radices amoris. & duo prima semina. Ideo etiā nō possunt esse finalē nisi duo fructus finalēs vltimi. Et q̄ semina & radices p̄riātur & opponunt & inimicātur ad inuicē ita q̄ nō p̄t aliquo mō simul esse in eadē terra. q̄ vna radix destruit aliā totaliter. Idē etiā necesse erit q̄ fructus finalēs. & p̄p̄iū istarū duarū radicum inter se p̄trahētur. opponant & inimicant. & nō possunt aliquo mō in simul esse. Et necesse est q̄ vnū aliū oīno destruat. occidat. euellat. & expellat. Considerandum ergo qui sunt isti fructus.

Q̄ gaudiū durās sine fine et tristitia sine fine. sunt duo fructus qui nascūtur in voluntate tāq̄ in agro de amore dei. & de amore p̄p̄iū suip̄s⁹ tanq̄ de duobus seminibus in ea p̄mo seminatis.

Titulus. cxiij.

Quia ex oībus que hō facit & operat. nō remanet finaliter in hōie & ip̄ius voluntate nisi gaudiū vel tristitia. ita q̄ gaudium & tristitia sunt duo finalia & vltima que nascūtur & oriunt in voluntate & in corde hōis & ad ista duo terminant oīa q̄ facit hō. Q̄ quicq̄d facit hō nō pōt aliud colligere in seip̄o. neq̄ secū ducere seu portare q̄d manet nisi gaudiū vel tristitia. hoc est em̄ totū suū lucrū q̄d de suis laboribus secū portat. vñ

Nota.

Titulus. c. liij.

Ista duo sunt colligata q sequunt omne opus hois t ne
cesse est q sequat gaudiu vel tristitia in eo. Et id gau
diu vel tristitia sunt fructus quos colligit ho de oibus
Et ppter hoc quicqd ho operat ppter gaudiu t bz fl
naliter gaudiu. nec aliud vult nisi gaudiu. t qñ bz gau
diu nil aliud querit. qz gaudium ipm implet. Et nulla
res alia pot ipm satiare nisi gaudiu. Et qz tristitia op
ponitur gaudio t ei contraria. Ideo ho semper fugit
tristitia t querit gaudiu. Et qz veru gaudiu est verus
fructus hois bonus. t vera tristitia est verus fructus
malus. t qz quilibet fructus bz suu semē ppiu. Id necesse
se est q ipm veru gaudiu habeat suu semē ppiu de q
nascat. t etiā ipa tristitia. Et cū in hoie nō pnt esse ni
si duo semina pma. t due pme radices scz duo amores
iā dicti. Id necesse est q oia alia ex istis nascunt ori
antur t q habeat ista semina. t sicut nō sūt nisi duo pta
semina pma iter se. t due pme radices. ita nō sunt nisi
duo fructus pti scz gaudiu t tristitia. Sic q habemus du
as pimas radices t duos finales fructus illarū radicū.
Et qz gaudiu est bonus fructus t desiderat⁹ et amabilis.
Id ē necesse q oriatur nascat de bono semē t de bona
radice. Et qz tristitia est malus fructus. id ē de malo semi
ne t de mala radice. Et id necesse est q veru gaudiu
oriatur pullulet de amore dei. t vera tristitia t finalis
oriatur de amore suūp⁹ seu ppiu. Et sic habemus pmo
agrū. scz ipam volūtate. scdo habemus duo semina et
amorem dei t amorem proprium. Et habemus duos
fructus finales scz gaudium et tristitiam.

Declaratio qualiter ex dei amore quādo est prim⁹
oriatur gaudium durans sine fine.

Titulus. c. liij.

Uoniam aut vbi amor nō est. vllū gaudium
nō pot eē qz ex solo amore nascit gaudiu.
Uñ gaudiu gñatur qñ volūtas bz illū qñ
vult t amat. Si em̄ nihil amat nec aliquid
vult tūc nullū gaudiu bz. Sz tristitia sñr
gñatur qñ volūtas bz illū qñ nō vult negat amat. sz
bz illud qñ odio. Et id qñ de⁹ cires pmo amata ab
ipā volūtate tūc ex tali amore necessario gñatur gau
diu. qz de⁹ nō pot mori. nō pot deficere neg⁹ de pdi ab
ipā volūtate. sz semp est pñs semp adest ipi volūtati.
Et id volūtas bz semp principaliter illud qñ vult t qñ
amat. t bz semp re amata in deficientē immortale im
mutabile. semp viuente. inuariabile t nullo indigentē
Et id amor dei semp pōt durare t pmanere. qz talis est
amor. qñ is ē res pmo amata. Et id talis amor erit imor

Ex amo
re dei ne
cessario
gaudiu
sequit.

Amor dei

De fructu amoris dei.

talis indeficiēs. fixus firm⁹. imobilis. semp viuēs nullo
alio indigēs cōtinue manēs t durās. Uide qz q volun
tas nra in qua gñatur amor t feminat ē immortalis t p
perua ac spūalis. Qz res pmo amata q est deus t imor
talis ipa passibilis t inuariabilis. sūme bon⁹. sūme ama
bilis. sūme delectabilis. sūme spūalis. t sūme pueniē
tissimus volūtati q solus ē dign⁹ pmo amari. t cui pmi
us debet amor. seq⁹ q talis amor q bz talia fundamē
ta imortalia erit immortalis t impetū durās sine fine
sine termino nūq⁹ deficiēs. qz ipa volūtas p amorem
mutat in naturā rei amate. Ergo sequit qz qñqd senti
tur de re amata. sentit etiā de amate. Et si res amata
est indeficiēs t immortalis etiā vt pbat⁹ ē sequit qz vo
lūtas nra si pmo amet deū sit immortalis. indeficiēs. fir
ma. secura. fixa. inuariabilis. semp viuēs. semp durās.
sine fine. sine termino. Et qz ex tali amore necessario
oriatur gaudiu. sequit qz tale gaudiu erit semp durās si
nō sine nūq⁹ deficiēs nūq⁹ fluēs. sz inuariabile. firm⁹ so
lidū fixū. t imortale. manēs in ipā volūtate. Sicut em̄
ex amore ori⁹ gaudiu. ita ex eterno amore ori⁹ eternū
gaudiū. Declarat⁹ est qñlter ex dei amore qñ est pri
mus in volūtate oriatur in ipā gaudiū durans sine fine.
De cōditionibus t ppietatribus quibus indutum
est istud gaudium.

est imor
talis.

Eodem
titulo.

Infini
tū gaudiū a
mor dei.

Titulus. d.

T qz vt dict⁹ est gaudiū est fruct⁹ amoris.
id tale erit gaudiū qualis est amor. t talis
est amor qñ is ē res amata. Et qz iā mōstra
tū est certissime qñ cōditiones. qñ ppietates
bz ipse amor dei. id sequit qz si les condi
tiones t si les ppietates erūt i gaudio orto t nato. de
illo amore. Qz qualis arbor talis fruct⁹ ei⁹. Et ideo qz
amor dei qñ est pmius. est semē iustū scñm verū t ordi
natū. purū sincerū t imaculatū. mūdissimū diuinū et
optimū rectū t fm naturā hois inqñatū hō est. Et de
sequit qz istud gaudiū qñ nascit de tali amore ē fruct⁹
iustus scñssim⁹ ver⁹ ordinat⁹ pur⁹ sincer⁹ imaculat⁹
mūdissim⁹ diuin⁹ optim⁹ t rect⁹. t est gaudiū qñ pue
nit hol inqñatū hō est. t fm naturā hois. t est tot⁹ fm
deū. Qz sicut tot⁹ amor est fm deū. ita tot⁹ gaudiū est
fm deū. qz ex illo amore ori⁹ gaudiū. t sic totū gaudiū
ori⁹ t nascit de deo. t radicatur i deo t i creatore. t nō in
creatura t durabit iā tū gdiu de⁹ creator durabit. et
qz de⁹ durabit semp. sic gaudiū etiā qñ inde surgit du
rabit sp. Et qz vbi ē verū gaudiū ibi ē xia leticia. Id ta
legaudiū icludit verā leticiā. verā iocūditatē. verā hy

Ti. c. liij

Titulus
c. liij.

laritatem delectationem veram. et delectamentum ve-
rum: verā cōplacētā: quietē: trāquilatē: delicias: ex-
ultationes: iubilantes: suauitatē: dulcedinē: satietatē:
et verā saturitatē. Et q: gaudiū erit eternū sp̄ durans
sine fine. sequit̄ q: cū illo gaudio erūt oīa ista et leticia
eterna et vera sine fine. delectatio eterna. vera et recta:
iocūditas eterna: hylaritas semp̄ durās cōplacētā p-
petua trāquilitas eterne delicie: exultatio: iubilatio
sine fine. Ecce ergo cōditiones et p̄prietates in quibz
erit vestitū et fulcūm ipsum gaudium.

¶ Gaudiū qd nascit̄ de amore dei est tota vita ho-
minis et voluntas.

Titulus. clj.

Gaudium istud gaudiū est fructus. Itē q: fru-
ctus nascunt̄ et oriunt̄ ppter vitam et ad-
dandū vitā et nutrimentū ac sustentationē
sequit̄ q: istud gaudiū dat vitā et nutri-
mentū hoī et ei⁹ volūtati. Et de ipso ip̄a
volūtas viuet et nutriet̄: est p̄p̄ia vita
hoīs et cordis. Sicut em̄ tristitia ē mors hoīs. ita gau-
diū est vita hoīs. Ibi em̄ nulla vita est vbi nullū gau-
diū. S: vbi tristitia est ibi mortis nūci⁹ vel mors. Itā
gaudiū dilatat cor. confortat et confortat: nutrit et dele-
crat. Et idē aliud vult vel desiderat nisi gaudiū. per
hūc nō ip̄a tristitia mortificat et confingit: debilitat:
destruit et annihilat. Et nemo eā vult: neq: etiā appet-
tit. Nullus em̄ vult esse in tristitia cōtinua neq: in tri-
bulatione sed in gaudio p̄tinuo. Sicut em̄ tristitia est
mors aīe. ita gaudiū est vita aīe. Q: nō h: verū gau-
diū et p̄petuū. h: vitā verā et p̄petuā. et que h: verā tri-
sticiā et p̄petuā h: mortē verā et p̄petuā. Ergo qui h:
amorē dei in se h: vitā verā et p̄petuā. Q: de ipso amo-
re dei nascit̄ verū gaudiū qd est vita vera. Qui h: h: ve-
rū gaudiū h: totū cōplementū. q: ergo totū bonū qd
hō vult habere est ip̄m gaudiū qd est vita eius. et qh
habet gaudiū h: totū qd vult h: et nihil aliud vult ha-
bere. q: oīa vult habere ppter gaudiū et vt gaudiū ha-
beat. Et q: istud gaudiū orit̄ de amore dei solus et de
nulla realia. ideo sequit̄ q: ad habēdū totū bonū no-
strū et totā vitā nostrā et totū cōplementū nostrū. suffi-
cit habere vnicā rē. scilicet amorē dei. Et q: amor dei est in
tra hoīem et nō extra: q: est in voluntate et in corde. idē
sequit̄ q: ad habēdū totū bonū nostrū. et totū qd finali-
ter volumus. s: ip̄m gaudiū. nō est necesse habere ali-
quas res extraneas. Et per p̄s nec aurū nec argētū.
neq: lapides p̄ciosos: nec honores: nec dignitates: nec
officia: neq: delectationes: neq: scientias: nec bona tē-

Gaudiū
amoris
dei est vi-
ta hoīs.

Habens
amorem
dei h: ve-
rā vitam.

Habens
amorem
dei h: to-
tū bonū.

poralia. neq: cibos neq: potus. Sufficit ergo habere
amorē dei de quo nascit̄ oī bonū nostrū: et totū gaudi-
um. Et quia amor dei portat in sola volūtate. ergo hō
pōt portare totū bonū suū in sua voluntate. Et q: vo-
lūtas est semp̄ in sua libertate: et in suo dominio. et nul-
lo modo pōt cogi: neq: pōt auferri ab ea aliqd nisi ip̄a
volētē. sic q: ip̄a volūtas si vult nō pōt in eternū pde-
re bonū suū. nec suū gaudiū. Et per p̄s vitā suā. q: a
nemo pōt tollere ab ip̄a amorē dei in quo est vita et oī
gaudiū nisi ip̄a velit. Cōcludam⁹ ergo q: ipsum gau-
diū qd nascit̄ de amore dei ē tota vita hoīs et volūtas.
¶ De gaudio qd nascit̄ ex amore dei dum hō viuit in
hoc mūdo.

Titulus. clj.

Gaudium autē ip̄m gaudiū sequit̄ amorē. et p-
us est amor q: gaudiū: q: eius fruct⁹ est. idē
necesse est q: sicut dilatat et extendit amor
sicut crescit amor. sicut multiplicat̄ amor.
ita dilatat et extendat gaudium. ita crescat
gaudiū. ita multiplicet̄ gaudiū. Et q: iā mōstratū est
q: ex amore dei qh est prim⁹ oriant̄ et multiplicentur
multi et infiniti amores: q: necesse est q: qui p̄mo amat
deū: amat oīa que dei sunt. Et ideo amor dei extendit
se ad oēs creaturas in q̄tū dei sunt. sed p̄mo se extendit
in imaginē dei viuā. Et q: quilibet hō est imago dei.
ideo q: p̄mo amat deū. statim amat ei⁹ imaginē viuā:
et per p̄s amat oēm hoīem. et exinde orit̄ statim gau-
diū ex tali amore. Q: sicut de amore dei orit̄ gaudiū:
ita etiā de amore sue imaginis viuē. in q̄tū est dei ima-
go. et sic tot gaudia habebit quot hoīes amabit: in q̄tū
sunt dei imagines. Et sic de quolibet hoīe quē amabit
in q̄tū est imago dei. poterit habere gaudiū. et sic mul-
tiplicabit gaudiū in hoc mūdo. Et etiā quilibet gau-
debit de seipso in q̄tū est dei imago viuā. Uterius etiā
qui amabit oēs creaturas in q̄tū dei sunt sic gau-
debit de omni creatura in q̄tū dei est. Et sic de amore
dei in q̄tū est prim⁹. nascunt̄ homini et multiplicabuntur
innumerabilia gaudia: que oīa habēt ortū ab yna
radice ab yno semine. scilicet ab amore. Et ideo iā hō viuēs
in hoc mūdo. recipit et colligit inestimabilē fructum de
dei amore. quia semp̄ est in gaudio. quia semp̄ est in
amore recto et bono. et per p̄s cōtinue est in vita: et cō-
tinue viuit et istud gaudiū nemo potest tollere. sicut
nemo pōt tollere amorē. Nec opz in hoc mūdo habere
aurū nec argētū: neq: abundātiā rerū tēpōralium
ad habēdū istud gaudiū. Quia qui h: amorē dei in
hoc mūdo habet suas diuitias in seipso intra se: quas

Amās de-
um por-
tat totū
suū bo-
nū in cor-
de.

Titulo
cxxxij.

Amans
p̄mo deū
et amat
hoīem.

Amans
creatu-
ras p̄p̄
deū gau-
det de oī-
bus crea-
turis.
Amans
deū h: su-
as diuiti-
as in cor-
de.

Titulus. cliij. De fructu amoris dei.

non videt. nemo scit nec cognoscit nisi qui h. Et ideo
qui h. amoris dei. nihil extra se desiderat. nihil extra
concupiscit. id eo nulli invidet. nil alienum desiderat: quia
sua in se abundat. et est plenius suo bono. s. suo gaudio
quod est vita cordis. Et ideo oia alia pro nihilo reputat:
et ideo non sitit neque esurit bona corporalia. sed solum curat
de amore dei: de quo totum est illud gaudium. Patet ergo
gaudium quod nascitur de amore dei. dum homo
vivit in hoc mundo.

Quod gaudium sempiternum quod oritur de amore dei potest esse
tale et sine in infinitis hominibus sicut in uno. et in quolibet
potest esse suum proprium gaudium sine impedimento
alterius.

Titulus. cliij.

Et quia una res potest esse primo amata ab omnibus
hominibus. s. deus. et in quolibet potest esse amor dei
suis. et ideo sequitur quod etiam istud gaudium po-
test nasci et gaudere in quolibet homine: tale
potest habere unus sicut alius. Quia sicut omnes si-

mul potest habere amoris dei. ita potest habere gaudium quod nascitur
de amore isto. Nec gaudium unius potest impedire gaudium
alterius. Et sic omnes homines potest habere sicut gaudium. et potest im-
pleri gaudium. et tunc propter hoc nullus hominum minus. et tale gau-
dium habere potest unus sicut alius. et quilibet potest habere suum sin-
gulare gaudium et proprium: et tunc tale erit unus sicut aliud:
quia sunt similia. sicut amor talis unus sic et aliud gaudium
potest de novo multiplicari semper. et semper potest fieri novum
gaudium. et generari. Quia: si sint innumerabiles homines
illi habeant gaudium. attamen de novo potest innumerabiles
gignere. augmerari. et nunquam terminari: sed semper multi-
plicari. Et tunc propter hoc gaudium alterius non minuitur.
Quanto ergo homines multiplicantur. tanto gaudium magis et ma-
gis multiplicatur. Et tota causa est: quia res primo amata
est ipse deus. et est ipsa res primo amata quam unusquisque
potest habere in voluntate et corde amata. et talis amor potest esse
in quolibet et sic unus amor est. quia est una res primo ama-
ta. et per consequens erit unum gaudium multiplicatum in infinitis
hominibus. Sic ergo ex una re gaudium potest in infinitum mul-
tiplicari sine diminutione. quia non propter hoc deus perdit
aliquid de suo. Ecce ergo qualis omnes homines et si sunt infi-
niti. potest habere in simul totum suum bonum. totam suam vitam. totum
suum gaudium. et hoc ex ipso solo deo. Et qualis ipse so-
lus est per se ipsum sufficiens dare vitam in simul omnibus homi-
nibus: et eternam et sine sui diminutione. et hoc per amorem
suum. Videte ergo qualis bona vera hominum nunquam dimi-
nuunt. sed semper crescere possunt non habent mensuram neque
terminum: sed magis multiplicatis hominibus signa in-

Titulus. cliij.

multiplicantur etiam bona et gaudium.

De gaudio quod nascitur ex dei amore post vitam corpo-
ralem. et ostendit ex perfectione gaudii et amoris. quia anima
clare deum creatorem suum facie ad faciem. et sine medio vi-
debit.

Titulus. cliij.

Donia autem ipsum gaudium est fructus amoris
dei. et ideo necesse est quod istud gaudium sit
impleat et veniat in tanta plenitudine. in
tanta abundantia. quod non possit esse maior
neque crescere ultra. ita quia anima non possit ca-
pere amplius de gaudio: ut sic gaudium

plenum fiat. Et quia anima amavit deum primo per voluntatem. id est
ex tali amore sequitur gaudium. Et quia voluntas: tota est per amo-
rem unius deo. sequitur quod ipsa veniat in perfectione et per gau-
dium quod est fructus amoris. Et cum ex clara cognitione dei
sequitur maior amor. Quia ubi maior cognitio est. ibi maior
amor aut maior odium est. Et quanto magis aliquid bonum cognos-
cit. sequitur magis amare. Sic quia deus est solum bonum nostrum. qua-
to ergo magis cognoscimus. tanto magis eum amabimus. et
quanto magis eum amamus. tanto magis gaudium habebi-
mus. Et quia: et deus non potest cognosci et non amari. eo quod est
summe bonum. summe benignum. summe sapiens. summe nobi-
lis. summe pulcher. et in eo est plenitudo omnium gaudiorum
et divinarum. Neque patitur in aliquo bono defectum. Si er-
go deus vult a nobis maxime amari. sequitur etiam quod vult a
nobis maxime cognosci. et ut gaudium nostrum in eo plenum
sit. necesse est ut anima videat ipsum deum facie ad faciem. et
hec cognitio est clara. certa ac perfectissima et ad vota et
tanta quantum voluerit sine medio et sic magis diligat. et
ut sic anima maius gaudium obtineat: quia istud aliter non potuit.
Quia nisi deus quod primo anima amavit in fide. ostendat se et ma-
nifestet clare: et clarissime non faceret obitum et ius amo-
ris. Quia amor verus et purus oia aperit. oia secreta revelat.
Hoc autem requirit natura amoris. Et quia anima primo amavit
quia eum non vidit mercedem eum vidit facie ad faciem dum eo frue-
tur ut maius gaudium ex eo sequatur. Et quanto clarius eum videt
bit. tanto magis eum amabit. Et quanto magis amabit. tanto
magis gaudebit. quia res quam aliquis habet quam est bona. magis
gaudebit quanto eam magis cognoscit. Et per oppositum est de re
mala. Quanto aliquis rem malam quam habet cognoscit. tanto eam ma-
gis odio habet. quia ille qui primo deum amavit cum sit bonus et opti-
mus. cum ipsum magis cognoscit. tanto ipsum magis ama-
bit et per consequens magis gaudebit. et sic cognitio erit causa maio-
ris amoris. et amor erit causa maioris gaudii. et tantum gau-
debit anima quantum amabit. quantum cognoscet et
videbit. et ut perfectissime gaudeat. operis ut perfectissime

Plus a-
mas deum
plus vult
ei per
fructum

Maxime
amans de-
um maxi-
me cognos-
cet. gau-
debit et
fructus eo.

Cognitio
erit cau-
sa maio-
ris amo-
ris.

Gaudium
unius non
impedit
gaudium
alterius.

Sic ho-
mines sic
et amor
dei et gau-
dium mul-
tiplicatur.

amet. et opz vt perfectissime cognoscat. et videat si perfectissime amare et gaudere debeat. Et id plenitudo gaudij arguit et ostendit. q oia clare videbit. et cognoscat deū creatorē suū. summe bonū summe benignus. summe suauē et delectabilē. Qz qñ clarissime videbit esse talē fortius amabit eū. et fortis tūc gaudebit. Et q perfectio gaudij orit ex pfectioe et nobilitate amoris. Id vt gaudij sit pfectissimū. oportebit q amor sit pfectissimus. et q amor ascēdit ad gradū vltimē pfectiōis et dignitatis. Itā aut erit talis nisi qualis cōuenit deo. Et id q deus de se et ppter se est summe amabilis. eo q est summe bonus et totus bonus. Imo ipsa bonitas et purissima bonitas est summe benignus et summa benignitas et tota benignitas. et totus liberalis summe dulcis. summe suauis. pfectissime amās. summe verus et summe potēs. summe sapiēs. et summe pfectus. Et ppter hoc sequit. amor nō erit pfectus. neqz ascēdet ad vltimū gradū pfectiōis. dignitatis et puritatis. nisi aia amet ipsuz deū creatorē suū propter suā solam bonitatē. benignitatē et liberalitatē et pulchritudinē suā. Et nō ppter dona. neqz propter obligationē. qz deus amabilis. purissimus nobilissimus et pfectissimus est. Et ex tali amore sequit pfectissimū et purissimū gaudium. Et q ad perfectionē gaudij requiritur summa securitas. ita q oia sint certissima et securissima. ita q nūqz pdat tale gaudij. Et ideo vt anima perfecte gaudeat. erit summe certat securā. quia nūqz poterit amittere tale gaudium. et q deus nunqz velit auferre ab eo tale gaudij. et etiā q nullus est ita potēs q possit auferre ab eo q aia clarissime cognoscat deū. et perfectissime amabit eū. et cognoscat. qz poterit ipsuz nō amare eo quia cognoscat qz deus est. quia est summa bonitas. in eternum diligit eam. et sic anima erit securissima. quia ipsa in eternū diligit deū. Et q in eternum creator deus eam amabit et q in eternum videbit eum. et q nulla alia res poterit destrui eam neqz illum amare. Et per consequens erit securissima de suo eterno gaudio. quod in eternum nō amittere. sed tenebit in eternum.

¶ Qz ex natura gaudij et amoris ostenditur q anima recuperabit corpus suum in statu magis amabili. et per omnia sibi conformiter. in quo poterit anima magis gaudere.

¶ Titulus. cly.

¶ Quoniam anima que primo amat deum et etiam seipsam inquantū est dei et inquantū est dei imago viuā. Et ideo postq anima amat seipsā vult bonū sibi met. et amat bonū

et quoniam anima que primo amat deum et etiam seipsam inquantū est dei et inquantū est dei imago viuā. Et ideo postq anima amat seipsā vult bonū sibi met. et amat bonū

num sibi. et gaudet de bono suo. quoniam ergo anima amat suum corpus naturali amore. et habet naturales inclinationem ad illud. Et quia deus copulauit aiam cum corpore. et corpus cum anima. et alligauit corpus anime. et fecit quoddam naturae matrimonium inter ea. et anima cognoscit corpus esse factum propter ipsam. Et ideo anima amat suū corpus et omnia sua membra. Et exinde sequitur q anima vult recuperare corpus suū. et vult bonū sui corpz oris. Et etiam quia aia ē principalis pars hoīs et non totus homo nec corpus est hō. sed in simul aia et corpus sunt hō. Et ideo hoc est ad perfectionē aie q ipsa recuperet suū corpus. q melius et perfectius est totū q etia hominē totū esse q animā eē tā tū. Et ideo quia aia amat suā perfectionem. amat suū corpus. et remanet cum eo. et per cōsequens vult et appetit q suū corpus ei restitueretur. nec potest velle contrariū. Quia hoc habet ex naturali inclinatione. Et ideo vt gaudij aie impleatur. necesse ē q ei restitua corpus suū. et hoc in illa forma in illo statu q erit magis amabile ipsi aie ac magis cōforme. et magis pportionatū. cōueniēs et delectabile fm statuz ipsius aie. et in quo poterit ipsa aia magis gaudere. et per cōsequens erit necesse vt sit plēnū gaudij q restituitur ei suū corpus in maxima pulchritudine in summo decore et ipassibile et immortale. spūale. subtile. agile clarū. sicut sol fulgēs et respiciēdes. qz in isto statu erit magis amabile ipsi aie. magis conforme et magis pportionatū fm statuz ipsius aie. et hoc poterit facere deus. Si enim potuit facere aiam de nihilo cū non eēt. et potuit facere de terra corpus tale. et potuit facere terrā ascendere ad tantā dignitatē. vt ex ipsa fieret corpus ita mirabile vt cōtingeret aie rōnali et intellectuali portanti suam imaginē viuā. quare non posset facere ascendere ipsum corpus ad altiorē gradū q ante? Et sicut anima mutata ē ad altiorē gradū et digniorē statū. Ita etiam expedit vt corpus ei mutet in statu etiā altiorē et nobiliores gaudij et digniores formā pportionabiliter. Et sicut anima ascēdit. ita ascendit corpus suo modo. Item sicut anima mutata est in deum et in naturam dei per voluntatem et amorē. Ita etiam mutetur corpus in animam quātū fieri poterit et in naturam anime fm possibilitatem. et quantū nature corporis non repugnat. vt sicut anima facta ē diuina. ita corpus factum spirituale. et hoc concludit et ostendit perfectio gaudij et natura amoris. Sic ergo anima vult tale corpus sibi restitui. quod sit impassibile

Qz aia amat corpus suū.

Qz corpus tādes restituetur aie.

Corpus restituetur immortale.

Corpus quātū possibile est se quis aia

De crea
ture reo
nabuntur

Titulus.clvj.

bile. subtile. agile. clarū. sicut sol & cū oī decore & pulchritudine & immortalitate. et hoc poterit deus facere. Ergo ut omnibus modis anima gaudeat. ita fiet rursum qd anima amat omnes creaturas inquantū dei sunt. Et iō et anima magis et pluribus modis gaudeat. totus mundus & creature debent disponi. renouari & in statu poni. in quo magis amabiles et placibiles sint. ut sic ex eis sequatur maius et maius gaudium. Ut sicut anima est mutata. innouata & renouata in statu altiore & digniore. & corpus quod est propter animā. fuerit etiam mutatu & innouatu in altiore & digniore statu ita totus mundus qui factus est propter hominem debet renouari et immutari in altiore et digniore statu. ad gaudium ipsius hominis. ut sicut anima est referta noua veste amoris perfectissimi ita seipsa. & etiam corpus suum est vestitu nouo habitu etiam pulcherrima veste impassibilitatis. claritatis. agilitatis & immortalitatis. ita etiam totus mundus & omnes creature mundi que facte sunt propter hominem. induantur etiam noua veste. ut totum sit proportionatu. ut ipso homine qui est rex & oīs mūdi innouato & exaltato. seruī sui & oīa que sunt ppter ipm facta etiam induantur & exalten. Et sicut oīa processerūt ex amore & sunt propter amorē. & ex amore nascitur gaudium. itaq; fructus eius. ita oīa sint in gaudio et taliter disponantur ut ex ipsius sequatur maius gaudium qd est fructus omnium. Sic ergo natura gaudij concludit & probat debere fieri innouationē totius mundi & oīm creaturarum.

C De magnitudine gaudij post hāc vitā & de sua multiplicatione. **¶ Titulus. clvj.**

¶ Noniā aut gaudium est fructus vltimus qui expectatur. nihil aliud expectatur nisi gaudium. Et quia videmus p experientia. qd fructus in fine et vltimate veniunt in summa abundantia et multitudine. sicut apparet in arboribus. vñ videmus qd verno semine. s. de vna parua nuce vel de vno amigdalo si plantetur. aut seminetur exibat vna magna arbor. & ex illa arborē exibūt infinitē nuces vel amigdale. et tñ oīa veniūt de vno paruo semine. Et iō qd gaudium est finalis fructus qd venit de amore. necesse ē qd ipsius gaudij finaliter & vltimate veniat in maxima abundantia et multitudine. Si em fructus corporales in multiplicanti. quanto magis dñt multiplicari fructus ipuales. Videmus qd magnitudinē & multitudinē ipsius gaudij. qd expectat. et qd gaudium nascitur de amore dei. iō necesse ē qd gaudium

Titulus. clvj.

se extendat ad inf. ad quātū extendit amor. et magnificeatur ad tātū ad quātū amor. Vñ qd quilibet post deum amabit seipm. & per pñs de bono suo gaudebit. qd quātū aliquis amat aliquem. inf. gaudet de bono suo. Et iō quilibet gaudebit de bono suo tantū quātū amabit seipsum. Et quoniam gaudebit vbi habebit gaudij sempiternū. & vbi erit leticia sempiterna. iocūditas & delectatio. & omnis perfectio sempiterna. ibi habebit plenū gaudium. et quicqd vult habebit. & quicquid non vult non habebit. vbi erit immortalitas perpetua. impassibilitas eterna. agilitas. subtilitas et claritas corporis ut solis. perfecta cognitio et clarissima visio de summa amicitia. de deo creatore suo. Quantū igitur si poterit videre se exaltatum. tantū poterit gaudere. qd videbit se abundare oībus deliciis. Et qd quātū qd amat aliu. de tāto gaudebit de bono suo. Et iō si alius hñt sile bonū & sile gaudij quē tātū amaret sicut seips. tātū gauderet de bono illi. sicut de bono suo. et nō min⁹ gauderet de illo qd de seipso. et sic duplicaret gaudij. & si tertiu triplicaret. & si qrtū & sic de alijs. Ip multiplicaret gaudij in millesies milia. itātū augmēta ret gaudij in millesies milia. Et sic tantū quātū multiplicarent hoīes quos amaret sicut seips qd hñent sile & tale bonū sicut ipse. inf. multiplicarent ei⁹ gaudia. & hoc totū faceret ipse amor. qd ad multiplicationē amoris multiplicaret gaudij. Et qd demonstratū ē qd pmo amato deū amabit oīm aliū hoīem sicut seipm. et oīs qd amabit deum primo habebit oīa supradicta bona. Ergo si innūerabiles sunt hoīes habētes similia & eadē bona innumerabilia erūt gaudia cuiuslibet. qd nullus min⁹ aliu qd seipm diligit. & iō nō alr gaudebit qd p singulis qd p seipso. Si qd hō de tāto bono suo vix poterit cape suū gaudij. quō capax erit tot gaudiorū & tātarū deliciarū. Et insup qd dictū est. qntū quis diligit aliu. tantū gaudebit de suo bono. Et ideo qd post hāc vitā vnusquisq; plus amabit deū sine cōparatione qd se ips. & qd oīs alios secū. & ita pl⁹ gaudebit de dei bono qd de suo oīm suozū. Qd qnto amor crescit de tāto gaudij crescit. Ecce qd magnitudinē & multiplicationē gaudij. & abundantia quā qdlibet qd pmo amat deū colliget de amore dei. Et si plauerit eu i seipso pmo. ecce qd fructus & in quāta multiplicatiōe colliget. & oīa ista erūt eterna. qd nūq; deficiēt. qd amor dei ex qd oīa oriūterit eternus & indeficiens. & sic ē radix. Et ita radix & fructus eternū durabūt. & in eternum viuet hō de tot & de tan

Quilibet
gaudebit
de seipso

Quilibet
gaudebit
de alio.

Titulus.
cxliij.
Gaudij
vni⁹ erit
gaudij
alterius.

Eodē titulo.
¶ Pl⁹ amabit deū
q; nō ip
sōs aut
alios.

Ti. cxlvij. De redditione hois obligati.

tis fructibus eternis et inefficacibus. Ecce quos et quales fructus colligit homo et anima de ipso amore dei tamquam de uno semine. tamquam de una radice in voluntate plantata tamquam in agro spirituali. Declaratur est ergo finalis et ultimus fructus qui nascitur ex amore dei quando erit primus. Vide te ergo et notate ordinem totius processus. Primo enim inuenta fuit obligatio amoris. Secundo natura amoris. Tercio fructus amoris qui est gaudium. Sic ergo obligant nos ad amorem et omnia facta sunt et nobis data propter amorem. et amor propter gaudium. et gaudium propter nihil aliud in tribus autem totum claudit in obligamine. In amore et in gaudio. Totus ergo ordo creaturarum. tota scala nature ostendunt nobis obligationem ad deum et debitum amoris. et etiam gaudium. Et creaturis manifestatur obligatio. Et obligatione debitum amoris. Et ex amore gaudium. Et sic per scalam nature continue ascendimus de bono in melius. et de infimis ad summa cum dei auxilio.

De fructu qui nascitur de amore proprio et privato seu propter voluntatis. ostenditur quod de tali amore non potest nasci verum gaudium. sed sophistici et deceptivum ac tamen apparens. quod intus portat tristitiam latenter que nascitur post gaudium.

Titu. cxlvij.

Noniam autem iam dictum est quod quando homo habet rem quam vult et amat. et etiam sperat certitudinaliter habere. tunc exinde sequitur gaudium. Et id de amore propter voluntatis potest generari gaudium. Quia qui amat suam propter voluntatem vult sibi ipsi propriam laudem. proprium honorem propter gloriam et propriam excellentiam. et hoc ex parte anime. vult etiam et amat sibi metipsum voluptates et delectationes corporis. et per omnia vult et amat omnia illa que valent ad hoc et ad habendum illa. sicut sunt bona exteriora. dignitates et officia et scientie. Et ideo quod homo dum vivit in hoc mundo potest habere omnia predicta. scilicet honorem. laudem excellentiam et gloriam delectationes corporis et illa que valent ad hoc. id potest gaudere et habere gaudium. Et quia ista potest perire et destrui. et non durare sed transire. et homo timet perdere ea. Et etiam quia quod amat aliquam rem. habet odio illud quod destruit illam rem. vel potest diminuire illam. Et id qui amat omnia supra dicta. necessario habet odio omnia illa que potest destruere et diminuire propter honorem. propter laudem propter excellentiam et voluptatem propter gloriam. et omnia que valent ad hoc. Et exinde sequitur quod ex tali gaudio nascitur tristitia. et tale gaudium convertitur in tristitiam. quia ex tali timore et odio sequitur tristitia. et ex perditione et destructione talium sequitur tristitia. Et ideo tale gaudium est falsum

Ti. cxlix.

**Amor proprio
primus et
habens gaudium.**

**Gaudium
propter amorem
est verum
et tristitia**

Titulus. cxlvij. de fructu amoris proprio.

est falsum et vanum. Deceptivum et sophistici. cum quod intus abscondit maioris tristitiam quam sit gaudium. Et sic de amore proprio non potest nasci nisi gaudium falsum et vanum ac deceptivum quod tristitia iam importat.

De conditionibus et proprietatibus ad indumentis quibus indutus est gaudium quod nascitur de amore sue propter voluntatis.

Titulus. cxlvij.

Et quia ista est radix tale est illud quod sequitur ex radice. ideo necessario tale erit gaudium quod est amor ex quo oritur. Et id est proprietatibus conditionibusque amoris proprio. concludemus proprietates et conditiones istius gaudii. Et quia concludimus est quod amor proprius et sue propter voluntatis est inordinatus. iniustus. indebitus. tortuosus falsus. viciosus et corruptus. immundus. contra naturam hois inordinatus homo est. et contra totum ordinem universi. contra omnes creaturas pessimum nequissimum. turpissimum. malissimum. imo est primum malum. et radix omnium malorum. primum viciu primum venenum. prima mors. prima tenebra. prima cecitas. prima falsitas. primum mendacium. et radix omnium mendaciorum prima iniusticia. prima turpitudine. Et ideo gaudium quod nascitur ex tali amore. necessario habet proprietates talis amoris. Id est tale gaudium necessario est inordinatum. iniustum. indebitum. falsum. viciosum. corruptum. immundum. contra naturam hois. contra totum ordinem universi contra omnes creaturas. pessimum. malignissimum. nequissimum. turpissimum. viciosum. venenosum. mortale et venenosum. mendosum. quia talis est radix vni oritur. Tale est gaudium quod quod habet de suo amore proprio. et de amore sue laudis. sue propter excellentie. proprio honoris propter glorie et de voluptate carnis. et de omnibus que ipse amat propter ista.

Et quia ubi est gaudium ibi est lenicia. et delectatio et exultatio. id etiam erit tibi talis delectatio. talis exultatio talis lenicia. talis complacentia. Et quia tale gaudium est corruptum. iniustum pessimum et cetera. id etiam talis lenicia. talis delectatio. talis complacentia. talis exultatio. sunt pessime. corrupte inordinate et iniuste. Et quia ista declaratur est quod amor proprius seu propter voluntatis totaliter et de directio contra deum. sine deo adversus deum. extra deum. propter deum. etiam inimicat deo. et constituit hominem inimicum dei capitale. eo. quia qui proprio amat se et suam propter voluntatem facit se ipsum deum. et aufert in quantum in eo est sua propter coronam a deo. id est privilegium sue propter voluntatis. Id sequitur quod istud gaudium quod homo habet de tali amore est de deo. et adversus deum extra deum. sine deo. Et totaliter et de directio inimicatur deo. Et per consequens tunc homo gaudet. letatur delectatur. complacet et exultatur contra

**Ti. cxxij.
Tit. cxli.**

**Gaudium
hois de se
ipso est in
ordinatum**

**Ti. cxxij.
Titu. lc.**

**Gaudium
propter amorem
est
mors est
contra deum**

Titulus. clxix. de cōparatione istoz fructuū.

tra et aduersus deū. et contra suam voluntates. Et creatura contra creatorem. et opus contra suum artificem. Et quia etiā ubi est amor sue pprie voluntatis. ibi est cōceptus dei q̄ est tan q̄ sicut ipse est. Quia solus deus dignus est amari p̄rio. ergo tale gaudiū qd̄ oris de tali amore oritur de cōceptu dei. et in cōceptu. et offensaz. et iniuriā ei⁹. Et id̄ illud gaudiū est sūme deo inimicū. et auget et multiplicat. cōplet et cōsumat irarietatē et inimiciā cōtra deū. Quia amor pprius in quo est dei cōceptus. est radix et initium inimicie dei iniurie et offētie ei⁹. Et gaudiū qd̄ nascit exinde cōplet ip̄am inimiciā. et augmētat et multiplicat. Quia dū hō magis gaudet cōtra deū. et legat. tūc efficit et causat maiorem inimicū ei⁹. Et q̄ gaudiū est inimicū cōtra deū. et ideo cōfirmat inimiciā cōtra deū. Et id̄ illud gaudiū portat et abscōdit intra se latet sūm venenum pessimū venenū. et maximū virus pessimā mortē quia portat secū et abscōdit iniuriā dei. offēsas dei. et inimiciā sui creatoris. qd̄ nihil est peius et venenosius. nihil mortali⁹. nihil magis nocuū. nihil dānabili⁹. nihil magis letissimū vel letiuū. nihil dānabili⁹. nihil tristius. et nihil indelectabili⁹. Adalū em̄ est amare cōtra deū. sed multo peius est letari et gaudere. cōplacere et exultare cōtra deū. et iniurias et offēsam dei.

¶ Sic ergo patet cōditiones et pprietates quib⁹ idūti⁹ ē gaudiū qd̄ nascit de amore inuicis et sue pprie uoluntatis de pprio honore ppria laude. ppria glia. et de lectatide carnis. et de oib⁹ q̄ lequunt ad ppriū amorē qm̄ tale gaudiū est inordinatū. inuicis. indebitū falsū victiosū. inēdosū corruptū. imūdū. malignū pessimū nequissimū. veneno plenū. mortale. p̄ naturā hoīs. cōtra totū ord̄m vniuersi. p̄ra oēs creaturas. sine deo p̄t et deū extra deū. et p̄ra deū. momētaneū nō pmanēs. finēs in momēto. trāsies. portās secū et abscōdet tristitiā et dei iniuriā et offēsas. Ecce ergo fruct⁹ q̄ nascit de amore pprio. dū hō uiuit in hoc mundo.

¶ De duob⁹ gaudiis et cōparatione eoz⁹ ad inuicem eoz⁹ duob⁹ amoribus.

¶ Titulus. clx. Zcut tūc sūt duo amores cōtrarij et capitales inimicitia sunt duo gaudia ad inuicē cōtraria et tota ir inimica. et id̄ sicut duo amores p̄mi. et amor dei et amor suip̄is nō p̄t simul eē i voluntate. Ita nec ista duo gaudia q̄ oriunt ab eis nō p̄t simul stare i uolūta te. s̄z necessario ad inuicē se destruit et expellit. vnūq̄ fugat altē. Prīmū gaudiū q̄ oris de amore dei nascit in uirtute. et ē verū. Scdm̄ gaudij qd̄ nascit de amore

Est ini
micū dō

Duplex
gaudium
et eoz⁹ di
ferētia.

Titulus. clx.

inūp̄sius. nascit de falcitate. et ē falsū. Prīmū gaudiū qd̄ nascit de amore dei oris de iusticia scd̄ q̄ d̄ amore inuip̄is nascit oris de falcitate et iniusticia. Prīmū igit nascit de radice oib⁹ virtutū. scd̄ oris de radice oib⁹ vitiōz. Prīmū oris de radice oim bonoz fm̄ de radice oib⁹ maloz. Prīmū oris de eternitate. scd̄ de rānitate. Prīmū de incorruptibilitate. scd̄ oris de corruptibilitate. Prīmū gaudiū oris de deo. scd̄ gaudiū oris sine deo. extra deū et p̄ deū. Prīmū gaudiū p̄iūgit. p̄soluid. reficit et sati at et vnit hoīez cū deo. scd̄ gaudiū diuidit. elōgat. se parat. et ponit hoīez extra deū. Prīmū gaudiū multi plicat et auget amicitia cū deo. scd̄ nō aug. et multi plicat inimiciā cū deo. Prīmū gaudiū p̄plet. sati at. soli dat. dulcificat uolūtate scd̄ gaudiū amarificat. debili tat. euacuat uolūtate. et facit eā fluctuātē. inq̄ etā instabi lē efuriētē et fūētē. Prīmū gaudiū ē scd̄ naturā ho minis lētiū hō ē. scd̄ gaudiū est p̄ naturā hoīs inq̄ etā hō est. Prīmū est fm̄ ordinē vniuersi et oib⁹ creaturaz scd̄ gaudiū ē p̄ ordinē totū vniuersi et oim creaturaz Prīmū ē duras. pmanēs et ppetuū. scd̄ ē fluctuātē et momētaneū. Prīmū gaudiū qd̄ nascit de amore dei p̄t h̄ri de amore dei sine labore. sine expēsis. sine ad iutorio alioz. s̄z scd̄ gaudiū qd̄ nascit de amore inuip̄is nō p̄t h̄ri nisi cū labore. cū expēsis. cū multitudie re ruz. et aliū. cū dāno alioz et destruccioe. Prīmū gaudiū nūq̄ p̄t in tristitiā. sed scdm̄ gaudiū in sem per p̄t i tristitiā et dolorē. Prīmū gaudiū facit hoīez benignū. iuaūē. mitē et māsuetū. s̄z fm̄ gaudiū facit ho minē malignū crudelē pessimū. Prīmū gaudiū multi plicat auget p̄seruat. fortificat nutrit. pacē vnitatē cō cordiā. amicitia et oē bonū iter hoīs. s̄z scdm̄ gaudiū multiplicat oē p̄riū. et seminat inter hoīs oē malū. ¶ Itē de p̄rio gaudio nullū p̄t seq̄ malū. nul q̄ p̄t seq̄ scd̄ alū. s̄z ex scd̄o gaudio nō p̄t seq̄ nisi malū et scd̄ alū. Prīmū gaudiū excitat ad opandū oē bōz scd̄ gaudiū excitat ad opandū oē malū. Prīmū gaudiū ē v tale. salutifex. laudabile amabile. desiderabile. glōsiū bonestū. delectabile. et scd̄ naturā et rōnē. s̄z fm̄ gaudiū ē mortale et mortifex. vitupabile. odibile. victiosū. igno miniosū. p̄ naturā. et p̄ rōnē. Prīmū gaudiū ecā origo et motū et oib⁹ bonoz operū. s̄z scd̄ ē cā. origo et motū oim maloz operū. Prīmū gaudiū p̄cit ip̄ h̄nt. scdm̄ gaudiū ē ip̄ dānosū et nocet h̄nt. Prīmū gaudiū est q̄ deo nihil amabili⁹ neq̄ placibili⁹. s̄z gaudiū ē q̄ dō ni bil odibili⁹ et displicibili⁹. Prīmū gaudiū auget amorē et desiderū oib⁹ bōz s̄z gaudiū auget amorē et maloz et

Desideriū oīm viciōr. P. i. mū gaudiū est cōuenientissimū nature hoīs inquit hō est s. s. cōm gaudiū est oī cōuenientissimū t. p. naturā hoīs inquit hō ē. Et iō nihil pei⁹ i hoīe. nihil mortali⁹. nihil magis dānosū. P. i. mū gaudiū illuminat t. clarificat intellectu. s. s. cōm peccat t. obtenebrat intellectu. imo cōpiet cecitatē aīe. P. i. mū gaudiū est sūme pmiabile. s. s. cōm gaudiū est sūme punibile t. cā oīs punitiōis. t. p. p. i. mū debet sūma pena. Ecce q. quātū malū natū est t. g. natū ē i corde t. volūtate. q. in ea est natū t. oīum tale gaudiū venenosum. quanta malignitas et quanta malicia.

Regula cōparandi ista duo gaudia vt comprehēdatur oīa predicta.

T. aut oīa predicta faci⁹ cōprehēdant. de bēt ista duo gaudia cōpari. P. i. o penes cōuenientia. s. cōm penes oīam. P. i. o penes pueniētia. q. ista duo gaudia pueniūt in noīe. q. vtrūq. vocat gaudiū. Itē cōueniūt. q. vtrūq. ē h. cōm in volūtate. Itē pueniūt. q. oīa q. sunt. sūt p. p. i. mū gaudiū. siue vñ siue ali⁹. S. d. oīa istōr gaudiōr capitur cōpando ista ad radices vñ oriunt. s. ad vñs amorē p. mōs. vel ad dēū vel ad opationes t. effectus quos faciūt in natura hoīs vel ad ipsas creaturas. Et sic d. uersimode cōpando poterim⁹ videre q. attribuiunt vñi gaudiō t. q. alteri. t. p. p. i. mū t. p. d. i. o. s. v. r. o. r. ū. q. Er go exercita teipm nunc in duob⁹ amorib⁹ nunc i duob⁹ gaudijs. nō cōsiderādo vñū p. se i nō cōpando s. cōm alio. t. sic habebis magnā cognitionē de bono et malo hoīs inquit hō est. C. cōsiderādūz tñ ē. q. gaudiū est illud q. s. sup oīa p. uis querit t. desiderat. t. oīa desiderātūr p. p. i. mū gaudiū. Et iō ipm gaudiūz statz attrahit hoīem ad se. q. talis nature ē. t. iō oīs deceptio fit tōne gaudiū. t. nullus decipit nisi p. p. i. mū gaudiū. t. iō gaudiūz inquit gaudiūz gaudiūz semp attrahit t. appetit semp. Sequit etia q. malū gaudiūz attrahit semp t. appetitur. nō q. malū. s. q. gaudiūz importat delectationē. Deinde excecatur hoīem. t. totū p. uertit ad se. t. d. i. a. m. u. r. t. o. taliter hoī. Nihil aut fort⁹ q. gaudiūz t. delectatio. q. oīa viciōr. oīa ad se trahit. oīa ad se p. uertit. oībus d. i. a. s. Et iō sup oīa fugiēdūz ē malignū gaudiūz sophisticus fraudulētus t. deceptorū. falluz apparēs t. trahit. C. De finali fructu qui nascitur post hāc vitā de amore p. p. i. o. t. de suo malo gaudiō. Et ostendit q. tristitia vera que finē nō habet est finalis fructus p. p. i. mū amoris. et sū. et p. p. i. mū gaudiū.

Titulus. clx.

Quoniam aut iā mōstratum est. quale t. quātū gaudiū nascitur in voluntate post hāc vitā et amorē dei. exide cōcludit q. vbi nō est amor dei. ibi erit p. uatio illius t. talis gaudiū t. tāti gaudiū. erit etia p. uatio infini totum gaudiū. S. nō solū p. uatio talis gaudiū. s. p. uatio p. f. c. t. a. t. p. uatio oīs gaudiū. Et p. p. i. mū non erit ibi nisi pura t. simpliciter tristitia. Vñ volūtās est talis nature q. in ea pōt g. h. a. r. i. g. a. u. d. i. u. m. vel tristitia q. aliq. h. y. q. vult. t. nō h. y. q. vult. t. aliq. h. y. q. vult. et nō h. y. q. vult. Et tristitia causat q. aliq. nō h. y. id q. vult t. q. h. y. id q. sūme odio h. y. t. nō p. r. a. se repellere. Itē em maior tristitia est q. nō h. y. id q. vult hō semp se desiderat t. p. i. n. u. o. desiderat. Itē em est maior tristitia q. h. y. se semp t. p. i. n. u. e. i. seipō id q. hō nō vult. et q. sūme odio. t. nō posse a se repellere. Et maxime si illud sit i ipsa volūtate. Et q. m. a. i. a. post hāc vitā p. uabif oībus q. amabat. t. nihil habebit q. amat. q. nō habebit nec p. p. i. mū bonorē nec laudē. nec glām. nec delectationē corpis. nec aliq. q. d. q. d. amabat. iō p. uabif oī gaudiū q. d. habebat vñeabat i hoc mundo. t. nullū ali⁹ gaudiū poterit h. y. Et q. erit etia p. uatio amorē dei. q. secū nō portabit amorē dei. q. erit tota extra amorē dei. iō etia nullū gaudiū bonū poterit h. y. Et si erit p. uatio oī gaudiū tā bono q. malo. Et q. a. i. a. post hanc vitā erit exuta a corpe t. a carne. iō tunc ipsa aīa erit cognoscēs se clare. t. videbit seipam. t. reducet ad seipam. q. erit p. i. s. s. i. b. i. p. s. i. Ideo cogitabit circa seipam. t. sentiet seipam t. intelliget p. p. i. mū q. d. facta erat. t. q. d. bona habitura erat t. quātū bonū p. d. i. d. i. t. t. quare p. d. i. d. i. t. Et cognosceat q. ipam fuit in ea quare p. uata est tāto bono. t. q. ipa fuit in culpa. t. iō sibi imputabit. Et cognosceat clarissime q. in eternū p. d. i. d. i. t. t. q. nūq. rehabebit. t. tñ vellet h. y. t. desiderabit h. y. t. nō poterit nō desiderare imo necessario desiderabit. Et quātū magis ipsa intelligit illū bonū. tāto magis desiderabit illū bonū. Ecce q. sūma tristitia cognoscere bonū q. d. habitu ra erat t. q. d. sibi debebat fin naturā. t. necessario vel le t. desiderare illud h. y. q. q. h. y. res necessario desiderat h. y. bonū suū q. cognoscit. t. vltra nūq. posse h. y. t. scire se in eternū nō posse h. y. Cōiūge ista simul. t. vi de quātā erit hec tristitia. Et q. aīa nō erit occupata nisi circa seipam. iō hoc p. i. n. u. e. cogitabit. t. nō poterit hoc nō cogitare. Et iō ista cogitatio dabit sibi p. p. i. mū eternā tristitiā. Alteri⁹ q. i. a. t. i. o. t. o. t. a. reducta ad se ipam clare videbit seipam. ideo videbit clarissime. vñ

Ti. clx.
T. tu. clx

Eterna
dānatio ē
eterna tri
sticia.

Aīa exuta
ta occupabitur
circa seipam.

Titu. clj. De finali fructu proprii amoris.

tantatē suā esse inimicā deo esse tortuosam, deformes
pueritiam, et p naturā suā turpissimā et inordinatissimā
et totā deuiatā, et videbit se clare sicut ē, et qz tota est
p deū. Et qd est pium deo, necessario ē turpissimū
peruerissimū et eo qz deū est pulcherrimū ordinatissi
mus et ideo aia que erit cōtraria deo, necessario erit
ppositū. Et qz aia clarissime cognosceat et videbit se
ipam et sine medio, et videbit se esse talē vt est dictū, et
qz totū hoc erit cōtra naturā suā et nō deberet. hīc et
hoc habebit, et etiā qz aia necessario habebit odio suū
malū, suā turpitudinē, suā cōfusione, quō em nō habe
bit oīa illa odio in seipā cū haberet ea odio i alijs re
bus, id ex tali odio gñatur summa tristitia in aia, eo
qz semp habebit odio suū malū, et vellet expellere a se,
tū in eternū nō poterit. Et sic in seipā habebit ineter
nū illud qd summe hī odio, et sic ipa aia erit sibi ipi cā
tristitie summe. Et talis tristitia erit pūna et eterna,
qz aia semp erit pīs sibi ipi. Et ita ex ipa oīes sibi tri
sticia, et id habebit odio seipam sūme, vt vellet nō esse
eo qz nō poterit sustinere nec tolerare seipam ppter
suā turpitudinē deformitatē et horribilitatē. Qz nulla
maior turpitudine, nulla maior deformitas, nulla maior
horribilitas, qz ipi volūtatis et ale nihil magis odi
bile nihil magis displicibile qz sit volūtas turpis et de
formis. Et sic i ipa erit fons et origo ac radix eterne tri
sticie. Et oīa ista habebit ortū ex amore sūipis, ex eo
qz aia amauit pmo suā voluntatē ppiā et oīa amauit
fm suā voluntatē ppiā extra deū, p deū, extra volūta
tē dei, et p dei voluntatē. Et sic ex tali amore sequit sum
mū odiū et sūma displicētia sūipis, et ex tali odio seq
tur sūma tristitia. Et loco amoris ppiū gñatū ē odiū,
et ipm odiū est radix et origo tristicie, et ipa aia erit to
ta plena odio, et nihil erit in ipa nisi odiū. Sicut autē
amor dei erit radix eterne gaudiū, ita gaudiū erit ra
dix eterne tristicie. Et ex odio sūipis sequit odiū dei
qz aia vellet tūc nō ēē, et nō poterit tūc nō esse, et id ne
cessario habebit tūc odiū deū qd dedit sibi ēē, et qd manu
tenet ipam i esse. Et id vellet deū nō esse vt ipa nō ef
fet. Et qz deū nō pōt nō esse, id erit sūma tristitia i aia
ex hoc, qz habebit odio oīs creaturā, qz vellet qnihil
esset nec ipa nec alie res. Et qz hoc nō poterit esse, sic
ex hoc sequit odiū oīm qz sunt, vt sicut prius amauit se
ipam pmo et oīa aia amauit ppter se et sū se, ita postea
habebit odio prio se et oīa aia habebit odio ppter se.
Et sicut prius nō gaudebat nisi ppter seipam, fm seipam
et de se ipa extra deū totaliter, ita postea oīs tristitia

Sūmum
odium.

Dānati
odient
deum.

Odient
oīm crea
turam.

De finali fructu proprii amoris.

odietur sibi fm seipam, et ppter seipam et de se ipa. Et
sicut prius nihil placuit sibi nisi ppter seipam et de se
ipa, ita oīa sibi displiceāt ppter seipam, et ipamet sibi
displiceat, sicut sibi ipi prius cōplacuit. Et sicut prius fuit
amica sūipis primo, ita postea fit inimica sūipis
primo. Et sicut aia prius fecerat se tāqz deū cōtra deū
pādo sibi ipi prio amorē et ppter se, et per oīs fecerat
in seipā suū pīncipiū, suū fundamentū, et suū caput
ponēdo se loco dei, et faciēdo se rē primo amari. Et id
sicut deus si fuisset res primo amata esset fons et origo
oīm gaudiorū ipi aie, ita ppositū ipamet sibi ipi sit
pīncipiū, fons et origo oīm tristitiarū. Et qz aia tūc nō
quiescit nec poterit cessare a cogitatioe sūp semp erit in
cōtinua cogitatioe, semp erit in actu sicut ignis, et sem
p cōtinue intellectus operabitur, et memoria et voluntas et
subito, id tūc aia cogitabit oīs operationes suas quas
fecit, oīa venient ad memoriā et videbit, eo qz portabit
secū similitudines oīm suorū operū in seipā. Et qz oīa
opera sua fuerūt cōtra deū, extra deū, contra naturā,
cōtra rationē et veritatē, cōtra ordinatiōē rectas, id
erant inordinata, turpia, deformia, horribilissima de
natura sua et odibilissima, falsissima cōtra seipam cō
tra suā propriā naturā. Et ipa anima necessario ha
bebit odio oīa illa opera, et cognosceat turpitudinem et
deformitatē et horribilitatē et cōfusiōē illorū operū
et quātō magis cognosceat, tanto magis habebit odio et
tūc semper erunt sibi presentia in memoria in eternū,
et in eternū nō delebūt de memoria, sū semper viuunt
in memoria. Si tamē ipa anima ea videre nec cogita
re vellet neqz recordari, sed semper vellet obliuisci et
non poterit. Et sic erit in aia continua tristitia et sum
ma, quia cōtinue habebit in se et videbit in se qd sum
me habet odio, quod nollet videre, cōtinue recordabi
tur de illis de quibus nollet. Et sic oīs sue cogitatiōes
oīs sui actus, oīs memoria, oīs cogitatio, oīs visio, om
nis recordatio, oīs velle suū, oīs suū nolle, oīs desi
derium, et quicqd in aia potest esse, erunt summe aspe
ra, et summe amara ipi aie, et summe cōtraria, et erunt
in cōtinuum tormentū et eternā tristitiā, et penā ipi
anime sine fine eo qz aia semp viuēt, semp erit, semp
durabit, et in eternum nullā sentiet neqz percipiet dul
cedinē, neqz suauitatem, qz cōtinue erit in tristitia et
odio p purā amaritudinē et asperitatē contra naturā
suā, qz semp appetit dulcedinē et suauitatē, et gaudiū et
delectatiōē. Et sic possumus cōcludere, qz aia dū viuūt
extra deū et p deū, et amat p deum, et faciat sua opera p

Odiet se
ipsum.

Ala cogi
tabit oīs
operatio
nes suas.

Ania co
gnosceat
turpitu
dinē suo
rū, opep.

Titulus. clxx. De finali fructu pprii amoris.

Deum. ipsa semp multiplicat et congregat acqrit et thesa-
saurizat oia illa vbi sibi oia facit postea eterna miseria et
tristitia. et ita ipsamet aia facit sibi ipsi suam penam. suam
tristitia et suum tormentum. Quanta autem pena est. quanta
de loz. quatuor tormentum hinc tale tristitia continuatur intra
seipam. cum oia sunt propinquissima ipsi aie. Quia ipamet
est sibi presentissima et oia opa sua. et oes cogitationes
sue. Non est intellectus. non est memoria. non est cor hois
quod possit hoc cogitare. cum tota tristitia illa sit intel-
ctualis et spualis. et ideo excedit omnem tristitia corporalis
sine comparatione. Et sic manifestissime declaratum est
quod tristitia pura que finis non habet. est finalis fructus qui
nascitur ex amore proprio et proprie voluntatis. Et hec
est mors eterna.

¶ Quia ista tristitia futura nunc occultissima potest videri
in clara experientia.

Ti. clxx.

Sta autem tristitia. ista pena. istud tormentum
iste dolor potest manifestari in vera experien-
tia multis modis et experientia manifestissi-
mis. ¶ Primo sic. Nam per experientiam vide-
mus quod si aliquis poterat habere aliquod bonum
magnu sibi puenientissimu. quod excedit
tunc et exaltat. per totam vitam suam. et ubi gratia impatitur. ducit
tum. cardinalatu seu episcopatu. vel aliquod honorem. siue officiu.
siue beneficium. et maxime in terra et in loco proprio. et si iste
pater tale et tam magnu bonu per culpam suam. et alius habeat
et ipsemet sit in causa et non alius. nonne toties quoties
cogitat se perdidisse tantu bonu per suam culpam. videndo quod
nullus alius habuisset. esset in magna tristitia. ita quod
la cogitatio daret sibi magnam tristitia in corde suo se-
crete. et quanto magis cognosceret hoc bonu esse maius
tanto magis doleretur. Et tunc tota tristitia oritur ex hoc quod
sua culpa perdidit. Sic ergo iste haberet in se continuas
causas tristitie. Ad propositu. Sic erit de aia. quod cogita-
bit videlicet et cogitet clariissime se perdidisse per suam culpam per
priam finem bonu finem gaudiu et eternu quod nunquam
non habebit. et tunc aliu habet. nonne ipsa in eternu ista cogitando
tristabitur. Et quod hoc incessanter cogitabit. cessat trista-
bitur. et tale cogitatione perdes non potest. ¶ Secundo potest ista
manifestari tristitia ex parte turpitudinis et deformita-
tis ipsius aie et suorum operum. Quia quilibet quatuordecim malis
abhorret et habet odio turpitudinem et deformitatem in omnibus
rebus suis. quod in omnibus quod habet diligit atque affectat pulchritu-
dinem et amenitatem. Et quanto magis ille res sunt sibi ma-
gis propinquas et intraneas et magis chare tanto magis abhor-
ret et habet odio turpitudinem et deformitatem. et magis amat
in eis pulchritudinem quod abhorret turpitudinem et defor-

Prima ex-
perientia.

Alia co-
gnosceret
se perdidit
se in finem
bonu.
Secunda ex-
perientia.

Titulus. clxx. De finali fructu pprii amoris.

mitatem in domo sua magis quam in orto. et magis in vestibus quam
in domo. et in persona propria quam in alia. et sic de aliis multis simi-
bus. Sic ergo aia amat in alia pulchritudinem. mundiciam et
amenitatem. et habet odio turpitudinem. imundiciam. obscurita-
tem et deformitatem. Et quanto maior est turpitudinis et defor-
mitas maior. tanto magis abhorret. et quanto magis est no-
bilior et dignior sibi. propinquior. ita quod non possit pati
aliquam turpitudinem in rebus suis. Ad propositu. Cum aia que
est deo sit turpissima. deformatissima et inordinatissima.
eo quod deus est pulcherrimus et ordinatissimus. si ergo aia videat
in seipam tantam turpitudinem et deformitatem. necessario ab-
horrebit et odio habebit illam. nec potest amare nec pati.
Et quanto magis videbit seipam. prout tristabitur. et tanto
magis quanto habet magis odio illam turpitudinem et defor-
mitatem. Si ei deus summe delectabilis et amabilis et summum
gaudium de sua natura. necesse est quod quod deus sit summe
tristabilis. summe odibilis. et det tristitia de sua natura. Er-
go necessario ipsa aia que est deus et est dea deo. erit valde
tristabilis et odibilis. et dabit tristitia sibi ipsi cum seipam vide-
rit. Et si oia que sunt sancta sunt ratione. sunt ordinata. sunt
regula. sunt deus. sunt pulcherrima et delectabilia et amabi-
lia ex sua natura. necesse est quod oia que sunt contra rationem. contra
ordinem. contra regulam et contra deum. sint turpissima. deformatissima.
tristabilissima. et odibilissima de sua natura. Ergo cum ip-
sa aia portet in seipam tantam et libere viuo oia opera turpia.
deformia. que sunt contra rationem. contra ordinem. contra regulam. contra deum. sint tur-
pissima. deformatissima. necesse est quod odio habeat ea et ab-
horreat nec possit ea amare. imo necesse est quod sibi dispi-
ceat sine mensura. Non tamen sibi displicebit quod sunt contra deum.
si quod de sua natura sunt odibilia et deformatiora. et quod sunt contra
suam propriam naturam et propriam rationem. Et sic cum aia non possit cur-
rere nec ambulare nisi secundum duas vias. scilicet per viam amoris dei.
vel per viam amoris proprii. nam secundum multiplicat et augere sibi causam
sue tristitie vel sui gaudiij. si ambulat per viam amoris proprii
sunt autem ambulat extra deum vel contra deum. Et sic multiplicat et
augere malum suum. Et totum appetitum separabit a corpore et a
carne. ¶ Tercio modo potest manifestari tristitia aie. quod ipsa aia
portet in corpore dolore et infirmitatem et vulnera et mala cor-
poris et lesionem. et statim sentit quod deus est contra corpus. et quod deus
non potest corpus. aut quod deus est in corpore superfluum. et per se in capite
in oculo. in auribus. in stomacho et in aliis membris. ita quod non
potest sustinere aut pati talia in corpore. Ergo multo magis
aia que sentit in seipam vulnera sua aut suam infirmitatem.
aut aliud malum quodcumque aut quod deus fuerit in ea superfluum et
contra naturam suam. dolebit et tristabitur sine comparatione eo amplius de
quanto erit sibi propinquior. Ergo cum aia portet secum totum
suum malum dum separabit a corpore. necesse est quod sentiat illud.

Danatus
odio has
bebit tur-
pitudinem
peccati.

Nota

Tercia ex-
perientia

Danatus
sentit su-
um malum
in eternu

in eternū & doleat. Tūc tūc aīa vulnerat & ledit: qñ volūtas inclinat volūtate p cōsensu dñi. & rōnē. & ordinē. & regulā & mēsurā. & dñi & scipaz. & talis inclinatio est suū malū: suū vuln. sua lesio. & sua infirmitas. sua turpitudine. sua deformitas. & sua obliq̃tas. sua tortuositas. sua malignitas. suū casus. sua pueritas: sua iniusticia. sua inordinatio. suū opprobriū. suū vitupē: suū viciū. sua deuatio. Et id tot q̃t bz inclinatio des/tales. & toties q̃t bz inclinatio dñi & scipaz. & toties ipsa vulnerat scipaz. Et id aīa qñ sepat a carne sic vulnerat. sic lesa. sic inclinata & dñi. & rōnem. & ordinē. & scipaz. sic obliq̃. sic turpis. sic deformis. sic deuata. sic inordinata. sic irregularata sic maculata & p̃fusa. necessario sentiet ista vulnera: & necessario tristabit & marie: qñ in eternū remanebit talis. q̃a ista vulnera sp̃ remāebūt in volūtate. Et ip̃a aīa tūc cognoscat p̃ intellectu suū: q̃ hoc ē totū & rōnē. & ṽtatem. & q̃ totū deberet ēē p̃ oppositū. Et id tristabit in eternū. Et quātō magis cognoscat. tāto magis tristabit. & magis ex hoc tristabit. q̃ cognoscat q̃ ip̃amet ex sua p̃p̃a volūtate & libertate. nullo cogente eā fecit scipaz talem.

Cōcludit

C Sic igit declarata est tristitia sua. occultissima et etna p rōnes & exēpla sensibilia: quā aīa patiet sine fine de seip̃a & p seip̃az & in seip̃a. quā tristitia ip̃amet fecit. causauit. radicauit. plātauit. egit. & p̃fecit. & sūdauit in seip̃a. dū erat p̃iūcta corpi. & in carne super terraz. **C** Qñ nō solus patietur aīa eternā tristitia a seip̃a in trīsecus. sed etiā a pena sibi debita & a deo inflicta p vindictam & iusticiam exterius. **Cl. clxii.**

E T qñ aīa q̃ q̃mo amauit suā p̃p̃iā volūtatem. fecit magnā iniuriā. magnā offensam. magnā vitupē & magnā dedecus deo creatori suo. qñ deo dedit ēē. & p̃lo bz amari solū: q̃ ei p̃io debet p̃rogatiua p̃mitatis vt p̃batū est. & ip̃a aīa remouit a deo istam dignitatē: & dedit sibi p̃p̃iā & sue voluntati iniustissime. et hoc nullo mō fieri dñi. Et sic dupl̃ facit & dñi. in q̃ntū dās & recipiēs p̃mitatē amoris. Et p̃ p̃ns fuit ibi magnā iniuria sui creatoris & p̃p̃iā q̃ solū ē dign⁹ amari p̃mo. Et sic deo creator ē viliissime p̃p̃iā: & p̃ns est in iuriā & offensus sine mēsurā ab ip̃a aīa. & maxie q̃a se posuit loco dei. & p̃ns fecit seip̃az dñi quātū in ea fuit. & oīa q̃ deo debebāt de iure sibi met tribui. & alqs tribuere voluit & a deo remouit: q̃ ab ip̃o remouit p̃iū legiū p̃p̃e volūtatis: q̃ soli deo debet & p̃uenit singularissime. & ēt honore laudē & gloriā. q̃ soli deo p̃mo debebant ab ip̃o abstulit & sibi p̃p̃e dedit. & temp̃ q̃s

mit & amauit p̃p̃iū honore & p̃p̃iā laudē: et nō dei. et voluit q̃ illi qui debebant dare deo laudē. darent sibi & laborarēt p̃io laudē & honore suo & nō dei. & sic ip̃a in hoc fecit se inimicā capitalē dei. & cōtempnit in iuriā uit & offendit in infinitū dñi creatorē suū. volēdo suā laudē p̃p̃iā: & destrūendo honore & laudē dei. & nō solum hoc sed ipsa delectata est: & gaudiū habuit in p̃p̃ia & singulari laudē. & in p̃p̃a honore. & in illis q̃ sūt & dñi. Et hec est maior offensa. maior iniuria habere gaudiū. & eniciā. delectationē & dñi. h̃fē p̃acitū & p̃p̃ia cētiā & dñi. & cōplacere sibi p̃p̃iā & dñi. Et nō solū hoc sed ip̃a aīa q̃ p̃mo amauit suā p̃p̃az volūtate. cōmisit & creatorē suū summā inq̃titudinē. q̃ nō cognouit sūma b̃nficia & innumerabilia recepta q̃ sibi deo cōtulit incessanter gratis ex sua sola & ineffabili bonitate sine suis meritis. p̃p̃t q̃ ipsa aīa erat p̃p̃etue obligata deo totalr ad ip̃az amādū p̃mo totalr sup oīa ad deo seruendū. Et tñ ipsa nullo mō seruauit deo. nec amauit deū. neq̃ soluit deo debitū oblonis. sed seruauit sibi p̃p̃iā suā p̃p̃iā volūtate fecit & nō dei cōtēpnēdo deum & eius volūtate ac eius amorē. Et nō obstantib⁹ istis. deū cōtēpnēdo. iniuriādo. offendēdo: & summā inq̃titudinē cōmittēdo. ip̃a aīa p̃tinue ṽsa ē b̃nficiis & bonis creatoris sui. recipiēdo cōtinue b̃nficia et seruina ab eis augmētādō sp̃ inq̃titudinē. Qñ q̃ aīa cōtēpnit atq̃ iniuriāuit et offendit oīpotentē deū. & cōtempnit ac iniuriāuit deus creatorē suū. summe bonū. summe benignū. summe liberalē. summe largū & cōtra ip̃sum inq̃titudinē fecit iustitiam: q̃ etiam ipsa existēs sua creatura & opus manuū suarū. iniuriāuit ac cōtēpnit suū factorē & opificē: & habuit cōtrariā voluntatē cōtra eū. & ip̃m impugnauit totis virib⁹ suis. & toto corde suo. & se supra creatorē suū erexit. & deū creatorē suū inferi⁹ depreffit. & cū p̃io nihilo reputauit quātū in ea fuit & dei volūtate amibilauit. ac oīa p̃p̃t seip̃am amauit & oīa ad suā volūtate p̃p̃iā t: nō ad finē ṽltimū ordinauit. & ad se tanq̃ si ad deū ordinata fuissent ordinauit. q̃ deū & oīs creaturas quātū putuit ad seip̃am ordinauit. & hoc & dei voluntatē. & q̃ etiā ip̃a aīa portabat imaginē sui creatoris pulcherrimā & nobilissimā. & deturpauit & deformauit. denigrauit eā. & fecit eam turpissimā. sūme deformē. sūme horribilē ad iniuriā p̃p̃iā & offensam dei sui creatoris. et id meruit irā & indignationē sui creatoris. & vt de ip̃a fiat sūma iusticia & vindicta. Et q̃ creatura p̃p̃ēpnēdo suū creatorē. & p̃uertēdo oīa b̃nficia in inq̃titudinē sit sūma iniuria. sūma offensa. sūma inq̃titudinē. & sūma neq̃

De dāna
tis fiet sū
ma vindi
cta.

Titulo
clxiii.
Titulo
clxiii.

ita. et certe summa stulticia. eo qd est tanta iniuria et
offensa quāq̃ ille qd offensus ē. tāta est igitur quā
ta sunt bñficia recepta. et quāta ē liberalitas et largi
tas tribuentis. idcirco ipsa aia lucrata ē et meruit infini
tā penā et punitiōē. et toties lucrata ē infinitā penā. quo
ties multiplicauit pceptū dei. et iniuriā et offēsa dei. Si
enim ordinatū est. qd qd facit crimē lese maiestatis. capi
te suo trūcat. qd tūc dicitur pena aīe cōtēnētis deū oīpo
tentē et sumā maiestatis. Et qd poterit excogitare pū
nitionē et debitas. Et qd aia totalr vū separaf a corpore
et inimica capitalis dei. et ē sūa oīpotētia et iusticia. id
neceffe est qd ira dei et vindicta et indignatio veniant
totalr sū eā tāq̃ sū inimica sūa formatā. et qd iusticia dei
eternalr puniat eā. et erereat suā vindictā sū eam. Tū
qd cōtēptū et iniuriā et offēsa factā sū deū qd ē iusticia.
id necesse erit qd ipsa iusticia meriniūriata. offēsa et
pcepta videt suū cōtēptū. suā iniuriā et suā offēsa.
Et qd est oīpotēs poterit. et qd ē sapiētissim⁹ sciet vni
facere suā vindictā. Sic qd ipe cōtēpt⁹ dei. et gaudiū si
ue delectatio sū deū ē formatā inimicia ipsius anime.
q̃ necesse cū oīa sint cōdūcta cū amore pprie volun
tatis. cōdūctū de necēssario penā et punitiōē infligen
dā aīe exterius p vindictā iusticie. Quāq̃ aia nō p̃t p̃lo
amare suā p̃uā volūtātē. nec deuiare. nec facere ma
lū nisi cōtēnēdo iniuriādo et offēdēdo deū. et gaudē
do et delectādo sū ipm. et infinitā igratitudinē cōmittēdo
idētra malū et tristitia ppetuā quā ipsa mer facit sibi
p̃si. et in quā cadit p seipsam. incurrit aliā penā et aliā
tristitiā p iusticiā. qd incurrit indignationē dei et iras
ei⁹ ppetuā ac inimiciā ppter contemptū et iniuriā
De loco et instrumēto punitiōis ppetue. et ostēd qd
locus dicitur esse infimus oīm in quo debent projici feces
totius mūdi. et qd ignis etern⁹ cōbures et nō sūmēs nec
iucēs erit infirm punitēdi. Titulus. clxiiij.

Damna
ti summe
contēnē
tur.
Et ab ob
bus crea
turis con
tēnēt.

Et qd necesse qd punitio ipsius aīe fiat in ali
quo loco et cū aliq̃ instrumēto. id opz inq̃
rere in quo loco aia eternalr colloceat et pu
niat. et p qd instrū fiat vindicta puniti
onis eterne. Et qd cā et origo punitiōis p̃u
dictā iusticie ē ipe pcept⁹ dei. et gaudiū siue delecta
tio sū deū. id necesse erit qd punitio corrūdeat ipsi cōtē
ptui dei et gaudiū siue delectatiōis. id necesse erit qd qd
aia pceptit deū. qd ē ipsa sume p̃enaf. Et qd cōtēptit
creatorē creaturaz omnium. necesse est qd ipsa cōtēnēt
ab obus creaturis. Et id erit necesse qd ipsa p̃uaf et
locū infimū et maxie lōgiquū a celo. et hoc erit i mediū

terre. in quo erit infern⁹ p̃fundissim⁹. Et vt p̃fectissim⁹
me p̃enaf. necesse erit qd feces oīm rerū corpaliū ibi
deiciant. in q̃b⁹ ipsa aia totalr defigat. vt ipsa qd ip̃uaf
lis ē. in ip̃is fecib⁹ rerū corpaliū imergat. et sūa vo
lūtātē et appetitū naturālē. vt sic ab infima natura pa
tiat. Et id necesse erit qd oēs creature a suis fecib⁹ pur
gent et oēs feces in dicto loco ponant. Et qm delecta
tio dicitur puniri p oppositū. s. p tristitiā sūat afflictiōē.
et qd ignis iter oēs creaturas ē magis afflicti⁹. id nec
esse erit qd ipsa maligna delectatio p ignē puniat cor
porālē. qd cōburat et nō cōsumat nec interimat. et nūq̃
in eternū extinguat. nec mutet nec crescat. nec dimi
nuat. vt. s. ipsa aia sit inseparabiliter alligata igni corpa
li sūa volūtātē. Sicut enim anima q̃uis sit spūalis
potuit delectari et p̃placere in reb⁹ corpaliū inordina
te sū deū et rōnem. ita ē poterit trīstari et puniri ac af
fligi in eis p iusticiā. Et ita ipsa p̃uina iusticia pote
rit facere talem ignē ppetuū in quo ipsa aia eternalr
ter puniat. Tū sicut aia potuit alligari corpori p dei
volūtātē et ordinationē vt homo fieret. ita poterit al
ligari igni corporali inseparabiliter ad suā iusticiā ex
cedā. nō vt aia influat viam igni corporali. sed vt reci
piat penā in eo. Sicut enī de⁹ potuit aiam cōiungere
corpori. et sibi dare inclinationē et appetitū vt amaret
corpus et appeteret illud naturālē. et inclinaret ad illud
et sentiret in illo ad p̃fectiōē nature. ita poterit ipsa
alligare igni corporali. et dare inclinationē sibi et appetitū
sū illi. et imittere timorē et terrorē. vt sit alligata sū suaz
volūtātē. et vt sentiat ipm ignē ad cōplemētū ius
ticie sue. Quā ergo anima sit punitenda et alligāda p ius
ticiā exterius. et hoc dicitur fieri per naturā corpālē. et cū
aliqua res corpalis nō sit tātū actiua. tātū afflictiva si
cut ignis. cōueniētissimū est vt aia puniat eternalr in
igne. qd cōcremet. viat et nō sūmat. nec interimat neq̃
lucet. Quāq̃ oīs pena. oīs punitio sit ratione tristi
cie. vt vbi nulla ē tristitia nulla sit et p̃ea. et oīs tristitia
nihil aliud ē qd facere sū volūtātē. id erit necesse qd oīs
punitio fiat per illa per que maior sit tristitia. et p illuz
modū per quē maior poterit fieri tristitia. Et id neces
se erit qd fiat per illa que magis erūt sū volūtātē. et
etiam qd ipse ignis eternus affligens sit concremans
etrens. sed nō cōsumens. et nullo nō lucēs vt sic maio
rē tristitiā inferat. et magis sit cōtra volūtātē.
Et maior fiat declaratio. hic ponit fundamētū quā
re poterit hō puniri. et quare dicitur puniri. et qualiter de
beat puniri. Titulus. clxv.

Ad feces
oīm rerū
p̃uaf

In ignē
punitē.

Qd aīa p̃u
tetur ab
ignē cor
porali.

Tant tota cognitio puniendi facilius videtur. tria sunt videnda fundamēta in quibus cōfistit tota rectitudo punitiōis. Primum fundamētū est scire quare poterit hō puniri. Un nulla res pōt puniri nisi hēat voluntatē. qz aliq res pōt id puniri. qz pōt fieri aliqd pira suā voluntatē. Si aut nībil pōt fieri p voluntatē alicuius. tunc illa res nō pōt puniri. Et qz hō bz voluntatē. pōt fieri aliqd p suā voluntatē id hō pōt puniri. Et exinde seqt qz pōt pati tristitiā. qz pōt aliqd fieri p suā voluntatē. Et qz voluntas hoīs est immortalis et ppetua. id hō pōt puniri ppetue. p pōt pati ppetuas tristitiā. qz ppetue pōt aliqd fieri p suā voluntatē. Et exinde sequit. qz deo nō pōt puniri nec pati tristitiā. qz nībil pōt fieri p eius voluntatē. qz ipso volente aut permittente. oīa fiūt. Et ē qz deo ip vult suū honorē. t hō nū suū. id oīa reducit ad suū honorē t suū bonū. t nūlus pōt facere p istā voluntatē qn impleat. Sic g hābent fundamētū qre aīa pōt puniri t pati tristitiā. Et exinde sequit. qz quāto volūtas est maior et fortior t altior. tāto ē magis suscepit punitiōis t tristitiē. intēsiue t extēsiue. Id si volūtas esset infinita. t aliqd posset fieri p eius voluntatē. tunc eius voluntas posset pati tristitiā infinitā. C Scōz aut fundamētū quare hō pōt puniri t sit dignus punitiōe est. qz pōt facere p voluntatē dei. Et si nō faceret p voluntatē dei. nunqz deberet puniri. Qm ē hō faciens p voluntatē dei. quātū in eo ē facit deo infinitā tristitiā. qz volūtas dei est infinita. id iustū est qz deo facit p hoīs voluntatē. Si hō est dignus recipere infinitā tristitiā. qz deo fecit infinitā tristitiā quātū in eo fuit. Et qz nō pōt in se intēsiue recipere infinitā tristitiā si hō succellit. ne sine fine recipit. Et ē qz hō fecit p deo voluntatē ppetue. qz sp māt in eadē voluntatē p dei voluntatē. id cōueniēs ē qz deus faciat ppetue p hoīs voluntatē. Et exinde seqt. qz facit magis p dei voluntatē magis puniri. t magis pati tristitiā. t magis deus bz facere p eius voluntatē. C Tertū fundamētū qst hō bz puniri. Un qz volūtas nō pōt nisi qz patit tristitiā. id punire aīaz ē dare tristitiā sibi. id p pacticā t ars punitiōis sumet ab ipsa tristitiā. i. scire illa administrare qdā tristitiā. Et id pfectissime punire est cōpletissime administrare illa qz ppletissime dabūt tristitiā. Quis ei oīa qz hūit p voluntatē oēt tristitiā. attē p mīn p mīn p mīn p voluntatē. Et qz ip avo lūtas mala t inordinata pīo appētū honorē. laudez excellentiā. id dare sibi pīū. i. vituperiū. confusionē.

Primo.

Secūdo.

Tertio.

Quare
homo sit
dignus
punitiōe.

Primo.

Qualiter
homo de
bet puniri.

contemptū t obprobriū sempiternū est maxime p voluntatē t sp dat ei maximā tristitiā. Et id cū aīa qē natura spālis t excellēs. sit cū re corpall infinita ligata. t patiat ab ipsa re pīue. est p honorē ipsius aīe. Id ē maxima pena ei qz sit ligata cū igne corpali. t magis est p voluntatē qz ipa volūtas p suā naturā gremet et vīat in igne qz si corpū vīeret. Et qz ē aīa mala t inordinata voluit delectatiōes corpales. t voluit delectari corpale. id bz sibi dari punitiō corpaliā. scz p sentiat corpore in re corporeali. i. in igne. Et hoc ē dare sibi maximā tristitiā. Et sic hēm tria fundamēta in quibus cōfistit noticiā tribulatiōis t remūneratiōis. i. quare pōt hō remunerari. t quare bz hō remunerari. t qualiter bz remunerari. Un id est hō aptus vt possit remunerari qz bz voluntatē. t qz pōt fieri aliqd fm eius voluntatē. t ad eius voluntatē. t exinde pōt hēre gaudiū t leticiā. Id ea que nō hnt voluntatē. nō sunt apta ad hoc vt possint remunerari. qz nō hnt in quo. Et fm qz maior t minor hnt voluntatē. magis vel min⁹ possit remunerari. qz vbi maior volūtas ibi maior aptitudo et capacitas ad remunerādū. Sz quare hō bz remunerari cā est. qz facit dei voluntatē. t sic quātū in eo est. dat et facit deo gaudiū infinitum. Et ideo dignus est qz deus det sibi econtra gaudiū infinitum in duratiōe. quia homo non potest capere infinitum gaudiū intēsiue. ideo qz si capere non potest hoc modo. succedet siue extēsiue capiat. Et quia homo semper fecit dei voluntatem. t fecit ei semper gaudiū. ideo dignum et iustum est qz deus etiam faciat semper ipsius hominis sic facientis voluntatem. et per consequens vt habeat perpetuum t sempiternum gaudiū. Sz qualiter homo debet remunerari. fundamētum capietur ex gaudio et leticia. quia remunerare hominem. est facere fm eius voluntatem. t hoc est dare sibi gaudiū. Et sic remunerare hominem non est aliud qz dare sibi gaudiū. et completissime remunerare est dare illa que completissime dant gaudiū. et illa que magis sunt propinqua voluntati. et magis sunt scdm naturam voluntatis magis dant gaudiū. Id eo quia est ordo in dando gaudiū. Et quia voluntas primo amat deum. non vult nisi amorē bonum primo t pīcipaliter. quia amor bonus est fm naturam voluntatis bone t ordinate. t ideo necesse est qz deo amor ei et augumentet amor eius et cōpleat. Id eo deo cōplebit ipi voluntati ipi amorē qz hoc vult ipa volūtas ordinata cōpletissime amare deum. t tunc dabit ei plenum

Recapitulat et ad oppositū se cōfert.

gandiu. et deinde cōplebit voluntatē in visioe. qz hoc
vult voluntas. et deus facit au eius voluntatē postqz ipa
fecit ad dei voluntatem.

Hic ostēditur que sit voluntas dei. Titulus .clxvi.

Et que sit voluntas dei hoc manifestant
nobis creature et oīdo creaturarum quia
quicquid significant nobis creature et ve
cunt nobis. totum est scōm voluntatem
dei et hoc vult deus. hoc dicit deus. quia
omnes creature sunt ordinate fm voluntatem dei.
Ideo qn creature dicūt vl significāt nobis aliqd hoc
est fm voluntatē suā. qz nil ē in creaturis ordinatū ptra
dei voluntatē. Et qz quicqd cōclusum est in hoc libro.
totū extractū est ab ipsis creaturis et ab ordine et cōpa
tione creaturarū. Itō quicqd cōclusus est in hoc libro. est
fm dei voluntatē. Ergo qui facit cōtra scripta in hoc li
bro. facit cōtra dei voluntatē. Et qui facit ea qz hic scri
pta sunt. facit dei voluntatem.

Quā ab ipa tristitia ostēdit qz aia qz erit eternaliter
punita recuperabit corpus ppriū in illo statu in quo
erit magis tristabile et odibile et p̄arvolūtati anime.

Titulus .clxvii.

Tota punitio aie ē tristitia. et nihil pu
nitur eaz nisi id qd dat ei tristitiā et nihil dat
ei tristitiā nisi sit cōtra ei⁹ voluntatē. Itō ne
cesse ē qz aia recuperet suū corp⁹ cōtra ei⁹ vo
luntatē et in illa forma et in illo statu in quo
magis erit cōtra eius voluntatē. et per cōsequē i quo
maiorē inerat tristitiā aie. vt sicut r̄sa est suo corpe p
prio et fecit in corpe cōtra dei voluntatē. ita habeat cor
pus cōtra suam voluntatē. Et sicut hō fecit cōtra dei
voluntatē. ita deus faciet cōtra hoīs voluntatem. et sic
totus hō punit⁹. et nō tm aia que est pars hoīs. Et qz
magis erit cōtra voluntatē aie corp⁹ si sit passibile qz
impassibile. Itō recuperabit ipm passibile. Et enā qz ma
gis erit cōtra aie voluntatē si sit passibile et tm mortale
qz si esset mortale. ideo recuperabit ipm mortale. Et qz
magis erit cōtra voluntatē si sit tenebrosus qz si esset lu
cidus. Itō recuperabit ipm tenebrosus. Quia enā erit con
tra eius voluntatē si sit p̄derosus qz si esset leue. Itō re
cupabit ipm p̄derosus. Et vt oīa cōcludantur. erit ta
le quale magis erit cōtra voluntatē ipsius aie. Recupe
rabit ergo ipm mortale. passibile. tenebrosus. p̄de
rosus. grauis. imū. obscurissimū et deformissimū. Et
oīa cōcluduntur ex parte tristitie.

De magnitudine et multiplicatione tristicie post
hanc vitam.

hanc vitam.

Quoniam anima que p̄io amauit suā volun
tatē. et suū ppriū honorē. et suā ppriā lau
dem. et fecit cōtra voluntatē dei. et enā de
struxit eaz quantū in ea fuit. et enā annihī
lauit deū et suū honorē et sic fecit se inimi
cam deo. sequitur etiā qz in hoc contēpsit oēs creatu
ras. et oēs eas iniuriāuit. et inimica omnī eaz se cō
stituit postqz creatoris oīz inimica semp fuit et abu
sa ē oībz creaturis. et eis maximā iniuriā fecit qz eas
ad honorē dei factas supra deū amauit. et iniuriā dei
conuertit. Et itō necesse est qz oīs creatura vincet in
iuriā sui creatoris et ppriā cōtra ipsā. aiaz qz tota fuit
pedita iniuriā creatoris oīm cui ipsa esset creatura.
Et ideo necesse erit qz oīs creatura sit cōtra volunta
tem ipsi⁹ aie et in tristitiā ei⁹. vt nullus gaudiū nullā
leticiā. nullā cōsolationē recipiat ab aliqua creatura.
neqz in seipsa. qz creatura est. Et sic creator et oīs crea
tura et ipsamet anima et sua ppria natura qz ipsamet
iniuriāuit et cōtēpsit. oīa erunt cōtra aiam et in tristi
ciam aie. Et nō solum creator et oīs creatura sed etiā
malum qd fecit turpitudō et deformitas erunt cōtra
eaz et in tristitiā eius. Et sic omne malum et omne
bonum erunt cōtra eam. Et quicqd est erit in tri
sticiā aie. et ab oībz debet pati. vt nec in bono nec i ma
lo cōsolatur neqz gaudet nec letetur. nec etiā in ma
lis aliorū ipa cōsolatur nec solamē sit ei miseria alio
rum. sed oīa sint in augmentū sue tristicie. et sic in om
nib⁹ tristetur et in nullis cōsolatur in eternum. Et sic
et ipse creator et oīs creatura et omne malum tam cul
pe qz pene et omne gaudium aliorū et malum aliorū. oīa
sint in tristitiā aie que p̄io amauit suā ppriā volun
tatē nō deū. Sed per oppositum et ipse creator et oīs
creatura et oē bonus et oē malus tā culpe qz pene. et gau
diū aliorū et malus aliorū. oīa erunt in gaudium aie que
p̄io amauit deū. et nū pōt ei dare tristitiā. Et sic ap
paret magnitudo et multitudo tristicie. et enā lōgitu
do et duratio qz gñabitur in aia ex amore pprio et pua
to. Et sic tradita est vera et infallibilis certitudo de duo
bus finalib⁹ fructib⁹ qz sequū ex duob⁹ p̄mis amorib⁹
Cō ex istis duob⁹ amorib⁹ cōcluditur infallibiliter
duas esse ciuitates p̄petuas oībz modis cōtrarias et
inimicas.

Titulus .clxij.

Sicut autē purissimum gaudiū et purissima tristi
cia totaliter ab inuicē separantur et elōgantur. ita
oportet ēē duas ciuitates et duo habitacula et duo loca

Titulus. clxix. de fructu amoris pprii.

que adinuicē sepanz et eldgatur localr. tāta eldgatiōe tāta distātia q nō possit ēē maior. qru vna sit ciuitas gaudy alia sit ciuitas tri sticie. vna amoris. alia odij. vna vite eterne. alia mortis eterne. vna ad pmiādum. alia ad puniēdū et vindicādū. vna in q recipiatur ami ci dei. alia in qua recipiatur inimici dei. vna bonoz. alia maloz. vna in qua sit purz amor alia in q sit purū odiū. vna in q sit paratiū dei. alia in q sint carceres et torinēta. vna in q sit purū bonū. alia in q sit purū ma lus. vna in q sit pura pax. alia in q sit pura discordia. vna ordinatissima. alia inordinatissima. vna in q sit omne bonū. alia in q sit omne maluz. vna altissima. alia p fundissima. vna clarissima in q sit pura lux. alia i qua sit obcuritas et tenebre. Et vt oia cōcludant vno. & bo in vna erit bonū qd nō pōt cogitari. in alia erit maluz qd nō pōt cogitari. ¶ Et istas duas ciuitates necesse est ēē et nō plures. Cū enī nō sunt nisi duo pmi amores necessario opz q hoies vel habeāt vnū vel aliū. cū isti duo amores sint inimici capitales et adinuicē se destru ant. Et p pns isti duo hoies p istos duos amores sunt inimici inter se. Itē cū inimici nō debeāt simul habita re. necesse est q sint due ciuitates distincte et segate ac opposite et nō plures. Vñ videmz p experientiam q oēs res vni9 nature. vni9 inclinatiois tēdūt ad vnū lo cū. et collocant i vno loco. et gregant adinuicē. et sepanz ab alijs. Ergo cū oēs hoies q prio amauerunt seipos sint vni9 nature. et vni9 inclinatiois et rōnis oēs debēt situari in simul et gregari. et in vno loco poni. q faciūt vnū corp9. Et cū oēs hoies q prio amauerūt deuz sint et vni9 inclinatiois. et vni9 nature et rōnis. iō et debēt in simul cōgregari et ab alijs separti. et se collocari. Et cū nō sint nisi iste due inclinatioes hoim et nō plures nō debēt ēē due ciuitates hoim. Et qz loc9 habitatiois necesse ē q iste due ciuitates seu bitatioes sint ordina te et situate fm qz vni9 nature hoim inhabitātū. Et iō illi q prio amauerūt seipos sūt inimici dei. capita les. qz qz fecit se deū. et p pns sūt inimici ois creatu re. iō necesse ē q ponant i loco remotissimo a deo s3 suā naturā et dignitatē qm fieri poterit. et hoc ē mediū tre et in loco remotissimo ab oī creatura et nobilitate ois creature. Et ē necesse ē q q prio amauēst deū. q sint amici dei. et ponatur i loco ppinqssimo deo s3 naturā suā et dignitatē. et hoc ē celū. Ergo vna ciuitas erit i ce lo. alia nō in medio terre. Itē q prio amauerūt suā p priā volūtatē sunt extra deū et extra oēs creaturā. imo

Duo sunt tñ loca a mine.

Locus dā nat9 ē in medioter re.

Scda rō

Titulus. clx. De finali fructu pprii amoris.

fecerūt se nō creaturas. s3 fecerūt seipos nihil. et a deo eldgauēst se totalr. ergo debēt collocari iuxta eoz na tura. et p pns debēt poni fm debitum ordinē extra oēs creaturas ppe nihil. Et talis loc9 ē mediū terre. qz ter ra est ppe nihil. S3 hoies q prio amauēst deum. eo q facti sunt dū p amorē. et sunt iuxta deū. debēt poni sup oēs creaturas localiter et iō supra celū. Et seqtur q pri mi debēt poni iuxta oēs locuz. et secūdi supra oēm locuz Itē hoies q prio amauēst seipos. hnt volūtatē stricti simā. s3 hoies q prio amauēst deum hnt amplissimā. Ergo pmi debēt hēre locuz strictissimū. et hoc ē mediū terre. et secūdi debēt hēre locuz amplissimū. et hoc ē su pia celū. ¶ Preterea nihil leui9 amore dei et nihil graui us q amor suūp9. et nihil pōderos9. Ergo seqtur q loc9 euz d3 dari cuilibet fm ppiā naturā. seqtur q illi debēt ascēdere ad supremū locū et sup oēs locum et ali j debēt descēdere i pfundissimū locū. Quare seqtur q duo amores arguūt duas ciuitates de necessitate. qre vna ē i pfundissimo. et alia i altissimo. qru vna ē exiliū alia patria. Et hoc sūme pgruū. imo necessariū. ē oī regi. Quare nō mag9 deo. q ē sup oēs reges q est sum mus iudex. sūme iust9. sūme sapiēs. et sūme potēs. Et iō sicut fecit hoies q pnt iēdere p duas vias oppositas et pnt fieri amici sui et inimici sui. et pnt ēē digni pmi ari vel puniri eternaliter. iō necesse fuit q ordinauerit a pncipio duo loca spalia et duo habitacula iuxta natu raz cuiuslibet. aliter remaneret aliquid inordinatum. maxime in homine propter quem facta sunt omnia.

¶ Seqtur de odio. et ostēditur q obligatio eadē se ad odium sicut ad amorē. et q eadē est inia de odio et de amore.

Titulus. clxx.

Oniā aut tractatur est cum dei auxilio de obligatione amoris et de ipso amore. et odiū est puz amoris. iō tractādū est de odio si curde amore. et qz eadē est icia de odio et a more. ideo oia q tradita et pbata sunt de a more pnt pbari de odio luo mō. Vñ incut volūtas bz amorē. ita bz odiū. Et sicut pōt amare. ita pōt odire. ita q in voluntate est amor et odium. sed amor est pri mo. et odiū scdo. Amor est pncipale qd est in volūta te. et odiū est secūdariū. et temp ad amorē seqtur odiū Et qz iā pbata ē obligatio d amore. s3 qz hō obligat ad amādū deū prio ex toto corde. ex tota volūtatē. et ex to ta sua potestate et quantum poterit. et meliori modo quo poterit. et continue. et indefinenter et fori ter. et sic de alijs conditionibus. Et inde necessa

Tertia rō

Quarta ratio.

Cōcludit

Natura liter

Ti. cxliij

Propria voluntas
odio est.
Proprio honor se
cundo est o
diendus.

Procioco
imptus
dei est odi
endus.

rio excluditur qd etiā homo obligat de iure nature ad odiciendū quicquid est vel pōt esse cōtra deū. quicquid ini micatur & contrariatur deo. & hoc primo ex toto corde. ex tota voluntate quantum pōt. & meliori mō quo pōt. conti nue & indefinēter & fortiter. ita qd eadem est obligatio de odio & de amore. Et etiā qd nulla creatura inquan tū est creatura est cōtra deū. id hō nō dī hīc odio ali quā creaturā. Sicut hō primo dīz amare deū. ita pri mo dīz odire id qd primo est cōtra deū. Et qd id qd pri mo est cōtra deū. & inimicat deo pmo. & pmo est rebel le deo est ppria voluntas & pprius amor & prius. vtiā pbatū est nō inquantū amor nec inquantū voluntas. s; in quantū ppria voluntas id sequit qd hō pmo & pinci paliter & supra oīa ex toto corde quantum poterit for titer cōtinue. indefinēter. obligat & dīz de iure nature odire ppriā voluntatē inquantū ppria ē. & priuatiū amo rē inquantū priuatiū est. Et sicut qd primo hō tenet ama re deū. & sequēter oīa qd ei sunt. ita qd pmo dīz odire ppriā voluntatē. ita oīa dīz odire qd sequunt ex propria voluntate. & colligant cū ea. & omitt ab ea. Et qd amor ppriū honoris & pprie laudis & excellentie sequit ppriā voluntatē & etiā delectatiōis carnalis. id hō dīz hīc odio pprie honorē. ppriā laudē. ppriam excellentiā. & etiā delectatiōē carnalē. Et qd ad ista sequunt auaricia. inuidia. ira. accidia. id hō tenet de iure nature odire oīa ista. Itē sicut ex vno amore sequebātur multi amo res. ita ex vno odio sequunt multa odia. Itēz qd ex ppa voluntate sequit cōceptū dei. vituperiū. dedecū dei of fensa dei. iniuria dei. id obligat & tenet odire quātū pōt cōceptū dei. & oēm offensā & iniuriā dei. & vituperiū dei Itē sicut hō obligat immediate post deū suā imaginē v uā amare ita etiā obligat odire qdqd est p imaginem dei vniā. & qdqd inimicat ei. & turpat & destruit eā. Itē sicut qdlibet nō dīz & tenet amare oēm aliū hoīem sicut seipm. ita dīz odire qdqd est p aliū hoīez. sicut qdqd ē p seipm. Itē sicut qdlibet hō dīz amare seipm qd ē dei & ē ima go dei. ita dīz odire qdqd est p seipm. eo qd est p deū. & qd est p seipm inquantū dei est. & inquantū dei imago est.

De natura & viribus & proprietatibus odij & de fru ctu eius.

Titulus. clxxj.

Sicut etiā principalis fortitudo & pprietas amoris est qd vniū amantē cū amato. & im mutat & cōuertit ita principalis fortitudo odij est. qd diuidit. separat. elōgat odientē a re quā hīc odio. Et sicut oīs vnitas. oīa vnio. oīs ppinquatio hoīs fit per amorē & nō aliter. et

sicut quāto magis amata aliqua res. fit magis vnio ita quāto magis habet odio. fit magis diuisio & elōgatio. Sic ē elōgatio & distātia diuisio voluntaria ab aliqua re nō est nisi odiū. Et id rē voluntas est pfecte elōgata qd hī perfectū odiū. Et sicut amor trāformat amātes in re amata. ita qd voluntas recipit formā rei amate. ita odiū expoliāt voluntatē a forma rei exose & hoc est ve rū qd amor rei cōtrarie est pmiū & habet. Item sicut amor nō pōt cogi nec violētari. immo vadit libere. vo luntarie quocūq; vadit ita odiū nō pōt cogi. immo volun tarie vadit. Preterea etiā sicut tñ se extēdit amor. tñ tum se extēdit res primo amata. ita tātum se extēdit odium quantum se extēdit res primo exosa.

De duobus odijs sicut de duobus amoribus.

Titulus. clxxj.

Sicut etiā sūt duo amores pmi & pncipa les. ita etiā sūt duo odia pma & pncipa lia eis pna. Sicut enī ē amor dei & amor suūp⁹ seu amor pprie voluntatis. ita etiā est odiū dei. & odiū suūp⁹ seu odiū pprie voluntatis. ita qd libet amor hī suūp⁹ ppriū odiū sibi oppositū. Et sicut duo pmi amores sūt inter se inimici capitales. Itēz & aduersarij. & nō pnt es se in simul. ita ista duo odia sūt inter se capitalia ini mica. aduersaria & pna. Et id amor dei & odiū dei op ponunt inter se. & amor suūp⁹ & odiū suūp⁹ opponū tur etiā. & odiū dei & odiū suūp⁹ etiāz opponunt. Et id amor dei & odiū suūp⁹ seu pprie voluntatis conue niūt. & amor suūp⁹ & odiū dei etiā conueniūt & simul stare pnt. Et possum⁹ dicere qd amor dei & odiū dei op ponūt⁹ pdictorie. & amor suūp⁹ & odiū suūp⁹ ēt op ponūt⁹ pdictorie. S; amor dei & amor suūp⁹ pnae opponūt⁹. & odiū dei & odiū suūp⁹ sub pnae. S; odiū suūp⁹ & amor dei subalternant. etiā amor suūp⁹ & odiū dei subalternant. Ergo ad amorē suūp⁹ seu pro prie voluntatis sequit odiū dei. & ad amorē sequit odiū suūp⁹ seu pprie voluntatis. Et amor dei fugat totale odiū dei & amor pprius fugat etiā odiū suūp⁹. Et qd recedit ab amorē suūp⁹ vadit ad amorē dei. nec pōt ire alibi sic qd recedit a frigiditate vadit ad caliditatē nec pōt ire alibi. S; qd recedit ab amorē dei necesse ē qd veniat ad amorē suūp⁹ seu priuatiū amorē. nec pōt venire ad aliū locū. sicut qd recedit a caliditate. neces se est qd veniat ad frigiditatem. Et s; est de odio. qd recedit ab odio suūp⁹ pprie voluntatis. statim vadit ad odiū dei. & qd recedit ab odio dei. statim vadit ad odiū

Oidium
dei & suū
p⁹ius.

suūpius. Et sic ipsa volūtas que currit et ambulat. et vadit et venit. vel stat. vel desistit. necesse est quod vel vadat ad amorē dei et ad odiū suūpiū. vel ad amorē suūpiū et ad odiū dei. Et necesse est quod suūpiet vel quiescat. maneat habitet in istis. quia non potest habitare extra illa vel de uno ad aliud moueat. et ābulat. nec potest exire nec ambulare extra ista. sicut autem de frigiditate ad caliditatem. et e converso. Si est frigiditas in ista ābulatione. quia sicut autem per se currit ad frigiditatem. et per se desistit et habitat in illa. et hoc sine adiutorio alterius. et ad caliditatem non potest currere. nec venire. nec ibi manere per se nisi cum adiutorio alterius. ita volūtas per se currit et venit ad amorē suūpiū et per se in illo desistit et habitat sine adiutorio alterius. sed ad amorē dei non potest currere nec venire. nec ibi manere per se. nisi cum adiutorio alterius. Et potest facere cōparationem de aqua ad voluntatem. et de caliditate et frigiditate ad amorē dei et suūpiū. Exerce ergo te.

¶ De fructibus amoris quod oriuntur ex isto duplici odio.

Titulus. clxxv.

¶ Quā amor tenet principalitatem et primam in odio. semper enim amor est principalis et primus. et ex amore oritur odiū. ideo enim habeo odiū alicuius rei. quia amo aliquid. et ideo quia sunt duo amores. ita sunt duo odia. et quilibet amor ipsorum duorum respicit duo odia. quia unus respicit aliud tamquam oppositū et inimicū suū. et aliud tamquam suū amicum et sibi pueniēs. Et amor dei respicit odium dei tamquam suū oppositū. et respicit odiū suūpiū seu proprię volūtatē tamquam amicū. Et sicut est de amore suūpius quod respicit odiū suūpiū tamquam oppositū. et odiū dei tamquam amicū. Et ideo sicut amor dei est optimus. ordinatus. iustus et sic de ceteris proprietatibus iam dictis. ita odiū dei quod est oppositū est pessimū. inordinatū. iniustum. et sic de aliis conditionibus oppositis. Et sicut sequitur quod odiū proprię volūtatē est bonū. ordinatū. iustum et sic de aliis. sicut amor dei cum quo puenit. Et sicut amor suūpiū est pessimū. inordinatissimus. et sic de aliis. ideo sequitur quod odiū suūpiū est ordinatū bonū et ei opponitur et sic vniū odiū est bonū et aliud malū. Quod ergo ex amore oritur odiū et bonū odium oritur ex bono amore. et malū ex malo amore. possumus dicere quod fructus illi quod sequuntur ex bono amore. sequuntur ex bono odio. et illi fructus quod sequuntur ex malo amore. sequuntur ex malo odio. sicut tamen principaliter ratione amoris. quia odiū sequitur amorē. Et sic de odio sue proprię voluntatis sequuntur fructus quod sequuntur ex amore dei. et privantur fructus qui sequuntur ex amore proprio et omnia mala sua. et de

odio dei oriuntur omnes pessimi fructus qui sequebatur ex amore proprio. et privantur omnes boni fructus quod oriebatur ex amore dei. Et hec sufficiat que sunt de amore et odio. et de proprio debito obligationis quod est debitū amoris dei. Sequuntur alia debita que deo debentur. que habentur et obligatur dare et reddere deo ultra amorē. Et primo in generali. et postea in speciali de quotibet.

Titulus. clxxvi.

¶ Vniū tractatū est autē cum dei adiutorio de principali et primo debito obligationis naturalis quod habet dare deo de iure naturali. scilicet de ipso amore. et visum est qualiter ipsa obligatio et debitū et solutio debiti. scilicet dare amorē deo. totū redūcat in maximū bonū hoīs immo hoc est totū bonum hoīs inquantū homo est. quia cōcurrit hominē in deū. et dat gaudium infinitū. ideo quia tamen bonum sequitur homini si det sibi amorē. debet homo continue inquirere et muestigare in seipso si habet aliquid aliud in se quod possit dare quod conueniat deo. quoniam sicut de amore sequitur maximus fructus homini et maximū bonum. ita de oibus alijs que dabit deo sequetur maximus fructus et maximū bonū homini. Et sicut si homo non dat deo amorē. sequitur infinitus dānus et malum hoīs. ita si non dederit deo alia que debet et dare. sequetur infinitus dānus et malum hoīs. Et ista utilitas. iste fructus. istud bonū maximū. et vitatio mali tam debet inclinare hominem. ut det omnia que poterit deo. Et non solum hec debet inclinare hominem ut det deo omnia que poterit. sed etiā fortissima obligatio iam probata. quia virtute illius omnia que potest dare debet deo. Unde quia homo est opus dei. et deus est suus opifex et suus artifex. qui eum totum fecit cum non esset. et homo est factura dei et creatura. et non solum hoc. sed et propter ipsum fecit deus omnia alia opera et alias creaturas. ideo quicquid homo habet et quicquid potest. totū accipit a deo et ideo totum debet suo artifice. et tamen obligatur habere opus aliquod. totū posuit suo artifice. et magis adhuc. quia deus totū fecit et ipsum hominem et omnia alia. Et quia opus debet amare suum artificem et timere et laudare et honorare si potest hoc facere. ideo cum homo sit opus dei viui et possit amare. timere. laudare. honorare et glorificare. debet omnia ista dare deo. et nulli alteri de ista dare. quia nulli aliquid debet nisi deo cui totū se debet. ¶ Ut autem homo clare cognoscat que sunt illa specialiter que debet facere deo. debet cogitare in seipso. quod quicquid habet opus aliquod. totū posuit et ordinavit artifex propter aliquod. et non in vanū et nihil

¶ Osiadebe
mus deo
dare.

¶ Odiū bonū et malū.

Libertus
arbitrius
tenemur
deo dare

posuit frustra. et quod ille qui facit opus vel fieri facit propter seipsum facit ut ei seruiat in aliquo. et secundum quod seruitutem exigit et requirit talis sit et disponit opus. Et ideo aliter fit domus. aliter gladius. aliter serra. aliter clavis. Et quia hoc cognoscit se esse opus dei factum ab ipso solo. potest cognoscere quod quicquid posuit seruitutem suam. scilicet ut de hoc seruiat ei principaliter et non inuani. et quod quicquid habet totum hoc propter suum artificem. ita quod sicut quicquid habet res alie: quod facite sunt propter hominem habentem propter hominem. ita quod quicquid habet hoc ultra alia opera facta habet propter deum. et ut de hoc seruiat deo immediate: quod inter deum et hominem nullum est medium. Et ideo quod hoc liberum arbitrium. scilicet intellectum et voluntatem cum quo potest intelligere. velle. amare. timere. honorare. gratias reddere. cognoscere beneficia. laudare et honorare. adorare. orare. deprecari. supplicare. credere. confidere. magnificare. glorificare. benedicere. gaudere. letari et exultare. et alie res non habent oia ista: nec habent cum quo possent hec facere. sequitur quod hoc oia ista potest deum immediate. ut cum istis seruiat deo. et oia ista applicat deo factori suo. et oia reddet ei. Quid est de cognoscere ipsum opus factum: nisi factoris suum postquam potest habet cum quo? Ad quod datum est sibi a factoris super hoc posuit facere nisi ut ipsum cognoscat? Quid est de amare opus factum. quid habet nisi suum factoris postquam potest habet cum quo? Ad quod dedit sibi hoc nisi ut amet ipsum? Cui est de dare amoris opus nisi factori suo? Quid est de aliud timere opus factum nisi factoris suum postquam cognoscit ipsum. et habet cum quo potest timere? Ad quod datum est sibi ut possit timere: nisi ut timet ipsum? Quem est de honorare opus factum de nihilo: nisi factoris suum postquam potest scit. Cui dabit honoris et reuerentiam nisi factori suo? Quod alium est de adorare opus nisi opificis postquam potest? Cui debet supplicare. cui est de curare genu opus factum de nihilo nisi factori suo. Quod est de orare. quod est de deprecari nisi factoris suum postquam potest. Cui est de gratias reddere opus totius factum de non esse. nisi factori suo postquam scit et potest. Cui totum se de opus nisi factori. Cui obligat nisi factori suo. Quod est de amare: quod est de glorificare. quod est de magnificare. quod benedicere ipsum opus nisi suum opificem. Cui est de dare laudem et gloriam et honoris. nisi factori suo postquam potest. Cui ipsum opus factum de nihilo sit credere. et in quo est sperare. in quo est confidere. nisi in factoris suo. De quo est letari et gaudere et exultare opus nisi deo suo artifice. In quo est de complacere. in quo est de solari. nisi in suo factoris. Quamvis obligatur opus factum de nihilo factori suo. qui fecit

ipsum et viuunt. et quod possit cognoscere suum factoris. Que dignitas est ista. quod opus possit cognoscere suum opificem. Quamvis obligat opus factori suo qui fecit ipsum. cum nihil esset sibi sibi. cui dedit suam imaginem viuentem intelligentem cognoscentem. et amantem et memorantem. Cui dedit inextinguibilem libertatem. cui dedit ut possit se ipsum mouere. et de vno loco ad alium per se ambulare. Quamvis obligat opus istud factori suo. qui fecit ipsum manus. excellens. dignus. altus. nobilissimus et superius omnibus alijs opibus suis. qui ipsum inagificauit. nobilitauit super oia alia opera sua cui soli et non alijs suam imaginem viuam dedit. supra quod nullum aliud opus posuit: qui fecit ipsum vnum aliorum operum suorum. propter quod fecit et ordinauit oia opera sua et ipsum propter nullum aliud opus fecit. nec ad aliud ordinauit nisi ad seipsum immediate. Quamvis obligat illud opus factori suo. qui fecit ipsum solus. et non alia opera. et ordinauit ad hoc. ut in eternum maneat factum. et factum habitet. et cum eo habeat eternum gaudium. eternam letitiam cum eo. et viuat in eternum in sua societate. ut et sibi dicet bona sua: seipsum. quicquid habet. Quamvis obligat opus illud factori suo. cui soli et non alijs voluit dare nomen filii. et ipsum filium appellare. et nolle suo nomine. et seipsum patrem eius vocare: cum non sit de natura sua sed de nihilo factum. Ecce ergo ex eo quod hoc est opus dei factum de nihilo: et cognoscit se esse opus dei. potest clarissime cognoscere quamvis obligat deo: et quod oia quod potest de factori suo deo dare et facere. et quod propter ipsum habet omnia. Quod hoc ex his que habet in seipso ultra alias creaturas et ex proprijs conditionibus potest arguere conditiones et proprietates que habet deus factoris suus. Titulus. clxxv.

Via ergo immediate hoc est propter deum. et oia que habet. habet propter deum: meretur enim deum nullum est medium. ideo inter deum et hominem erit confidentia proportionalis. ut deus confideat homini iuxta suas conditiones proportionabiliter. Vnde hoc potest arguere per suas conditiones quas habet in quantum hoc. quas conditiones non habet alie res confidentes in deo factoris suo. 3o potest hoc arguere. quod quod ipse potest amare. deus est amandus. et quod potest cognoscere et intelligere. deus est cognoscendus et intelligibilis. et quod hoc potest timere. deus est timendus. et quod potest honorare deus est honorandus. et quod potest adorare. deus est adorandus. et quod potest orare. deus est orandus. et quia potest deprecari. deus est deprecandus. et quod potest supplicare. deus est supplicandus. Et quod potest laudare. glorificare et benedicere. deus est laudandus. glorificandus. et benedicendus.

Deus est
amandus.
Cognoscendus.
Timendus.
Laudandus.
Glorificandus.
Benedicendus.

Et quia homo potest cognoscere beneficia. deus est beneficiorum largitor: et quod potest admirari: deus est admirabilis factor. Et quod potest credere: deus est credendus. et quod potest sperare in ipso est sperandum. Et quod homo potest confidere in deo est confidendum: deus est fidelis. et quod potest delectari: deus est delectabilis. Et quod homo querit semper veritatem: id deus est verax. et quod semper desiderat bonum: id deus est bonus. Et quod homo potest in infinitum petere: id deus potest in infinitum dare. Et quod homo potest in infinitum desiderare: deus potest in infinitum satiare. Et quod homo potest benefacere, deus potest ipsum remunerare. Et quod homo potest peccare et malefacere: deus potest ipsum punire. Et quod homo potest cadere: deus potest levare ipsum. Et quod homo potest esse reus, deus potest eum iudicare. Et quod homo potest veniam postulare, deus potest ei parere. Et quod homo potest esse infirmus, deus potest ipsum sanare. Et quod homo est miserabilis, deus est misericors. Et quod homo est debilis et fragilis: deus est fortis. Et sic de conditionibus ipsius hominis possumus proportionabiliter arguere per similitudinem conditiones dei. e converso ex conditionibus dei possumus arguere ad hominem. ut quod deus est primo amandus: ideo homo debet ipsum amare: et ei primo debet amor. Et quod deus est primo et solum timendus: id homo debet ipsum primo et solum timere: et ei debet primo timor. Et quod deus est primo et solum honorandus: id homo debet ipsum primo honorare: et ei debet primo honor. Et sic de aliis conditionibus. Et quodammodo est simile de anima ad corpus: et e converso. sicut de homine ad deum: quod sicut sibi ad invicem correspondet anima et corpus: ita deus et homo. Unde quod corpus per oculos: id anima per virtutem videndi. Et quod corpus per aures: id anima per potentiam audiendi. Et quia corpus per nasum: id anima per virtutem odorandi. Et quod corpus per pedes: anima per virtutem ambulandi. et sic de alijs. Et e converso possumus arguere de anima ad corpus.

¶ Quis quodlibet debetur deo debeatur virtute amoris: et quodlibet per se habet suam proportionem ratione speciale quare debet deo dari. Titulus. clxxvj.

Quoniam autem omnia et universa debita que homo debet deo debeantur virtuti primi et principalis debiti. scilicet ratione amoris: quia omnia sunt obligata et connexa cum amore. et omnia sequuntur amorem. et omnia sunt inclusa in amore: et ideo cui homo debet totum amorem primo et principaliter illi etiam debet totum timorem primo et totaliter. et illi etiam debet totum honorem primo et totaliter et quantum potest. illi etiam debet omnem laudem. omnem obedientiam: omnem fidem. et quicquid velle potest et deo convenit. Unde omnia ista dantur et donabilia sunt: scilicet amor: timor: honor: laus: gloria: et obedientia: fides: spes

et confidentia. et deo conveniunt: et ideo cui amor sit primus in donis: et in ipso sunt omnia dona. sequitur quod cui debet homo ipsum amorem debet omnia ista. quia homo vni solus obligatur et totum debet illi. Attamen unumquodque istorum debitor debet deo per suam proportionem rationes speciales. Et per aliam rationem in speciali deo debet amor. et per aliam timor. et per aliam honor. et sic de alijs. Quia enim sunt distincta et diversa dona inter se: et unum non est aliud. ideo sub vna ratione debet dari vni: et sub alia ratione aliud. Unde amor non est timor: nec honor: nec timor est honor: nec potest dari amor sine timore et honore: nec timor sine honore et e converso. Quoniam ergo omnia debentur deo: tam sub distinctis rationibus. Unde debet primo amandus: quod est primo bonus et summe bonus: et solus bonus: quia nihil est bonum nisi per ipsum: et ab ipso et eo modo quo est bonus est amandus. et quia est summe bonus est summe amandus. quia est purissime bonus est purissime amandus. et quia in infinitum est bonus in infinitum est amandus. quia nihil est bonum nisi propter ipsum. nihil est amandus nisi propter ipsum. Item deus debet primo amari ab homine: quia deus ipse per se amavit. et propter dona et beneficia que illi dedit. quod totum quod habet ille dedit et ab eo accepit et se ipsum. Propterea deus est timendus et ei debetur timor: quia est deus omnipotens. et eo modo quo est dominus est timendus. et eo modo debetur ei timor. Et ideo quia est omnipotens deus. et infinitus. et summus. ideo debetur ei summus timor et infinitus. et est in infinitum timendus. Et quia est primo dominus. ideo ei debetur soli timor. et solus est timendus. Et quia verissime est dominus. verissime est timendus. Et quia semper est dominus semper est timendus. Et quia solus est dominus hominis et nullus alius. ideo debet timeri ab homine solus. Preterea deo debetur honor et est honorandus: quod est primo et quia principium et quod maior. et eo modo quo est primus et maior et principium est honorandus. Et quod est primo principium et primo. ideo primo honorandus est. et ei debet primo honor. Et quia ipse solus est principium per se. et nihil est principium per semetipsum deus. ideo proprie solus est honorandus per se. et nihil est honorandum per se nisi ipse. et quicquid honorandum est. est honorandum propter ipsum. et quicquid est principium: est principium propter ipsum. Et quia est summum et infinitum principium. id summe et infinite honorandus est. Et quod est verissime principium. ideo verissime est honorandus. Et quia est primo principium hominis ideo ab homine debet primo honorari et de

Oia debent deo sub sua ratione.

Deus est amandus.

Timendus.

Honorandus.

Et obedi-
endum.
Taudan-
dus. *biote*

Credens-
dus.

Speran-
dus.

Titulus. cxxvij.

ri honor. Jte deo debet obediencia. q. e supior. et eo mō
quo est supior. e ei obediendum. Item deus est laudā-
dus et glorificandus. quia est operarius et artifex
seu opifex. et eo mō quo est oparius seu artifex. est lau-
dandus et glorificandus. Et id q. est summus et optimus
et lapientissimus et p̄mus et solus opari⁹ et artifex. id so-
lus et sume et p̄lo est laudādus et glificādus. et ei debe-
tur laus et gloria p̄mo. Et q. est opari⁹ et artifex hois id
ab hoie ē laudādus. Jte de⁹ est credēdus. et ei debet f̄-
des et credulitas. q. est verus et nō mēdax. et eo modo
quo est ver⁹. eo mō debet ei et fides. Et id q. est primo
verus et p̄fecte verus. et est prima veritas. id debet ei p̄-
mo et p̄ fides. et q. ē summe ver⁹. id debet ei sūma f̄-
des et credulitas. Et q. in infinitū elongat a mēdacio.
q. nō pōt fallere nec falli. id in infinitū d̄ ei credi. p̄p̄-
terea deo debet cōfidentia. q. est fidelis. et eo mō
est fidelis. ei debet cōfidentia. et in eo cōfidentū est. Jte
deo debet spes et in eo sperādū est. q. potens et volēs
et sciens iuvare et saluare et dare. et eo mō debet ei spes
quo mō est potēs. et eo mō est in eo sperādū. Et q. solus
est potēs. et nullus ali⁹. et p̄lo potens et summe potens
id i eo ē p̄lo et solū et summe spandū. Et sic de oib⁹.
¶ Sic ergo alia ratione est deus amandus. alia rōne
timendus. alia rōne honorādus. et sic de alijs. Et q. in
ipso sunt oēs rōnes iste dicte. id sibi soli d̄ dare hō
oia ista et p̄lo. Id ē ḡ sufficit hō dare solū amorē. nisi
enā det timorē et honorem. laudē et gl̄iam. f̄dem. sp̄e et
obedientia et cōfidentia. q. oia debent ei sicut amor.
S; p̄mo et p̄cipaliter amor. q. in hoc corr̄id et deo. de
sibi. q. de⁹ amor est et dat amorē. s; nō honor et timor. et
sic de alijs. Et id p̄cipalissimū qd ei debet est amor.
s; nō vult solū amorē s; vult ipm lociatū cū alijs. s; ti-
more et honore. et sic de alijs. q. taliter ei debetur.

¶ Q. quibus sint multe sp̄ales rōnes q̄re oia p̄dicta de-
bent dari deo ab hoie tñ vna pōt esse id ḡnialis ex par-
te dei et alia ex parte hominis. ¶ Titulus. cxxvij.

¶ Quia oēs p̄dicte rōnes possunt p̄cludi in
vna rōne ex parte dei. et alia ex parte hois
id possum⁹ ducere oēs ad duas ḡniales rō-
nes. Jte at deo rōnes sūt op⁹ et factor. Uti
o a debent deo ab hoie. q. deus est factor
eius. et oia debet hō dare deo. q. est opus eius. Et eo
mō quo deus est factor hois. et hō est op⁹ suū. eo ei de-
bent dari. et hō debet dare deo. Et id. amor. timor. ho-
nor. laus et gloria. fides. spes. fiducia. cōfidentia. obe-
diencia. debent deo ab hoie. q. hō est opus suum. et de⁹

Titulus. cxxvij.

est factor eius. Uti d̄ hō amare deum. quia est opus
eius. et deus est factor suus. Id debet honorare deum
quia est opus eius. Id debet laudare deū. q. est op⁹
eius. Et quia deus est factor hois. et hō est opus eius.
id d̄ ei summe obedire. Et sic de alijs. Unde q. de⁹ est
factor hois. et hō est opus suū. id eo amat ipm hoiem.
q. factor amat suū opus. et ipm dat sua b̄nficia. Q. de⁹
est factor hois. id de⁹ est dominus ei⁹. Et q. deus est
factor hois. id est principū hois. et q. est factor hois.
id nō decipit nec fallit hoiem. s; p̄ dicit ei veritatē. q.
factor nō decipit opus suū. et q. est factor hois. est hō
fidelis. et q. est hois factor. id nescit deficere hōi. q. fa-
ctor nō deficit operi suo. Et sic de alijs. Q. igit hō est
opus dei. et solus se cognoscit opus dei esse et factus a
deo. et alia opera nō cognoscit se esse opera dei. nec eē
facta a deo. et etiā solus homo cognoscit se esse obligā-
tū deo. et solus cognoscit quid debet opus factori suo.
et cognoscit q. oia p̄dicta debet opus suo factori. Et
q. potest dare oia p̄dicta. id d̄ et obligatur dare oia
p̄dicta deo. Coniunge omnia ista simul. Homo co-
gnoscit se esse opus dei. et cognoscit quid d̄ opus fa-
ctori suo. et hō cognoscit se esse seruū dei et subditū. et
cognoscit qd d̄ debet seruus dñi suo facere. et cogno-
scit se oia accepisse a deo. et cognoscit quid debet face-
re recipiēs danti. et hō cognoscit se posse dare et habe-
re oia que debet dare. Et istis oib⁹ sequitur q. homo
debet dare oia p̄dicta deo. nec excusatur si non dat.
quia habet et potest dare. Et sic in generali et in simul
manifestata sunt debita et dona que deo debentur. et q.
homo debet dare deo et obligat⁹ vltra amorem dare.
¶ Sequitur de istis in speciali. Et primo de timore.

¶ Titulus. cxxvij.

¶ Quoniam autem dictum est et tractatū de
amore qd est primū donum et primus de-
bitum in sp̄ali etiā tractatū est de alijs de-
bitis et donis in sp̄ali. Sed tñ q. amor est
primū debitū et donū et ad ipsum sequunt⁹
oia alia debita et dona. et nihil potest dici donū nisi ra-
tione amoris. q. est primū donū. id necessario includi-
tur amor in oī dono et dato. aliter nō esset donū nec da-
tū. q. ipse amor p̄lo h̄z nomen doni. et primū sp̄ inclu-
dit in alijs. et nihil pōt esse verū donū nec datum nisi
oriatur ab amore. et fundet⁹ in amore. Et si amor nō est
nullum donū est. quia donū debet esse voluntariū li-
berum spontaneum et gratuitum. et nihil est tale nisi
amor. Et id eo nihil est acceptus nisi amor vel propter

Titu. c.

amorem. Et propter hoc timor bonorum et obedientia etc. que
parari ab his amore non sunt acceptabilia. quia non sunt
voluntaria. nec dulcificantur nec mellificata cum dulcedi-
ne amoris que est prima dulcedo. Ideo sine amore om-
nia sunt amara. Ideo nec dans gaudet de dando: nec
recipiens complacet in recipiendo. Et propter hoc qui
timet sine amore. habet penam et tristitiam. et qui bono-
rat sine amore adulatur. qui non est honor sed adulatio.
Quia ergo ipse amor est primum donum et debitum. id est scilicet
et cognitio de amore est principium et ianua ad cognos-
cendum omnia alia dona et debita. et similis processus est de
omnibus sicut de amore. Incipiamus ergo primo ab ipso
timore. Unus timor differt ab amore quia amor est do-
num liberale et spontaneum. et ideo datur cum delectatione et
leticia. sine fatigatione. sine pena sine tristitia. sine co-
actione et liberalissime. sed timor solus de se non potest
dari nisi cum pena et tristitia. fatigatione et coactione.
non sponte. non libere. quia non est donum voluntarium. Et
ideo nisi coniungatur cum amore dat tristitia. penam et
desperationem. Et ideo ipse timor est prius servus. nulla li-
bertate habens. Sed quando coniungitur cum amore. tunc est li-
ber. spontaneus et voluntarius et liberatus a servitute et
manumissus. et tunc non habet penam nec tristitiam. sed
gaudium. Sic ergo amor liberat timorem a servitute. et
ponit ipsum in libertate. et hoc facit amor bonus et non
amor malus. Et quia timor de se est servus et dat penas.
id non debet multiplicari sicut amor. Unus enim timor
bono non sequuntur multi timores. sed quanto timor est me-
lior. tanto minus multiplicatur. Sed ex timore dei nullus
alius timor oritur. sed ex amore dei sequuntur infiniti amo-
res. Et sic amor extendit quantum res amata. sed timor non
extenditur quantum res que timeatur. quia nihil est timendum nisi
deus. qui creatura nullo modo est timenda. Et si corda sunt
inter timorem et amorem. quia timor non est donum volunta-
rium. et dat penam de se et tristitiam quasi est solus. et non ex-
tenditur. et amor de se est voluntarium donum. et dat gaudium
et extenditur. Sed etiam multum convenit timor cum amore.
et est optima mixtura et optima societas. quia dei timor
inuat amorem. quia timor vincit et ligat voluntatem ma-
gis cum deo. Et ideo timor et amor sunt due cathene. duo
clavi tenentes voluntatem firmam cum deo. et ad invicem se
iungunt et fortificant. Unus quia creatura facta est ex ni-
hilo. et deus est infinite potestatis. non est convenientes con-
iunctio creature cum deo nisi per amorem et timorem. nec aliter
amari. quia appetit quod est equitas et nulla superioritas. nec est

Deus in-
fer timor
et amor
tem.

Conve-
niunt ti-
mor et a-
mor.

Amicissima unio inter creaturam et creatorem. Et ideo quia timor
maxime convenit cum amore. quia ipsum confortat fortifica-
cat. et inuat et solidat. et habet virtutem mynitiuam. ideo
post amorem tractari debet de timore.

¶ Quod si duo amores sunt. ita sunt duo timores. Tit. clxxix.
¶ Quia autem duo amores principales ias di-
cti sunt radices omnium bonorum et malorum que per-
tinent ad hominem idem necesse est ut alia que perti-
nent hominum dividantur in duas partes.
¶ Et ideo necesse est ponere duos timores. si-
cut duos amores. Unus timor est qui oritur ex amore
dei. et alius timor est qui oritur ex amore suorum. Et
sicut se habent duo amores inter se. ita et duo timores. Et ideo
timor qui oritur ex amore dei. et provenit cum deo. bonus. scilicet
et iustus est. et habet omnes conditiones ipsius amoris dei. Sed timor
qui oritur ex amore proprii. est malus iniustus et inordinatus. et
habet omnes conditiones proprii amoris. Et isti duo timores fa-
ciunt operationes duas quia timor dei non multiplicatur. sed ipse
est unus solus. quia qui timet deum. nihil timet aliud.
quia nihil aliud est timendum. et ideo vincit et fortificat hominem
cum deo. et nulla pena nec tristitia datur. quia ipse coniunctus
est cum bono amore. Sed timor qui oritur ex amore sui
ipsius. multiplicatur in infinitum. et plusquam ipse amor vincit oris.
immo ex uno amore oriuntur infiniti timores. Et quia timor
de se penam dat et tristitiam. nisi sit iunctus cum bo-
no amore. id quod libet timor qui oritur ex amore suorum. dat
penam et tristitiam. et id ad multiplicationem timoris. sed quod mul-
tiplicatio peccatur et tristitiam. Unus ista multiplicatio ti-
moris clarissime manifestat venenositatem et malitiam ip-
sius amoris proprii. et quantum noceat homini. Qui enim primo
amat seipsum. summe amat vitam suam esse. et consumma-
tionem suorum. Et ideo summe timet perdere seipsum prius et suam
vitam. eo quod potest perire et destrui et corrumpi. quia est res peribili-
lis et destructibilis. et tunc non potest conservari per seipsum. et
per seipsum timet omnia ista que possunt perdere et destruere seu dimi-
nuere seipsum et suam esse et suam vitam et sibi nocere.
Et ideo timet mortem. infirmitatem et pestes. et fugit illas quan-
tum potest. timet terram. timet aquas aerem et ignem. venena. fa-
mam. sitim. aliam. timet homines qui possunt auferre vitam
suam. Item quod prius amat seipsum. amat primo proprium honorem.
proprium famam. et suam laudem et excellentiam. et ideo timet perdere
honorem suum. suam famam. et suam laudem. et timet vituperium et
per seipsum timet omnia illa que possunt diminui et destruere
suum honorem. suam famam et suum nomen. Item quod prius amat seipsum
suum. amat suam propriam delectationem carnis. et ideo quod timet
eas perdere. timet omnia illa quo possunt destruere vel di-

Timor
malus mul-
tiplicatur i
infinitum.

Amans
seipsum
omnia ti-
met.

minuere illas delectatōes. 3o timet tormēta. frigus. calorē. amaritudinē. paupria ē bonorū. & penuriā. Item etiā q̄ pecunias diligit. nō timet eas p̄dere. 3o timet oīa illa que p̄t auferre vel diminuerē pecunias. Ecce ergo quater timor mal⁹ multiplicat in infinitū. eo q̄ q̄t de malo amore. 3o etiā q̄ amat p̄io seipm. amat oēs illos qui sunt cōnecti secus. vel q̄ tuat ip̄s vel cōsolatur ip̄m. 3o amat amicos. filios. & p̄tē parentes et fratres. & et oīa illa q̄ ei seruiūt. sicut sunt dom⁹ possesiones & alia. Et id timet oīa ista p̄dere. & p̄p̄is timet oīa illa que p̄t auferre ista supradicta oīa vel destruere. Cūdamētū ergo quare generātur tot timores est. q̄ illud q̄ amat p̄t p̄di & destrui & auferri. et est res p̄diditilis. Et sic amor mal⁹ nō liberat timorem a fuitute & a pena. imo ip̄m timet. multiplicat & penā augeat. Sed qui amat p̄io deū. q̄ deus nō ē res q̄ p̄t destrui vel auferri nec corrūpi nec p̄uolētia tolli nec aliqd sibi p̄t nocere. ideo nihil aliud timet. sed solus timet eum quē amat. & sic amor dei nō multiplicat timores. s; habet solū vnicū timorē. & ille timor cum amore liberat ab infinitis timorib⁹ malis quē dāt penam & tristitiā. Et q̄ timor alicui debetur q̄ dñs. & ille qui timet est tanq̄ seruus. ergo sequitur q̄ hō q̄ p̄io nō timet deum. subijciatur & est seruus oīum rerū quas timet. & cōstituit se seruū oīum illarū rerū & ille res oēs dñantur hōi. & id hō cōstituit se seruū & subiectum oīum creaturarū. oīs creatura dominatur ei. quia oēs timet. & sic incurrit infinitas seruitutes & captiuitates & p̄dit libertatē suā. Sed qui primo timet deum est solus seruus vni⁹. & solū vni⁹ habet dñm q̄ est dñs oīum creaturarū. Item ergo timet deus p̄io q̄ timet qd timēdū est id ē bonū timorē. sed qui nō timet deum primo timet q̄ primo timendū nō est q̄ timet creaturas de nihilo factas & talis timor est cōtra naturas hoīs in quātūz hō est & cōtra totū ordinē creaturarū q̄ creature sunt facte p̄pter hoīem ad seruandūz hoīem. & sic est ordo p̄tius in natura. Sed timor dei est fin natura hoīs in quātūz hō est. & fin ordinē oīum rerū. & ideo nō est cōtra hoīes. sed cōuenit hoī in quātūz hō est. & ideo semp p̄tuit hoī. Et sic apparet qualiter sunt duo timores. sicut duo amores.

Et sicut sunt duo timores contrarij. ita sunt duo cōtēptus oppositi.

Titulus. clxxx.
Et quia etiā amorī opponit odin⁹ & duob⁹ amorib⁹ opponunt duo odia. ita etiā finaliter timorī opponitur cōtēptus. Et sicut sunt duo timores. ita erunt duo

erunt duo p̄tēpt⁹. 3o sicut est timor dei. ita est cōtēpt⁹ dei. & sicut est timor creature. ita est p̄tēpt⁹ creature. seu cōtēpt⁹ suip̄s. Et id sicut p̄t fieri hec oppositio & cōparatio inter duos timores & duos cōtēpt⁹. sicut inter duos amores & duo odia. Unde timor dei & timor creature seu q̄ oritur de amore p̄p̄io sūt p̄t & cōtēpt⁹ dei & cōtēpt⁹ creature seu suip̄s sūt sub p̄t. S; timor dei & p̄tēpt⁹ dei p̄dicūt. & timor creature & p̄tēpt⁹ creature ē p̄dicūt. Et timor dei & p̄tēpt⁹ creature iubalter nanq̄. & timor creature & cōtēpt⁹ dei ē subalternat⁹. Compā ergo timorem ad amorem & duos timores ad duos amores & ad p̄tēpt⁹. & sic acq̄res magnam sciētiā de timorē.

Et q̄ honor & vtilitas seu cōmodū sunt duo p̄pter que omnia fiunt.

Titulus. clxxxi.
Vānis āt sit tractat⁹ de honore a q̄titer simul cū amore & alijs debitis. atq̄ bonorū requirit spālē tractat⁹ ab alijs dñstis. Et p̄pter suā singularē naturā & excellētiā. q̄ oīa q̄ facta sūt & fiūt. p̄pter honore fiūt. Vñ oīa q̄ fiūt vel fieri p̄t ad duo reducūt. s. ad honore & vtilitatē. Quia oē qd fit. vel fit p̄pter honore vel p̄pter vtilitatē. v. p̄pter vtrūq̄ simul. ita q̄ honor & vtilitas sūt duo fruct⁹ q̄ colligunt finalr ab oib⁹. Cū autē de⁹ fecerit mūdū necesse ē q̄ vel fecit p̄pter honore vel p̄pter vtilitatē. v. p̄pter vtrūq̄ i simul. Vñ cū nō sint nisi duo. s. de⁹ creatura. necesse ē q̄ oīa fiāt vel p̄pter deū. vel p̄pter creaturā. vel p̄pter vtrūq̄ i simul. Et q̄ creatura semp est idigēs q̄ de nihilo scā & nō p̄t p̄ se eē nec existere. & sic p̄t crescere in bonitate & p̄fectiōe & melior fieri intra se. id ē solū debet vtilitas seu cōmodū & nō bonor. S; q̄ de⁹ creator est plen⁹ intra se oī p̄fectiōe nullo idigēs extra se. q̄ nullo mō p̄t crescere in seip̄o. q̄ sūme plen⁹. id ē q̄ i ip̄o nulla ē nec p̄t eē indigētiā. q̄ ē sūme diues oib⁹ abūdas habēs oē cōplemētū. id ē nulla debet vtilitas. sed solū bonor. Et sic creature solū debetur vtilitas. & deo creatori solū bonor. Et q̄ de⁹ ē sūme bon⁹. id nihil p̄t opari q̄n sit p̄pter vtilitatē. 3o ista duo sūt simul cōsucta in oī ope suo. s. bonor & vtilitas. q̄ bonor sine vtilitate videt eē vanitas. qd nō p̄t eē in sūmo bono. id ē nō p̄t opari p̄pter solū bonorē. id oīa q̄ de⁹ opat p̄pter bonorē opat & vtilitatē. s. p̄pter bonorē suū cui debet. & p̄pter vtilitatē creature cui cōuenit vtilitas & cōmodū. aliter sua operatio nō haberet finem cōpletum & plenū qd esse nō potest. Et sic oīa cōsistunt

Soli deo bonor.

hoī vtilitas.

In duobus. scz in honore et utilitate et propter ista duo
ola sunt. et utilitas convenit indigenti. et honor indigenti
sue pleno in se. Cum enim deus operatur omnia que operatur
propter se primo. et ipse non possit aliquid recipere intra nec
crefcere intra nec augeri scilicet quod non potest operari ex
tra se nisi propter honorem et gloriam que sunt exteriora bo
na. Impossibile est enim quod propter nihil operetur. Et cum sit
sime bonus est impossibile quod operetur nisi propter aliquam
utilitatem. et quod ipse nulla utilitate indiget ideo necesse
est quod operetur propter utilitatem creature. Et sic honor dei et
utilitas creature semper sunt colligata in operibus suis.

Quamvis simul sunt honor et utilitas attamen magis
principalis est honor quam utilitas.

Quoniam honor pertinet deo. et utilitas creatu
re. ideo magis est principalis honor dei quam uti
litas creature. et de tanto quanto deus est princi
palior quam creatura. imo sicut deus est creatura
in infinitum distat. ita distat in infinitum et si
ne mensura honor dei et utilitas creature. Et ideo quis
simul operetur propter suum honorem et creature utilitatem attamen
magis principaliter operetur et primo propter suum honorem
et minus principaliter et secundario propter creature utili
tatem. ita quod principaliter respicit suum honorem quam creatu
re utilitatem. Sicut enim primo est deus quam creatura. ita simili
ter primo debet respicere deum ea que pertinent ad ipsum
quam ea que pertinent ad creaturam. licet utrumque simul respi
ciat. Et ideo sequitur quod deus principaliter fecit mundum et
omnia que in eo sunt propter suum honorem et ad suam laudem
et gloriam. ut scilicet exinde sequatur divinus honor. et etiam con
sequenter propter creature utilitatem. Et exinde sequitur quod
deus omnia potest quodque potest perungere ad propriam laudem et veram
gloriam et veram utilitatem et ad verum honorem. et quod omnia que deus
operatur in mundo operatur ad suum honorem. et nihil potest fa
cere contra suum honorem. Et ideo omnes creature sunt facte
ad suum honorem. ad suam laudem. et regimen mundi et omnium
creaturarum et totius universi totum est ad suum honorem. Et
quod utilitas creature est ligata cum honore dei. ideo sequitur
quod quanto magis deus respicit suum honorem. tanto magis re
spicit utilitatem et commodum creature. et quanto magis vult
suum honorem. tanto magis vult utilitatem creature. et quanto
magis crescit honor dei. tanto magis crescit utilitas crea
ture. Et sicut deus nihil potest facere contra suum honorem. ita
nihil potest facere quantum est de se contra utilitatem creatura
rum. quod in simul sunt colligata. Quamvis ergo deus intendat
suum honorem principaliter tamen non potest facere suum honorem
nisi faciat creaturam utilitatem et commodum. quod sime de

non potest noscere quantum est de se. ideo sime non potest de
se nisi proficere. Utilitas ergo creaturarum et commodum sequi
tur semper honorem dei.

Quoniam sicut deus solus intendit unum honorem ita solus
respicit et intendit unam utilitatem principalem.

Quoniam utilitas sequitur honorem dei et non potest
ab eo separari. et cum deus respiciat utrumque in si
mul. sequitur quod sicut solus respicit unum hono
rem scilicet suum. ita respicit unam utilitatem princi
palem principaliter et primo. Quod enim creature
debetur utilitas. et deo honor. ideo quod ipse est unus solus
deus. solus est unus honor. Ita similiter quod sunt multe
creature. attamen una est principalis creatura super omnes
creaturas. Et quod creatura rationalis est supra omnes crea
turas. ideo sequitur quod principaliter deus intendit et respicit
utilitatem creature rationalis. et utilitatem aliarum creatura
rum respicit propter utilitatem creature rationalis. Et quod so
lus homo in hoc mundo est creatura rationalis. ideo deus primo
et principaliter in mundo respicit utilitatem hominis. et utili
tatem aliarum creaturarum que sunt in hoc mundo. respicit
propter utilitatem hominis. et utilitatem hominis propter aliam utili
tatem non respicit. ideo solus una est principalis utilitas ad
quam ordinatur omnes alie utilitates. et hec est hominis utili
tas. et utilitas hominis non est propter aliam utili
tatem. quia nulla est utilitas alia supra utilitatem homi
nis. sed solum honor dei laus et gloria sunt supra ho
minis utilitatem. quod amor et honor dei est superior quam hominis
utilitas. Ecce ergo ordinem utilitatem omnium creaturarum
sunt propter utilitatem hominis. et utilitas hominis propter honorem
dei est. et honor dei propter nihil aliud est quam propter deum
ergo omnia tendunt ad utilitatem hominis et ad dei honorem. Et
quod ita probatur est quod deus omnia que operatur exterius. opera
tur propter honorem suum et hominis utilitatem. et sic honor dei
et utilitas hominis sunt simul coniuncta et colligata nec sepa
ri possunt. Et sic habemus in universis unum honorem solus. et
unam principalem utilitatem que sunt duo fructus totius universi.
Et hoc est valde convenienter. quod solus utilitas hominis sit princi
palis. quia sicut solus homo scit et potest honorare deum
in universo et laudare. quod ita ipse solus recipiat utilitatem.

Quoniam per dei honorem et utilitatem hominis. seu creature
rationalis potest reddi ratio de omnibus que opera
tur deus extra se.

Quoniam deus operatur omnia que operatur extra
se ad suum honorem et ad suam gloriam et et ad utilita
tem hominis. seu creature rationalis. et nihil potest operari con
tra suum honorem. nec contra creature rationalis utilitatem ideo

Deus item
dicitur utilita
tem hominis

Omnia ten
dunt ad utili
tatem ho
minis.
Et clxxxij.

cū finis principalis ppter quez operat exteri⁹ sit honor
suis z glia cū vtilitate creature seqtur q oia q de ipso
pnt dici i ope extra se. z oia opera ei⁹ pnt exteri⁹ redu
ci ad honorē z vtilitatē. z q p honorem z vtilitatē pōt
reddi rō de oibus q operat de⁹ exteri⁹. Qui g vult hfe
sciam de diuinis operib⁹. cognoscat vñū honorē dei. z
illa q pertinet ad suū honorē z suā gloriā. z etiā cognos
cat vtilitatē hoīs. seu creature rōnalis. Cū necesse ē
q opa diuina cōcordant z cōueniāt cū honorē diuino
z nullo mō repugnēt nec p̄dicāt. z etiā opz q cōueniāt
cū vtilitate creature rōnalis. Sim⁹ g bene radicati in
dei honorē z in vera hoīs vtilitate. qz in istis oia diuina
opa radicanf. Et inde sequit q qui nō semp videt
cōsiderat z cogitat dei honorē z gliam. nec ipam hoīs
vtilitatē. nihil pōt intelligere de opibus dei. imo peni
tus ignorat. qz nō videt lumē in quo vident. opera dei.
Et qz deus est p̄as. est sapiētia. est bonitas. ē iusticia.
z sic de alijs. id oia operat ad honorē z gliam sue p̄as
tis. sue sapiētie. sue bonitatis. sue iusticie. sue virtutis
z sic de alijs. ita q nihil pōt facere cōtra honorē sue
p̄as. nec cōtra honorē sue sapiētie. nec p̄ honorē sue
bonitatis. Et oia opa diuina pnt reduci ad p̄as. sapiē
tiā z bonitatē. z p̄ hec tria operat oia extra se. z ad ista
tria reducunt alia. Ad operandum em̄ ista tria suffi
ciunt. scz bonitas. potestas z sapiētia. z ista tria simul
requiruntur. nec vnum sufficit sine alijs.

¶ Qz in diuino honore includit vtilitas hoīs seu crea
ture rōnalis.

Titu. clxxxv.

¶ Quidē operat oia opa sua ad honorē sue
p̄as. sue sapiētie z sue bōitatis. z honor
z glia bonitatis est opari vtiliter z cōmo
de ad maiore vtilitatē. id sequit q vtilitas
semper includit in dei. honore. z nullo mō
honor diuin⁹ pōt separare a se vtilitatē creature. qz nullo
mō pōt tacere p̄ honorē sue bonitatis. in cui⁹ hono
re semp includit vtilitas z cōmodū alicui⁹. Et id cū di
co dei honorē. dico creature vtilitatē. nec est necesse ex
primere ipam vtilitatē. qz dei honor totū importat. Et
sic oia totaliter reducuntur ad diuinum honorem. z de
omnibus potest reddi ratio per diuinum honorem.

¶ Qz diuin⁹ honor pbat opera dei exteri⁹ esse potē
tissime. optime. sapiētissime. z beniuolētissime facta.

¶ Titulus. clxxxvi.

¶ Quoniam autē de⁹ operat oia opera sua ad honorez
sue p̄as. sue sapiētie z sue bonitatis. nec aliter
pōt ea opari. z q honor z glia p̄as est potentissime

potēter opari. z honor z glia sapiētie sue est sapiēter z
sapiētissime p̄portionabiliter z p̄portionabilissime z cō
gruētissime z ordinatissime opari. z glia bonitatis est
bñ z optime beniuolēter z beniuolētissime vtilit z vti
lissime opari. id sequit q opa dei sunt potentissime sa
piētissime z optime facta. Et id oia opa dei sunt p̄por
tionabilissima. ordinatissima. cōgruētissima z vtilissi
ma. Ideo nihil potest esse in diuinis operibus improp
portionatum incongruū. nihil inutile. nihil superfluū
nec diminutum. vel inordinatum.

¶ Qz quāto opera sunt magis ardua. magnifica. altio
ra. magis mirabilia z difficilia. z magis z pluribus vti
lia z cōmunia. magis deo cōueniunt z pertinent.

¶ Titulus. clxxxvii.

¶ Quāto ostenditur sic qm honor z glia soli deo
cōueniūt z p̄tinet. z quāto honor z glia est
maior magis deo p̄tinet. z quāto magis ho
nor a scēdit tāto magis deo puenit. et quāto
magis aliq p̄tinet z respiciunt ad honorē z
gliam dei. magis deo p̄tinet. z qz qnto opa sunt magis
ardua. magis alta. magis mirabilia. magis subtilia et
difficilia. magis p̄tinet ad gliaz z honorē diuine p̄as
z sapiētie diuine. qnto etiā aliq sunt magis vtilia z plu
ribus cōtia. tāto magis p̄tinet ad gliam z honorē z lau
dē diuine bonitatis. g cū deo pueniat qdqd pōt ēē magis
z p̄tineat ad honorē sue sūme p̄as et sue sūme sapie
z sūme bonitatis. seqt q opa sūme p̄as z sūme bo
nitatis deo pueniūt z p̄tinet. z qnto magis sunt talia.
tāto etiā magis ei pueniūt. Et p̄ his ei cōuenit ad ho
norē sue p̄as sapiētie et bonitatis ita potēter opari
q nō possit potēter cogitari. ita sapiēter q nō possit co
gitari sapiētius. ita vtiliter z benigne q nō possit cogi
tari benigni⁹ nec vtili⁹ z hoc requirit honor z glia sue
p̄as sue sapiētie z bonitatis. Quare pcludit q qnto
opa sunt magis ardua. magnifica magis. alta magis.
magis incōprehēbilia z magis mirabilia. subtilia et
difficilia. z magis z plurib⁹ vtilia. magis deo pueniūt
z p̄tinet. cū oia q magis p̄tinet ad honorē z gliam suā
z laudē magis ei pueniūt. ¶ Et exinde p̄t multa alia
cōcludi z seq. Vñ pōt seq q qdqd magis p̄tinet ad ho
norez z gliam dei. magis opz esse magis de⁹ fieri. Et id
magis opz mūdū esse pducū totaliter de nihilo q de
aliq. z magis de nouo q ab eterno. qz magis hoc p̄tri
ner ad honorē z gliam sue p̄as z bonitatis. Itēz seq
tur q qnto opa erūt magis vtilia hoī z creature rōnali.
magis fiet qz hoc magis est ad honorē sue bonitatis.

Itē qd conuenit deo ut honor suus et gloria crescāt exterius
quāti fieri poterit. et hoc nō possit fieri nisi p opa. id cō
uenit deo facere opa sūme bonitatis. sūme p̄tatis. sūme
sapiētie et benignitatis. Sic qd ip̄i honor dei possunt
cognoscere qd deo conuenit magis extra se opari qd
de honorē et gloriā sue p̄tatis. sue sapiētie et bōnitatis
iusticie et misericordie. Et ex oib⁹ p̄t pcludi qd opa dei
ex se sūmabunt. finient et terminabūt i sūmo honore
in summa laude et in sūma glia sue p̄tatis. sue sapiētie.
bonitatis et iusticie. et qd tunc cessabit operari exterius
qñ honor suus. laus sua et gloria erunt completa.

¶ Qd honor dei cū glia et laude in eternū durabit et si
ne fine pmanebit.

Titu. clxxxviii.

Via autē iā dictū est qd qd opaf de⁹ exte
rius. opatur ad honorē et gloriā et laudē sue
p̄tatis sapiētie et bonitatis. id qd de⁹ a nullo
pōt impediri necesse ē qd honor. a⁹ fiat et
cōpleat. qd aliter honor et glia sue p̄tatis de
stuerent. Et p̄ns seqtur qd oia debēt terminari et cō
sumari ad suū honorē et ad suā laudē et gloriā. Et qd nō
esset sūmus honor nec sūma glia. nisi honor et glia sua
durarēt et ppetuarent i eternū ut nūq̄ cessent. id neces
se ē qd honor dei maneat in eternū et glia et laus. Et qd
p̄ns opa dei debēt pmanere in eternū. Et qd honor req̄
rit honorantē et glia glificātē. et laus laudatē. id ppter
eternitatē honoris dei et sue glie et laudis. opz qd sint crea
ture qd possint in eternū deū laudare. honorare et glifica
re de operib⁹ suis. et qd cognoscāt opa. Si em̄ nulla esset
creatura qd cognosceret opa dei et videret. inuanū de⁹
operaret ppter honorē et laudē et gloriā suā. Et qd sola
creatura rōnalis p̄t hoc facere id creatura rōnalis dī
in eternū durare ppter honorē dei et laudē et gloriā. Et
sic ppetuitas honoris dei et glie et laudis arguit ppetui
tatē creature laudantis et glificantis. Et qd honor dei nō
pōt eē sine utilitate. id sicut honor dei dī ppetuari. ita
dī ē utilitas ppetuari. Et id ē utilitas creature rōna
lis ppetuabif. ut simul maneat honor et utilitas sine fine
¶ Qd honor dei est duplex et dupliciter debetur.

¶ Considerandū autē qd honor vno mō est na
turalis et debet ex debito nature. s. rōne pu
mitatis et pncipalitatis et auctoritatis. Et iste
honor debet alicui qd ē pncipiū et p̄mū.
qd oē pncipiū et p̄mū inqñtū tale ē honorandū. Et qd
solus de⁹ est pncipiū p̄mū tota⁹. et nihil ē ip̄m p̄mū
pncipiū nisi p ip̄s. id ip̄e ē. solus honorandus isto hono

re pmo. et om̄e aliud inquantū est pncipiū et p̄mū ē ho
norandū qd rep̄tat ip̄m. Et id p̄t et m̄t pncipat⁹ hono
ratur. qd sūt pncipiū qd dā. Et talis honor nō includit
gloriā nec laudē. nec famā. nec nomē. qd nō daf neq̄ de
betur nisi rōne p̄mitatis. Ali⁹ ē honor qd nō est a natu
ra nec ex debito nature. s. ē honor acq̄situs et debet⁹ ex
mirabilib⁹ operib⁹ honorabilib⁹ et gliosis. Et iste ho
nor nō includit in se gloriā et laudē. famā et excellentiā et
b̄ndictionē. Et iste honor iūct⁹ cū laude et glia ē p̄mū
extrinsecū. et remūeratio exterior honorū operū. qd de
betur ab oib⁹ cognoscētib⁹ talia opa. Ut fruct⁹ exte
rior honor operū. est honor. laus. glia. fama. b̄ndictio
et sunt corona honorū operū. qd ppter honorē gloriā et
laudē coronantur exterius bona opera. quia digna
sunt exterius coronati. Et quia solus deus facit bona
opera. et om̄ia bona opera per ip̄m fiunt. et suis crea
ture operent. tñ ab ip̄o b̄nt qd operentur et nō a seipsis
qd de nihilo facte sūt. et id ip̄e creature et opa creatura
rū bona ip̄s dei sunt radicali et pncipali. id honor
laus et glia qd sunt premiū exteriori et corona honorū ope
rum soli deo debent. Siue qd de⁹ immediate op̄es p
seip̄m soli p creaturā. semper ip̄e honor laus et glia dei
sūt et soli deo debent. Sicut qd creatura rōnalis opaf siml
cū deo libere volūtarie et sp̄dte. et cōplacet i operib⁹ bo
nis. id debet ei p̄mū et remūeratio rōne libertatis et cō
placētie i bōis opib⁹. s. nō debet ip̄i creature p̄mū nec
remūeratio exteriori. s. interiori. qd esset ei vanitas. Et id
nō debet creature honor nec glia nec laus ex operib⁹
suis. s. solū utilitas interiori. qd creatura dī p̄fici et cōple
ri et crescere intra se donec sit cōpleta. Qñ qd de⁹ opera
tur p se immediate sine creatura. tñ talia opa nō b̄nt p̄
miari nec remūerari nisi exteriori p honorē. laudē et glo
riā. et hoc soli deo debet. qd est plen⁹ interiori et intra se.
Sicut qd opatur p creaturā rōnalē. tñ debent duo p̄mia
vnū interiori. aliud exteriori. vnū p deo. aliud p creaturis.
Premiū dei est honor op̄is et laus et glia. p̄mū creatu
re ē utilitas. et hoc ē valde rōnabile. ut sicut duo cōdur
rūt voluntarie simul ad vnū. qvterq̄ habeat p̄mū si
bi pueniēs. s. de⁹ honorē. et creatura utilitatē. Quid em̄
faceret creatura i digēs de honore et glia. et qd faceret
de⁹ sūme plen⁹ de utilitate. cū de⁹ nō possit crescere in
tra se. et creatura possit crescere intra se. Et sic honor
est premiū extrinsecū. et utilitas est premiū intrinsecū
Et sic de⁹ premiat et remunerat creaturā rōnalē inte
rius. dādo sibi p̄mū p̄ficiēdi eā et cōplēdo et augmētā
do. et ip̄a creatura rōnalis ut ip̄e bō p̄miat et remune
o iiii

Honor
acq̄situs.

Honor ē
premiū
virtutis.

Soli deo
honor.

Hol des
betur pre
miū inte
rius.

Premiū
dei.

Honor ē
p̄mū ex
trinsecū.
utilitas i
trinsecū.

Honor
naturalis

Honor
dei et
mari
i totu
mundo.

¶ Honor deo debetur.

rat deum et coronat exterius. dando sibi laudem et gloria et honore et benedictione de ipsis opibus. Et ita videtur huius premii. Et in hoc ostenditur magna dei dignatio. qui vult a sua creatura premiari: honorari: laudari et glorificari. Et inde sequitur quod postquam honor: laus et gloria sunt premii quod deo debetur exterius. quod excedit omnia creatura sine mensura. Et ideo maior est honor dei quam totus mundus: quia hoc est corona sua exterior. Et ideo qui aufert sibi honoris plus tollit quam si tolleret totum mundum. Et ideo in turba dei non potest per omnes creaturas repari. Dicamus ergo quod quicquid datur vel acquiritur vel est intrinsecus bonum illi rei cui datur: quod est eius perfectio et complementum vel incrementum vel ad complementum nec ad adiutorium et hoc est honor: laus et gloria. sed premium est utilitas: et hoc debetur soli creaturis: sed aliud soli deo. Quicquid ergo pertinet ad perfectionem et complementum et ad adiutorium ipsi creature debetur dari. Sed quicquid non pertinet ad perficiendum nec ad complendum rem nec ad adiutorium soli deo debetur dari: et hoc est honor: gloria: laus: benedictio: gratiarum actio. et omnia que exterius dantur. Et ex hoc possumus videre quod duplex est crementum. et duplex aliqua res habet crescere. scilicet intra se et extra se. Nam tunc aliqua res crescit intra se et interius dum complectitur et perficitur. Et tam dum crescit et potest crescere donec perveniat ad ultimum complementum. Sed tunc aliqua res crescit exterius et extra se. dum acquirit honoris: laudem et gloriam et famam. Et istud crementum nullo modo intrat intra rem: nec vni est: quia honor: gloria: fama: nullo modo sunt intra rem: sed extra rem: nec perveniunt ad rem. et ideo sunt crementum exteriora: nec complerentur nec perficerent ipsam rem. Et ideo tale crementum non debetur creature sed premium: quia creatura potest crescere intra se. Et ideo si non habeat in se totum suum crementum et querat extra se crementum querit vanitatem. quia ipsa existens vacua a sua perfectione a propria bonitate interiori a suo complemento interiorem querit crementum extra se quod nullo modo potest intrare res nec perficere. Et ideo si creatura rationalis non dum completa gratatur honoris: gloriam: laudem: exterius. tunc intra se implet vacuitatem a vanitate. et efficitur vacua a sua propria perfectione et bonitate interiori. et intrat in eam vanitas et inanitas que est vacuitas propria perfectionis et bonitatis et utilitatis. et in ea nulla est soliditas: nec firmitas: quia ibi non est propria bonitas: nec perfectio. nec potest esse firmitas. Et ideo sibi nihil perficit crementum exterius. honoris: laudis et glorie. imo dum magis vult crescere exterius: deficit interius: et remanet pauperrima intra se. Et quantum querit extra se de honoris:

Queres
honoris
et
ritu
tem.

Titulus. cxc.

laude et gloria: tantum potest intra se de perfectione et bonitate et vera utilitate propria. Et quous res appetit se crescere donec sit completa. ideo creatura rationalis si non querit crescere interius: necesse est ut querat crescere exterius. ideo si non querit propriam bonitatem intra se: necesse est quod querat honoris: laudem et gloriam extra se. et hoc est in natura: et in ratione: quia res existens vacua intra se: et carens propria perfectione querat honoris: extra se: et gloriam: cum sit pauperrima et miserrima. Et ideo crementum extrinsecum non debetur creature. Sed quia deus est plenus intra se: et nullo modo potest exterius crescere. ideo ei soli debetur laus: et gloria: et honor: quia in deo nulla potest esse vanitas neque acuitas: quia in eo est summa plenitudo. Sic ergo habemus duplex crementum. unum extrinsecum: aliud intrinsecum. unum pertinet creature aliud pertinet creatori. Et habemus etiam quod honor: debetur principio in quantum principium est. et debetur etiam bonis operibus. Et per omnes deo debetur honor: duplex. et quod est premium principium: et quod est propter opera bona. Premium honoris est naturalis. secundum est acquisitum: et iste honor: acquisitus est crementum exterius qui est semper coniunctus cum gloria et laude. Quia autem semper bono operi debeatur laus et gloria et honor. signum est evidenter in quantum: homo timet facere mala coram hominibus propter vituperium et confusionem: quia vituperium et confusio dantur propter mala opera et acquiruntur ex ipsis. Ergo per premium bonis operibus debetur honor: laus et gloria. Si ergo deus faciat opera bona. ei debetur honor: laus et gloria.

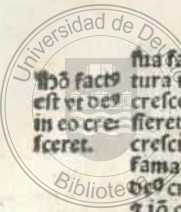
Querere
honoris
et
rationem.

Epilogat

¶ Quia deus fecit creaturam rationalem et totum mundum propter honoris qui acquiritur et debetur et sequitur propter opera ut ipse cresceret in creatura rationali extra se. et ipsa rationalis creatura cresceret simul intra se. Titulus. cxc.

¶ Noniam autem deus non potest crescere in seipso nec intra se: quia infinitus est et summe perfectus. sed tamen potest crescere extra se. et creatura potest crescere in seipso et intra se. ideo propter ista duo crementum debet fieri omnia. Et quia tunc deus potest crescere extra se quam suus honor: sua laus: et sua gloria: et sua fama crescunt. Et cum honor: premium: cum gloria et laus acquiratur de novo et sequatur opera. sequitur quod ipse omnia opera extra se facit: ut per illa sequatur et acquiratur honor: cum laude et gloria. Et quia honor: laus et gloria habent exteriora crementum non possunt esse nisi deus cognoscat et cognoscentia opera sua: et cum sola creatura rationalis potest cognoscere deum et opera sua. sequitur quod propter honoris dei et laudem et gloriam rationalem creatura facta sit. Et ideo cum deus non possit crescere intra se: habet extra se. et extra se non possit crescere nisi in creaturis ipsis crescat. et quia tunc debet crescere extra se quam suus honor: sua laus: et sua gloria: et

Huius fama crescunt. et hoc non potest fieri nisi in sola creatura rationali. ideo sequitur quod fecit creaturam rationalem ut ipse cresceret in ea. sicut cognitio dei noua et noticia dei noua fieret in ipsa creatura. Quia enim noticia et cognitio dei crescit tunc crescit suus honor: laus sua: et sua gloria et fama. Et ideo quia noticia dei multiplicatur et crescit tunc deus crescit et multiplicatur. Unde noticia rei est sicut imago rei. et ideo quia fit noticia in creatura rationali de deo: tunc quodam modo fit deus de nouo: quia sua sicut imago fit in creatura rationali. Et quanto maior fit noticia dei: tanto magis crescit deus. Et quanto magis crescit noticia dei: tanto magis crescit suus honor: sua laus: et sua gloria. Et sic fecit deus homines et creaturas rationales ut in eis cresceret. Et quod deus crescit extra se in hominibus et in creatura rationali: ipsa creatura rationalis crescit intra se: et homines crescunt interius. ideo simul et semel et deus crescit extra se in creatura rationali: et creatura rationalis crescit intra se et in deo: et de deo: et est unum et idem creatum. Sic ergo creatum dei exterius et extra se est creatum creature rationalis interius et intra se. et creatum ipsius creature est creatum dei. Et sic creatura rationalis intra se crescit: deus crescit in ea: et tunc deus crescit in ipsa. deus fit cognitio et noticia dei in ipsa. Et talis noticia fit in creatura per opera dei: quia cognoscendo opera dei cognoscit deus et manifestatur extra se. et deus cognoscit per sua opera tunc honorificatur et glorificatur. Sic ergo opera dei extra se ut cognoscat exterius et exinde honorificatur et glorificatur. et honor suus et laus sua multiplicentur: ex sequenti ut creatura rationalis ipsum cognoscendo crescat de sua cognitione et impleatur noticia ipsius. et exinde honor: laus et gloria dei crescat et multiplicetur in ipsa creatura rationali: quod deus cognoscit ipsum honorificatur laudatur et glorificatur. Sic ergo ad ista duo creatura tendunt omnia opera dei: quia tunc sunt unum creatum. Si enim deus non cresceret extra se nec creatura rationalis posset crescere intra se. Et quia rationalis creatura per intellectum et voluntatem ideo deus debet crescere in intellectu et voluntate ipsius creature: et ipsa creatura debet impleri de deo tam in intellectu quam in voluntate ad honorem laudem et gloriam dei. Et quia aliter crescit intellectus: aliter voluntas. et aliud est creatum unum et aliud alterius. et utrumque creatum operum suarum fit de deo. ideo operum quod multis modis crescat extra se: ideo sunt plures modi crescendi dei extra se: quia creatura rationalis multis modis potest crescere intra se. Unde deus crescit dum noticia de deo crescit. et deus crescit dum amor dei crescit. etiam deus crescit dum timor de deo crescit. et deus crescit dum spes et fides in deum crescunt. deus crescit

dum fides in deum crescit. et dum omnia crescunt tunc honor: laus et gloria dei crescunt. Et ideo est sicut creatura rationalis ut ipse homo crescit intra se dum fit in eo et glorificatur cognitio dei. crescit etiam quia fit in eo amor dei. Crescit etiam quia glorificatur in eo timor dei: spes in deo: confidetur in deum: et fides in deum. Ista ergo sunt incrementa dei extra se: et incrementa creature rationalis seu hominis intra se. Atque multis modis crescat deus extra se: et creatura rationalis intra se: tunc duo sunt principalia incrementa: sicut duo sunt quod possunt crescere in creatura. scilicet intellectus et voluntas. Ista autem duo in creatura sunt noticia et amor. Unde cognitio et noticia dei est incrementum intellectus: sed amor dei est incrementum voluntatis. Tunc ergo crescit intellectus in deo et de deo: deus in intellectu. dum crescit dei cognitio et noticia etc. Et tunc crescit deus in voluntate et voluntas in deo: dum crescit amor dei in voluntate. Sed tunc primum incrementum. scilicet cognitio et noticia dei est fundamentum omnium et radix. Si enim non sit cognitio dei: non erit amor dei: nec timor: nec honor: nec laus: nec gloria dei. Ecce ergo quanta unitas: et quanta propinquitas. et quanta obligatio dei cum hominibus et cum rationali creatura: quia deus volunt crescere exterius in ipsis hominibus: ut ipsi crescerent in eo et simul: honor: laus et gloria dei fierent. et homines intra se crescerent. Ecce qualis honor: laus et gloria dei fecit rationalem creaturam et homines fieri. Ecce qualis honor dei fecit homines crescere et impleri. Ecce qualiter laus dei: gloria dei fecit mundum qui non erat fieri. Ecce qualiter honor et gloria dei fecit deum extra se operari. Diligere ergo debemus super omnes creaturas honorem: laudem et gloriam dei: quia fecit nos fieri. fecit nos esse. Preponere debemus omnibus honoribus dei propter quod sumus. Custodire debemus honorem dei: propter quod immortales erimus et perpetue viuemus. Quia sicut deus omnia opera propter suam laudem: suum honorem et gloriam. ita opera omnia propter suum nomen.

Titulus.cccj.

Noniam autem quicquid potest de nouo acquiri et res res vel est nomen. et quia deus non potest sibi de nouo acquirere aliquam rem: cum omnes res mundi ipse fecerit. et sic cum sint sue. non potest eas de nouo acquirere. Item frustra acquireret cuius nulla re indigeat: quia est infinitus. et sic summe plenus intra se: quod quicquid de nouo potest sibi deus acquirere est solum nomen. Et hoc deo maxime conuenit: quia solum potest extra se crescere: quia acquirere hoc est crescere extra se potest: et non intra se. Unde tunc aliqua res extra se crescit: quia nomen nouum acquirit. et quanto magis illud nomen creatur: et tanto magis res extra se ipsam crescit. Nomen autem

Duo principalia incrementa hominis.

Deus debet crescere in intellectu et voluntate hominis.

Des acq
rit nomē

Bibliotē

Ex operi
bus acq
rit nomē
bonum.

Nota p
certainuz
expleum.

acquiri ex opibus que apparēt et videntur. Qñ enim
opera sūt bñ facta. necessario ex eis sequit honor laus
fama et gloria cū attribuatur et debet attribui illi cuius
est illud op⁹ bñ factum et tunc res illa cuius est op⁹
et cui attribuit acqrit sibi nomē nouū ex tali ope. Acq
rere ergo nomē est acq̃rere nouū honorem nouā lau
dem et nouā gloriā et famā nouā ex proprijs operibus.
Et q̃ opera possunt esse bñ facta vel male facta. ideo
ex opibus pōt acq̃ri nomē bonū vel nomē malū. Qñ
sicut ex opibus bñ factis de necessitate sequitur honor
laus et glia. ita ex opibus malefactis sequit dedecus.
vituperiū et inbonoratio. Nñ iste est ordo. qm̃ res p̃lo
est. et deinde datur sibi nomē propriū importās et res
sentās et significās illam rē distinctet determinate. vt
verbi gr̃a. p̃lo hō est et deinde datur sibi nomē pro
piū. Et istud nomē nō datur ppter opa bene facta. q̃
ante noīe p̃p̃riū impositionē nodū hō opatus ē aliqd
opus bñ factū. nec male factū. s; significat rem nudā
sine opibus. Et ideo habere istud nomen nō est acq
rere honorem. nec laudē. nec gloriā. nec famā. s; pos
ea hō per cursū vite sue opatur bona opa bene facta.
et tunc acq̃rit honorem et laudem et gloriā et famā p
pter opera. et acq̃rit nouū nomē ppter opus. et fin na
turā opis acq̃rit nomē. et ex multis opibus multa noīa
Et oīa ista noīa acq̃sita ex operibus p̃iūgūt cū p̃i
mo noīe ipsius rei. quod erat nudum sine honore. sine
fama. et sic p̃imū nomē efficitur magnū et honorabile
et laudabile et famosum. et crescit in nobilitate. in ho
nore. in fama. in laude et in glia. ppter opera rei cui⁹
est. Si ergo a p̃icipio nomen rei est sine honore. sine
laude et sine fama. s; postea ppter opationes rei cui⁹
est ipm nomen crescit et efficitur magnū in honore. i
laude. i fama. et tātū quātum crescūt opa bona. tātū
crescit nomen rei in nobilitate et in dignitate. et ope
ra illius rei a p̃icipio vsq̃ ad finem importātū post
ea per illud nomen. et dum illud nomen auditur intel
ligūt omnia opera sua. Ita ergo res dum operatur
facit crescere suum nomē. et dū magis operat facit ip
sum magis crescere. q̃ nomē sequit rē. Et id q̃ ppter
bñ facta opa de necessitate sequit honor. laus. glia. fa
ma. et ista sunt exteriora et extra rē. sicut nomē ē et ex
tra rē et nō est ipsa res. id ipse honor. ipsa laus et gloria
et fama cōiūgūt cū noīe ipsius rei. et per ipm nomē
ipsa res implet honore. laude. glia et fama. Nñ cū honor
laus. glia et fama q̃ sequit ad opa non possint intrare
ipam rē cui⁹ sunt opa. et ipsa res nihil beat extra se ma

gis p̃p̃inquū. magis familiare q̃ nomē suū qd̃ impor
tat totale ip̃az rē. et p qd̃ ipsa res vbiq̃q̃ potest. imo p
dicat de ipsa in recto qd̃ nihil aliud exteri⁹ facit. seq̃t
q̃ ipse honor. ipsa laus. glia et fama debet noī ipsi⁹ rei.
eo q̃ ipm nomē pōt crescere et impleri de honore et lau
de et c. Qñ ipsa res nō pōt crescere intra se de honore
nec de laude nec de fama. et ipm nomē pōt crescere de
ipsis. necesse ē q̃ ipsum nomē crescat et impleat hono
re. laude et glia et fama. vt postq̃ nō possunt manere i
ipsa re. remaneāt in suo noīe et dent noī suo. Ecce ergo
opa extēit a re et apparēt et vident exteri⁹. et ex opibus
talib⁹ debet honor laus q̃ sunt exteriora. et ipm nomē
rei est exteri⁹ et apparet. id honor laus fama et glia. q̃
sequit ad opa dñt dari noī ipsi⁹ rei opantis. Ergo
ipsa opa faciūt exteri⁹ crescere ipm nomē et faciūt ip̃i
nomē honorabile. laudabile. famosum et gliosum et bñ
dictum. Ip̃m aut nomē pōt duobus modis crescere.
p̃io in seipso. scz dñz crescit et implet honore laude
glia et fama ppter opa. et istud ē p̃imū cremētū. Scdo
crescit nomē cū iā est plenū i se. q̃m multiplicat et dila
tat et extēdit p̃ plures hoīes in cordibus hoīm Et ergo
propter opera bñ facta q̃ apparēt. necessario sequit
vere honor. laus. gloria et fama rei cui⁹ sunt opa q̃ cō
iūgūt cū noīe ipsius rei. et faciunt nomē magnū. Et
cū solus de⁹ operet opa bñ facta et oīa opa bñ facta sint
ipsius dei. q̃ oīs creatura est ipsius dei opus. et per cō
sequens oē opus creature bene factum est opus dei. se
quitur q̃ honor laus gloria et fama que sequunt ad om
nia opera bene facta omnium rerum vere et verissime
dei sunt et deo debēt vere dari. et nulli alteri rei. Et p
p̃is solus ip̃e de⁹ acq̃rere nomē ex opibus omnibus be
ne factis. et solū suum nomen debet crescere in vniuer
so in vero honore laude. gloria et fama in dignitate et
nobilitate. Et per consequens omnis honor oīs laus
omnis gloria et omnis fama in veritate oīm operū be
nefactorum nomini ipsi⁹ dei debent dari. Et ideo solū
suum nomē debet esse honorabile. laudabile famosum
gliosum. magnificū et bñ dictum et nullum nomē crea
ture de se de⁹ honorari laudari. glorificari. Et sequit
vterius q̃ hoc est p̃p̃riū soli deo. scz acq̃rere nomē veri
bonoris et laudis et glorie. Et per consequens conclud
itur. q̃ deus operatur omnia extra se ppter suum
nomē. scz vt impleat omni vero honore vera laude glo
ria et fama. vt sit magnū magnificū. honorabile et gli
osum. famosum et laudabile. vt postq̃ non pōt crescere
intra se. crescat exteri⁹ in suo nomine. Et ideo sequi

Thomen
alicuius
duplici
ter cre
scit.

Solū no
mē de⁹
crescere i
mundo.

tur q̄ sicut operatur oia propter sui honorem laudem
et gloria. ita. operaf oia propter suū nomen. Et p̄ cōse-
quens seq̄tur q̄ idem est opari propter suū nomen et
operari propter suam laudē et gloria et honores. Et idē
necesse erit q̄ quicqd̄ sit vel fieri potest in toto vniuer-
so sine bonū inue matū. ventat ad honorem et laudem
et gloria nois sui. Etia quicqd̄ iā cōclusum est et dictū
est de honore dei. cōcludi et dici potest de suo noie.
¶ Q̄ nomē dei ex operib⁹ acquiritur respicit semp̄ ve-
ram vtilitatē hois et commodū. Titulus. cxcij.

Ti. cxcij
et Titulo
cxcij.

¶ Noniā autem iam declaratū est q̄ honor
ver⁹ et vtilitas vera sint ita colligata q̄ nō
possunt separari. ita q̄ verus honor dei re-
spicit ip̄sā vtilitatē nō suā sed alterius.
et vera vtilitas respicit ip̄sā verū honorē. idē
verus honor dei sp̄ respicit verā hois vtilitatem. et ve-
ra hois vtilitas sp̄ respicit verū honorē dei. Et q̄ oia q̄
p̄tinet ad honorē dei. p̄tinet ad suū nomē. et suū nomē
exterius acquirit et cōstituitur ex oib⁹ opib⁹ q̄ p̄tinet
ad honorē et laudē et gloria. idē etiā sequit⁹ q̄ suū nomē
ex opib⁹ extra se acquiritur sp̄ respicit vtilitates hois
verā. Quia em̄ deus oia fecit p̄pter hois vtilitatē. et cum
nomen dei acq̄rat ex opib⁹ q̄ facit extra se. sequit⁹ q̄
etiā suū nomē p̄tinet ad hois vtilitatē. Imo de tato no-
mē dei acq̄sitū magis p̄tinet ad vtilitatē hois. de quā-
to suū nomē excedit oēs alias creaturas. Plus q̄ pro-
fic plus valet et plus est vtile nomē dei hoī. q̄ oēs crea-
ture simul. Et plus valet nomē dei q̄ oēs creature. q̄
nomē dei respicit deū. et de directo et p̄ncipaliter ad ip̄-
sum p̄tinet et est magis p̄pinquum ei q̄ oēs creature.
Creature ergo et oia q̄ de⁹ opaf sunt et hūt vt dei nomē
cōstituat et acq̄rat. postea ip̄m nomē dei cōstituit et
acq̄sitū. facit et causat totā vtilitatē hois. Si em̄ de⁹ ni-
hil operaret extra se. nullū nomē acquireret extra se.
Quia ergo nomē dei respicit verā vtilitatē hois. et cū
vera vtilitas hois sit vt amet et timeat deū. honoret et
laudet et glificet eū speret et p̄sdat i eo. credat et obedi-
at ei. vt seq̄ fiat et nascat in hoī amor dei. timor dei et
spes ei⁹ cōfidentia in deo et fides et obediētia et totali-
ter hō vniat deo. seq̄t q̄ nomē dei acq̄sitū ex suis opib⁹
semp̄ respicit ad ista supradicta. i. vt p̄ nomen dei
generet in hoīe amor dei et timor dei. spes et cōfidentia
fides et obediētia. Ideo hoc sequit⁹ q̄ totaliter de⁹ eē no-
mē dei extra se cōstituit et acq̄sitū vt possit causare i
hoīe et gñare amorē. timorē sp̄. cōfidentiam. fidem et
obediētia. Igit q̄qd̄ p̄tinet ad nomē dei. p̄tinet ad u-

Nomen
dei vtile
est hoī.

morē vel amorē vel spem vel cōfidentia et. Et etiā no-
mē dei acq̄sitū. d̄ esse nomē amoris timoris spei. p̄sde-
tie. fidei. et obediētie. honoris. laudis et glie. et sit p̄por-
tionatū et cōueniēs hoī ad eius vtilitates. Et idē vt no-
mē dei cōueniētissime et cōgruētissime cōstituat ad ve-
ram hois vtilitatē. cōuenit q̄ deus faciat opa amoris.
opa timoris. opa fidei et fidelitatis. opa spei cōfidentie
et obediētie. opa honoris. laudis et glorie. Et ideo cōue-
nit deo vt faciat extra se opa oipotentie vt acq̄rat no-
mē oipotētis. vt p̄ hoc nomē timor dei generet in hoī-
bus. Cōuenit etiā vt faciat opa p̄ q̄ acq̄rat hoc nomē
dñs extra se. vt p̄ hoc nomē generet timor in hoībus.
Cōuenit etiā vt faciat opera iusticie et iudicii. vt acq̄-
rat nomen iusti et iudicis. vt etiā p̄ hoc nomē generet
timor in hoīb⁹. Cōuenit et vt faciat opa exteri⁹ opa
summe bonitatis. vt acq̄rat exteri⁹ hoc nomen bo-
nus. vt per hoc nomen generetur amor in hominib⁹.
Cōuenit etiā vt faciat opera summe sapientie. extra
se. vt acq̄rat nomē sapiētis extra se et summe sapiētis.
vt sic laudet ab hoīb⁹. Cōuenit etiā vt faciat opa p̄ que
acq̄rat nomē et famā. exteri⁹ vt seq̄ sit et noiet veraciter
fidelis et verus et pius. misericors et benign⁹. sc̄tus. ami-
cus adiutor. saluator. p̄tector. vt sic p̄ bec noia gene-
retur in hoīb⁹ spes. cōfidentia et fides in eū. Sic ergo cō-
uenit vt ex multis opationib⁹ acq̄rat de⁹ multa noia.
et ex mltis noib⁹ p̄stituat et integret nū nomē dī magnū.
gloriosū. laudabile. honorabile. magnificū. famosum.
admirabile amabile et timendū. Et hoc est summe vti-
le homini. Unde q̄ volūtas non trahit nisi excites idē
oportet q̄ nomē dei exteri⁹ acq̄sitū sit tale q̄ excites
voluntatē et excites ad amorē et ad amorē et. Quis enim
reus ab eterno sit dñs oipotens. sapiens. iustus et bo-
nus verax. fidelis. et sic de alijs. attamen hoc non eē
manifestū nec notū exteri⁹ extra se. et idē q̄ res mani-
festat exteri⁹ p̄ opationes suas cōueniētissimū ē deus
opari extra se opa p̄ q̄ acq̄rat nomen et famā apud
hoīes. vt sic cognoscat et nominetur ad honorē sui et
vtilitatē hoīm. Deo em̄ non est necesse habere exteri⁹
nomen nisi vt cognoscatur ab hominibus.

Homō oī
potentis
Domini.

Iusti.

Boni.

Sapien-
tis.

Illa noia
excitant
hoīem.

¶ Quid intelligit p̄ nomen dei acq̄sitū. ¶ Ti. cxcij.
¶ Aut omnia clarius manifestent. conside-
randum est quid intelligatur per nomen
dei acq̄sitū. Q̄ nomē dei extra se est. q̄
non est ipsa res. s̄ representat ip̄sā res. et h̄c
et. notificat. Per nomē aut dei exteri⁹ acq̄-
sitū intelligit tota illa cognitio et tota illa noticia q̄ h̄c de

Titulus. cxiij. De fructu honoris dei

deo & acquiritur p illa opa q operat extra se. Un de no
cognoscit extra se nisi p opa q apparer t su manifestat
Cota ergo illa noticia q acquirir de deo ex opib9 voca
tur nomē dei. Tātū em cognoscit de deo quātū opera
sua manifestat. Per opa ergo q de9 opat extra se glia
tur noticia de ipo in cordib9 hoim. siue estimatio siue
reputatio seu fama t hoc est nomē dei acqfitū apud
hoies. Un nomē bonū acqfitū est noticia seu fama si
ue est innatio seu reputatio cū laude t honore acqfita
t glia in cordib9 hoim de noie. quātū habet de fama t repu
tatione t estimatio in cordib9 alioy. Et q nullū ē re
putatiois t estimatiois. nullū ē nois apud hoies nec
alicui9 honoris. Tantū em honorat aliq9 ab aliis. quā
tū cognoscitur reputat t estimat apud eos. Et q ista
estimatio seu reputatio seu noticia pōr ē maior vel
minor t crescere t diminui. ergo t honor etiā. Nomē
ergo dei acqfitū ē prima noticia seu estimatio seu re
putatio glia de nouo in cordib9 hoim de deo p opa
sua. Et tale nomē habet de9 apud hoies fm q estima
tur et reputat ab eis t cognoscit. Et fm q estimatio re
putatur ab hoib9 fm hoc honoratur ab eis. Et q talis
noticia seu estimatio causatur per opera dei. ideo q
nō cognoscit opera dei nec cogitat inquātū dei sunt.
ribil cognoscit de deo nec ip9 estimat aliqd nec repu
tat. Et per qns deus nullius nominis nec fame nec ho
noris est apud illū. Et fm q magis vel minus cognos
cit opa dei aliq9 inquātū dei sunt. fm hoc nomē dei
crescit in illo. Et exinde seqtur q loc9 t habitaculum
nois dei in quo habitat est cor hois. Un nomē dei est
extra deū. t ideo oportet q habitet in aliquo loco. et
nullus loc9 est in quo possit habitare nisi in corde ho
minis. id cor hois est vas nois dei. Et q hoies multi
plicatur t p qns corda eoz. id ē nomē dei multiplica
ri pōr p corda hoim. Sy istud nomē qd manet t lateri
corde ē occultū. t manifestat exteri9 p aliud nomē sen
sibile audibile et visibile qd est vocale vel scriptū co
rēspōdēs noī existēti in corde t repntās ipm exteri9
significās. Et ē honor occult9 in corde t invisibilis in
elusus in noie occulto ip9 cordis manifestat exteri9
per aliū honorē visibile. t talis honor qualis est in
in cor de talis repntat extra p signū visibile. Oia cūq
extra fiūt p hoies. sūt signa eoz q fiūt i corde eius. Si
cut em de9 manifestat seip9 t dat noticiā de seipo per
opera ei

Loc9 nois
dei est cor
hoiminis.

Titulus. cxlij. De fructu honoris dei.

opera exteriora. ita hō extra manifestat nomē dei oc
cultū. noticiā t estimationē occultā de deo p signū vi
sibile. t ē honor occultū manifestat p honorē visibi
lē. Sic ergo duplex est nomē dei. scz occultū t visibile
vñū int9 t aliud extra t ē duplex honor. scz occult9 t visi
bilis. vñ9 interior alius exteri9. Et ista noia sūt apud
hoies t fiūt in ipis hoib9 p opa dei cognita. inquātū
dei sunt. t ista duo noia mēsuratur fm mēsurā cogni
tionis operū dei. qz tātū quātū opa dei cognoscuntur
ab oib9 tātū noticia de deo glia in hoib9. t tāta esti
matio t reputatio glia de deo in ipis t tāta quāta est
noticia estimatio t reputatio de deo in hoib9. tātum
noiat extra p vocē t tā9 est honor exteri9. Sic er
go nomē vocale exteri9 mēsuratur fm mēsurā noticie
t estimationis seu reputatiois interioris t ipsa noti
cia seu estimatio mēsurat fm mēsurā cognitiōis ope
rū dei inquātū dei sunt. Et id qz opa dei inquātū dei
sunt nō eqliter cognoscuntur ab oib9. id nō est in oib9
eqlis noticia. seu estimatio seu reputatio de deo. nec p
qns eqliter noiant exteri9 ab oib9. Ista ergo sūt inter
se ordinata nomē vocale exteri9. noticia seu estimatio
interior. t cognitio operū dei mēsurat fm maiorē vel
minor capacitatem hois. t fm maiorē vel minorē fa
militatē hois. t exercitiū circa opera dei cognosce
da. s; ipa opa mēsuratur. vel ip cognitioes ipoz operū
ltra se vel p cōparationē ad hominē. ppter quē fiūt. v
p cōmpationē ad patrē t sapiētā t bonitatē dei vñ p
cedūt. Radix ergo t fundamētū t origo nominis dei
acqfiti t noticie seu estimatiois q fiūt de deo sūt opa
dei ergo ipa opa dei portāt in seipsis t inducūt radi
caliter t tudamētaliter t origināl nomē dei exteri9
acqfitū t honorē t laudē. gloriā t famā suā. Et id quā
ta sunt opa dei tū est nomē suū. t tātus est honor su9
t laus sua t glia t fama suaveraciter t radicaliter t in
se t de se. Et possum9 ponere nomen dei trib9 modis.
Primo mō i ipis opib9. Et isto mō nomē ē sibi acqfitū
veraciter t de debito statz dū opa scā sunt. t ē honor
laus t glia. qz semp ipa opa portāt secū nomē dei. lau
dē glia t honorē. t nomē t laus. glia t honor. semp cō
sequitur opa dei. Et id ipa opera dei semp sūt plena
laude honore t glia dei t laudis ei9 plena est terra. et
oēs creature q sūt opa dei sunt plene honore laude et
glia dei. t portāt in seipsis semp nomē dei t suū hono
rē laudē glia t famā. Et istud nomē est immortale t p
petuū. t ē honor laus glia t fama q post q semel sūt
semper manent t nunq destruantur sed semp viuūt

Duplex ē
nomē dei

Nomē di
n. opib9

Et istud est pñu nomē dei acqñitū. et pñu honor et pñi
 ma laus. Deinde ipsa opa dei plena honore laude et glo
 ria sua et noie intrant cor hois et cognoscunt ab hōie.
 et veniūt ad ei⁹ noticiā et sic portant in corde hois et re
 linquūt in eo noticiā et similitudinē dei seu vestigiū
 eū honore laude et gloria. eo qd sunt plene sua similitu
 dine et noticia ei⁹ et honore. laude et gloria. et id dāt il
 lud qd habent in seipsis. Et sic ipsa dei opera cogñi
 ta et dei sunt. causant et faciūt i hōie noticiā estimatio
 nez et reputationē de deo a quo pcedūt et hoc cū hono
 re laude et gloria et bona fama. Et hoc ē scdm nomen
 dei acqñitū in cordib⁹ hoim. Deinde sequit⁹ tertiu no
 mē qd est sensibile. visibile et audibile i voce vel i scri
 pto. Et istud nomē est signū ordinatū ad placitū ad si
 gnificādū et representādū scdm nomē et etiā pñum.
 Et istud nomē magis est signū nominis qd sit nomen
 sed inquatū significat et representat nomen dicitur
 nomē dei. Et ecce ergo tria nomina. Pñm nomen
 acqñitū est qd sedet in oib⁹ opib⁹ dei. et est fixū et p
 manens et imutabile. et nō pōt deleri. et solū semel gñi
 tum est cū ipis opibus. Sed scdm nomē qd habitat in
 cordib⁹ hoim qñis sit fixū et permanens. atqñ pōt de
 leri de cordib⁹ hoim. et quotidie de nouo gñat et multi
 plicat fm qd hoies multiplicātur. et est idē apud oīes
 hoies. sed variatur fm magis et min⁹. et qd magis vel
 minus crescit. S; tertiu nomē est audibile vt scriptū
 nō est idē apud oīes hoies. sed variatur fm diversita
 tez linguarū et idiomatū. Et scit⁹ dicit⁹ est de noie. ita
 dici pōt de honore. laude et glia. Thomē ergo dei laus
 honor et glia quasi dormiūt in ipis opib⁹. et quasi sūt
 in potētia et nō dū actuata. sed postea dū ipsa opera in
 trāt cor hois et cognoscūtur. tunc ipm nomē laus ho
 nor et gloria que ibi dormiebāt excitātur et euigilant et
 actuātur. et vltimo p sensibile signū exteri⁹ manifestā
 tur. Et sic hō quodāmo viuificat nomē dei et suū ho
 norē et laudē et gloriā et famā suā. Apparet igit et declarā
 tū est quid intelligitur p nomē dei acqñitū sibi de
 nouo et in quo fundat radicaliter. Aliud aut nomē ha
 bet deus ab eterno. qd nō est acqñitū ab opib⁹ et hoc
 est hoc nomē esse. qd de⁹ est ipm esse. Et hoc ē pñm
 nomē in quo includitur oīa noia. et clauditur oīe no
 mē. et declaratū est in principio libri in capitulo de eē.
 Et sic de⁹ ab eterno in seipso absq mūdo et creatura
 habet nomē vte in quo pñet oīe nomē. Et sicut i hoc
 noie ēē pñet oīe nomē. ita in nomine dei acqñitū
 continetur omnis honor. omnis laus gloria et fama.

Thomé de
 i in voce y
 scripto

Epilogat
 detuplici
 nomine.

Thomé de
 dormit.

Thomé de
 eternum.

Tit. ix. 1c.

Coq noticiade deo acqñita per opera ei⁹ in homi
 nibus habet multos grad⁹. et etiā nomē ei⁹. T. cxciii.

Noticiā autē opa dei sunt radij et funda
 mētū noticie que de deo acqñitur in ho
 minib⁹. id qd opa dei habent gradus in
 tra se. fm hoc etiā noticia que acqñitur i
 hoie de deo p opera ei⁹ habet grad⁹. Uti
 quedā sunt opera dei que multū distāt
 ab hōie. quedā ppinqua homini. et quedā opera sunt
 et sunt extra hoim. et quedā sunt et fiunt in homine.
 et illa que fiunt in hoie. quedā fiunt in corpore. qdam
 in anima. et etiā quedā sunt opera dei magis familia
 ria homini et quedā min⁹. Et sic opa dei non habēt se
 equaliter ad hoim in quo debet generari noticia de
 deo. et per cōsequēs noticia seu cognitio generata de
 deo in corde hois per op era dei nō est equalis sed ha
 bet multos gradus. Uñ maior est noticia que acquiri
 tur de deo per opa dei q sunt ppinqua homini. qd per
 opera dei q multū distāt ab hōie. Et etiā maior est co
 gnitio q est gñata de deo in hoie. p opa q sunt in hoie
 qd per illa q sunt extra hoies et per opa dei q fiūt i hoie
 qd per illa q fiūt extra hoies. et ē maior est cognitio ge
 nerata de deo in hoie per illa que sunt in aia. qd p illa
 que sunt in corpe. Et q nullū op⁹ dei est magis ppin
 quam ipi hoī qd ipemet sibi qd opus est dei. id noticia
 gñata de deo in hoie per cognitionē suā. qd ē op⁹
 dei. est maior oīm. Et sic hō dū cognoscit seipm iquā
 tū est op⁹ dei magis cognoscit et magis videt de deo.
 qd dū cognoscit pecus q etiā est op⁹ dei. Et qd oī opus
 dei inquatū dei est portat suā noticiā suū nomē et suū
 honorē. suā laudē et suā glia et opa maiora et digniora
 portāt mai⁹ nomē maiore laudē et glia. id cū hō sit
 maius op⁹ dei inter oīs creaturas manifestat. sequit⁹
 qd hō dū cognoscit seipm inquatū est op⁹ dei magis.
 estimat de deo et magis reputat et mai⁹ nomē et maiore
 laudē et gloriā sibi dat. qd qñ cognoscit alia opera. Et
 ista noticia acqñita de deo per cognitionem hois in
 quantū est opus dei potest esse maior vel minor fm q
 homo magis vel minus cognoscit et videt seipm. Pre
 terea quedā sunt opera dei que fiunt circa illa q sunt
 extra hominē scz in aī. s; creaturis. et alia sunt opera q
 fiūt in ipomet hoie et circa ipz hoies. Et magis cogno
 scit hō deus per opera que fiunt in homine. qd per illa
 que fiunt extra hominē. Itē quedā sunt opa dei. que
 omnis homo potest videre per experiētia. et alia sunt
 que nō videt nisi per testimoniu aliorū qui dixerunt

Noticia
 de deo ē i
 equalis.

Major co
 gnitio de
 deo.

Biblioteca
Duplex
cognitio
dei ex
mentalibus.

De fuctu honoris dei.

viderunt. Et certius et magis cognoscit homo deus per opera que videt et percipit per experientiam quam per opera que cognoscit per testimonium aliorum. Item quod nihil magis cognoscit homo quam illud quod sentit et videt per experientiam, ideo noticia generata de deo per opera dei que homo videt per experientiam, tenet ultimum gradum cognitionis per opera sua. Et iste habet duos gradus, quia aliqui habent videt per experientiam opera que deus operatur circa alium hominem, vel circa aliam rem extra se, aliqui videt et sentit per experientiam opera que deus operatur circa seipsum singulariter. Et iste est ultimus gradus cognitionis per experientiam, et iste est certissimus, solidissimus et firmissimus, qui semper manet, et ibi est complementum cognitionis. Unde ista noticia non potest esse nisi in uno homine, nec potest alicui committi, quia nullus homo potest totaliter percipere nec sentire illa que sunt circa seipsum sicut ipsemet percipere. Potest enim quilibet homo cognoscere per experientiam opera que sunt circa alios extra se, sed non sentire sicut illa que sunt circa seipsum, sed magis cognoscit que sunt circa seipsum circa quam alios, immo nullus alius potest sentire illa que sunt circa seipsum nisi ipse solus. Sic ergo cognitio per experientiam habet duos gradus. Et quia per opera dei cognoscitur generatur noticia de deo in homine, et ideo cognoscitur quia homo habet de operibus que sunt circa ipsum est ultima, maxima et firmissima et solidissima et certissima, id sequitur quod cognitio seu noticia seu estimatio acquisita de deo in homine per opera dei que sunt circa ipsum singulariter, est ultima, maxima, firmissima, solidissima et certissima, et donec homo cognoscat deum per talia opera, non habet veram certitudinem nec securitatem de deo, nec vere deum honorat nec glorificat nec cognoscit nec amat nec timet. Si ergo bonum est homini habere veram noticiam de deo, bonum est, ergo ei quod deus operetur in ipso et circa ipsum. Et quanto plus operatur deus circa ipsum singulariter, tanto maior est acquiratur de deo noticia per experientiam. Et ideo sequitur quod si magis deus multis modis operatur circa ipsum hominem, secundum hoc homo diuersimode nolet deum. Aliqui enim nominat et vocat et cognoscit per experientiam deum esse potentem, quoniam sentit circa seipsum opera potentie dei. Aliqui nolet ipsum sapientem, aliqui primum, aliqui bonum, aliqui misericordem et benignum secundum diuersimode sentit operari deum circa seipsum. Et tunc deus acquirit certissimam noticiam de deo cum laude gloria et honore, et hoc modo quilibet homo dat magni nomen propter opera singularia, que operatur in quolibet. Et sic deus acquirit nomen multipliciter. Primo scilicet generaliter et continet ab omnibus creaturis ex operibus

Adaria
cognitio
dei ex
mentalibus.

Thō diuer
simode
nominat
deum.

Deus ac
quirit mul
tiplex no
men.

Titulus. cccv. De obligatione honoris dei.

uniuersalibus que sunt contra creaturis. Secundo modo acquirit nomen specialiter et singulariter in quolibet homine, quando operatur singulariter et secrete in aliquo homine, et ideo noticia dei et suum nomen multiplicatur et crescit in hominibus per talia opera, et secundum quod magis vel minus operatur circa quolibet secundum hoc noticiam et suum nomen crescit in quolibet. Et hoc est vere cognoscere deum, sentire opera sua circa seipsum per experientiam. Item magis sentit homo per experientiam opera que deus operatur circa aliam quam circa corpus, quia alia que cognoscit magis est propinqua sibi ipsi quam corpus, et ideo maior et magis acquiritur noticia de deo in homine per opera que operatur circa suam aliam quam circa ipsum corpus, et in illis operibus est ultimus finis et ultima certitudo de deo per opera. Ecce ergo qualiter noticia acquisita de deo per experientiam per opera que homo videt per experientiam habet multos gradus. Primum gradus est per opera que homo videt extra se in aliis. Secundus gradus est per opera que homo sentit in proprio corpore suo fieri. Tertius gradus est per opera que homo sentit et percipit circa suam aliam. Et omnia ista pertinent ad nomen dei et ad laudem et gloriam et honorem, et ad suam famam. Sic ergo secundum opera dei sunt contra et uniuersalia omnibus vel pluribus, vel singularia et secreta, secundum hoc acquiritur de deo noticia contra vel singulariter maior vel minor. Et homo potest cognoscere deum per creaturas extra se in quantum sunt opera dei, et per seipsum in quantum est opus dei. Et per opera que operatur circa seipsum tam circa animam quam circa corpus. Et per omnem modum potest ipsum laudare glorificare magnificare, et honorificare et ei famam dare. Patet ergo quod noticia de deo acquisita per opera eius in hominibus habet multos gradus. Et per hunc reputatio et estimatio de deo est maior vel minor in cordibus hominum, et habet multos gradus, nec est equalis apud omnes. Et exinde sequitur quod cum secundum maiorem vel minorem reputationem seu estimationem detur honor maior vel minor, etiam laus et gloria et nomen, sequitur quod ab omnibus hominibus non datur equaliter honor, laus et gloria et nomen interius et exterius.

De obligatione hominis erga honorem dei et laudem et gloriam, et nomen suum.

¶ Titulus. cccv. ¶ Notandum iam manifestum est quod omnia que deus operatur extra se in creaturis, operatur ad suum honorem laudem et gloriam et nomen, et etiam dictum est quod honor, laus et gloria et nomen dei acquiritur et generatur et crescit per opera bene facta et opera creaturarum, et quod bonum est creatura nobiliori dei quam sit

Epilogat
de gradi
bus ex
mentalibus
noticie dei.

Primo.

Titu. cxxv. De obligatione honoris dei.

In mudo pōt operari et hz potestātē operādi. id sequit
qz hō dīz et obligat opari oīa opa sua qz facit ppter ho
norē laudē et glām et nomen dei. et ad hoc dīz dirigere
oīa opa sua. vt scz p opera sua sequat honor dei laus et
glā et nōmē dei. Alteri9 sequit qz hō dīz tenet solū qn
tus pōt velle et laborare vt suū nōmē fiat crescat et mul
tiplicetur in quātū fieri poterit. Et qz p opa hoīs bñ fa
cta sequit glātur et fit maior laus maior glā. et maior
nōmē. qz per opa aliarū creaturarū cū hō sit nobilior
creatura. sequit qz non solū hō dīz et obligat facere oīa
opa sua ppter honorē dei vdictū est. s; etiā tenet et dīz
tm opari quātū poterit et multiplicare opa sua et melio
ri mō quo poterit opari. Et in hoc dīz cōtinue et ince
santer studere et oēm diligentia apponere ad hoc vt p
opera sua honor dei laus glā fama et nōmē crescat et
multiplicetur. quātū fieri poterit. Et nō solū hoc tene
tur facere. s; et velle et laborare vt in oībus reb9 in oīb9
hoīb9. et in oībus operib9 honor dei. laus glā nōmē
et fama fiat crescat et multiplicetur quātū fieri poterit.
Aliter si hō facit priuim oīm supradictorū. sequit qz hō
nō operat vt creatura dei. nec vt opus dei nec vt hō. is
mō operat cōtra deū et 3 intentionē dei totalit. et 3 ordi
nationē diuinā et 3 finē ad quem facta sunt oīa. Et qz
honor dei semp est cū utilitate. nec pfit separari honor
dei et utilitas. et vbi maior honor dei ibi maior utilitas
et qz etiā tota utilitas est hoīs et nō dei. sequit qz qñ hō
operat ad honores laudē et glām dei et ipse operatur
ad suā utilitatē. et qz quātō magis hō laborat vt honor
dei crescat et multiplicetur. tāto etiā magis laborat vt sua
ppria utilitas crescat et multiplicetur. Itē qz hō dīz et obli
gatur amare honorē dei et laborare vt crescat et multi
plicetur in quātū fieri poterit. sequit qz hō obligat po
nere totū seipm et totā vitā suā et dare vitā suā et oīa qz
hō ad honorē dei laudē et glām. Et p oīs qz qñ hō dat
vitā suā et qd hō ad honorē dei. qz tūc facit maximā
suā utilitatē. qz tūc laborat quantū pōt p oīs ad vltimū
de potētia ad dei honorē. Qz non pōt magis laborare
ad dei honorē. qz dare vitā suā p illo. et id hoc est sum
ma utilitas summū cōmodū et lucrū hoīs. Et id sequit
qz hō nihil pōt. s; summe lucrādi vitam suā dare ad
honorē dei. et ideo nō perdit vitā. Priore et etiā sequi
tur et cōcludit qz hō dīz et obligat et tenet credere de deo
et cōfiteri et attribuere et dicere de ipso oīa illa qz perti
nēt ad suū honorē ad suā laudē ad suā glām. et ad suū
nōmē. et fama suā. et magis illa qz pertinet ad maiorem
laudem ad maiorem honorem et ad maiorem glām. qz

Tercio.

Quarto.

Quinto.

Titu. cxxvi. De proprio honore.

illa que pertinent ad minorem.

Qz oīa que pōt homo vel dī dare deo reducūt ad
honorem et quicqd facit homo deo. semp ipm honorat
vel inhonorat seu cōtemnit vel iniuriatur.

(Titulus. cxxvi.)

Noniā autē iam declaratū est qz oīa qz de
facit extra se. facit ppter suū honorem. et qz
oīa que deo pertinent extra se. pertinent ad
suū honorē. qz honor respicit et cōprehē
dit totū statū dei extra se. et qz hō pōt et dīz
et tenetur reddere deo et dare plura vt pbatū est. et oīa
que hō pōt facere deo et reddere sunt extra deū. id seq
tur qz oīa debita que hō pōt et debet dare deo reducū
tur et pertinet ad honorē dei. Et qz oīa que respiciunt
deū exterius respiciunt et pertinent ad suū honorē. vel
ad cōtrarium sui honoris. scz ad inhonoratōnē seu cō
temptū et iniuriā. ideo quicquid hō faciat deo semper
ipm honorat vel inhonorat. Cum esset honorare et inho
norare cōtrarietur inter se. et oīa que sūt exterius ex
tra deū debent fieri ad suū honorē. sequit qz si nō sunt
ad suū honorē. qz sūt cōtra suū honorē. Et per cōse
quens hō deū semper honorat vel inhonorat. Et ideo
sequitur qz oīa ista debita que hō debet deo. scz amor.
timor. laus. honor. et glā. obediētia. spes. fides. et credu
litas et cōfidiētia reducunt et pertinet ad honorē dei. et
opposita istorū sunt cōtra honores dei. Et id qui amat
deū primo. honorat ipm. et qui nō amat ipm primo in
honorat ipm. Et qui amat deū et nō amat eū primo in
honorat ipm. qz est primo amandus. Et si nō amat qd
prio amādū ē. iniuria et cōtēpt9 ē. Et qz timet deū prio
honorat ipm. et qz nō timet inhonorat et qui obedit deo
rat ipm. et qz nō obedit inhonorat. Et qz sperat in deo ipm
honorat. et qz nō sperat in deo ipm inhonorat. Et qz cōfi
dit in deo honorat ipm et qz nō cōfidit inhonorat. Et qz
credu et dat fidem deo ipm honorat. et qui nō credit ei
ipm inhonorat. et qz nō credit deo primo. totalit. etiā
ipm inhonorat. Sic qz amare deū prio timere deū prio
glificare et laudare deū prio. obedire deo prio. spera
re in deū prio. et cōfidere in deo prio. et credere deo
primo. hoc est honorare deum. Sed nō amare deū pri
mo nō timere deum primo. nō obedire deo primo. nō
laudare nō sperare in deo primo. nō cōfidere in deo
primo. nō credere deo primo. hoc est deum inhonora
re cōtemnere et iniuriare. Et sic oīa que deo dātur p
hoīem reducūt ad honorare vel inhonorare deū et
cōtemnere. vel iniuriari. Et sic honorare deū vel inhonora

Ti. cxxvi
et titu. cxxvi

Titu. pxi
mo.

Ola redi
cūt in
honorem
dei vel cō
tra.

re omnia claudunt. Et q; honorare deum et inhono-
rare opponunt. Ideo sicut nullū maius bonū pōt face-
re hō q; honorare deū: ita nullū peius malū pōt face-
re hō q; deū inhonorare. Et sicut nihil mai⁹ pōt ēē ex-
tra deū q; honorare dei. sic nihil peius pōt esse extra deū
q; inhonoratio dei seu iniuria dei. Sic q; solvere et red-
dere deo debitū est ipm honorare: et non soluere neq;
reddere est ipm inhonorare et contēnere et iniuriari.
Studere ergo dō hō diligētissime vt diligat deū et red-
dat et soluat deo qd dō. Uti q; deus vult suū honorē: q;
ppter illū fecit oīa: et oīa que hō dō facere et reddere
deo ptiuent ad eius honore. sequit q; deus vult q; hō
reddat deo qd dō: et nihil pōt velle q; suū honorem.

De multiplicatiōe honoris et iniurie.

Oia aut ois creatura facta est ad honore dei: et respicit honore dei: et ptiuet ad hon-
ore dei: et etiā respicit deū quodāmodo.
Ideo honor dei respicit honore oim crea-
turarū: et iniuria dei respicit iniuriā oim
creaturarū. Et ideo qñ honorat deus honorant oīa q;
dei sunt. i. oēs creature. Et qñ deus inhonorat et cō-
tēnitur seu iniuriat: etiā iniuriat et cōtēnitur et inhono-
rant oēs creature. Et sic in inhonorare deus includunt
infinite inhonoratiōes. et in iniuria dei includunt infi-
nite iniurie simul et semel. Et sic nihil ita cito crescit et
multiplicat sicut honor et iniuria: q; honor vni⁹ ē ho-
nor infinitor: et iniuria vni⁹ est simul et semel est iniu-
ria infinitor. Qui ergo honorat deū honorat oēs crea-
turas. et qui iniuriat deū simul et semel iniuriat omēs
creaturas. sicut qui iniuriat regem iniuriat omnes de
regno simul et semel.

De honore pprio q; est cōtrarius honori dei tanq;
eius capitalis inimicus.

Titulus. cxxvij.

Uti autem taz probatū est q; hō debeat facere
oīa opa sua ad honore dei: et tene laborare
quātū pōt: vt honor dei: laus: glia: et fama et
nomē crescāt et multiplicent quātū fieri po-
terit tam in seipso q; in oībus alijs. aliter si
nō faciat hoc tūc hō nō opatur vt creatura dei: nec vt
opus dei: imo facit ptra deū et ptra intētiōē totalē ei⁹
et ptra suā ordinatiōē: qñs hoc fit magnū malū. Et
tñ peius est si opetur oīa et faciat hō q; facit ad suū p-
prium honore et ad suā ppiā laudē et gloriā. et ad acqui-
rendū sibi ppiū nomē et famam. et ad hoc studeat et labo-
ret vt honor suus: ppius. laus gloria et fama et nomē
siant crescāt et multiplicent: q; tūc hō studet et laborat

Peccās
inhono-
rat deum
in infini-
tum.

Artu. cxx.

de directo cōtra deū. immo nihil magis est cōtra deū
nihil magis repugnat deo. nihil magis inimicat deo
q; talis honor ppius: talis laus: talis gloria: et fama.
q; cōtrariat et inimicat de directo honori dei et sue lau-
di et glorie. et statui tori diuino extra se qui consistit in
laude in gloria et in honore. q; deus oīa fecit ppter su-
um honore. et soli deo debet laus et gloria. et hoc est sibi
ppriū: q; tūc hō facit p seipm suū fratrū sicut deus. se
paratus et diuisus a deo et cōtra deū: et tollit rapit et su-
ratur id qd est ppiū deo. Et ideo sequit q; nullo mo-
do hō pōt esse maior inimicus eius visibilis et manife-
stus. nullo mō pōt magis iniuriare et inhonorare deū:
q; qñ studet et laborat et facit oīa ad suū ppiū honore
et suā gloriā et laudē ppiā. Et sic pti quā hō subito
pōt effici inimicus dei capitalis: volēdo ppiū honore
et laudē et gloriā. et quā subito facit guerrā inter deū
et hoīem. et maxima inimicitia et maxima diuisio et di-
scordia fit ppter ppiū honore laudē et gloriā: q; hoc
est de directo ire et intentionē dei. 3 cor dei. et 3 funda-
mentū dei. et rāgere cor ipsius dei. et 3 totū ordinē vni-
uersi. Et per oīs sequit q; per nihil magis hō pōt co-
gnoscere manifeste et expimētalr et infallibilr q; ipse
ait 3 deū: et q; iniuriat ipm: et q; sit 3 ipm: q; p ppiū
honore: laudē et gloriā: et q; nihil magis expimētalr
visibiliter ad oculū manifestat iniuriā dei et offensā:
et inimicitia dei q; ppius honore: et nihil magis et nihil
facilius hō sentit et videt in seipso q; ppiū honore et
ppiā laudē. Ergo per ppiū honore et laudem et glo-
riam: tanq; per illud qd est summe sibi familiare oīa
potest cognoscere et iudicare expimētalr: q; nihil ma-
gis est manifestū hoībus q; honori laus et gloria. Et id
sicut per duos amores supius dictos oīa poterāt pbare:
ita sicut per duos honores. Unde dictū fuit in tracta-
tu de amore q; duo amores. i. amor dei et amor sui ppi⁹
erant. due porte et due prime radices ad intelli gendū
omnia. ita sicut duo honores. i. honor dei et honor ppi⁹
us sunt due porte ad intelligendū oīa. Uti magis sunt
manifestiores isti duo honores q; duo amores: q; ma-
gis manifestus est honor q; amor. Et ideo pbare p ho-
norem est magis manifestū q; pbare p amorē. Sicut
aut omnia bona reducebant ad dei amorē: et ab ipso
oriebant. et oīa mala reducebant ad ppiū amorē et p-
uatū et ab ipso oriebant. ita oīa bona reducunt ad ho-
nore dei: et ab ipso oriunt magis manifeste et oīa mala
reducunt ad honore ppiū et priuatū: et ab ipso oriunt
magis manifeste. Quāuis qd oīa oriunt a duob; amo-

Titulo
cxxxij.
Titulo
cxxxij.

Subito
efficit q;
inimicus
dei.

Titulo
cxxxij.
Ti. cxiij.

Ti. cxiij.

ribus. Et ita manifeste. sicut a duobus honoribus
et tñ ipsi duo honores oriuntur a duobus amoribus vti
dicitur. quia sunt due prime radices.

Declaratio ad oculū qualis hō p honorē ppiū est
et sit verus et rectus inimicus dei.

Quoniam autem superius iam tractatum est de hono-
re dei et laude et gloria et fama et nomine suo qua-
liter. scilicet sit qualis gloriā et qualis crescit in cor-
dibus hominum. vñ dictum est quod corda hominum
debent impleri de cognitione dei. et ad hoc

facta sunt ut fama dei et nomen dei habitent in cordibus
hominum. vñ. scilicet homines cognoscendo deū per opera sua habeant
de deo bonā estimationē: bonā reputationē: et opinio-
nem. et per ipsos ipsi honores: laudent: et magnificent
glorificent in cordibus eorum. sic quod corda hominum debent esse
vasa dei nominis et honoris sui: et laudis sue. Sed hō qui
querit propriū honorē: propriā laudē: et propriā gloriā: et fa-
mam ipsemet primo occupat cor suū circa suūmet propriū
um honorē: et circa illud continue cogitat. et semper vigilat
et studet quod honor proprius fiat: crescat: multiplicet et p-
maneat: et tñ deberet occupare cor suū circa honorem
dei: laudē: et gloriā et in ipso fieri cognitio de deo. Et sic
cor suū quod est nominis dei vas occupat circa honorē propriū
um suū: et tenet occupatū de proprio honore. Et in hoc
facit deo maximā iniuriā: quod occupat sibi suū propriū lo-
cum et ponit illud quod est deus intus in corde suo. Fiet
nō solum occupat necque occupatū et impediri suū propriū
cor: circa suū propriū honorē: imo quod per se vult quod corda
aliorum hominum quod sunt astra honoris dei: et nominis sui. occupent
et repleant de suo proprio honore: de sua laude: fama et
nomine suo: et de sua estimatione et reputatione: ita quod cogi-
tent circa sua opera: circa suā famā: circa suū nomen ut ip-
se cognoscat et reputet ab hominibus: et vult quod suus honor
sua laus et gloria et suū nomen: et sua fama: et reputatio
sua diffundat: crescat et multiplicet: et habitet in cordi-
bus hominum: et permaneat in eternū: et ad hoc laborat quan-
tum potest. Uñ qui querit propriū honorē: necessarius vult
quod ille crescat et multiplicet: et nō potest multiplicari nisi
in ipsis hominibus: sic corda hominum vult esse occupata cir-
ca facta sua cogitanda: et nō circa dei facta. circa propriū
honorē: et nō circa honorē dei: circa laudē et famā suā
et circa nomen suū magnificandū et exaltandū. et honorandū:
et nō circa honorē dei nec nomen. et vult tenere im-
pedita omnia corda hominum et seipsum multiplicare in eis: et
vult quod imago sua multiplicet et imprimat in cordibus
omnium hominum ut seipsum cogitent de ipso: et loquantur de

ipso. Et sic vult totum mundum esse occupatum circa
suum honorē. Et per ipsos vult deū expellere de regno
suo: de habitaculo suorum de domo sua propria. Ecce ma-
xima inimicitia et manifesta contrarietas: gradissima
iniuria: contra deū velle occupare: velle impedire omnia
loca dei: omnia corda hominum: et ponere intus inimicū dei
capitalē. scilicet honorē propriū: qui est contra deū. Ecce ergo
qualiter ad oculū manifestat quod hō qui querit propriū
honorē sit verus et directus inimicus dei. Et hō si non
querit honorē dei laudē gloriā et famā. querit suū ho-
norē suā laudē gloriā et famā propriā. et si nō opaf ad dei
honorē. opaf ad propriū honorē: nec est dare mediū. Quod
hō necessarius est semper amicū vel inimicū dei semper est
pro deo vel contra deū: quod nō est dare mediū. Qui ergo nō oc-
cupat nō laborat nō cogitat nō vigilat circa honores:
laudē et gloriā: et famā dei. signū ē quod occupat: cogitat:
laborat: vigilat: studet circa propriū honorē: circa propriā
laudē et gloriā. Et per consequens nō potest videre
nec cogitare honorem dei et gloriā: quia iam exerceat est
per propriū honorem et propriam laudē. Cautere ergo de-
bet se homo tanquam a mortalissimo veneno et subito in-
terficiēte a proprio honore et propria laude et gloria et sem-
per vigilare circa dei honorē laudē et gloriā. Ecce er-
go videte ad oculū quod hō qui occupat et laborat circa
propriū honorē. perdit totum spiritum suū. videte qualis occu-
pat circa vanitatem et nihilū. Videte quod est seruus et
seruitor vanitatis et nihilī. Videte qualis facit deū suū
de vanitate et de nihilō. videte qualis exponit seipsum et
quicquid habet illa que dei sunt ad vanitates et nihilū. vi-
dete quod vult tenere statū suū contra dei honorē. et de his
que dei sunt: et quod laborat circa impossibile. Quia so-
lus honor dei fiet et permanebit. et omnis alius peribit et destrue-
tur et ad nihilū reuertetur. Quis potest manutene-
re propriū honorē suū nisi solus deus opus. Que creatura potest
nec honorē propriū: contra honorē sui creatoris? Quasi opus
de nihilo factū poterit tenere propriū statū suū? statū
et honorē sui operis? Quasi opus poterit? Que maior stultitia: quā
maior inordinatio: quā maior absurditas: quā maior ceciti-
tas quid magis contra rationē. quid magis contra naturā? Quod opus
de nihilo factū quod propriū honorē: propriā laudē et glo-
riā et propriā famā. contra honorē et laudē sui creatoris et su-
re et rapiat gloriā sui creatoris: et ostendat se inimicū
capitalē sui factoris operis. Et quid magis contra natu-
ram quod opus spectat factū ad laudandū: honorandū:
et glorificandū: et magnificandū suū factoris: et laboret et stu-
deat totis viribus ad laudandum. honorandum: glo-

Propus
amor fa-
cit inimi-
cum dei.

Propus
honor ex
cecat.

Querēs
ppriū ho-
norē oc-
cupat lo-
cum dei.

Secūdo.

efficandū honorandū et magnificandū seipsum in iniuriā sui factoris?

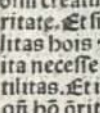
¶ Q. sicut ad honorem; de sequitur utilitas hominis, ita ad honorem propriū sequitur eius inutilitas et damnum.

¶ Titulus cc.

T. q. hō qui hōr honorē suū pōiū. suā laudem gloriā et famā suā et nomē suū. totalit̄ est dēi. q. dēus fecit oīa et ip̄s hōiem lōp̄t suū honorē et suā laudē et gloriā. s. hō qrens propriū honorē facit oīa ppter suūmet honorē et oīa reducit ad suūmet honorē. et seipm et totum mūdū. et oīa q dēus fecit ad suū honorē. vult q seruiat suo pmo honorē. et p oīs ipse puerit totū mūdū et totā ordinationē dei qntū pōt et in eo ē. et facit aliā ordinationē pueriam dēi ordinatōis; et ordinat seipsum et oēs creaturas ad aliū finē dēi ordinatū. et ad aliā itentionē suā itentionē dei. Et sic hō tūc ē totū puerus i seipso. et deo q fecit oīa suus. et pmutat̄ in suū finem oīm creaturā. et facit seipm alterū dēi ppiā auctoritate. Et sicut iā pbatū est. p ad honorē dei sequit̄ utilitas hōis et sp̄cū dei honorē ē pfecta. nec pōt separari. ita necesse ē q ex dno honore sequat̄ oppositū. sc. inutilitas. Et iō necesse est q ad honorē propriū hōis. sc. qn hō qrit honorē propriū scatur inutilitas hōis et dāniū et in cōmodū; q isti duo honores sūt dñi inimici ad inuicē. et ex vno seq̄ hōis utilitas. et ex alio dñi seq̄ hōis inutilitas. Q. iste honor ē puerus. et puerit totā ordinationē dei. necesse ē q ex ipso hōi seq̄ inutilitas et dāniū. Q. em soli deo debetur honor et hōi utilitas. iō si hō rapiat honorē et auferat deo qd suū est. necesse est q perdat utilitatē et perdat quod suū erat. et acquirat inutilitatem et dāniū et totum peruertatur.

¶ Collectio dānor et malor et inutilitātū. q sequunt̄ hōiem qn qrit propriū honorē. ¶ T. cc.

P. C. e quor mala quor dāna et in cōmoda qnta inutilitas sequat̄ hōi ex pmo honore et ppiā laude et ppiā gloriā. Prīmū malū est q hō q ē factura dei et op̄s dei efficiat capitalis et formatus inimicus dei factoris sui. Et qd p̄i hōi est qd ppiū honorē p quē si inimicus dei et p quē destruit qntū i eo est deū factorē suū. q destruit intentionē suā suū honorē et p p̄is elongat seipsum a deo in infinitū. q tātū distat a deo qntū sua intētiō elōgat ab intētiōe dei. Et q hō intendit p propriū honorē et deus suū. q in summo elōgant̄ et distat inter se. iō totalit̄ tūc hō distat a deo et elongat̄. Et q

¶ Primo. T. cc. iij. C. e quor mala quor dāna et in cōmoda qnta inutilitas sequat̄ hōi ex pmo honore et ppiā laude et ppiā gloriā. Prīmū malū est q hō q ē factura dei et op̄s dei efficiat capitalis et formatus inimicus dei factoris sui. Et qd p̄i hōi est qd ppiū honorē p quē si inimicus dei et p quē destruit qntū i eo est deū factorē suū. q destruit intentionē suā suū honorē et p p̄is elongat seipsum a deo in infinitū. q tātū distat a deo qntū sua intētiō elōgat ab intētiōe dei. Et q hō intendit p propriū honorē et deus suū. q in summo elōgant̄ et distat inter se. iō totalit̄ tūc hō distat a deo et elongat̄. Et q

deus est totū bonū hōis. et totū bonū hōis ē q hō cōiūgatur et vniat̄ cū deo. iō qntū elōgat se a deo tātū elongat se a bono suo. Itē aliud malū. Post q hō elōgat a bono suo in infinitū necesse ē q appropinq̄t suo malo. et q cadat in tñ p̄fundū malū; qntū deus est alius bonū. Et iō necesse est q cadat in infinitū p̄fundū malū et in carcerē p̄fundissimū et abyssum. Itē aliud malum. Quia facit deo factori suo infinitā iniuriā et offensā; q destruit suā ordinationē et legem iō meret̄ infinitas penā et p̄ntionē. Itē aliud malū. q oīa q facit. facit p seipm ad suū dāniū et ad suā destructionē et ad suā perditionē. q oīa reducit ad suū ppiū honorē q peruersus et cōtrariis deo. Et iō qnto magis vult facere ppiū honorē. tātō magis facit suū dāniū. Itē aliud dāniū. q excecatur seipsum p ppiū honore; laudē et gloriā. et quanto magis qrit suū honorē et cogitat circa illū et studet. tātō magis excecatur in cognitiōe dei. q ppius honor. ppiā laus et ppiā gloriā totalit̄ sunt dēi. Et iō obtenebrat̄ et obscurat̄ et excecatur totalit̄ hōiem et ponit̄ ip̄s extra deū extra lucē. extra v̄itatē. et extraviā. Et iō tūc hō nō pōt cōscire illa q dei sūt nec illa q p̄nēt ad hōis qntū hō est. nec bonū nec malū hōis nec ordinē v̄erū. nec aliq mō scia dei pōt recipi in eo. q totus est puerus et iō p̄ius. et iō oīa q dei sunt iudicat̄ inordinatā. Itē aliud malū q facit totū fundamētū suū in mēdacio. in errore. in deceptiōe. in vanitate in nullitate in nihilo. q ppius honor et ppiā laus hōis ē mēdaciū. error. falsitas et deceptio et vanitas et nullitas. Itē q honor est extra rē et nō intra ip̄am rem. iō hō q qrit laborare circa ppiū honorē. et ad illū augmētādū et multiplicādū totalit̄ edificat̄ extra se. et nihil intra se. et totalit̄ laborat et est extra seipm. et vult crescere extra se. et remanet vacuus intra se nullū bonum hōis intra se. et sic nihil boni acq̄rit intra se. sed tñ malū. Itē in uanū laborat p̄dit̄ ip̄s suū. ip̄s exponit̄ mane et frustra perdit̄ conatū. p̄dit̄ laborē. et ad ip̄sibile tendit. q nūq̄ suus honor poterit impleri. quia solus honor dei fiet cui nihil potest resistere. q op̄tens est solus qui potest manūtere suū honorē. Ecce ergo quor damna quor inutilitates incurrit homo qui qrit suū propriū honorē quomā ē totalit̄ deū cōtra seipsum. p oēs creaturas. et cōtra p̄ncipalē intētiōē et finem propter quem facta sunt oīa. et ad quem tendunt oīa. Videte ergo quō hō totis viribus toto conamine fugere et fugare debet propriū honorē et proprias laudem et propriā gloriā.

Secundo:

Tertio.

Quarto:

Quinto:
Ti. cc. iij.

Sexto:

Septio:

Octauo:

¶ Quid ex proprio honore et propria laude et gloria hominis, necessarium sequitur eidem eterna confusio eternum vituperium, et sempiternum opprobrium.

¶ Tit. ccij.

Et quia honor verus et confusio opponuntur et laus et vituperium et gloria et opprobrium, et honor non potest mutari nisi in confusione, et laus non nisi in vituperio, et gloria nisi in opprobrio, et e converso, sicut calidum in frigidum et contra, et etiam nullus honor verus, nisi honor dei, nulla laus vera, nisi laus dei, nulla gloria vera, nisi gloria dei, et per consequens nulla gloria, nulla laus, nullus honor permanebit nisi dei. Et ideo ex honore dei non potest sequi confusio sed honor, et laude dei non potest sequi vituperium sed laus, et ex gloria dei non potest sequi opprobrium sed gloria. Et ideo homo qui querit et laborat circa honorem laudem et gloriam dei, oportet quod transeat et perveniat in verum et perpetuum honorem et veram et perpetuam laudem et gloriam. Sed quia honor proprius hominis est perversus inordinatus, falsus iniustus, indebitus, et similiter de laude et gloria, et per consequens non permanebit sed destruetur, ideo necesse est per oppositum, quod ex tali honore sequatur confusio, et ex tali laude vituperium, et ex tali gloria opprobrium. Et sic necesse est quod honor proprius hominis, et propria laus et gloria transeant in eternam confusionem, perpetuum vituperium, et in sempiternum opprobrium. Et sic qui querit proprium honorem, propriam laudem et gloriam, querit eternam confusionem, perpetuum vituperium et sempiternum opprobrium superius. Et est etiam simile de proprio amore.

Titu. d. 7.

¶ Nam sicut de proprio amore finaliter sequitur odium perpetuum superius ita ex proprio honore finaliter sequitur eterna confusio superius. Et non solum hoc, sed etiam summa inutilitas, summum damnum et incommodum. Et sic desiderans proprium honorem desiderat summam suam confusionem, et suam summam inutilitatem.

¶ Quod per honorem laudem et gloriam et per eorum contrarium scilicet per confusionem et vituperium magis visibiliter manifestatur distinctio et separatio ipsius hominis a brutis animalibus quam per aliquid aliud.

¶ Tit. ccij.

Quoniam autem experientia est rerum magistra, et quicquid videtur per experientiam est multum certum, et quia honor laus et gloria et fama sunt nota hominibus per experientiam, ideo illa que probantur et concluduntur per honorem et alia sunt multum certa hominibus et propinqua. Et ideo quantum possumus debemus omnia probare per illa que sunt nobis magis propria.

¶ Quia et familiaria, sicut sunt honor laus et gloria, et eorum contraria, scilicet inhonoratio, confusio, vituperium. Unde mus autem per experientiam quod animalia bruta que sunt infra hominem, non cognoscunt honorem nec laudem nec gloriam, nec opposita istorum, scilicet inhonoratio nec confusio nec vituperium. Et ideo videmus quod ipsa animalia nesciunt nec possunt dare alicui honorem nec laudem nec gloriam, nec opposita istorum, scilicet inhonoratio nec confusio nec vituperium. Et appetunt nec querunt nec desiderant honorem nec laudem, nec gloriam nec famam, nec nomen, nec timorem inhonoratio nec timent confusionem nec verecundiam nec vituperium, nec opprobrium nec contemptum nec ignominiam, nec derisionem, nec diffamationem, quod omnia sunt propria homini, nec tamen videmus quod aliquo modo amant et timent, sed per experientiam est manifestum quod ipse solus homo in mundo cognoscit omnia ista, et potest et scit dare alicui, et potest recipere et appetere et querere et desiderare et tractare et investigare. Unde potest dare alijs honorem, laudem gloriam et querere sibi ipsi, et etiam super omnia timent et fugit inhonorationem, confusionem, verecundiam, vituperium et opprobrium et diffamationem. Et exinde possumus cognoscere manifestissimam differentiam et separationem et distinctionem ad oculum inter homines et omnia animalia per honorem laudem et gloriam et contraria istorum. Et ideo sequitur quod omnia ista ascendant super animalia, et propria sunt res insensibiles et intellectuales et apprehensibiles per intellectum. Et ideo sequitur quod honor laus et gloria etc. solum pertinent ad res intellectuales et spirituales. Et exinde etiam possumus concludere quod homo habet in se aliquid occultum, et invisibile, et alios oculos occultos, et alias aures, et alium visum, alium auditum, et super omnia animalia quia cognoscit honorem et confusionem etc. et animalia non possunt.

¶ Quod exinde ostenditur quod maxime deo convenit honor.

¶ Titulus. ccij.

Et quia honor laus et gloria pertinet solum ad res intellectuales invisibiles et spirituales et non ad res corporales nec brutales, sequitur quod quanto res est magis spiritualis, intellectualis, invisibilis, et magis distat a brutis, tanto magis ei convenit honor laus et gloria. Et quia deus est summe spiritualis, summe intellectualis, et summe invisibilis, ideo sequitur quod deo summe et in summo convenit honor laus et gloria, et quod deus est summe honorabilis, laudabilis, et glorificabilis. Et per propria opposita istorum, scilicet inhonoratio, confusio, vituperium, opprobrium, et verecundia, preceptus diffamatio et irrisio, et

Titulus. omnia q sunt cōtra honorē. in sūmo ei disconueniunt
 & cōtrariātur. Et sic ordo creaturæ scala nature ma-
 nifestat. q deo summe conuenit honor: laus et gloria.
 Probato q deus velit defendere & manutene-
 re suum proprium honorem.

Titulus.ccy.

Quod autē deus velit manutene-
 re augmētare. & cōseruare suū hono-
 rez qui maxime & in sūmo ei puenit. hoc
 possumus manifestare ex parte hoīs. Si
 em hoīes tantū diligūt honores ppiū
 quibz tñ nō puenit. & oīa q hñt exponūt

pro honore ppio ad illū manutēdū. defendendū.
 et cōseruandū. s. aurū argentū & amicos & quicqd est
 eis subiectū. & qdq magis diligūt. imo & qd pl⁹ est
 ipos exponūt morti. & vitā ppiā dant p honore p-
 pio defendendo & manutēdendo. quātō ergo magis
 deus cui in sūmo cōuenit honor & debet diligere & con-
 seruabit. manutēdū & augmētabit suū ppiū ho-
 norē & illū defendet. Et si hō eo q diligūt suū honore
 ppiū nullo mō patif q suū honor diminuat. qnto mi-
 nus patiet deus suū honorez diminui. cui solū debetur
 Itēz si hō q diligūt suū ppiū honorez. habet odio oīes
 aliū honorez. q pōt ledere & destruere vel diminuerē
 suū ppiū honorez quātō ergo magis de⁹ q diligūt suū
 ppiū honorez & singulare: & cui in sūmo cōuenit ha-
 bet odio oīem aliū honorez cuiuscūq q pīat suo hono-
 ri vel nō cōcordat cū suo honore. & illuz destruet & an-
 nihilabit. Ex hoc possumus pcludere q de⁹ deducet qd
 qd ē vel erit vel fuit ad suū honore. & q oīa seruēt suo
 honori. Et etiā possum⁹ uidere q magna res ē honor
 in se. & quōd ē aliqd excellētissimū. & aliqd sup hoīes
 hoīes exponūt seipos morti p illo manutēdō qd qd
 hñt dant p illoet pceligūt morti. q q honor mortatur.

Quod per illa que dicta sunt de honore dei clarissime
 et inquitantur ostenditur q iesus xps est verus filius
 dei eterni patris omnipotentis.

Titulus.ccy.

Quod pandū autē q iesus xps quē colit & a-
 dorat tota xpianitas sit ver⁹ fili⁹ dei eter-
 ni. oipotētis. sūme sapiētis. sūme bonita-
 tis. q creauit mūdū de nihilo op⁹ relume-
 re oīa q sunt tā cōclusa de honore dei. Tñ
 pbatū ē pīlo q de⁹ opaf oīa q facit extra se ppter suū
 honore & ad suū honorez. & ad suā laudē & gloriā.
 Itē q soli deo debet honor: laus & glia & hoc qd soli
 deo ppiū. Itē q sicut de⁹ opaf oīa ppter suū hono-
 re. ita opaf ppter suū nomē. Itē q honor dei pma-
 nebit in eternū. Itē cōclusum est per creaturas q
 deo summe

deo summe cōuenit honor. & q de⁹ diligit honore suū
 et q illū defender & manutenebit. Itē q de⁹ habet
 odio oīem aliū honore q repugnat suo honori. & vīdētū
 est in ca pcedenti. Et q de⁹ nihil pōt facere cōtra
 suū honore. nec pmittere eqñ totū reducat ad suū hono-
 re. Itis pmissis veniam⁹ ad iesū xpm quē colit et
 adorat pplus xpian⁹. & videam⁹ & bēa & facta sua. & opa
 totū mūdū manifesta. Tñ hoc est manifestū q ipse se
 dicit ē verū filiū dei. & nō solū hoc. s. dicit se ē eqlem
 deo. & ē vnū deū in essentia. eundē nūero. in eadē dei-
 tate nūero. sine diuisione cū deo. Itē dicit q habet totā
 tā deitātē ita q est deus a patre. & est ei equalis p oīa
 et q est genitus a deo eternaliter. ita q est etern⁹ fili⁹
 et nūq habuit pīcipiū. s. semp cū deo patre fuit. Itē
 dicit per pīs se esse oipotēte deū creatorē oīum sicut
 pater. & vnū & eundē dominū cū deo patre. & nō duos
 Itē dicit se missum a deo patre suo in mūdū & dicit se
 venisse in noīe patris iur q est deus. & nō in noīe suo.
 Preterea attribuit sibi opera sua que soli deo cōue-
 niūt & nullo mō alteri. Tñ remittit pctā hoīm qd est
 ppiū dei vt pbatū est dixit se iudicaturū oīs hoīes
 in fine mūdi. qd soli deo cōuenit. Itē dicit se resuscita-
 turū oīs hoīes in fine mūdi & pmitit dare vitā eter-
 naz oīb⁹ credentib⁹ in eū. Itē misit discipulos suos p
 vniuersū mūdū. ad pīdicandū nomē suū & doctrinā
 suā nouā et inauditā a seculo. & nouā legē dādo pmit-
 tendo credētib⁹ vitā eternā. et cōminādo incredulis
 mortē et dānationē eternā. Itē in noīe suo ē tota xpia-
 nitas edificata et ante nō erat. et ppls xpian⁹ in quod
 est impiū romanū & multa regna mūdi. colit xpm et
 adorat et credit tāq verū filiū dei. vnū in essentia cū
 pte. eqle p oīa deo patri. & tāq missus a deo. & tāq vnū
 deū cū pte. & nō tāq duos deos. timet ip⁹ honorat ip⁹
 tanq verū deū creatorē celi et terre. Et nō solū hoc. s.
 enā oīs discipuli sui et apofoli q ip⁹ pīdicauerūt. et
 pro honore suo laborauerūt. sunt honorati & exaltati &
 significati in hoc mūdū. Itē ipse pīlo venit ad pplum
 iudeoz q colebat. & adorabat iolum in mūdū verū deū
 qui creauit celū & terrā. qui solus erat populus dei et
 venit ad eos tanq fili⁹ missus a patre. Et multa alia
 possum⁹ dicere que tā sunt manifesta per totū mūdū
 deo. nec sit vnus deus cū patre. nec sit missus a deo ve-
 ro. s. totū sit mēdaciū. tūc seqtur q ipse sit ver⁹ inimi-
 cus dei aduersari⁹ dei. & cōtrari⁹ deo. imo nullus est
 nec potest esse maior inimi cus dei si non sit ita sicut

Joh. vii.
 Johā. x.
 Joh. xii.

Joh. vii.
 Johā. x.

Mat. ix.

Jo. v. & vi

Marci v.
 timo. i

Mat. xv

Prim⁹
 batur.

iesus xps dixit Si ergo nō sit ver⁹ fili⁹ dei. nec missus
a deo patre. tñ se dicit esse filiū t missus a patre t ve
nire in nōle patris sui t tale nomē attribuit sibi t oia
q̄ op̄a facit vt dei fili⁹. s; totū sit mēdaciū. quō de⁹ ve
rus q̄ creauit celū t terrā pateretur t pmitteret iesus
xpm si nō sit missus ab eo. nec sit fili⁹ ei⁹. vlturpare s;
bi in mūdo totū honorē diuinū. t exercere op̄a illa q̄
soli maiestati diuine cōueniūt. Cū enī de⁹ diligit suū
honorē. t facit oia ppter suū honorē quō pateretur
aliq̄s ali⁹ q̄ nō sit de natura sua. nec missus ab eo. im
mo totaliter cōtra ipm viurpet sibi ppiū honorē. Er
go sequitur q̄ cū hic destruat totaliter statū dei. t hono
rez veri dei de directo si nō sit ita. q̄ vel necessario na
est q̄ iesus xps est ver⁹ fili⁹ dei genit⁹ de sua propria
substantia t missus ab eo. vel q̄ de⁹ nō est. Qz nō deus
est vt iā pbātū est. t iesus xps nō est filius su⁹ nec mis
sus ab eo. nec de suo cōsentu nec voluntate. sequitur q̄
nō poterit pati destructionē sui honoris. Quis enī rex
sapiēs pateret t pmitteret in regno suo in quo habet
totū t hūi. q̄ aliq̄s ali⁹ extrane⁹ q̄ nō sit fili⁹ su⁹ nec mis
sus ab eo. nec de sua voluntate vellet regnare t dñari i
regno suo. t q̄ diceret se esse vep filiū regis t missum
a rege tāq̄ a pfe t nōle regis faceret oia. Nonne iste
talit̄ est p̄ regē totaliter t maior inimic⁹ regis q̄ possit
esse. A simili ergo de deo. Cū ergo iesus xps regnet in
mūdo t regnauit t vigit. t obtinuit pncipatū t dñitū
per mille t quadringētos annos. t honorat t adorat
t colitur t timetur t creditur vt ver⁹ de⁹. t vt fili⁹ dei
vt eq̄lis patri vn⁹ in essentia cū pfe. nullo mō diuisus
ab eo. sequitur q̄ vel ipse est ver⁹ fili⁹ dei. vel q̄ de⁹ nō
est. Si deus est ergo iesus xps est filius dei. q̄ patitur
ipm regnare. adorari t coli t honorari ab oib⁹ tanq̄
suū vep filiū ab eo missus. t tanq̄ de sua ppiā substantia
genitū tāq̄ dñi vep de deo vero genitū t eq̄lez per
oia ei in p̄ate. in maiestate. in dignitate. in sapientia i
bonitate. t in eternitate t glia. ¶ Itē si iesus xps non
est ver⁹ fili⁹ dei nec missus a deo eterno. vn⁹ de⁹ cum
eo. t tñ dicit se esse vep filiū dei missus a deo. tūc q̄ro an
ver⁹ de⁹ sciat hoc aut ignoret. Nō pōt ignorare. ergo
scit. Si si scit t taceat. ergo pmitit regnare t adorari t
honorari mēdaciē in nōle suo. t pmitit mūdū decipi
in nōle suo. q̄ oia q̄ xpus fecit. fecit i nōie p̄tis. Si hoc
est p̄ honorē diuinū t derogat honorē dei de directo. q̄
sequitur q̄ iesus xps est ver⁹ fili⁹ dei missus a pfe. ¶ Itē
null⁹ ali⁹ ab initio mūdi vsq̄ mō assūpsit sibi tale nō
mē. nec talē honorē q̄ diceret se vep filiū dei esse t deus

Secūdo.

Johā. x.
Joh. xiiij.

Tertio.

ver⁹. vnū t essentia cū deo eterno. t esse vnū deū cū deo
t missū ab eo. iesus xps ē sol⁹ q̄ de se ipso hoc dicit. Nō
pōt esse mai⁹ nomē q̄ istud nec maior honor nec vitra ē
alciēsus. Null⁹ aut ante iesus xps nec post eū assūpsit
sibi tā grādissimū nomē. nec tā grādissimū honorē
Un machomet⁹ q̄ venit post iesū xps p̄ multos annos nō
dixit se esse xps. nec deū. nec filiū dei nec eq̄le. nec dē esse
na deitatis. s; dixit se ipm ppheta. Nulla aut cōpara
tio ē iter nomē pphete t nomē filij dei. q̄ i infinitū no
mē filij dei excedit nomē pphete. q̄ nomē filij dei dicit
eq̄le honorē deitati. q̄ filij dei necessario de⁹ ē post q̄
genit⁹ ē de deitate. Quare sequitur q̄ cū istud sit mai⁹
nomē q̄d possit esse. t maior honor q̄ possit esse t cogita
ri. cuz iesus xps assūpsit sibi istud nomē nouū. nūq̄
auditiū antea t talē honorē nouū. sequitur q̄ vel ē talis
qualē dicit se esse vel de⁹ nō est. cū istud nomē ad huc
duret t eius honor. Ergo iesus xps est ver⁹ filius dei
missus a deo. Si aut post iesum xpm venit vel veniat
aliquis q̄ assumat sibi aliquod nomē ex p̄de dei. vel as
sumat sibi nomē dei. t sit cōtra iesū xpm iā significa
uit deus t declarauit oēm talē esse mēdaciē. t nō veni
re ab ipso. q̄ iesus xps est p̄tio ab eo missus. t est ver⁹
filius eius. Quare in hoc q̄ p̄misit t voluit iesum xpm
regnare p̄tio sub nōie suo. t tanq̄ filiu ei⁹. declarauit
omnē aliū qui sit p̄tra iesum xpm. qui venit in nomie
suo esse mēdaciē. esse falsū t deceptorē nec esse missum
ab eo. Quare nullus alius qui sit p̄tra iesū xpm est re
cipiendus. nec ei aliq̄ mō est credēdū nec obediedū.
¶ Preterea si iesus xps nō sit verus filius dei. cū ipse
assumat sibi nomen istud et honorē istum. sequitur
q̄ nullus est nec potest esse magis contra deū. vlturpare
ipm aduersarius nec inimicus dei q̄ ipse cum viurpet
sibi nomen deitatis. et per consequens est capitalis
inimicus dei. qui creauit celum et terram. Ergo se
quitur q̄ omnes illi qui p̄ficiunt fuerint et occide
rint iesum cr̄istum propter hanc causam et propter
hanc rationē. q̄ faciebat se filiū dei t dicebat t quia
assumebat sibi istum honorē. q̄ oēs tales fecerūt
deo vero maximū honorē quia occiderūt t persecuti
fuerūt suū inimicū capitalē qui usurpabat sibi talem
honorē t dominū. t per cōsequēs tales debent a deo
multū amari. honorari t exaltari sup̄ oēs alios qui
sic vindicauerūt diuinā iniuriā t conseruauerūt diu
nū honorē. Et per oppositū oēs sustinentes iesum
xpm debent esse in odiū dei. t deprimi t vilificari. de
bilificari super omnes gentes mūdi. q̄ sustinēt illum.

Quarto.

¶ Quid sit verus filius dei.

qui est inimicus dei capitalis. qui usurpat sibi tale honorem dei. Ergo sequitur ex istis verbis quod populus iudeorum qui persecutus est Iesum Christum. et occidit ipsum morte turpissima et crucifixit. et hoc propter hanc causam quod assumebat sibi istud nomen et istum honorem. Item quod faciebat se filium dei. et esse super omnes populos. et super omnes gentes honoratus. exaltatus et dignificatus. cum occideret inimicum dei et aduersarium dei capitalem. Et per oppositum populus christianus qui sustinet adorari honorari. et colit Iesum Christum. et esse super omnes gentes depressus. in honoratus. et in odio dei ab ipso totaliter derelictus. Sed tamen totum oppositum est in facto. quod ille solus populus iudeorum est in mundo captiuatus. depressus vilipensus. et in obprobrium totius mundi dispersus. Et tamen antequam occiderent Iesum Christum erant in honore. et si deus non daret promittere quod ille populus qui vindicauit suum honorem sit in vituperio totius mundi cum ei fecerint maximum honorem quo non potest esse maior. et cum nulla sit gens in mundo quam fecerit deo honorem. occidendo aduersarium suum et defendendo honorem suum. si Iesus Christus non sit filius dei. et tamen iustitiam adhuc parte contra Iesum Christum manentem dei in captiuitate. et propter hanc causam sunt in obprobrium totius mundi. et fuerunt per mille annos et quadringentos. Et per oppositum populus christianus est et fuit in magno honore in magna exaltatione et in magna dignitate. et tenet imperium romanum. et hoc propter Iesum Christum. et omnes illi qui sustinuerunt Iesum Christum sunt in maximo honore et reuerentia in mundo et sit testis de ipsis. sicut de suis apostolis. de suis martyribus. de suis confessoribus. et infra ecclesiam Iesu Christi sunt et fuerunt impatores reges et plura regna. Ergo sequitur quod Iesus Christus est filius dei verus. vel deus non est deus. Item iudei occiderunt Iesum Christum et crucifixerunt quod dicebat se filium dei et missum a deo. et hoc est manifestum per totum mundum. ergo si non erat verus filius dei. post mortem suam perire debuit istud nomen et istum honorem ut amplius non haberet sermo de isto in mundo. nisi si suum vituperium et dedecus. et tamen post mortem suam magis regnauit et viguit nomen suum quam antea. et habuit maiorem honorem quam antea quod post mortem suam predicatus est adoratus honoratus et creditus rationem quod verus filius dei et equalis deo per omnia. Si ergo non erat verus filius dei. cum fuerit vere mortuus per iudeos suos inimicos capitales occidentes eum tamen filium dei. quod post mortem obtinuit tamen nomen. tamen honorem per vniuersum mundum. Et sic antea mortem et magis post mortem claruit ipsum esse filium dei quam antea. ergo sequitur quod ipse est verus filius dei. Item non solum ipse Iesus Christus fuit in maiore honore post mortem. sed etiam omnia que iudei fecerunt ei in vituperium con-

¶ Quid honor deo debetur.

uersa sunt in honorem maximum et crucis que erat supplicium latronum. conuersa est propter ipsum in maximum honorem. Et tamen si non esset verus filius dei non permisisset deus verum ipsum post mortem honorari. nec illa que facta sunt sibi in vituperium. conuertere in honorem suum. Preterea si Christus non sit verus filius dei eternus natus de deitate. tunc necesse est quod sit pura creatura. et tamen dicit se esse deum et natum de deitate. ergo sequitur quod dicit summum mendacium quo non potest esse maior. sequitur ergo quod totaliter est contra deum. contra deum et per omnes non amat verum deum primo. et toto corde. sed amat primo seipsum. amat primo suam propriam voluntatem. et amat primo suum proprium honorem. suam laudem. suam gloriam et facit se deum sua propria voluntate. et auctoritate. Et per consequens est elogatus in infinitum a deo. et habet in se omnia mala que sequuntur ex proprio honore et proprio amore. ita quod est iniustus inordinatus. et denatus a veritate. excecatus in seipso. non cognoscens veritatem non habens in seipso quietem nec verum gaudium quod nascitur ex vero amore dei et est contra hominem inquantum homo est. et est contra bonum hominis. et contra seipsum. et contra ordinem vniuersi totius. et est deus falsus. deceptuosus dolosus. fraudulentus. lairo proditor. rapiens sibi honorem diuinum. Et ideo est pessimus et pessima creatura. nec aliqua creatura potest esse peior. et superbissimus et in summo gradu superbie. appetens omnem honorem sibi et omnem laudem et omnem gloriam. Item sua propria lex quam dedit operi quod sit contra deum contra veritatem contra iusticiam et contra naturam hominis inquantum homo est. et contra ordinem creaturarum. contra naturam liberi arbitrii. Item habet in seipso radicem et fontem omnium malorum in summo gradu. scilicet amore superbius priuatum. et per consequens habet in seipso radicem et originem totalem omnis iusticie. omnis peccati. omnis vitii. omnis falsitatis et erroris. doli. fraudis. deceptionis. sicut est dictum superius in capitulo de duobus amoribus. Sed tamen omnia ista sunt falsissima. quia lex et doctrina Iesu Christi est verissima. sacratissima. purissima. mundissima. iustissima. rectissima. ordinatissima. nullo modo contra deum. sed totaliter secundum deum convenientissima homini inquantum homo est toti ordini creaturarum. tendens ad bonum hominum. et ad verum bonum et ad veritatem. fraternitatem et concordiam et pacem omnium hominum. tota spiritualis de rebus eternis tota fundata in amore verissimo et castissimo. pugnas contra radicem omnium malorum. et illa totaliter destruens. sed contra proprium amorem et priuatum. et contra proprium honorem et propriam voluntatem. Et hoc per discutiendo totum novum testamentum. in quo continetur lex sua. Et per consequens Iesus Christus est verus filius dei sicut ipsemet dicit. Pre-

Septo.

Titu. cxxxv.

305. v.

terea si iesus xps nō sit verus filius dei. et per cōsequē
nō sit verus deus. sicut ipsemet dicit se esse. sequit q̄ est
superbissimus. cupidissim⁹. honoris. laudis. glie. et p
prie excellēte. ergo impossibile q̄ hō superbous q̄ vult
reputari deus et credi cū nō sit. velin subire et recipere
tā humiliter. tā pacifice. tā libenter. tā voluntarie. tan
tam diffusionem. tantā illusione. tantā deiectionē. tā
tam passionē. tantā ignominiosam mortē turpissimā.
et subire spōte mortē crucis. que crux erat in vituperiū
et scandalū totius mūdi. Et tñ iesus xps volūtarie. spō
te. libenter voluit pati oīa supradicta. Et tñ oīa ista
sunt contra naturam superbie. Quare sequit q̄ cū oīa
facta iesu xpi sunt fundata in summa hūilitate qua nō
possit esse maior q̄ ipse vere est filius dei. et verus de⁹. et
impossibile est aliter esse. Et sic p̄t ex oībus dictis q̄
ex parte honoris diuini. et ex natura honoris cōcludit
q̄ iesus xps est verus filius dei. et est verus deus.

¶ Q̄ per omnia supradicta pbatur q̄ tota xpianitas
fundata est in summa veritate.

¶ Titulus. cccij.

¶ Quia iesus xps est verus filius dei. sequit
q̄ quicqd̄ dicit est verum. et impossibile est
ipm dicere mendaciū. impossibile est ipm
errare. impossibile est ipm deficere. impos
sibile est ipm aliqd̄ malū agere. male ordi
nare. male loqui. impossibile est ipm velle aliqd̄ deci
pere. impossibile est ipm velle alicui nocere. Et q̄ ipse
dicit q̄ in veritate est pater et filius et spūs sanct⁹. et q̄ bi
tres vnus sunt. et q̄ ipse est scba psona in veritate. ergo
sequitur q̄ ita est. et hoc est verissimū q̄ tres psonae sūt
in diuinitate. Et sic pbata est summa trinitas. psona
rū eo q̄ filius dei dicit. Itē q̄ mer dicit se esse hoīem et
filiū hoīs sequit q̄ ipse est hō verus et per p̄s est ver⁹
deus et verus hō. q̄ ipsemet dicit et quicqd̄ ipse dicit est
summe auctoritatis et ip̄sinite et summe veritatis. q̄ est
filius dei loquēs ex parte p̄fis et auctoritate p̄fis. Item
sequit q̄ quicqd̄ ipse ordinauit. vel de mādato suo est
ordinatum totum est verissimū. Et quia tota xpiani
tas habet. ortum a iesu christo et est fundata in ipso et
per ipm et fin ipm. sequit q̄ ipa est fundata in summa
veritate. q̄ in vero filio dei. Q̄ si radix est vera et lecta.
totū quicqd̄ inde pcedit est verū et sc̄m. Et q̄ quicqd̄
in ecclia fit. et est ordinatū. totū fit et est ordinatū in no
mine et auctoritate iesu xpi filij dei. sequit q̄ oīa q̄ fiunt
in ecclia iesu xpi sunt verissima et summe auctoritatis
et quicqd̄ ecclia facit in quātum ecclia est. totū verissimū

Joh. xv.

Joh. iij.

Auctori
tas ecclie
pbatur.

sum et summe auctoritatis est. Et per p̄s quicqd̄ ec
clesia xpi pbat est cōprobatū et quicqd̄ reprobat est re
probatū. Et sic pbata est auctoritas ecclie. Item post
q̄ iesus xps est filius dei. sequit q̄ oēs articuli sunt veris
simi. Itē sequit q̄ tota biblia est vera. et in ea nullū mē
daciū pōt esse. Vñ totū nouū testamentū est a xpo.
et ipsemet pbauit antiquū testamentū et pphetas et dī
cit q̄ de ipso loquebant. et per cōsequens necesse est q̄
sit verū. et sic vtrūq̄ testamentū est verū. Ecce ergo dī
hier pbati h̄z hoc sc̄ q̄ iesus xps est ver⁹ filius dei. et est
fundamentū et radix vnica ad pbandū oēs articulos
fidei. et vtrūq̄ testamentū et totā xpianitatē. et totā ec
clesiā esse in veritate. q̄ oīa respiciunt iēsum xpm. Ec
ce ergo qualiter per vnā veritatē pbantur oīa. funda
re ergo debemus istā veritatē principaliter in nobis. f.
q̄ iesus xps est filius dei. q̄ est fundamentū tot⁹ scri
pture et tot⁹ ecclie. et oīm articuloꝝ fidei. et oīm sacra
mentorū. Et exinde sequit q̄ oēs illi qui sunt et veniūt
cōtra iesum xpm. sunt cōtra deū. et extra deū. extra vias
et extra veritatē. Timere ergo dī oīa homo iesum xpm.
Qui nō credit in eū post dī ipse est verus filius dei et etiā
infiniti hoīes veraciter crediderūt in ipm et ipm credi
derunt esse verus filius dei missum a p̄e. et ppter hanc
causam mortui sunt et volūtarie receperūt mortē. non
pōt excusari. Sequitur ergo q̄ nullus homo excusatur
Si est nullus credidisset forsītā excusari posset. Cave
re ergo debēt super oīa illi q̄ iā xpiani sunt. ne demēt
ab ipso. ne sint cōtra ipm. Super oīa aut cōsiderare de
bet xpianus summū opus et arduissimū et vltimū qd̄
fecit iesus xps q̄ voluntarie. spōte. scienter. libēter vo
luit pati et sustinere tā ignominiosā et turpissimā pas
sionē. qua de causa voluit hoc facere. Q̄ cum esset sa
pientissimus. q̄ filius dei erat. nō sine maxima causa et
vtilitate et necessitate voluit hoc facere. q̄ hoc tā gebat
personā suā. Et ideo super oīa cōsiderare dī xpianus
que causa. q̄ vtilitas. q̄ necessitas quis fruct⁹ tāte pas
sionis. q̄ impossibile est filiū dei inuānū tāta voluisse
pati et sustinere. Vñ nihil magis publicū. nihil magis
certū apd̄ oēs hoīes de xpo est passio sua. Et sō in pas
sione sua debem⁹ facere nouū fundamentū tā q̄ illo qd̄
est non sumū et māifestissimū et indubitātū et tāq̄ id qd̄
fuit vltimū suoz operū. ¶ Prererea cōsiderare debēt
hoīes. postq̄ de⁹ habuit filiū et ipm misit hoīb⁹. et fecit
eū similē hoīb⁹. cū quāto amōre. cū quāto honorē. cū
quāto deuotionē obēt ip̄s recipere. Si cū hoīes recipiūt
creaturas q̄ dei sunt. et q̄ deus fecit eas. quanto ma
q̄ illy

¶ Biblia
fit vera p
batur.

Xps spō
pati.

gls debent recipere filium dei ad homines missum.
Et si vnus hō amat aliū hoīem: q̄ est imago dei crea-
ta. quāto magis debēt hoīes amare illū hoīem qui est
filius dei. Et si hoīes debent amare deū: q̄ dedit eis
oēs creaturas. quāto magis debēt amare deū: q̄ misit
eis filiū suū & fecit eū hoīem. Plus ē est filius dei q̄
oēs creature: q̄ factus est de natura hoīum: & nō potest
dari magis hoībus: q̄ creature sunt extra naturā hu-
manā. filius autē dei intra naturā humanā. Itē si hoī-
mines arguūt verū amorem dei erga eos ppter crea-
turas quas fecit ppter hoīem: et dedit hoīb⁹. quanto
magis p̄st arguere amorē dei: q̄ misit filiū suū & fecit
eum hoīem. Penfare etiā d⁹ hō cum quāta deuotōe:
cum quāto honore d⁹ recipe & audire vba que dicit fi-
lius dei ex parte dei patris. Itōne d⁹ relinquere omnia
alia vba & recipe vba et sermones filiū dei q̄ locut⁹ ē
ex parte patris? Itōne semp d⁹ legere librū illū in quo
sunt vba que filius dei dicit ex parte dei? Sicut em̄ hō
recipit creaturas dei: nōne magis d⁹ recipe verba filiū
dei. que dicit ex parte dei. Itōne etiā hō d⁹ accipe do-
ctrinā filiū dei: & relinquere oēm aliā doctrinā? Cū quā-
ta etiā obedientia & honore debent hoīes obedire fi-
lio dei: cū sit verus hō. Quē em̄ aliū hoīem debent hoī-
mines imitari: quē aliū debent sequi: nisi hoīem q̄ est
filius dei. Cui alteri homini debēt magis credere q̄ fi-
lio dei qui est hō. Cuius hoīs vba vel facta dñt hoī-
mines pensare & cogitare in filiū vba & facta hoīs qui est fi-
lius dei. Quia sua vba & facta excedūt in infinitū oīa ver-
ba & facta oīm hoīm. Itōne p̄ualet vnū verbū filiū dei
q̄ oīa verba oīm hoīm. Quid securius. quid firmit⁹ q̄
solidius. q̄ p̄ciosius. quid dulcius q̄ vba hoīs q̄ est
filius dei. Quis maior cōtēptus. quis maior sp̄ritus q̄
cōtēnere vba & facta filiū dei. & de ipsis nō curare. Itē
cui quāto honore. cum quāta reuerētia debent hoīes
honore matre hoīs qui est filius dei. Cum quāta ē
reuerentia debēt hoīes honorare duces et milites et
seruitores hoīs qui est filius dei. Cum quāta etiā deuo-
tione debent haberi & t̄gi oīa illa que tetigit homo q̄
est filius dei.

¶ Cōfortatio & p̄firmatio credētū in iesū x̄p̄o t̄q̄ in
verū filiū dei. Et increpatio nō credētū. Ci.cccvii.

Ece in quāra securitate sunt qui nūc cre-
dunt in iesum x̄p̄m tanq̄ in verū hoīem
& verū filiū dei. & qualiter increpādi sunt
summe qui nō credunt. Primo cōsiderā-
dum est q̄ gloriosum est de se: q̄ amabile

¶ Iocundum: q̄ bonum esse cum filio dei: sequi filium
dei: habere societate cū filio dei: esse de regno: esse de
populo: esse de gēte filiū dei: esse sub regimine: esse sub
regula: sub doctrina: & viuere sub p̄dictōe filiū dei. Itō-
ne est hoc magis gloriosum: magis nobile: magis ho-
norabile: magis amabile: magis bonū & securū & iocū-
dum q̄ sequi purū hoīem qui nō est filius dei: q̄ sequi
purā creaturā: q̄ credere in p̄phetā: q̄ esse & viuere
sub regula: sub doctrina & sub regimine puri hoīs. & p̄-
phete & creaturē. Ergo illi qui credūt in hoīem filiū
dei tenent & credunt illud q̄ de se est sūme gloriosū:
summe nobile: summe honorabile: summe amabile: sū-
me iocundū & summe bonū & securum. Et illi qui cre-
dunt in purū hoīem & p̄phetā qui nō est filius dei sed
purā creaturā. tenent & credunt q̄ de se est min⁹ glo-
riosum: minus amabile: minus bonū. minus nobile:
minus securū. immo de tanto qui credūt in hoīem fi-
liū dei sunt nobiliores & altiores & digniores & hono-
rabiliores in sua credulitate & fide: q̄ illi qui credunt
in purū hoīem & p̄phetā. de quāto hō qui est fili⁹ dei
excedit in nobilitate. in dignitate & gl̄ia & honore hoī-
mines: qui ex purā creatura et p̄pheta solus. Cōforta-
ti ergo & cōfirmari debent x̄p̄iani in sua credulitate &
fide: q̄ credunt in hoīem filiū dei. in hoīem deū quo
nihil maius. & aliū hoīs credunt in hoīem purum
in hoīem p̄phetā: & in hoīem purā creaturā. Et hoc est
p̄mū cōfortatiū & cōfirmatiū oīm credētū in iesum
x̄p̄m: tanq̄ in hoīem verū & filiū dei verum. ¶ Secū-
dō cōsiderādū est q̄ iesus x̄p̄s totus nouus mō nouo
apparuit in mundo: q̄ ante eū nunq̄ talis apparue-
rat. nec post eū apparuit cum tāto nōle: cum tāta au-
toritate: cum tāto diuino honore. qui diceret se ē ve-
rum hoīem: & filiū dei missum a deo: sicut iesus x̄p̄s di-
xit de seipso. Vñ ipse dicit esse dei filiū & deū verū mis-
sum a deo patre suo. & habere oīa que h̄z a patre suo:
& nō a seipso. & habere oēm ptatem sibi datā a patre
& tanq̄ missus a deo. oīa fecit cuius se dicit esse filiū.
& quē cōfite esse patrē suū. & tanq̄ verus filius dei. ha-
bens oēm ptatē & auctoritatē a patre sup oēs hoīes et
creaturas patris sui mādāta deuūciāuit. p̄conisauit
toti mundo per suos ap̄los q̄ ipse est verus filius dei
missus in mundū & p̄misit credētibus in eū vitā eter-
nā: & eos resuscitare in nouissimo die. & p̄misit regnū
celoz. remissionē p̄ctōz oīm que fecerūt & deū. & cōmi-
natus est oībus nō credētibus in eū p̄nas eternas.
d̄nationē eternā. & mortē eternā. & ignē eternū. et q̄

re in iesū
sum x̄p̄m

In Ioan-
ne in m̄-
tis locis.

Confirmatio credentiu et increpatio non credentiu.

In fine mundi veniet iudicare omnes homines et retribuere bonis bona et malis mala. et dicit tales minas et comminationes: ita quod non possit esse nec cogitari maiores. Ecce ergo generale mandatum quod est preceptum omnibus comprehendit: omnes includit: neminem sedcludit: et auctoritate patris et parte filii. Ecce dicit se tantum quod non possit esse maior dicere. promittit tamen gradus promissiones: quod non possunt esse maiores: nec quibus possit cogitari valentiores. locutus est cum tanta auctoritate quod nec potest esse neque promittitur cogitari maior. Et hoc est secundum confortativum et confirmativum omnium credentium in Iesum Christum tantum in verum hominem et verum filium dei. scilicet generale mandatum omnibus factum.

¶ Tertio considerandum quatuor doctrina et lex Iesu Christi est ita sancta. quod non possit esse sanctior: ita bona quod non possit esse melior: ita utilis bono hominis et conveniens in quantum habet est. quod non potest esse magis utilis: ita concordans: toti universi. et ordini creaturarum quod non potest magis concordare: ita cunctis omnibus hominibus quod non potest esse plus cunctis: ita tota secundum veritatem et secundum deum quod non potest esse magis secundum deum: ita conveniens deo et homini. quod non potest esse magis. Et hoc est tertium confortativum et confirmativum omnium credentium in Iesum Christum. ¶ Quarto cum supradictis considerandum est. quod infiniti homines crediderunt in Iesum Christum tantum quia in verum hominem et verum filium dei. et secuti sunt eius et doctrinam suam et legem. et totam vixerunt secundum eam cum summa devotione. cum summa diligentia. et professi sunt Iesum Christum esse verum hominem et verum filium dei publice. qui omnes fideles fuerunt Iesu Christo et nunquam eum negaverunt. imo innumerabiles pro ista professione sola dederunt vitam corporalem et voluntariam: et sustinuerunt libenter tormenta infinita. penas et tribulationes innumerabiles permanendo semper fideles in professione Iesu Christi. sine timore. sine tremore. cum fiducia et audacia summa. et cum summa fortitudine. Et hoc totum est manifestum in tota christianitate in qua Christus Iesus regnat et regnavit tantum verus homo. et verus filius dei. cum tanta auctoritate qua non potest esse maior: cum tanta obedientia qua non potest cogitari maior: cum tanto honore quo non potest esse maior. Et fuit intantum dilectus. quod pro eius amore et honore voluerunt innumerabiles dare propriam vitam: et relinquere omnia que in mundo sunt. patrem. scilicet et matrem. uxorem. filios. et fratres. amicos. possessores: et omnes mundi honores et delectationes. Et aliqui istorum fuerunt reges. aliqui potestates in mundo. duces comites. milites. et alii qui fuerunt summi clerici et sapientes in mundo. Ecce quo impatores. et reges. et regna. et duces. et comites. et potestates mundi. et quot sapientes crediderunt in Iesum Christum

Ti. ccix. De modo credendi verbis dei.

tantum in verum filium dei et verum hominem. Et hoc est quartum quod dicitur nunc confortare omnes homines nunc credentes in eum ut permaneat et magis credant in ipsum. ¶ Quinto considerandum est quod nulli homini possit de opposito. scilicet quod Iesus Christus non sit filius dei verus et verus homo. missus a deo patre. nec constet alicui quod deus celi revocaverit Iesum Christum. et dixerit ipsum non esse filium suum nec missum ab eo. et tamen constet quod ipse Iesus Christus nomine et auctoritate dei vivit per se sui regnavit et regnat et vivit. et impavit et impat. etiam vultus est et vivit tantum deus auctoritate et officio deitatis supra totam christianitatem. et super omnes homines quos deus celi creavit et hoc per magnam partem. Et hoc est quantum quod dicitur confirmare credentes.

¶ Ceterum tamquam quod ista in his et fiet unum confortativum corroborativum et confirmativum nunc omnium credentium in Iesum Christum et increpativum non credentium. Ecce melius. securus. amabilis: et magis honorabile et gloriosius est sequi hominem filium dei quam quicquam alium. et credere in eum quam quicquam alium purum hominem et puram creaturam. Et quoniam Iesus Christus apparet non in mundo. et dicit se per filium dei et per hominem missum a deo patre: qui creavit celum et terram. et nomine suo et auctoritate sua fecit omnia. et fecit promissiones et comminationes que soli deo pertinent. et hoc omnibus hominibus in generali. et dedit mandata et precepta omni homini: toti mundo generalia. dedit legem scilicet in universum quod non potest esse purior: nec verior: nec sanctior. et innumerabiles populi crediderunt iam in eum firmissime. et secuti sunt eum et doctrinam suam: fidelissime: et cum summa devotione: et non possit de opposito nec de revocatione et ex parte dei. Et omnibus istis sequitur: quod valde securus est credere in Iesum Christum et sequi eum. et quod valde diffidabile et increpabile et nullo modo excusabile est non credere in eum. quia illi qui non credunt nihil possunt allegare propter: et nihil habent propter ipsos qui credunt et nihil possunt allegare propter ipsos. nec de celi patre eos in aliquid increpare nec idcirco nec redargueri. Secuti sunt enim filium suum: et in eum crediderunt tantum in missum a deo. et si decepti sunt vel essent. in nomine filii dei decepti essent. quod summa veritas pati non posset. ¶ De modo credendi verbis dei. Et ostendit ex parte honoris divini. quod homo debet credere verbis dei primo et per se. et ex eo quod dicit ipse.

Titulus. ccix.

¶ Noniam declaratum est. quod deo debetur honor in summo. et homo tenet et debet deo summum honorem. et quia credere alicui verbis eius est dare sibi honorem: qui reputat verum. sicut qui non credit alicui et verbis eius. reputat eum mendacem. vel velle mentiri. vel posse mentiri. Et ideo quoniam honor fit credere alicui et verbis eius. sequitur quod homo debet credere deo immo debet et per

Epilogat

Titulo
ccix.

mo et per se sine alio testimonio. sine alia aliqua pbatione pure et simpliciter suo simplici verbo solus quia ipse dicit vel dici fecit credere. et pñs dñs hō credere qd dñs dicit ita q. tota cā. tota radix totū fundamētū credēdi verbis dei debet esse q. ipse dicit et tale honorē tenet et debet hō deo et verbis eius. s. credere oīa verba dei q. ipse dicit. Aliter sequeretur q. ipse faceret deo maximū vituperiū cōtra suū honorē quia reputaret eum mendacem. vel velle mentiri. vel fallere. vel posse falli. Si enim nō volo credere verbis dei ppter ea q. ipse dicit. sed quero aliam pbationē et aliud testimoniū. tūc magis credo alicui alteri q. deo. et reputo aliqd aliud magis verax q. deū. et si credo deo et verbis eius eo q. mihi videt. et ppter meā rōnem. tūc magis credo mihi metipso q. deo. et reputo me magis veracē q. deū. et sic facio deo maximū vituperiū. et cōtra suū honorē et pono me supra deū. quia pñs credo mihi metipso et rōni mee et sensui meo plus q. deo. Sic ergo honor diuinus pbat modū et formā credēdi verbis dei. ita q. rō credēdi deo et tota causa et tota radix dñs esse. q. deus dicit. Et iste modus et ista forma credēdi deo. debetur etiā rōne excellētissime sue maiestatis et auctoritatis. Tūc quātō hō est in maiori dignitate cōstitutus. magis creditur ei rōne dignitatis. Tūc magis creditur regi q. alicui alteri de regno. et pape q. alicui alteri de ecclesia. Quātō ergo magis. et maxime dñs credi deo suo simplici verbo qui est rex regū et dñs dñan- tium. Et quantū iniuriā et quantū vituperiū faceret aliquis subditus regi. si nō crederet verbis eius? Quis eēt ausus dicere regi. nō credo verbis vestris? Quid igit de deo dñs esse? Item etiā rōne sue infinite bonitatis et purissime. dñs ei credi simplici verbo. et dñs hō credere quicqd dñs dicit. q. datur fides et credulitas. verbis et dictis alicuius hōis. q. reputat bonus. et quanto magis aliquis reputatur bonus. tāto magis creditur vbiis ei. Ergo cū deus sit summe et infinite bonus. maxime dñs credi verbis et dictis ei suo simplici verbo. et q. ipse dicit. Itē et rōne sue vnitatis infallibilis. q. est summe verax et summe sapiēs. q. nō pot falli. Et id dñs ei credi simpliciter. Sic ergo rōne summi honoris q. ei debet. et rōne summe maiestatis et potētissime auctoritatis et dignitatis. et rōne sue infinite bonitatis. et rōne sue veritatis et sapientie debet ei credi et verbis eius primo et p simpliciter. quia ipse dicit.

¶ Quia similis modus pcedēdi erit in vbiis dei. sicut factus ē in creaturis q. sunt facta dei. ¶ Titu. ccj.

Sicut autē duo sunt q. pcedūt ab hōie extra se et apparēt exteri. s. factū et dictum seu opus et verbum. et per ista manifestat seipsum hō exteri. ita sicut q. hō est ad ymaginem et similitudinem dei. duo sunt q. pcedūt a deo. et pcedūt siue apparent exteri. s. facta et dicta. siue opa et verba. et per ista duo deus manifestat seipsum exteri. Duo ergo possumus hōie de deo exteri. s. facta. et verba. ad ista duo reducuntur oīa q. pcedūt a deo extra se. Et q. aliud ē factū et aliud ē dictū. et aliud est opus. et aliud est verbum. id alia est scia de factis et opib. dei. et est alia scia de dictis et verbis dei. Et sicut laborauimus ad cognoscēdum facta et opa dei. ita debemus laborare ad cognoscēdū vba et dicta dei si sunt aliqua vba et dicta dei. Tūc sciētia creaturarū est scia de factis et opibus dei. et illa iā dicta est. Sed nūc restat tractare de verbis dei. et videre si deus dicit et locutus est aliq. vba. et si ē aliq. liber in quo sūt vba dei scripta. Et q. opa dei pmanēt facta sicut sunt ipse creature q. sūt nobis manifeste ad oculū. et sunt oībus nota et ab oīb. vident et cognoscunt. et oēs vident eis. S. vba dei si aliqua sunt in mūdo. nō sunt oībus manifesta. et id per cognitionē creaturarū seu operū dei tanq. p primo nota et magis manifesta. debemus ire ad cognitionē vbor. dei tanq. ad mīn. nota. ita q. ipsa facta et ipse creature dei ducent nos ad verba dei. Sicut autē aliud est videre et cognoscere ipas creaturas et opa in se. nō cōparando ad deū. s. solū cognoscere q. sunt et existūt. et nescire cuius sunt nec cogitare. et aliud ē cognoscere ipas creaturas et opa dei in quātū dei sunt. et sub isto respectu. et scire q. dei sūt. et q. a deo sunt. hoc est occultū. et hoc q. rē et inuestigat de se s. pīmū est manifestū de se. ita cōformiter aliud ē scire et intelligere verba dei et audire in se et dicta nō cōparando. sed solū intelligere quid significat. et sententiam verbor. et nescire cuius sunt. et aliud ē scire et cognoscere verba et dicta in quātū dei sunt. et q. dei sunt. et q. dei locutus ē ipa. Itā multi pnt audire ipa vba. et percipere qd significēt in se. s. nō pnt cognoscere q. dei sunt. ita vba. nec q. a deo sunt dicta. sicut pnt cognoscere terrā sub isto respectu in quātū dei est. et q. dei ē. Sicut autē ad cognoscēdū ipas creaturas q. dei erāt. oportebat primo videre et cognoscere ipas creaturas in se. ita q. iste erit primus gradus cognitionis. q. videbamus ipas creaturas ē abisq. dubio. et hoc est certissimū nobis. sed ignorabamus vnde erāt et cuius erat.

Deus dupliciter se manifestat.

Ecce vbi vbiis dei.

Differēt cognoscere creaturas in se et in quātū dei sunt.

Nota de vbo dei audiēdo

Deinde ipſu graduz aſcendim⁹ ad aliū gradū et co-
gnouimus deū eē. et q creature erāt dei et a deo erāt.
Et iſte fuit ſcōs gradus. Deinde cognouimus ipſas
creaturas eſſe datas hoib⁹ a deo ad ſeruiedum. Et
iſte fuit tertius gradus cognoscēdi creaturas. Sic er-
go primo cognouimus ipſas creaturas in ſe. et ſcimus
q erāt. Scōdo cognouim⁹ q dei erāt. et q a deo erāt. Ter-
tio q donū dei erāt. et q a deo nobis dare erāt. Pilo
ergo cognouimus q erāt et q nobis ſeruiebāt. ſi igno-
rabam⁹ vñ erāt et cui⁹ erāt. Et iō hoc querebam⁹ et in-
uenimus q dei erāt. et inde cognouimus q erant dare
nobis ad ſeruiedū. Ita q cōformit opz pcedere circa
ſua et dicta dei ad cognoscēdū q dei ſūt. Vñ pilo opz
videre ipſa ſua. ſe. et iſte erit p⁹m⁹ gradus. Deinde p iſtuz
primū gradum aſcēdemus ad aliū ſcōm. ſ. cognosce-
re cui⁹ ſunt ſua et dicta. vtruz ſunt verba dei vel hois.
vel creature vel creatoris. Et tertio gradus erit cogno-
ſcere q nobis data ſunt ſicut creature. Sicut autē ip-
ſe creature nobis manifeſtauerūt deū. et portabāt in
ſe ipſis aliq⁹ ſignū p qd cognosceamus vtrū ſunt dei vel
hois creature vel creatoris. Ita p ipſamet verba pote-
rim⁹ cognoscere ſi dei ſunt. et ſi de⁹ dicit illa. Mirū ē
erit q ſi poterimus cognoscere ipſas creaturas cuius
erāt p ipſamet. ſi nō poterimus cognoscere de verbis.
vtrū iunt dei p ipſa ſua. ſi ad hoc iunabunt nos ipſe
creature et ſcia ipſarū. Vñ iā p ipſas creaturas cogno-
ſcimus deū eſſe. et ppietates et cōditiones dei. et modū
ſuū et qd cōuenit ei. Et etiā cognosceim⁹ ppietates et
cōditiones creature et modū ſuū et qd cōuenit ei. Ergo
nūc nō opz niſi inueſtigare vtruz talia verba ſint dei.
Et q tam ſcimus modū et formā. et cōditiones creatu-
re et creatoris. iō ipſamet ſua ſtatim ſe debent manife-
ſtare. vtrum ſint dei vel hominis. vtrum habeant mo-
dum creature vel creatoris.

¶ Hic probatur q deus dixit verba ſcripta in biblia.
et q biblia eſt liber dei. ¶ Titu. ccxj.

¶ Vñ autē in mūdo inuenimus plures li-
bros et plura dicta et ſcripta et verba. neceſ-
ſe ē q oia vera et dicta alicuius ſint. et ab ali-
quo ſint dicta. et omnis liber alicuius eſt.
Et quia omnis loquens vel dicens. vel eſt
creator vel eſt creatura. et ſi eſt creatura. oportet q ſit
rōnalis. Et iō omnis loquēs vel eſt creator de⁹. vel eſt
creatura rōnalis. vel eſt factor. vel eſt res facta. Et iō
ois liber. oē verbū et oē dictū. vel eſt creatoris. vel eſt

creature rōnalis. Et quoniam nos habemus vñz li-
brū in mūdo qui vocatur biblia. qui cōtinēt et duo teſta-
mēta. ſ. antiquū et nouū teſtamētū et affirmat et credi-
t q ille liber eſt dei et a deo. et q deus dicit oia verba q
ibi cōtinentur. ideo inquiramus ſi poterimus cogno-
ſcere ſi dicit⁹ liber et ſua et dicta q ibidē continent. ſint
dei vel hois. creature vel creatoris. ¶ Ad cognoscēdū
autē hoc. opz pōdere et cōſiderare ipſa verba q ibi cō-
tinent in ſe. et opz cōſiderare modū et formā et cōditio-
nes verborū et qualiter dicuntur. Et eſt opz cōſiderare mo-
dū et formā loquēdi ipſius dei creatoris q ei cōuenit.
et etiā opz cōſiderare modū et formā loquēdi creatu-
re q ei cōuenit. Deinde opz cōparare ipſa ſua ad deū
creatorē et ad ipſam creaturā. et videre ſi modus et for-
ma et cōditio ipſorū verborū puenit deo creatori vel crea-
ture. ¶ Cōſiderā dū eſt ergo primo q ipſe liber biblie
habet ſingularem modū q in ipſo nō ſūt pbationes. nec
rōnes nec argumentationes ad probādū illa q ibi dicū-
tur. ſ. ſimpliciter abſq pbatioe oia dicit et affirmat.
et dicit ita eſſe ſimplici. ſ. ſine pbatioe. et tñ illa que
ibi dicuntur et affirmantur eſſe vera. indigerent ma-
gis pbationibus et rationibus. vt crederentur et
affirmarentur ab hominibus. quia homines non poſ-
ſunt credere nec affirmare talia verba per ſe. quia. nō
ſunt per ſe manifeſta. nec per ſe cognita. Alii autē li-
bri aliter procedunt. quia probantur omnia que ibi di-
cuntur per rationes et argumentationes. et incipiūt
ab illis que per ſe ſunt manifeſta ad ſenſum. Liber au-
tem biblie a principio incipit. In principio creauit de-
us celum et terram. Etiam affirmat deum eſſe. affir-
mat deum creaffe celum et terram. affirmat mundum
habuiſſe principium et nihil probat. nec hec ſunt no-
ta per experientiam. immo contra experientiam. Vñ
delicet aliqui libri dicant deum eſſe. tamen hoc pro-
bant per multas argumentationes. Quia philoſoph⁹
Ariſtoteles fecit octo libros pbicorum ad proban-
dum ſolum hoc ſcilicet deum eſſe. et etiam fecit in me-
thaphiſica duodecim libros ad probandum deum eſ-
ſe. Sed liber biblie incipit in hoc q dicit deum eſſe. et
ibi facit ſuum principium ſine pbatione. Quod ſi-
gnificat hoc q oēs alii libri non laborāt niſi ad pbādū
et certificandū deū eſſe. et liber biblie incipit ibi ſine ali-
qua pbatioe et certificatione. Quid ſignificat iſte mo-
dus dicendi biblie ipſius? Et quid hoc ſignificat niſi
ille qui loquitur in biblia. et dicit illa verba. eſt tan-
te auctoritatis q ei d⁹ credi ſimplici ſ. ſine alia p-

Singula-
ris. mo-
d⁹ biblie

Reſpon-
ſio ad q-
ſtione.

batioe. absq̃ aliqua alia certificatioe. absq̃ aliquo te
stimonio. ⁊ q̃ sola sua auctoritas est tota certitudo. ⁊
pbatio ⁊ testimonia ip̃os verbor. ⁊ q̃ sua auctoritas.
sc̃ilicet loquens talia verba. excellit oēs rōnes. ⁊ sup̃at ar
gumētatioes. oēs pbatioes ⁊ oia testimonia. ⁊ p̃ sūis
q̃ p̃ualit sua auctoritas sola. ⁊ suū simplex verbum. p̃
q̃ oēs alij libri. ⁊ q̃ oēs rōnes omni alio libro. q̃ p̃o
bant deū esse. Et per oppositū q̃ alij libri p̃bant p̃
ratioes per argumentationes. significatur q̃ ille q̃ loq̃
tur nō est tante auctoritatis. q̃ ei debet credi per suū
simplex verbum. Duo ergo sunt modū dicēdi. ⁊ loquēdi.

Duplex
modus lo
quendi.

Duplex
mod9 cre
endi.

Tit. ccix.

Ergo bi-
bna est li-
ber dei.

Primo.

Secũdo.

Unus ē dicere siue docere. ⁊ loqui siue pbatōe. absqꝫ
argumentatione ⁊ ratione. Alius est dicere ⁊ loqꝫ p
batōe. cū argumentis ⁊ rationibꝫ. pꝫmꝫ modus est
auctoritatis. dignitatis. excellentie bonoris. maiestas
tis. pñatōis. potestatis ⁊ superioritatis. Et sicut sunt
duo modi dicēdi ⁊ loquēdi. ita sunt duo modi creden
di pꝫportionabiliter. Unꝫ est credere verbis simpliciter
⁊ dictis absqꝫ aliqua pbatōe ⁊ argumentatione sed
per solā auctoritatem dicētis ⁊ loquētis. Alius modꝫ
est credere per rōnes ⁊ pꝫbationes. Omne ergo qꝫ cre
dimus. vel credimꝫ per auctoritatē dicētis. vel rōnem
pbatē. Et qm̃ ita pbatū est ex pte bonoris. qꝫ modus
credēdi verbis dei est. s. credere verbis eiꝫ pꝫo ⁊ per
se absqꝫ pꝫbatione absqꝫ testimonio. sed solū qꝫ ipꝫ di
cit. 3ꝫe em̃ est modus credēdi qꝫ ei debet ꝫueniri. Et
etiā sequitꝫ qꝫ modus dicēdi ⁊ loquēdi dei inquitꝫ. qꝫ
est. dꝫ eē loqui simpliciter siue pbatōe. siue argumen
tatione. siue rōnibꝫ. itaqꝫ existēs dñs oīꝫ ⁊ impator ⁊
rex tanqꝫ habēs oē dñū. omē imperiū omē mādātꝫ.
omē pꝫceptū. ⁊ nihil habēs supra se. sꝫ oīa infra se. Et
go cū liber biblie incipiat loqui per talē modū ⁊ for
mā. ita pꝫcedit cōtinē in toto pꝫcessu suo. ⁊ talis mo
dus soli deo cōuenit. ⁊ taliter ei credi debꝫ. sequitꝫ qꝫ
modꝫ loquēdi ipꝫ biblie arguit ꝫbat. ⁊ ostendit lib
bie eē dei. ⁊ adeo. ⁊ qꝫdus dicit illa. ⁊ qꝫntū verba
creatoris ⁊ nō creature nisi creatura loqueretꝫ ex pte
dei. ⁊ hoc idē est. Siue em̃ deus loquatꝫ per se siue per
creaturā. semp loquitꝫ deꝫ. Et pꝫ pñs sequitꝫ qꝫ liberi bi
blie magis est credibilis ⁊ magis debentꝫ ei credere
qꝫ nihil ꝫbat. sed simpliciter loquitꝫ. qꝫ si ꝫbatet qꝫ in
hoc significatꝫ qꝫ deꝫ eēt locutꝫ. ⁊ dixit illa verba. Et qꝫ
nos debemꝫ credere qꝫqd deus dicit. eo qꝫ ipꝫ dicit.
ideo debemꝫ magis credere verbis ⁊ dictis biblie. qꝫ
nō ꝫbātꝫ qꝫ si ꝫbatēretꝫ. Et vltimus sequitur qꝫ dꝫ
minꝫ ꝫbat magis ꝫbat. ⁊ magis se reddit vtrꝫqꝫ. qꝫ

magis signi

fiat q̄ est a deo. ⁊ quidē locutus est. Et exinde sequi-
tur q̄ magis sūt credibilia verba ⁊ dicta biblie. ⁊ ma-
gis vera ⁊ solidior ⁊ firma. ⁊ ab om̄i dubitatione remo-
ta. q̄ alia s̄ba aliorū librorū de tāto de quāto auctoritas
dei loquētis. excedit ⁊ supat oēs rōnes. oēs argu-
mentatōes. ⁊ oēs p̄bationes oīm aliorū librorū q̄ sunt hu-
minā. imo nulla est cōparatio. Et ex istis apparet
summa cōcordia summa cōueniētia inter librorū naturē
sē creaturarū. ⁊ inter librorū biblie. q̄ liber creaturā
dicit q̄ debem⁹ credere deo primo ⁊ p̄ se simpliciter
absq̄ p̄batiōe. solū q̄ ip̄e dicit. ⁊ talis est modus loq̄n-
di dei sine p̄batione. ⁊ ip̄e liber biblie ita loquitur
et ita p̄cedit. Unde ip̄e creaturē q̄ a deo sunt summe
cōueniēt. sume cōcordant cū verbis dei ⁊ verbis bi-
blie. q̄ ip̄e creaturē in nullo fundatur. in nullo susten-
tantur nisi in solo deo immediate. ⁊ añ se nibil h̄bit
si deū. Ita ip̄a verba ⁊ dicta dei ⁊ ipsius biblie in nul-
lo fundant. in nullo sustentat nisi in sola dei auctori-
tate immediate q̄ nō fundant in aliqua p̄batione nec
argumētatiōe. Et sic in hoc significat q̄ sicut creaturę
sunt immediate a deo q̄ etiā verba biblie sunt immediatē
a deo. Et qm̄ certitudo ⁊ firmitas ⁊ soliditas verita-
tis ip̄is biblie sanctissime ouis ⁊ depēdet ex sola dei
auctoritate infallibiliter. ⁊ in ea solū fundat. eo q̄ ip̄e
dicit sequit̄ q̄ nullus p̄t credere ⁊ ad herere. verbis
sacre biblie. nisi p̄io cognoscat deū esse ⁊ cognoscat
ip̄e et veracē. ⁊ nō posse mēiri. q̄ nō habet noticiā
de deo. nō p̄t cognoscere vtrū biblia sit liber dei. Et
per p̄ns si nō cognoscit q̄ sit dei. nō credit ei. q̄ nō p̄o-
bat nec p̄cedit p̄ rōnes. Et p̄ns credif. q̄ liber creatu-
rarū oꝝ p̄io scrīi anteq̄ hō veniat ad librorū sacre scri-
pturę. q̄ liber creaturay docet cognoscere deū. ⁊ suas
p̄prietates sūū modū. Et iō liber creaturay est p̄o-
ra v̄ia. ianua introductoriū ⁊ lumē quoddā ad librorū sa-
cre scripture. i. q̄ sūt verba dei. ⁊ iō ille p̄supponit istū

¶ Sequit alia pbatio ad pbādū qd be⁹ dixi verba
scripta in biblia Titulus.ccxij.

Quia et alia pbat qd deus dicit verba q
sunt in biblia. Qz liber biblie pcedit p mo
du pcepti et phibitionis per modu pmiss
ionis et cōminationis. Un pceptu et pbi
bet. et pmittit pmissiones eternas et beneficia
eterna. et cōminat penas eternas et eterna mala. q
finē nō habent. Pceptu em et monet et exhortatur.
et dat pcepta oibz hominibz vt faciant bonum. et
sint boni promittendo vitā eterna et beneficia perpe

Tertio-

Cōueniē
entia librī
creaturarū
et librī bi
blie supia
in plogo.

Þ:18r6.

Joh.v.
Ma. rrv.

Ma. rrv.
Jsa. lxxi.
Joh.v.
Ma. rrv.

Seff. vi.

Probat
sufficiē
diuisione
q̄ vba bi
blie dixe
rit deus

ma. & phibet ne faciant mala. p̄minādo de penis eter
nis & malis perpetuis. Sed iste modus loquēdi & di
cendi. s. per modū p̄cepti. cū phibitōe. cū p̄missio
ne bonorū eternorū. & cōminatione penarū eternarū
nulli creature cōuenit. sed soli creatori cōuenit. q̄ so
lus habet p̄ceptū & mādātum dñiū & phibitionem
super oēs hoies. & q̄ solus pōt p̄mittere & dare bñficia
eterna. & p̄minari & dare penas eternas. & p̄uisiones
eternas ipsi hoibz. Que em̄ diceret creatura. ego in
dicabo oēs hoies i die iudicii. & dabo vnicuiq̄ iuxta
opa sua bonis bona & malis mala. Que enī esset illa
creatura q̄ ex seipsa & ex sua auctoritate cōminaret om
nibz hoibz. p̄teritis p̄sentibus & futuris de penis
eternis. & diceret se iudicare oēs hoies. & oia facta et
verba & cogitationes hoim. & oia simul discutere & in
dicare sicut scribitur in libro Jsaie. Que creatura di
ceret. ego resuscitabo oēs hoies simul. & dabo bonis vi
ta; eternā. & malis eternam penā. Que esset illa crea
tura q̄ p̄ciperet. & phiberet & daret p̄cepta & phibiti
ones oibz hoibz. & p̄missionibz & cōminationibz eter
nis. & q̄ p̄mitteret oibz bene opantibz vitā eternā.
et male opantibz p̄uisionē eternam. Que esset illa
creatura q̄ poterit dicere. delebo omnē hominē de fa
cie terre. & inducā aquā diluuij super terrā. sicut scri
bitur in libro Genes. Que etiā esset illa creatura q̄
p̄pria auctoritate puocaret. induceret & moneret oēs
hoies ad bonum & vt essent boni. & reuocaret a malo
quātū fieri potest. modo per p̄cepta. mō per exhorta
tiones & cōminationes terribiles modo per p̄missio
nes eternas. Et apparet q̄ cum verba sacre scripture
sunt talia vt dictū est & apparet p̄ p̄cessus suū. q̄ nulla
creatura ex seipsa & suamet auctoritate potuit dicere
talita verba. Aut em̄ ēst bona creatura aut mala. Non
pōt esse mala creatura. q̄ verba sacre scripture repu
gnāt male creature totaliter. qm̄ verba sacre scrip
ture puocant inducunt & monent quātū fieri pōt oēs
hoies cū exhortatione & p̄cepto. p̄missione & cōmina
tione ad v̄x bonū hois in quātū hō est. s. ad v̄x amo
rem intra se & verā vnitatē. societatē & fraternitatē
& pacē & cōcordiā sed mala creatura nō pōt ex seipsa
et ex natura sua amare hoies. nec ex bonū hois quātū
hō est. nec inducere nec puocare ipos hoies ad v̄x
bonū hois. imo totū p̄ oppositū. q̄ mala creatura est
cōtra verū bonū hois in quātū hō ē & illud destruit in
quātū pōt q̄ mala creatura est deuata. & est cōtra ve
ritatem & habet in se radicē olum malorū. i. amorē pua

am. & per Jhs habet cōditiones & p̄prietates sup̄ius
dictas de amore suūp̄is & p̄prie voluntatis. Quare cō
cludit q̄ nulla creatura mala ex seipsa et p̄pria idina
tione poterit dicere verba sacre scripture. Itē etiam
poterit bona creatura dicere verba sacre scripture ex
seipsa & p̄prio motu p̄mo. q̄ verba sacre scripture di
cūtur per modū mādātū & p̄cepti. p̄ modū cōminatio
nis & auctoritatis & dñationis. vt iā dictū est. s. nulla
creatura bona assumeret sibi talē auctoritatē ex seipsa
vt p̄ciperet & mādaret & cōminaret de penis eternis.
& p̄mitteret bona seu bñficia eterna. q̄ tūc non esset
bona creatura. imo p̄sumptuosa. que ex seipsa assu
meret sibi talē auctoritatē p̄cipiendi & cōminādi & sic lo
quēdi q̄ soli deo p̄tinent. imo esset pessima & sūme sup
ba & cōtra deū. Et hoc nō pōt esse. q̄ bona creatura
habet in se radicē olū bonorū. Quare cōcludit q̄ nū
lla creatura negā bona mala potuit p̄mo dicere
ex seipsa & p̄pria inclinatione & inuenire scripturā sa
crā. Ergo restat q̄ cōcluditur. q̄ cū ista verba sunt di
cta ab aliquo p̄rio & aliq̄s dixerit ea p̄mo & p̄pria au
toritate. q̄ vel deus dixit p̄mo & p̄pria auctoritate.
verba sacre scripture. vel aliqua creatura ex mādato
& voluntate & ordinatione dei. & nō ex seipsa. Et sic mo
dus & forma verborū sacre scripture ostendunt mani
festissime q̄ deus dixit verba bible. & q̄ biblia est li
ber dei. ¶ Quāuis aut oia q̄ p̄bantur p̄ libz creatu
rarū sint scripta in libro sacre scripture & ibi cōtinean
tur. & etiā illa q̄ ibi cōtinentur in libro bible sint in li
bro creaturarū. tñ aliter & aliter. Q̄ in sciētia libz crea
turarū sunt oia p̄ modū p̄bationis. q̄ ibi p̄bat per
ip̄as creaturas q̄ ita v̄z facere hō & p̄batur debitus et
obligatio hois erga suū creatorē. Sed in libro bible
omnia eadem illa cōtinentur p̄ aliū modū. s. p̄ modū
p̄cepti. & p̄ modū mādātū p̄ modū monitiōis & exhor
tationis p̄mittendo & cōminādo. Aliud aut est proba
re q̄ ita debet fieri & aliud est p̄cipere & mandare & mo
nere & exhortari cū p̄missionibus & penis q̄ fiat. Hoc
em̄ solū p̄tinetur auctoritati & dominio. p̄p̄iū autem
nō. s. p̄bare. q̄ q̄nlibet potest p̄bare q̄ fieri debet. sed
non mandare q̄ fiat. Vñ p̄ librum creaturarū p̄batum
est. q̄ hō debet amare p̄rio deū & super oia. ex toto cor
de et extota mēte. & ex totis viribus. & q̄ ad hoc obliga
tur. & q̄ omnis hō debet amare secundo om̄es homi
nē sicut seip̄m. Sed. sancta bibi ta dicit hoc idē. sed
aliter. q̄ per modū mādātū & p̄cepti. & nō p̄ modū p̄o
bationis. & p̄mitti faciētibz bec vitam eternam. Et

T. cccij.

Cōcludit
q̄ deus di
xit verba
bible.

Differen
tiā inter li
brū crea
turarū et
librum bi
blie.

Titu. cccij.

Deus. vi
Ma. rrv.

iste modus est altior et maior quia maior est precipere quam probare. Et in hoc ostenditur quod liber bible. qui loquitur per modum auctoritatis et precepti. est de tanto maior et altior et superior quam liber creaturarum. de quanto maior est precipere. et emendare seu imperare quam probare tantum. Item liber creaturarum seu nature probat quod deus est primo timendus supra omnia. et laudandus. honorandus et glorificandus. et quod homo debet timere deum. laudare et honorare et glorificare. et illi soli servire. credere. obedire. et in eo solo consistere. Et liber bible dicit hoc idem. scilicet aliter. quia non per modum probationis. sed per modum precepti et mandati et exhortationis. ultra proponit premiis et promittit retributionem eternam. nam faciendis hec. scilicet timendis deum. honorandis. glorificandis. et laudandis. Unde dicit. Time deum. honora deum. servies deo. honorifices et laudes deum etc. Et liber creaturarum dicit et probat. hoc de deo facere. et liber bible precepit. fac hoc. Et sic apparet summa concordia. summa consonantia. et summa convenientia inter librum sacre scripture et librum creaturarum. et quod liber creaturarum servit et famulatur libro sacre scripture quasi imperatori. mandati et precipienti. et apparet quod non differunt nisi in modo dicendi et loquendi. quia unus loquitur per modum probationis. et alter per modum precepti et auctoritatis.

¶ Alio probatio est. quod deus dixit verba sacre bible. et quod liber est a deo.

¶ Alius est alia probatio. quod deus dicit ea que sunt in libro bible scripta. Unde in libro bible sunt verba que sunt supra homines. et supra naturam humanam totaliter. ita quod impossibile est quod homines dixerunt talia verba de se primo. nec per se. nec inveniunt. Unde nullus potest dicere nec loqui per se et proprio scientia illa que non potest cogitare. quia omne quod dicitur primo cogitatur in corde. Si verba que scripta sunt in libro bible. non possunt primo cogitari ab homine. nec intelligi nec imaginari. non possunt primo cadere in imaginatione hominis. immo sunt supra omnem intellectum. supra omnem estimationem. et supra omnem opinionem et cogitationem omnium hominum. et sunt totaliter incogitabilia ab omni homine eo quod sunt altissima et profundissima et secretissima. Si ergo verba scripture sacre sunt ita alta et exalta et supra estimationem omnium hominum. sequitur quod si non potuit homo cogitare omnia illa primo nec invenire. quod etiam non potuit ex se ipso dicere nec loqui. Hoc autem patet discurrendo per virtutem testamenti. Quis enim homo potuit primo cogitare in corde suo. et affirmare et dicere quod tres persone essent

realiter distincte. ita quia non est alia. et essent una et eadem essentia et substantia numero. ita quia una et eadem res numero et essentia esset in tribus realiter distinctis personis. et tres persone essent unus deus simplex et indivisibilis. Hoc enim est supra omnem cogitationem et supra omne cor humanum. nec alius homo potest hoc primo cogitare nec dicere. Unde enim homo potuit cogitare. quia unus deus esset tantum. simplex et indivisibilis. scilicet quia unus deus esset tres persone realiter distincte et equales in omnibus. hoc non potuit primo cadere in corde hominis. Ergo sequitur quod ille qui dixit et primo locutus est hoc. quia non deus esset tres persone. quod erat supra homines et plus quam homo. ergo erat deus. Ergo deus primo dixit hoc. quia homo non potuit. Quis enim homo primo dixisset et cogitasset hoc de deo. cum adhuc virgines cogitare possent quia unus deus esset et tantum ista verba sunt scripta in libro bible in nouo testamento per totum. et per dicta et publicata per totum mundum. ¶ Item quis homo vel creatura posset primo ex se ipsa cogitare aut dicere vel affirmare de facto. scilicet quod deus factus est homo. et quia ita est de facto. et quod deus unitus est humanitati. et humanitas unita est deitati in una persona. ita quod humanitas et deitas sunt in una et eadem persona. ita quod deus est homo. et homo est deus. et quod hoc factum est in scilicet persona deitatis trinitatis. scilicet filii. et non in prima vel tertia persona deitatis. Quia ergo homo non potuit hoc primo cogitare. quia creatura potuit hoc primo de deo ex se ipsa. Sic posset forte cogitari vel dici quod deberet fieri homo. scilicet quod de facto deus sit factus homo. et quia et quomodo et in quo loco quod homo potuit de deo dicere vel de deo cogitare. Item si creatura bona nec mala potuit hoc primo dicere ex se ipsa. Mala autem non potuit hoc primo dicere ex se ipsa. quia hoc est ad verum bonum et exaltationem et summam dignitatem humane nature et maius bonum quod possit esse. Item etiam bona creatura potuit hoc dicere primo ex se ipsa. quia nulla creatura potuit hoc scire ex se ipsa. Ergo si bona creatura dicit a deo habuit quia aliter dicere non potuit. Ergo quod primo hoc dicit et revelavit deus fuit. et a deo primo revelatum fuit. Sed cum totum testamentum novum sit plenum istis verbis. quod deus factus est homo. et homo non primo dicit. ergo deus dicit. ¶ Item quod virgo concipiat in utero suo puerum sine viro. et quod pariat ipsum puerum existens virgo. et permanens virgo post partum. quis homo potuit hoc primo cogitare. aut dicere. aut affirmare. cum hoc sit contra usum humanum. et nullo modo possit cogitari aut cadere in cogitatione hominis. que mulier potuit hoc primo cogitare ex se ipsa. Ergo sequitur quod qui primo hoc

tum quod deus dixit verba bible Gen. 1. 3. 6. 7. 12. 22. 24. 26. 28. 31. 35. 38. 41. 44. 47. 50. 52. 54. 57. 60. 63. 66. 69. 72. 75. 78. 81. 84. 87. 90. 93. 96. 99. 102. 105. 108. 111. 114. 117. 120. 123. 126. 129. 132. 135. 138. 141. 144. 147. 150. 153. 156. 159. 162. 165. 168. 171. 174. 177. 180. 183. 186. 189. 192. 195. 198. 201. 204. 207. 210. 213. 216. 219. 222. 225. 228. 231. 234. 237. 240. 243. 246. 249. 252. 255. 258. 261. 264. 267. 270. 273. 276. 279. 282. 285. 288. 291. 294. 297. 300. 303. 306. 309. 312. 315. 318. 321. 324. 327. 330. 333. 336. 339. 342. 345. 348. 351. 354. 357. 360. 363. 366. 369. 372. 375. 378. 381. 384. 387. 390. 393. 396. 399. 402. 405. 408. 411. 414. 417. 420. 423. 426. 429. 432. 435. 438. 441. 444. 447. 450. 453. 456. 459. 462. 465. 468. 471. 474. 477. 480. 483. 486. 489. 492. 495. 498. 501. 504. 507. 510. 513. 516. 519. 522. 525. 528. 531. 534. 537. 540. 543. 546. 549. 552. 555. 558. 561. 564. 567. 570. 573. 576. 579. 582. 585. 588. 591. 594. 597. 600. 603. 606. 609. 612. 615. 618. 621. 624. 627. 630. 633. 636. 639. 642. 645. 648. 651. 654. 657. 660. 663. 666. 669. 672. 675. 678. 681. 684. 687. 690. 693. 696. 699. 702. 705. 708. 711. 714. 717. 720. 723. 726. 729. 732. 735. 738. 741. 744. 747. 750. 753. 756. 759. 762. 765. 768. 771. 774. 777. 780. 783. 786. 789. 792. 795. 798. 801. 804. 807. 810. 813. 816. 819. 822. 825. 828. 831. 834. 837. 840. 843. 846. 849. 852. 855. 858. 861. 864. 867. 870. 873. 876. 879. 882. 885. 888. 891. 894. 897. 900. 903. 906. 909. 912. 915. 918. 921. 924. 927. 930. 933. 936. 939. 942. 945. 948. 951. 954. 957. 960. 963. 966. 969. 972. 975. 978. 981. 984. 987. 990. 993. 996. 999. 1002. 1005. 1008. 1011. 1014. 1017. 1020. 1023. 1026. 1029. 1032. 1035. 1038. 1041. 1044. 1047. 1050. 1053. 1056. 1059. 1062. 1065. 1068. 1071. 1074. 1077. 1080. 1083. 1086. 1089. 1092. 1095. 1098. 1101. 1104. 1107. 1110. 1113. 1116. 1119. 1122. 1125. 1128. 1131. 1134. 1137. 1140. 1143. 1146. 1149. 1152. 1155. 1158. 1161. 1164. 1167. 1170. 1173. 1176. 1179. 1182. 1185. 1188. 1191. 1194. 1197. 1200. 1203. 1206. 1209. 1212. 1215. 1218. 1221. 1224. 1227. 1230. 1233. 1236. 1239. 1242. 1245. 1248. 1251. 1254. 1257. 1260. 1263. 1266. 1269. 1272. 1275. 1278. 1281. 1284. 1287. 1290. 1293. 1296. 1299. 1302. 1305. 1308. 1311. 1314. 1317. 1320. 1323. 1326. 1329. 1332. 1335. 1338. 1341. 1344. 1347. 1350. 1353. 1356. 1359. 1362. 1365. 1368. 1371. 1374. 1377. 1380. 1383. 1386. 1389. 1392. 1395. 1398. 1401. 1404. 1407. 1410. 1413. 1416. 1419. 1422. 1425. 1428. 1431. 1434. 1437. 1440. 1443. 1446. 1449. 1452. 1455. 1458. 1461. 1464. 1467. 1470. 1473. 1476. 1479. 1482. 1485. 1488. 1491. 1494. 1497. 1500. 1503. 1506. 1509. 1512. 1515. 1518. 1521. 1524. 1527. 1530. 1533. 1536. 1539. 1542. 1545. 1548. 1551. 1554. 1557. 1560. 1563. 1566. 1569. 1572. 1575. 1578. 1581. 1584. 1587. 1590. 1593. 1596. 1599. 1602. 1605. 1608. 1611. 1614. 1617. 1620. 1623. 1626. 1629. 1632. 1635. 1638. 1641. 1644. 1647. 1650. 1653. 1656. 1659. 1662. 1665. 1668. 1671. 1674. 1677. 1680. 1683. 1686. 1689. 1692. 1695. 1698. 1701. 1704. 1707. 1710. 1713. 1716. 1719. 1722. 1725. 1728. 1731. 1734. 1737. 1740. 1743. 1746. 1749. 1752. 1755. 1758. 1761. 1764. 1767. 1770. 1773. 1776. 1779. 1782. 1785. 1788. 1791. 1794. 1797. 1800. 1803. 1806. 1809. 1812. 1815. 1818. 1821. 1824. 1827. 1830. 1833. 1836. 1839. 1842. 1845. 1848. 1851. 1854. 1857. 1860. 1863. 1866. 1869. 1872. 1875. 1878. 1881. 1884. 1887. 1890. 1893. 1896. 1899. 1902. 1905. 1908. 1911. 1914. 1917. 1920. 1923. 1926. 1929. 1932. 1935. 1938. 1941. 1944. 1947. 1950. 1953. 1956. 1959. 1962. 1965. 1968. 1971. 1974. 1977. 1980. 1983. 1986. 1989. 1992. 1995. 1998. 2001. 2004. 2007. 2010. 2013. 2016. 2019. 2022. 2025. 2028. 2031. 2034. 2037. 2040. 2043. 2046. 2049. 2052. 2055. 2058. 2061. 2064. 2067. 2070. 2073. 2076. 2079. 2082. 2085. 2088. 2091. 2094. 2097. 2100. 2103. 2106. 2109. 2112. 2115. 2118. 2121. 2124. 2127. 2130. 2133. 2136. 2139. 2142. 2145. 2148. 2151. 2154. 2157. 2160. 2163. 2166. 2169. 2172. 2175. 2178. 2181. 2184. 2187. 2190. 2193. 2196. 2199. 2202. 2205. 2208. 2211. 2214. 2217. 2220. 2223. 2226. 2229. 2232. 2235. 2238. 2241. 2244. 2247. 2250. 2253. 2256. 2259. 2262. 2265. 2268. 2271. 2274. 2277. 2280. 2283. 2286. 2289. 2292. 2295. 2298. 2301. 2304. 2307. 2310. 2313. 2316. 2319. 2322. 2325. 2328. 2331. 2334. 2337. 2340. 2343. 2346. 2349. 2352. 2355. 2358. 2361. 2364. 2367. 2370. 2373. 2376. 2379. 2382. 2385. 2388. 2391. 2394. 2397. 2400. 2403. 2406. 2409. 2412. 2415. 2418. 2421. 2424. 2427. 2430. 2433. 2436. 2439. 2442. 2445. 2448. 2451. 2454. 2457. 2460. 2463. 2466. 2469. 2472. 2475. 2478. 2481. 2484. 2487. 2490. 2493. 2496. 2499. 2502. 2505. 2508. 2511. 2514. 2517. 2520. 2523. 2526. 2529. 2532. 2535. 2538. 2541. 2544. 2547. 2550. 2553. 2556. 2559. 2562. 2565. 2568. 2571. 2574. 2577. 2580. 2583. 2586. 2589. 2592. 2595. 2598. 2601. 2604. 2607. 2610. 2613. 2616. 2619. 2622. 2625. 2628. 2631. 2634. 2637. 2640. 2643. 2646. 2649. 2652. 2655. 2658. 2661. 2664. 2667. 2670. 2673. 2676. 2679. 2682. 2685. 2688. 2691. 2694. 2697. 2700. 2703. 2706. 2709. 2712. 2715. 2718. 2721. 2724. 2727. 2730. 2733. 2736. 2739. 2742. 2745. 2748. 2751. 2754. 2757. 2760. 2763. 2766. 2769. 2772. 2775. 2778. 2781. 2784. 2787. 2790. 2793. 2796. 2799. 2802. 2805. 2808. 2811. 2814. 2817. 2820. 2823. 2826. 2829. 2832. 2835. 2838. 2841. 2844. 2847. 2850. 2853. 2856. 2859. 2862. 2865. 2868. 2871. 2874. 2877. 2880. 2883. 2886. 2889. 2892. 2895. 2898. 2901. 2904. 2907. 2910. 2913. 2916. 2919. 2922. 2925. 2928. 2931. 2934. 2937. 2940. 2943. 2946. 2949. 2952. 2955. 2958. 2961. 2964. 2967. 2970. 2973. 2976. 2979. 2982. 2985. 2988. 2991. 2994. 2997. 3000. 3003. 3006. 3009. 3012. 3015. 3018. 3021. 3024. 3027. 3030. 3033. 3036. 3039. 3042. 3045. 3048. 3051. 3054. 3057. 3060. 3063. 3066. 3069. 3072. 3075. 3078. 3081. 3084. 3087. 3090. 3093. 3096. 3099. 3102. 3105. 3108. 3111. 3114. 3117. 3120. 3123. 3126. 3129. 3132. 3135. 3138. 3141. 3144. 3147. 3150. 3153. 3156. 3159. 3162. 3165. 3168. 3171. 3174. 3177. 3180. 3183. 3186. 3189. 3192. 3195. 3198. 3201. 3204. 3207. 3210. 3213. 3216. 3219. 3222. 3225. 3228. 3231. 3234. 3237. 3240. 3243. 3246. 3249. 3252. 3255. 3258. 3261. 3264. 3267. 3270. 3273. 3276. 3279. 3282. 3285. 3288. 3291. 3294. 3297. 3300. 3303. 3306. 3309. 3312. 3315. 3318. 3321. 3324. 3327. 3330. 3333. 3336. 3339. 3342. 3345. 3348. 3351. 3354. 3357. 3360. 3363. 3366. 3369. 3372. 3375. 3378. 3381. 3384. 3387. 3390. 3393. 3396. 3399. 3402. 3405. 3408. 3411. 3414. 3417. 3420. 3423. 3426. 3429. 3432. 3435. 3438. 3441. 3444. 3447. 3450. 3453. 3456. 3459. 3462. 3465. 3468. 3471. 3474. 3477. 3480. 3483. 3486. 3489. 3492. 3495. 3498. 3501. 3504. 3507. 3510. 3513. 3516. 3519. 3522. 3525. 3528. 3531. 3534. 3537. 3540. 3543. 3546. 3549. 3552. 3555. 3558. 3561. 3564. 3567. 3570. 3573. 3576. 3579. 3582. 3585. 3588. 3591. 3594. 3597. 3600. 3603. 3606. 3609. 3612. 3615. 3618. 3621. 3624. 3627. 3630. 3633. 3636. 3639. 3642. 3645. 3648. 3651. 3654. 3657. 3660. 3663. 3666. 3669. 3672. 3675. 3678. 3681. 3684. 3687. 3690. 3693. 3696. 3699. 3702. 3705. 3708. 3711. 3714. 3717. 3720. 3723. 3726. 3729. 3732. 3735. 3738. 3741. 3744. 3747. 3750. 3753. 3756. 3759. 3762. 3765. 3768. 3771. 3774. 3777. 3780. 3783. 3786. 3789. 3792. 3795. 3798. 3801. 3804. 3807. 3810. 3813. 3816. 3819. 3822. 3825. 3828. 3831. 3834. 3837. 3840. 3843. 3846. 3849. 3852. 3855. 3858. 3861. 3864. 3867. 3870. 3873. 3876. 3879. 3882. 3885. 3888. 3891. 3894. 3897. 3900. 3903. 3906. 3909. 3912. 3915. 3918. 3921. 3924. 3927. 3930. 3933. 3936. 3939. 3942. 3945. 3948. 3951. 3954. 3957. 3960. 3963. 3966. 3969. 3972. 3975. 3978. 3981. 3984. 3987. 3990. 3993. 3996. 3999. 4002. 4005. 4008. 4011. 4014. 4017. 4020. 4023. 4026. 4029. 4032. 4035. 4038. 4041. 4044. 4047. 4050. 4053. 4056. 4059. 4062. 4065. 4068. 4071. 4074. 4077. 4080. 4083. 4086. 4089. 4092. 4095. 4098. 4101. 4104. 4107. 4110. 4113. 4116. 4119. 4122. 4125. 4128. 4131. 4134. 4137. 4140. 4143. 4146. 4149. 4152. 4155. 4158. 4161. 4164. 4167. 4170. 4173. 4176. 4179. 4182. 4185. 4188. 4191. 4194. 4197. 4200. 4203. 4206. 4209. 4212. 4215. 4218. 4221. 4224. 4227. 4230. 4233. 4236. 4239. 4242. 4245. 4248. 4251. 4254. 4257. 4260. 4263. 4266. 4269. 4272. 4275. 4278. 4281. 4284. 4287. 4290. 4293. 4296. 4299. 4302. 4305. 4308. 4311. 4314. 4317. 4320. 4323. 4326. 4329. 4332. 4335. 4338. 4341. 4344. 4347. 4350. 4353. 4356. 4359. 4362. 4365. 4368. 4371. 4374. 4377. 4380. 4383. 4386. 4389. 4392. 4395. 4398. 4401. 4404. 4407. 4410. 4413. 4416. 4419. 4422. 4425. 4428. 4431. 4434. 4437. 4440. 4443. 4446. 4449. 4452. 4455. 4458. 4461. 4464. 4467. 4470. 4473. 4476. 4479. 4482. 4485. 4488. 4491. 4494. 4497. 4500. 4503. 4506. 4509. 4512. 4515. 4518. 4521. 4524. 4527. 4530. 4533. 4536. 4539. 4542. 4545. 4548. 4551. 4554. 4557. 4560. 4563. 4566. 4569. 4572. 4575. 4578. 4581. 4584. 4587. 4590. 4593. 4596. 4599. 4602. 4605. 4608. 4611. 4614. 4617. 4620. 4623. 4626. 4629. 4632. 4635. 4638. 4641. 4644. 4647. 4650. 4653. 4656. 4659. 4662. 4665. 4668. 4671. 4674. 4677. 4680. 4683. 4686. 4689. 4692. 4695. 4698. 4701. 4704. 4707. 4710. 4713. 4716. 4719. 4722. 4725. 4728. 4731. 4734. 4737. 4740. 4743. 4746. 4749. 4752. 4755. 4758. 4761. 4764. 4767. 4770. 4773. 4776. 4779. 4782. 4785. 4788. 4791. 4794. 4797. 4800. 4803. 4806. 4809. 4812. 4815. 4818. 4821. 4824. 4827. 4830. 4833. 4836. 4839. 4842. 4845. 4848. 4851. 4854. 4857. 4860. 4863. 4866. 4869. 4872. 4875. 4878. 4881. 4884. 4887. 4890. 4893. 4896. 4899. 4902. 4905. 4908. 4911. 4914. 4917. 4920. 4923. 4926. 4929. 4932. 4935. 4938. 4941. 4944. 4947. 4950. 4953. 4956. 4959. 4962. 4965. 4968. 4971. 4974. 4977. 4980. 4983. 4986. 4989. 4992. 4995. 4998. 5001. 5004. 5007. 5010. 5013. 5016. 5019. 5022. 5025. 5028. 5031. 5034. 5037. 5040. 5043. 5046. 5049. 5052. 5055. 5058. 5061. 5064. 5067. 5070. 5073. 5076. 5079. 5082. 5085. 5088. 5091. 5094. 5097. 5100. 5103. 5106. 5109. 5112. 5115. 5118. 5121. 5124. 5127. 5130. 5133. 5136. 5139. 5142. 5145. 5148. 5151. 5154. 5157. 5160. 5163. 5166. 5169. 5172. 5175. 5178. 5181. 5184. 5187. 5190. 5193. 5196. 5199. 5202. 5205. 5208. 5211. 5214. 5217. 5220. 5223. 5226. 5229. 5232. 5235. 5238. 5241. 5244. 5247. 5250. 5253. 5256. 5259. 5262. 5265. 5268. 5271. 5274. 5277. 5280. 5283. 5286. 5289. 5292. 5295. 5298. 5301. 5304. 5307. 5310. 5313. 5316. 5319. 5322. 5325. 5328. 5331. 5334. 5337. 5340. 5343. 5346. 5349. 5352. 5355. 5358. 5361. 5364. 5367. 5370. 5373. 5376. 5379. 5382. 5385. 5388. 5391. 5394. 5397. 5400. 5

digit vel reuelauit. f. q. virgo deberet concipere & parere. vel deus fuit. vel ex parte dei dixit. Sed hoc scriptum est in libro biblie. f. in nouo testamento. f. q. virgo concepit & peperit. & post partum virgo permanfit. & q. ita factum est. Ergo sequitur q. sibi est. q. aliqua dicit hoc de seipsa. f. q. ipsa concepit filium sine viro. & peperit permanens virgo. sequitur q. ita factum est. & q. verum est. q. ipsa mulier que hoc dicit non potuit hoc primo cogitare ex seipsa. q. hoc est extra omnem estimationem. & contra omnem experientiam confutatur. Ergo si dicit & ex seipsa cogitare non potuit. sequitur dicere non potuit nisi quia sensit per experientiam. et vidit in seipsa q. ita factum est. ergo prius factum est in seipsa q. dicit quia aliter dicere non potuit. Si autem ideo dicit quia sibi reuelatum est. q. ita deberet fieri. quia solus deus potuit hoc reuelare. vel aliquis ex parte eius. sequitur etiam q. ita est. quia a deo dictum est. Si ergo dictum est hoc q. virgo concepit & peperit. sequitur q. ita factum est. Et si ita factum est. a deo dictum est. vel ergo deus dicit & reuelauit q. ita fieret. vel si deus non dicit vel reuelauit & aliqua mulier dicit. sequitur q. ideo dicit. q. in ea deus hoc fecit priusquam ipsa dixerit. Sic ergo vel hoc est a deo dictum & factum prius dictum. postea factum. vel est a deo primo factus. et postea a muliere dictum. & sic semper necessarium est a deo. Et sic q. hoc dici non potuit a muliere. nisi prius deus hoc fecerit. nec deus hoc dixerit nisi q. ita faceret. sequitur q. ita factum est. Preterea que creatura. quis homo potuit cogitare in corde suo & dicere. q. substantia patris inuisibilis sub colore carnis & sub accidentibus. purtatur & mutet substantialiter in corpus humanum viuus & viuus conuertatur in sanguinem humanum viuus. Nulla enim creatura potuit hoc primo cogitare nec dicere. & si dictum est & scriptum in nouo testamento. Ergo sequitur q. deus dicit hoc. & supra homines est hoc primo cogitare vel dicere. Preterea quis homo potuit primo cogitare vel dicere ex seipso. q. deus creauit mundum. dicendo spiritus. & qui creauit modum & formam & ordinem. sicut scribitur in antiquo testamento in primo libro. ubi scribit spiritus & modus & forma creationis. & ordo omnium creaturarum. Hoc enim nullo modo potest scribi ab homine. nisi aliquis ei dixerit. sed q. mundus tali tempore inceperit. Quamvis autem potest probari q. mundus sit creatus & quare. & propter quem finem sit creatus. sed tamen qui fuerit creatus. & quot anni fuerint q. mundus est creatus. ponendo certum numerum. nullo modo potest hoc scire homo ex se neque probare. Oportet enim quod ille qui creauit mundum hoc dixerit. Neque enim prius

homo hoc dicere potuit. neque aliquis alius post eum. Potuit enim primus homo scire de seipso quando creatus fuit. sed quasi alia creata sunt que preceperunt ipsum. hoc scire non potuit. Unde scribitur q. primus homo inter omnes creaturas ultimus fuit. & q. sexta die formatus fuit. Quo modo enim scire potuit q. illa dies qua ille formatus fuit erat sexta et q. non precessissent nisi quinquaginta dies. nisi q. deus dixerit ei. Quia ergo in libro biblie scribitur primus dierum quo mundus incepit & certum initium temporis. & hoc nullo modo potest fieri ab homine. hoc significat q. ille qui dicit hoc est supra omnes homines & reuelauit. Quia enim nullus homo ex seipso potuit hoc dicere nec scribere. ideo ostenditur q. nullus talis istum librum fecerit. Quia enim homo q. facit librum & scribit ex seipso aliquid vult q. ei credatur. & q. illi q. legent librum credant verbis scriptis. Et ideo oportet q. illud q. homo scribit in libro suo sit tale. vel q. sit per se manifestum. vel q. possit per experientiam manifestari. vel q. aliquo modo possit induci ut credatur. vel per rationem. vel per sensum. vel per finem. vel per quemcunque alium modum. Quis enim homo potest affirmare in libro suo ex seipso illud q. est omnino incertum. nec aliquo modo sciri potest ab homine. neque fieri potest credibile per aliquam probationem. nec per aliquod motum. sed est extra omnem estimationem. & extra omnem opinionem. Quis ita fatuus est. ita sine sensu qui ex seipso talia faceret et scriberet librum de hoc? Sed certum est & clarum q. ipsa hora & dies inceptions mundi. nullo modo potest ab aliquo homine sciri. neque possunt esse rationes. neque persuasiones. neque probationes. neque inductiones. neque signa. neque experientie neque estimationes quibus possit credi q. tali die incepit mundus & non ante. immo hoc est occultum homini cuiuscunque & ignotissimum. Ergo sequitur q. nullus homo fuit ita fatuus. ita stultus. ita sine sensu. sine experientia. q. ex seipso scriperit talia et affirmauerit in libro suo. sed tamen in primo libro biblie in antiquo testamento certitudinaliter scribitur et affirmatur tempus et dies inceptions mundi. Ergo sequitur q. homo ex seipso non scripsit nec affirmavit. Quare oportet q. ille qui mundum creauit. hoc reuelauerit & scribi fecerit & dixerit. Et sic concluditur q. deus dixit verba biblie. vel homo ex parte dei. et per consequens q. liber sacre scripture est liber dei. & est a deo. Et exinde concluditur q. quanto verba dicta que sunt in sacra biblia sunt magis alta & supra omnes rationem & sensum. & quanto magis excedunt naturam humanam. q. magis debent credi. & dum videntur magis difficilia ad credendum. magis debent credi. q. tunc signum

Genes. 1.

Genes. 1.

Epilogus
do conciu-
dit propositum.

est q sunt a deo dicta et non ab hominibus. et hō d3 cre-
dere q quid deus dicit. Et exinde sequit q qz articuli
fidei xpiane sunt altissimi et supra oēm hoies: qz hoc
et pp hoc sūt magis credibiles: et magis cerni et firmi.
Et sic pbatū ē q in mūdo est vn3 liber q ē liber dei et
a deo: qui nō iaf biblia pñes duo testamēta. Et q de
dicit sba in dicto libro scripta: vel aliquis ex pte sua.
Cōcludunt ex iam pbatīs a ique ppietates cir-
ca libru dei: et qualiter se debet habere circa illū libru
ipse homo.

Titulus.cccxiij.

Quoniam aut iam pbatū est q deus h3 libru
et q vnus liber dei est in mūdo: in quo pti-
nent sba que de3 dicit et quis est iste liber.
nūc restat ostēdere et cōcludere aliquas p-
pietates et cōditiones illius libri. et qual-
h3 se d3 habere erga libru dei. Tñ ex isto fundamēto
sc3 q: ille liber est dei: et q deus dicit sba illius libri.
multa pñt sequi et pcludi de illo libro et s3bis eius. Tñ
post q ille liber est dei: et sba illius sunt sba dei: sequi-
tur q: hō d3 credere totū libru: et oia sba scripta in li-
bro. ita q totus liber est credēdus firmissime et ex toto
cordo absq aliquo dubio. et hoc illo mō qui conuenit li-
bro et deo videlicet simpliciter sine aliqua pbatide et
argumētatiōe. s3 solū q: dei est et de3 dicit: et hoc ē totū
fundamētū credēdi ipsi libro. Et id tota ipsa biblia:
oia sba eius reducunt ad vnū fundamētū. ad vnā rō-
nem. s3 q: dei est et deus dicit. et sub isto fundamēto et
sub ista rōne sunt credēda et accipiēda oia sba sacra
biblie: et nō sub alia. Si aut per istā portā et per istud
pncipiū et generale fundamētū nō intrat quis in ipas
bibliā. sed vult intrare per aliā portā. s3 per rōnes et ar-
gumētatiōes: tūc intrare nō poterit: quia iste est solus
modus cōueniēs tā libro dei q ipsi deo. Qui em aliter
nō vult credere ipsi deo et libro suo nisi per rōnes et p-
batides et argumētatiōes: tūc facit maximā iniuriā
deo: et libro suo et s3bis eius. q: vult ire et intrare in libru
dei s3 naturā et modū libri et dei. Et ideo necesse est q
talīs repellat a lib: o dei et liber sibi claudat et secreta
libri nō videat: eo q iniuriat libru et deū cuius est et
reputat ipm posse mentiri. Et hoc est pñū qd cōclu-
ditur de libro dei. **U**terius cōcludit de libro q: dei
est et deus dicit: q nihil potest esse falsum in eo: et ni-
hil pōt esse inutile: nihil superfluum: nihil diminutū. Et
ideo nihil est ibi cōtēnendū: nihil respuendū: nihil
iniquū. **U**terius pcludit de necessitate: eo q de3 dicit
verba in dicto libro cōtēta: et oia verba implebunt

et nihil remanebit incōpletum. quoniam deus nihil po-
test facere ptra suū honorē. Unde si nō cōplerent ver-
ba dei ipsemet mēdar esset. **I**deo ppter suū honorē
necesse est q oia verba impleant post q verba dei sūt
et ipse dicit. Si em quilibet hō quātūcūqz modis nō
vult q verbū suū mēdar sit: sed impleat. quāto maior
est oīs: tāto magis vult sba sua implere. quāto maior
est. immo vnus rex citius exponeret totū suū regnū
q verbū suū nō impleret. Quāto magis ergo deus ad
implebit sba suū et illa que dicit cū sit oīpotens. **U**ter-
ius cōcludit q post q deus h3 libru: et sba dei sunt in
mundo: et deus locutus est. q hō d3 obligat et tenet d3
gere et amare deū et sba dei: que pferūt de ore suo:
Tñ q: hō d3 amare deū pmo et sup oia vt probatū est.
sequit q: et etiā amare verba sua. Et q: nihil magis p-
pū deo q s3bū suū q s3bū suū repñat: et nō retroces-
sit: et nō magis pñet deo q s3bū suū: q: exire de ore suo. et per
oīs nihil maius: nihil excellentius: nihil nobilius: ni-
hil preciosius: nihil melius: nihil potētius: nihil ama-
bilius q verbū dei. Et per oīs sequit q verbū dei est
sup oēs creaturas. et excellit omēs creaturas. et magis
pñitū est deo: et magis pñet deo q oēs creature.
Tñ sequit q: sicut hō tenet amare deum: ita d3 amare
verbū suū repñans eū. Et sicut deo tenet dare oīs
honorē ita tenetur dare verbo dei omnem honorē
et omnem gloriā et omnem laudē. et d3 se exponere ad
mortē pro verbo dei. Et sicut d3 amare deū plus q
oēs creaturas et q seipm. ita d3 amare s3bū dei plus q
oēs creaturas et q seipm. Et per oīs hō d3 cauere sup
oia ne pñat: ne iniuriat: ne offendat verbū dei. Et p
oīs sequit q post q hō h3 in seipso locū in quo pñt re-
cipi sba dei. s3 ipm cor. d3 recipere in corde s3bū dei. et p-
parare cor suū ad recipiendū sba sua. Et nulla alia
verba d3 pmo in corde suo recipere sed d3 implere totū
cor suū de s3bis dei. Et ideo hō si recipiat pmo in cor-
de suo alia verba q sba dei: tūc facit maximā iniuriā
deo et s3bis ei: q: expellit sba dei de sua domo: de suo
loco ppropius eis debito. et ponit ibi alia verba. Et quia
etiā verbū dei representat deū: et exire de ore dei. et mit-
titur a deo. sequitur q: qui recipit verbum dei in corde
suo. recipit deū. et qui habet verbum dei in corde suo:
habet deum in corde suo. et qui portat verbū dei in cor-
de suo: portat deum. Et ideo nihil maius. nihil melius.
nihil nobilius. nihil preciosius. nihil amabilius potest
homo habere in corde suo q verba dei. Et quia verbū
dei intrat cor hominis. et nulla alia res potest intrare

Quoniam
pbatas.

Ti. cxij.
Nihil p-
ciosius ver-
bo dei.

Verbo di
debet ho-
nor.

Ti. cxiiij.

Qui s3bū
dei recipi-
t deus
recipit.

Ti. cxv.

Ti. cxj.

Prima p-
pietas bi-
blie.

Secūda
ppetas.

Tertia p-
pietas.

Verbum
dei viuifi-
cat.

Verbum
dei cale-
facit cor.

ipsum cor nisi ipsum verbum. et ipsum verbum principa-
ter in corde habitat. ideo nulla res est magis propin-
qua cordi quam ipsum verbum habens ingressum ad cor.
Et quia verbum dei est viuificans sicut deus viuificans est
exitus de ore eius. ideo necesse est quod viuificet ipsum cor
et facit ipsum locundum et letum. Et quia est calidum. quia
est ardens igne amoris. ideo calefacit cor: et facit arde-
re et inflamari in amore. Et qui est verum et certum. ideo
firmat ipsum cor in veritate: et solidat: et illuminat et
clarificat. Et qui est virtuosissimum et potentissimum et su-
me actiuum et operatiuum. ideo operatur in corde subito et
mutat ad se: et protegit et defendit. Et quia verbum dei
est altissimum. ideo eleuat ipsum cor et trahit ad altissi-
ma. Et sic parent alique proprietates verbi dei. et libri sui
quo sunt verba dei. et etiam qualiter se debet homo habere
ad librum dei et verbum dei: quoniam debet primo de li-
bro studere: audire et habere: et legere.

Comparatio verbi dei ad creaturas. Li. cccv.

Uo autem sunt nobis manifesta que habemus
et tenemus de deo in hoc mundo: scilicet
creaturae sue et verba sua. Sed ista duo
non sunt equalia: quia verbum dei est supra hominem
et supra omnes creaturas. et omnis creatura
exiit de nihilo: sed verbum dei exiit de ore
dei. Et ideo verbum dei quia est maius omnium creaturarum.
habet potestatem et dominium supra omnem creaturam. et ideo
creatura subiecta est totaliter et penitus verbo dei. et
ideo impossibile est quod aliqua creatura possit resistere
verbo dei. et ideo verbum dei mutat creaturam: et ipsa
creatura non potest mutare verbum dei: quia est immu-
tabile inuariabile sicut deus a quo est. Et quia verbum
dei est efficacissimum: virtuosissimum: summe operati-
uum et actiuum. ideo subito quando mittit et venit supra
creaturam: mutat eam sine aliqua resistantia. et omnis
creatura obedit verbo dei. Item omnis creatura summe
distat a verbo dei: quia per verbum dei omnis creatura facta
est. et de nihilo venit in esse per virtutem verbi dei: qui
habet omnem virtutem et potestatem dei a quo est. Unde
deus per verbum dei creando creauit omnes creaturas. et ideo
omnis creatura subiecta est totaliter verbo dei: quia ipse
esse habet et etiam potestatem sustinere in esse. Unde quia
deus dixit creature facite sunt. et si non dixisset nulla crea-
tura facta fuisset. et sic omnis creatura ideo est: quia deus di-
xit. Unde primum quod exiit a deo est verbum suum et per ipsum
omnia alia creantur: et recipiunt esse de nihilo. Et sic ap-
paret maxima inequalitas inter verbum dei et ipsas creaturas.

Oia sunt
subiecta
vbo dei.

Verbum
dei mu-
tat crea-
turam.

ras. et quod necesse est eadem creaturam subiectam verbo dei.
Et deus dedit homini creaturas et verba sua. sed plus dedit quam
dedit verba sua quam quod dedit creaturas suas. de quanto plus
valeret verba dei quam omnes creature. Et sic de duobus modis
consolatur hominem. scilicet per creaturas et per verba sua. et plus
per verba quam per creaturas: quia creature sunt de nihilo: sed
verba dei exeunt de ore dei. Et ideo sibi sponsa plus
consolat de verbis sponsum quam de arra sibi missa et de mu-
neribus. et subditus magis appropinquat regi quam mu-
nera et magis consolatur filius bonus plus consolatur de
verbis patris quam de muneribus. ita homo plus debet appre-
ciare verba dei quam creaturas que sunt munera dei dadas
sicut arra. et plus debet gaudere de verbis dei quam de
creaturis sibi datis ad seruendum. Si ergo homo tantum
consolat in creaturis dei. magis debet consolari et letari
in verbis dei. Et sic recipit creaturas dei cum tanta dis-
ligentia. magis debet recipere verba dei et cum maiori
reuerentia. Et si appropinquat creaturas dei multo magis
debet appreciare verba dei. Valde enim contra ratio-
nem est quod homo quotidie utatur creaturis dei. et quod contemnat
verba dei. et nolit audire verba dei. Verba enim dei pce-
dunt et exeunt de corde dei: et ideo portant cor dei et in-
tentionem et voluntatem dei et intrant in cor hominis. Sed crea-
ture exeunt de nihilo. et ideo verba dei sunt propinquissima
deo. sed creature sunt quasi alienae a deo: quia de nihilo.
Quare sine comparatione plus valet verbum dei quam omnes
creature. et deus plus appreciat verbum suum quam omnes crea-
turas. Qui ergo non vult recipere nec audire verba dei:
non est dignus quod utatur creaturis dei. Postquam ergo deus
lo. utus est homini et dignatus est loqui hominibus. deus
seruo. rex subdito. creator creature. artifex operi manu
suarum. dominus infinite maiestas rei de nihilo facte. et ver-
ba sua scripta sunt. magnam iniuriam facit homo deo et mul-
tum contemnit eum si non vult audire: nec verba sua recipere. et
contemptus illis audit: legit: et studet et recipit verba hominis.
Magis debet homo audire et legere verba dei quam verba ho-
minis. magis debet audire verba creatoris quam verba crea-
ture. et magis debet audire illum qui creauit omnia quam illum qui est
creatus inter omnia de nihilo. Magis debet audire verba il-
lius qui non potest metui: sed est veritas: quam illius qui potest
mentiri et decipere et decipitur. et magis debet audire verba il-
lius qui viuunt in eternum: quam hominis mortalis: et qui
iam mortuus est et non viuunt. et magis debet audire ver-
ba illius a quo creatus est: et qui dedit ei suam imaginem:
et a quo recepit quicquid habet: quam verba illius a quo
nihil accepit. magis debet audire verba filius qui con-

Deus co-
solat nos
per verba
sua.

Verba dei
portant
cor dei et
eius intelli-
gentionem.

Qui non
vult audi-
re verbum dei
mox in-
iuriatur
deo.

imue servat eū in esse et indefinenter largitur et dat ei sua beneficia. sine quibus nō pōt esse. q̄ illi a quo nullum bñficiū recipit nec pōt recipere. nec pōt aliqd sibi dare. Ad agē dī audire s̄ba illi q̄ p̄mittit sibi vitā eternā. q̄ illi q̄ nihil p̄mittit nec aliqd pōt dare. Ad tō magis dī audire hō q̄ est opus. s̄ba illi q̄ fecit eū in sui factoris. q̄ illius q̄ fact⁹ est tō magis s̄ba p̄fit q̄ serm̄ regis q̄ subdit. tō p̄pōrtis q̄ nihil pōtētis tō illius q̄ de se est infinitū tō oē bonū q̄ illius q̄ h̄z in se radicē oīm malorū tō illi q̄ h̄z oīm hoīem iudicare. q̄ illius q̄ iudicandus est tō multo magis dī delectari in studēdo tō legēdo verba tō libū dei q̄ creauit illū q̄ illi q̄ creatus est. Si ergo hō facit oppositū istorū. maximā iniuriā tō cōtumeliā facit deo creatori suo tō s̄bis eius.

Qualr creature tō s̄ba dei pueniūt hoī. Tit. cccvj. Tōmā aut hō h̄z corpus tō alā. tō vñū nō est aliud. q̄ aīa est intellectualis et spūālis. tō corpus terrestre tō elemētale. tō vñū h̄z suā vitā. q̄ alr viuit corpus q̄ aīa. Quāvis em corp⁹ viuit mediāte aīa. tō ex p̄p̄na aīe. atq̄ corpus indiget cibo tō potu tō nutrimentō tō cōseruatione. Sicut aut corpus indiget cibo tō nutrimentō vt viuat tō nutriat tō cōseruet tō augmentet aliter p̄iret tō moreret. ita s̄lī aīa indiget cibo tō potu tō nutrimentō tō alimēto. vt augmentet nutriat tō cōseruetur in vita sua. qui est amor bonus gau dium tō spes tō confortatio fm deū. Et qm̄ nutrimentū tō cib⁹ tō alimentum debet habere cōueniētiā seu cōuenire eūz re que alit tō nutrit. tō dī intrare in rē nutriēdā. et vñiri cū ea. aliter nō nutrit. tō id q̄ corp⁹ est terrestre tō elemētale. id nutrit viuit tō crescit de cibis tō alimētis terrestrib⁹ tō elemētalib⁹. tāq̄ sibi sibi h̄z q̄ intrāt corp⁹ hoīs realiter tō per suā presentia; ex quibus sibi bonus humor tō sanguis. ita cōformiter q̄ aīa est spiritalis tō intellectualis. tō nullo modo terrestrib⁹ nec elemētalib⁹. id nutrit tō viuit de cibis tō nutrimentis et alimētis spiritalibus et intellectualibus. et non corporalibus nec terrestrib⁹. tāq̄ de sibi sibi h̄z q̄ solū p̄nt intrare aīas p̄ suā p̄ntiam. Et q̄ aīa ē ad ymaginē dei facta tō nullū est medium inter alā tō deū. ideo debet nutriri tō alimentari de cibis tō alimentis tō nutrimentis diuinis q̄ immediate p̄cedūt a deo. Et q̄ verb⁹ dei exiit de corde dei tō p̄cedit de ore eius tō pōt intrare in cor aīe tō eā penetrare. ideo aīa debet nutriri et viuire. crescere tō sustentari in verbis dei que p̄cedunt de ore eius. tō solum verbum dei est propriū alimentum propriū

Q̄ s̄bus
dei est ci
bus aīe.

Verbum
dei coīro

cibus tō p̄p̄iū nutrimentū ipsius anime tō cordis. Sicut ergo cib⁹ terrestris tō alimentū corp⁹e intrant in corpus aīa prius viuit. tō ipm̄ augmētant. nutriūt cor roborat⁹ tō p̄seruant. ita verorū. dei q̄ intrat cor et aīas iam prius viuat et viuentem. augmentat ip̄s m̄nuir tō cor roborat cōseruat tō sufficit in amore dei tō spe bona tō gaudio tō cōsolatiōe. tō in oībus q̄ p̄rinent ad vitā aīe tō cordis. Ecce q̄ qualiter cōueniūt hoī et p̄p̄tioni creaturē tō s̄ba dei. q̄ creature corpales respiciūt corpus tō vitā corpālē. et s̄ba dei respiciūt aīam tō vitā spūālē. vt sicut corpus q̄ est p̄pter alā viuit de creaturis corpālib⁹ de nihilo factis. ita aīa ē est p̄pter deū. tō est ad ymaginē dei viuit de s̄bo q̄ immediate p̄cedit de ore dei q̄ est spūāle tō intellectuāle. et diuinū. Ecce quāta p̄p̄nq̄tas hoīs ad deū. q̄nta assimilatio. quāta vnitas. q̄nta dei bonitas. q̄ verbum q̄ est immediate de corde dei intrat cor hoīs. s̄bū q̄ p̄cedit de ore dei intrat i aīas hoīs. Et nihil p̄p̄nq̄s deo q̄ verbū eius id totaliter trahit cor hoīs tō alā ad deū vñi erit. et facit cor hoīs vñū cū corde dei. Ecce q̄ cōueniēssime dedit de⁹ hoī duo. s. creaturas s̄ba sua. creaturas ad augmētādū. nutriendū tō cōseruandū; corpus in vita sua. tō s̄ba ad augmētādū. nutriendū et cōseruādū aīam in vita sua p̄p̄ia. Et id s̄ba dei sunt verba vite tō nō corpis s̄ aīe tō nō carnis sed cordis. Et id aīa b̄z uta nō p̄nt viuere de verbis dei. q̄ nō h̄nt aīam spiritalē nec intellectuāle nec dei ymaginē. Ecce q̄ntū distant ab inuicē. cib⁹ corpis et cib⁹ aīe. q̄ cib⁹ q̄ nutrit cor p̄est cor ruptibilis. s̄ cib⁹ q̄ nutrit aīam. s̄ verbū dei ē incorruptibilis p̄manēs in eternū. Sicut aut hō nō facit p̄ seipm̄ cib⁹ corpales: s̄ recipit iam factos et ordinatos a deo. ita hō nō facit cibū spūālem. s̄ ipm̄ verbū dei. s̄ recipit ipm̄ dictū tō datū a deo. q̄ virū ē a deo. Si em̄ hō p̄se nō pōt facere cib⁹ corpales q̄b⁹ viuat corpus. quō poterit facere cibū spūālem ex quo viuat aīa. Et id nullū s̄bū hoīs q̄ p̄cedit de corde tō ore hoīs pōt dare vitā aīe tō nutrire ipsam. s̄ oportet q̄ ab alio p̄cedat. s. de corde et de ore dei. Et sicut ad hoc q̄ cib⁹ corpales nutriat corp⁹ nō est necesse nisi q̄ corpus recipiat ip̄s. nec est necesse inquirere causam et fundamentū tō rōnē quare potuit sic fieri qualiter factus est. ita ad hoc q̄ verbū dei nutriat aīam. non est necesse q̄ hō inquirat causas tō fundamentū tō rōnē verborū dei. s̄ sufficit scire quia dei sunt et recipere ipsa verba in corde. quia sine hoc nutriunt aīam. Et qm̄ in ipsa aīa volūtas habet tot

borat⁹ tō
animā.

Epilō
gat.

Verbum
dei tra
hit aīam
ad deū.

Verbum
dei ē ver
bū vite.

Verbum
dei est in
corrupti
bile.

Verbum
di nutrit
aīam abs
q̄ aliqua
inuestiga
tione cau
se.

Universitas de Deu
Verbum
di habet
modū cū
ueniente
volūtatē

Titulus.ccxv.

tum hñū t imperiū. t in ea consistit principaliter vi-
ta aīe. qñ illa viuunt tota aīa viuunt. qñ illa est satīata
tota aīa est satīata. qñ illa crescit. tota aīa crescit. qñ il-
la nutrit. tota aīa nutrit. qñ illa deficit. tota aīa deficit.
qñ ipsa est cor aīe. t quia verba dei respiciūt aīam t di-
rigunt pncipalr ad volūtātē. t respiciūt pncipaliter
īpām tāq cor īpīus aīe. t tāq hñt totū imperium in
aīa. iō hñba dei t liber dei hñt t hñe debēt modū fm q
puenit volūtātē. qñ est libera et ī libertate posita. Et iō
hñba dei q sunt in libro dei positabñt aliqñ modū pce-
ptiuū aliqñ modū phibitiuū. aliqñ pmissiū. aliqñ cō-
minatiū. aliqñ narrat nū exēplo. aliqñ de pccatoriū.
aliqñ laudatoriū. qñ oēs isti modi cōueniūt volūtātē t
affectui. t inclināt t mouēt t excitant et nutriūt īpām
voluntātē ad timorē t amorem ad spē t gaudium t ad
cōsolationē. ¶ Sed qñ aīa qñrit sp certitudinē t nō re-
cipit aliqñ hñba nisi sint sibi certa t nō dubia. qñ intel-
ctus q est in aīa. sp appetit certitudinē. t ī hoc fatiast
viuit. t aliter nō qñcit. donec sit certus. iō necesse est
qñ liber dei t hñba libri sui sint certissima t non dubia.
Et iō est in hñbis dei q in libro suo certitudo diuine au-
toritatis q est tā magna q excedit oēs rōnes oēs pba-
tiones hoīm. t oē ingeniū hñanū vt iā dictū est. iō totū
liber dei ē autenticus t hñ modum gñalē autenticū p
totū. Et sic liber dei t verba dei totaz aīam cōplent et
cōfortant t nutriūt t intellectu t voluntatem. ¶ Ecce
igit qñr habem⁹ cognitiōē t sciam de creaturis qñr
opa dei t facta t de verbis dei qñ sunt dicta dei. Et sic
deus manifestauit seipsum hoī tā p creaturas qñ sunt a
deo qñ p hñba q dicit. sñ magis p pñq se manifestauit p
hñba qñ p creaturas qñ hñba exēūt immediate de corde
dei. t directe rēdiūt ad cor hoīs. t īpā verba sunt magis
familiaria hoī t p pñq qñ creature. qñ etiaz īpē hñba ha-
bet hñba t dicit ea t loqñtur t hñ. t in multis cōcordat cū
deo. qñ de pñq t dicit t hñ loqñet dicit t sic hoī hñba
pueniūt deo t. Et sic multū est familiaris et p pñqua
cognitiō dei per verba sua. Et sic īpē hñba t p creaturas
dei t p hñba dei. pōt venire ad deū t īpē inuenire t sci-
re intētiōē t volūtātē dei. Ergo hñba dñi seipm exercita-
re tā in creaturis dei qñ in hñbis dei. vt se p pñque ad
īpsum t fiat familiaris cum deo.
¶ Qñ aīa rōnalis existens in hoīe non est de natura
corporis. sed potest viuere per se separata a corpore et
est immortalis viuens sine fine.

¶ Titulus.ccxvi.

Titulus.ccxvi.

¶ Quoniam autē hec scientie est de hōie t pñ-
cipalior res qñ sit in aīa rōnalis. t quia for-
te plures credūt qñ aīa sine corpore nihil sit.
t qñ mortuo corpore aīa moriat⁹ t non reman-
eat viuēs t vīua. t pñs nō credūt bona
eterna. t iō nō curant laborare p illis. nec
etiam credunt mala eterna nec pñs curāt fugere il-
la. iō vt oīs hñ cognoscat qñ pē habeat aīam immorta-
lē. qñ in eternū viuet. hic pbat qñ aīa rōnalis est immorta-
lis. Quāuis est sup⁹ in pluribus locis dictū sit qñ aīa
sit immortalis t qñ liberū arbitriū est immortale. tñ hoc
pbat⁹ fuit accidentaliter ideo hic nunc tractabitur pñ-
cipaliter de immortalitate anime. recolligendo etiā il-
la que iam dicta sunt superius in multis locis sparsum
qm sup oīa valde necessariū ē hoī qñ cognoscat sine du-
bio qñ habeat aīam immortale t sp viuētē. qñ maxie erit
diligēs circa seipm ne in eternū pdat seipm. t maximā
diligētiā apponet ad habendū sciam libri de hōie seu
libri creaturaz. seu libri dei. seu libri scripture sacre.
¶ Ad pñqdū autē qñ aīa rōnalis non sit de natura cor-
poris sñ qñ pōt viuere t stare p se sine corpore sepata. t qñ
sit immortalis capiem⁹ fundamēta seqntia. ¶ Primum
fundamētū erit ex pte obligatiōis qñ aīa pōt obliga-
ri deo immortalī t eterno. Aliud fundamētum est ex pte
bonoris laudis t glorie dei. Aliud fundamētū erit ex
natura libertatis. Aliud erit cōpando opationes qñ ap-
parent in homine inter se. Aliud erit cōpando ad ho-
minē ad oēs alias creaturas qñ sunt pñt hominem. Et
sic pñbabit qñ aīa rōnalis est immortalis vel cōparando
hoīem ad deū. vel cōpando opationes hoīs inter se. vel
cōpando hoīem ad alias creaturas inferiores. ¶ Quā-
tum ad pñmū scñ qñ est ex pte obligatiōis seu cōparā-
tio hoīs ad deū. pñderādus ē qñ iā pbat⁹ ē. qñ hñ obli-
gatiō deo immortalī t eterno. t hñ pōt facere iusticiā sol-
uēdo. vñ iusticiā t iniuriā nō soluēdo deo sñ opposi-
tum faciendo. Sic ergo hñ pōt facere iniusticiā. iniu-
riā t offensaz dñi. t pñt pñnere deū. Et qñ qñ facit ī-
uriā deo et offensam debet pati penam eternam.
eternalr dñi puniri ergo anima potest mereri et lucra-
ri penam eternam. et per consequens necesse est qñ po-
test puniri eternaliter. Et hoc non potest fieri nisi ani-
ma sit immortalis t semper vīuat. ergo de necessitate
sequit qñ aīa rōnalis existens in hoīe est immortalis t
semper durās. Itē homo pōt obligare sibi deum eter-
naliter. et hoc faciendo iusticiā et placitū et com-
placitiam sibi. Sicut enim si anima facit iniuriā
am deo et offensam obligat seipm ad penam et ad

Tit. cxv.
Titu. cñ;

Jdes sūt.

Tit. cxvi.
Titu. c.

Tit. dñy.

Verbum
dei ē cer-
tissimum
excedēs
oēs pba-
tiones.

Epit.
gat. o

Quod aia sit immortalis.

Definitionē eternā ita p oppositū si facit deo placitū et placētā obligat deū ad remunerationē eternā q nō est maior rō de vno q de alio. S; hoc nō pōt esse nisi aia sit immortalis. ergo necesse est q aia hois sit immortalis et permaneat et duret in eternum.

Fundamentū autem qd fundatur in honore et laude dei dictum est in caplo de honore.

Aliud fundamentum.

Reterea alia pbatio pōt fundari in natura libertatis seu liberi arbitrii. q nō cōcordat cū pīa que mō dicra est. Uti opationes hois mātū hō est. sunt remunrabiles v; punibiles de natura sua. eo qz facte sunt cū libertate. Et exinde peludif de necessitate. q aia est immortalis in q est ista libertas. Sed ista pbatio ad plenū deducta est supius i rubrica de cōpatione hois ad oīas res p differētā gīalē. i. liberi arbitrii. i. vltia pte illi rubri. i. id vadite ad illā.

Aliud fundamentum.

Alia aut pbatio fundat in opatiōib; q apparēt in hoie. Uti hō p sualmet opatiōes cōpando eas adinuicē pōt cognoscere q aia est immortalis. Uti p fundamēto pīo p suppono istā rē; q tādū durat res. q tādū durat opatio sua. Exēplū de igne q tādū durat q tādū durat opatio sua. Ergo si opatio alicuius p durat a. tūc illa res cuius est illa opatio sp durabit. Et id si i hoie sit aliq opatio q sp duret necesse est q in hoie sit aliq res q semp duret. Adodo videam; si i hoie sit aliq opatio q semp duret. et discurrem; p oēs opationes q sunt in hoie. et pīo opationes exteriorēs. videam; si ille opationes semp duret. apparet q nō q opandēs qui q sensu exterior pōt diminui debilitari. cor; rūpi de strui. et auferri. hoc fit p organū cū quo fit illa opatio. Uti ista opatio q est videre q fit cū oculo. aliq dī minui. aliq debilitat. aliq destruit et totalr auferit. et hoc fit ppter oculū. Et similis est de ista opatione. q est audire. et sic de alijs. Ergo p istas opatiōes exteriorēs nō possumus pbare q in hoie sit aliqua res immortalis. Sed i intēdam; interiorēs in opatiōes interiorēs et occultas. et videam; si sit m; aliq opatio q nō pōt de strui nec spēdiri q semp duret. Inter oēs aut opationes est ibi vna opatio q sp durat. scz velle nolle desiderare. Et ista opatio qus sit occulta et interior. atq est manifestissima cūlibz hoī itra se ita q qlibet sentit seipso istā opationē p experientia. S; q ista opatio. scz velle

Quod aia sit immortalis.

nolle desiderare sit immortalis in hoie. hoc ostēditur et pbatur clarissime ad oculū sic. Omnis enī opatio que nec per debilitatē corporis nec per infirmitatem debilitat nō dependet a corpore nec est ligata cū corpore. sed nos videm; per experientia q iste opationes scz velle nolle desiderare nō debilitant nec diminuantur ppter debilitatem corporis nec ppter infirmitates. unde videm; q infirmis velle nolle et desiderare non debilitatur nec diminuitur. immo dum corp; magis debilitatur. tūc magis crescut velle nolle desiderare nec ppter hoc cessant desideria. imo ad min; desiderant salutē ita q opatio desiderij nō debilitatur ppter debilitatē corporis. ergo seqtur q iste opationes nō depēdēt a corpore nec ligatur cū corpore nec fiunt cū corpore. nec cū organo corpali. sicut iste opationes que sunt videre. audire. Ergo si corpus moritur adhuc remanent iste opationes. Item ista opatio que fortificat et crescit dū magis corp; debilitatur et destruit nō dependet a corpore nec fit cū organo corpali. ne est ligata cū corpore. sed iste opationes velle nolle et desiderare fortificantur et crescut. dū magis corp; debilitatur et destruit. hoc aut apparet per experientia. q tūto hō efficif magis antiquus et corpus fēdit ad destructionē. tūto magis desiderat et vult et fortius et magis crescit desiderij suū ergo seq q talis opatio nō depēdet a corpore nec ligatur cum corpore. Id seqtur exide q cū tādū duret res q tādū durat opatio eius q illa res cuius officij ē et opatio pīa velle nolle desiderare ē immortalis et ppetua. semper durās et semp viuēs et remanet qn corp; morit. Et per pīs seq q illa res q vult et nō vult et desiderat. nō est pīa neglecta cū corpore. s; per se existēs et nō indiget auxilio corporis ad operādū suū. pīa opationē et ē nuda et separata et expolita ab ipso corpore. et per pīs nō ē subiecta corpori s; libera. Itē seq q illa res ē maior et excellētior et superior res q sit i hoie hīs dīiū supra totū hoīez. Quare seq q hō habet intra se rem immortalē incorruptibile viuētē i perpetuū. et hoc est ipsa volūtas cuius offm et pīa opatio ē velle nolle et desiderare. Et sic volūtas hois nūq morit qus corpus moriat. s; viuīt in eternū in gaudio vel tristitia. Et per pīs tota aia in qua est volūtas. intellectus et memoria viuēt in eternū. Et sic volūtas nō est de natura corporis. nec per pīs ipa aia. s; pōt viuere per se se parata a corpore. Ergo hō d; edificare et facere suum fundamētū supra volūtatē tanq supra fundamētū.

Q; velle nolle desiderare sit immortalis le pbat.

Concludit q aia sit immortalis.

¶ *Alia sit immortalis.*

perpetuum & in corruptibile & durans in eternum.

Alia ratio q̄ anima non est de natura corporis. Tē aliter pbat q̄ alia hoīs nō sit de natura corporis ex parte sue opationis & sui modū. Q̄ alia abstrahit & denudat et expoliat illud q̄ recipit in ea ab omni quantitate ab omni loco & ab omni qualitate corporali. q̄ alia nōiat ipas res q̄ intelligit. & nōiando ipas res nōiat eas sine qualitate corporali sine quantitate sine loco. vñ ita nōiat sicut intelligit. q̄ p̄io intelligit q̄ nōiat. & sic alia dū recipit ipas res in seip̄a facit ipas sine quantitate sine q̄litate. sicut stomachus dū recipit et hos expoliat & denudat eos a suis vestimētis & suis cōditionibus. & induit eos vestimētis corporis & cōditionibus. ita q̄ cibis p̄dit p̄p̄ius modū & recipit modū corporis. Ita t̄p̄e res dum intrant aiam perdūt modū p̄p̄iū et recipiūt alienū. s. modū aie ita q̄ perdūt quantitatē et locū & qualitatem accidentalem. et recipiunt modum et formā aie. Et id̄ ip̄e res dum intrant aiam recipiunt ab alia modū cōdem vniuersalē. & perdunt modū particularē et singularē. & indiuidualē. ita q̄ nō cōueniunt magis vni particulari q̄ alteri. sicut hō qui est in aia habet modū cōdem & vniuersalē. qui eq̄litter conueniunt oib⁹ hoīb⁹ & nō magis vni q̄ alteri. & ita nōiatur ab alia cōiter & vniuersaliter. & it̄ talē modum non h̄ hō extra aiam. q̄ nullus hō extra aiam conuenit in suis conditionibus oib⁹ hoīb⁹. sed hōd̄ est in aia cōuenit oib⁹. ergo seq̄tur q̄ talē modū recipit ab alia & nō a se. ergo alia hoīs de natura sua est sine quantitate sine figura sine loco sine q̄litate corporali. & sine omib⁹ illis cōditionib⁹ existētib⁹ in reb⁹ exteriorib⁹ per quas ip̄e res sunt particulares q̄ alia affilat ipas res sib⁹ p̄p̄i. Hoc aut̄ clarissime ostēditur vel manifestat in ista l̄ra a. et etiā in alijs l̄ris q̄ ista l̄ra a. dū est in scripturis bab̄ certā quantitatē & magnitudinē. certū colorē. s. nigrum vel rubrū. certū locū. s. in tali p̄gamento. ita q̄ nullū aliud. a. scriptū ē illud met. a. im̄o habet differētiā ab illo. Sed dum ista l̄ra a. intrat aiam. tūc recipit aliū modū & aliā formā & alias cōditiones & p̄dit modū p̄p̄iū quē hēbat in scriptura. q̄ dū est in aia tūc nō est magnū nec parū nec talis q̄ntitas nec talis. & sic p̄dit q̄ntitatē. Itē p̄dit oīz locū. Itē nō ē rubrū nec nigrū nec alicui⁹ coloris. & sic p̄dit colorē & q̄litatē. nec ē scriptū in p̄gamento nec papīro. s. iñ d̄ a. ex his in aia ē v̄iale et cōe oib⁹ alijs & tātū puenit vñ sicut alteri. & aī de se nō erat tale. q̄ seq̄t q̄ ab alia rece-

¶ *Alia est sine q̄ntitate & qualitate & loco.*

¶ *Alia sit immortalis*

pit talē modū. Quare seq̄t q̄ alia hoīs ē sine q̄ntitate sine loco. nec ē magna nec parua. nō ē nigra nec rubra & sine oī colorē. Et hoc null⁹ pōt negare q̄ sua opatio hoc manifestat. Quare p̄cludit q̄ alia nullo mō est corporalis nec ē de natura corporis. nec habet cōditiones corporis. Itē seq̄t q̄ nō ē ḡuis nec leuis nec rotūda nec q̄drata nec alicui⁹ figure. & seq̄t q̄ oēs p̄p̄ietates & p̄ditiōes corporis repugnāt aie. & sūt feces respectu aie & su perfluitates. Si em̄ alia remouet tales cōditiōes a rebus q̄n intrāt aiam tāq̄ sibi repugnātes tāq̄ quāsdā feces & sup̄fluitates. quāto magis ip̄a i natura sua est sepata ab illis. Et clare possum⁹ p̄cludere q̄ q̄daz sunt res corporales q̄dā sp̄iales q̄dā res quāte. & quedā sine quantitate. Itē possum⁹ cōcludere q̄ res sine q̄ntitate et sp̄iales sunt nobiliores. altiores & digniores q̄ res corporales & quante immo res corporales et quante sunt feces & superfluitates. Sicut enim a. existens in anima est dignius nobilius & superius q̄ exis in scriptura. q̄ q̄n est in aia est vniuersale cōter p̄petuū & in corruptibile & inuariabile. sed a scriptū ē variabile corruptibile & p̄ticulare. Sic s̄l̄r te habet alia respectu rerū corporalū q̄ habet quantitatē & qualitatem corporalem. Quare seq̄t q̄ alia hoīs nō est visibilis. q̄ nō habet colorē. nō est audibilis q̄ nō habet sonū. nō est odorabilis. q̄ nullū habet odorē. nō ē gustabilis. q̄ nō habet saporē. nō est tangibilis. q̄ nullā habet quantitatē nec qualitatem q̄ possit tāgi. q̄ nō ē calida nec frigida. nec humida. nec sicca. nec aspera. nec lenis. nec l̄ga. nec breuis. nec ampla nec stricta. nec lata. nec p̄fūda. nec sp̄issa. nec leuis. nec p̄dōrosa. q̄ oīa ista sūt de natura corporis. & per p̄his nobilior est q̄ nō habet ista. q̄ si haberet. Et exinde possum⁹ arguere de deo q̄ ē supra aiam. quia deus nō est visibilis nec audibilis nec odorabilis nec gustabilis. nec tangibilis. nec palpabilis. nec coloratus. nec leuis. nec ponderosus nec habens aliquam qualitatem corporalem nec quantitatē. nec superficiem. et sic de al. s. & sic probatum est q̄ anima rationalis non est de natura corporis. & sic dum corpus moritur anima remanet in sua natura. Et sic tā p̄ opatiōes volūtatis q̄ p̄ opatiōes intellect⁹ pbat q̄ homo habet animam que non est de natura corporis.

¶ *Alia ē nuda ab oib⁹ p̄ditiōibus corporis.*

¶ *De est exutus ab oib⁹ p̄ditiōibus corporalib⁹.*

Ultimum fundamentum.

Ultimum fundamentum ad p̄bandū q̄ hōi habet aiam imortalē sumitur cōparādo hoīes ad alias creaturas q̄ sunt p̄pter hoīes & leruūt homini. Unde p̄ciositas & nobilitas & incorruptibilitas creaturaz

Tit. c. x.

Quia in
ceperit ef
se pbat.

Titu. c. xviij. De angelis.

servienti homini manifestant clare q in hoie est ali
quid immortale & incorruptibile semper vñs. Et ista
ratio fuit posita superius in rubrica de conditionibus
obligationis in illa parte. q magis est obligat homo
deo & querite ibi. Et sic comparando hoiem ad deū. &
cōparādo alias creaturas ad hoiem & cōparādo ope
rationes hois inter se. pbat̃ur immortalitas aie rōna
lis. Et sic aia hois nō bz finē post se. sz q aia sit crea
ta & habeat aī se p̃ncipiū. ip̃amet experit̃ in seipsa. q
īpa aia nō meminit se semp fuisse. & tñ si semp fuisse re
cordaretur. qre sequit̃ q nō semp fuit. & sic habuit p̃
cipiū sed nō bz finē. & per p̃ns est creata aī se de nibi
lo a deo. Et vltra possum⁹ arguere. q si aia habeat p̃
cipiū & nō habeat finē. q de⁹ q est supra aiam & crea
uit eam nō habuit p̃ncipiū nec finē. Ecce igit̃ postq
homo habeat aiam immortalem. qualiter debeat esse
solicitus de custodia eius ne in ppetuū male habeat.
ne in perpetuū maneat in tristitia. ne in ppetuū capti
uetur. ne in eternū puniat̃. ne incidat in oīa mala iam
superius notata. & ne pdat in perpetuū eterna bona &
infinita iam supradicta. O tā grādis res est aia. O tā
grāde malū. malū aie. O tam grande bonū. bonū aie.
Immortalis est vñs aia. Sed necesse est tñ ip̃am esse
bonā vel malā. iustā vel iniustā. puniendā vel remu
randā. necesse est ip̃am esse & viuere in eternū in gau
dio. vel in eterna tristitia. necesse est ip̃as esse in eter
na. iocūditate & felicitate. vel in ppetua miseria. neces
se est ip̃am esse & viuere in eterna delectatione et dul
cedine. vel in sempiterna amaritudine & dolore. neces
se est ip̃am esse & viuere i eterna societate cum deo suo
creatore. vel in eternū esse separatā a societate & cōso
tio sui creatoris. nec inter illa est dare medium immo
necesse est q̃nūm vel aliud habeat.

Ubi em̃ inuestigatur an sit & realiter existat aliqua
tertia natura creata que sit tñ spiritualis & tota inel
lectiva per se existens sine corpore.

¶ Titulus. c. xviij.

Uoniam aut̃ scala nature et creaturarum
est nobis manifesta ad sensum. et nullus
potest dubitare an creature ordinate per
quattuor gradus sint et existat. q hoc est
per se manifestissimū. Sz q oēs creature
nobis ad sensum manifeste quas videm⁹ reducuntur
ad duas naturas. qm̃ est vna natura que ē corporalis
tñ. sicut sunt oēs creature que cōtinent in primo sedo
& tertio gradu. q oēs ille creature sunt corporales tñ.

Titu. c. xviij. De angelis.

quia in eis nō est spūs rōnalis seu aia intellectualis.
Alia aut̃ est natura corporalis & intellectualis seu spūs
lis in simul. sicut hō q est in quarto gradu q cōtinet in
simul & cōiunctim duas naturas i vna psona scz corpo
rale & spūalem seu intellectuales. q in homine est aia
rōnalis. immortalis & corp⁹ vt dictū est. Et id q videt̃
mus naturā corporālē & spūālē cōiunctas in vna pso
na in hoie. & vltra videm⁹ naturā corporālē p se existē
tē separatā ab intellectuali. vt i terra q p se existit ter
ra. et est natura purissime corporalis. Exinde habemus
cām querēdi & inuestigādi an sit & existat etiā natura
spūalis creata purissime spūalis p se existēs nullo mō
cōiuncta cū natura corporali. Et qm̃ nos nullo mō dubi
tam⁹ de natura corporali tñ an sit. & etiā de natura cō
iuncta ex corporali & spūali. id p̃stas duas vides q debe
mus inuenire tertiā. q p notū debem⁹ inuenire id qd
est ignotū. Vñ postq est & existit realiter natura cor
poralis & natura spūalis simul cōiuncta in vna psona
vt in hoie. & vltra hoc etiā natura corporalis est & existit
p se sepata. quare etiā nō erit & existet natura spūalis
creata p se sicut natura corporalis? Vñ fieret iniuria na
ture spūali seu intellectuali. q natura corporalis haberet
duos modos exīdi. s. diuisi & cōiuncti. q reperit̃ cōi
uncta cū spūali & repit̃ p se exīs sine illa. & natura spūal
nō h̃ret nisi vñ modū exīdi. s. p̃iuncti. Cū ei nobilio sit
natura spūalis q corporalis. si corporalis inuenit̃ p se exīs
sine spūali. qnto magis h̃ret natura spūalis p se existē
tiam sine corporali. vt sic habeat duos modos existēdi. s.
p̃iuncti & diuisi p se. Vñ natura corporalis ēēt totū & pars
& natura spūalis creata ēēt tñ pars & nō totū. & etiā
natura corporalis ēēet p se existēs. & natura spūalis ēēet
tñ cū alio existens. & etiā natura corporalis faceret p se
vñ. & cū alio vñ. & sic duob⁹ mōis faceret vñ. sz natu
ra spūalis solū faceret vñ cū alio. & nō faceret vñ p
se. Sz q natura corporalis ēēt totū p se. & natura spūalis
creata ēēet tñ pars & nō totū. & q natura corporalis fa
ceret p se vñ. & spūalis nō faceret p se vñ. hoc ēēet p
ordinē vniuersi. & pira naturā rerū. & contra nobilita
tē & dignitatē & excellentiā nature spūalis & fieret ma
xima iniuria nature spūali & hoc de⁹ facere nō d̃. Vñ
cū deus sit totus spūalis plus d̃ dare nature spūali q
corporali. Itā em̃ repugnat nature spūali q p se creet
sine corporali. & existat sicut nō repugnat corporali. vt
patet ad sensum. Itē etiā vniuersum ēēet completū.
quia deficeret iste modus existēdi nature create spiri
tualis. ēēet em̃ natura corporalis & spūalis in simul &

Tit. c. xviij.
fundamē
to qnto.

Q sit na
tura aliq
spūalis p
se tñ hoc
pbat.

Adagnū
Incomue
niēs si nō
ēēet spū
lis crea
tura tñ.

esset natura corporalis per se. et non esset natura spiritalis creata per se. et tunc ista natura magis decoratur vniuersum. immo est principalior pars vniuersi. quare sequitur quod non potest deficere in vniuerso ut sit complementum in creaturis. Quare de necessitate iste due nature scilicet natura corporalis et spiritalis coniuncta in simul et natura corporalis tamen arguit et concludunt naturam spiritualem creatam per se esse et existere sine corporali. Et sic habemus in vniuerso tres naturas. scilicet spiritualem tamen. corpalem tamen et spiritualem et corpalem in simul. et probatio fit ex parte creaturarum que sunt in scala nature. ita quod ipsa scala nature hoc probat. Preterea alia probatio sumitur

Quod sit creatura spiritalis tamen hoc probat.

Alia probatio ad idem

ex parte dei qui est dominus et creator omnipotens. Unde cum deus sit spiritus summus et totus intellectualis et multo modo corporalis. magis conuenit cum deo natura spiritalis et intellectualis quam corporalis. Immo corporalis est ei opposita et spiritalis est ei similis. Si ergo deus fecit naturam corporalem sibi oppositam et infirmam per se solam. quare non fecerit etiam naturam que est ei similis per se existens. Item conuenit deo magis facere sibi simile quam dissimile. et creaturas totaliter sibi similes quam dissimiles et magis conuenit deo facere creaturas prope se. quam distantes a se. et magis conuenit deo facere creaturam spiritualem sibi similem quam proximam existens per se. quam corpalem per se existentem sibi totaliter dissimilem. et a se longe distans. sed deus fecit creaturas per se tamen existentes sibi totaliter dissimiles. longe ab ipso distantes. videlicet in primo secundo et tertio gradu scale nature. ergo magis facere debuit creaturas per se existentes sibi similes et prope se existentes. Item non solum debuit facere creaturam spiritualem per se existentem sine corporali. immo primo debuit facere creaturam spiritualem quam corporalem. quia est ei magis proxima et similis. Et sic probatum est tam ex parte creaturarum quam ex parte dei. quod natura spiritalis creata est et existit realiter et prope se sine corpore. et talis natura vocatur angelica natura. Et ideo ista natura est sine quantitate sine figura sine longitudine et breuitate. sine latitudine et profunditate. sine extensione et sine spissitudine. sine poderositate et leuitate. nullum habet coloris. nullum saporis. nullum odoris. nec habet aliquam qualitatem que possit tangi. Ideo non est visibilis nec audibilis nec tangibilis. nec aliquo modo per aliquem sensum perceptibilis sicut dictum fuit superius de anima et de ista littera a.

De multiplicatione nature spiritualis create id est angelice.

Titulus. cc. xix.

Quod probatum est quod natura spiritalis creata est et existit vltimè est magis inuestigandum si est multiplicata in multas species et in multa individua. Sicut autem iste due nature. scilicet natura corporalis et humana que constat ex spiritali et corporali manifestauerunt nobis naturam spiritualem puram esse. ita etiam manifestabitur oia alia rationes suas conditiones et proprietates. Unde necesse est quod oia sint proportionata et ordinata inter se. Videmus autem quod in natura corporali infima. non solum est una species. immo innumerabiles species et maneries. Unde etiam quot species sunt in primo gradu. vide quot in secundo. et quot in tertio gradu. Si ergo natura corporalis est tamen multiplicata quod non potest comprehendere sub numero quare etiam non erit multiplicata creatura spiritalis quasi sine numero. Itaque non potest esse quod ibi sit tamen una creatura spiritalis. immo debet esse innumerabiles tales creature et spiritus. Si enim deus voluit tamen multiplicare corporales creaturas sibi dissimiles. nonne magis debet multiplicare creaturas spirituales sibi similes et vniiformes. Sicut enim magis debuit facere creaturam spiritualem quam corporealem. ita etiam magis debuit eam multiplicare cum sint magis multiplicabiles res spirituales quam corporales. Item videmus etiam quod in natura humana que constat ex spiritali et corporali est maxima multiplicatio. quare etiam in natura pure spiritali. non erit maxima multitudo et multiplicatio spirituum et creaturarum spiritualium cum natura pure spiritalis facit per se suum membrum in vniuerso quod non sunt nisi tria membra. ut dictum est in vniuersitate creaturarum. Ergo necesse est esse innumerabiles multitudinem esse creaturarum spiritualium et non vnam tantum creaturam.

Quod inter ipsas creaturas spirituales est multiplex ordo et inferioritas et superioritas et non sunt omnes equales.

Titulus. cc. xx.

Non solum autem debet esse maxima multitudo creaturarum pure spiritualium. immo debent ibi esse multi ordines. et debet ibi esse inferioritas et superioritas inter eas. et una creatura debet esse superior quam alia. Videmus enim quod in natura corporali est ordo et inferioritas et superioritas et non equalitas. sicut in primo gradu etiam sunt multi ordines. Nam est ibi ordo elementorum terra est infima. aqua superius. aer super aquam. ignis super oia. Ecce ibi ordinem et superioritatem et inferioritatem. Similiter est ordo in metallis est

Titulus. precedenti.

De multis angelorum.

Titulus. precedenti.

Q. inter
angelos
sit ordo.

Biblioteca

Alia pro
batio ad
idem.

Superioritas et inferioritas. Similiter est ordo in lapidibus preciosis. Si ergo in gradu infimo est ordo et superioritas et inferioritas nonne etiam in gradu summo erit ordo et inferioritas et superioritas in ipsis creaturis summis spiritibus? Si in minimis est ordo nonne et in maximis erit? Sicut est ordo et in secundo gradu scale inter arbores et herbas. Sicut est ordo et in tertio gradu in animalibus et in piscibus et in avibus et in illis que super terram ambulant. Unde et quot sunt species arborum et herbarum. Unde quot sunt species piscium. quot species avium. quot species animalium que ambulant super terram. Unde quod est ibi superioritas et inferioritas. Et oēs isti gradus sunt in natura corporali. Si ergo deus deus omnipotens posuit istos ordines in creaturis corporalibus nonne magis debuit ponere ordinem et superioritatem et inferioritatem in creaturis spiritualibus et rationalibus cum magis ordo et ordinatio conveniat creaturis spiritualibus quam corporalibus. Sicut ergo in creaturis corporalibus sunt multi ordines. quare etiam in creaturis spiritualibus non erunt multi ordines? Preterea etiam in natura humana que est corporalis et spiritualis insimul sunt multi ordines: et est ibi superioritas et inferioritas. et est ibi multiplex dignitas. multiplex pluralitas. multiplex principatus. imo est in oibus ordo dignitatum. ordo officiorum. et ordo principatum. iste homo maior. iste minor. iste superior. iste inferior. iste prelat. iste subdit. Et est etiam in humana natura multiplex status. Iam est ibi status agriculturalium infimorum. status mercatorum. status burgensium. Iam status nobilium: ubi continetur ordo militum. ordo baronum. ordo vicecomitum. ordo comitum. ordo ducum. Unde est rex et impator et sunt multi reges et unus impator. Et etiam multiplex est ordo patrum. Iam sunt iudices inferiores et iudices superiores et medii. et potestates inferiores et medie et supreme. Hoc etiam videmus in statu ecclesiastico in quo est multiplex ordo et inferioritas et superioritas. Iam sunt ibi rectores et archidiaconi. diaconi. decani. prepositi. abbates. episcopi. archiepiscopi. patriarche et cetera. Si ergo in natura que est partim corporalis et partim spiritualis non est equalitas sed distinctio mirabilis et ordo: quibus oēs homines quo ad naturam sunt equales. attamen per accidentia que eis adveniunt: et que accipiunt postea sunt inter homines isti ordines. Iam autem accidentia sunt iurisdicatio. potestas. officium. scientia et ars. et ista accidentia nobilia fundant in humana natura ratione nature spiritualis et nature intellectualis que est pars humane nature et non ratione corporalis. Quare igitur postquam in natura que est partim corporalis et partim spiritualis. est

tam multiplex ordo et mirabilis et ratione nature intellectualis. ratione anime. quare etiam non erit multiplex ordo et mirabilis in natura pure spirituali et intellectuali. et etiam distinctio dignitatum et officiorum et statuum. cum maior debeatur esse ordo in spiritualibus quam in corporalibus: quare non erit ibi principatus et pluralitas superioritas et inferioritas suo modo et aliquae superiores et aliquae inferiores et aliquae mediocres? Et in infra hominem est ordo et superioritas et inferioritas et principatus. et hoc a natura. nam est ibi status status infimorum. scilicet. nutritivus. augmentativus. et nutritivus et iste habet alias inferiores. scilicet. nutritivus attractivus. digestivus. et retentivus. Alterius post istum statum est secundus status superior. scilicet. status patrum sensitivorum. et tertius post istum est summus status. scilicet. status patrum intellectualium. Si ergo in homine est talis ordo et principatus. quare etiam in natura pure spirituali non erit ordo et principatus? Et sic pro quare in creaturis spiritualibus summis spiritibus debet esse sacer ordo et multiplex et superioritas et inferioritas et mediocritas et non equalitas.

Quod quibus ibi sint multi ordines tamen necesse est quod certus numerus sit ipso ordo ordinum et oēs debent consummari in unitate.

Titulus. ccc.

Quare autem in ipsis spiritibus summis debet esse talis ordo. tanta ordinatio. et tanta regulatio quod non possit esse maior. eo quod sunt predestinatum et ei siles totaliter in natura a qua oēs ordo et ois regula et mensura. Et ideo in ipsis creaturis spiritualibus nulla potest esse profusio: sed necessario debet esse in eis certus numerus ordinum. et oēs debent consummari in unitate. Undem autem quod in natura pure corporali sunt tres gradus generales. ita quod tota natura corporalis que non habet aliquid spirituale et immortale dividitur per tres gradus quod quidam habent esse tamen. alia habent vivere tamen: et quedam habent sentire tamen. Et ultra quilibet istorum graduum continent plures gradus sub se. quod in primo gradu ubi est tamen esse sunt plures ordines. scilicet. ordo elementorum. ordo metallorum. et ordo lapideum preciosorum. et in quolibet istorum ordinum est status unus principatus: ut in ordine elementorum ignis. in ordine metallorum aurum in ordine lapideum preciosorum carbunculus. Sicut secundus gradus qui est vivere. continet sub se multos ordines. nam est ibi ordo herbarum. ordo arborum. In tertio gradu qui est sentire sunt multi ordines. nam est ibi ordo piscium. ordo avium. ordo animalium: que ambulant super terram. seu animal volatile. aquaticum. terrestre. Et quilibet istorum ordinum consummatur in unitate. quod in genere piscium est unus summus piscis in genere avium. est una maior et dignior super oēs aves

Tercia pro
batio ad
idem.

Supra ti
tulo.

sicut est aquila. similiter in genere animalium que ambulat super terram. est unus animal et una species que est maior omnium et dominat aliis sicut est species leonum. Si ergo in natura corporali est tanta ordinatio: regulatio: et mensuratio sine confusione et certus numerus. nonne magis debet esse in natura pure spirituali. Et si deus posuit tantam ordinationem et regulationem in natura infima corporali: que est et maxime dissimilis. nonne magis posuit in natura pure spirituali sibi sibi et propinqua cum omnia ista pertineant ad pulcritudinem et ornatum? Nonne ergo tota natura spiritualis debet dividendi etiam generaliter per certas portiones et gradus generales. et iterum quilibet istorum graduum in certos ordines: et quilibet ordo in suas species. ut sit ibi olmoda claritas et distinctio sine confusione: et in quolibet ordine sit una species super omnes. et quilibet ordo consummetur in unitate. Et sic videmus quod ista natura pure spiritualis partitur et dividitur generaliter in tres portiones generales. scilicet in tres hierarchias: sive in tres principatus sacros: qui opposita contra equaliter dividuntur: et maxime quod natura spiritualis est prior quam corporalis. et ideo natura spiritualis imitatur corporalem et e converso. ideo per illa que videntur in natura corporali quam videmus possumus arguere in natura spirituali quam non videmus. Et sic sicut videmus quod omnes nature et species corporales coincidunt in una specie summe. scilicet nature et spiritus humane que est spiritualis et corporalis: et illa species est super omnes et dominat omnibus aliis et preest ex ordinatione dei ita quod omnes ordines creaturarum corporaliu consummantur in una specie supra quam nulla est. ita e converso: iterum possumus arguere quod omnes conditiones creaturarum spiritualium debent considerare in una summe spiritus spirituali et in uno summo spiritu creato qui est super omnes. ut omnes ordines angelorum consummantur in unitate et finiuntur. Et sic sicut arguimus per naturam pure corporalem. ita possumus arguere per naturam que est corporalis et spiritualis in simul. quod tota natura que est corporalis et spiritualis in simul. scilicet natura humana etiam dividitur in certas portiones: et in certos gradus. et in certos principatus et omnia consummantur in unitate: ita quod est unus supra omnes. Et etiam in ipsomet homine omnes virtutes: omnes potestates: et omnes status virtutum naturalium consummantur in una virtute summa. scilicet in ipsa voluntate que est domina omnium aliarum et maior. Et tota etiam anima hominis dividitur in tres generales portiones seu partes seu hierarchias. scilicet in vegetativam: sensitivam: et intellectivam. et iterum quilibet illarum dividitur in suas partes. Quare ergo similiter non erit certa divisio et certus numerus in generali in natura spirituali. ita quod tota dividatur in certas portiones generales et

ille iterum in alias. Et postquam ergo tres sunt nature divine create in universo. scilicet corporalis terrae et spiritualis terrae et mixta ex utraque. ergo si natura corporalis habet suas hierarchias et suos ordines infra se. quare et natura summa et spiritualis non habebit suo modo suas hierarchias et suos ordines infra semetipsam. Et etiam postquam natura pure corporalis et distincta per differentias et gradus nature. et natura mixta scilicet humana est distincta per differentias et gradus nature. scilicet per accidentia nobilia dignitatum et officiorum. quare igitur etiam natura pure spiritualis non erit distincta per differentias et gradus nature et differentias officiorum et dignitatum ut sit utraque distinctio. Et quoniam numerus triarius magis concordat cum deo quam alius alius numerus: quoniam in deo est trinitas personarum. ideo magis convenit deo ponere numerum triarium in rebus quam alium numerum. et maxime in creaturis spiritualibus quod sunt et eorum formes et siles. Et ideo magis conveniens fuit deo quod tota natura spiritualis creata: seu angelica distinguere et dividere per numerum triarium quam per alium numerum. Unde tota unitas creata dividitur in tres partes generales. scilicet in naturam corporalem et spiritalem et mixtam. et corporalem et spiritalem simul. Et iterum natura mixta corporalis dividitur in tres pres ut dictum est. Quod ergo divisio est multiplex. scilicet quedam generalis: et quedam specialis: et alta specialissima et ad primam divisionem generalis et distinctio debet trinitaria in angelis ut sicut divina natura ex his tribus eadem numero et indivisibilis in se tribus dividitur in tres personas per tres proprietates distinctas et non plures neque pauciores. ita e converso: iterum natura spiritualis creata seu angelica sibi totaliter siles et e converso: iterum propinqua dividitur et distinguitur in tres portiones et tres hierarchias generales. et deinde quilibet earum iterum in tres ordines. Et sic est ibi divisio generalis et specialis per triarium numerum. Et sic patet quod in creaturis spiritualibus seu angelicis debet esse certus numerus ordinum et certa distinctio. et etiam quod talis numerus debet esse triarius magis quam alius. et hoc ostendit natura corporalis et etiam natura divina quod creant omnia. Et patet etiam quod omnes ordines debent consummari in summa unitate quantum potest esse in creaturis. et quod supra omnes debet esse unus summus angelus et una summa creatura spiritualis. consummans in unitate omnes ordines spiritualium creaturarum. Et sic probatur etiam quod est natura pure spiritualis creata. et quod est innumerabilis multitudo spiritualium creaturarum et angelorum. et quod ibi ordo debet quod ibi est. Quamvis autem ibi sit innumerabilis multitudo angelorum. attamen omnes similes fuerint creati de nihilo: quoniam unus angelus non potest creare alium nec generare de sua substantia. nec unus potest descende-

Quod angeli dividuntur in tres hierarchias.

Quod non sint ordines angelorum.

Ti. cccxi.
Ti. cccxi.
Quod angeli similes sint creati ex nihilo.

Titulus. cccxiiij. De angelorum obligatione.

de re de alio sicut fit in hominibus q: non sunt corporales. sed q:libet immediate a deo est creatus. Et id potuerunt oēs simul creati. q: nulla poterat esse resistentia. q: deus est omnipotens q: de nihilo creauit eos. et ita potuit creare oēs simul sicut vnū. q: solo velle oia creat. nec repugnat eis creati in simul.

¶ Natura spūalis creata obligat deo sicut homo. et q: oia probata de homine inq:rit hō est sunt iam probata de angelis. et q: quid est bonum hominis et angeli.

¶ Titulus. cccxiiij.

¶ Quoniam autem natura pura spūalis creata existit. et q: ipsa habet liberum arbitriū sicut hō. ideo oiaque probata sunt de homine rōne liberi arbitrii iam probata sunt de angelis. et q: quid puenit hōi rōne liberi arbitrii. cōuenit angelo. Et id qui vult hēre sciam de angelis recurrat ad illa q: dicta sunt de hoīe et applicet eis et faciat silem pcessum circa obligationem et circa amorē et circa fructū amoris qd est gaudium. et compet fructum amoris et angelum et alias creaturas seu ad creaturas inferiores eo. et videat q: plus accepit a deo q: alie creature inferiores. et qualiter cognoscit se habere et accepisse a deo quicqd habet. q: de nihilo factus est. et nihil h: a seipso. **¶** Ut angelus ad cognoscendum suā dignitatē et suū gaudiū in quo est. pōt se p:io comparare ad ipm nihil vñ venit. deinde ad creaturā sibi oppositā. scilicet ad naturā corporālē. et pōt videre q:ntū ascendit sup illā in dignitate et excellētia. et hoc ex dono dei. Deinde pōt se cōparare ad naturā mixtā scilicet ad hūānā. et sic oēs creatūre seruiūt angelis vt cognoscāt p:riā excellētia et quātū acceperūt. Et sic p:is q: angelus obligat deo sicut homo. et idem modus procedendi est in angelo sicut in hōie ad inuestigandū obligationē p: quā deo obligat. et p: p:is ad inuestigandū oia illa q:le quinnat illā obligationē. Et sicut cōparamus hōies ad alias creaturas inferiores p: cōueniētiā et differētiā ita possumus cōparare angelū. et erit q: et rēp:m. Et hēc sufficiat. **¶** Ecce igitur p: scalā nature habētē quorū gradus distinctos inuenimus p:io naturā diuinā eē et existere ab eterno sine pncipio et sine fine deinde inuenim⁹ totā scalā et oēs creaturas cōtētas in scala a deo. pcessisse a nihilo p: creationem. dei de inuenimus obligationē hōis ad deū. Alterius erit de inuenimus ad immortalitātē aīe hōis ita q: inuenimus hōiem hēre aīam immortalē et p: p:is q: erat cōpositus ex duabus naturis scilicet corporali et spūali. et reduxim⁹ oēs quatuor

¶ angelus obligat deo.

¶ Epiloga tur totus pcessum huius libri.

¶ Titul. iij. Titul. xvj. Titul. c.

¶ Titul. cccxiiij.

Titulus. cccxiiij.

gradus scale ad duas naturas in generali. scilicet ad naturam corpalem tñ q: nihil h: immortalē. et ad naturam mixtā ex corpali et spūali. q: h: aliquid immortalē. Et vltimate p: istas duas naturas inuenim⁹ tertiā naturam q: tñ ē spūalis. q: dicitur āgelica natura. Et sic hēm⁹ i sumā naturā diuinā increatā q: realiter vna et eadem nūmēro existit. et ē cōis in trib⁹ psonis realiter distinctis. et habemus tres naturas distinctas creatas ab ipsa diuina natura. que est deus eternus trinus et vnus cui est laus et gloria in eternum.

¶ Hic inuestigat si hō est talis de facto. qualis debet ēē. et si facit qd facere debet sū ordinē creaturarū. Et inuenitur de facto q: hō est et facit contra ordinē creaturarū et est totus mutatus in oppositū et in cōtrariū sue p:oprie nature quam debet habere. sicut vinus in acetum.

¶ Titulus. cccxiiij.

¶ Factus est in tota parte precedenti vsq: hic de debito hōis ad quod obligatur de iure nature. et conclusum est et pbat⁹ aliquid occultum esse debitum q: homo debet deo. et hoc tā ex datis et acceptis vbi fundat obligatio debiti q: ex p:edignitatis dei. cui primodebetur amor et honor. et hoc etiā requiritur natura amoris. Ergo vsq: hanc partem processimus per debet p: modum obligatiōis et debiti. et vidimus qualis est obligatio q: magna qua obligatur homo deo et qualis ē. qm est primo naturalis et ppetua et infallibilis indelebilis. incorruptibilis et immortalis. et est generalis omni hōi. et patēs oib⁹. quia est scripta in libro nature in oibus creaturis. et in ipso hōie tā in corpe q: in anima et ipse hō et oēs creature sunt purissimū testimonium istius obligatiōis. Vltimū est etiā et cōclusus quātū et quale bonū adueniet hōi. si hō adimplet et facit debitum ad qd obligat deo. et quātū et q:le malus adueniet hōi. si non facit debitū qd debet deo. Sic ergo tria cognoscimus de hōie. scilicet ipsius debitū hōis et bonū et malum qd oportet sequi. Ipsū autē debitū sp: vult semper manet et radicaliter in suo vigore. et impossibile est q: tollatur. semper homo est debitor. semper est obligatus deo. siue homo faciat. Et quoniam ordinatur debitum ad factum. et debere ordinatur ad facere. et obligatio ad solutiōnes. immo omnia que p:tinēt ad boīes pcludūt i istis duob⁹. scilicet debito et facto. seu i iure et infacto. q: ipsū debitū est ius. et ipsa solutio factū. sed ipm debitū est p:imū et pcedit. et factū debet seq: post debitū. et ipm factum est. vltimū et cōplemen-

¶ Titul. cccxiiij.

¶ Oia cōfistūt i debito et facto.

tum debiti. i. deo nisi post debitum sequat ipm factū et
facere. totū est vacuū. si sequat factū. totū est plenu.
Ista ergo duo scz debitu et factū debēt esse pportiona
ta et ligata inter se. q. vñū nihil pfit sine alio. Quid
enī pfit debitu. nisi nō sequat factū? Et qd valet fa
ctu. nisi cōcordet cū debito. factū q. et debitu q. p
dāt. faciūt mirabile armonia. Si at discordāt. destrui
tur armonia. et fit pessimus sonus. Et q. ista scia est de
hoie inquantū hō est et docet cognoscere hoīem. et co
gnitio de homine consistit in duobus scilicet in cog
nitione ipsius debiti. et in cognitione ipsius facti. seu fa
cere. et cognitio ipsius debiti pcedere dicitur cognitionē ip
sius facti qd nō est nisi tāq. lumē ad cognoscēdū ipm
factū q. impossibile est cognoscere ipm factū an sit tale
q. d. esse vel nō. scz vtrū sit iustū vel iniustū. ordina
tum vel inordinatum. nisi prius cognoscatur debitum.
Debitum enim est mensura et regula et lex ipsi facti.
Qui q. ignorat ipm debitū ignorat ipm factū et facere.
Id postq. hēmus infallibilē cognitionē de ipso de
bito hoīs inquantū hō est ad cōplendā totā cognitio
nē de hoīe necesse est nos hēre cognitionē de ipso fa
cto ipso hoīs et de suo facere. vtrū ius. et facere pcedat
in hoīe. v. postq. cognoscim? qd debeat facere. videam
us qd facit. vtrū suū ppiū factū seu facere concor
det cum suo ppiū debito. vel discordet. et vtrū sit iustū
an iniustū. et ordinatū vel inordinatū. rectū vel tortuo
sum. fm naturam hoīs vel 3 naturas hoīs. fm deū. vel
3 deū. v. postq. vidimus quid de iure vel i iure. videam
us qd in facto vel de facto. ¶ Quāuis at ista duo p
tineat ad hoīem. i. debitū et factū. non tñ sñr et eode
mō. q. ipm debitū sp manet in suo vigore et est necessa
riū et de necessitate. nec est in potestate et libertate ho
minis q. velit hō aut nō velit. sp manet debitū. et hō sp
manet debitor et obligat. Sz ipm factū ē volūtariū et
i libertate hoīs. et id pōt hō hēre suū factū et suū facere
q. cōcordet cū suo debito. vel pōt hēre factū suū de
bito. vel potest desistere ab ipso facto. Et sic sunt ibi tria
scilicet facere quod debet vel facere contrarium illi
quod debet vel totaliter desistere ab ipso facere. Itē
ē at ita nec sñr in alijs creaturis q. factū et debitū sp
cōcordat. Sz q. qñ hō desistit ab ipso facere. tūc facit
qd nō d. id hō potest generaliter abūlare p diuas vi
as. Q. vel factū et facere hoīs est sñr et cōcordas cū de
bito vel discordas et 3 suū debito ppiū. Et q. ipm
debitū est ppiā lex ppiā mēsurā. ppiā regula. p
piū lumē. et ppiū ius ipsius hoīs. ideo qñ in hoīs fa
ctum cōcordat cū debito. tūc hō cōcordat cum sua p

Debitum
est mēsu
ra facti.

Debitum
hoīs sem
p manet.

In alijs
creaturis
factum et
debitum
semp con
cordant.

Nota.

pria natura cū sua ppiā lege et rīa. et cū suo ppiō lūine.
Sz qñ in hoīe factū est 3iū debito. tūc hō est 3rius
sibi ppi et sue ppiā nature. et sue regule. et hō ppiā le
gi. et suo lumini. et iuri nature et est 3rius oībus creatu
ris et deo. Quid est enī oīem hoīem eē 3iū sibi ppi. nisi
qñ ipm factū hoīs et suū facere sit 3rius suo ppiō de
bito. et sue legi naturali. Sz tūc nunc pfunde intrem
in ipm hoīs et pscrutemur interiora ei et palpem? vi
scera eius. et videam? suū factū et suū facere. Usq. enī
mō non retigimus hoīem nisi superficialiter et in gñali
ostendēdo suū ppiū debitum nunc aut tāgem? ipm
in visceribus et in pfundo et in particulari tangēdo p
piū factū. Potem? tñ ante oculos ipm ppiū de
bitū tanq. lucernā et lucē ad vidēdum suū ppiū factū
et facere suū. Ip̄m autē factum et facere hoīs ē duplex.
scz visibile et inuisibile. in trīnsecum et extrīnsecum. in
tus et extra. occultum et manifestum. et vtrūq. opz con
cordare cū debito et cum iure seu lege sua naturali.
¶ Hic comparat factum seu facere hoīs ad suū ppiū
debitum. et ad suā ppiā legem si conuenienter con
cordent. ¶ Titulus cccxiiij.

¶ Quāuis autē ipm debitum hoīs inquantū hō
est. ius nature est et lumē ad cognoscēdū
ipm factū hoīs quale sit et est ppiā lex et
regula facti. ideo comparamus factum seu
facere hoīs tam visibile q. inuisibile seu
occultum ad ipsum debitum. et statim apparebit vtrū
factum seu facere hominis sit iustum vel iniustum. be
ne vel male. Si enim consideremus ipsum factum seu
facere per se. non comparando ipsum nec applican
do ad proprium debitum. tunc impossibile est cognos
cere ipsum factum hominis quia non potest cognosci
nisi in suo lumine quod est debitum proprium. Et id
qui magis cognoscit debitum ipsum hominis facilius
cognoscit ipsum factum seu facere hominis. Et qui to
taliter ignorat debitum hominis. totaliter ignorat fa
ctum seu facere hominis. et per consequens ignorat
totaliter seipsum. Prima enim lux est et prima porta
intrandi et cognoscendi hominem. scz cognoscere qd
debeat facere. deinde intrat ad ipm facere. Et quomā
ad cognoscēdum vtrū factum hoīs seu facere pcedet
cū debito. opz p experientiam videre ipm factum in se
et ipm facere. et quia qñlibet hō pfecte etatis cognoscit
experimentaliter et infallibiliter suū ppiū factum
et suū ppiū facere. tā inter? q. exteri? et nullo mō duo
bitat. q. ē sibi certissimū qd ē. imo nihil magis notū cui
libet nisi suū ppiū facere. h. ignoret vtrū sit iustū vel

Duplex
facere ho
minis.

Ut titulus
cccxiij.

in iustitiam donec applicauerit vel cōpauerit facere ad debitum. Id quibet hō qui cognoscit debitū hoīs inquit hō est et ppiā ei⁹ legē naturālē pōt statim et infallibiliter cognoscere vtrū suū ppiū factum seu facere sit pparari debito vel cōcordās cōpando facere ad debitū qd habet et cognoscit in seipso. Debet ergo omnis hō videre et cōpare totū suū factū et suū facere et suas inclinationes et quicqd sentit in seipso ad suū ppiū debitū et ppiā legem. et veraciter cognoscet et infallibiliter q totū suū factū seu facere tam interius q̄ exterius. et oīs inclinationē cōtrariā ipī debito seu iuri. et legi nature. et totaliter discōrdare ab eo. Et sic in ipso hō mine debitum seu ius et factū discōrdant et cōtrariantur. ¶ Ut aut hoc ad oculos videam⁹. dicamus qd sit debitū hoīs seu ius nature ad qd obligatur hō et teneatur inquit hō. Debitū aut hoīs ad qd hō obligatur ex testimonio oīm creaturarū et sup̄ius et dei est istud q homo dō dare p̄rio amorē. et totaliter. et dō ipm amare et incessanter. Et p̄ p̄is dō totaliter sequi et amare volūtate dei. Et per oppositū dō hīe odio totaliter et incessanter qdqd pōt esse p̄deū. et p̄ suā volūtatem. Et exinde sequitur q hō dō deo timorē et honorē p̄rio. Ecce ergo debitū amoris timoris et honoris p̄rio. Et p̄ p̄is dō hō esse grāt deo. et regār illi. et ē ligatus et vni⁹ totaliter cū deo. Hoc ergo est debitū erga deū factorē et creatorē suū. Sz ex isto debito oritur est aliud debitū erga oīa q dei sunt. et magis erga suā imaginē vni⁹. et p̄ p̄is erga oīm hominē. f. q oīs hō dō amare quilibet hoīem inquit est dei imago sicut seipm. et hīe odio qdqd est cōtra hoīem sicut p̄tra seipm inquit est dei imago. Et etiam dō quibet amare seipm ppter hoc qd est dei imago vni⁹. Ecce duplex debitū hoīs. vni⁹ et p̄mū respicit deū. et scdm respicit illa q dei sunt p̄ncipaliter suā imaginē. et tñ nō sunt nisi vni⁹ debitū. q scdm includit in p̄rio et ab ipso oritur. Et hoc est totū debitū hoīs totū ius nature et tota lex nature. et totū qdqd dō hō vel ab ipso oritur vel in ipso includit. Scdm ergo istud debitū et fm istud ius et fm istā regulā et legē dō hō regulare mensurare ordinare omne factū suū et oē facere tā interius q̄ exterius. et cū isto debito seu iure dō p̄cordare totū suū facere. Talis dō esse homo in ordine creaturarū. q in isto homine istud debitū seu ius et suū factū et facere suū nō discōrdent nec cōtrariētur. et talē hoīem requirit ordo vni⁹ et hīe ordo nature. qualis debet esse natura hominis in quantum homo est. Cōparet ergo quilibet factum suū seu suum

Quid sit
debitū ho
minis.

Titu. cxij.

Titu. cxix
vii.

Debitum
hoīs ad se
et ad p̄rio
rimū.

Quid hō
dō reglar
seu suū fa
cere.

seu suū facere iterius et exterior. et qdqd sentit se ad debitū suū seu ius nature. Et p̄ p̄is oē faciū et oē facere q est in hoīb⁹ ad istud debitū. et videbim⁹ et p̄ experientia sentiem⁹ et iudicabim⁹ q oē faciū et oē facere hoīs vel ad mīn⁹ inclinatio totū est suū et repugnās isti iuri seu debito. et discōrdās totalit ab eo. Ubi per experientia videm⁹ et sentim⁹ q hō habet amorē sup̄ius p̄mo et nō dei. et p̄rio amat seipm et suā volūtate p̄piā realiter. et de facto eā sequitur et nō volūtate dei. et hīe odio qdqd est cōtra suā volūtatem p̄piā. et amat oīa que amat ppter seipm. et nō ppter deū. nec q dei sunt. et sic realiter et de facto nō amat nisi seipm. Videm⁹ autem q hō querit intendit et amat p̄rio suū p̄piū honorē. et realiter et de facto et nō dei. et suū p̄piū honorē p̄ponit honorē dei. et vult q oīa q p̄mo dō dare deo factori suo. dat libū p̄i et creature et operi facto. Et sic hō de facto habet amorē sup̄ius p̄mo et nō dei. et habet p̄piā volūtate et querit p̄mo suū honorē p̄rio. Et sic facit totū cōtrariū illius qd dō facere et facit illud quod non debet. et nullo mō facit quod debet. ¶ Hic cōcluditur perditio totalis et lapsus et corruptio hominis.

¶ Titulus.ccxv
¶ Qm̄ oīe factū et facere hoīs pcedit a voluntate sua q ipa est radix origo. causa. et vna oīs facti et totius facere. et sic factū hominis seu facere est volūariū. id sequitur q oīe factū et oē facere hoīs est cōtra debitū totū hoīs. cōtra ius nature. cōtra legē nature. et cōtra totū ordīnē creaturā. et contra hoīem inquit homo est cōtra deū totaliter. Sequitur exinde q ipa voluntas hoīs est cōtraria ipī debito et iuri nature. et legi nature. et toti ordīni creaturā et deo factori suo. et ideo de facto et realiter ipa volūtās est extra oīm mēsuram oīm legē. et oīm regulā. et extra oīm ordīnē et ordinatōnē et extra totū ius extra deū. et extra seipm. q est extra suā p̄piā legē nature. et nō recognoscit deum superiorē. sed ponit se supra deū. vel facit se equalem deo. et per cōsequens ipa volūtās hoīs est deuata et lapia a p̄rio suo statu p̄dita. corrupta et pueria et mutata et alienata in oppositū sue p̄pie nature. et id est inordinatissima. turpissima. irregularissima. sup̄bissima. et in errore et falsitate extra suū bonū. et semper querit vanitatem et mēdaciū. et ideo totaliter odibilis. et nullo modo amabilis et separata totaliter a cōsortio et amicitia et societate sua creatoris. et per cōsequens sequitur q talis est homo qualis est sua volūtas

Expimē
taliter
demus
oīa faci
mus p̄tra
debitum.

tas. Sequitur ergo qd hō qui primo amat seipm qd deū est totaliter a societate & cōsocio dei separatus. Et qd iam in pte pcedenti tractatū est ad lōgm de duobus amoribus primis & de ppria voluntate. et de proprio honore. & cōclusum est qd pprius amor suppius & proprio voluntas & pprius honor. ista tria sunt simul alligata. nec possunt separari. & totaliter sunt qd deū. & contrariant deo nec aliqd est contra deum. nisi proprius amor ppria voluntas. & proprius honor. & in istis est tota radix inimicitie & pueritatis ad deū. Ideo cōclusum est qd qd habet amorē suppiū primo & ppriam voluntatē & ppriū honorē. qd talis est inimicus capitalis dei. et ideo est in ira dei. Quare sequitur qd hō cū habeat ista in se est capitalis inimicus dei. & ideo est in odio dei. Et etiā quia cōclusum est qd hō nihil habet qd sit suū nisi amorē. & id qd amor hoīs est totus ppius deo. & totus corruptus & puerus. totus malus. totus deuatus. & totus alienatus. totus inordinatus & totus iniustus ideo sequitur qd hō est talis qlis est suus amor. Itē etiā qd amor suppius & ppria voluntas. & pprius honor. sunt radix oīum malorū. id hō hz in se radicē oīum malorū & viciorū. Quia etiā iā pbatum est qualis fructus sequitur hōi ex amore dei & ex amore suppius. & ppria voluntate & proprio honore qrendo illū. ideo hō incidit in oīa mala q oriūtur ex illis. & pdit oīa bona que sequuntur ex amore dei & honore. Et per pns hō vadit ad eternā tristitiam ad eternā penā. & perpetuū dolorē. & eternū luctū. & pdit eternū gaudiū qd finē nō habet. & eternā amicitia & societate sui creatoris. Et oīa ista iā pclusa sunt. Et sic appet qualr cōparādo factū hoīs & omne facere & ppriā voluntatē a qua. oriū ad suū ppriū debitū. ad suū ppriū ius. & ad suā ppriā legē nature cū obligatur verissime inuenim⁹ & cognouim⁹. & deuiationē & lapsum totalē pditionē. alienationē corruptionē & generationē & pueritātē hoīs & nature sue a suo proprio statu. & a sua ppria natura q deberet esse. Et sic p quādā scalā & ordinē deuenim⁹ ad noticiā & cognitiōnem pditionis. lapsus & corruptionis nature. hoīs que oīa erāt occulta hōi. & hoc p cognitionē obligandi ipsius naturalis q fuit manifestata p oēs creaturas. Et sic p scalā nature manifestatus est de⁹. manifesta est pductio mūdri de nihilo. manifestata est obligatio & debitū hoīs ad deū. & per pns ius nature seu lex. et manifestat⁹ est lapsus hoīs et corruptio seu pditio & ita omnia ista se manifestant inuicem. & vnum manifestat⁹ & discooperit aliud. Ecce artes & modū qliter

quibet pōt cognoscere seipm & eternālē pditū lapsum & corruptū & deuatū. cōpando factū ad debitū. & viuēdo distātiā elōgationē & pueritātē inter factū & debitū hoīs inqūti hō ē. & ignorat se ēē pditū & corruptū et lapsum. Et sic oēs creature clamāt & viciūt & manifestāt hoīs; ēē veraciter pditū eterna pditione. & mortuū ppetua morte qd separat⁹ ē eternālē a dei societate. qd sol⁹ est vita hoīs. sicut aīa sola ē vita corporis. Et sic hō ē totaliter separat⁹ a toto bono. & a tota sua vita. ¶ Qd etiā lapsus & corruptio hoīs manifestat⁹ pando factū hoīs seu facere ad scdm debitū qd respicit ea que dei sunt

Titulus.cccxvi.

Isum est qualr cōpando factū & facere hominis ad debitū & ad ius nature. qd respicit deū inuenim⁹ hoīez lapsum & pditū. id nūc restat cōpare hoīem ad scdm debitū. qd respicit imaginē dei. Videam⁹ ergo si factū in & facere hoīs concordat cum secundo debito et secundo iure quod oriūtur a primo debito. Secūdu debitū est qd quilibet hō debet & obligat amare quēlibet aliū hoīez inqūtiū ē dei imago sicut seipm. & odio hōe qd qd est cōtra oēs aliū hoīez. inqūtiū est dei imago sicut pira seipm; iquātū ē dei imago. & Et quilibet dī amare seipm inqūtiū ē dei imago viuēs. Et sic rōne istius debiti & iuris dī esse inter hoīs fraternitas unitas. societas. amicitia. concordia & pax. oēs debēt se reputare tanq̄ vnū. Sed per experientiam videmus qd vnus homo ledit alium hominem adinuicem se destrunt. adinuicem se occidunt. inter illos nulla vera unitas est. nulla vera societas est nulla vera amicitia nec pax nec cōcordia. sed magis diuisio. lis. discordia. & bellū & inimicitia. & si forte diligant se inter se si forte sit pax aliqua & amicitia. nō est ppter hoc qd est dei imago nec ppter debitū sed ppter alias causas. Et talis unitas oīez ex amore corrupto & inordinato inuisto & cōtra deū. Et sic hō qd est inimicus dei. & contrariat deo totaliter est etiā ver⁹ inimicus sue imaginis. & per cōsequēs est inimicus cuiuslibet hoīs inqūtiū est dei imago. & etiā inimicus & cōtrari⁹ suppius. & seipm ledit destruit & occidit inqūtiū est dei imago. & psequitur et ledit dei imaginē. Et sic comparando homines ad scdm debitū. inuenimus ipm esse contrarium totaliter illi debito. & per consequens lapsum & corruptum.

¶ Qd homo potest videri continue in alijs rebus extra se tanq̄ in speculo suū statū in quo existit & suā pditionē suū lapsum & corruptionē. Titulus.cccxvi.

Titu. cccxv. De lapsu hominis.

Nonia aut homo quis sit corruptus, perditus. lapsus et mutatus in contrarium sue nature. Imo in non hominem non sentit vel vix sentit se esse corruptus et lapsum, et esse in tali statu in quo est. Ideo non dicitur non flet non tristatur de sua perditione et corruptione. cum tamen continue dolere et flere deberet. Ita per statum in quo est per futuro statum. et per malis quod ipsum expectat. immo ridet. iocundatur. letatur. recipit suas delectationes. suas consolationes. comedit. bibit. ac si nihil mali esset. Et quo apparet. quod est tam freneticus. stultissimus. sine omni sensu. quod freneticus et stultus non sentit se esse tales. Etiam est tamque dormiens nihil sentiens. sicut somnians. vel incantatus. vel illusus. Et ideo quod homo in seipso non bene videt nec sentit suam corruptionem. debet videre in alijs rebus extra se similitudinem sue perditionis et sui lapsus. et facere sibi quoddam speculum in quo continue videat suum statum corruptum et mutatum. ut non tradat oblivioni suum malum ut sic dicitur. Postquam ergo homo comparavit seipsum. et totum facere lapsum ad ipsum debuit. per quod cognoscit se esse perditum et lapsum. et se comparare ad res alias extra se quas mutantur aut quod in contrarium sue nature corruptionem. vel et fingeret primum cuiuslibet rei quam videt et corruptionem. et cogitet quod est quolibet res quam mutata est in primum sue proprie nature et quam corrupta est. vel quod esset si mutaretur et corrumpere tur. et cogitet quod per certo talis est ipse finis sue proprie nature in quo debet esse. et cogitet quod quanto res est nobilior que corrumpitur et melior in sua propria natura. tanto est peior et vilior quam est corrupta et mutata in primum sue nature et in quanto gradu bonitatis est. in tanto gradu malicie est. et quanto erit alta. tanto efficitur inferior. Ut verbi gratia faciamus exemplum in ipso vino. quod ipsum vinum quam mutatur et corrumpitur in primum sue nature. tunc efficitur acetum. Ergo si cut se habet statum acetum ad statum vini. sic se habet status hominis nunc in quo est. ad statum in quo debebat esse et quantum distat acetum a vino. tunc distat homo a statu sue nature. Et sicut acetum nihil valet ad illud ad quod ante valebat quam erat vinum. et ad quod ordinatum erat. ita homo nihil valet ad illud ad quod volebat in statu suo debito nec valet aliquid ad illud ad quod ordinatus erat. et ideo non valet nisi ut in ignem mittatur. Et quantum etiam distat et elongatur acetum a vino in bonitate. tamen etiam distat et elongatur homo in bonitate a propria natura hominis. Et sicut nihil de bonitate vini mansit nec est in acetum. ita nihil de bonitate hominis in quantum homo est et quod est finis sue proprie nature est in homine. Et sicut dolet acetum si cognoscere

Cōtēpla
tio dūcēs
hoiem in
cōsidera
tione sta
tus sui.

Experiē
tia q̄ ho
mocogno
scit suum
lapsum.

De lapsu hominis.

statum in quo debet esse. Item in vino possunt esse due mutationes. quod vinum aliqui mutant et fit turbatum tunc est infirmum sed tunc remanet vinum et retinet aliquid de bonitate vini. et non est totaliter perditum et non potabile. sed non sicut ante. aliqui mutantur vinum in acetum. et tunc est totaliter perditum. quod nihil retinet de bonitate vini. Homo autem est sicut acetum. et non sicut vinum turbatum. quod est totaliter perditum et nihil habet de bonitate hominis quam debet habere. ideo habet in se nullam dulcedinem. nullum bonum saporem. sed habet in se amaritudinem et acetositatem et pessimum saporem et crudelitatem. quia deficit homini tota propria bonitas que debebat esse. et est in eo contraria malicia que non debet esse. Sicut autem fecimus comparationem hominis ad vinum et ad acetum. ita possumus comparare hominem ad omnes alias creaturas et res tam naturales quam artificiales. que perdit et mutari possunt. tamen exemplum de vino et acetum est valde convenientius ad videndum statum hominis in seipso. Et possumus etiam facere comparationem de homine dum habet sensum et vitur ratione. et dum factus est freneticus et stultus. quia sicut se habet homo stultus et freneticus ad statum eiusdem et superius dum est in suo sensu naturali. sic se habet status in quo homo est nunc. ad statum in quo debebat esse. Et potest etiam fieri comparatio de muliere ad virum quando facta est meretrix. quia sicut se habet status mulieris dum est in bono matrimonio et bona societate cum viro suo. ad statum eiusdem quando est separata a societate sui mariti seu sponsi. et facta est meretrix stans in prostibulo. Sic similiter se habet status nature hominis in quo nunc est ad statum in quo debebat esse in ordine ad deum et respectu dei. quia debebat habere societatem veram et fidelem cum deo. Et similiter potest fieri comparatio de filio perditum et deviato. quod sicut se habet status filii perditum et deviato et separati a patre totaliter ad statum eiusdem filii dum est sub obedientia et sub regula patris et in domo. sic similiter est de statu hominis respectu dei. Ecce igitur qualiter homo potest videre continue in pluribus rebus et exemplis tamquam in speculo suum statum in quo existit. et suam perditionem et suum lapsum et corruptionem ut sic non rideat. sed magis lugeat seipsum perditum esse et a sua propria natura totaliter mutatum. Et etiam perditio lapsus et corruptio clarissime manifestatur in natura hominis comparatione et respectu ad deum et ius et legem primitivam filiationis et fraternitatis.

¶ Titulus. cccxv.

Duplex e
pfnitas

Titu. ccxxvii.

Ti. ccxxvii

Q deo sit
pfnitas
ritualis.

Q sum
trates
spuales.

Q dicit
q deo sit
pater nfr
spualis.

Offimus autē videre infallibiliter per
aliū modū peruerfione & perditionē na
ture hoīs si cōparemus ipm ad ius & ad
debitū qd fundat in pfnitate & filiatione
et fraternitate. ppter qd cōsiderandū
est q duplex est pfnitas. duplex filiatio
et duplex fraternitas in hoīb. vna manifesta vifibi
lis & fenfibilis quā nemo ignorat. Alia occulta inuifi
bilis & fpūalis. quā plures ignorant. Et q: ordo cogno
fcēdi est q p vifibilia & manifesta cognofcamus inuifi
bilis & occulta. & p magis nota min⁹ nota. id p pfnita
tē manifestā & corpalem. manifestabim⁹ pfnitatem oc
cultā & fpūalem. & filr de filiatione & fraternitate. Uti
videmus p experientia q aliq dī pater alicui⁹ q: de
dit ei corp⁹ & carnē immediate. & aliq dī filius alicui⁹
q: recipit immediate corp⁹ & carnē & principiū ab illo fi
ne medio alio. ita q dare & recipere faciūt pfnitates & fi
liationē. & q: hō hz aiam & corpus. & q: aia est immor
talis. vt iā pbatū ē in caplo de immortalitate aie. & de
immediate p se folū dat & creat aiam. & hō recipit aia
immortalē immediate a deo. ficut recipit immediate car
nē & corp⁹ a pfe fuo. si q aliq est pater alicui⁹ q: dat fi
bi carnē & corpus. & aliq filius eius q: recipit ab eo im
mediate corp⁹ & carnē. nōne etiā de⁹ erit p cūiufibz
hoīs. q: immediate & p se dat ei aiam rōnalem. et qlibet
hō erit filius dei. q: ab eo recipit immediate aiam immor
tālē. Si efi rōne corpis caufat pfnitas & filiatio. qre etiā
nō ex parte aie. Et etiā aliq id sunt frēs. q: immēdi
te recipiunt corpus & carnē ab vno & eodē. Quare etiā
nō erūt oēs hoies frēs. q: immediate recipiūt aiam im
mortalē ab vno & eodē pfe. Ideo. que quidē aia est ad
dei imaginē creata immo de tāto pfnitas & filiatio et
fraternitas q sunt ex pte & rōne aie rōnalis immorta
lis. excedūt pfnitatē. filiationē. fraternitatē. q sunt ra
tione corpis mortalis. & fūt nobiliores. maiores. excel
lētiores & digniores. aliores & meliores q ille. de quā
to aia immortalis ad imaginē dei creata excedit. corp⁹
creatū & mortale & terrenū. & de⁹ hoiem & creator crea
turam. Uti pfnitas & filiatio & fraternitas q sunt ex p
te corpis pereūt dū corpa pereūt & moriunt. S; q sunt
ex parte aie femper durāt. q: aia est immortalis. & deus
est immortalis. Et sic pbatā est pfnitas inuifibilis &
fpūalis. & etiā filiatio & fraternitas. & ita habem⁹ ipas
vifibilē & inuifibilē. manifestā & occultas. De⁹ igit est
pater inuifibilis & occult⁹ cūiufibz hoīs & immēdiatē.
& oēs hoies sunt filij dei q: ab ipō immediate recipiūt

De lapfu hēminis.

oēs aiam ppiam. & inter fe sunt fratres. Et magis si
ne cōparatione de⁹ est pater ppter aiam. q pater car
nalis ppter corpus. q: corpus in cōparatione ad aia
nihil est. f; ppter aiam homo est hō. & h; esse cōpletū.
& corpus h; esse ppter aiam. & fic inquantū aia est pfi
minua in hoie. de tāto de⁹ a quo immediate puenit aia
erit magis pfi q p carnalis. & qlibet hō magis est filius
dei q filius pfnis carnalis. q: a deo recipit pncipaliffi
mā partē p quā hō est hō. & est in honore et dignitate
fup oēs creaturas mūdi. & etiā q: qlibet hō recipit a
deo solo totā aiam. f; nō recipit a pfe totū corpus. imo
a duobus f; a pfe & mfe & etiā pater carnalis non est
nifi instrumentū in gnatione hoīs. q: de⁹ est principa
lis cā q: pater nō est formator corporis & mētorū. fed
deus inuifibiliter operās. q: nō est in prāte pfnis gene
rare qñ vult. & fic pater carnalis ideo est pater. q: p ipm
ministratur tā q p instrumentū principū corpis & p
ma materia. fic ergo de⁹ magis fine cōparatione d; bi
ciparer. Item etiā q: magis est ppinqua & cōueniens
hoīb pfnitas filiatio et fraternitas fm aiam q fm
corpus. Sicut enim pōr cōnēntre alalibus hūis f; fm
corpus fed nō fm aiam. Quare fequit q oēs hoies ma
gis fine cōparatiōe sunt fratres. q: immediate qlibet
recipit aiam a deo creatā ad fuaz imaginē. q illi q re
cipiūt corpus ab vno & eodē pfe carnali & vifibili imē
diate & magis sunt filij dei. q: immediate recipiūt ab
ipō aiam. q illi q immediate recipiūt corpus ab vno
& eodē pfe carnali. Et q: ex pfnitate & filiatione et fra
ternitate oritur ius debitū & obligatio. q filius inquan
tum filius & rōne obligationis obligat & d; reddere ali
qua debita pfi inquantū pater est. & frater inquantū
frater est. & iure fraternitatis d; aliqua reddere fra
tri inquantum frater est. Et q: omnia ifta debita & iu
ra iā manifestata sunt. & de facto folūtur in fraterni
tate. filiatione et paternitate fm carnem ideo per illa
que fiunt de facto in paternitate. filiatione & fraterni
tate fm carnē. arguamus omnia illa que fieri & effe de
bent in pfnitate. filiatione & fraternitate fm aiam. Si
filius facit et reddit aliqua pfi fuo carnali. ppter hoc
quia est pater. et q: accipit ab eo corpus. multo magis
debet fine cōparatione illa eadem facere et reddere
illi fpituali patri. f; deo a quo recepit aiam immor
talem ad fui fimilitudinē creatā. Et etiā si frater car
nalis facit & reddit aliqua fratri fuo carnali ppter fra
ternitatē. q: ambo receperūt corpus mortale ab vno &
eodē pfe. multo magis fine cōparatione debet facere

Maiores ē
fraterni
tas fpitu
talis.

Universidad de De
Rōne p
nitatis o
bligamur
deo.
Bibliot

et redere fratri suo illa fm aiam rōne fraternitatis. et
q: ambo receperūt aiam ab vno et eode pfe. f. a deo.
Arguam? igit pmo p pbem? debitū et ius pñitatis et
filiatōis fm aiam p illud qd de facto fit in pñitate et
filiatōe fm corp⁹. Si em nos amamus: honoram⁹ et
timemus patrē carnalē: mortālē: q: ab eo recepim⁹ cor
p⁹ mortale. quāto magis debemus honorare: amare: et
timere patrē nostrū spūalē et immortalē. f. deū qui ab eo
recepim⁹ aiam immortalē. et de tāto magis quāto pteua
let aia q: corp⁹: et de⁹ q: hō. Et si nos seruim⁹ patri car
nali: et obedimus: et confidim⁹ in eo totalit: nec dubita
mus de eo q: nobis deficiat. nec q: velit nos decipere: et
hoc q: recepim⁹ ab eo corp⁹ et carnē corruptibilē. ergo
multo magis debemus seruire patri fm aiam et obedire
et cōfiderē in eo: nec dubitare de ipso: q: nobis deficiat
nec decipere velit. et hoc q: ab ipso recepim⁹ aiam imor
talē creatā ad sui imaginē. Itē si nullo mō possumus:
nec volum⁹ audire nec pati iniuriā pñis nostri carna
lis: nec audire malū dici de ipso. imo exponim⁹ nos ad
mortē ppter honorē ei⁹: et reputam⁹ nos honorē suū.
honorē nostrū. quāto magis sine cōparatiōe nullo mō
debemus audire nec pati iniuriā pñis nostri fm aiam.
nec posse audire dici malū nec blasphemare de ipso: et
exponere nos debemus ad mortē ppter honorē suū: et
reputare honorē suū honorē nostrū. Et sicut nos cau
uemus quātū possumus ab offensa pñis nři carnalis:
nec volum⁹ q: aliqd offendat eū: nec volum⁹ aliqd fa
cere p voluntatē suā. ergo quāto magis hoc facere de
bemus erga patrē nřm celestē. Et etiā sicut nos caue
mus quātū possum⁹ ne aliqd turpe et inhonestū aga
mus in cōspectu pñis nři carnalis. nec etiā alio mō p
quē honor pñis nři posset diminui. quāto ergo magis
debemus cauere ne aliqd turpe seu inhonestū agam⁹
in cōspectu dei pñis nři fm aiam. nec aliqd per qd ho
nor suus posset diminui. q: oīa videt. Et iā quāto ma
gis pater carnalis est potens: magis sapiens: et magis
bonus. tāto filius eius honorat ipm ināgis: et timet eū
et amat eū: et obedit ei. et cauet ne ipm offendat. et si sit
rex: vel impator: vel pnceps iustus: tūc sine cōparatiōe
ne timet eū et honorat et obedit ei. et ei subiciit omī hu
militate et omī subiectione. ergo quāto magis quilibz
hō dī timere et honorare deū pfem suū fm aiam et ei
obedire et subici cū omī humilitate et subiectione: et
summe cauere ne ipm offendat cū sit pater eius et est
omnipotētissimus. sapiētissim⁹: optimus et iustissim⁹
et impator et pnceps eternus hīs omne dñum et

Tenēur
defende
re hono
rem dei.

omnem potestatem ab eterno et a seipso. cui nihil pos
test resistere: q: pōt totū pdere si vult subito. et nullus
dicit quare fecisti. Itē si pater carnalis vult q: fili⁹ su⁹
carnalis ppter hoc q: est fili⁹ su⁹ sibi seruiat. sibi obe
diat: eū timeat et honoret nōne magis vult de⁹ qui si
ne cōparatiōe est magis pater noster q: pater carna
lis. cui sit pater alarū nostrarū immediat⁹. q: oīs hō ei
seruiat et obediat. timeat eū et honoret. Et si pater car
nalis reputat sibi ad summā iniuriā et offensam. si fi
lius carnalis nō obediāt sibi et nō timeat eū nec hono
ret. quāto ergo magis deus qui est pater noster cū sit
oīs oīpotens a quo recepim⁹ aiam reputabit sibi ad
summā iniuriā et offensam si ei nō seruim⁹ nec obe
dimus. nec eū honorem⁹: nec timeam⁹. sed cōtra volū
tatem suā faciamus: imo de tāto magis: de quāto ma
ior est aia q: corp⁹: et deus q: hō. Et sic in multis aliq
que sunt in paternitate et filiatiōe fm carnē possum⁹
arguere. Ecce igit qualr p illa que sūt de facto in pa
ternitate et filiatiōe fm carnē visibili. pbam⁹ et argui
mus illa que debēt fieri in paternitate et filiatiōe in
visibili fm aiam et hoc iure et rōne paternitatis et filia
tionis: imo paternitas et filiatio fm carnē sunt specu
lum et exemplū paternitatis et filiatiōis fm aiam. et q
dam scala vt per hoc cognoscat oīs hō qd debeat deo
patri suo. iure et rōne pñitatis et filiatiōis. et qualr se
habere debeat erga ipm iquātū est pater. Cū em nos
faciamus oīa predicta patri carnali qui morit⁹ et nihil
pōt nobis nocere duz mortuus est. quāto magis debe
mus oīa illa facere patri spūali et immortalī. ad cui⁹ ma
nus hēm⁹ deuētre q: pōt nos eternāl⁹ perdere.

Manifestatio lapsus et defect⁹ hoīs. Ti. cccxix.

Quā visum est qd debemus de iure et rōne
pñitatis et filiatiōis. et qualr sum⁹ obliga
ti. Videam⁹ nūc factū nostrū et nostrū fa
cere si pcorād cū isto debito et iure. Videam⁹
si habeam⁹ oīa que hñe debem⁹ erga
deū pfem nři vīssimū. et in veritate. et in facto nihil hē
mus qd hñe debum⁹. nihil facimus qd nō facere de
bem⁹. imo totū oppositū et triā facim⁹ et habem⁹ in
nobis. Itā nō est amor erga deū patrē nostrum. nec ti
mor nec honor. nec reuerētia. nec obediētia. nec hūili
tas. nec subiectio. nec spes. nec pñidentia. nec credulitas.
Imo oīa ista de facto deficiūt nobis erga deū pñem
nostrū. et tñ de iure de bene esse. imo magis tria oīum
istoz et alioz que debet ēē esse sunt in nobis oībus er
ga patrē nostrū: quia in nobis est pñitatis amor. amo

Itā ē no
bis amor
dei.

ri dei. et etiam odium dei. et est timor. contrarius timori
dei patris nostri. et est preceptus patris nostri spiritualis. et ho-
nor. Primum honoris paterno. et offensam et iniuriam ei. et in-
honoratio et vituperatio. et irreuerentia. inobedientia. super-
bia. resistencia et diffidentia. et incredulitas. Quare pos-
sum? hic concludere lapsum et peccationem. corruptionem.
degenerationem. deuotionem. et alienationem nostram et natu-
re hominis. et mutationem in suum primum. et qualis homo totali-
ter distat et elongatur a veritate. ¶ Si vult clare videamus
statum nostrum respectu dei patris nostri qualem sit manifestabi-
mus ipsum per speculacionem et filiationem que sunt secundum carnem
arguendo a deo sensu. Si enim filius carnalis non amet:
nec timeat patrem suum: nec honoret: a quo recepit corpus
quod est proprium aiam. nonne deus malus et pessimus filius? Er-
go quanto magis cum nos non timemus nec amamus nec ho-
noramus perferimus nonne a quo recepitur anima? propter quam est
corpus. sumus mali et pessimi filii. Item si nos reputamus
et iudicamus illud filium carnalem pessimum: ribaldum: et nequissi-
mum: ingratisimum et puerum: totaliter qui continue iniuriat
offendit et persequitur suum patrem carnalem. et semper detrahatur:
oia facit contra ipsum. ergo quanto magis nos sumus repudiati
pessimi filii et ribaldi nequissimi et pueri totaliter et sum-
me ingrati respectu dei patris nostri principalis: qui continue
ipsum iniuriat. offendit. et persequitur. et semper ei detra-
hitur et oia facimus contra eum: a quo recepitur anima et con-
seruamur in eo et a quo nobis continue dantur beneficia mul-
ta. Item si filius carnalis non curaret de honore patris sui.
imo totaliter inquit in eo esset destrueret illum et annihilaba-
ret: totaliter curaret de honore suo proprio et honore pa-
tris. nonne talis filius esset nequissimus filius. Ergo multo
magis nos sumus nequissimi filii erga deum qui est pater no-
ster: cum semper laboremus pro honore nostro proprio: et non pro
suo honore. et primo et principaliter queramus honorem nostrum et
non suum. et tamen vnum quondam de bonis suis. Item si filius
carnalis haberet patrem regem potentem et viuente et sapie-
tem et multum iustum. et talis filius patre viuente faceret le-
gem et vellet obsequi sine voluntate et auctoritate patris.
et vellet esse equalis patri. nonne talis filius esset nequissi-
mus? Ergo multo magis nos sumus nequissimi filii re-
spectu dei patris nostri. qui cum habeamus patrem omnipoten-
tem summum regem semper viuente. summe sapientem. et tamen co-
stitui nos reges: et nos volumus honorari sine voluntate
et auctoritate sua. et habere propriam voluntatem et sequi illam
sicut ipse. et facere nos reges et regnum nostrum. et impium nostrum
in nobismetipsis et suum regnum et suam voluntatem. Item si fi-
lius carnalis insurgat contra patrem tunc dicimus quod est effectus

Sumus
mali filii.

Iniuria
mur deo.

In hono-
ram deum

stultus. freneticus: et inamatus. et maxime si pater sit po-
tens et sapiens. Ergo multo magis nos sumus verissi-
me stulti: frenetici: inamati cum continue insurgamus
contra patrem nostrum verissimum omnipotentem et iustissimum. Item
si filius carnalis habeat patrem summe diuitem et poten-
tem. et non confidat de patre suo. imo diffidat tunc signus
est certissimus quod aliquam magnam offensam et iniuriam et
displicentiam fecit contra patrem suum propter quod diffidit. Ergo
cum nos non confidamus in deo patre nostro: nec speremus
in eo: imo diffidamus de eo qui est verus pater noster.
signus est quod aliquam offensam magnam et aliquam iniuriam
et aliquam magnam displicentiam fecimus contra ipsum propter
quod perdidimus confidentiam et spem: cum ipse sit pater noster
et sit omnipotens et summe diues. Alterius quanto pater car-
nalis est magis bonus: benignus: pius: prudens: et nobi-
lis. tunc si filius offendat et iniuriat talem patrem. tanto re-
putabitur peior: malignior: et nequior. Ergo cum pater no-
ster secundum animam sit summe bonus: summe benignus: et pius:
et nobilissimus: et summe sapiens. tanto sumus peiores: ma-
ligniores: et nequiores: quod de facto talem patrem offendimus:
iniuriamus: et contumimus. et de ipso nullum verbum faci-
mus. Preterea si filius carnalis habeat patrem qui non
solum sit pater suus: immo totaliter deus suus: rex suus:
et princeps suus: et iudex suus. si insurgat contra patrem ta-
lem vel ipsum offendat: et iniuriat: et totaliter faciat contra
suam voluntatem et sit prius ei. nonne iste filius non solum dicitur
malius et pessimus: imo stultissimus et sine sensu? Ergo
multo magis cum nos habeamus deum patrem eternum qui non
est solum pater qui ab eo recepitur anima: imo talem. imo to-
taliter deus noster: rex noster: iudex noster: qui potest nos totaliter perdere
si vult. nonne sumus stultissimi et sine sensu: quod talem patrem
offendimus et iniuriamus: et quotidie facimus contra suam volun-
tatem: imo sumus prius et inimici sui: non dubitamus esse
tales: nec potest esse maior stultitia: quod tunc non solum filius est
contra patrem. imo seruus contra dominum suum subditus contra principem suum.
et inuicem deus contra deum suum. Et tunc iniuriamus et offe-
dimus deum ut perferamus: ut dominum: ut principem: ut iudicem nostrum: et
sic facimus prius et debitum pernitentie et filiaritatis. Prius et
debitum dominum imperatori: principi ari: seruutis. et ita incur-
rimus simul iram et indignationem patris nostri. regis nostri domini
nostri: et principis nostri summi iudicis nostri. Et sic oibus ex
superadiictis possumus clare videre statum nostrum qualem sit
cum dei patris nostri. et qualem filii sumus. quoniam forma et imago fi-
liaritatis spiritualis que est secundum animam: in ordine ad deum patrem nostrum
totaliter perditur: corrupta et deformata: annihilata. et in
statum mutat. et habemus formam priam contra formam filiaritatis

Insurgi-
mus contra
deum.

Diffidi-
mus deo.

Sites fre-
neticus su-
mus.

Filiatio
nostra spiri-
tus est tota-
liter cor-
rupta.

Perdi-
mus om-
nia bona.

Heredi-
tas nra ē
spūalis.

Debere-
mus viue-
re de spi-
ritualibz
bonis.

his. ideo sumus filij deformes. deformati. pueri. tu-
pes. et ingrati. vñ nō sum⁹ nec facim⁹ vt filij. s. vt
hostes. et inimici dei pñs nñ. qm inter pñs nñm et nos
sūt oīa illa i medio q repugnāt pñtati. et vereformem
filiatōis. s. inobediētia irreuerētia. cōtēpt⁹. psumptio.
supbia. rebellio. ingratiitudo. Et q nos hēm⁹ formā
filij vere filiatiōis q est fm aiam. id sumus. Et pñ
nostro pñā formā. Et id q in nobis ē deformitas et
pueritas filiatiōis. seqt q pñ nñ hēat irā. s. nos. et sum⁹
ei odibiles et abominabiles et digni sum⁹ irā et idignatiōe
sua ppter deformitatē. Item q forma filiatiōis est cor-
rupta et pdita i nobis sequi q nos pdimus oīa bona.
oēs diuitias oēm hereditatē q debebāt nobis euenire
rōne istius vere filiatiōis. q quid ē sunt tanta et tā ma-
gna q magna erat filiatiō et pñtas. Et q pñ nñ spūa-
lis est in infinitū diues. nec hñt finē nec nūerū oīa bo-
na sua. et oīa bona pñs debēt esse filior. seqt q nos
pdidimus infinitas diuitias et infinita bona. q pdidi-
mus oīa bona pñs nostri que debebāt nobis rōne
filiatiōis. Et q pñ noster est totus spūalis et inuisibi-
lis nullo mō corporealis. et illud q qd nos sum⁹ filij. etiā
est inuisibile et spūale et nullo mō corpale. s. ipa aia. se-
quit q bona et diuitie et hereditas patris nñ. oīa sunt
inuisibilia spūalia et nullo mō corpalia. Et pdēdo for-
mā filiatiōis pdidimus infinita bona spūalia. Et cum
filius debeat ptractare negotia pñs sui. et nos tracta-
mus sp negotia filia. s. corpalia negotia et corruptibili-
lia et nullo mō spūalia. sequi q sumus extra bona pa-
tris nostri. et sumus totaliter exheredati a bonis pa-
ternis. Et ab eterna hereditate. Et hoc maxime manife-
statur. qui a cum filij debeāt viue de bonis paternis.
Et tū bona patris nostri sunt spiritalia et inuisibilia
et nullo modo corpalia. ideo debemus viue de bo-
nis spiritualibus et inuisibilibus. et tamen tota vita
nostra consistit in bonis corpaliibus. et solū viuiamus si-
cut animalia bruta de rebus corpaliibus et visibilibus.
et sic facimus vitam nostram bestialem. et nō sicut filij
dei. Et quia pater nñ nō solū est pater. immo est rex et
summus. et per pñs habet regnū tantū et tale sicut per
finet ei. et palatū et astantes et seruientes ei iuxta suam
regiā maiestati. et id q pdidimus formam sue filiatiō-
is q est summe dignitatis et summi honoris. et acqsi-
uimus formā filia. turpissimā et pueram. seqt q per
didimus regnū suū eternū. et consortium oīm eorū q
continue cum eo assistit et seruiūt ei. et sumus inter-
num exules a regno suo. a domo sua. et a palatio suo. Et

sic clarissime possumus videre et cognoscere perditio-
nē corruptionē. lapsum. et totale puerionē hoīz cō-
parādo hoīes ad debitū et ius paternitatis et filiatio-
nis que est fm aiam. Quare summe flere debēt hoīes
et dolere. q tales sūt et tāta bona perdidērūt. q nō so-
lum sunt lapsi a vero statu in quo debebāt eē. immo a
vero statu filiatiōis dei qd est maius.
Et etiā perditio lapsum et corruptio nature hominū
cognoscunt cōparādo ad ius et debitū fraternitatis
que est fm animā et primo ostenditur quomodo se debēt
habere inter se.

Sicut autē pbatū est. cōsum ius pñs
tatis et filiatiōis fm aiam p illud qd de
facto sit in pñtate et filiatiōe fm corpus
et carnē. ita cōformiter pbatim⁹ ius et de-
bitū fraternitatis q ē fm aiam p illud qd de
facto sit in fraternitate q est fm carnem.
Si em frēs carnales se amāt tātū. et tāta amicitia et tā-
ta vnitas. et tāta pñctio est inter eos. q nihil hñt diui-
sum. nihil pñtū vñ mōre p alio. vñ reputat se aliū.
et oīa ista sūt rōne fraternitatis. l. qd hñt vnū. pñs im-
mediatū. s. a quo immediate receperūt corp⁹ et carnem
mortale corruptibile et putrefactibile. ergo qnto magis
et sine cōparatiōe debem⁹ nos oēs amare ad igne et
nihil reputare pñtū. et reputare oēs vnū rōne. frater-
nitatis q est fm aiam quā habemus imortale. q. s. oēs
sumus vnus et eisdē patris filij immediate fm aiam.
a quo oēs nos et a nullo alio immediate recepim⁹ aiam
imortale. rōnale q magis valet q corpus sine cōpara-
tiōe. imo de tāto oēs esse fortior. maior. purior. sincerior.
iste amor. de quāto alia est maioris et dignioris nature
q corpus in qua a fundat et fraternitas. Si ergo vñ
tas idēptitas vnus pñs carnales est cā tāte dilectio-
nis inter frēs fm carnē. multo magis vnitas et idēpti-
tas eiūdem pñs fm aiam dē ē cā maioris dilectiōis
inter frēs fm aiam. Quia igit nos oēs hoīes habem⁹ so-
lum vnū pñm et eūdē fm aiam. et non duos. propter
quē sumus oēs fratres. sequi q inter oēs hoīes dē ē
maxima vnitas maxima amicitia et cōiunctio. Itē frēs
carnales eiūdem pñs. si habeāt pñm potēt diuīt et sa-
piēt. cauēt qd diu pñt viuit ne vnus inferat alteri. i nu-
riā. ne ledat alterū. ne vn⁹ decipiat alterus. nec dolum
nec fraudē faciat. immo stāt in cōcordia inter se et hoc
ppter honore pñs et timorem ne pñs irascatur nec tri-
stetur. igitur multo magis nos oēs hoīes qui sumus
fratres. qui habemus eūdē pñm oīpotentem summe

fapientē. qui ſemper viuit. et nunq̄ pōt mori. cauere
debemus ne inuicē offendamus nos ⁊ inuiriem⁹ et le-
damus nos. ⁊ ne fraudez faciam⁹ inter nos. ſi imo de-
bemus eſſe in p̄cordia ⁊ in pace. ⁊ hoc ppter honorez
tanti patris ⁊ timorem ⁊ amorem. q̄ oia videt et cogi-
tationes occultas ne irascat⁹ nos ⁊ ne p̄triſtet. Si eſt
p̄ carnalis tātū gaudet de cōcordia ⁊ pace filioz. iter
ſe q̄nto ḡ magis p̄ n̄ ſpūalis q̄ dedit nobis oib⁹ aia-
n̄ſas gaudebit de n̄ſa pace ⁊ cōcordia. Ecce igit n̄ſ ⁊
debitū fraternitatis qd̄ debet oēs hoies ſeruare ad in-
uicē ad qd̄ obligant⁹ q̄ ſunt frēs. Ecce qualis vnitas q̄
lis cōcordia d̄z eē. ⁊ q̄ in veritate ⁊ in facto h̄ oēs ſunt
frēs ſm aiam velint aut nolint. it̄ nullo mō faciūt inui-
cem vt frēs. ſm aiam nullus ſeruāt iſtā fraternitatem.
immo iſta fraternitas eſt totalr mortificata ac ſi nō eſ-
ſet. nō ſe diligit nec h̄nt cōcordiā nec vnitatē inter ſe
ppter iſtā ſſnitatē. cū iſta ſit maior ⁊ principalis ſſ-
nitas. immo ſe inuicem occidūt. ledūt ⁊ cōſumūt et p̄-
ſequūt ſe inuicē. defraudant ⁊ decipiūt ſe inuicē. in-
uidēt ſibi inuicē ⁊ inuiriāt ⁊ diſſimāt. Et ſi forte ſit in-
ter hoies aliq̄ pax et cōcordia vel vnitas. non eſt rōne
iſt⁹ fraternitatis. ſ; ppter aliam cām q̄ repugnat fra-
ternitati. q̄ eſt ſm aiam. Et q̄ totū bonū fratruz inq̄n-
ſunt frēs eſt pax ⁊ cōcordia et vnitas eorū. quia ſi iſta
deficiāt. etiā q̄cūq̄ alia ſunt nullū bonū eſt in eis. ⁊ to-
tū malū eorū eſt diuiſio diſcordia ⁊ diſſenſio ideo ſeq̄-
tur q̄ iſtud bonū deficit inter hoies qd̄ deberet eē. et
p̄ h̄is totū bonū deficit. q̄ hoc eſt totū bonū qd̄ d̄z eē
inter eos q̄ ſunt frēs. Ita nullū bonū eſt inter hoies.
immo deficit oē bonū. q̄ deficit p̄p̄iū bonū. ⁊ p̄ h̄is in-
ter hoies nō eſt niſi malū. Et ſic hoib⁹ deficit totū qd̄
debebat h̄re. et in eis eſt malū qd̄ nō debebat eē. Qua-
re p̄ corruptionē iſt⁹ fraternitatis q̄ eſt ſm aia; mani-
feſta veriffime p̄ditio. lapſus ⁊ corruptio hoib⁹. Et ita
p̄z q̄ hoies ſunt lapſi a ſtatu magni honoris ⁊ magne
dignitatis. ad ſtatu maximū vituperij et obprobrij. ſ. a
ſtatu n̄ſe nature hois. vere ſiliationis dei et vere frater-
nitatis. in ſtatu beſtialitatis ⁊ ois deformitatis. Et ſic
patet qualiter per duas vias. in generali manifeſta-
tur p̄ditio lapſus ⁊ corruptio nature hominū. et p̄-
mutatio in ſuū p̄iū. ſ. primo cōpando factū ⁊ hois ⁊
facere ad ius ⁊ ad debitū nature qd̄ fundat in obliga-
tione. ⁊ ſcdo. cōparando ad ius ⁊ debitū p̄nitatis et ſi-
liationis ⁊ ſſnitatis q̄ ſūt ſm aia; Atq̄ iſta ſc̄daria ſeu
r̄ſa q̄ fundatur in p̄nitatis p̄batione. ⁊ fraternitate ois
a prima via obligationis. q̄ obligatio fundabat in va-

re et accipe. et ſimiliter p̄nitatis. ſiliationi et fraternitatis
fundatur in dare ⁊ accipere.

¶ Ex omnibus p̄dictis oſtēdit veraciter homines
eſſe mortuos ſm animam et ſolum eſſe viuentes quā-
tum ad corpus.

¶ Titulus. cc. xxxj.

¶ Qm̄ aliq̄ res cognofci eſſe viuentē d̄z p̄
opationes ſuas iō res q̄ totaliter perijt vt
nō h̄z opationes ſuas quas debebat h̄re eſt
mortua totalr. Et q̄ in hoib⁹ nulla ē ope-
ratio q̄ deberet eē vt iā declaratū eſt. quō-
nia hoies nullo mō opātur illa q̄ deberet opari inq̄n-
tū hoies. ⁊ iō nō ſunt hoies. ⁊ q̄ iſte opationes q̄s ho-
mo d̄z facere inq̄ntū hō reſpectu dei p̄tinēt ad animā.
ſ. amare deū. timere deū. honorare deū ⁊ obedire deo.
cōſidere in deo. et credere ei. q̄re ſeq̄tur q̄ aia ſi com-
paretur ad deū mortua eſt. ⁊ nō viuit. Quare ſequitur
q̄ hoies ſunt mortui q̄ntū ad aiam. Itē q̄ hoies p̄di-
derūt totalr formā ſiliationis erga deū ⁊ formā frater-
nitatis inter ſe. q̄ totalr eſt extincta in eis; q̄ nulla eſt
opatio i eis; ſ; formā ſiliationis ⁊ fraternitatis ſ; aia;
vt iā declaratū eſt. iō q̄ hoies nullo mō viuit nec ope-
rantur ſm formā ſiliationis ⁊ fraternitatis ſm aiam. ſe-
quitur q̄ ſunt mortui q̄ ad hoc. q̄ ſi aia viueret cognofce-
ret. iſtā ſiliationē ⁊ fraternitatē. ⁊ oparet ſm illa. Item
q̄ vita hois eſt gaudiū verū aie. iō vbi nullū verū gau-
diū eſt. ibi nulla ē aia vita eſt. ⁊ iō q̄ verū gaudiū hois
eſt ⁊ puenit ex vero ⁊ puro amore cū deo. ex vera ſocie-
tate cū deo. q̄ de⁹ eſt verus p̄ hoim. ⁊ hoies ſunt veri
ſilij eius. ⁊ ppter hoc hoies debēt eē vniti. ſociati ⁊ cō-
iuncti cum deo p̄ſe ſuo. ppter purū amorē et ſiliales ti-
more. ⁊ ex tali ſocietate neceſſario ſequit verū gaudiū
qd̄ eſt vita hois. Itē verū gaudiū oritur ab amore et
ſocietate fraternitatis ſm animam. ⁊ ideo quia homi-
nes perdiderunt iſtam ſiliationem et iſtam ſocietatem
cum deo et ſunt ſeparati a deo per amorē et nullam
ſocietatem habent cum deo. immo diuiſionem. ⁊ ſunt
elongati a deo per contrarium amorē vt iam dictū
eſt. ideo perdiderunt totaliter verum gaudiū. et quia
etiam perdiderunt veram fraternitatem que eſt ſm
animam. et ſunt diuiſi inter ſe et nullo modo vniti per
iſtam fraternitatem. ideo etiam perdiderunt verum
gaudium quod oritur ex iſta vera fraternitate. qua-
re ſequitur q̄ homines quia priuati ſunt vero gau-
dio. ſunt etiam priuati vera vita. etiam ſunt veri mor-
tui. quia non habent veram vitam. Item quia ani-
ma non ſentit ſe eſſe in tali ſtatu in quo eſt. nec ſentit

Perdi-
mus ve-
rum gau-
dium.

Duplici
ta anime

sentit malū nec sentit se separata a deo patre suo nec
sentit se esse corrupta. nec pditā nec lapsam. nec mu-
tata in suū pū. nec sentit q oia que facit sunt cōtra
deū nec pcpit se esse inimicū dei patris sui. nec incur-
risse irā et indignationē eius. nec se pdidisse tāta gau-
diū. ita q nullo mō sentit vnū verū malū qd habet
nec cognoscit malū eternū ad qd tendit sequi q ipa
est mortua. Si em esset viua sentiret malū suū et dole-
ret sine mētura. Et sic aia nō sentit nec bonū suū nec
malū suū nec sentit se ipā. nec sentit deū a quo creata ē
nec cognoscit. et id vere. mortua est. Et sic veraciter ho-
mines mortui sunt quo ad vitā aie. et hoc quādam ad
verā vitā que est anime ppria. et hō homo mortuus sit
et aia mortua quāru ad verā vitā que est fm deū. tñ
in se nunq mortui aia qz immortales est et semp viuet in
eternū. Ideo duplex est vita aie vna naturalis qz ipa
est vita et p istā semp viuet et p istā vitā viuificat corp
Alia est vita q causat qz coetate cū deo. et cū hoibus
pppter deū que vita est gaudiū verū. et fm istas vitam
mortua est aia. qz pditit oia illa et oia fundamēta in
quib fundat verū gaudiū et q valent ad habendum
verū gaudiū. et id aia viuens mortua est. Et qz aia ha-
bet radices et fundamēta ex quib necessario oriatur
eterna tristitia q est mors eius. id aia pditit eternā
vitā et eternū gaudiū. et acqsiuit eternā moriē et eter-
nam tristitiam. Sic hoies mortui sunt fm deū et qntū
ad aiam. et vadūt ad moriē eternā. h viuat quātus ad
corpus et vitā corpalem. Ecce ergo manifestū est qua-
liter status hois est puer sus. corruptus. lapsus et in cō-
trariū mutatus. et tñ iste lapsus. ista corruptio et ista
peruersitas occulta erat nobis et abscondita.

Hic probatur q homo factus fuit completus in
genere suo. et in gradu suo et habuit omnia que ha-
bere debuit iuxta suum gradum. Titulus. cccxxij.

Uonā autē ex oib pmissis et ex toto pio-
cessu iā facio cōcludere possum? veraci-
ter duos esse status hois cōtrarios inter
se et oppositos. vnū status est in quo nūc
est de facto q est corruptus. alius status
est in quo debebat esse qui nō est nec ex-
istit de facto. id qz videm? statū hois qui nō est in fa-
cto. et alium statū pūm qui debebat esse nō vidimus
in re sed cognoscim? q debebat esse sequi q possum?
dubitare si status in quo est nunc fuit prim? vel si ali-
quādo de facto fuit in statu debito. sicut si aliquis nū-
q bibisset nisi acetum et nunq vinū. posset dubitare si
status aceti

status aceti fuisset prim? ita q nūq fuit in alio statu.
Et qz iā pbatū est sup? q hō fact? est et q nō fecit se
ipm. id si nos pbam? q de? nō fecit hoies tales in tali
statu in quo nūc est. et tñ fecit hoies. necesse est dicere
q deus fecit hoies pūo in statu debito et vero in quo
recte debebat esse. et q stat? debuit? fuit prim? et nō iste i
quo est mō. Et id opz pūo pbare q de? nō fecit hoies
in statu in quo nūc est. et hoc ostendit multis mōis. Pri-
mus ex pte honoris dei. qm dictū est sup? q p honore
dei pōt reddi rō de oib q opaf de? extra se. de? ei opa-
tur oia q fecit extra se ad honore sue potestatis. sue sa-
piētie et bonitatis. ergo fecit hoiem ad honore sue po-
testatis. sue sapiētie et bonitatis. et nō ptra honore. Sz
sede? fecisset hoies in tali statu in quo nūc est fecisset
ipm ptra honore sue piātis. sue sapiētie et bonitatis.
qm fecisset hoies corruptū. pditū. turpē inordinatum
deniatū. bestiale. inuisū. et sic de alijs cōditionib? pef-
simis inq? mō existit. q oia derogāt et repugnāt ho-
noris dei. ergo de? nō fecit pūo hoies talē. Ergo neces-
sario est dicere q fecit hoies talē et in tali statu i quo
debebat esse. vt esset honor sue piātis. sue sapiētie et
bonitatis. Jic iste stat? in quo est hō mō ē totali pūo
et opposit? deo vt pbatū est. q hō est inimic? dei et cō-
trariat deo et est p suū honore facit em ei iniuriā et tol-
lit deo qd ei dicit. et dat cui nō dicit. h de? nō fecit hoies
et esset inimic? suū nec pūaret ei. nec resisteret ei. nec de-
dit hōi aliqd p qd esset inimic? suū. nec dedit ei aliqd
qd esset p se. sz p se. h tñ hō habet amorē pūo deo et in
more et honore vt pbatū est. ergo sequit q de? nō fecit
hoiem talē et sic inclinātū ptra se et p deū. h tñ sit verū
q hō sit factus a deo. ergo sequit q de? fecit hoies in
statu cōtrario q nūc sit ergo de? fecit hoies talē q nū-
bil hēret in seipo ptra deū. neg? aliquā inclinationē.
Et pterea iā pclusū ē i caplo de honore. q oia q de?
facit. facit ppter suū honore et ppter utilitatē creature
rōnalis. ergo de? nō fecit hoiem ad malū hois ad dā-
nū hois. et in cōmodū hois sz magis ad bonū. pmodū
et utilitatē ipsi? hois. sz hō in isto statu in quo nūc est
habet in se radicē oim maloz. sciam morē sup? pūatū
ppriā volūtātē et pūū honore. q sunt radices et fun-
damēta oim maloz. oim vicioz et errorū vt iā supius
probatum est. et per istas radices viuentes in homie.
homo cōtinue multiplicat mala sua per totam vitam.
suam. et hoc facit volūtarie. et per consequens est pu-
nibilis et iudicabilis de oibus. vt iam probatū est. Et
quā opera hois punibilia et iudicabilia sunt vel pte. Titu. cclij.

De fecit
hoiem in
statu re-
cto.

Titulo
cccxxij.

Titulo
cccxxij.
cc.

Ti. cxxij

Ti. cxxij

Titu. cclij.

Titu. cclij.

Titu. dñi.

miabilis. eo qd sunt facta volutarie. t. cū hō semp ope-
tur opa mala t. cōtra deū. opatur semp opa punibilia
et operat hō cōtinue cōtra seipm ad suū dñū. t. ad
suā punitionē. ad suā confusioē t. obprobriū t. semp
facit illa per qd acqrit eternā penā t. eternā tristitiam
quia habet aiam immortale. que pōt pati eternā tri-
sticiam. v. p. probatū est. t. sic continue hō viuit contra
seipm. t. dū viuit acqrit illa per qd eternaliter crucief.
hoc facit volutarie sine coactione. t. tamē nulla alia
creatura facit cōtra seipm. nisi solus hō. J. t. cōclu-
ditur qd deus nō fecit hōiem talē nec intali statu nec
in eo posuit radices tales pessimas. sed tñ deus fecit
hōiem ergo sequit qd fecit ipm in statu alio t. contra
rio. t. qd posuit in eo radices oīum bonorū. scz amorem
dei. timorē t. honorē t. nō amorē priuati. t. fecit hōies
vt possit volutarie opari opa bōa remunēabilia. t. po-
sunt in ipso oīa illa per que possit acqrire eternū gau-
diū t. nō tristitiā. Ergo sequit qd hō fuit. aliqñ in tali
statu debito cōtrario stutui in quo nūc est. t. nō potest
aliter esse. J. t. de nō fecit hōiem cōtra ordinē crea-
turarū vniuersi. imo magis fm ordinē creaturaz vni-
uersi. cū hō sit pars vniuersi. t. pñcipalis pars t. sit in
ordinē creaturaz sed hō mō in isto gradu in quo nūc
est. est cōtra totū ordinē creaturaz t. vniuersi t. deua-
tus a toto ordine qd oēs alie creature faciūt qd debet
iuxta suā naturā. t. nulla facit aliqd cōtra seipm t. cō-
tra suā pñcipā naturā sed hō facit qd nō debet t. nullo
mō facit qd debet iuxta suā naturā t. gradū suū. Imo
facit cōtinue cōtra seipm t. cōtra naturā hōis. Unde
oēs creature clamāt t. dicunt. qñs debet esse hō iuxta
naturā hōis t. gradū hōis in ordine creaturarum. cla-
mant t. dicunt qd debet facere hō qd pñet ad ipsū
hōiem. vñ dicunt t. clamant qd homo debet esse talis
iuxta ordinē t. gradū suū in vniuerso. qd debet cogno-
scere seipm. t. oēs creaturas. t. suū creatorē. t. cogno-
scere oīa bñficia sui creatoris t. dñi esse gratus t. regra-
ti cōtinue a sui creatori. tā p seipm qd pro oibz creaturis
debet pñue amare creatorē suū timere t. honorare.
t. ei seruire soli. vt iā pbatū est talē hōiem requirunt
oēs creature t. totū vniuersū qd talia faciat. S; tñ hō
est totus per sūū. t. facit oppositū qd nō cognoscit se
ipm nec creatorē suū nec sua bñficia t. est ingratus deo
de oibz sibi collat. nō amat deū s; seipm nō timet deū
nec honorat. s; iuriat t. offendit. nō sunt creatori suo
sed creaturis. J. t. creature reqrūt hōiem qd sit ami-
cus dei. qd creature dei sūt. t. sūt hōi ppter deū. sed

hō lap⁹
3 ordinez
vniuersi.

Titu. ccc.

hō est inimicus dei t. prius deo. ergo hō in isto statu
est 3 totū vniuersū. t. ptra totū ordinē creaturarū. t. hō lap⁹
destruēs armoniā vniuersi. J. t. creature t. ordo vni-
uersi reqrūt hōies rōnālē t. nō bestialē. sapiētē t. non
stultū. nec freneticū hōies. ordinatū intra seipm. and
inordinatū hōiem in quo ala dñef fm rōnē t. regat
corpus famule t. regat qd creature fuit corpus pro
pter aliam. Sed tñ totū oppositū est. qd hō in isto sta-
tu est bestialis stultus freneticus. inordinatus intra se-
ipm. t. in ipso corp⁹ dñaf t. ala qd ē naturaliter bñ fa-
mulatur t. fuit corpus. Ecce quāta inordinatio. J. t. a
inusticia est intus t. intra hōiem. cū tñ ala sit imorta-
lis. incorruptibilis t. spiritualis. de natura sua potēs
imaginē dei t. corp⁹ sit mortale corruptibile t. terrenū
t. corpale. Ergo fm rectū ordinē t. ordinationē t. verā
iusticiā. postq corp⁹ est vnitū. f. cū tali ala ita digna
deberet ei obedire obēperaret nullo mō dñare nec i-
pedire t. ala deberet imperare mādare t. regere t. nul-
mō subiugare. et tñ totū est per oppositū. t. totū est
peruersum. ita qd intus in hōie corp⁹ habet pprias in-
clinationes t. inhonestissimas. contra rationem irra-
tionabilissimas. turpissimas et abominabilissimas. et
ala dū deberet castigare corp⁹ suū cū sit naturalis do-
mina t. regina ipa sequit inclinationes sui corpis tur-
pissimas t. vniuit fm eas. t. sic totaliter corp⁹ trahit ani-
mā ad se et ad suā vitā. t. dñatur t. captiuat eā totalr.
Ecce quātū vituperiū ē itra hōies. qd res mortalis. cor-
ruptibilis t. bestialis. t. corpalis dominat t. regit. tres
immortalis incorruptibilis t. spūalis seruit ei regitur
et famulat et subiugatur. dñs obedit seruo nequissimo.
superior inferiori. t. rex subdito. Quare sequitur qd in-
tra hōiem est tanta inordinatio qua nō pōt cogitari
maior in hōie. Sed tñ oēs alie creature sunt ordina-
te intra se. t. qd sunt ppter hōiem. sequit qd requirunt
hōiem ordinatū itra se. t. nō talē hōiem sicut est. Qua-
re cōcluditur. qd hō in statu isto est cōtra totū ordinē
vniuersi t. creature. imo ē turpitudine vniuersi et totū
ordinis. Ergo cū de 3 nihil faciat 3 ordinē vniuersi et
creaturaz. sequit qd nō fecit hōies talē nec i tali statu i
quo ē mō. s; cū de fecerit hōies sequit qd fecerit eū in
alio statu. sicut reqrit tot⁹ ordo creaturaz t. vniuersi.
Ergo cōcludit qd aliqñ fuit hō i statu pueniēti fm or-
dinē creaturarū et hoc ostendit ordo creaturarū qui
semp manet. Vñ cū alie creature qd sūt inferiores et mi-
nores hōie. sint pplete qlibet in gnere suo et in gradu
suo. sequit qd homo factus fuit completus in gnere suo
nere.

hō lap⁹
est bestia-
lis.

hō fuit
fact⁹ pple

in suo gradu. et habuit oia que hñe debuit iuxta gradum suū. aliter deus magis amali res inferiores et minores q̄ maiores. et tñ sunt ppter hoīem. Cū ergo des fecit creaturas bonas ppter hominē. ergo magis debuit fieri hō bonus. Itē per experientia videm⁹ q̄ impossibile est q̄ illud qd mō est actū. p̄mo fuerit actū. immo p̄mo fuit vinū bonū. ita impossibile est q̄ natura hoīs p̄mo fuerit corrupta. ita q̄ status corruptus fuerit p̄m⁹. imo de necessitate prius fuit bona et p̄fecta. Sicut ergo actū arguit vinū ita iste status in quo nūc est hō arguit de necessitate aliū statū in quo p̄mo fuit. Itē enā nullus artifex facit suū opus p̄mo corruptum et malū et cōtra naturā rei. immo facit opus suū fm q̄ cōuenit operi. ergo cū de⁹ sit summus artifex. fecit hoīem fm q̄ uenit hōi. et ut fieri debuit. p̄terea iam pbatū est q̄ deus pater hoīs magis q̄ pater carnalis sit pater. si ergo bon⁹ pater carnalis nūbī daret filio suo. qd esset cōtra filiū et destrueret filiū. ergo minus daret de⁹ aliqd hōi qd sit cōtra hoīem. imo magis p̄ bono hoīs. Et sic status est qd dicebatur prius.

Qualis erat status p̄m⁹ ipius hoīs. et quas p̄ditiones debebat hñe.

Titu. cccxxij.

Uonā autē ex p̄missis habuim⁹ duos status nature ipius hoīs. vnū corruptū in quo nūc est. aliū perfectum in quo fuit p̄mo realiter et de facto. et cū scientia de hoīe consistat in isto duplici statu. scilicet cōditiones cognoscām⁹ vtriusq̄ status. ideo op⁹ inuestigare cōditiones istorū duorū statū. et qd vnicuiq̄ cōuenit. Et q̄ isti duo stat⁹ sunt cōtrarij inter se. ideo op⁹ q̄ habeat cōtrarias cōditiones. et p̄ cōsequens ex cōditionibus vn⁹ stat⁹ possum⁹ arguere et cōcludere cōditiones alteri⁹. Et qm̄ status p̄m⁹ in quo p̄mo erat hō mō nō apparet. nec videt realiter nisi in quantum ordo creaturarū ostendit nobis. et status in quo mō est qd est cōtrarij illi apparet realiter et videt. id vno sunt p̄ que possum⁹ cōditiones p̄m⁹ status cognoscere scz ordo creaturarū quē videm⁹ ad oculū. et stat⁹ hoīs corruptusq̄ nō apparet. Un postq̄ creature ostendit nobis p̄mū statū hoīs. ita enā debēt ostēdere et manifestare oēs cōditiones et p̄prietates quas debebat hñe hō fm illū statū. Un necesse est q̄ cōditiones et p̄prietates sequantur quālibet naturā fm suū statū et fm q̄ ei cōueniunt. Et enā postq̄ iste stat⁹ in quo mō est. est cōtrarij p̄mō statui in quo p̄mo erat. sequit⁹ q̄ per cōditiones ist⁹ status corrupti possum⁹ inuestigare

alterius. deinde p̄ creaturas. Un postq̄ iste status in quo nūc est. est mal⁹. sequit⁹ q̄ oēs cōditiones q̄s hñ fm istū statū sunt male. et tot p̄ditiones malas quot hñ hō in statu isto tā ex pte aīe q̄ ex pte corp⁹. ita in ist⁹ q̄ extra. tot cōditiones bonas p̄rias istis habuit in p̄mo statu suo. tā ex pte aīe q̄ ex pte corp⁹. tā intus q̄ extra. et hoc necesse est ita eē. Et idē videam⁹ q̄ nūeremus cōditiones malas quas nūc hñ hō. q̄ in p̄ris cōditionibus de⁹ fecit hoīem. Un malū est hōi q̄ sit ignorā. et nō cognoscit seipm et suū factorē. malū ē hōi q̄ habeat malū amorē. p̄p̄iā voluntariē. timorē malū. et q̄rat vanitariē. et q̄rat p̄p̄iū honorē et sequat⁹ sua p̄p̄ia desideria. et suā p̄p̄iā voluntariē. Malū est hōi q̄ irascat cōtra rōnem. q̄ habeat cōcupiscentiā inordinatā cōtra rōnem. q̄ plus appetat comedere et bibere q̄ sit necesse. Et malū est hōi ex pte corp⁹ infirmitas et mors. scilicet nectus dolor. malū est hōi q̄ corp⁹ hñetur. et aīa famulatur. et q̄ sit rebellis corp⁹i et aīe. Malū est hōi ex pte corp⁹is q̄ patiat⁹ famē et sitim. calorē et frigus cōtra naturā sui corp⁹is. Et vt oīa cōcludam⁹ mal⁹ est hōi oīs pena et miseria. Ergo arguam⁹ p̄ p̄mū. oēs cōditiones bonas p̄rias istis qm̄ necesse est q̄ hō habuerit i p̄mo statu suo bono oēs cōditiones bonas cōtrarias istis. Igitur in p̄mo statu hō nō erat ignorā. imo sciēs et cognoscēs seipm et suū creatorē. quantū ei expediebat et oēs creaturas. Itē habebat amorē bonū et debitū s. amorē dei et nō amorē priuatū. nō habebat p̄p̄iā voluntariē hñer. nō habebat mala desideria. sed habebat amorē dei bonū. si nullū malū timorē habebat. nec q̄rebat vanitatē nec p̄p̄iū honorē. nulla cōcupiscentia erat in eo inordinata nec cōtra rōnem. non plus appetebat comedere nec bibere q̄ esset necesse. Itē nulla infirmitas erat in eo ex pte corp⁹is. nec senect⁹. nec mors immo semper iuuetus. nullus dolor. nulla tristitia. Itē perfecta obediētia corp⁹is ad aīam sine aliqua rebellionē. Itē nō patiebat⁹ nec famē nec sitim. nec calorem nec frigus. nec in eo (vt oīa cōcludamus) erat aliqua pena neq̄ miseria. nec aliqd qd habebat nomē mali. siue ex parte aīe. siue ex parte corp⁹is. siue inter⁹. siue exterius. Et exinde concludit⁹ q̄ iste locus in quo nūc habitat hō nō erat cōueniens nec debet⁹ iuxta p̄mū statū. immo totaliter repugnās. Nota q̄ si homo nō peccasset. nūq̄ in loco in quo nūc est. habitasset. q̄ in isto loco est disperantia in caliditate et frigiditate in humiditate et siccitate. et sic necessario homo alteraretur i corp⁹e. et pateret⁹ nūc calorē. nūc frigus. nūc

Cōditio-
nes hoīs
lapi.Cōditio-
nes hoīs
in p̄mū
statu.Loc⁹ p̄m⁹
mi hoīs.

ficatatem. n  c humiditat  .    senesceret. que o  a repu
gnat primo statui. in quo nihil mali debebat esse i cor
pore nec in aia. Ergo cōcludit q   alius erat locū in quo
primo habitabat in primo statu. q   totaliter erat cōueniens
illi statui. in quo nulla erat aspit  s. nulla alteratio cor
poris. null   frig  s. sensibile. nec calor. sensibilis. nec ali
quid led  s corpus. nec impediēs aia. s   om   t  pera
ment  . Sicut    sunt duo statū? h  is   r  . ita necessario
sunt due habitatiōes h  is corporales.    duo loca cor
poralia. q   c  trariant ad inuicē.    habēt   rias c  ditio
nes. Sicut se h   statū ad statū. ita se h   locus ad locū
habitatio ad habitati  . Et ideo iste locus se h   t  q  
carcer respectu alteri  . Hoc aut   p  t manifestari i ex  
plo de vino    aceto. q   vinū q  dum manet in statu. vinū
manet in bono vase. s   q   est corrupt  . mutat in alium
locū. Ecce ergo qualiter p   c  ditiones statū corrupti   
lapsi in quo n  c est h   arguim   p̄ditiones primi statū   
p̄fecti in q   primo erat h  . C  paremus ergo vnu statum
ad alium.    habebimus magn  a noticiā de homine.
Qualiter probant c  ditiones    p  prietates primi sta
tus h  is. s   per ordinē creaturarū.    p   natur   ipsi   sta
tus    exigentia.

Titulo p
cedenti.

Titu. p  
cedenti.

Titulus. cccxxiii.

Ostē aut   p  bamus c  ditiones primi sta
tus h  is.    hoc p   c  trari   statū. n  c p  
bimus c  ditiones    p  prietates quas de
bebat h  e.    hoc p   ordinē creaturarū.    p  
natur   ipsius status in se. U   cōclusum
est q   deus fecit hōiem talē    in tali statu.
sicut ordo creaturarū    vniuers   req  rit    petit.    p  s
in statu debito   rio statui in quo modo est. S   h   fm
ordinē creaturarū d   esse talis. q   d   deo dare primo to
tum su   amor      p  tinue    incessanter ip  m amare me
liori m   quo poterit. debet ip  m timere. honorare qu  
tuz poterit. ei obedire    totaliter credere.    sibi soli ser
uire.    o  a ista debet h   facere fm modū p̄prie nature
sue q   est libertas.    ideo c   libertate volūtarie    spōte
   sine coactione. Et ideo h   d   talis e   fm ordinē crea
tur   q   d   esse vnit      colligat   deo immediate p   tot  
su   voluntat   sicut opus suo factori. sicut filius suo p  ri.
   creatura creatori suo.    b  ficiat   b  ficiatori suo. sicut
seruus d  no suo tanq   subdit   regi suo.    t  q   iudicabi
lis iudici suo.    sicut sp  s  a suo sp  s  .    sicut am  c   ami
co suo cordialissimo. Talis ergo erat h   in primo sta
tu respectu dei    talis fact   erat. q   si aliter esset. n   es
set talis qualis esse deberet. q   fieri n   debet.   gitur

sequitur q   nihil debuit esse in natura h  is. nec ex par
te aie. nec ex parte corporis. nec intus. nec extra q   re
pugnaret isti statui. q   impedi  t hōiem ab o  ibus su
p  dictis. q   inclinaret hōiem contra p̄dicta nihil
q   posset nocere h  i nec ledere cōtra su   voluntat   et
libertatē. Nihil ergo mali debebat esse in hōie.    p   c  
sequ  s nulla pena neq   miseria nec in corp   nec in aia
sed o  a debebāt esse que c  ueniebant suo statui ad ho
nor   dei.    ad p̄fectionē    bon   h  is. aliter fecisset de  
   honorē sue potestatis sue sapientie    bonitatis.   t
tota dignitas    nobilitas nature hōie c  sistit in libe
ro arbitrio. q   per liber   arbitriū homo est h  .    est su
per o  s alias creaturas. v   iam p  bat   est. q   liber   ar
bitri   sedet supra creaturas inferiores. nec maior no
bilitas potuit dari homi   q   libertas naturalis. Nihil
ergo maius p  t esse i mūdo libero arbitrio. Si aut   li
ber   arbitriū sit corrupt  . nihil t  c p  r  . nihil vili  . ni
hil turpis. nihil abominabili  . Si aut   sit perfect      ta
le quale esse d  . t  c nihil p  t creari melius nec digni  .
Ergo c   p  ria natura h  is sit h  e liber   arbitrium   
voluntat   c   libertate. sequit   q   de   fecit hōiem cum li
bero arbitrio p  fecto sano.    tali quale esse debebat. ex
per cōsequens dedit h  i libertatē voluntatis. et dedit
o  a que p  tinet ad libertatē voluntatis.    nihil dedit
quod esset cōtra natur   libertatis    volūtatis. q   si de
disset aliq̄d cōtra naturam libertatis. ergo dedisset li
bertat   cōtra libertatē in mal   h  is    pen  . q   o  s pe
na i   est pena. q   est cōtra libertatē volūtatis. et nihil
est penosum h  i. nisi q   est cōtra voluntat   liber  . Er
go si de   dādo h  i libertatē. nihil dedit cōtra liberta
tem. q   dādo aliq̄d cōtra libertatē. dedit cōtra homini li
bertatem volūtatis cōtra libertatē.    in damn   homi
nis    pen  .    sic fecisset hōiem cōtra hōiem. Ergo de
dit o  a homini que p  tinet ad libertatē voluntatis.
Ergo cōcludit q   h   in primo statu nihil habuit cōtra
su   voluntat   liber  . nec in corp   nec in aia. nec in se.
nec extra.    p  s nulla pen  . nulla miseria. nulla vio
lentia    nulla coaction  . Et ex isto p  cluso    p  bato pos
sumus cōcludere    p̄bare o  s p̄ditiones et p  prietates
illius t   in corp   q   in aia. U   si sequit   q   h   in illo sta
tu habebat corp   totaliter subiect   aie sine rebellione
et ei proportionabile. ita q   in corp   nulla esset libido.
nec cōcupiscentia inordinata. nec aliq  s motus mor  di
natus. nec aliq̄d contra rationē    voluntat   regulat  .
Item q   aia h  is est immortalis. v   p  batum est supe
rius.    naturaliter su   corpus amat.    vult esse c   cor
p  

Tit. xcii
t. q.

De   fecit
hōies c  z
libero ar
bitrio p  
fecto.

U   i p  
mo statu
nihil ha
buit cōtra
libertatē.

habuit
corp   sub
iect   aie

Tit. xcii
Ti. cccxii

Universitas de
Habit
corp⁹ qd
nō moreretur

De primo statu hominis.

potest ergo vult qd corpus suum uiuat et non moriatur. nec separet ab ea: sed cōseruet in esse. nec vult qd corp⁹ suū putrefiat ⁊ cōuertat in vermes et in cinerem. Ergo in pmo statu hō habuit tale corp⁹ qd nō moreretur: neq; morte violētia: neq; morte naturali. s. quā vocamus naturalem: q; mors semp est ptra naturā i humana natura: quia aliter aia haberet corpus ptra suā voluntatem ⁊ ptra naturā aie que est immortalis. ¶ Item mors est vltimū terribiliū. est odibilissima. timendissima. ⁊ horrendissima. ⁊ nullo mō amabilis. nec placibilis. q; re sequit qd in pmo statu mors nullo mō habuit locum. sed solū vitā: q; est ptra voluntatē. ¶ Item per mortē hō definit esse hō. sed hō in pmo statu semp vellet eē hō: ⁊ nollet esse nō hō: nec mortu⁹ hō: q; hō nullo mō do in pmo statu potuit velle nec amare mortem: imo odire. q; nihil magis inimicū homini q; mors: nihil magis ptriari⁹: ergo mors tunc nō habuit locū in natura hois. sed vitā. Ergo in pmo statu erat immortalis: q; nō debuit habere vilo mō illud quod nō est amabile: sed totalr odibile ⁊ horribile. ¶ Itē tūc nullo mō potuit habere mortē nisi in penā: ⁊ ois pena est ptra voluntatē: ⁊ hō nihil debuit habere ptra suā voluntatē: maxime mortē: que nō solū destruit corpus sed totū hominē. ¶ Itē sicut hō nollet mortē: ita nollet senectutē: nec pderē iuuentutē: nec pulcritudinē corporālē: nec fortitudinē: sed semp vellet cōseruari in suo vigore: q; maxima miseria est venire ad senectutē. Ergo se quisq; talis erat natura hois in pmo statu vt nunq; se nesceret: nec pderet iuuentutē: nec fortitudinē: nec vigorem: aliter q; hō pateret ⁊ haberet aliquid p suam voluntatē. ⁊ sic pateret penā ⁊ tristitiā: qd fieri nō debuit. Nec est de aialibus brutis sile sicut de homine: q; nō hnt aiam immortālē ⁊ semp viuētē ⁊ liberū arbitriū. vñ eis cōuenit mors naturalis: ⁊ senectus: ⁊ senescere. ¶ Et sic cōclusum est: q; hō in pmo statu in eternū nō moreretur. ⁊ id necesse est q; haberet aliq; locū qd istū: in quo tūc habitabat in quo hō nullas pateret alterationē in corpore: nullā lesionē: nec calorem nec frigus: nec aliquid haberet p suā voluntatē: s; eēt locus tempatissim⁹ qui cōueniret immortalitati corp⁹. qui totalr esset locus quietissim⁹ sine vītō: sine perturbatione aliqua. Vbi aut talis sit locus in terra ad pns reitinquat. sed sufficit pbare talē locū esse. Itē ex necessitate erat esse alios cibos ⁊ fructus quib⁹ hō vteretur qd cōueniret immortalitati corp⁹: qui essent temperantissimi. Quasi aut esset corp⁹ immortale: ⁊ qualr hō fie-

Titulus.cccxxv. De primo statu hominis.

ret nimis longū ēē declarare: s; sufficit scire qd de facere potuiss; ⁊ sciuiss; ⁊ voluiss; post qd ita fieri quēniebat. Tū possum⁹ dicere q; fiebat tā p cōplexionē corp⁹is tēperatissimā. p quā corpus esset dispositū ad immortalitatē q; per virtutē aie que est immortalis: que vificaret corpus impetuit⁹: daret corpori vitā indeficientē. sicut ipsa de natura sua est vitā indeficiens creatura: que cōseruaret corpori suā cōplexionē: que ita quātum est de se pōt vificare corpus impetuit⁹ sicut p vñ diem: q; etiā per virtutē ⁊ fructū loci illius tēperatissimi: Qui aut bñ cognoscit causam quare est necessē se q; nunc corpus mortālē: poterit scire modum quare tunc non moreretur per oppositum.

¶ Et in primo statu omnes creature obediēbant homini.

Titulus.cccxxv.

Ex predicto etiā fundamento. s. ex natura liberi arbitrii ⁊ ipsius libertatis pbatur qd in primo statu hois erat obediētia creaturarū. Vñ post qd in pmo statu nihil erat ptra naturā voluntatis ⁊ libertatis seu liberi arbitrii hois: q; erat totalr obediētia deo libere ⁊ spōte qd iū stabat in illo statu: q; vbi est libertas voluntatis seu liberū arbitriū ibi est naturalr dñiū imperiū. pncipatus ⁊ dñatio. ⁊ cū inobediētia seu rebellio sit ptra dñiū. imperiū seu pncipatū. sequit qd in pmo statu nulla erat inobediētia. nulla rebellio ptra. ⁊ per pns erat vera obediētia ⁊ subiectio. aliter em se queres q; liberū arbitriū in quo est dñiū. esset datus homini in penā ⁊ in tristitiā. Ergo cōcludit q; oia inferiora obediēbant impio ⁊ dñio hois: ⁊ nihil erat sibi rebelie ⁊ inobediēs. Sicut em hō qui habebat liberū arbitriū erat sub dñio dei: ⁊ sub obediētia ei⁹. ita inferiora q; erāt sub hoie: q; nullū habebāt liberū arbitriū: nec pns dñiū. deberēt eē sub dñio ⁊ obediētia hois. Solus em hō in vniuersitate creaturarū huius mūdi habebat dñiū ⁊ naturā imperādi et dominādi. q; oia illa que nō habebāt dñiū nec naturā aptā ad dominandū debebāt eē sub dñio. Quare hō debebat dñari oibus creaturis inferioribus tanq; rex ⁊ impator oim creaturarū. cui solū a deo datū fuerat vt posset dñari. frustra em esset dñiū: vbi non esset obediētia inferioris. ¶ Itē hō in pmo statu erat totalr amicus dei. totaliter obediēs deo: q; talis erat pmo status. q; oia que dei erāt habebāt inclinationē ad hoiem. ergo nihil poterat esse ptra voluntatē hois: aliter oia nō eēnt dei. Ergo si hō obediēbat totalr deo. oia q; erāt sub ho-

hoi nihil erat rebelle.

hō erat totaliter obediēs

mine obediebāt homini et faciebant voluntatem eius. Et qui dñas hoī dñari oibus q sunt sub hoīe. et que sunt ppter boīem. s; hō dñabatur hoīe: dñabatur sibi ppi. erat em dñs sue ppte voluntatis et sui corpis et oim membror suor. ergo debebat dñari oibus creaturis inferiorib; que sunt minores hoīe et sunt ppter hominē. Qui em dñas vere maior: dñari minori. Ecce p; quātr per naturā liberi arbitrii et libertatis pbat̃ oēs pditiones: status in quo pmo erat hō. Qui g̃ bene cognoscit excellentiā et dignitatē liberi arbitrii. poterit clare videre oīa illa que p̃tinet ad p̃mū statū hominis: q; oīa fundant̃ in libero arbitrio. sicut qui bene cognoscit dignitatē et excellentiā regie maiestatis: cognoscit oīa illa que p̃tinet ad statū regis et sue dignitatis. Ecce ergo quātr per duas vias invenim; pditiones et p̃prietates p̃mi status: in quo fuit hō pmo fact; sc; tā p istū statū corruptū in quo est hō. tā etiā per ordinem creaturā. et per naturā stat; in se qui est status libertatis in quo nulla erat corruptio nec pueritas. Sicut aut̃ per naturā liberi arbitrii: sani et pfecti. pbaum; pditiones illius stat; ita ecōtrario per naturā liberi arbitrii: corrupti et pueri. possumus pbare pditiones sui status: et que p̃tinet ad ipm; q; eadē est scientia oppositor. Cōparem; ergo istos duos status inter se et videam; qualis pmo erat hō: et qualis modo est. ubi erat pmo et vi mo est. et quot et quāta bona p̃didit. et quot et quāta mala nūc h; et sic per istū modū habebimus verā cognitionē de hoīe: aliter ignorabimus hoīem. Ecce igit quōd creuit sciētia de hoīe: q; nūc habemus duas scientias: vñā de hoīe pfecto: et aliā de homine corrupto et lapso.

De origine corruptionis malig; nature hominis. Titulus. cccxxij.

De predicta op; inuestigare originē corruptionis et mali ipsi; nature hoīs. et quōd intravit: videre quis hoīem fecit talē. et in tali statu sicut modo est. Uñ pbatū est q; deus nō fecit hoīem talē. imo fecit ipm; in debito statu: ergo necesse est vel q; ipsemet hō fecerit seipm; talē. s; q; fecerit suā corruptionē: suā p̃dicionem: suū malū: vel aliqua alia creatura. Et q; pbatū est q; nihil poterat nocere hoī nec ledere hoīem: nec aliquā violentiā facere ē; cū: suā voluntatē: nec ē; suā libertatē. g̃ necessario p̃cludit q; ip̃emet hō voluntarie et libere et ip̃ote p suā voluntatē: nulla alia re cogente fecit seipsum talē et in tali statu: fecit suā corruptionē: et suū malū: et p̃didit seipm; et statū p̃mū bonū: et fecit

seipm; malū. Et q; nos pbaum; oēs pditiones p̃mi stat; hoīs p liberū arbitriū et rōne voluntatis et libertatis: et fecim; fundamētū et caput n̄r in ipso libero arbitrio: ita q; oīa debebāt hoī euenire rōne sue libertatis voluntatis. s; immortalitas. p̃servatio iuventutis: obedientia creaturā: et alia supradicta: ita q; nullū malū debebat ēē in hoīe ē suā voluntatē g̃ p oppositū argum; q; si in hoīe ē aliq; malū et aliq; pena seu miseria. q; ipm; liberū arbitriū seu voluntas libera ē in cā. g̃ necessario p̃mū malū fuit in libero arbitrio et in voluntate libera. Cū g̃ in natura hoīs repian̄ multa mala et multiplex pena et mltiplex miseria et calamitas r̃m̄ defect; et tñ nō deberēt ēē fm statū debitū q; nō ovent̃ statū debito liberi arbitrii sani et pfecti. g̃ seq; q; ipm; liberū arbitriū ē corruptū et puerū: malū: deniatū et mutatū ē suū p̃mū. g̃ sicut dixim; q; de; dederat tales pditiones. et p̃phetas bonas in p̃mo statu: debito: q; liberū arbitriū q; ē bonū ita exagebat. dicas p oppositū q; id hō h̄nūc oppositas pditiones: et tot mala tā in aīa q; in corpore. tā it; g̃ extra. q; liberū arbitriū ita exigit et ita debet ēē: et p̃his ipm; ē malū. et id in eo ē corruptio et malicia q; nō deberēt ēē. Oīa debēt p̃portionari libo arbitrio. Sic g̃ p̃mū malū et p̃ia malicia seu p̃ia corruptio fuit in libero arbitrio et voluntate libera. Et sic hēm; rā: dicē oīz malor; i nāsa hoīs. Cū g̃ p̃mū malū i nōd; g̃ne sit cā oīz alior; seq; q; malū liberi arbitrii seu voluntatis q; ē p̃mū malū sit cā oīz malor; et ab ipso h̄nt originē oīa mala: et pp illū malū sūt: et si illū malū nō ēēt: nullū malū ēēt. Et q; ipse de; nō fecit ipm; liberū arbitriū malū: nec corruptū. g̃ seq; q; ipm; liberū arbitriū fecit seipm; malū: et corruptū seipm; et nocuit p̃io sibi ppi. Sic g̃ voluntas hoīs fecit seipm; malā libere: sp̃ote: nullo cogente. et voluntarie: quia aliter fieri nō potuit.

Quod non sunt nisi duo mala. s; voluntarium et involuntarium. Titulus. cccxxvij.

Et q; nihil pōt fieri maius q; liberū arbitrium. ergo sequit q; nullū maius malū: nulla maior malicia: nulla maior corruptio: nulla maior pueritas q; liberi arbitrii et voluntatis: nec per p̃his maior deformitas seu turpitudō. Et id q; liberū arbitriū facit tāta maliciā. tantā corruptionē: in seipso voluntarie et sponte. sequitur q; est odibile: et nullo modo amabile. et q; istud malū totū est ei imputabile: et culpa est in eo: q; istud malū est voluntariū: et per p̃his istud malū est punibile et vindicabile et iudicabile: et ei debetur pena et punitio. Et ideo de

Titulo cccxxij.

De corruptione suā in libero arbitrio.

Concludit ppositū.

Titulo cccxxij.

Titulo cccxxij.

Malum
culpe et
pene

Ordo ius-
ticie et iu-
diciarij

Deus fe-
cit malū
pene. et
hō malū
culpe.

necessitate ad istud malum debet sequi aliud malū
scilicet malū pene et punitiōis et vindicte. et istud malum
est malū inuolūtariū et p voluntatē. Et sic duplex ē ma-
lum. scilicet volūtariū et inuolūtariū. seu malū culpe et malū
pene et ad ista duo mala reducunt oīa mala. Unū quod pri-
mū malū est volūtariū. et id delectabile. et placet volū-
tati. id nō sentit nec dat dolorē nec tristitiā id necessa-
rio ē fm malū. scilicet inuolūtariū. qd ē tristabile et displicibile
volūtati. qd dat penā. dolorē et tristitiā. et qd sentiat
a voluntate. Et id illud malum manifestat primū. et fa-
cit ipsum cognosci. nec alr cognoscere. et id bñ ordina-
tū est vt qd facit malū qd nō sentit. qd hēat malū qd nō
sentiat et pcpiat. Et id ppter ista duo mala necesse ē
q sit ordo iusticie. et ordo iudiciarij. q voluntas seu li-
berū arbitriū facit pmut malū. scilicet volūtariū. sed scdm
malū. scilicet inuolūtariū. scilicet pene et punitiōis. volūtas nō fa-
cit. scilicet p modū iusticie. scilicet alij facit. id necesse est q sit iu-
diciū et iusticia ad faciēdū scdm malū et ad pportio-
nādū q scdm malum ordinat pmut. qd est inordina-
tū et p ordinē nature. Et id q voluntas exit ab ordi-
ne nature debito. necesse est q cadat in ordinē iusti-
cie. Unī isti duo ordines corrident duobus statibz li-
beri arbitrij. Primus status liberi arbitrij stat sub or-
dine nature. scilicet scdm statū scilicet corruptū et malus stat sub
ordine iusticie et iudicali. Sic igit oē malū qd est in
hoīe vel ē volūtariū vel inuolūtariū. vel ē malū culpe
vel pene. Et q in hoīe repit malū inuolūtariū et pene
et miserie. vt p p expientia. id de necessitate arguit. q
in hoīe fuit malū volūtariū et malū culpe. q impo-
sibile est malū pene ē sine malo culpe. Et q hō nō fe-
cit sibi p malū pene et miserie. qd est malū inuolū-
tariū et p suā voluntatē. id seq q alij fecit istud malū
hoī. Et p oīs de fecit malū inuolūtariū in hoīe. et hō
fecit malū voluntariū. et hō fecit malū culpe. et de se
cit malū pene et miserie et punitiōis et vindicte. Attamē
possum dicere q hō facit abo mala pmut volūtarie.
et scdm meritorie. q scdm malū fit ppter primū. et ius-
te et debite. q ei debet. Unī q liberū arbitriū seu vo-
lūtas libera corrupt seipz. et de formauit seu deturpa-
uit et destruxit bonitatē quā de ei dederat. et pulchri-
tudine et decorē. et mutauit se in turpitudinē et maliciā.
et in formā pīā. id fecit deo iniuriā. offensam et vitu-
perū. et fuit pīū. discordās et dissimile totalr deo. Pro-
pter qd necesse erat q separē et diuiderē a deo rōne
pīetatis. et perderet vnitatē et amicitia quāz habebat
eū deo. ppter qd nullū mō potuit placere deo. immo

totalr displiceret. et ē displicibile et ē odibile. Et ideo
de ppter offensā et iniuriā sibi factā et summā igratitu-
dinē punituit ipm hoīez. dādo sibi malū pene et miserie
et tristitie. vt ad oculū videmz. Et id scdm malū. scilicet pe-
ne et miserie et tristitie est debitū ordinatū et fm rectā
rōnē. q est fm deū. Ecce igit ordinē maloz. nā primū
est malū culpe seu volūtariū qntum ad originē. scilicet quā-
tū ad cognitionē pīo apparere nobis malū pene et miserie
seu inuolūtariū. et deinde p illud arguimus de ne-
cessitate pcessisse malum volūtariū in hoīe seu culpe.
et illud malū culpe sepauit hoīem a deo. Hūc em de
pmitter et in hoīe ē malū pene et miserie. nisi pcessisse
set malū culpe. Et p oīs cōcluditur de necessitate q in-
ter deū et hoīez fuit culpa. iniuria. et offensa primaria.
et q hō primo iniuriā et offendit deū factorē suū.
Et sic hō sp portat in seipso signū et testimoniū in falli-
bile. p qd pōt veraciter arguere culpā. iniuriā. et offen-
sam contra deum et naturam hominis fuisse.
Et istā culpa. iniuria et offensa p deū ppter quāz
est pena et miseria in natura hoīs fuit facta p primū
virum et primā mulierē in simul. Et cccxxviii.

Et qm p malū pene et miserie nos arguimz
culpā et iniuriā fuisse. id fm modū et cōdi-
tionē pene arguimz etiā modū et qualita-
tem et cōditionē culpe. q in pena relucet
culpa. Unī q pena q est in natura hoīs. est
vltis et cōis oībus hoībz. quia oēs patiuntur penā mor-
tis et alias miserias. et in vtroqz sexu tā in viro q in mu-
liere. id sequit q culpa et iniuria est cōis oībus hoībz
et vltis. Et q oēs nascūtur cū ista pena et miseria. et dū
sunt in vtero et qm nascūtur. nō pnt committere cul-
pā nec iniuriā. q culpa seu iniuria et offensa est ma-
lū volūtariū. et nullus hō in vtero nec qm nascit extra
vterū. pōt cōmittere malū volūtariū. nisi tunc qd vt
tur libero arbitrio. ergo sequit q ille q fecit primum
malum volūtariū et primā culpā. fuit magnus et adul-
tus. et q fuit primus hō qui fuit cōis et vniuersalis oī-
bus hoībus q nisi fuisset in pīo hoīe. nō se eptēdis-
set ad oēs hoīes. Et sic cōmunitas et vltas et identita-
tas pene et miserie. arguit et pbat oēs hoīes descēdisse
ab vno hoīe primo. in quo fuit pmut malū culpe. et pri-
mū malū volūtariū. et primū malū inuolūtariū. scilicet pe-
ne et miserie. in quo primo ipa natura hoīs fuit corru-
pta. lapsa et puerfa. et ab illo deriuatū est malum in om-
nes hoīes. Et quia pena et miseria est in vtroqz sexu.
ideo sequitur et q in prima muliere fuit idem malum

Ordina-
tum.

Primus
malū fuit
in ambo-
bus pri-
mis parē-
tibus.

qđ in primo viro. et culpa fuit cōis ambobus. Et sic cōdusum est qđ est dare primū virū et primā mulierē qui ambo fecerūt culpā et iniuriā et offensam deū. et qđ ab ipīs tāq̃ a primis radicib⁹ deriuata sunt oīa mala in posterū in filios eorū et filias p̃ successionē. Et sic oēs hoīes habent vnū primū hoīem p̃sem et vnā primā mulierē m̃sem in cōi et in gñali. et ideo oēs sunt fratres respectu istius p̃is p̃mi et p̃ime m̃is et hoc p̃m car nē. Qđ aut factus fuit prim⁹ hō et prima mulier. et in q̃ statu iā per illā qđ dicta sunt superi⁹ de primo statu hoīnis pōt sciri et cognosci. qm̃ in statu meliori et p̃fectioni. et in etate pulchriori. Et iō prim⁹ hō et prima mulier habuerūt ambos status nature hoīs. qđ fuerūt p̃mo in statu p̃fecto. deinde ceciderūt i statu corruptū et malū. Sed natura qđ fuit in oībus alijs hoīb⁹. non fuit in statu corrupto et lapso. et iō hoīes qđ fuerūt post ipos et sunt credūt naturā hoīs quā h̃bit fuisse sic conditā. et nūq̃ fuisse in alio statu. Sed vltimus inuestigandum qđ primo fecit culpā et offensam et iniuriā contra deū. vel vir vel mulier. et quis magis offendit: sed hoc scire poterim⁹ ex quantitate pene et miserie. Vñ videmus p̃ experientiā in muliere quasi duplicatā penam et miseriā respectu viri. qđ cōducere possumus qđ mulier primo offendit deū. et ab ipā habuit origine primā culpā et offensā. cum sit magis punita qđ vir. et per p̃is in ipā muliere fuit p̃io hūana natura corrupta. **¶** Qđ prima culpa et offensā seu iniuriā fuit inobediētia contra deum. **¶** Titulus.cccxxix.

Qm̃ nondū inuestigauimus in speciali de prima culpa seu offensa p̃mi viri et p̃ime mulieris. qđ q̃lis fuit p̃pter quem puniuit eos deus. et iō op̃ hoc m̃gere in speciali. Et qđ nos videm⁹ punitiōem p̃ experientiā. iō poterimus luenire ipam culpā q̃lis fuit. Vñ iā p̃bat⁹ est sup̃ius. qđ in p̃io statu oīa mēbra corporis erāt obediētia rōni et volūtati sine aliqua rebellione oīa mouebant ad imperiū rōnis. s; mō videm⁹ p̃ experientiā. qđ vnū mēbrū tā i viro qđ in muliere est totalit̃ rebelle et inobediēs ipio et dñio liberi arbitrii. s. membrū p̃ qđ sit gñatio qm̃ nullo mō obedit rōni. Imo s; rōnē mouet. et p̃ voluntatē. cetera aut mēbra obediunt volūtati. Quid aut s; fiat hoc qđ solū mēbra gñationis sunt sine obediētia et alia obediunt. nisi qđ sicut oēs gñatur et eximus p̃ mēbrū inobediētie. ita et sumus filij inobediētie. Vñ postqđ mouet aliqd in hōie p̃ iperū rōnis et nō aliud. signū est qđ sum⁹ filij parentū inobe-

dientium. ita qđ oīa mala euenerūt nobis ex inobediētia. qđ in porta gñationis est ipa inobediētia et rebellio ergo p̃ia culpa fuit inobediētia. Sed inobediētia nō potuisset eē sine aliquo mādato. ergo aliqd fuit mādātū a deo cui fuerūt inobediētes. **¶** Et hoc idē pōt ostēdi ex natura liberi arbitrii et status primi in qđ fuit format⁹. Vñ natura liberi arbitrii est vt faciat op⁹ remunerabile. qđ opa bona facta ex libertate sunt remunerabilia. Et qđ hō debuit ita formari. vt posset acq̃rere aliqd bonū. qđ nondū sibi datū fuerat. Quāuis enim p̃fectus. eēt in natura. tñ nōdū erat totalit̃ p̃summat⁹. qđ aliqd maius adhuc h̃re p̃oterat. sc; cōfirmatio nē illi⁹ status in quo erat. qđ p̃dere poterat s; non nisi volūtariē. et nō p̃violentiā. Item adhuc nō habebat gloriā celestē et glificationē corporis et aīe. ad quā transmittēdus erat. Si enim hō fuisset totalit̃ cōplet⁹ et trāsmutatus et cōsummat⁹ in glia. vt apl⁹ n̄ihil posset ei dari. iā p̃ ipm̃ liberū arbitriū nō posset aliqd lucrari nec mereri sibi. Et sic in natura hoīs p̃fecta duo stat⁹ sūt cōsiderādā. s. status in quo posset mereri et lucrari per ipm̃ liberū arbitriū. et stat⁹ in quo eēt cōplet⁹ et cōsummat⁹ in glia. et sic est stat⁹ meriti et stat⁹ p̃mi. Et iō qđ ista duo debēt eē in natura. sc; meritū et p̃mi. victoria et corona. et hoc p̃pter liberū arbitrium qđ p̃pter p̃piū opus debet coronari. cōueniēti⁹ fuit qđ hō p̃mo fieret in statu meriti. vt sc; posset mereri. deinde de statu meriti et victorie trāsiret ad statum p̃mi et corone. Et hoc erat valde laudabile et gloriofum et sap̃orofum. vt p̃pter propriū meritum acquireret suū premiū et vltimū et finale bonū. qđ sic magis esset sibi sapidum. qđ hoc requirit natura liberi arbitrii. qđ potest flecti ad duas partes oppositas. Et iō si flectit totalit̃ ad meliorem partem et perseuerat in illa. quasi tunc dicitur habere victoriā et de opposita parte quasi de inimico. et ideo meretur coronari. et ideo deus quia ita fieri conueniebat. fecit hominem primo in statu merendi. et dedit ei completissime omnia illa que pertinebant ad illū statum. ita qđ dedit oīa illa que poterant ipsum iuuare ad merendū suū finale et vltimū bonū in eternū. et nihil habebat qđ impediret ipm̃. Et iō cōueniēti⁹ fuit. qđ de⁹ dedit hōi occasiōnē merēdi. ne inuanū esset creat⁹ in statu merēdi. Et qđ nihil ē magis efficax ad merēdū. qđ pura obediētia seu opus factum ex pura obediētia et mera. qđ p̃mi et radicale op⁹ fuit respectu dñi. et subditi respectu p̃ncipis. et inferioris respectu superioris ē obedire pure et sim-

Tit. lxxxviii.

Qđ hō est fact⁹ iā statu i qđ posset mereri.

Stat⁹ meriti et p̃mi.

Radix merendi est i opere obediētie.

Mulier primo fecit malum

Titulus.cccxxiii.

Nota pulcherrimū argumentū.

phenter. et in isto fundatur oia alia opa q̄ p̄cipiunt. q̄
si obedientia nō est pura nullū op̄ ē qd sit acceptabi-
le. Si ergo ex opib⁹ factis ex libertate est meritū. sed-
tur q̄ in p̄lo ope in quo oia opera meritoria fundant̄
est radicaliter meritū totū et lucrū. ergo in opere obe-
diētie sine aliquo adiuncto est oē meritū radicaliter.
Ideo certe homo debuit exerceri primo in opere obe-
diētie. et sicut erat perfect⁹ in statu merēdi. ita p̄lo
faceret opus p̄fectū meritorū vt q̄ poterat obedire et
nō obedire. si haberet victoriā cōtra inobediētiā. per
seuerādo totaliter in ipsa obedientia quasi per modum
pugne et victorie acq̄reret suam coronā. Et ideo cōue-
niētissimū fuit. q̄ deus daret p̄ceptū homini. in quo
pura obedientia appareret et exerceret. itaq̄ in illo p̄-
cepto nulla apparet utilitas homini. ne p̄pter cōmo-
dū et utilitatē illius operis induceret. sed solū ex pura
obediētia p̄cipiētis et mādan̄tis. et sic dilectio per ex-
periētiā p̄baret. Et q̄ magis apparet obedientia i p̄ce-
pto negatiuo seu p̄hibitiuo q̄ affirmatiuo. id debuit
ēē illud mādatū p̄hibitiuū magis q̄ affirmatiuū. vti enī
eo mō dūit eē q̄ mō p̄uenit magis p̄fectū obedientie et me-
ritū obedientie. Et sic p̄cludet possum⁹ q̄ de a p̄cepto
q̄ fecit p̄mū hoīem et primā mulierē dedit eis aliqd p̄-
ceptū de sola obedientia. vt hō haberet solā occasiōem
merendi et lucrandi suū finale bonū eternū et gloriā ce-
lestē. et cōfirmatiōē oīz bonorū q̄ possidebat. vti sic hō
trāsiret rectissime de statu meriti. p̄ obedientiā cōsum-
matā et p̄fectā. ad statū p̄mū. s. ad gloriā celestē. Et vt
hō magis esset attent⁹ ad seruandā obedientiā. et fugien-
dā inobediētiā. et firmiter cōstaret ei de voluntate dei.
mādan̄tis. cōueniēs fuit vt deus apponeret penā cum
p̄cepto et talē penā qua non posset cogitari maior. sc̄p
penā mortis. qua pena mortis nulla maior est. quare
nihil magis terribile nec magis timēdū q̄ mors mari-
tis in statu illo primo. Et sic post q̄ cōclusus est sup̄
infallibiliter. q̄ aliqua culpa et iniuria seu offensa cō-
munis seu ḡnalis est inter deū et hominē. que vniuer-
saliter tāgit oēs hoīes post q̄ etiā declarātū est. q̄ de-
dedit aliqd p̄ceptū hoī de sola obedientia exercēda et
p̄bāda sequit̄ q̄ illa culpa et iniuria et offensa fuit in
obediētia cōtra deū. s. q̄ hō fregit p̄ceptū dei p̄ inobe-
diētiā. et inceptū h̄be et seq̄ suā p̄pria voluntatē. cōtra dei
voluntatē. Et q̄ declarātū est in plurib⁹ locis sup̄ius q̄
nihil est magis cōtra deū q̄ p̄pria voluntas. Et p̄pria
voluntas. idē est qd inobediētia. Ideo homo nihil po-
tuit facere peius q̄ inobediētiā. vel aliquod maius
malum q̄

malum q̄ inobediētiā erga deū. Et id sicut hō per
obediētiā meruisset cōfirmatiōē oīz bonorū q̄ ha-
bebat et glorificatiōē celestē et habitatiōē eternā cū
deo in celis. ita p̄ inobediētiā meruit p̄dere oia bona
que possidebat. et meruit penā eternā et habitatiōē
inferni. et eternā separatiōē a cōsortio dei. Ecce igit̄ re-
colligētes habem⁹ in natura hoīs duos status. s. statū
integrū et p̄fectū. et statū lapsū et corruptus. et s̄m hoc
habem⁹ duos ordines. s. ordinē nature. et ordinē iusti-
cie seu iudicialē. Prim⁹ igit̄ stat⁹ erat totus in ordine
nature debite. s. sc̄p tot⁹ cecidit in ordinē iusticie. q̄
est stat⁹ p̄nitionis. et pene. et iudiciū. q̄ i isto statu nō
est nisi culpa et pena. et tot⁹ versat̄ circa ista duo. q̄ hō
cecidit in culpā et in miserā. et ibi semp̄ manet p̄ se. q̄
ipsemet fecit illū statū. Et exinde patuit. q̄ nō sunt ni-
si duo mala sc̄p malū volūtariū. qd est est malū culpe.
et malū inolūtariū. qd est malū pene et miserie. Pri-
mū malū fecit hō sed sc̄p malū fecit ordo iusticie. Itē
etiā stat⁹ integer et san⁹ diuisus fuit in duos status. s.
in statū meriti seu merēdi. et in statū p̄mā. et iste stat⁹
p̄mū recipiebat duo p̄mia. Primū p̄mū erat in hoc
mūdo cōfirmatiō oīz bonorū q̄ possidebat sc̄p p̄mū
erat vltimū in celesti gloria eternū. Sicut aut̄ status
lapsus recepit duas penas. et miserias sc̄p penā et mise-
riā t̄pale. in qua hō p̄didit oia bona q̄ sibi collata fue-
runt a deo. et locū delectabili. et habuit mala tria illis
bonis. et recepit penā et miserā eternā post mortē. cor-
poralē. lo co glorie eterne et gaudiū sempiterni. Ababe-
mus etiā q̄ inobediētia hoīs ē deū. fuit illa culpa per
quam intrauerūt omnia mala in naturam humanam.

Et hic inuestigat si hō p̄ se nullo alio instigatē et in-
ducitē offēdit et iniuriat deū si fuit instigat⁹ et in-
ducitē.

Ad valde mirādū ē cū p̄m⁹ hō in p̄lo. sta-
tu eēt ita p̄fect⁹ ita cōplet⁹ in oī p̄fectiōe
et in oī cogniticiōe sibi necessaria eēt etiā
amic⁹ dei amaret deū q̄ eū creauerat in
tāta dignitate super oēs alias creaturas
quod potuit velle offendere deū. et facere aliqd diuisci-
tū et suā voluntatē. nec p̄ experiētiā videm⁹ q̄ i isto
statu lapso amic⁹ vult offendere amicū. et id q̄ recipit
b̄nficia ab aliquo diligit illū. imo amic⁹ multo cit⁹ p̄
amico moreret̄ ergo multo magis in illo statu sano et
p̄fecto. cū hō eēt bon⁹ tot⁹ et grat⁹ et talis erat. Ergo. vi-
des q̄ hō p̄prio motu nō offendit deū. nisi fuerit insti-
gat⁹ et induct⁹ p̄ aliū aliquē. Item etiā nō potuit hoc
faciē vt homo frāgeret mādatū dei et faceret p̄tra suā

Duo sta-
tus hoīs.Duo sunt
mala.
Stat⁹ me-
riti.
Stat⁹ p̄e-
mū du-
plex.Cōueniēs
fuit deus
dare p̄ce-
ptū dmo
homini.Ti. cccij.
vii.

Innoti.

Titu. cccij.
sc.

posuit. nisi sibi esset pmissum aliquod bonum quod illud quod habebat quod aliter non videret aliter hoc potuit facere contra deum. nec ad hoc idcirco nisi propter aliquod bonum maximam acqrendum. Sic ergo apparet quod duo fuerunt ibi. scilicet instigatio. et cum hoc maxima pmissio maioris boni. et illud quod habebat. Item etiam confirmat hoc totum quod primo peccauit contra deum. et plus mulier quam vir. quod in principio punita est. Sed si peccassent in illo vir et mulier videret quod peccassent ex elatione et superbia bonorum quam habebat super aliam et ex odore dignitate quia habebat dominium super omnia creata. sed si ita esset tunc prius peccasset vir quam mulier. quod in maiori dignitate erat et tamen oppositum est. Ergo alio instigante peccauerunt. Sed quod fuit illa res quod potuit inducere primum virum et primam mulierem contra deum. Ita enim potuit esse aliquid res interior hominis. quod non habet intellectum. nec natura propria hois fuit ad hoc inclinata. Imo magis oppositum quod bona erat. ergo sequitur quod fuit aliqua res maligna habens intellectum et voluntatem et sciens facere malum et cupiens nocere homini et iudicem et cognosces bonum suum quod poterat acquirere. et quod inimicabatur deo. quod instigabat hominem contra deum. Ergo oportuit quod illa res fuit de natura spirituali et intellectuali creata ergo erat aliquis spiritus seu angelus. ergo iam erat aliquis spiritus malus corruptus et lapsus. Ergo videtur ex hoc quod in natura pure spirituali erat malum seu corruptio in angelica natura prius quam in humana natura.

¶ Quod ratione ostendit quod lapsus seu peccatio et corruptio primo fuit in natura spirituali simplici. quam in natura mixta seu humana.

Titulus. cccxi.

¶ Vnde autem per processum iam factum satis probabiliter sit ostensum. quod in natura angelica fuerit primo malicia quam in humana. eo quod humana alio instigante et inducente facta est mala et corrupta atque possumus hoc aliter ostendere et probabiliter. scilicet quando naturam ad

¶ Titulus. cccvii. iudicet. et ex peccatis viri et mulieris arguendo. Vnde iam dictum est superius. quod tres sunt nature create. ex quibus constituitur totum vniuersum. scilicet natura corporalis tantum. quod non habet immortalitatem et natura corporalis et spiritualis in simul. scilicet humana. et natura spiritualis tantum. scilicet angelica. Sicut autem per istas duas naturas quas videmus probauimus terram esse. scilicet spirituale tantum quod non videmus. ita scilicet quodam modo ex corruptio et lapsu nature medie. scilicet corporalis et spiritualis in simul seu mixte. possumus suspicari de corruptione nature spiritualis tantum. Vnde natura infima. scilicet corporalis tantum. est bona non corrupta nec mutata a suo statu. nec peccata. nec lapsa. sed natura cor-

poralis et spiritualis in simul seu mixta. est tota mala. et corrupta et lapsa et peccata a suo statu. et idcirco nos videmus naturam supremam. visibilem corruptam et non aliam. scilicet corpalem. et hoc factum est quod habuit liberum arbitrium et liberam voluntatem. quod frere possumus in natura spiritualis tantum. scilicet angeli. cum scilicet habeat liberum arbitrium sicut media. fuit corrupta primo et mala. Unde sicut natura hois debuit habere duos status propter liberum arbitrium. scilicet statum meriti seu mercedis et lucrati. et statum premij et glorie seu glorificationis. ita natura angelica debuit scilicet habere istos. duos status. quia hoc exigit liberum arbitrium creatum. Et idcirco primo fuit creata in statu ut posset mereri et lucrari per liberum arbitrium suum finale et terminum bonum. et habuit oia necessaria pro illo statu sed non fuit creata in statu completo et ultimo quia hoc debebat mereri sicut humana. Et idcirco sicut humana natura lapsa a primo statu. idcirco creata fuerat. et non puenit ad secundum statum quem debebat mereri et lucrari per liberum arbitrium. Imo perdidit eum. ita scilicet potest dici de angelica. quod eadem est ratio utrobique. quod utrobique liberum arbitrium. quia utrobique duo status iam dicti. Et sic natura angelica potuit esse lapsa a primo statu in quo creata fuerat et potuit perdere illum statum ad quem debebat puenire. Et ideo si de facto ita est et quare hoc querimus. quod de possibilitate non dubitamus. Hoc autem nullo modo probare possumus nisi per corruptionem et lapsum in natura humanam quam apparet quam videmus. quod de facto est corrupta et lapsa. Vnde probabiliter arguere possumus. quod postquam in humana natura quod est media. est de facto malum. quod etiam in illa suprema fuit malum. et quod illud malum quod est in natura media scilicet humana. habuit originem ab illo malo quod primo erat in natura angelica. et quod nisi in natura altissima creata fuisset primo malum et corruptio. quod non fuisset in media natura. scilicet humana. Quis utrobique malum fuerit ex libertate. Arguamus ergo sic. Certum est quod primum malum est malum spirituale. voluntarium et intellectuale. et malum corpale non potest esse primum. Vnde in natura humana est utrumque malum scilicet malum spirituale et malum corpale. sed spirituale et voluntarium fuit causa mali corporalis. quod est in voluntarium. Ergo cum nos videmus malum spirituale simul coniunctum cum malo corporali in humana natura videtur quod primo fuit malum spirituale purum sine corporali et per primum primo fuit malum in natura spirituali. quod videtur esse in malis hiis et bonis. postquam quod malum est in natura videtur quod habeat suum ordinem. non tamen necessarium solum voluntarium quod in malum voluntarium nulla potest esse necessitas solum voluntarium sed mala voluntaria et corporalia habent necessitatem ordinis necessarium inter se. quia mala voluntaria expugnant et requirunt mala inuoluntaria

Natura angelica primo corrupta

tarla & corporalia. & vnus malū. s. corpale. accusat alius. Jte in hūana natura fuit vertibilitas rōne liberi arbitriū. q. natura pure corporalis nō se pōt vertere in oppositū p se. q. nō hz liberū arbitriū. & videt q. vbi liberū arbitriū vertibile ē magis purū. magis in sua actōe & sua natura. q. vbi est maior vertibilitas et possibilitas ad vertēdū se quo voluerit. & sequit q. liberū arbitriū fuit magis vertibile & citi⁹ in natura q. tñ est spūalis. q. in natura q. est corporalis & spūalis in simul. q. ista natura appropinquat totaliter nature pure corporali. q. est totaliter inuertibilis de se. q. hz eā in se. & alia multū distat. Ergo cū malū reperiat de directo in natura min⁹ vertibili. & q. appropinquat totaliter nature inuertibili. videtur q. p. lo ipm malū fuerit in natura magis vernibili. Ergo videt q. corruptio p. lo fuit in natura pure spiritali. q. hz liberū arbitriū magis vertibile. q. in natura corporali & spūali in simul. q. hz liberū arbitriū min⁹ vertibile. Et q. corruptio liberi arbitriū minus vertibilis habuit originem a corruptione liberi arbitriū magis vertibilis. nō tñ de necessitate s. volūtarie. q. liberū arbitriū nō pōt corrūpi nisi volūtarie & spōte. s. tñ p. instigari & induci & p. suaderi ad corruptionē et ad malū p. aliud & tēptari. & videt q. liberū arbitriū sup. rem nature angelice. tēptauit. instigauit & induxit liberū arbitriū medie nature ad malum & ad corruptionē. et hoc p. inuidiā & maliciā. ¶ Preterea natura hūana ē media inter naturā pure corporālē & pure spūalem. et ex istis trib⁹ cōstat vniuersum tāq. vñū tñ. s. cū natura hūana stās in medio duarū naturarū fuit facta bona. videt q. nō fuit facta corrupta nisi trabere ad malum. & ad corruptionē p. nā vel p. aliā. s. nō potuit trahi ad malū primo. nec instigari primo p. naturā pure corporālē. cū illa natura nūq. fuit corrupta. s. semper fuit bona. & videt q. malicia & corruptio fuit p. lo in natura pure spūali & illa corrupta trahit aliam ad corruptionē. ¶ Jte etiā q. videm⁹ q. q. totū corp⁹ est sanū vel totum regnū vniuersi. q. nisi corruptio fiat in p. cipali q. nō sit in min⁹ p. cipali. s. cu⁹ tria sint mēbra in vniuerso. s. tres nature. & cū natura spūalis sit mai⁹ et p. cipali⁹ mēbrū. videt q. corruptio nō potuit esse in alijs mēbris nisi p. lo fuerit in illo. s. cū corruptio reperitur in mēbro nō tñ p. cipali videt q. p. lo fuit in magis p. cipali. Et sic p. istas rōnes possum⁹ p. babiliter dicere. q. lapsus & corruptio seu malū p. mo fuerit in natura angelica q. in hūana. & q. illa incepit malū. Et p. p. natura angelica p. lo fuit inimica dei & p. deum q.

hūana. Et sic habem⁹ duas naturas i vniuerso lapsas & corruptas & p. ditas. S. nō est necesse q. si lapsus fuerit in natura angelica. q. fuerit in tota natura angelica. si cut est de hūana. q. vñ⁹ angel⁹ nō descendit ab alio. s. q. libet fuit creat⁹ p se q. p. oēs in simul fuerūt creati. Et sic habemus originem mali et corruptionis in natura hominis. sed nondum habemus originem mali & corruptionis in natura angelica.

¶ De origine corruptionis et malicie in natura spiritali seu angelica. & de alijs que pertinet ad hoc.

¶ Titulus. cccij. ¶ Quoniam autē p. babiliter oñis est corruptio nē & lapsus fuisse in natura angelica. id v. deamus quōd intrauit ibi malū & corruptio cū eēt bona & p. fecta in suo statu. & nihil de ficeret ei p. statu in q. creata fuerat. ¶ Isti ista natura nō potuit induci nec instigari ad malū p. aliā naturā. q. nō erat alia natura nisi naturā diuina que creauit tota bona. & ista peccauit sine aliq. instigatiōe. nec i ductio ne p. aliquā aliā naturā. Atq. sicut i hūana natura malū p. lo incepit in muliere. deinde venit ad virū. ita potuit eē i natura angelica vt primū malū incepit in vno angelo. deinde veniret ad alios cū essent eiūsdē nature licz nō eiūsdē excellētie nec grad⁹ vt iā p. batus ē. ita q. origo mali p. lo fuit in vno angelo. in alijs autē incepit post. & id i ngram⁹ quōd potuit hoc fieri. ¶ Isti i hūana natura q. cecidit p. instigatiōē alteri⁹ p. lo fuit malus in pte minus forti min⁹ digna & min⁹ p. fecta. et deinde de parte min⁹ forti venit ad pte⁹ fortiorē. & hoc rōnabiliter fuit factū. q. p. lo d. tēptari & instigari & induci pars debillior q. fortior. & ista est ars recte tēptandi. Jd i hūmana natura cōueniēter incepit malus in parte min⁹ forti. s. in muliere. & vltimo venit ad partē fortiorē. s. ad virū. S. in angelica natura videt q. p. oppositū intrauerit malū. s. p. lo p. partē fortiorē & deinde ad ptes min⁹ dignas. q. illa natura cecidit p se. nō instigata ab aliquo alio exteriori nec i ducta. s. p. p. lo motu. Ergo sequit q. illa pars p. lo cecidit seu lapsa ē. vñ in ea incepit p. lo malū i qua fuit maior occasio ruēdi et cadēdi p. p. lo motu. s. i āgelo in q. erat liberū arbitriū magis purū. altū & dignū. & volūtas altior & dignior & nobilior & in q. erat pulchritudo maior. maior erat occasio sup. biēdi ruēdi & cadēdi q. i alijs q. i illo debebat eē maior stabilitas & flexil⁹ i ista liberi arbitriū. & maior actiuitas & natura dñandi p se. & maior occasio seqndi suā volūtatē p. p. tiā. & videt q. i illo āgelo q. erat maior i to

Titu. cccij.
r. cc.]

Occasio
ruine lū
asferi.

ta natura angelica et dignior creatur incepit malū et ille
fuit prius malus originaliter. et deinde descendit malus in oēs
alios ab eo. quod post illū malū fuerūt adherēdo per liberū
arbitriū maiori āgelo malo. Sic vir fuit factus malus ad
herēdo mulieri iā male. Sic et prius āgelus. scilicet maior sup
oēs in natura angelica. et prius malus in natura hūana
sicut se vidēt hīc et ad originē mali. scilicet alii āgeli qui facti
sunt mali. et prius vir. sicut se vidēt hīc et ad receptio
nē mali et p̄sentis. qui adherēdo facti sunt mali et p̄sentis
do. scilicet per priuā volūtatem. tñ nō coacti. Ecce igitur originē
mali et corruptionis. Prius maximus angelus fuit malus. et
in volūtate sua fuit prius malus. et ille infecit alios āgelos
qui facti sunt mali. qui p̄sentis erāt ei. et deinde per naturā āge
licā. seu per aliquē de natura āgelica qui erat malus. fuit pri
ma mulier rēptata. iducta. et istigata ad corruptionē et
malū. et deinde mulier prius corrupta istigauit et induxit
vix ad suū malū et ad suā corruptionē. deinde a prius vi
ro et a prius muliere deriuatū ē malū in oēs filios eorū.
Qualiter angelus qui prius fuit factus. malus fue
rit. et omnes sibi consentientes.

Titulus. cxxliij.

Et quod origo mali fuit in prius et sup̄mo āgelo.
vidēdū ē quod incepit et intravit malū in ipso et
corruptio. et tūc habebim⁹ cōpletā originē
corruptionis et mali. Quia āgeli fuerūt oēs
creati in statu merēdi. vt lucraret⁹ et mereret⁹
per modū victorie statū cōpletū. qui ē stat⁹ glorie et corone.
et cū āgeli eo qui sunt pure spūales habebāt liberū arbi
triu subitō et tibi. eo qui ē valde actiu⁹ de se. et iō totū
meritū. totū lucrū. totū quicquid poterāt facere. magis per
prius statū erat vt statet⁹ et fingeret seipos in illo statu bo
no in quo creati erāt et nō moueret se ab illo statu bono
nec mutaret. vñ poterāt stare et se mutare si vellēt. Itē
ne ē ita de hoīe. qui in hoīe nō erat liberū arbitriū et tibi
le ita subito. iō magis op⁹ quod possit hō facere nō erat in il
lo statu stare et qui creat⁹ ē. scilicet magis op⁹ quod possit facere. ē
obedire et suare obediētā. Et iō āgeli si steterūt post
vñū momētū post creationē in illo statu. qui hoc fecisset
per prius in libero arbitrio. statim in eodē momēto ascēdis
sēt ad statū glorie. et fuissent in eternū firmati et p̄firma
ti et coronati firmi grad⁹ suos. et p̄iuncti cū deo. Quia prius
qui fuerūt. statim incepērūt velle et amare aliqd per priuā
volūtātē. et qui liber⁹ debebat prius velle et amare deū et
nō seipm. nec per priuā volūtātē cū cognosceret se creatū
fuisse de nihilo et a deo et accepisse se oīa a deo. et qui ad
hoc creati erāt et attēdere debebāt. et talis erat status

eorū. iō illi qui prius steterūt suū velle et amare ad seipos et
nō ad deū. deuiauerūt et errauerūt et peccauerūt. et habue
rūt priuū velle et priuū amare inordinatū. qui sol⁹ de⁹
est prius amādus. vt iā pbat⁹ ē supra. et nulla creatura
est prius amāda. Et iō prius angel⁹ et supior iter oēs qui
habebat naturā magis excellētē sup oēs. et post deū
erat creatura dignior et melior et pulchrior. et altior. et iō
excitatus cōsideratōe sue pulchritudinis et altitudinis
prius voluit et dilexit seipm et suū puatū bonū. et sic tota
liter seipm se a deo per suā volūtātē et nūq̄ dilexit deū
et mutauit seipm a statu prius in qui de⁹ creauerat ipm qui
habuit totū suū velle et totū suū amare inordinatū in
iustū. puer suū. et prius deo. vñ in hoc cōstituit seipm sibi
priuū prius cupiū et priuū bonū et deū. iō statim fuit inimi
cus dei et prius deo per priuā volūtātē. Et qui habuit vel
le inordinatū. statim cupiuit per priuū honorē et per priuā et pri
uatā excellētā inordinatē. et voluit oībus alijs dñari. et
esse prius per priuā auctoritatē et sine meritis quā platu
rā supra oēs alios habuisset si nō peccasset. qui sua na
tura ad hoc erat apta et ordinata. vt si prius dilexisset
deū qui prius diligēd⁹ erat. et nō seipm qui prius diligēd⁹ nō
erat. scilicet scdario et in scdolo. cōstituit⁹ suū in eternū p
latus habens dñum sup oēs angelos. et oēs essent sub
eo. Et qui prius dilexit seipm totaliter et deū. delectat⁹
est prius in seipso et in sua pulchritudine et in deo. Et
cū esset creatura de nihilo facta. quibus excellētissima.
tñ nō creator erat sed creatura. ideo in hoc fecit sum
mā iniuriā et iniusticiā et offensam creatori suo. qui quod so
li suo creatori debebat dedit subipsi. et in hoc cōstituit
seipm iāq̄ deū et priuū. et preposuit creaturā creatori
et violauit et destruxit totū ordinē dilectionis et volūta
tis in seipso. Et qui amor cōuertit amātem in rē prius
amatā et in odio eius. ideo ipse prius angelus totus et
totaliter peruersus est in seipm et in suā volūtātē. et
in deo statim habuit per priuā volūtātē et priuatā. separa
tam totaliter a voluntate creatoris. ita qui semp sequit
suam volūtātē et nullā alias. et quicquid vult semp vult
per priuā auctoritatē et voluntatē. et per cōsequē nulli al
teri volūtati vult esse subdit⁹. Et ideo cōstituit seipm
regē. et fecit seipm suū regnū et imperiū et suū dñum.
cōtra regnū et imperiū et dñum dei. Et qui angelus est
simplex. post q̄ prius eleuit et dilexit aliqd. b̄z immuta
bilitatē in illo. vt non possit nec velit aliud eligere nec
amare. ideo statim prius angel⁹ fuit firmatus et obstinatus
in sua per priuā volūtate inordinata. vt in eternū non pos
sit aliud velle nisi suā per priuā volūtātē. per cōsequē

Angeli
sunt iur
tibiles.

habet odio quicquid est contra suam voluntatem. et ideo
habet summe odio deum creatorem suum et suam voluntatem. et ideo
repugnat quantum potest dei voluntati. Et sic facta est de
novo una voluntas mala et pia voluntas mala que non erat.
Et idem fuerunt statim due voluntates prime. scilicet tota iter
se. scilicet voluntas dei eterna summe bona et primo bona. et voluntas
primi angeli noua. et valde mala et primo mala. quam voluntas
ipsemet angelus fecit mala quam defecit bona. Et ideo
quod ipsemet fecit suam voluntatem mala: quod hoc fuit suum
primum opus. ideo vult totis viribus suis defendere et sustine
re illam et pugnare pro illa. Atque ipsa voluntas mala prima
quod est creata. semper est sub prete et manu prime voluntatis
bone increate et sub dei voluntate. Ecce primum bellum. pia
pugna pia inimicitia inter voluntates. Quia ergo iste
due voluntates sunt prime. id est ad istas duas habet reduci
omnes alie voluntates: quod omnis bona voluntas reducit et con
ducit cum voluntate dei. et fit una voluntas cum illa. et omnis ma
la voluntas reducit ad voluntatem primi angeli mali: et con
iungit cum ea: et fit una voluntas cum illa. Et ideo omnes alii an
geli qui primo consenserunt et adheferunt et conseruerunt se
voluntati male primi angeli: et coplacuerunt in ea. fa
cti sunt unum cum eo: et non possunt velle nisi quod ipse vult. et ideo
est caput: et isti sunt membra eius. Et factus est vnus cho
rus malus ex ipsis: et vnus exercitus malus vnus in vno
sensu: in vna voluntate: in tanta vnitate: quod non potest esse
maior: et fortior ad sustinendum: defendendum: pugnandum: pro
voluntate mala primi angeli capitanei. et ad totam con
spicendam illam dei voluntatem bonam. Et sicut omnes illi angeli
adheferunt et se iunxerunt prime voluntati dei et copla
cuerunt in ea. facti sunt unum totalem cum deo: et non possunt
se nisi quod deus vult: et factus est alius exercitus bonus et alius
chorus in vno sensu: in vna voluntate et in tanta vnitate:
et non potest esse fortior ad pugnandum pro voluntate dei
et ad totam conspiciendam illam dei voluntatem primi angeli
et angelorum. Sed in isto exercitu bonorum angelorum: non
est illud caput quod debet esse: creator non est caput
alicuius corporis: nec alicuius exercitus: quod caput est pars: et
creator est totum. et ideo quod caput dei est creatura sicut mem
bra. deficiunt ibi caput quod sit creatura: quod ille maximus an
gelus debet esse caput: et ipse possidet illud locum. Ideo
venit quod de faciat vnum caput de nouo. quod sit caput bo
norum angelorum: et ideo notem de isto capite quale erit: quod
opus quod de nouo fiat. et hinc notem reparationem et res
taurationem faciendam: sed iam facta est. et ista tractabun
tur suo loco dei auxilio. Ecce qualiter primum angelus
factus est malus: et omnes ei consentientes.

Diabolus
pugnat pro
sua volun
tate.

Omnis ma
li angeli
sunt vnus
voluntas.

De magnitudine malicie et corruptionis primi an
geli.

Titulus. cccliij.
Noniam autem natura angelica seu spiritualis
est lapsa et corrupta in primo et in supremo spi
ritu seu angelo. et in aliis ei adherentibus et
presentibus: ideo sicut in natura hominis consi
deramus duos status. scilicet bonum et malum. ita sicut
debemus considerare in natura spirituali duos status. scilicet
integrum et lapsum: et comparare eos inter se. Unum sunt co
trarii et oppositi: sicut vinum et acetum. Et quod res que corru
pitur et mutat in diuine sue nature deuenit ad tantum gra
dum malicie quantum erat gradus bonitatis in quo erat
vel venire poterat: quantum res que perit erat meli
or: et altior in natura. tanto efficitur peior: et inferior: et ma
lignior. Unum de quantum vinum est melius: de tanto quando
fit acetum. acetum tale est fortius: et peior est corruptio re
gis quam minimi de regno. ideo quod primus angelus erat sum
mus in tota natura angelica. et maior res et dignior et
melior post deum. sequitur quod sua malicia et sua corruptio
ascendunt ad tantum gradum malicie. quanta erat nobil
tas in qua creatus erat: vel ad quam venire poterat. et ta
ctus est ita infimus et vilis inter omnes creaturas. sicut
erat altus et nobilis in dignitate et hoc per voluntatem
propriam. Unum in sua voluntate est malicia et corruptio to
ta et peruersitas: quod inordinate amando et volendo et eligen
do factus est malus et corruptus. Et tota bonitas et pul
chritudo bonitatis in amando consistit in volendo et eligen
do ordinate: scilicet illud quod est amandum: eligendum et
volendum. Et ipse primus angelus nunquam amauit
deum: et ideo quod sua voluntas erat maior: altior: et pulcri
or super omnes voluntates creatas. facta est ita mala. tam tur
pis et infima: quam in omnibus aliis creaturis in simul si cor
rumperent non esset tanta malicia nec vituperius nec
turpitudine. Et quod ipse amauit totam suam propriam volunta
tem. in qua est maxima malicia et vult illam implere quan
tum potest. ideo non amat nisi malum et summam maliciam: et
turpitudinem. et laborat totis viribus et malum crescat et
multiplicet et bonum destruat. et hoc odio omnem bonitatem
propria sue voluntati. Et sic propria voluntas facta est radix
sensu et origo omnium malorum. Et quod hoc intellectus altissimus
in cognoscendo et valde subtilis super omnes creaturas post
deum. ideo quod voluntas distat intellectui. et vix eo ad illa que
vult. ideo conuertit totum intellectum suum: et totam volunta
tem suam ad faciendum mala. ad inueniendum omnes ar
tes faciendi omnia mala. ad deceptiones. ad cautelas et
ad persuasiones falsas et temptationes et ad nocendum: et factus

Malicia
dyaboli
non posset
esse maior.

Diabolus
laborat
malum cre
scat.

Diabolus
conuertit
totum suum
intellectum
ad malum.

est summus deceptor. summe cautelosus. summe fraudulens et dolosus et summus mendax et inuictor oim mendacior. Et id quod habebat puerit in malum et nihil remansit de bonitate prioris. Et quia sua propria voluntas est ligata. firmata. obstinata et puncta inseparabilis cum se ipsa cum sua propria malicia pavoris. id non potest videre nec cognoscere seipsum nec suum malum quod fecit: quia intellectus est totaliter execratus per propriam voluntatem et non potest iudicare de sua malicia: quia amor sue malicie execratur ipsum. et id non potest dolere nec penitere de peccato suo: nec de suo malo voluntario quod fecit. Et id semper murmurat contra deum dum aliquid habet suam voluntatem quod est ei multum instabile. Ecce magnitudinem sue malicie et corruptidinis: que vix cogitari posset. Et sic ex hoc appetit quod ipse angelus primus est factus per se princeps et caput angelorum malorum: et princeps oim malorum et oim vicio et tenebrarum: et omnis iniquitas est inuentor primus.

De duplici malo in angelo scilicet voluntario et inuoluntario.

Titulus. cccly.

Et quia non sunt nisi duo mala scilicet voluntarium et inuoluntarium. scilicet malum culpe et malum pene. et primum malum facit voluntas per seipsum quod placet sibi et complacet in eo: quia est voluntarium. secundum malum facit deus per iusticiam et iudicium: quia primum malum ita requirit. id est quia primum angelus malus fecit malum voluntarium et omnes presentientes ei. id est requirit ordo iusticie: quod ei datur secundum malum et suis angelis. scilicet malum inuoluntarium quod est pena et punitio: Et id si cut homo perdidit suum locum in quo posuit fuerat et expulsus fuit et posuit in alio loco tanquam in carcere. scilicet in isto loco in quo nunc est. ita similiter primum angelus malus cum suis angelis perdidit suum locum in quo creatus fuerat. et fuit expulsus suam voluntatem: et posuit in alio loco tanquam in carcere. Et id expulsus fuit a summo celis: et posuit in regio ne elementorum. Et quia proportionabiliter sicut homo quod est terra expulsus est de altissimo loco terreno et nobilissimo. ad locum habitabilem terrenum infimum: et veteris et pluvius et nubibus subiectus. ita ipse primum angelus: cum omnibus angelis suis quod est totus spiritualis expulsus est de loco celestissimo ad locum infimum terrenum et acreum. in quo est obscuritas et caligo. ubi fit gradinis gignatio et tempestas. Et sic cut iste locus est proportionatus homini pro suo statu corrupto ad punitioem. ita ille puenit angelo corrupto per carcerem et hoc pena et carcerem ipsam habet finem: sed per pena et carcerem eternis. debet ei locus infimus in centro terre. et in medio terre paratus est ei locus cum angelis suis infimis:

et in igne eterno: in quo eternaliter puniatur et comburatur: quia non habeat corpus: quia hoc fit per ordinem iusticie et potestatem dei. qui potest facere et scire proportionare penas per quantitatem malorum ad honorem sue iusticie. Unde quia primum angelus malus si stetit et meruisset fuisse premiatus et coronatus: quia in eternum locum habitandis in quo creatus fuerat per modum primum obtinuisset. et ulterius premiatus et coronatus fuisse gloria eterna. et post deum primum dignitatem et sedem obtinuisset. et ideo quia per primum fecit peccauit et demeruit. et seipsum fecit malum. et tantum quantum bonus erat et ex hoc cecidit et deuiauit ab ordine naturae. et per primum cecidit in ordinem iusticie et iudicii. et debuit omnia habere per primum. Et ideo primum debuit perdere dignitatem loci. et poni in carceribus: tanquam culpabilis et reus: et iudicandus. deinde pro loco glorie eterne quam meruisset in penam eternam. Et quis iam sit condennatus ad eternam nam penam per dei iudicium dum fuit expulsus de celis: eo quod est obstinatus in malo. et nullo modo potest esse bonus. atque tam ex executio sine nodum facta est. sed expectat versus ad ultimum diem iudicii. Si enim executio iam a principio facta fuisset. iam non primum pariter temptasset: nec potuisset eos infligare deus. Et quia locus in quo sunt carceres. et locus in quo fit executio iusticie et punitio non sunt idem. id nunc ipse primum angelus cum suis angelis habitat in isto aere caliginoso tanquam in carceribus in quo non pueniunt nec parantur penam per iusticiam eis infligendam: nisi quia sunt in carceribus: scilicet ubi locus est sibi paratus in quo fiat ultima executio iusticie diffinitive in quo sentiant ipse et angeli eius eternam penam et punitioem. ita per ipsam culpam quam perpetraverunt: quia per omnibus aliis quod post fecerunt. Et iste locus vocatur infernus quia a deo paratus est primo angelo malo tanquam capiti. et angelis eius tanquam suis membris: et omnibus presententibus ad berentibus. quod faciunt unum corpus cum eo. Et sicut processus de fieri circa boiem. et id primum posuit est homo in isto loco in quo nunc est tanquam in carcere. et ultio appetit in iudicio publico et coram iudice a talis fuerit reus iudicabit sine diffinitiva. et hoc in vno et eodem iudicio publico cum primo angelo et cum aliis angelis malis. in quo iudicio pena suaicipiet sine fine duratura. Et quia non est nisi vnum iudex. quia in vno et eodem iudicio luit in vna die et eadem hora omnibus videtibus omnia finaliter iudicabit: quia hoc pertinet ad magnitudinem tanti iudicis. quia omnia potest et facit. et nihil ignorat: id non debet tenebre nisi vnam publicam curiam et vnum publicum iudicium per se. Et tanquam angelus malus non parat penam per iusticiam sibi datam de presenti. attamen per seipsum patitur intra se: quia est inquietus et inordinatus in cogitationibus suis: est in de-

Her caliginosus est carcer ubi aboli.

Admodus est nobis carcer.

Diabolus non potest cognoscere suam maliciam.

De expulsiione diaboli a suo loco.

Loco ubi.

Universitas de
Diabo-
lus nō ha-
bet quies-
cem. Biblio

Titulus. ccclyj. De subiectione malorum.

sideris suis. et in tota sua voluntate. et id nō est in eo nisi si horrore et caligo et perturbatio. Quare sequitur in seipso nulla potest habere quiete. et maxime etiam patitur penam quia vult complere maxime et totis viribus suis neque suam voluntatem suam. et nō potest quod est sibi magna tristitia. sed aliquis gaudet delectatur et quiescit quod potest facere. malum iuxta suam voluntatem. nec aliter potest gaudere. et quanto facit maius malum. tanto magis gaudet et quod sit aliquod bonum tristatur. et de maiori bono magis tristatur. Sed ista pena nō fecit deus sed ipsemet sibi ipse. Et sic declaratur est primi angeli duplex malum. scilicet tam voluntarium quam inuoluntarium.

Qualiter homines incorporantur et unificati primo angelo malo. et sunt membra eius. Titulus. ccclyj.

Unitas itaque declaratur est quod nō sunt nisi due prime voluntates. et utraque est propria voluntas. et per hoc sunt diuise et separate. Una est voluntas dei bona. et est est cōis voluntas. et est causa omnium bonorum. Alia est voluntas primi angeli mali. et est etiam voluntas cōis. et est causa omnium malorum. Et id quod ois prima voluntas in quantum prima nulli subijcitur. sed facit in seipsa suum regnum et imperium. et suum dominium. et suas leges. id nō sunt nisi duo regna. scilicet regnum dei omnipotentis. et angeli mali et oēs alie voluntates. vel sunt de regno dei vel de regno mali angeli. Et ideo quia ipse primus angelus habet suam propriam voluntatem tamen deus. quod soli deo puenit. id appetit et vult sibi dari oia illa que debent deo. honor et adorari eodem. id vult honorari et coli et adorari tamen deus. et in ista supbia est obstinatus et excecatus. Et id quantum potest facit oia illa que potest coli et adorari tanquam deus. et quantum potest destruit honor et gloriam et culturam dei. et id studet facere mirabilia propter modum. Et quia ipse vult quantum potest ostendere. et angere suum regnum et suum dominium. et vult destruere regnum dei. id quod vidit hominem esse creatum propter regnum dei. ut ascenderet ad locum quem ipse possiderat. statim habuit inuidiam propter hominem. et vult turbare toto conamine. ne homo ascenderet ad locum ubi ipse se descenderat et hoc ad destruendum regnum dei et gloriam eius. etiam propter inuidiam quam habuit propter homines. et etiam ut traheret homines ad suum dominium. et ad suum regnum. ut ipse se ostendat hominibus sicut ostendat angelis suis. Et ideo toto conamine studuit ad subvertendum hominem. et sepandū ipsum a societate dei. et ad subiugandum eum sibi et totam suam posteritatem. quia hoc non poterat fieri nisi homo separaretur a deo et inobediens et per propriam voluntatem que contrariatur deo. et separat totaliter a deo ideo quantum

Tit. precedenti.

Due sunt voluntates cōis.

Duo sunt regna.

Quod dicitur deus habet subitit sibi bonum.

Titulus. ccclyj.

potuit fecit. ut homo separaretur ab eo habendo propriam voluntatem. et sic postea recipit hominem. et ostendit sue voluntati et ipsum captiuaret. quia ois voluntas hominis que non est subiecta deo. nec obediens deo. potuit ponere se ipsam sub angelo malo. Et isto modo captiuauit hominem subtiliter et cautelose. primo mulierem. deinde virum per mulierem et per istos oēs filios eorum. Et sic per accides acquisiuit hominem supra naturam humanam. et fecit homines serui sue voluntati. Sed tamen aliter angeli mali sunt et sub domino et seruitute primi angeli. et sunt membra eius. et aliter homines. quia inter ipsos malos angelos solus primus habet propriam voluntatem. et oēs alij sequuntur et unanimitate. uno corde. uno consensu eius voluntatem. et nullus habet propriam voluntatem separatam a voluntate primi angeli mali. quia a principio oēs elegerunt suam propriam voluntatem ideo sunt uniti cum sua propria voluntate inseparabiliter. et ideo oēs faciunt unum regnum et nō duo regnant laborantur bono et primi angeli mali. Et id inter eos non est discordia nec lis. nec pugna. quia oēs tendunt ad unum regnum. et ad unam voluntatem concorditer sciunt et voluntarie. Et ideo primus angelus vult oibz angelis malis sicut vult. et oēs obediunt ei ad suam voluntatem sciunt et voluntarie. et id sunt verissime membra eius. sicut membra corporis sunt membra hominis. et id dicunt sui angeli. quia oēs voluntarie dederunt se ipsos ei a principio. quia primo consenserunt sue voluntati. Et id regnum diaboli est forte et valde forte propter istas indivisibilitatem et unionem inter eos. Sed homines aliter sunt membra primi angeli. ubi homo habet suam propriam voluntatem de se. quia primo fuit sub voluntate dei et vniuitur cum ea. sed postquam homo separauit se a voluntate dei. statim incepit habere propriam voluntatem per se separatam a dei voluntate. sicut primus angelus habuit propriam voluntatem. et factus fuit quasi primus angelus in hoc. Et sic homo per se incepit alterum regnum alterum imperium et dominium separatam a deo in seipso sine deo. et fecit se quasi alterum deum. Et sic due voluntates fuerunt proprie se separate a dei voluntate. scilicet voluntas primi angeli et voluntas hominis. et utraque in quantum fuit propria. statim pugnavit contra deum. et vult auferre a deo coronam et privilegium proprie voluntatis. quia ei soli convenit habere propriam voluntatem et non creature. Sed tamen voluntas primi angeli mali nunquam fuit unita cum voluntate dei immo prolo cum seipsa. quia si semel fuisset unita. in eternum nō fuisset separata. sed voluntas hominis primo fuit unita cum voluntate dei sed postea separauit voluntatem suam a dei voluntate ad instigam.

Aliter subijcitur homini mo supremo diabolo aliter infario resdemo nes.

Inter de mōes nō ē pugna.

Peccatores quo mō sunt membra diaboli.

tionem angeli mali. tunc ipsa voluntas hois fuit trācata & sine capite. & stetit per seipsam. & dedit ingressus angelo malo. & aperuit sibi portam. Et quia voluntas primi angeli erat potior maior & potiorior. id statim rapuit ca-

Diabolus privavit voluntatē hois sub sua voluntate. eo quod illi erat separata a divina voluntate. et tunc quia erat ei filius quia erat nice. & propria voluntas sicut mala & p̄v. Sed tunc hoc factum puit hoc est hōle nesciente & ignorante. quia hō non intendebat minem.

esse sub voluntate diaboli nec volebat. nec propter hoc erat deo inobediens. Et sic ipse malus angelus habuit dñum supra voluntatē hois. & ideo quasi tyrānice. et quasi violenter diabolus rapuit voluntatē hois. quia hō nolebat sibi subijci. Imo volebat magis eē dñs suūp̄. Sed quia voluntas primi hois fuit signata signo primi angeli. scilicet quia fuit propria & inobediens deo. id tanquā suam recepit eā. Et sic homo privavit ad regnū primi angeli mali. quia noluit esse de regno dei. Et sic hō factus est mēbris eius p̄ter intentionē suā. Et sic p̄m⁹ angel⁹ dñatus est hōi tanquā aliene nature quā appropriavit sibi. h̄ angel⁹ dñatus ē tanquā illis q̄ sunt de sua propria natura. scilicet malis. sicut arbor h̄ ramos p̄rios et de sua natura. & aliqui recipit alios alterius nature et incorporant. ¶ Accet autē hō sit sub p̄tēte dñio primi angeli mali. attamē h̄ sp̄ propria voluntatē in seipso. nec propter hoc destruit sua propria voluntas. quia nō potest destrui illa p̄p̄ietas. nisi iterū vniat cū dei voluntate. immo sp̄ sequit suā propria voluntatem. quia p̄ hoc concordat cū p̄rio angelo. & ligat & vniat cū eo. & p̄tēat deo. & facit oīa mala. Imo ipse malus angelus ē & ligat & solidat hōlem magis. ut maneat in sua propria voluntate et inuat. quia tūc multiplicat oīa mala p̄ hōiem tanquā p̄ mēbrū suū. & mala que p̄ se nō p̄t facere. facit p̄ hōiem. Quia propria voluntas in hōle est radix. ut hō faciat oīa mala. & per quā ipse angelus malus movet hōiem sicut vult. Et quia plures sunt hoies. & quilibet h̄ suā propria voluntatē. q̄ nō est eadē inter oēs hoies. id inter hoies ē lis & discordia & pugna. quia nō h̄nt vnā voluntatē cōem. sed quilibet h̄ suā voluntatē. nisi quia aliqui plures sunt quasi vna voluntas & vna p̄sona in malo. Et id nō est sile de hōibus & de malis angelis. quia nullus h̄ propria voluntatē separatā a voluntate primi angeli mali. et id nō est pugna inter eos. v̄dictū est. Et isto mō malus angelus exercet oīa mala inter hoies. quia quilibet h̄ suā propriam voluntatem. quia oēs hoies q̄ h̄nt propria voluntates extra deus. sunt sub potestate ei⁹. & ipse vniat eis tanquā mēbris eius. Et quia ipse non gaudet nisi in malis. ideo cōmō-

uet hoies & hōlem. & gentē & gentē. & regnum cōtra regnū. & facit p̄lia fieri. & p̄ hoies cōplet suā voluntatē. faciendo oīa mala p̄ eos & inter eos. & hoc facit suadendo & suggerendo & cōsulendo. tēp̄tando & mouēdo & instigando ipsos. & instigando ipsas voluntates hōim sibi subiectas. & suggerendo occulte. & inuisibiliter & imperceptibiliter. et inueniendo infinitos modos faciēdi mala. et docēdo illos secreta. ¶ Et sic p̄t q̄ p̄m⁹ angel⁹ vniat angelis suis tanquā mēbris p̄p̄is & naturalibus. & est vnū corpus cū eis. sed vniat ipse cū oībus angelis suis ipis hōibus p̄p̄ie tanquā iumentis suis & equis. quia equat sup̄ voluntates hōim. Quia sicut iumenta & eq̄ ignorāt p̄m⁹ q̄ equitat. ita hoies ignorat mala & malos angelos quos portat. & q̄ dñant eis & vniat eis sicut volūt. q̄dū sequūt suas p̄p̄ias voluntates. Ecce igitur quasi lugere & dolere debet hō. quia nō solum est lapsus & corruptus. & p̄didit tanta bona. Imo etiā est fact⁹ seruus & captiuus & iumentū mali angeli crudelissimi. cuius malicia explicari nō p̄t. & aliorum angelorū suor. & sic nō solum est captiuus. immo captiuus captiuorum.

¶ De multiplici carcere & captivitate hois.

¶ Titulus. cccxlvj.

¶ Ulti autē sūt carceres hois captiuitates. ¶ Un⁹ carcer ē corporalis. & hic est locus in q̄ positus est nūc. Ali⁹ carcer est sp̄ualis. in quo ē propria voluntas hois incarcerationa ignorat. & iste carcer est propria voluntas mali angeli. q̄ q̄dē voluntas ē carcer vniuersalis & generalis oīm voluntatū malarum. & oīm propria voluntatū creaturarum. ¶ Vñ ipse malus angelus p̄mo fecit istū carcerem. in quo ipsemet est incarcerationis voluntarie deinde sub isto carcere sunt omnes mali angeli. & omnes homines habentes propria voluntates. Sed alius est carcer propius & spiritalis ipsius hominis. scilicet sua met propria voluntas. quia illa p̄p̄ietas que est in voluntate hois. est carcer et cathena ligans. cōstringens. cōpeditans. incarcerationis voluntatē hōis sub voluntate primi angeli mali. Et sic hō est captiuus. incarcerationis. vinculus & cōpeditatus in seipso sub propria voluntate. & p̄ hoc incarcerationis maximo carcere sp̄ualis ip̄i⁹ angeli. & hoc ē p̄dus ip̄ortabile & iugū ferrēū q̄d hō fecit sibi met. quia nulla maior captiuitas q̄ captiuitas propria voluntatis q̄ ē insatiabilis. & sic nūq̄ p̄t impleri. quia rēdit ad infinita desideria. eo quia separata ē ab vnitatē dei. & p̄ ip̄as diuidit i pot̄tes q̄ desideria h̄. & sp̄euenit sibi malū. quia si aliqui h̄ q̄d vult et gaudet. tūc est in

plet suā voluntatē p̄ hoies malos.

¶ Notabi⁹ lē magnū

¶ Illi dīffe-
rentie
plum.

¶ Interpre-
tatores ē
cōtinua-
lis & non
inter de-
mones.

¶ Eodē ti.

¶ Diabo-
lus cōm.

¶ Sp̄ualis
carcer
p̄dōis.

Esse in p
pria volu
tate esse
i carcere.

culpa qz gaudet 3 deū. et vult 3 deū. qz oē velle et desu
deriū qd puenit ex ppria volūate malū est et 3 deū.
qz ppria volūtas semp est 3 deū. Si aut nō habet qd
vult. tūc ē in pena et tristitia. Et sic quocūqz se vertat
ppria volūtas semp habet vel malū culpel vel malū pe
ne. Sicut aut prima volūtas mala pmi ageli mali est
carcer spūalis oim maloz. virtutū et volūtatū ppria
ita volūtas dei est patria spūalis oīuz bonaz volūta
tū et cōmuniū. Et sic p qd ē in ppria volūate est ēē
in carcere. et in captiuitate. in cōpedit⁹ ferreis. et esse
in seruitute et ēē in cathenarū et tumētū pmi ageli ma
li et hfe supra se pōd⁹ et on⁹ ipotabile et iugū ferreuz
et hfe in se radice oim maloz. Et per pns esse extra p
pria volūta. et esse sub volūate dei. est esse in patria
in vera libertate et esse liberatū et redemptū a vera ca
ptiuitate et pte pmi angeli mali a suo carcere ob
scurissimo. et a cōpedit⁹ ferreis. a cathena ferret pō
dere ipotabili. et ab oī future maligna et ab oī tristi
cia et ab oī malo. et a snia et ira dei. et radice oīz maloz.
Et sic pprietas in volūate est ēē malū et cōitas in vo
lūate est esse bonū. Et ecce igi ex pdictis colligif. qū
ter nō sint nisi due prime et pncipales volūtates. f. dei
q est bona et primi angeli mali q ē mala. q nūq fuerūt
cōiuncte simul. Sed semp volūtas pmi angeli est sub
pate dei. Et oēs alie volūtates pūngunt seu incorpo
rātur cū duab⁹ istis. et sequunt istas duas vel vnā vel
aliā. nec est dare mediū. Patet etiā qualr pmi
lus mal⁹ dñaf hoib⁹ et hoies sint captiui ei⁹. et incorpo
rātur cū eo. Et sic declarata et manifestata sunt mala
tam humane nature q angelice. et origines et radices
maloz. Si aut volūtas magis in pticulari pdicta vide
re. legam⁹ libzū scripture in quo oīa que in isto libro.
dicūtur et pbat⁹ et dicūtur p modū pbatōis. cōtinē
tur p modū auctoritatis. cui libro scripture sacre sūme
credere debem⁹ vt iā pbatū ē. Et sic tā p libzū scriptu
re q p libzū creaturaz hō pōt esse securus de veritate
q vnū iunat aliū et fo. tificat. Multe aut qstiones sūt
quas hō dī qñre sed sufficit q cognoscat illud qd est
in facto et qd factū est et querat remediū in malis suis
et q credat qd oīa bene fecit. et nihil mali iputet ei.
sed totū hōi qz ita de oīa fecit sicut fieri pueniebat.
q summe potēs est et summe bon⁹ et summe sapiēs.
¶ Qz malū et corruptio liberi arbitrii. et carnis seu
corporis contrario ordine se habent in primis paren
tibus totius humane nature. et in his qui nascuntur
ab eis.

Titulus.cccxlvij.
Quoniā autem

¶ Quoniā at tota hūana natura gñatōmūdis
i duas ptes. vna ps ē pmi vir et pma mulier.
q ambo sunt radices et pncipia hūane na
ture alia ps hūane nature ē tota posterio
ritas. f. oēs viri et mulieres qui venerūt ex
ipsis p gñationē naturālē. Et iste ptes due sic dīsit. qz
pma pars scz pmi vir et pma mulier fuerunt formati
totalr p manū dei in corpe et in aīa sine aliquo infuso
et sine aliq coadiuuare. f. alia ps scz tota posterio
ritas aliter. qz caro seu corpus gñaf et nascit ex dei ordīario
ne ab ipsis pmi pētib⁹ et ipa aīa rōnal. immediate crea
tur et dat a deo. qz ala rōnalis ē immortal et idiuicibilis
et nō p. puenit nisi a deo immediate. Et iō oēs q postea
nati sūt. filii pmi hoīs et pme mulieris plosā carnē et nō
rōne aīe. et oīs caro cuiuslibz hoīs naturāl gñati sunt
in eis radicaliter. et iō rōne. carnis et nō rōne aīe. iō se
quif. q totū malū et tota corruptio descendit et extendit
in tota posterioitate ppter carnē corruptā. Et iō ex
inde seqtur. q malū et corruptio liberi arbitrii. et malū
seu corruptio carnis p trario ordine se hñt i pmi spa
rentib⁹. et i his q nascūt ex eis. Qz i primis duob⁹ p
mo fuit malū et corruptio et pueritas i libero arbitrio
seu in aīa rōnali. et p illud venit malū et corruptio in
carnē ita q malū voluntariū seu liberi arbitrii fuit cā
torius mali et corruptiōis carnis seu corporis et iā decla
ratū est. sed in oib⁹ posterioib⁹ est totū p oppositum
qz malū et corruptio carnis. est cā mali et corruptiōis
aīe seu liberi arbitrii. qz deus creat aīam bonā et purā
et nō corruptā. f. qz caro cui pūgif est corrupta et infe
cta et gñata libidinosē cōtra modū dībitū. et tota morta
lis. lāguida et infirma et rebellis rōni. plena cōcupiscē
tia inordinata. iō aīa cū social q tali corpe et carne re
belli turpi et mortali. inficif. corrupif et puerif. et tota
liter trahit ad cōcupiscētiā carnis. et seqtur cōcupiscē
tiā ei⁹. qz opz q post qd aīa est cōiuncta carni et vnita q
trahit ipam vel q trahit ab ipa. et aīa nō p. trahere
carnē tā rebellē. infirmā. languidā in cōcupiscētijs
suis rōne mortalitatis. iō necesse est q trahatur a car
ne. et incurrat. suā infectionem et corruptionem. Ideo
anima efficitur mala. turpis peruersa. cōtra deum. et
odibilis deo. et tota inordinata et hoc manifestat post
ea. quando anima vtitur libero arbitrio. quia ignorat
deum a quo est. et ignorat se ipsam. et suū bonum. et suū
malum. et habet propriā voluntatē que semper est cō
tra deum. et contra suum debitum naturale et semper
iniuriat et offendit deum. Et oīa ista mala cōtrahit ex

Drstia p
mox pen
tū et alio
rū hoim.

Deriuat
tio pēti o
riginalis

Aīa infic
at ex pū
ctiōe cor
poris.

Universitas de
Alia huius
os stat
carne.

Biblio

societate carnis maculate in ordine ad deū qz de⁹ nō
fecit tale carnē imūda sed mūda. ¶ Aia autē hz duos
status in carne. Unū pūo ante qz pōt vti libero arbi-
trio. z velle aliqd ppria volūtate. Et tūc iā est imūda
et corrupta z turpis z odibilis z mala z iniusta apud
deū. Quis nihil mali fecerit. qz nō potuit adhuc z hoc
ppter societate carnis maculate. que est de gñe pūmi
hoīs corrupti inimici dei. q actualiter iniuriat z of-
fendit eū. a qua carne aia cōtrahit radicaliter z origi-
naliter istā pueritatē. istā inordinatiōē z istā incli-
natiōē per quā efficit aptari qñvis ppria volūtate
operetur z deū ad suā iniuriā z offensam. Et sic aia ma-
culatur z incurrit viciū ipsa nesciente. z imputatur ei
illa corruptio z macula. Quis nō sit volūtaria. Alius
autē status aie est qñ iā vti libero arbitrio z ppria vo-
lūtate. Et tūc qz liberū arbitriū est corruptū z volun-
tas pueria z mala z viciosa. iā actualiter p seipsa fa-
cit malū. z nō pōt facere nisi malū. z voluntarie facit
malū. z semp opat⁹ z deū. Et iō efficit pētoz z turpior.
z magis i odio dei. qz ppria volūtate facit malū. z cre-
scit sua corruptio. z totū iputatur ei a deo. Si enī ma-
lū qd ptrahit a carne ipa nesciente iputatur ei a deo
quāto magis qd ipa ppria volūtate facit. ¶ Et sic aia
habet duo mala vnum originale. qd ipa non facit.
aliud actuale. qd ipamer facit. z vtrūqz iputatur hoī.
z iō vtrūqz est malū culpe. z sic est culpa originalis. et
culpa actualis. sed pūmi parentes nō habuerūt i aia
nisi malū actuale. qd ipi fecerūt. Pppter pūm malū
originale qd aia nō fecit. sed pūrit ex societate carnis
ignoranter z inuolūtarie. aia est digna separari eter-
naliter a cōsortio dei. s; nō debet ei dari p iusticiā ali
qd malū inuolūtariū. nec aliq pena sensibilis s; ppter
scd; malū. scz actuale qd aia volūtarie facit. debet ei
malū inuolūtariū seu pena eterna. Et i hoc apparet
quali iusticia dei est strictissima z incōpēbilis. qā
aie imputatur malū corruptionis qd ipa nō fecit. sed
aliūde cōtrahit. z hoc apparet ad oculū. Et sic pz quō
in pūmis duob; parentibus malū z corruptio carnis
pvenit originalr a malo z corruptione liberi arbitrij
seu aie. s; in tota posteroritate malū z corruptio libe-
ri arbitrij seu aie pvenit originaliter a malo z corrup-
tione carnis. z hoc iā ē in facto. Ecce q ordinē oīuz
maloz seu culpaz z pētoz nature hūane qz oīa mala.
oēs culpe z oīa pēta totius mūdi z oīum hoīum. oīta
sunt a pmo malo. a prima culpa. z a pūo pēto pūmoz
parētū. Unū pūo sunt malū volūtariū ipoz quod fuit

Duo sunt
pecta. scilicet
originale z ac-
tuale.

actuale deinde in oēs hoīes descēdētes ab eis p libi-
dinē de lege cōi est vñ malū culpe originalis seu pec-
catū originale. z quot hoīes tot pēta originalia. de de
post pētm originale in qñbet hoīe pēta actualia mul-
tiplicātur sine numero. z sic tot⁹ mūd⁹ est plen⁹ pectis
¶ Licet autē de⁹ creet aīaz. z vniat eā cūz carne infe-
cta. tñ infectio aie nullo mō pōt iputari deo. nec ē cō-
tra iusticiā dei. si maluz culpe z corruptiōis trāsīt ad
posterōs. qm ordinariū ērat q natura hoīs ita cō-
deret sicur cōd ita fuit a pncipio. z qd ita ppa-
ret scz qz hō gñaret corp⁹ seu carnē. z deus ifunderet
aīaz illi carni pparate ad receptiōē aie rōnalis. itaqz
vniat corpi imortali. z sibi obediēt eēt debite ordiata
z nulla iclinatio mala nec aliqd viciū seu corruptio
eēt in ea. qz caro eēt mūda. S; ex q pūm⁹ hō peccauit
z caro sua facta ē rebellis aie. z tota mortalis z corru-
pta oportuit q tale corp⁹ trāsmitteret ad posterōs. et
qd⁹ aīaz ifunderet fm primariā iustitiā quā ipse
ordinauerat. ita qz quis hō corruptū qz suū. scz corp⁹
de⁹ ppositū suū nec ordinē mutare nō debuit. qz hō p-
iusticiā debuit icurrīt mortalitatē carnis. ex q mortu-
litate sequit rebellio z corruptio i carne. Qz si eēt imor-
talis. nulla eēt corruptio nec iordinatio i ea. Et iō qā
punitio est in carne fm ord nē iusticie. de⁹ ppter cor-
ruptionē carnis debuit suū ordinē nō mutare pūm⁹
nec ppositū bonū. s; qñ debeat creare aīas mūdās. et
sociare eas corpib⁹. in qb⁹ dūz iueniūt corruptionē ex
inde trahūt corruptionē. hoc ē nō ex deo q creat aīaz
sine corruptiōe. sed ex hoīe q ex cā corruptionis corpo-
ruz. qz culpa z corruptio originalis in aīam nō posset
trāsfrundi. nisi pcessisset in carne pena mortalitatis z
rebellionis. z pena talis nō eēt nisi culpa pcessisset. z
ipa culpa z corruptio volūtatis pcessit a volūtate ho-
minis iordinata z nō a volūtate dei. Et ideo tota cor-
ruptio quā cōtrahit aia est z pcedit a pēto pūmi ho-
minis. z nō a deo. nec a natura hoīs cōdita a deo. sed
a vicio z corruptione volūtatis pūmi hoīs. Et iō ipia
ppagatio seu gñatio in se nō trāsmitit i posterōs cor-
ruptionē q corruptū aia sed ipa libido q est adiuncta
cū ppagatiōe. que qd libido habet ortū a corruptio-
ne volūtatis. qñ etiā ante pētm esset ppagatio z gñati-
o. sed nō esset libido. Ecce declarauimus lapsū. cor-
ruptionē perditionē et malū nature humane et vi-
dimus totum statum suum in quo est. Et ita habem⁹
scētā tā de debito qd de facto ipsius hominis.

¶ Quid necessariū est hoī lapsō pēto z veniāto si

Infectio o-
riginalis
nō impu-
tatur deo

qñ iā iō

qñ iā iō

debeat et velit reduci et exire de statu perditionis. et puenire ad illud bonum propter quod factus est quod perdidit.

¶ Titulus. cccliij.

Anifestum est ex precedenti tractatu in quo statu factus fuerat homo a deo. et in quo statu cecidit quoniam perdidit illud bonum ultimum propter quod factus fuerat. scilicet gaudium eternum quod oritur de amore dei et societate eius. et perdidit etiam regnum celeste et hereditatem dei. et sic perdidit infinitum bonum ad quod habendum factus fuerat. Et non solum hoc. sed etiam vadit et currit ad infinitum et eternam tristitiam propter quam factus non erat. tedit ad malum perpetuum et ad eternam penam et miseriam. Et quoniam in tali statu lapsus est ut omnia illa mala finaliter adueniant ei postquam separatus est a deo et ab amicitia eius. et lucratum est inimicitia dei et iras eius. et sic de facto homo incurrit omnia mala que declarata sunt in capitulo de fructu qui nascitur ex duobus amoribus primis. quoniam hi in se radicem omnium malorum. Item etiam homo in statu lapso in quo cecidit est captivus inimici capitalis dei. et captivus primi angeli mali qui vocatur diabolus et servit ei. et est servus eius. et facit voluntatem eius. ut tam declaratum est. ita quod homo non servit deo qui creavit eum. nec facit voluntatem eius. immo contra voluntatem eius. et servit nequissimo angelo qui non creavit eum. et facit voluntatem eius. Et sic homo in statu lapso et corrupto semper augmentat malum suum. et acquirit culpas. et servit abominationi et corruptioni. et per hoc servit diabolo. Quod bonus et delectabile esset homini exire de isto statu lapso et corrupto ad statum bonum et integrum et iocundum. ac de captivitate exire nequissimi angeli et perditionis ad libertatem. et revocari de via quando tendit ad perpetuam tristitiam et damnationem eternam. Quod iocundum esset homini reverti a via ire eterne et damnationis perpetue. et introire in viam salutis et iocunditatis et libertatis eterne. Magna est diversitas eterne tristitiae et eterne leticie. Nonne esset summum gaudium habere omnem voluntatem. et habere plus quam potest excogitare et capere et habere deum et dominum celi et terre in amicum dilectissimum. et omnes angelos et spiritus beatorum. Quantum homo esset obligatus illi qui eum de tali statu eriperet et liberaret. et poneret eum in statu contrario. scilicet in statu eterne iocunditatis. leticie ac libertatis. et liberaret ipsum de servitute diaboli et omnium malorum. et defenderet ipsum ne aliquis posset ipsum ledere aut ei displicere. et eriperet eum ab ira dei et eius iusticia. et poneret eum in amicitia dei et propriam libertatem. Si quis esset ille? Numquid homo met. an angelus?

Quis pos
sit refoz

lus? Numquid homo. quoniam homo est captivus in culpa iusticie et in carceribus huius mundi. qui est indicandus tamquam reus et captivus sub diabolo et ira dei. Nec etiam aliquis angelus potest hoc facere. quoniam angelus est finitus. et non potest infinitum solvere. Si enim culpa est infinita. quoniam deum infinitum offendit. sequitur quod etiam pena debet esse infinita. quoniam pena sequitur culpam. Sic angelus nec creatura pura potest. sed solum deus qui hominem creavit potest eum etiam reformare. Numquid plus est hominem restaurare quam de novo facere. Et hec est ratio. Numquid in creatione nihil resistit quin creatura obediat creatori. in restauratione siue reformatione resistit culpa et pena ac etiam voluntas corrupta. Ergo si nullus potest creare hominem de novo. sequitur quod etiam cum nullus potest reformare nisi solus deus. Quoniam si non potest quod minus est. etiam non potest quod maius est. Ergo relinquitur quod solus deus potest. quoniam si deus non fecerit nullus potest. Si quoniam deus est iniuriatus et offensus ac in honorem ab homine et contemptus. et sic homo est in ira dei. et etiam in indignatione eius. et etiam quod deus est iudex. et ipse est ipsa iusticia cui facta est iniuria. quomodo ipse eum liberavit a manu sue iusticie. cum iusticia sit iniuriata. offensa et contempta? Quomodo enim iusticia faciet contra seipsum. cum ipsa debeat ex natura sua vindicare et punire? Ergo nisi iniuria et offensa dei que est facta per hominem tollatur et destruat. per quam homo est inimicus dei. et iusticia dei sit placata et reconciliata. non est remedium quod homo possit liberari a malis suis. Quoad ius iniurie manet in suo vigore. impossibile est quod homo recuperet dei amicitiam. quoniam amicitia et ira sunt duo contraria. et non possunt stare simul in uno subiecto. Inuestigandum est nunc quomodo iniuria possit tolli et auferri. quoniam ipsa semper separat hominem a deo. quoniam homo qui existit in iniuria et offensa dei. habet cum deo inimicitiam. et ideo iniuria claudit hominem a portam intrandi ad deum. et ne ipse sit aptus intrandi in regnum celeste. propter quod factus est. Unum primum iniuria et offensa primorum duorum hominum in quibus consistebat tota humana natura. clausit portam omnibus filiis eorum. ut nullus possit ingredi in celum. quoniam omnibus imputatur. Ideo nisi illa universalis offensa destruat. impossibile est hominem restituere ad illud bonum propter quod factus est. Si preter istam offensam generale sunt etiam offense particulares et personales aliorum hominum. quoniam in quolibet homine descendente a primis duobus parentibus per libidinem quantum de se est una culpa generalis et originalis quam deus imputat aie propter societatem quam habet cum corpore. et ista culpa claudit etiam portam ne quis possit ingredi vitam eternam. Ecce ergo duas clau-

mare ho
minem.

Restau
rare hois
est maior
quam creatio
eius.

Quid pos
sit reduci
ci homo.

Celu dau
dis trib
bolbusInfra ii.
cclj.

turas et duo obstacula prima. Ultra istas duas clausuras in quibet hoie sunt innumerabiles offense et iniurie psonales et actuales quas quibet facit per se voluntarie. et quibet istarum etiam claudit portam. et quibet iniuria et offensa facit etiam clausuram unam per se. et claudit portam. Et sic veraciter possumus dicere faciendo tres partes in natura humana. quod per primis duobus fuit clausura propter iniurias proprias. Et secundo nobis propter eorum culpam. et tertio propter nostram met culpam. Parvulis vero non habetibus usus rationis clauditur tamen propter peccata primorum parentum. et culpa peccati originalis quam contraxerunt propter carnem corruptam. sed hominibus habentibus usus liberi arbitrii clausa est porta tam propter peccata propriorum parentum. et propter peccatum originale. quam etiam propter iniurias et offensas psonales quas fecerunt per propriam voluntatem. Et id quod in hoie adulto et magno essent delecte et destruerent iniurie proprias et psonales. adhuc remaneret culpa propriorum parentum et peccatum originale. et sic adhuc maneret porta clausa propter offensas primorum parentum. Et si hoc fuit parvulis sit sine adulto debet pervenire ad illud bonum propter quod factum est. scilicet ad amorem et unionem cum deo. oportet quod ipse sit mundatus a culpa et peccato primorum parentum. deinde ab aliis psonalibus culpis. Et id tota difficultas repudiationis consistit in auferendo et tollendo iniurias dei et offensas. quod intraverunt in humanam naturam quam antea non erat in modo sunt. Postquam enim offensa est commissa. oportet ut tollatur de medio ut non sit. quod aliter non possunt homines laudari.

Qualis et quomodo magna est obligatio hominis pro iniuria et offensa dei.

Titulus.ccl.

Uoniam autem non possumus scire qualiter auferatur et tollatur iniuria et offensa dei quam fecit homo. nisi cognoscamus naturam et pocus offense. et ipsam conditionem. et quid et quantum est iniuriare et offendere deum. et ad quid et ad quantum se obligat homo per illam iniuriam. id oportet etiam hoc cognoscere. Unde natura et conditio iniurie et offense est. quod ipsa crescit et augmentatur tamen quantum psona quam est offensa est magna. ut dictum fuit de voluntate et amore. Et id quod deus est infinitus in sua preterit maiestate sua. et in sua bonitate quod sunt inestimabilia. sequitur quod iniuria et offensa facta contra deum est infinita et inestimabilis. Et id est de contemptu dei. Et ideo quod iniuriat et offendit deum et contemnit eum. obligat se deo ad infinitum. et per consequens ad penam infinitam et punitionem que debet iniurie. Item etiam quod iniuria ipsa et offensa dei et contemptus destruit dei honorem et ledit eius honorem quantum in ea est. Tamen

fert ipsum. et quod honor dei est infinitus. et excedit omnes creaturas. quod omnes creature sunt propter honorem dei et quod honor dei non capit estimationem. quod est tantus quantum est ipse. ut de claratum est in capitulo de honore dei. ideo sequitur quod homo qui iniuriat et inhonorat deum. et auferit honorem dei. quod talis iniuria sit infinita et homo obligat deo in infinitum. et ad tamen quantum valet honor suus. et quod plus auferit deo quam quod sibi auferret omnes creaturas. Item etiam si homo voluntatem dei fecisset. extunc infinitum bonum et infinitam mercedem meruisset. quod talis nature est liberum arbitrium. quod debet remunerari. quod actualiter liberi arbitrii sunt tales de natura quod causant obligationem. Unde quod facit placitum alicuius obligat ipsum sibi. et qui facit contrarium obligat se sibi. et illi obligat cui sit displicendum. Sic qui facit placitum deo obligat deum sibi ut deus sibi infinitum bonum. quod nulla res creata potest esse remuneratio liberi arbitrii. immo quod facit placitum deo et acceptabile meretur habere deum per remunerationem. Ergo per oppositum quod facit displicendum deo et iniuriat. et contra suam voluntatem. obligat seipsum deo ad infinitum. et ad tamen ad quantum obligaretur deus ei si faceret voluntatem eius. non enim videtur ratio diversitatis. Et istis concluditur quod homo qui facit iniuriam et offensam et displicendum deo. et contra suam voluntatem. quod tunc facit infinitum malum. Et sic fecit homo plus de malo quam deus sibi fecerat de bono. et malum superavit bonum. quod quicquid fecerat deus homini hoc erat finitum. Et sic verissime patet. quod quod homo offendit deum. fecit obligationem infinitam novam. Et sic in rei veritate sunt due obligationes in hoie. Prima est naturalis et de iure nature. que iam probata est. et per istam obligatur homo deo dare quicquid facit et quicquid potest. Et ista obligatio est bona. quia tendit ad bonum hominis ex toto. ut iam probatum fuit clarissime. Secunda obligatio est quam fecit homo per malo quod fecit. et per iniuriam et offensam et per crimine. et ista est mala et pessima et tendit ad totum malum hominis. Et ista secunda et nova non auferit primam que est naturalis et indelebilis et permanens semper. Et ideo homo tam per primam obligationem quam per secundam est obligatus deo. Et tamen homo non potest soluere nec reddere deo quod debet deo. nec per primam nec per secundam. quod non potest deo reddere totum amorem suum. nec timorem. nec honorem nec obedientiam. nec voluntatem dei facere. quod corruptum est et mutatur in contrarium sue nature et ipemet fecit se tale ut non possit deo facere quod debet. et tamen semper debet. sic debetur semper manet. nec excusatur. quod tenetur. et si non potest ipemet est in causa et in culpa quare non potest. Item nec potest reddere per secundam obligationem quod

Ti. cclj.

Deccas
obligat se
deo in in
finitum.Due obli
gationes
propter
Tit. xcvi.
Tit. xcvi.

Tit. c. cc.

Eodē ti.

Obligatio pena-
lis q cre-
scit.

Ti. clxxx

Malum
dñat hoī

est p pccō crimine, et iniuria et cōtēptu: q est infinita et infinitū dō de vtiā dictū est: hō nō pōt solvere infi-
tū cū sit finitū, et si qd pōset deo reddere hoc totū dō p pma obligatiōe naturalī: et tñ nō excusaf: q solue-
re nō pōt vt dictū est: q ipse p se fecit scdāz oblonem.
Et sic autē oblonēs sic se hñt. q qñ hō nō soluit nec
reddat deo qd sibi dō: fm pma oblonē: tūc scdā obligatiō
multiplicat. q pma est iustissima: et iuste debet ei
qd ei debet fm illā oblonē. Et iō q nō soluit neq reddat
deō qd suū est. et aufert ei suū debitū iniustus est: et
iniuria facit deo: et p pñs peccat: et offendit ipm: et euz
inhonorat: et cōtēnit: et est in culpa. Tñ iā declaratur
est in capitulo de honore. q quicqd hō deo. semp ipm
honorat vel inhonorat: et iō qñ reddit ei illud qd de-
bet tūc eū honorat. et qñ nō reddit ei illud qd de-
bet euz inhonorat: q aufert ei illud qd dō: et ideo cadit in
offensam dei. Et sic obligat deo de iniuria et cōtētu. et
facit ei obligatiōē ad infinitū cum qualibet iniuria et
offensa. Et sic necesse est q si hō nō soluit qd dō: fm p-
ma obligatiōē q cadit in scdā: que est magis infinita
q pma. et tūc qñ scdā obligatiō est facta. tunc pma
pōt solui. q quicqd hō pōset. hoc totū dō p pccō scdā.
Et sic pma obligatiō si nō soluit causat scdā. et scdā
si sit facta impedit primā ne possit solui. Et p pñs. Si
hō debēs feneratori centū denarios ad certū tempus
cū cōditiōe: q si illo die nō soluerit q tūc duplum da-
bit. et sic multiplicādo. donec debitor nō possit solvere
vsurā: et si vsurā nō poterit solvere: quō solueret pnci-
pale debitū. s. illos centū denarios. Sic etiā hic q pri-
mū debitū causat scdā qd multū excedit primū. et hō
est debitor p pccō iuste: et in neutz pōt solvere. Ec-
ce quō malū qd hō facit et offensa obligat ipm ad infi-
nitū. et hō sit subiectus malo qd ipsemet fecit. Et sic
malū et iniuria dñat hoī: et ponit ipm in manū iusti-
cie et ei dñat. eūq inclināt ad sile agendū: q malū p-
petratū vult semp crescere et multiplicari. et nō potest
crescere nisi hō faciat ipm crescere. Et sic hō postq ce-
cidit in prātē ipsius mali seu pccō: efficit seruius pecca-
ti. et ponit sub iugo et eius seruitute vt nō possit euade-
re manū suas. Et q ipm malū multiplicat scipz postq
inceptū est. sic etiā multiplicat obligatiōē pñue. Et
sic terribilissimū et pessimū est cadere in peccatū et in
manus mali: q obligatiō est maxima in quā ipm ho-
minem ponit. Et sic p quāta est obligatiō hoīs p pccō
et qualiter ipm pccō causat scdā obligatiōē in na-
tura humana. Et ideo in statu lapso hō semp multipli-

cat malum iniurias et offensas contra deū. et multipli-
cat et crescere facit scdā obligatiōē: et sic nihil facit
de prima obligatiōe. Ecce declaratū est mō quā hō
est obligatus duabus obligatiōibz: sed tñ scdā multi-
plicat in quolibet hōle. fm q multiplicat pccata et
iniurie cōtra deū. Et si p pccō qualibet offensa debeat in-
finitū solvere. quō pōset solvere p pccō pluribz offensis.
De magnitudine pñe offense et pñi mali p pccō duo-
rum hoīs. et quāta sit obligatiō. Titulus. cclj.

Quoniam autē offensa pñor parentū est p-
ma inter oēs in natura humana. ideo ne-
cesse est in speciali tractare de illa et vide-
re magnitudinē illius primi mali et obliga-
tiōē p pccō malo. Tñ q maior et digni-
or res est liberū arbitriū et volūtas libera
ideo nullū maius malū q malū volūtatē et liberi ar-
bitrii: et modicū malū est ibi magnū. Et q oēs creatu-
re erāt facte ppter liberū arbitriū hoīs ad seruiendū
ei: q ita exigebat dignitas et excellētia liberi arbitrii.
ideo q hō corrumpit liberū arbitriū. destruxit et viola-
uit totū ordinē vniuersitatis creaturarū: q p dicit se
ipsum ita vt nil valeret. et in pccō seipm totū ordinē
rerū turbauit: q hō erat dignissima creaturā q or-
nabat et decorabat totū vniuersum. et sic nō sibi pñi no-
cuit tñ: sed totū vniuersum deformauit in pulcritudinē
ne ordinis: quā deus posuerat in mūdō: et quātū in eo
fuit frustrauit oēs creaturas. et sic voluit honorem dei
violare et annihilare destruedo suū ordinē et pulcritu-
dinē sui ordinis. Ecce magnū malū et hoc fecit volun-
tarie. et est in culpa met. Itē etiā p pccō seipsum fru-
strauit intentionē dei quātū in eo fuit: vt nihil ampli-
us valeret ad illud qd deus intēdebat facere de homi-
ne. Et q fregit pceptū dei fortissimū sibi sub maxima
pena. s. mortis mandatū: cōsentiendo inimico dei et fa-
ciendo eius volūtatē: et cōtēnendo mādātū dei et cō-
minationē eius. et tamē ipse nō poterat ignorare illuz
qui suadebat ei vt frangeret mādātū dei. esse inimi-
cum et aduersariū dei: quia audiuit loqui pira manda-
tum dei et audiuit deū reputari mendacē. euz dixerat
nequaq. sed eritis sicut dñi. Et sic inhonorauit deū
sine mēsurā. faciēdo sui inimici volūtatē et faciēdo
volūtatē dei. Itē ē q nō solū seipz p dicit et se subtra-
git a seruitio dei et a sua obediētia. et posuit se sub ma-
nu inimici dei. imo et se subtrahit et totā suā posteriōri
tatē a seruitio dei. et obligauit eā sub manu diaboli. et
sic augmētauit honore diaboli: et destruxit honore dei

quod in eo fuit. Ecce ergo nō per primū peccatū oē
do vniuersi fuit violatus: et sua pulcritudo denatiata
et deturpata. et in hoc honor dei fuit lesus qui fecit pul
crum ordinē et ordinē creaturā. et etiā deus in suo mā
dato et precepto est cōtēptus et inhonoratus: et suus ad
uersarius honoratus. Etiam factū est magnū malum
seruitorib⁹ dei: qd diabolus acquisiuit oēs hoies et de⁹
eos perdidit. Ecce quāta dāna et quāta iniurie. Ecce
quāta obligatio est ad reparādum et satisfaciendū p
illis: et pro honore violato. Quō autē poterit repara
ri oīa ista. Impossibile est em̄ qd homo satisfaciāt et ta
men ipse debeat.

¶ Qd oīs homo si vult et debet liberari ab illa obli
gatione infinita et restitui ad illud bonū ppter qd fact⁹
est. indiget satisfactione infinita quam nō pōt facere
nec solvere nisi psona infinita: que simul sit de⁹ et hō
in eadem persona. que pro seipsa nulli pene sit obli
gata.

Titulus.cclij.

Item autē declaratū est qd malū voluntari
um hois qd fecit ē infinitū. et culpa hois
est etiā infinita et iniuria et offensa. et qd
culpe infinita debet pena et punitio infi
nita. et hoc declaratū est in caplo de com
paratione hois ad alias res per differen
tiam liberi arbitrij. Et nisi culpe de⁹ debita pena cō
dare. vacuus in vniuerso qd natura nō panis nec de⁹. qd
oēs creaturas ordinat recte et nihil relinquit inordi
natus in vniuerso. Et ideo de necessitate hō est obligat⁹
ad infinitā penā. et per p̄s ad eternā penā. Si autem
homo debeat iuste liberari ab ista pena infinita et eter
na necesse est qd satisfaciāt pro ea: et qd satisfactio sit tā
ta quanta pena est ad quā obligat⁹ et det tantū deo de
suo voluntarie et spōte. pro quāto nō debuit deū offen
dere neq; inhonorare. Et qd homo nō deberet deū in
honorare etiā si necesse esset perire oē quod nō est de
us. et si necesse esset perire infinitos mundos. Imo ho
mo pot⁹ deberet dimittere perire oēs creaturas que
sunt seu possunt esse. anteq; inhonoraret et iniuriaret
deū et faceret aliquid cōtra suā volūtātē et cōtra suum
mandatū. Pro cōseruāda ergo omni creatura nihil
deberet homo facere cōtra volūtātē dei. Unde deus
fecit oēs creaturas de nihilo. facere ergo cōtra volun
tatem dei nō est cōparabile alicui dāno seu inhonora
re deū. igitur si homo vult liberari a pena ad quā est
obligatus ppter offensam et iniuriā dei. et quia deū in
iuriat et inhonorat: oportet qd reddat aliquid de

et sue iusticie per honorem quem abstulit maius: qd sit
illud pro quo nō debuit deū inhonorare: nec facere cō
tra suā volūtātē: nec aliter satisfaciāt. Apparet ergo qd
satisfactio quā homo debet dare deo et liberet sit infi
nita. quia pena est infinita et debitum infinitū. et si nō
soluit debitū satisfactionē non est dignus nec debet li
berari a pena quā debet: quia necesse est qd ad oē pec
catum et culpā aut sequat pena aut satisfactio: aliter es
set inordinatio in vniuerso. quia ipsa pena seu satisfac
tio ordinat peccatū seu ipsam iniuriā. et quia etiā cul
pa nō destruit nisi per suū cōtrariū. scilicet per meritū: nec
offensa siue displicitum non remouet nisi per placitū.
Ideo oportet qd homo vt destruat culpam satisfaciāt aliqd
meritum quod sit tantū quāta fuit culpa seu peccatū:
vt destruat displicitum dei. oportet qd faciat deo tan
tum placitū quātum fuerat displicitum: aliter culpa
et iniuria remanerent in suo vigore: nec homo posset
deo reuniri: neq; recōciliari nisi illud tollat de medio
quod impedit eorū vnionē. igitur ad recuperandā ami
ciciā dei pfectā necesse est qd reddat deo infinitā satis
factionem ppter obligationē infinitam. et qd hoc faci
at deo magis placite qd displicuit sibi. Ergo necesse est
q talis satisfactio sit voluntaria libera et amorosa pro
cedens de intimo cordis affectu. de optima voluntate
nne aliqua coactione et sine violentia: aliter satisfactio
nō esset acceptabilis deo: nec tolleretur iniuriā. nec per
sequēs vnit et cōiungit hominē cum deo. nec tollit ini
micias: nec deū placat. Itā potest ergo homo sine ta
li satisfactione voluntaria liberari a sua obligatione
neq; restitui ad illud bonū ppter quod fact⁹ est: neq;
deo recōciliari. Et qd nullus homo qui est obligatus et
debitor pene infinite potest satisfacere: nec pro se: nec
pro alio: nec potest habere tales satisfactionē infinitā:
quia nec oēs hoies in simul nec infiniti mūdi si essent.
posset satisfacere pro tali debito. neq; quicqd est ci
tra deū: nec aliqd hō purus: nec oēs. in simul cum sint
obligati ad penā infinitā possent soluere tātū debitū:
nec facere deo tātū seruitiū voluntariū qd destruat et
vincat iniuriā iam factā. et hoc maxime qd quicqd pos
sent facere totū iam debent et sunt in debito. sed talis
satisfactio debet fieri de aliquo qd nō sit iam debitū
deo neq; deo obligatū. igitur concludit qd cum illud qd
debet hō soluere deo pro satisfactioe de⁹ esse maius
q; qcquid est citra deū. et hoc nō est nisi de⁹. sequit qd
nullus pōt facere istā satisfactioē nisi de⁹. et null⁹ de⁹
et tenet facere nisi hō. ergo oportet qd ille qui faciet sit

¶ Qd satis
factio de
esse volū
taria.

Ti.cd.

Ti.lxxxij.

Q. satisfactor. n. est. et homo.

Deus et hō. Ita q. sit vna et eadē psona q. sit deus et hō. Ita q. nō sit alius deus et alius hō. Ita q. nō sint due psonae. Et ita cōiungāf due nature scz dei et hoīs vt idē sit deus q. est hō. Itā si alr coniungantur impossibile est q. satisfactio fiat. quoniā si sit alius deus et alius homo. tunc deus faceret quod nō debet et hō faceret quod nō potest. Ut igitur hanc satisfactionem faciat deus et hō oportet esse pfectū deū et pfectū hoīem qm̄ eā nō pōt facere nisi verus deus et eā nō pōt facere nisi verus hō. Itē si satisfactio debet fieri et hō liberari. necesse ē inuenire deū et hoīes seruata vtraq. natura in sua integritate. et necesse ē has duas naturas cōiungi in vna psonā sicut corpus et alar dōnalis cōueniūt in vno hoīe qm̄ alr fieri nō pōt vt idē ipse sit deus pfectus et pfectus hō. Et tūc talis psona erit infinita. et tūc talis psona habebit in se aliqd qd supabit qdqd est citra deū et erit maius q. oē debitu qd deberēt soluere oēs hoīes. p satisfactionē. Et cū talis psona nihil p se debeat. q. ita opz ē q. nō pōt p se debeat. et sic poterit soluere pro oibus q. nō possunt reddere qd debēt q. non habent. Itē extra talē psonā nō pōt inueniri satisfactio infinita quā hoīes debent ad debitu infinitū. In sola igitur li persona potest inueniri illud quo hō indiget. Ut talis psona poterit hēre meritū infinitū. et etiā poterit facere placitū infinitū duplr. pmo q. deus scdo q. erat psona infinita ex pte dei cui fiet placitū. q. oē placitū accētū deo ē infinitū. Et sic duob. modis meritū seu placitū qd poterit facere erit infinitū. Scz culpa hoīs seu iniuria et offēsa fuit solū infinita vno mō. scz ex pte dei q. quē facta est. et nō ex parte faciētis. et id meritū seu factum placitū talis psonae infinite erit maius. et sic vincet et destruet totāl et supabit oēm culpā. et oē demeritū. et oēs iniuriā et oēm offēsam et oē displicitū qd est p deum ex parte hoīs. Ergo si talis psona infinita det aliquid de suo pro hoibus ad satisfaciendū p eis iusticie dei. et hoc cū bona volūtate cū in timo cordis affectu. tūc satisfaciēt deo totāl et tollet iniuriā et offēsa oēs. Sicq. hēmus iā dictū q. sunt necessaria. et quibus indiget hō si velit et debet liberari. Primus est satisfactio infinita voluntarie facta. Secundum est persona infinita que simul sit deus et homo.

De pditionib. q. d. hēre talis psona infinita q. ē necessaria p satisfactiōē. Et. cclij. et q. natura humana indiget p sua liberatione tali persona infinita q. simul sit deus et homo. idēo vltērius cōsiderare et inuesti

Je pbo. uenit me ritū et placitū infinitum.

gare debemus de cōditionib. necessariis q. d. hēre ista psona. q. cōueniant satisfactiōem. qm̄ si nō habeat oēs cōditiones q. requirunt ad satisfactiōē nō satisfaceret p hoibus. et id oportet q. sit p pōtionatā satisfactiōē si cut hō indiget. Et id opz q. sit de genere istius hoīs q. est obligatus ad penā infinitā et nō sit de nouo fact. si cut pmus hō. qm̄ si nō sit de genere primi hoīs q. ē debitor. tūc talis hō q. est deus inq. tū nō ptimebit ad genus hūanū. nec ad hoīes descendentes a pmo hoīe qui fecit offēsam. Quare sequi q. nō d. satisfacere p illo quātū erit de illo. Sicut em̄ iustū est vt p culpa et offēsa pōs hō satisfaciāt. ita etiā oportet q. satisfaciēs sit idē cum eo qui obligatus est. Oportet enim q. sit eiusdem gēis. aliter nec pmus hō nec gen. ipsius satisfaceret p se. Ergo sicut de duobus primis hoibus obligatio in oēs hoīes descendit. ita nullus nisi q. de ipso nascit. hō satisfacere p illa obligatiōe hoīm. Oportet ergo q. ille hō q. satisfaciēt nascat de gēe primi hoīm. q. hoc requirit satisfactio. Et vltērius opz q. talis hō q. satisfaciēt p hūano genere. p. cipias et genere mūdissime scz sine libidine et sine corruptiōe. et id sine coitu. Ut q. iā declaratū fuit q. mēbra genitalia tā in viro q. in muliere sunt mēbra inobedientie. et q. monent p rōnē. et ideo sunt mēbra p. et mēbra rebelliois. Et id hoc fuit causa q. oēs hoīes sunt rebelles. q. p ipa mēbra libidine generant et pducunt. ita q. p illis mēbrū genitale irrat oīs corruptio in oēs hoīes. Opz ergo talis q. d. esse deus et hō et q. satisfaciēt p hoibus. q. nullo mō sit cōceptus nec gñatus p mēbrū genitale cū ipse debeat destruere oēm culpā et oē p. q. iam esset in carne initū corruptionis et culpe. et tūc ē de debitor et obligatus esset sicut alij hoīes. et tūc nō posset satisfacere p alijs hoibus. Natura ergo satisfactiōis exigit q. caro illius hoīs nō sit generata p virū. q. nō debet esse de semine viri. quia si sic nihil valeret nobis p satisfactiōē. et sic erit sine patre immediato. Erīt q. talis homo formatus q. tū ad corpus imediare p manū dei. quia aliter fieri non potest. Quia sicut primus hō imediare factus fuit p manū dei. ita et scds. S. q. oportebat vt iste scds hō q. satisfaceret pro hoibus nasceret ab hoīe. scz a viro vel muliere. et de genere pmi hoīs. et cum mulier est ordmata ad concipiendum et ad nutriendum et ad lactandum. conuenientius fuit vt a muliere generaretur q. a viro. et hoc sine concupiscentia libidine mulieris. ita q. ista mulier de qua formabatur nullam sentiat libidinem. immo necesse

Q. redēptor. sit homo.

Q. redēptor gñetur sine libidine. Titulo. cclvij.

Oportet ut xpm̄ sine virili semine cōcipi.

Oportet ut mariaz esse nō gñem.

Opportu-
it xps
scire &
gine.

est qm illa muliere nunq fuit libido. et ideo necesse
est q talis mulier sit virgo ppetua. Et quia tale corp9
ipsius hois nō erat conceptu in vulua mulieris. sed in
ventre per virtutē dei de sanguine mulieris sine vio-
latione virginittatis. id etiam necesse est q talis hō ē
nascatur de ipsa muliere sine fractione et apertione vul-
ue mulieris. Quia sicut non intravit. ita non dē exi-
re. Qm vulua mulieris nō aperit nisi p membruz viri
cum libidine. id cū vulua ill9 mulieris nullo modo de-
beat aperiri per membrum viri. sequitur q ille hō na-
scendo de tali muliere nullo mō debeat aperire vuluā
eius aliter relinqret in ipsa signa libidinis et corruptio-
nis carnis et signa. ac si ipsa libido pcessisset et fuisset
aperta per membrum viri. que oia debēt esse aliena ab
ipso hoie quē requirit diuina iusticia et hūana obliga-
tio. cū debeat summe distare a libidine et ab oī vesti-
gio libidinis. Un alias faceret opus qd cōsuevit mē-
brū virile facere scz vuluā mulieris apire. et tamē dē ef-
se elongatus ab illo membro totaliter et a proprio ope-
re. qd solū illi mēbro vicioso ac rebellē et libidinoso cō-
uenit. Ergo necesse est q ille hō q p manū dei fuit for-
matus intus in vētre virginis mulieris sine oī libidi-
ne nascatur et exeat sine apertione et violatione sicut
intrauit. et vt ipsa maneat virgo incorrupta. Et vt in
gñali et breuiter concludamus oēs cōditiones psonę
illius infinite. que necessaria est hoī et nature huma-
ne p solutione satisfactōis. opz q habeat tales condi-
tiones ex parte humanitatis et ale et corporis q nullo
mō derogēt nec pueniē diuine nature et deitatis. nec de-
rogēt nec dīcōueniāt satisfactōni et solutioni. p qua
faciēda est necessaria nobis illa psona. imo totaliter
cōueniāt et pportionē. Et id exinde possum9 cōclu-
dere in spālī oēs cōditiones qm ad aīam et qm ad cor-
pus et qm ad vnionē aīę et corporis cū natura diuina in
vna psona. Et qm i natura diuina sunt tres psonę rea-
liter distincte. scz pater et filius et spūscētūs. ideo videamus
q psona ē magis pueniēs vel pater vel filius vel spūscētūs
cū q vniret hūanitas seu corp9 et aīa. Et appet q pso-
na filij sit magis pueniēs. vt sit vna psona i duab9 na-
turis. qm psona filij dei bz mltas cōueniētias cū hoīe.
qd nō hnt alie psonę. Un q filius ē pductus et accepit
oia q bz a ptre et accepit eē. ita hō etiā est pduct9 et ac-
cepit cēsa deo. Et ē filius est imago ptris increata. et hō ē
imago dei creata. et sic magis puenit pduct9 cuz pdu-
cto q iproductus. id magis puenit psona filij dei q pa-
tris. et q magis cōuenit imago cū imagine q ille q

Ql filius
sit carnis
vatus.

non est imago. ideo magis cōuenit filius q spūscētūs.
Et etiā quia erit filius hoīs puenit q potius sit filius dei.
qz iā filius dei est qd q sit spūscētūs. qz rōnabile est q
q psem bz in celis. q mferz habeat i terris. Itēqz hoīs
sunt filij dei ex parte aīę vt pbatū ē. qm sūt deforma-
ti. ideo magis cōuenit filius dei naturalis q spūscētūs.
Et si talis psona infinita inquātū hō debeat eē mor-
talis vel immortalis ad satisfaciēdū. Titu. cclij.

Noniā aut talis psona erit infinita q si
mul deus sit et hō. id est necessaria p satis-
factione totius hūane nature. vt scz habe-
at in se aliqd maius q qdqd est sub deo.
qd spōte dei et nō ex debito deo. qd extra
talem psonā talē silem vel aliqd tale inuenire nō pos-
sumus. queramus ergo quid poterit dare talis psona
na qd valeat im. p qd possit fieri infinita satisfactio.
Aut em ille hō qui sit erit deus et hō dabit seipsuz aut
aliqd de se. videam9 q qualis dē ē talis datio seu do-
natio. Un cū talis hō inquātū hō est creatura dei. se-
quitur q qdqd bz est dei. et est obligatū deo. et oia q po-
test dē deo p primā obligationē naturālē. qdqd ha-
bebit acceptit a deo. Et id debet deo honorē. obediē-
tiā et amorē. et totū quicqd facere poterit erit iam deo
obligatū et debitū. non p iniuria q nulla fecit. h p na-
turā pīa obligatione. qz oia ab eo accepit. Quō er-
go poterit satisfacere p alijs hoīb9. cum oia p seipso
debet. et de9 ex debito exigit ab illo hoīe quicqd bz et
quicqd poterit. qz creatura sua erit. Queramus qd
in se habebit ille hō qd deo nō sit debituz. sed sit vere
suū. et qd deus nō possit ab eo exigere. Si em nil tale
bz. nō poterit satisfacere p alijs qui debēt deo infini-
tū p scām obligationē. Sed certe ille hō non tenet
se tradere morti seu aīam suā et vias exponere p ho-
nore dei. qz hoc nō exigit deus ex debito ab illo hoīe.
scz q de9 vitā et aīaz suā ad mortē. Un qz mors ē in oī-
bus hoīb9 ppter peccatū et culpā. qz si prim9 hō nō pec-
casset. nūq mortuz fuisset. qz iūte hō erit sine peccō
et sine oī culpa innocentissim9 cur sit de9. multo magis
nō debebit mori. Ergo si ille dei spōte et libere se mori-
ti ad honorē dei. tūc dabit aliqd de suo qd de9 nō exi-
get ab eo ex debito. nec ēt pōt ab eo exigi p obligatio-
nē. qz nō est peccōr. Et nō poterit se magis dare deo q
dare vitā et aīam suā ad honorē illius. Nec etiā aliqd
poterit dari p ciosius deo. qz nihil asperius aut diffi-
cilius potest hō spōte et nō ex debito pati. qz mortē ad
honorē dei. Itēqz scd9 q necessaria erit mors illius hoī

Tit. cclij
viij.

per mor-
tem xps
debut sa-
tisfacere.

minis ad satisfaciēdus p alio hoib⁹. Ergo p solā mortē illius hois poterit fieri satisfactio seu p vitā suā spōte traditā morti ad honorē dei. Invenimus igitur p̄cium ⁊ debitū ad solvēdū p̄ctis ⁊ iurib⁹ acōfessis oīm hoīm. igitur necessariū est p satisfactiōe totius humane nature. q̄ talis hō q̄ erit deus ⁊ hō q̄ necessariū erit p satisfactiōe sit mortalis. ita q̄ possit mori si velit ⁊ hoc spōte. Quis sit de⁹. Et tñ ipm nullus poterit occidere si nō velit. nec ⁊ suā voluntatē ⁊ hoc q̄a erit deus ⁊ sine peccato. Si em̄ nullo mō mori posset. nō esset utilis nec cōueniēs p satisfactiōe hoīm. Et etiā hoc est summe cōueniens vt satisfactio fiat per mortē q̄ hoies sunt obligati ad sustinēdū mortē eternā. sed cōueniētius fieri nō pōt. vt hō euadat mortem eternā quā debet nisi hō sustineat illā volūtariē qui nō debet. Sed hō qui iā obligatus est ad infinitā penā. nō pōt solvere talē penā. quē liberet a penā infinita. quia quācumq̄ penā acciperet iuste ⁊ digne eā sustineret. Ut igitur homo qui est obligatus ad debitā penā possit euadere ipā penā. necesse erit vt talis hō p hoc suscipiat penā volūtariē ⁊ spōte. qui nil pene debeat pro se. Sed nullus talis poterit eē nisi ille homo quē querimus. qui erit deus ⁊ hō. vt moriendo ⁊ sustinendo penā pro homine quā sustinere nō debeat iuste. hō ppter eā euadat ⁊ mortē ⁊ penas quā debebat. Et ideo necesse erit q̄ ille hō qui est necessarius nobis pro satisfactiōe possit pati ⁊ mori ⁊ sustinere penā si velit. s; nullo mō possit pati nec mortem nec aliquā penā contra suā voluntatē. nec aliquas res possit sibi nocere cōtra suā voluntatē. sed sua volūtate pmittente oīa possit. Itā innocentissim⁹ erit nec ppter hoc talis homo erit i miseris. sicut ceteri hoies mortales. q̄ volūtariē erit talis vt possit pati. sed non contra suā volūtātē. Necesse est etiā q̄ ille homo qui erit necessarius p satisfactiōe nostra. intelligat ⁊ cognoscat oīa bona ⁊ oīa mala hoīs ⁊ cognoscat perditionē ⁊ lapsum hominis et oīa que sunt necessaria pro reparatione ⁊ totali satisfactiōe. ⁊ quid debeant homines deo. ⁊ q̄ cognoscat de seipso quid erit illud q̄ oportet deo fieri pro hoīs satisfactiōe. ⁊ etiā q̄ ipse cognoscat q̄ ipse sol⁹ est q̄ pōt satisfacere ⁊ nō alius. ⁊ hoc p mortē suā. Et q̄ si ipse nō moriatur. q̄ oēs hoies p dētū eternā. qm̄ si nō cognosceret hoc nō posset satisfacere. quia oportet q̄ det vitā suā volūtariē ⁊ scienter propter peccata hominum.

De benignitate amorē ⁊ pietate. patientia ⁊ mā suetudine ipsius

suetudine ipsius.

Titulus. cclv.

Quā iā declaratū est q̄ satisfactio quam debet facere iste hō quē querimus ⁊ quo indigemus. oportet q̄ sit voluntariā ⁊ spōtanea cū magno cordis affectu ⁊ optima voluntate quia aliter non tolleretur offensa ⁊ iniuriā que inter deū ⁊ hoies est. nec placeret irā dei. id oportebit q̄ ille hō q̄ satisfaciē p hoib⁹ nō solū moriatur ⁊ det vitā suā morti ad honorē dei. immo oportebit si debeat satisfacere q̄ sustineat mortē libētissime ⁊ volūtariē cū desiderio. ⁊ cū itimo cordis affectu ad honorē dei. q̄ null⁹ poterit eū cogere nisi ipse met pmittere velit. Et id necesse erit q̄ talis hō sit benignissim⁹ vt habeat volūtātē ita piā ⁊ benignā erga hūanā naturā ⁊ alios hoies. ⁊ tantū diligat hoies et cōpatiat eis. vt velit mori ⁊ dare vitā suā pro ipis. vt per mortē suā liberent a penis eternis. ⁊ q̄ magis velit saluatōnē hoīm q̄ seruare vitā suā. qm̄ si nō sit ita cū nō moriet p hoib⁹ q̄ null⁹ poterit eū cōpellere ad mortē nisi pcedat ex eis mera volūtātē piā ⁊ bona. Et id oportebit q̄ nō attēdat ad maliciā hoīm. nec ad iniurias nec ad offensas. s; magis attēdat ad hoies ppter naturā hūanitatis. ⁊ diligat eos inq̄ntū sunt homines ⁊ porrat dei imaginē ppter alaz rōnālē. ⁊ iquātū sunt sui frēs p sui naturā. Et id oportebit q̄ nō hēat hoies odio p p̄ctā ⁊ malicias eorū. s; magis cōpatiat ⁊ doleat de malis eorū. qm̄ si talis nō eēt. tūc nō eēt cōueniēs p satisfactiōe. ⁊ talis hoie indiget natura hūana nec pōt aliter liberari. Et id necessario oportebit q̄ tāta sit sua bonitas ⁊ benignitas. q̄ vincat maliciā ⁊ neq̄tiā. ⁊ tāta sit sua māsuētudo q̄ viciat oēs crudelitātē ⁊ impietātē. ⁊ tāta sit sua patiētia. q̄ viciat oēs iniuriā ⁊ offensas sibi inferēdā. Et id op⁹ q̄ sit talis q̄ diligat oēs sibi p̄dicētes vel psequētes aut ipm occidere volētes. ita q̄ tāta sit eo bonitas q̄ oēs remittat offensas. ⁊ de nullo velit vindictā ppter aliquā iniuriā. qm̄ talis ē necessari⁹ hoib⁹ p satisfactiōe. Quāta bonitas ⁊ benignitas erit ista q̄ talis hō iust⁹ ⁊ innocēs veniat mori ⁊ dare vitā suā p hoib⁹ iustis iniq̄s malis ⁊ i gratissimis. p̄ditis ⁊ oīa pena dignis. ⁊ p p̄ctis culpis ⁊ offensis oīz hoīz tot⁹ mundi. Et id necesse ē ppter p̄dicta q̄ iste hō sit de gēne eorū dē hoīz q̄ obligati sūt ad penā. ppter amorē vnitatē ⁊ p̄pinq̄tatē. qm̄ magis diliget hoies ⁊ p̄patiet eis. q̄ erit de natura eorū. Nisi fieret de nouo sicut p̄m⁹ hō. nō eēt tātū p̄pinq̄ hōib⁹ suis obligatis ad penā. Quātū hō ⁊ tota hūana natura

Titulo pcedēti.

Oportuit expetere charitate pati.

ipsi pati dodebuit naturam humanam inspicere

ipsi debuit crucifigere.

Q̄ ipus volūtariē moriatur

Q̄ ipso cognoscat oīa bona ⁊ mala bonis.

tura deberet gaudere q̄ talem poterit habere homi-
nem qui pro eis satisfaceret.

Qualiter ille hō poterit mori ⁊ occidi ad hono-
rem dei ⁊ quis eum poterit occidere. Titulus. cclvi.

Et quia mors illius hoīs qui erit de⁹ ⁊ hō
erit totū precia ⁊ satisfactio liberatiōis
hoīm si sit volūtarie ⁊ ad honorē dei in-
cepta. idē vltē⁹ inuestigādū ē quō po-
terit ille hō vitā suā dare morti sponte
ad honorē dei. an ip̄met se debeat occi-

dere. vel an alij eū debeat occidere. Sed q̄ ip̄met se
occideret. hoc nō eēt ad honorē dei. imo cōtra hono-
rem dei. ergo necesse erit q̄ alij eū occidāt. ⁊ q̄ ip̄e ve-
lit ⁊ p̄mittat se occidi ad honorē dei. ⁊ tūc etiā op̄z q̄
ip̄e habeat inimicos q̄ eū occidāt ⁊ p̄sequant. ⁊ op̄z q̄
etiā sit aliq̄ cā. que sit ad honorē dei. p̄ qua sustinēda
⁊ defendēda. ip̄e det vitā suā ad mortē. ⁊ q̄ p̄ illā cā
alij occidāt eū. Et idē inuestigē⁹ quō poterit hoc fieri.
Ideo p̄siderare debem⁹ q̄ iste erit solus bonus inter
oēs hoīes ⁊ omēs alij erunt mali. nisi mater sua q̄ erit
bona ex necessitate. Et cū hoīes sint lapsi ⁊ corrupti
ac p̄uersi. vt declaratuū est in traciā de lapsu ad lon-
gum. p̄ hīs faciunt mala opera ⁊ ducunt pessimā vi-
tā. ⁊ totaliter faciunt ⁊ deū oīa opa sua. ⁊ cōtra iustis-
simā equitatē ⁊ veritatē. q̄ oēs amant suā p̄p̄iam vo-
luntatē ⁊ p̄optiū honorē ⁊ nolunt corrigi nec audire
corruptiones. Et q̄ ille hō perfectus erit totus bon⁹

contrarius alijs hoīb⁹. ideo oportet q̄ quantū pote-
rit impugnet eorū malā vitā ⁊ malā eorū opera. ⁊ p̄e-
dicet ⁊ corrigat hoīes p̄ verba sua. ⁊ necesse erit q̄ di-
cat veritatē hoīb⁹ quib⁹ hoīes nolūt audire. Et sic q̄a
etiā opera sua erunt p̄ia operib⁹ aliorū incurrēt
inimicitias ⁊ inuidiam plurimū qui nolūt audire ve-
ritatē. ⁊ sic predicando ⁊ tenendo immobiliter ⁊ i-
diminabiliter veritatē ⁊ iusticiā ⁊ hoc viuendo ⁊ lo-
quēdo. plures habebunt eum odio vsq̄ ad mortē. Et
sic si isto modo ip̄e neq̄ p̄pter odium neq̄ p̄pter ti-
morem mortis nō velit desistere a sua veritate ⁊ iusti-
cia sic occidēt eum. q̄ cōtrarius est eis. ⁊ ip̄e permit-
tet se occidi fortissime ⁊ firmissime. perseverando in
his que dei sūt. Ihōne tūc dabit vitā suā sp̄ite ad ho-
norē dei. Quāvis em̄ ip̄e teneat dicere veritatē ⁊ eā te-
nere viuēdo ⁊ loquēdo ad honorē dei. tñ nō teneat mo-
ri p̄ honorē dei ex debito nisi ip̄e velit. Itē hoc eēt da-
bit exēplū efficacissimū alijs hoīb⁹ vt nullo mō defe-
rāt nec relinquant veritatem dei nec iusticiā eius.

ipsū
ab alijs
occi.

ti. ccc.

Q̄ ip̄s p̄
pter veri-
tatē ⁊ ius-
ticiā dū
it occidi.

ipsū mo-
ri nō de-

nec recedant ab illa p̄pter mortē quam aliqui p̄p̄
necessitatē patient vt soluant cum illo qui nullo mō
do mori debebat. sed sponte ad moriēdū se obtulit. ⁊
in hoc fecit deo honorē maximū. Vñ nō erit hoc exē-
plum magnū ⁊ efficacissimū. vt sic alijs hoīes postq̄ co-
gnouerint eū ⁊ veritatē. ⁊ quāta p̄sona erat ip̄e. ani-
ment⁹ ⁊ inflāment⁹ ⁊ imitent eum. vt p̄pter nulla inco-
moda q̄ eis poterint obesse declinent a iusticia quam
deo debēt. cū etiā aliqui de necessitate mori debeāt cū
ip̄e qui nec p̄ se mori ex debito debebat nec p̄ alijs po-
terat cogi mori. nec voluit p̄seruare tā p̄ciosam vitam
imo seip̄s ⁊ tā p̄ciosā p̄sonā tā volūtarie dāt i mortē
p̄pter veritatē ⁊ iusticiā defendēda. Quis ex debito ta-
lis p̄sona q̄ erat hō. debebat deo oēm obediētiā. ⁊ fas-
cere p̄ veritate ⁊ veritate q̄cqd poterat. ⁊ hoc vult p̄i-
me obligatiōis. Attñ hoc ē cōtra mortē q̄ ex debito nul-
lo mō mori debebat. Et idē moriēdo sp̄ite reliq̄ hoīb⁹
exēplū vt sibi faciāt ⁊ ne timeāt mori. Sic q̄ quis illi q̄
occidēt eū. mala occidēt volūtarie. attñ q̄ ip̄e sustine-
bit hoc sp̄iteanea volūtarie ad honorē dei ⁊ ad utilita-
tē totius hūane nature. idē laudabilē ⁊ misericorditer
sustinebit. Et si mirādū erit quō poterit ē tāta cru-
delitas. inuidia ⁊ malicia i illis hoīb⁹ q̄ velint eū occi-
dere tā bonū hoīem vt erit. q̄m nulli nocebit. nec no-
cere poterit. q̄m erit sume benign⁹. Maxima ergo dē
esse ista inuidia ⁊ malicia. Et vñ poterit ista gñari. Et
idē notādū ē q̄ totū gen⁹ hūanū est sub p̄tate ⁊ capti-
uitate p̄mi angeli mali ⁊ neq̄ssimi. ⁊ idē q̄ ille erit hō
nouus in mūdo q̄ p̄dicabit ⁊ docebit nouā doctrinā
⁊ oīa noua que p̄tinebūt ad honorē dei ⁊ ad liberatiō-
nē hoīm. ⁊ totalit̄ opabit oīa que faciet ⁊ diaboluē tad
suū regnū destruedū. Vñ euz ille hō debeat liberare
genus hūanū ab obligatione infinita ⁊ satisfacere p̄
oib⁹. op̄z ip̄m pugnare totis virib⁹ contra captiuitatē
tē hoīm. vt remoueat hoīes a captiuitate diaboli. Vñ
diabolus erit p̄ncipalis ⁊ capitalis inimic⁹ eius. ⁊ sic
inter eos erit bellū sed secretum. Nam diabolus vi-
dens talem nouū hoīem qui nunq̄ apparuit in mun-
do. ⁊ super quem nullam poterit habere potestatem
timebit suū regnū ⁊ dominium perdere. ⁊ sic re-
sistet totis viribus huic homini. ⁊ suadebit suis mem-
bris. scz malis hominib⁹ vt euz occidāt ⁊ perdāt ⁊ hoc
q̄ ip̄e nō poterit ⁊ nocere p̄ se. ⁊ sic p̄ mediū aliorū
occidēt eū diabol⁹ q̄ntū in eo est. Et idē p̄pter inuidia
quam habebit iste mal⁹ angel⁹ p̄ra istū nouū homi-
nem. inflāmabit ⁊ p̄cabit aliquos malos hoīes sibi

dit alijs
exēplum.

Vñ sit o-
ta inuidia
ex q̄ ip̄m
occide-
bant.

Inuidia
diaboli
concl.

Iusta vi-
ctoria xpi
contra dia-
bolum p
mortem.

Ipsa vicit
diabolus
p iusticiā

adherētes cōtra istū. et generabit tantā inuidiam cō-
tra eū. vt oīno velint eū occidere q̄ aliter non poterit
ei nocere. Sic diabolus tractabit mortē suā. et dabit to-
tum consiliū secretū vt occidat eū p malos hoīes mi-
nistros suos si poterit. nec aliter cessare poterit donec
hoc fecerit. q̄ nō poterit sustinere talē hoīem sibi con-
trarium. Et sic patet vñ poterit tāta inuidia et crudeli-
tas insurgere cōtra eū. Et hic apparebit summa beni-
gnitas istius hoīs. q̄ mortē etiā spōte p occidētibz
ipm. et p inimicis suis et p pccis eorū. Et id q̄ diabolus
occidet talē hoīem iustū et innocentē q̄ nullo modo dy-
mori nec obligat mortē. nec diabolus h̄z aliq̄d ius i eo.
ideo ip̄e cōmittit maximā iniusticiā cōtra istū hoīem
innocentē. ideo faciet erat dign⁹ p̄dere totū ius q̄
credebat se h̄re sup hoīes. Quis in veritate nullū ha-
bebat. Et q̄ sicut inuasit hoīem in quo nullū ius habe-
bat. ita p̄diderat ius si q̄d h̄re videbat in alijs hoībz.
Et sic ille hō satisfacet p tota hūana natura. et morte
laudabiliter ad honorē dei. et liberabit hoīem a p̄tate
diaboli. et hoc p verā iusticiā. Et sic vincet diabolū p
iusticiā verā. et iustū est q̄ diabolus sit capti⁹ eius
ppter iniuriā et iniusticiā quā sibi fecit. Et sic hō acq̄-
sivit p iusticiā potestātē et dñm supra diaboli. Et si-
cut diabolus vicit primū hoīem p deceptionē et falsā
pmissionē et subiugauit eū sibi. ita hō vicit diabolū p
iusticiā et captiuauit. Et q̄ ille hō erit de⁹ et filius dei
ideo nō faciet diabolo iniusticiā. s̄ faciet humanitati
de diabolo verā iusticiā. Et ideo fm verā iusticiā dia-
bolus erit sub pedibus ist⁹ hoīs. et ip̄e tenebit ipm ius-
tissime captiuatū. Ecce qualiter poterit fieri vera li-
beratio hoīm p mortē illius q̄ erit simul deus et hō. et a
diabolo et a pccō seu iniuria et offensa dei et a pena infi-
nita. Sic mors ist⁹ hoīs vincet diaboli et oēm culpā et
pccm. Et sicut diabolus decipiēdo hoīem subiugauit
eū sibi. ita decipiēdo seipm. quia inuadet et occidet
istū hoīem. captiuabit et ligabit ab isto hoīe cūz adiu-
torio diuinitatis p iusticiā. Et sicut prim⁹ hō fuit sub
potestate diaboli ppter inobediētiam quam fregit et
fuit in ira dei et separat⁹ a cōsortio et amicitia dei. ita et
per obediētiam istius hoīs qui erit maior primo hoīe.
quā seruabit vsq̄ ad mortē inclusive s̄z tenendo veri-
tatem dei et iusticiā ad quam obligat oīs homo. et quā
deus vult et exigit ab omni hoīe. homo erit dign⁹ libe-
rari tam a potestate diaboli q̄ ab ira dei. et restitui ad
amicitiā dei. q̄ obediētia computabit p inobediētiam.
Sicut em inobediētia facta est per hoīem. ita obediē-

tia etiam facta est per hoīem. et maxime quia ista obe-
diētia in infinitū superabit illā. q̄ erit facta cū diffi-
cultate. s̄z mortis. et p maiorē s̄z hoīem et filius dei. Et
ita magis erit acceptabilis deitati obediētia volunta-
ria istius hoīs q̄ fuerat displicibilis inobediētia pri-
mi hoīs. et maior erit honoratio istius hoīs. q̄ fuerat
inhonoratio primi hoīs. Et sic totalit̄ annihilat et des-
truet iniuria et offensa pmi hoīs et tota natura hūana.
Qualiter mors ist⁹ hoīs que est necessaria p satisfac-
tione oīm hoīm preualet et magis pōderet q̄ nūc
rus et magnitudo oīm pccōrum et offensarū oīm hoīm.

¶ Titulus. cclvij.

¶ Vniā aut iam declaratur est q̄ mors illi⁹
hoīs erit satisfactio et precii p pccō hoīs et
totius hūane nature et p culpis offensis et
iniurijs hoīm. et cū iam declaratū sit q̄ qd
libet pccm seu offensa cōtra deum ascēdit
in infinitū. et q̄ habeat quandā infinitatē. et opz q̄ fm
mensurā pccī et offense fiat satisfactio et cū. p vno pccō
infinitē culpe. infiniti mūdi pleni creaturis nō possent
satisfacere. et id cū pccā siue iniurie sint sine numero
deū et possint esse et multiplicari in infinitū et crescere.
videam⁹ quomō mors ist⁹ hoīs q̄ erit deus et hō qui
erit necessari⁹ p satisfactiōe. erit sufficiens satisfactio et
sufficiens precii p oībz pccis oīm hoīm. et videamus
etiā qualiter plus pōderet mors ista q̄ numerus et ma-
gnitudo oīm pccōrum. Ideo ad hoc cognoscendū opz
pōdere vitā illi⁹ hoīs q̄ntū valebit et quāti valoris et
quāti pcy erit. Vñ hūanitas illi⁹ hoīs plus valebit in
preciositate et excellētia in nobilitate et bonitate et i di-
gnitate q̄ oēs hoīes q̄ fuerit. sunt et erūt. et q̄ p̄st eē. et q̄
oēs creature. q̄ hō iste erit deificat⁹. et sua hūanitas
erit vnita deitati i vna psona. Et ideo ppter istā vni-
onem et ppter istud m̄mionium altissimū. ista hūani-
tas ascēdet ad summā dignitatē. Sicut em iā declara-
tum est vel fuit de spōsa respectu spōsi i caplo de amo-
re qualiter spōsa ascēdit et nobilitat ppter spōsum cui
vnitur quāsi etiā sit infima et pauprima inter oēs mu-
lieres. si assumit a rege pro regina. sit nobilis et magna
valde. Sili erit de hūanitate hoīs istius q̄ erit vnita
et copulata inseparabiliter tā q̄ spōsa spōso deitati. et
ideo erit pportio nata necessario iuxta dignitatez dei-
tatis tñ quantū fieri poterit. Et adduc ista vniō erit
maior multo q̄ spōsi et spōse. q̄ vna persona erit deus
et homo. et ideo vt ille homo erit infinitus et plus vale-
bit q̄ oēs hoīes cum sint finiti et etiā q̄ oēs creature.

Vita xpi
fuit p̄cio-
sior oībz
hoībz.

Ti. cccv

cum non sit cōparatio inter finitū et infinitū. Et ideo si volumus cōsiderare quomōdō mors ei⁹ plus pōderet q̄ oīa p̄ctā. videam⁹ p̄ quāto nollet q̄s talē hoīem occidere si esset p̄sens et sciret eū talē esse. Ita q̄ si diceret alicui nisi occidas istum hoīem totus mūdus peribit et quicquid deus nō est. certe nullus faceret hoc nec deberet facere si sciret eū talē esse. p̄ omni creatura cōsideranda. nec si infinitus nūerus mundorū ei daret. Item si etiā diceret. tu occides illū hoīem. aut oīa p̄ctā mūdi venient super te et imputabunt tibi. nōne iste diceret q̄ citius vellet oīa p̄ctā mundi sustinere supra se et imputari ei q̄ eū occideret etiā nō solū mundi presentis sed oīa que possunt fieri in futuro et que excogitari possent. Et nō solum de occisione. s; etia; de qualibet parua lesione que tāgeret ip̄m. p̄ quanto etiā aliquis nō deberet modicū ledere personā regis vel imperatoris. Uñ igit esset hoc q̄ aliquis horreret plus vnum p̄ctm̄ in lesione huius hoīs q̄ oīa alia que possunt excogitari. q̄ lesio istius p̄sone multo magis excedit sine cōparatione oēs creaturas. Ecce igit manifestissimū est q̄ nulla quantitas magnitudo seu multitudo p̄ctōrum extra personā huius hoīs pōt nec valet cōparari violationi et destructioni vite corporalis talis hoīs. Quia ergo bonū est illud. cui⁹ destructio est tam mala? Si em̄ excedit omne bonū creatur⁹ q̄ mala est eius destructio. ergo vita illius hoīs plus erit bonū et mai⁹ bonum sine cōparatione. q̄ illa p̄ctā sint mala. q̄ quidem p̄ctā sua interfectio sine estimatione superat. Uñ si interfectio illius hoīs superat oēm multitudinē p̄ctōrum que cogitari possunt extra personā ei⁹ et si p̄ctā et crimina tm̄ sunt odibilia quantū sunt mala. et vita illius hoīs tm̄ sit amabilis quātum erit bona. sequit⁹ q̄ vita illius hoīs plus erit amabilis et magis bona q̄ oīa p̄ctā sint odibilia et mala. Ergo tm̄ bonum tā amabile sicut erit vita illius hoīs quē preciosior est q̄ omne q̄ est citra deū. nō erit sufficiens ad soluedum qd̄ debet p̄ctis et offensis totius mūdi cū superat omne debitu⁹ qd̄ debet p̄ctōres p̄ satisfactione. immo plus ponderat in infinitū. Ecce igit quōd vita illius hoīs vincit oīa crimina oēs offensas. et oēs culpas si des p̄ illis. Si ergo dare vitam est accipere mortē. sicut datio hui⁹ vite p̄ualet et prepōderat in bonitate plus q̄ oīa p̄ctā hoīs in malo. ita acceptio mortis. Ergo si ille hō quē querimus det vitam suam morti spōte ad bonorē dei p̄ satisfactione totius humane nature. nōne satisfacet et soluet p̄ oībus hominibus? Et satisfactio erit maior in infinitū q̄ omne

mors xpi
est. p̄cio
sior oīb⁹
p̄ctis.

debitum quod debent oēs hoīes. Patet ergo quomōdō mors illius hoīs qui est necessarius p̄ satisfactione totius humane nature p̄ualet et magis pōderat q̄ multitudo et magnitudo oīm offensarum et peccatorum. Qualiter ipsa mors debeat et superet peccata occidentium talem hominem.

¶ Titulus. cclviij.

¶ Tm̄ dictum est q̄ mors illius hoīs q̄ erit de⁹ et hō supabit oīa p̄ctā et crimina hoīm sed dubiū est quōd poterit delere et supare p̄ctā illoꝝ q̄ occidit eū. Qm̄ si tā malū ē occidere eū q̄ntū bona erit vita ei⁹ quōd poterit mors ei⁹ supare et delere p̄ctā et crimina illoꝝ q̄ eus occidit? apparet q̄ tm̄ malū sit p̄ctm̄ ei⁹ q̄ occidit eū. quantū vita ei⁹ est bona. Ergo quōd mors eius poterit satisfacere p̄ p̄ctō eorū q̄ eū occidit? Aut si poterit delere p̄ctm̄ alicui⁹ illoꝝ et satisfacere p̄ illo. op̄t em̄ q̄ satisfactio sit tāta q̄ deleat oīa p̄ctā. Hic possum⁹ dupliciter r̄spondere. Primo q̄ nullus sciēter occideret illū si talem eū cognosceret. s; deū et hoīem. iō si occidit eum ignorāter occidit. quare sequit⁹ p̄ctm̄ eorū nō ē ita malum. sicut vita eius fuit bona. q̄ ignorātia diminuet p̄ctm̄ illud. et nō sit ita infinitū. Uñ qm̄ dictū fuit q̄ tantū mala fuit destructio ei⁹. quantū vita ei⁹ bona tunc nō pensauimus q̄ interfectio seu occisio eius facta fuit ignorāter. sed quasi sciēter fieret. q̄ nūq̄ aliquis poterit nec vellet sciēter facere. Scdō r̄spondere possumus. q̄ meritū et bonum qd̄ faciet ille homo qui erit deus erit duobus modis infinitū. Primo ex parte satisfactis. q̄ erit persona infinita. Scdō ex parte dei acceptantis. q̄ omne meritū deo acceptabile est infinitū sicut de meritū infinitū. Et sic datio vite erit infinita. et ex parte dantis et ex parte acceptantis. sed omne peccatum quodcūq̄ possit facere creatura est finitum ex parte faciētis. sed solū infinitum ex parte illius cōtra quē fit. s; ex parte dei. Et sic mors illius hominis pōt delere oīa peccata fieri possibilia per creaturam. et p̄ illis satisfacere. et vltra superabit in infinitum.

¶ De circūstantiis et cōditionibus quas habebit illa preciosa mors. et que cōuenientes erunt ei.

¶ Titulus. cclij.

¶ Tm̄ illa preciosissima mors et infiniti valoris illius preciosissimi et benignissimi et piissimi hoīs quo indigemus est necessaria toti humane nature p̄ satisfactione. et in ipsa pendet tota restitutio et totū bonum

Adors
xpi p̄ua
let pecca
ta crucifi
gentium.

Ad meritū
mors xpi
est dupl̄
infinitū.

hominū. ideo ideoque quas circūstātiās habebit: et
cōditiones ei pueniēt. Et qm̄ illa mors erit satisfactio
totius nature humane: et totū bonū et totū meritū. id
illi mortū puenit vt hēat oēs pditiones p quas poterit ef
se magis meritoria: et satisfactiua ac magis accepta: et
p quas poterit declarari maior bona volūtas: bonum
cor: et intīm⁹ affect⁹ cordis hoīs illius mortis. Un⁹ o
q talis mors vt dictū est sit volūtariē accepta ac spon
te: q aliter nil pliceret. Et id op⁹ q ille benignissim⁹
hō velit suscipere et sustinere mortē libētē et spōte et cū
bona volūtatē. et ideo hēbit maximū amorē et maximā
charitatē ac ardētissimā et exquisitā pietatē: erga na
turā humanā pditā vt soluet. Et id nō solū valet susti
nere: et recipere mortē. Imo p talem modū et per talē for
mā in quib⁹ talis mors sua erit magis meritoria et ma
gis satisfactoria: magis vtilis et cōmodosa pro huma
na natura. et q etiā cōueniat sue pssime voluntati et
charitati ardētissime. Et id q ille hō recipiet mortē
nō inuitus nec ignorāter: Imo ipso sciētē: pmittentē: et
volētē. id talis mors op⁹ vt sit deliberata et ordinata p
ipm̄met et nō fiet cū casu fortuito. s; ipsemeligit vo
luntariē talem mortē qualē voluerit: et nihil fiat in sua
mortē p suā volūtatē. Et q quātō mors erit cū ma
iori pena magis crudelis et dolorosa ac magis ignomi
niosa: et turpis: et obprobriosa: ac derisoria si sit volūta
rie assumpta. tāto erit magis meritoria et satisfactoria.
et cōmodosior humane nature: ac magis acceptabilis
deo: ideo certe pueniet amator: ardētissimo et pietati
illius pssimi hoīs: vt nō solū velit sustinere mortē. Imo
talē mortē sicut dictū est: q hoc erit mai⁹ bonū qd p
facere. Et id puenit sue maxime bonitati vt faciat tā
tum bonū quo nō poterit eē maius nec melius: nec ex
cogitari. Un⁹ ille hō pssim⁹ erit psona infinita. et ideo
puenit ei facere tātū bonū. vt sua mors pciōsissima su
peret et excedat oia pcta: et vt nō possit magis supare:
vt hēat oē meritū. Et id puenit q oēs pditiones et oēs
circūstātiē q poterūt reddere illā mortē difficillimā.
penalissimā p oēm modū atrocissimā: et crudelissimā:
dolorosissimā: ac ignominiosissimā sint i illa morte
seu comitent eā. Et id puenit q fiat i loco publico et so
lēni: et nō i occulto de die: et nō de nocte. et sic de alijs cir
cūstātijs. et oportebit q gen⁹ mortis sit turpissimum et
ignominiosissimū. Quō aut poterūt fieri ista. facili
possum⁹ cognoscere si plderem⁹ illos p qd talis mors
fiet. qm̄ op⁹ q sint inimici sui maximī. Un⁹ tā dictū est
q ille pms angelus. s. diabolus erit inimicus capitalis

istius hoīs. et habebit ipm̄ odio in sumo. et ideo tracta
bit mortē suā: et inflāmabit aliquos hoīes ad summū
odiū ist⁹ p sumā inimiciā. Et id illi hoīes q erūt ini
mici sui nō solū desiderabūt ipm̄ occidere: Imo et i fer
re mortē turpissimā: et amarissimā: et tales qualis dicta
est. Et multū hī puenit illi talis mors: q inimici ei⁹
multū desiderabūt ei inferre talē mortē vt dictū est: et
ipse cū gaudio et bona volūtatē suscipiet eā. et sic corū
desideriū et volūtas in hoc pcordat. sed in isto non erit
sillis volūtas: q ipsi mala et pessima voluntate: et puer
sa intētiōne inflāmati eū occidēt. s; ipse bona volūta
te et intimo cordis affectu ppter saluationē tot⁹ hūane
nature ad bonorē dei: et ad offensam placādā mortem
libētē sustinebit. Et q ipse nullā ostēdet ptiā sed to
tam abscondet. id poterūt eū occidere et tractare s; suā
malā: et puerfam voluntatē quātū ipsemet pmittet. Ec
ce magnū mysteriū erit ibi: q ipsa malicia destruet se
ipfam. q quātō magis inimici ei⁹ maliciā et iniquita
tem dabūt. mortē. tāto magis ipsa mors erit meritoria
et satisfactiua p pctis: et destruet maliciā: et sic destruet
seipfam. et iniquitas erit p seipfam. Idō em pōt fieri ta
lis mors nisi p iniquitatē. et etiā nō fiet nisi ppter iniq
tatē: et sic p iniquitatē et maliciā destruit et annihilat ipā
malicia et iniquitas. Et sic ipā iniquitas et malicia facient
mortē suā: et colligēt s; gas ad seipfas pcutiēdas: et ipsa
iniquitas occidet seipfam. Et ita patēt pditiones et cir
cūstāntie in gñali: que erūt pueniētes isti mortis pocio
sissime: que necessaria erit pro satisfactione hoīm.

¶ Declaratio magis in spālī quā rōnabilr sequit sal
uatio humane nature per talē mortem. Ti. cclj.

Nulli aut dubiū pōt eē quātū bonū sit quā
tis pciū illud qd ille hō qui erit de⁹ et hō: et
ill⁹ dei. dabit deitati qm̄ dabit vitā suā p
ciōsissimā morti ad bonorē deitatis spōte.
Nulli dubiū et pōt eē quin tale op⁹ sūme
laudabile sit. sūme pmiabile ab ipsa deitate. Qui em
tātū bonū spōtebat deo nō d; esse sine retributione.
Necesse erit q si ille hō det tātū bonū deo. q deitas
retribuatur ei. aliter aut d; esset iniustus si nollat retri
buere aut impotēs si nō possēt: qd alienū est a deo S;
qui tribuit aliq; alicui dat sibi illud qd nō h;: aut d;
mittit ei qd ab ipso posset exigi. Et q talis psona erit
deus et hō sic nullo indigebat: q vna psona erit de⁹ et
hō. Et sic nihil poterit dare tali psonē q plenissima
est. Itē etiā talis psona nihil debet qd poss; ei vimit
ti. Nec indigebit mereri aliquid pro seipso etiā quā

Xpo ppe
tebat mo
ri in cru
ce.

Mors de
struet
mortem.

Ti. cclij.

¶ Mors
xpi sit vo
lūtaria.

¶ Mors
xpi sit de
liberata et
electa.

¶ Sit de
spectissi
ma.

¶ Sit i lo
co publi
co.

Ti. cclvj.

Qd deus
necessa-
rio red-
det ho-
bus vi-
ppr mor-
tem xpi.

Qd ppter
mortem xpi
nemo ac-
cedens ad
deum re-
pellit.

Qd xpo-
gnū cele-
ste dupl-
debebat.

De conditionibus mortis xpi.

tū ad humanitatē: q̄ oīa que humanitas illa poterat
h̄re: debent ei rōne vnionis cū deitate. Quid ȝ tribue-
tur illi qui nulla re idiget: ȝ qd dimittet illi q̄ nihil d̄z?
Ecce ex vna pte est necessitas retribuedi: ȝ ex alia pte
impossibilitas recipiendi: q̄ necesse est deū fm iustici-
am reddere qd d̄z illi q̄ meret: ȝ non est aliqd qd red-
dat. Sed si tāta debita est merces nec reddat a deo il-
li hoi nec alii. inuaniū videfecisse tātū op̄ ad hono-
rem dei. Necesse est ȝ q̄ alii reddat: q̄ nō potit reddi
illi. Si ȝ ille hō voluerit dare illud qd ei debebit alii
alii potit nec ipsa deitas pōt de iure p̄hibere illi. aut
poterit denegare illi cui dabit. Imo iustū ȝ necessariū
erit vt diuina natura reddat mercedē illi: cui p̄sona ei
la voluerit dare: q̄ licebit ei dare qd suū est: ȝ deitas
nō potit reddere illud qd d̄z nisi alii alii. Sed quibz
cōueniētiū ille hō tribuet mercedē ȝ retributiones: ȝ
fructū sue mortis p̄ciosissime q̄ hōibz: seu quos cōue-
niētiū ȝ iustū faciet heredes tāti debiti. quo ipse non
eget: ȝ tāte abūdātie q̄ parētes ȝ f̄res suos. alios ho-
mines: quos videbit tot ȝ tātis debitis obligatos: ȝ su-
ma paup̄ate deficere ȝ esse in pfundo miserarū: vt. si
illis dimittat illud qd debet p̄ p̄ctis ȝ offensis ȝ defil-
lud q̄ puati erāt p̄p̄t p̄ctā ȝ offensas. Nihil enī videf
rōnabili: nihil desiderabili. Quicūq̄ igit accedet ad
deū noīe isti? hoīs: nullo mō repellet. Ecce igit qualr
hō ipse liberabit alios hoīs ȝ redimet: q̄ illud quod
spōte dabit deo cōputabit p̄ debito qd illi debet. Hu-
mana enī natura dabit in illo hōle spōte ȝ nō ex debi-
to qd suū erit: vt redimat se ȝ liberet in alijs hōibz in q̄
bus qd ex debito exigitur non h̄z vñ reddat. Qēs igit
hoīs qui ad grām illaz voluerint ȝ adherere illi hōi
libere cū digno affectu liberabunt a sc̄sa obligatione
infinita q̄ est p̄p̄t p̄ctm ȝ offensam: ȝ p̄ oīs liberabunt
ab ira dei: ȝ a pena eterna: ȝ a p̄tate diaboli: ȝ recōdi-
liabunt deo. ȝ dabūt eis eternū gaudiū qd perdiderit.
Qui nō illā grām p̄tinent iuste pibāt in eternū: ȝ incur-
rent penā infinitā quā debuerūt. q̄ nō reddēt debitū
nec satisficient. Itē etiā ad cōfirmationē istoz cōfi-
derandū est q̄ illi hoi debebat regnū celeste: ȝ heredi-
tas celestis duobz modis. Primo ex eo q̄ ille hō inq̄-
tum hō erit filius dei: q̄ immediate recipiet aīam rōnālē
ȝ erit forma q̄tū ad corp̄ immediate a deo: ȝ erit obe-
diens semp deo vt patri custodiēs formā filiationis: et
ideo necessario erit heres dei inq̄tū hō. Vñ q̄ inter
oēs hoīs iste solus erit hō filius dei. ȝ p̄ oīs iure fi-
liationis ȝ p̄mitatis tota hereditas que debebat oibz

Ti. cclij. De resurrectione christi.

hoibus in simul: si seruassent formā filiationis: ȝ fecis-
sent vt filij debebit de iure isti hoi: quā aliq̄ hoīs iuste
p̄diderunt. Quāuis ergo iste hō nō moreret: debebit
f̄si ei totū humane nature hereditas: quā deus debe-
bat dare si p̄mi hoīs nō fuissent inobediētes. Et isto
iure nullus alius hō poterit esse particeps heredita-
tis celestis. Sed alio modo ȝ alio iure debet tota here-
ditas celestis illi homini. s. per meritū sue p̄ciosissime
mortis: quia moriet laudabiliter ad honore dei. ȝ per
iusticiā verā: ȝ per meritū iustissime debebit ei tota
hereditas celestis: que oibz hoibus debebat dari si
p̄mi hoīs mansissent obediētes. Et sic duplici iure
debebitur tota hereditas celestis illi homini. Et quia
ei sufficet habere illam hereditatē per primū ius: ȝ
non indiget sc̄do iure. ideo dabit alijs hoibus fm
ius quod acquisiuit per meritū sue mortis. ȝ sic ille ho-
mo iuste restituet alios hoīs fratres suos sibi adbe-
rere volentes ad hereditatē celestem: quia dabit eis
ius sc̄dm quo ipse nō indiget. ȝ sic quicūq̄ ille ho-
mo acquireret per mortē suā dabit alijs hoibus. Et quia
in morte sua erit infinitū meritū. sic dabit alijs infini-
tum meritū. quia met nō indiget. Et sic relinquit q̄
homines qui sibi adherent habebunt infinitū meri-
tum ȝ infinitū ius: per quod debebit eis regnū celeste
ȝ hereditas celestis. Et sic ille homo per mortē suam
ditabit totā humanā naturā que erat paup̄errima: q̄
implebit eam merito suo infinito. Unde diuite ȝ the-
sauri humane nature nō sunt nisi merita. Et ideo per
mortē istius hominis natura humana erit plenissima
ditissima ȝ abundatissima: ita q̄ amplius non poterit
abundare nec crescere. Et tales diuite ȝ thesauri erūt
incorruptibiles: quia tale meritū erit eternū ȝ semper
manens: q̄ meritū nō potest destrui: nisi per suū con-
trarium sc̄z per culpā ȝ demeritū ac displicitū: s. nul-
la erit culpa que posset destruere meritū illud. ȝ id erit
semp in sua virtute. Apparet ergo qualr rōnabiliter
sequit saluatio humane nature p̄ mortem illius homi-
nis qua omnis homo indiget.

Qualiter illa mors se habebit ad culpas et offen-
sas.

Titulus. cclij.

Uoniā autē iā declaratū est in tractatu de
lapsu seu p̄ditioe hoīs q̄ i tota natura hu-
mana erant tres culpe. p̄ma erat ḡualissi-
ma q̄ respiciebat oēs hoīs. ȝ erat totū hu-
mane nature: ȝ ista erat culpa seu offensa
duoz p̄moz hoīz: ȝ istā clausat oibz portā celestē: alia

Et ē infra
bernar.
di.

Ti. cclij

Titulus.cclij. De cōditionibus mortis christi.

Mors p
totaliter
tulit ori
ginale

erat culpa originalis quā contrahit aia q: cōiūgificari corrupte. tertia est psonalis t actualis t ista multiplicat in quolibet hoie sine numero. t q: ista mors p ciosissima debet oēs culpas t offensas totius hūane nature ideo opz videre q: lter se habebit ad istas tres culpas. Un prima culpa seu offensa nō ē nisi vna i tota natura hūana. t est radicalis t latissima. t q: ē prima. iō mors illius hois p:loz p:ncipaliter tollit tota illā ghalem culpā t iniuriā. t erit satisfactio pro ea. et hoc statim qm mors erit facta. t sic remouebit totaliter et vltter a tota natura hūana. Sed alie due culpe p:ncipales q: sunt in quolibet hoie p:ncipaliter. t q: respiciūt p:ncipales psonas non tollent nec destruent statim post mortē. s: oportebit q: qlibet hō adhereat illi morti t vniat illi hōi. t fiat mēbra eius. t efficiat de sua societate t familia. alr meritū sue mortis nō poterit satisfacere p illo. nec aliqz alit efficietur particeps i merito sue mortis nec recipiet virtutē sue mortis pro se. Sed q: paruuli q: nō habēt vsum liberi arbitrii. nō poterūt adherere i propria psona illi morti. iō sufficit q: aliq: q: habebunt vsum liberi arbitrii adherēat pro eis. Un q: culpa eoz nō est actualis. imo euenit eis p alia psonā. t nō per p:ptiā volūtatez. iō alia psona poterit supplere vices eoz t adherere p eis. Sed in adultis. q: possunt p p:ptiā volūtatez liberū arbitriū adherere t vniari illi hōi. iō erit necesse q: si volūt q: mors illius hois eis pficiat. q: actualiter vniat cū eo et fiant mēbra eius. Un q: iā declaratū est q: hoies erāt membra primi āgeli mali t diaboli. iō oportebit q: relinquāt t defināt esse mēbra diaboli. t fāt mēbra istius hois. t hoc volūtarie t sponte t sine coactione. q: sicut mors ei9 fuit suscepta volūtarie. q: aliter nihil pficeret. ita erit necesse q: hoies q: voluerint esse p:ncipes sui meriti t sue mortis volūtarie vniat ei t incorporētur. q: aliter nihil pficeret eis mors ei9. Et iō erit necesse q: relinquēt p:iorē vitam t antiquam quā tenuerunt. q: erat fm diaboli. t recipiāt vitā nouam istius hois q: erit fm deuz. Erit fiat certa distinctio inter hoies qui sūt mēbra eius et alios. necesse erit etiā q: sint aliq: signa manifesta p q: signent membra sua q: recipiant ab hoib9 q: volūt esse mēbra ei9 t de sua societate. Sic ergo oportebit q: hoies adherēat ei t vniat. t q: hoc fiat recipiendo aliq: signa ab ipso ordinata. ¶ Ecce igitur qualr ista p:nciosissima mors se habebit ad delēdas of fensas mūdi t c:pas hoim. qm nō deleuit nec destruet p:ptias culpas t offensas cuiuslibet hois q: qlibz cō-

Nota di
gnissimū

Ti.cclij

Mors p
non tulit
pctā actu
alia sin
guloz.

Titulus.cclij.

misit p p:ptiā volūtate nisi cuiuslibet displiceat oēs culpa t offensa q: fecit t eas odio hēat. t tūc mors illa satisfaciet p oibus p:ctis cuiuslibet dūz tñ efficiant mēbra ei9. S: ad delēdā culpā originalē. nō erit necesse q: aliq: hēat displicentiā. q: nō cōmisit eā p p:ptiā volūtate. nec ēt ad delēdā culpā ghālē toti9 hūane nature. erit necesse q: aliq: doleat. q: illa debet totalr p mortē statim hoibus ignozātib9. s: tñ bñ fuit necesse q: primi parētes q: cōmiserūt de illa culpa doluerit t eis displicuerit alr quo ad ipsos non deleret. Ad destruedā est totalr culpā t offensam p deū. necessaria ē satisfactio infinita vt dictū ē. t etiā est necesse q: ille q: cōmisit habeat displicentiā de illa offensa t culpa. et ei displiceat. Sine ergo morte istius hois q: erit de9 t hō. nulla culpa t offensa pōt deleri seu destrui. Un ē nō solum ē necessaria satisfactio infinita ppter penā infinitā debite soluēdā t redimēdā. imo est etiā necessaria infinita displicentiā de culpa t offensa q: ē de9. q: est infinit9 bonus. Un offensa q: est p infinitā bonitātē. non pōt deleri ad plenū nisi p infinitā displicentiā. quā nullus hō poterit hēre. t iō ad supplēmēz est necessaria mors illi9 hois. vt p pena debita satisfaci et. t p displicentiā suppleat. Et ideo necessariū erit ad liberadū hoim de p:ctis q: fecit p deū. q: ille hō q: erit psona infinita nō solū mouat. s: ēt doleat p p:ctis hois p:teritis. p:ntibus t futuris. t ei displiceat in infinitū. Et sic nō solū patiet in corpe. imo ēt in aia. ad satisfaciēdū p p:ctis plenarie. Itā ēt ois offensa t iniuria ac culpa p deū. obligat in infinitā penā. q: est p deū oipotētem q: est infinita iustitia. t hoc ppter contēptū dei. et iō opz q: satisfactio sit infinita. Et q: etiā talis offensa est p infinitā bonitātē t benignitātē. iō ēt p plenaria satisfactiōe requirit infinitā displicentiā. q: summa bonitas fuit offensa q: est in infinitū amabilis. t quātū est amabilis. tātū offensa p ipsum est displicibilis t odibilis. Et ideo erit necessariū. q: ille hō tristetur veraciter. t doleat de offensis hominum. ¶ Qualiter se debet habere ille homo post mortem suam sponte susceptam. ¶ Titulus.cclij.

Ti. cclij.

Ti.cclij.

Onstratum est autē supra qualiter summe erit necessaria mors tanti hominis qui sit deus et homo. pro satisfactiōe totius hūane nature. t vsum est qualiter mors eius poterit satisfacere. et iō restat videre quid debebit facere talis homo post mortem suā. t quid necessariū erit quid fa

Titulus.cclxiij. De resurrectione christi.

ciet ultra p hoibus. qd sed debeat post mortē suam. Videam⁹ ergo si debeat remanere mortuus. vel iterū reuerti ad vitam. Et qm̄ ille hō erit de⁹ ⁊ hō. et p oīs ops. sapientissim⁹. optimus. et benignissimus. id oīa q faciet. faciet sapientissime. benignissime. ⁊ rōnabilissime. Et id necessariū erit vt iterū redeat viuis. ⁊ suscitetur seipm̄ de morte p poptiā potētia. et nō maneat. in morte. Sicut em̄ mors eius erit necessaria. ita etiam resurrectio sua erit necessaria. sed nō ad satisfaciendū nec deledū pccā et offensas. qz mors ei⁹ opabit plenissime ad satisfaciendū p pccis. S; nisi post mortē suā seqret sua resurrectio ⁊ resuscitatio mors ei⁹ eēt pccā dita quo ad hoies. ⁊ totū eēt frustra. qz null⁹ hbet spes nec fidē in eā. nec ī merito sue mortis. nec vni ref. nec ad hereret ei. ⁊ sic pcciosissima mors nō esset vtilis hoib⁹. Et sic erit necesse qz reuertat viuis post mortē ⁊ resurgat. ⁊ hoc requirit necessitas liberationis hūane nature. ⁊ ipamet mors sua. vt meritū tāte mortis nō pdat. Et id post qz mors facta erit. ad nihil vtile eēt stare mortuus. Imo sumē dānosū ⁊ inutile ac destructiuū tot⁹ boni. Sicut em̄ ipse suscipiet mortē volūtariē ⁊ spōre ppter honores deitatis. ⁊ ppter utilitates totius hūane nature. ita ē ppter eādē utilitatē necessariū erit qz suscitetur seipm̄ a mortuis. Et id necessariū erit hūane nature. qz talis psona q sic erit de⁹ ⁊ hō. faciat satisfactio nē vt p mortē suam possit satisfacere. ⁊ iterū post mortē possit resurgere ⁊ seipm̄ suscitare. qz vtrūqz est necessariū hūane nature ⁊ vnus sine altero nihil pficere. Ad hoc ei valebit ⁊ ē necessariū vnitas psonē. ⁊ diuersitas naturarū duarū. s. diuine ⁊ humane in illo hoīe. vt illud qd opus erit fieri ad restorationē ⁊ satisfactionē. si hūana natura nō poterit. diuina faciat. ⁊ si nō cōuenit diuine nature. hūana exhibeat. et non ali⁹ neqz aliud s; vt sic idē ipse q perfectē existēs de⁹ ⁊ hō p humanā soluat quod illa d; ⁊ p diuinā possit qd expedit. vt sic diuina natura iuuēt humanā in quibus ipa nō poterit. Itē ē erit necessariū qz resurgat a mortuis. qz suū corpus gloriosissimū nō d; corūpū. nec reuerti in puluērē. qz ē nō debebit mori nisi vellet vt dictū est. Et id necesse est qz resurgat corpus. alr deitas faceret iniusticiā humanitati. qd fieri nō d;. Cui⁹ qz liter debebit resurgere. vel mortalis vt pri⁹. Et immortalis totaliter vt amplius nō possit mori. Et dicēdum qz totalr immortalis vt in eternū moti nō possit nec pati re. Imo. quia sua mors amplius nō pficere. nec erit necessaria. quia mors prima sufficere imperpetuū. Et ideo de

Quia xps debuit surgere.

Ad quid sit diuersitas naturarū i vna psona xpi.

Corpus xpi nō debuit corumpi.

Debuit resurgere. Imo. quia sua mors amplius nō pficere. nec erit necessaria.

Titulus.cclxiij. Qd xps erit caput.

debet reassumere corp⁹ suū in statu vltimato et perfecto. ad quē ordinata fuerat hūana natura. ¶ Preterea etiā nō solū erit necessaria resuscitatio illi⁹ hoīs. immo ē necessaria erit ascēsiō ei⁹ in celus. vt recipiat possessionē p hūana natura. ⁊ hoc regni celoz ⁊ hereditatis celestis. qz debebit ei duplici iure. vt iā dedarātū ē. Et ideo oportebit qz cōpletis oib⁹ qz ptimebūt ad satisfactionē ⁊ ad liberationē hūane nature ascēdat ad regnū celoz. Tali igit indiget hūana natura qz possit satisfacere. ⁊ mori. ⁊ resurgere a mortuis. ⁊ ascēdere in celū. ⁊ accipere possessionē hereditatis. propter quam habēdam creata fuit humana natura.

¶ Quasi se hēbit ille hō ad oēs creaturas. Ti. cclxiij. ¶ Qm̄ totū vniuersus seu vniuersitas creaturarū ē diuisa in quatuor ptes. qz angelica natura diuisa ē ⁊ partita in duas ptes scz in angelos bonos ⁊ in angelos malos. deinde ē hūana natura. deinde corpales. ⁊ qz ille hō erit creatura in rōne hūanitaris. id cōsiderādū ē quasi se habebit in quātū hō ad angelos bonos. ⁊ qz liter ad malos. ⁊ qz liter ad hoies. ⁊ qz liter ad mūdanas ⁊ corpales creaturā. Et qm̄ iste hō erit maior creatura ⁊ altior qz possit esse vel cogitari. ⁊ ī altiori dignitate. qz erit vna psona in deitate ⁊ humanitate. qz de⁹ ⁊ hō. id lāntū hō rōne illi⁹ vntōis cū deitate erit sup oēs creaturas. ⁊ oīs creatura erit inferior. Et id erit dñs āgelorū ⁊ caput eoz. qz āgeli boni nō hnt caput. qz primus angelus debebat esse caput qz cecidit. Et idē iste hō restaurabit ⁊ reintegrabit āgelos. ⁊ oēs āgeli erūt sui et ei debet istud dñitū. Itē erit dñs ē maloz āgeloz. et hoc p iusticiā qz p m⁹ malus āgelus erit captiuus eius vt iam declarātū est. Item erit dñs oīm hominū. hñs superiuz sup omnes hoies. qz erit maior inter omnes homines. Et ideo erit caput omniū bonoz hominū. si cut est de angelis bonis. ⁊ etiam erit dominus maloz hominum sicut maloz angelorū. sed nō erit caput eoz. Et sic idē erit caput bonoz ⁊ angeloz. ⁊ caput bonoz hominū. ideo hoies boni ⁊ angeli boni erunt membra vnius capitis. ⁊ ideo etiam angeli suabūt hoies qntū poterunt. Item etiam erit dñs oīm creaturarū mūdi. qz oēs creature sunt ppter hoīem ⁊ ipse erit dñs sup totā hūanā naturam. ⁊ p oīs super oēs alias creaturas. Et idē erit dñs terre. aqz aeris ⁊ ignis. ⁊ oīs qz sūt ppter hoies. Et sic vn⁹ erit dñs oīs creaturā. Et istud dñitū debebit ei ⁊ rōne dignitatis. et pōne meriti sui. qz dedit vitā suā ad honorem dei. Et

Debuit celos ascendere

Tit. cclj.

Xps ē caput āgeloz ⁊ hominū bonorum.

Xps hōmō domini vni⁹ creaturārum.

Titulus. cclij. Qd rps erit caput.

Et sic duo corpora totaliter opposita seu duo exercitia.
f. corp⁹ bonor⁹ & corp⁹ malor⁹ & quodlibet corp⁹ habet
suum caput & suum ducem. Attamen corpus malor⁹ erit pri⁹.
scz primus angelus malus cu suis mebris. sicut erat de
claratu⁹ supius in tractatu de angelo malo. & cum isto
erit p accidens incorporati mali hoies. s. ex opposita pte
no erat nisi angeli boni qui no faciebant corp⁹. qz no
habebat aliqua creatura ta excellens sicut prim⁹ an
gelus erat. Et sic angeli boni erat truciati capite. Et io
qz ille ho erit maior. excellensior et melior qz fuit prim⁹
angelus qz corruit. io rectissime erit caput bonor⁹ ages
lor⁹ & recuperabit natura angelica caput malus. & meli⁹
et excellensior qz pdiderat. & erit integrata i capite suo
Et tuc erit in ordine creaturar⁹ bonar⁹ vna creatura
maior i bonitate. qz fit illa creatura mala. qz erat ma
ior inter creaturas malas. qm nulla creatura erat ita
bona sicut prim⁹ angel⁹ erat mal⁹. & mal⁹ excedebat
bonu inter creaturas. Sz tuc erit p cotrariu. qz bonu
supabit mal⁹. qz multo mag⁹ & sine cōpatione ille ho
erit melior qz fit ille angelus pctor. Et sic duobus mo
dis p illu hoiem bonu vincet & supabit mal⁹. Primo
quia ipe erit melior qz sint oēs creature male. secūdo.
quia ipe faciet melius qz oēs creature fecerunt male
& facere poterunt. Et sic oib⁹ modis bonu factū supra
bit malū scilicet impetui. qre merito illo ho erit caput
bonor⁹ ageslor⁹ & hoim. Sz istud corp⁹ bonor⁹ no pote
rit crescere nisi p hoies qz sūt de corpe malor⁹ hoim. &
io oportet qz corp⁹ bonor⁹ pugnet cōtra corp⁹ malor⁹
vt trabat ad se hoies & cōuertat & i corporet. qz hoies
sunt cōuertibiles ad bonu & malū. Et io tuc fiet mari
mū bellū & maxima pugna inter corpus bonor⁹ & cor
pus malor⁹. f. p⁹ angelus cu suis mebris custodiet
quātū poterit. nē pdat hoies quos tenet. & corp⁹ bono
rum semp rapit & trabet hoies ad se & diminuet cor
pus malor⁹ qdū ad hoies. Sz qz potent⁹ & maior⁹ vir
tutis erit corp⁹ bonor⁹ qz malor⁹ rōne capitis. io corp⁹
bonor⁹ vincet corp⁹ malor⁹. & qret hoies & trabet ad se
& corp⁹ malor⁹ pdet. Quāvis ei p⁹ angel⁹ mal⁹ qd est
caput malor⁹ pdiderit hoies p iusticiā. vt dictū ē. at
tamē nō dimittet nisi p violentiā. Et io necessaria erit
pugna fortissima ad subtrahēdū hoies de pte sua.
Ecce ergo visus ē qd ille ho qd ē deus & ho se hēbit
post mortē suā. & qual se hēbit ad oēs creaturas ita
bonas qz malas. et que sient & quāta in vniuerso per
suam bonitatem & excellentiam.

Declaratio p exēplū familiare qualiter due na
ture. f. diuina

Titulus. cclij. De vnione naturarū in xpo

ture. f. diuina & hūana poterit pcurrere in vna psonā
sine imutatioe virtutis & qntū ē possibile. Ti. cclij.
V aut aliquant⁹ videam⁹ qualiter diuina
natura & hūana simul pnt pcurrere sint
vna psona. & in diuina natura nō pdat ali
qd d excellētia & altitudine sua ppter talē
vnionē. nec ē in se ipsa aliqd nō mutet. nec
etiā hūana. s. remaneat in suo esse. hoc pōt declarari
per exēplū familiare. f. p ifas alphabeti. Qz sūt qnq
vocales p se sonū faciētes. scz. a. e. i. o. & y. & alie sunt cō
sonātes. Vn qlibet vocalis facit p se sonū. & qñ vna p
sonā. qz p se sonat. Inter istas aut ifas fit cōiunctio &
vnto. & pstituit noua sillaba. qz due vocales pnt cōiun
gi adinuicē & facere vnā sillabā. & etiā vocalis cu cōso
nāte facit sillabā. Et p istas cōiunctiones & vniones
possum⁹ declarare cōiunctionē & vnionē diuile natu
re & hūane in vna psona. Vn tres sunt vocales qz nūq
pdūt sonū suū. qz sunt totalr imutabiles. scz. a. e. & i. o. et
iste significāt tres psonas in diuinis qz sunt. imutabi
les totalr. & nūq pnt pdere sonū suū. Sz sunt due alie
vocales qz pnt pdere sonū suū ppter mutari in sonū
cōsonātis ipe. & sūt in se mutabiles. scz. i. & y. & signifi
cāt duas naturas creatas qz faciūt psonā. f. naturā an
gelicā & naturā hūanā qz pnt pdere sonū suū & sūt mu
tabiles. vñ ista vocalis. i. significat naturā angelicā qz
est simplex nō habens corp⁹. sed ista vocalis. y. signifi
cat psonā seu naturā hūanā qz habet duas ptes. f.
corpus & aīam. quasi duas tibias. Et io sicut sūt qnq
pstone in reb⁹. f. tres diuine. & due alie. f. angelica. & hu
mana. Iste qnqz quasi sunt qnqz vocales p se sonātes
& alie cōsonātes pnt significare oēs alias creaturas &
naturas inferiores. qz sunt ppter istas. qz nō faciūt per
sonā. Sicut igit vna vocalis imutabilis suscipit alias
vocalē mutabilē ad se. & fit vna sillaba quasi vn⁹ son⁹
& qlibet suat suā naturā qz remanet vocalis. vt pz dicē
do. au. eu. ita filr psona diuina imutabilis pōt suscipe
re naturā hūanā mutabilē ad se vt sint vna psona. et
qlibet natura suabit suā ppter naturā. & remanebit
hūana natura hūana & diuina imutabilis pōt suscipe
re naturā hūanā mutabilē ad se vt sint vna psona. et
qñ ista vocalis. a. vel. e. qz est pma & pncipalis. suscipit
istā vocalē. y. in suā psonā & in suū ionū pzo est. a. vel.
e. & facit p se sonū. s. th nō dū ē. v. s. in pūcto dū. v. for
mas suscipit ab ista vocali. a. vel. e. ita qz. v. p se nō cri
stus. & postea suscipit. imo fil dū fit suscipit. Ita cō
formiter diuina natura seu diuina psona qz ab eter
no est. pōt suscipe hūanā naturā in suā psonā non qz

Bonū su
pabit ma
lū p xpm
duplicit.

Ti. cclvi.

Titulus.cclxiij. De vnione naturarū in xpo.

hūana natura illa p̄s existat i se seu illa hūanitas. s̄
fili p̄cto dū fiet suscipies a diuina p̄sona ⁊ sustētabis
i ea ⁊ nō i seipsa. nec faciet p̄sonā p se. ⁊ sic nō erit ibi
nisi vna p̄sona s̄. p̄sona diuina q̄ iā p̄s erat p̄fecta p se
q̄ existēs i seipsa. Sicut ei ista vocalis. v. q̄ suscipit ab
a. p̄t h̄e duos modos existēdi. vnū p se dicēdo. v. et
tūc p se facit sillabā ⁊ q̄s suā p̄sonā aliū modū h̄e exi
di i alio. q̄n p̄iugit cū. a. vel cū. e. ⁊ tūc nō facit sillabā
p se. nec iōnū p se. imo sonat euz. a. dicendo au. ita fil
hūanitas seu natura hūana p̄t h̄e duos modos exi
di. vnū p se. ⁊ tūc faciet p̄sonā. ⁊ ē hō. aliū cū coniūgit
cū alia natura p̄s exiēt. s̄. diuina. ⁊ tūc nō facit p̄sonā
s̄ p̄sonā i aliena p̄sona. s̄. i diuina. Et sicut vocalis p̄nci
palior ⁊ maior ⁊ imutabilis q̄ ē prior. ⁊ suscipit aliā.
⁊ vocalis min⁹ p̄ncipalis ⁊ minor ⁊ mutabilis suscipit
ita natura diuina q̄ ē p̄ncipalior ⁊ maior ⁊ imutabilis
suscipiet hūanā. ⁊ ip̄a hūana q̄ ē min⁹ p̄ncipalis ⁊ mi
nor ⁊ mutabilis suscipiet. Et sicut ista vocalis. a. vel. e
maior ⁊ imutabilis dū suscipit istā vocalē. v. nullo mō
mutat i se. nec diminuit nec alterat nec aliqd p̄dit de
sua dignitate ⁊ d̄ sua excellētia p̄p talē susceptōez s̄ so
lū iunat aliā vocalē ⁊ iustinet nihil p̄dēdo de suo. ita
p̄formit p̄sona diuina seu natura diuina p̄t suscipere hūa
nā naturā i se ⁊ i sua p̄sona. ⁊ tūc p̄p hoc nō ibi p̄det de
sua dignitate nec de sua excellētia. nec aliqd mutabit
in ea. imo ip̄a remanebit totalr vt fuit p̄s. s̄ solū iu
uabit ⁊ insinebit aliā naturā. ⁊ exaltabit eā. vt faciat
vnā p̄sonā cū ea. ⁊ natura hūana p̄pter hoc assumet
maiorē denotatiōē ⁊ excellētiā vt vocat hō de⁹. Qz ei
necessario ibi hō ē. ⁊ necessario illa p̄sona dicitur hō
⁊ de⁹. de⁹ p̄p natura diuinā. ⁊ hō p̄p natura hūanā
⁊ tūc nō erit nisi vna simplex p̄sona. s̄. diuina. Et sic natu
ra hūana ascēdet ad dignitatē ⁊ excellētiā. ⁊ sūme ex
altabit. ⁊ tūc p̄pter hoc natura diuina nil p̄det d̄ suo. nec
aliq̄ mō diminuet. nec descendet de sua dignitate. nec
hūiliabit. s̄ alia meliorabit. sicut impator vel rex nil p̄
det de sua dignitate si suscipiat ip̄os de i sumo gñē s̄
ip̄os exaltabit sine diminutiōe regis. Ecce q̄ exēpl⁹
familiare p̄ p̄iuctiōē vocaliū iter se ad vidēdū qualr
fieri p̄t p̄iuctio diuine nature ⁊ hūane i vnitate p̄sone
q̄ ē valde p̄pū. ⁊ magis qz ista vocalis. v. significat
hūanā naturā vt dictū ē. ⁊ tūc ē p̄t exēpl⁹ de arbori
b⁹ q̄n iūicē in serūt. vñ fūt p̄iuctiōes ⁊ vniones in
ter diuersas naturas arbor. ista qz vna arbor suscipit
altaz in se. ⁊ fiunt vna arbor quali vna persona. ⁊ vna
arbor viuit in natura alterius arboris. ita etia diuina
natura potest suscipere humanam naturam. ⁊ potest

De benignitate amore ⁊ ple. ⁊ mā. ip̄ius

fieri infertio vnus nature in aliam.

¶ Qz nō sit impossibile deo. nec repugnet hominē
assumere.

¶ Quid autē hoc nō sit impossibile fieri. nec
repugnet aliquo mō deo. manifesta hoc
mō. Sicut em̄ placuit deo cōiungere na
turā intellectuālē carnī. ⁊ hoc potuit fa
cere. ita etiā poterit p̄portionare aliquā
hūanitatē sibi vt sit capax deitatis. vt si
cut potuit facere qz natura corp̄alis tātū ascēderet vt
esset capax nature intellectuales. s̄. ale rōnalis ita po
terit facere qz natura hūana tantū ascēdat vt sit capax
deitatis. Et sicut potuit facere qz natura corp̄alis eēt
capax sue imaginis creare. s̄. ale rōnalis. ita poterit
facere qz hūana natura sit capax sue imaginis increa
te ita qz cū nō sint nisi due imagines dei. s̄. creata ⁊ in
creata. sicut natra corp̄alis tantū potuit ascēdere vt
esset p̄portionata imagini create. Vñ iam in hūana
natura est sua imago increata. s̄. in celo i xpo. ⁊ etiam
est imago sua creata. s̄. ala rōnalis. Et magis videtur
cōuenire imago increata cum imagine creata. qz ip̄a
imago creata cū natura corp̄ali. Et sic nō repugnat qz
imago dei increata vniatur hūanitati. in qua est ima
go dei creata. Et ideo sicut deus facere potuit. vt sua
imago creata ⁊ intellectualis. s̄. anima rōnalis faciat
vnā p̄sonā cū natura corp̄ali. cū carne seu corpe. ita
poterit facere qz sua imago increata intellectualis po
terit facere vnā p̄sonā cū natura hūana in aliqua sin
gulari hūanitate. Et id qz imago increata ē iā p̄sona
eterna ⁊ ab eterno. ⁊ nō p̄t fieri alia p̄sona. id hoc nō
p̄t fieri nisi ip̄a hūanitas aliq̄ p̄sonē in p̄sona ima
ginis. qz due p̄sone nō p̄t p̄currere i vnā p̄sonā. Qñ
autē aīa rōnalis vnit corpi. tūc fit vna p̄sona. nō tūc
aīa ē p̄sona. qz nō p̄s existit p se anteq̄ vniat carnī.
s̄ fil creat ⁊ vnit. Et id i corpi ⁊ aīa debeat fil facere
vnā p̄sonā cū imagine increata. q̄ ē p̄sona. opz qz simul
⁊ semel i eodē p̄cto idiuisibili. dū aīa vnit corpi. ip̄a
imago dei increata vniat corpi ⁊ alaz sibi i sua p̄sona
vt faciāt vnā p̄sonā cū imagine increata. nec alter fie
ri p̄t. ita qz vnio corp̄is ⁊ aīe nō p̄cedat. qz tūc iā face
rēt p̄sonā p se. s̄ ista tria fil p̄iugāt. s̄. corpi ⁊ aīa ⁊
imago dei increata. vt sit vna p̄sona. Et sic appet pos
sibilitas ⁊ nulla repugnantia coniunctionis diuine
nature ⁊ humane in vnitate p̄sone. ¶ Recolligen
da igit sunt ea q̄ manifestata sunt pro reparatione. s̄
tūctatione ⁊ liberatione hoīs et totius humane nati

Epilog⁹

re. Apparet qd est necessariū homini lapso pāto t ad
penā infinitā obligato. si debeat t velit reduci t exire
de statu pditionis. t puenire ad illud bonū ppter qd
factus est. t apparet. t est manifestū. qd si hō debeat li
berari a sua obligatione infinita. p quā ei debet pena
eterna. t debeat etiā restituere ad illud bonū t gaudiū
eternū. ppter qd habendū faciū est. necessaria ē ei in
finita satisfactio infiniti precij. t qd talē satisfactio ē tā
ti precij. nō pōt soluere nisi psona infinita que sit deus
t hō simul in eadē psona. qd nō dī nisi hō. t nō potest
nisi deus. Patet etiā qd assumi dī ille hō de gñe primi
hoīs. de mīse virgine sine pfe. Jte etiā qd necesse est qd
talīs hō possit mori si velit. t qd vita illius est tā precio
sa t sublimis vt sufficere possit ad soluendū qd debet
pro pētis totius mūdi. t plus in infinitum. Pōt igit ex
his oībus quāta sit necessitas t indigentia cuiuslibet
hoīs t totius hūane nature. t qd difficilis sit eius satis
factio t liberatio t per pīs quantū malū sit deū infinitū
offendere. t contra deū facere. cū tanta oporteat
fieri ad recuperandū eius amicitiam. t ad destruē
dum ipsam offensam t peccatum.

¶ Hic inuestigat volūtas t intētio. ppositū t delibe
ratio dei ad dandū talē hominē humane nature.

(Titulus.cclxyj.).

¶ Quoniam autē pbatum est infallibiliter. qua
liter tota natura hūana t oīs hō indiget
talī hoīe qui sit deus t homo. aliter tota na
tura hūana esset totaliter pda. t oīs hō
esset perditus. t qd talīs hō nō pōt esse nisi
deus faciat ipm qd nō pōt fieri sicut alij hoīs. vt iā ve
claratum est. t ideo nisi deus velit ex sua infinita boni
tate dare talē hoīem mūdo t nature hūane. necesse est
qd totus mūdus sit perditus eternā. ideo inuestigare
debemus si deus ex sua bonitate voluit dare talē hoīem
hūane nature. Et apparet de facto qd volūtas t intētio
dei fuit dare talē hoīem. als sequeret qd oēs hoīs qui
fuit fuerit t erit. sint perditū eternā. t qd nullus hō
attingat finē. ppter quē factū est. t p pīs oēs hoīs fru
stra essent t viderent. t oēs creature frustra seruirent
hoīs. t totus mūdus esset frustra. Sed cū deus pmit
tat qd oēs creature sue qd sunt tā bone. tā pulchre. tā bñ
ordinate. seruiāt cōtinē indefinēter cū tāta diligen
tia toti hūane nature. videret esse ptra bonorē sue sa
pientie. qd pmitteret t vellet qd oēs sue creature bone
frustra seruirent t inaniter. Si em̄ nullus hō debeat sal
uari t attingere ad finē ppter quē deus creauit illū. oēs

creature frustra seruiūt. t hoc est cōtra summā sapiē
tiam. Ergo post qd deus qd est summe sapiēs. permittit t
vult. vt videm⁹ p experientiā qd hoīs viuūt de creatu
ris. t creature sue seruiūt hoīb⁹. t ipsemet multipli
cat hoīs sup terrā. creādo aīas t immittendo eas. Si
gnū ē est infallibile. qd intētio suat volūtas sua fuit sal
uare t reparare naturā humanā. t reducere hoīs ad
hoc ppter qd facti sunt. Itē em̄ deus multiplicaret genus
hūanū. s. statim in pīcipio deest ruris tōrū si nō habu
isset intētiōē nec volūtatē saluasse hoīem. Ergo post
qd nō destruxit. s. referuauit t multiplicauit. signū ē qd
aliqd bonū volebat facere de hoīe. t nullū aliqd bonū
pōt facere hoī. nisi qd ipm reducat ad illū ppter qd fa
ctus est. Sic ē illa qd p experientiā apparet i facto de ne
cessitate arguit t de mōstrat intētiōē t volūtatē fuit
circa hoīem. Jte etiā incōueniēs videt qd deus pmittat
vel pmissit vno momēto humanū gen⁹ t oēs creatu
ras qd fecit ppter vsum t seruitiū hoīs frustra exis
se. Vt si aliqd momēto nō fuerit in mūdo aliqd qd debe
ret saluari. iā tūc mūduserat frustra. qd summā sapiē
tia nō videt posse pati. qd t honorē suū esset. etem iā
declaratū ē qd deus nihil facit s. honorē suū t sue sapiē
tie t sue pātist bonitatis. Et qm̄ null⁹ hō pōt saluari
absq illo hoīe quē requirit tota hūana natura qd sit deus
t hō sequit qd post qd volūtas dei fuit saluare hoīs. qd
etiā de necessitate fuit intētio sua talē hoīem dare mū
do t toti nature hūane. sicut supra declaratū ē. qd sine
talī hoīe nullus pōt saluari sicut dictū est. Ecce maxī
mā dei bonitatē. ecce maxīamā dei mīam t pietatē. ecce
optīmā t benignissimā dei volūtatē. qd tñ talē hoīs
deliberauit dare. pposuit t ordinauit dare hoīb⁹ t
mūdo. t hoc dicūt t testificant oēs creature. Ecce nūc
habem⁹ duo fundamēta manifesta t declarata. Pm̄
mū est summa indigētia t necessitas hūane nature. qd
nō pōt esse nec cogitari maior. Scdm̄ est ppositū t in
tētio volūtatē dei dādi talē hoīem mūdo. t faciendi
tñ bonū hūane nature. qd nō pōt fieri nec cogitari mai⁹
In istis duob⁹ fundamētis tāq in duab⁹ colūnis. fun
dabitur tot⁹ nī pcessus. Post qd em̄ pstat qd deus delibe
rauit t pposuit ac ordinauit ex sua summa bonitate. t
hoc p testimoniū infallibile creaturaz suarū dare talē
t tñ hoīem nature humane necesse est qd hoc fiat t im
possibile est hoc aliter fieri. Ecce ergo nunc habemus
summā securitatē habendi illum hominem quē tam
longe quesiuius t inuestigauimus.

¶ Qd necesse est qd ille nouus homo tā preciosus de f

Qd deus
liū suū
p nobis
tradidit.

Ti. cclij.

Titu. cclvii. Quid deus filium suum tradidit.

humane nature modo convenientissimo.

¶ Titulus. cclvii.

¶ E quoniam declaratum est iaz. q. necesse est q. iste
homo sit postquam deliberavit eum deus dare. et q.
omnia q. deus facit. operatur ad bonorum sue pietatis
sue sapientie et bonitatis. et ad utilitatem creatu-
re rationalis et hominis. id. necesse est q. deus illius
novum hominem taliter q. sit honor sue sapientie. sue pietatis et
bonitatis. et sit summa utilitas humane nature. Postquam
enim ipse apponit manus. necesse est q. fiat ita. Et quoniam istud
est maius bonum quod deus possit facere humane nature. ideo
necesse est q. fiat modo convenientissimo. congruentissimo et sa-
pientissimo. q. isto modo deus operatur. ut declaratum est in capitulo
de honore. Et id. possunt arguere. q. sicut deus propter
istum mundum propter homines. ut esset convenienter ad suscipiendum
hominem. et etiam proparavit et disposuit corpus humanum ut esset
convenienter et proportionatum ad suscipiendum animam rationalem
ad suam ymaginem creatam. ita sicut proparavit et disponet natu-
ram humanam et homines. ut sint convenientes ad suscipiendum istum
hominem. quoniam quodammodo sicut primum homo se habebat ad to-
tum mundum in quo suscepit et fit anima ad corpus in quo suscipitur.
ita se habebit iste homo ad totam humanam naturam et ad omnes
homines. q. iste homo deus suscipi ab hominibus et dari nature hu-
mane. Et id. sicut primum homo erat super omnes creaturas. ita
iste homo operatur sit super omnes creas. Et id. q. natura humana
deus suscipit istum hominem tamquam summe indigens. id. necesse est
q. taliter disponat et proparet naturam humanam. et taliter prout
disponat eam ut sit capacitas et sit apta et convenienter sit in ea
capacitas. ad suscipiendum istum preciosissimum hominem. Et id.
operatur q. homines prout cognoscant suam necessitatem. et summas
indigentiam. et cognoscant se summe indigere isto homine. et
operatur q. prout animas deus dederit istum hominem. q. sit summe de-
sideratus et expectatus ab hominibus tamquam summe necessariis
et summe bonis. aliter non esset capacitas i. hominibus. q. appare-
ret hominibus q. esset superfluum. Id. operatur q. prout animas appareat
sit permissus a deo et revelatus et manifestatus. ut homines cum
vera certitudine et credulitate firmissima ipsi expectet
et desideret. Et id. necesse erit q. aliquid homines precedat ad-
ventum istius hominis necessarii. quibus deus revelet et manife-
stet istum novum hominem. et quibus permittat etiam eum. ut per eos
permittat eum toti nature humane. Et id. operatur q. deus tales
homines disponat et proparet. ut sint apti et convenientes ad
hoc. Et q. ista dispositio et proparatio deus esse successiva
et paulatim. procedendo de imperfecto ad perfectum. et de mi-
ori ad maius. et semper de crescere donec facta sit plena et
sufficiens capacitas: ut dispo ad suscipiendum. ideo operatur

¶ Subit
spus pro
mitti.

Titu. cclvii.

q. deus taliter disponat genus humanum: p. multa tempora
paulatine. donec sit in humana natura plena capacitas
ad suscipiendum istum hominem: preciosissimum. ut. f. de. magis
ac magis revelet ipsum et manifestet et permittat et paula-
tine magis ac magis homines ipsum desideret. et sic fiat ma-
gis ac magis capaces. Et tunc officium quod nullum est maius. re-
quirit ut permittat prout. et credat firma fide. et permittit et
pectetur. et expectatum differat. et dilatatum amplius deside-
retur. et diu desideratum serventius amef. et a. solius susci-
piatur. Et q. in isto homine divina gratia deus assumat huma-
nitatem et carnem ac animam. et hoc deus fieri in muliere vir-
gine sine peccato. ideo operatur q. vna mulier sic di. ponat a deo
ut sit convenienter et apta et digna. ut ex ipsa assumat illa pre-
ciosa carnis caro. et formet illud preciosissimum corpus. quod deus
viri cum deitate. et cum persona filii dei i. unitate persone. Et
id. due sunt proparatio in humana natura. ad suscipien-
dum tale hominem quod indiget. et quod deus propositum dare. Una
dispositio et proparatio est q. ad homines. ut sint apti ad suscipien-
dum eum. alia est q. ad carnem suscipiendam. ut sit digna uni-
ri cum deitate. Et id. istas duas dispositioes et proparatio-
nes si deas. operatur q. deus assumat unam portionem et unam par-
tem de tota natura humana. scilicet q. assumat unum hominem. et
ipsum eligat ad hoc. ut de ipso nascatur multitudo hominum per
continuam generationem. et generatio sua multiplicet et quod ta-
les homines sint signati inter omnes homines totius humane na-
ture. ut. f. deus specialiter loquatur cum eis. et eis revelet
et manifestet et permittat advenum istius hominis. et per istos
toti humane nature. ut de istis et de genere istorum nas-
catur ista sacratissima mulier et virgo. que sit mater
istius hominis. Unde si deus non assumeret nec eligeret ali-
quod specialem populum. ad omnia que pertinent ad adven-
tum illius hominis. esset inconfirmatio et inordinatio
in suo opere dei quod fieri non potest. ¶ Conclusum est
igitur q. postquam deus proposuit dare istum novum homi-
nem. q. ex hoc necesse est q. sit. et q. operatur q. deus det illi eo
modo quo decet et convenit. et per prout antequam det illum.
oportet q. disponat genus humanum ad suscipiendum eum.
¶ Quid deus iam dedit istum novum hominem toti hu-
mane nature.

Oportu-
it deum di-
sponere
beatam vir-
ginem ut
ipsum con-
ciperet.

Due pro-
parationes
ad susci-
piendum
ipsum.

¶ Titulus. cclviii.

¶ E quoniam necesse est q. ille homo novus quo indi-
get omnes homines sit et veniat in mundum. postquam deus
ex sua infinita bonitate proposuit ipsum dare.
ideo necesse est q. vel deus ipsum dederit. vel
adhuc dabit. necesse est q. venerit vel ventu-
rus sit. Et q. conclusum est q. deus debet ipsum dare eo

Titu. pre-
cedenti.

tl. pcede
nti.
tps pro
missiois
xpi pcede
nti.

modo quo melius cōuenit et decet. ideo exinde cōclu
ditur qd iā ipm dedit mūdo. et qd iā venit: qm p honore
sue sapiētie est dare ipm in isto tpe in quo natura hu
mana ad nihilū deducta est. Un necessario de^o dedit
illū tpe quo magis decebat et cōueniebat dari mūdo.
Itē post qd de^o deliberauit illū hoīem dare mūdo et to
ti nature humane. et per xps pmo debebat disponere
totā naturā humanā ad suscipiendū ante qd daretur
dictū est. sequit qd totū tps nature humane diuiditur
in duas partes gēales. scilicet in tps dispositiois et pparatiois
et in tps susceptionis. et p^o in tps pmissiois: et in tē
pus adimpletiois pmissi: qd pmo deus debuit pmitte
re ipm: et postea adimplere pmissū et dare. Ergo ista
duo tpa debēt adinuicē esse pportionata et cōtinuata:
et vñū immediate dē sequi aliud: nec dē ēē tps mediū.
Sed modo de^o nō pmitit illū hoīem dare: nec dispo
nit naturā humanā ad suscipiendū illū. Un nullus po
pulus in mūdo pparat ad suscipiendū. nec pps cōi
fratitatis. nec pps saracenox: ergo nullus pps pōt
esse nisi pps iudeox. Sed mō nō disponit nec prepa
rat deus pps iudeox ad suscipiendū tales hoīem: et
vt talis qui est melior qd p^omus hō fuit nasci de gēne
re eox. imo totū nunc de p^oti pps iudeox repugnat
excellētie et dignitati illius hoīs. qm gēs iudeox est in
derisum et obprobriū: et in vituperiū oīm hoīm totius
mundi. et in captiuitate alioz ppxoz: et sine capite: et si
ne terra. et tñ als fuerūt in maxima dignitate et repu
tatiōe inter hoīes. et per vniuersum mūdū: et mō est to
tū per oppositū. et in tali statu fuerūt per mille ānos
et vltra. Ergo sequit qd status iudeox qui est de p^onti
et tantū durauit: et totū repugnat illi hoī et excellen
tie eius. qd disponere et tractare eos sicut mō deus tra
ctateos. nō est disponere eos ad suscipiendū tales ho
minē. nec vt assumat de carne eox humanā naturam.
Taliter em dispositi erāt p mille annos et minus indis
positi qd mō. et tñ nihil fiebat eis. Ergo mō nihil ope
ratur de^o in ppo iudeox. imo mille anni sunt qd deus
nihil est opatus p qd disponat eos ad suscipiendū ta
lem hoīem: vt de gēne eox nascat. Ergo concluditur ex
quo deus nullū ppsm disponit nec pparat ad recipiē
dum talē hoīem quē deliberauit dare mūdo. et cū inter
ista duo tpa nō sit dare mediū. sequit de necessitate qd
tps dispositiois et pparatiois: et pmissionis dei pteritum
est: et qd nūc sum⁹ in tpe adimpletiois pmissi. Ergo se
quit qd ille hō iā dat⁹ est humane nature. iā venit. iam
deus dedit illū. vel nullo mō rēturus est. nec deus est

eum daturus. Sed pbatū est qd deus pposuit eū dare:
ergo cōcludit de necessitate qd deus eū dedit. Ergo et
sequit qd aliquis pps fuit a deo elect⁹ spāliter: in quo
deus fecit oēs pparatiōes et dispositiones que ptine
bant ad susceptionē illius hoīs p^oiosissimū: vt ille ho
mo suscipiatur in mūdo. et vt assumeret illā carnē p^oio
sissimā de gēne illius ppli. Sequit etiā qd ille pps fuit
ant⁹ quoz inter oēs ppsos. et qd cognoscebat deū. s. nul
lus pps est talis nisi pps iudeox qui est antiq^ossimus
inter oēs ppsos mūdi: et temp coluit vñū verū deū. Un
pps xpianox nouus est: et etiā pps saracenox magis
nouus. ergo nullus ali⁹ pps pōt esse nisi pps iudeo
rum. Ergo cōcludit qd deus fecit oīa illa que ptinebāt
ad illū hoīem quē deus intēdebat dare. et qd de illo po
pulo assumpta est illa sgo mulier de qua nat⁹ est im
mediate ille nouus hō sine patre in terris. Ergo seq
tur qd ille hō nouus quo indiget oīs hō. quē deus deli
berauerat dare toti mūdo. est de gēne iudeox et de illo
ppo. Quare cōcludit qd natura humana hz iam de fa
cto et suscepit illū nouū hoīem quo ipsa indigebat qui
est deus et hō. et p^o xps qd iam facta et cōpleta est satisfac
tio et solutio pro toto humano genere: et omnia imple
ta sunt quib⁹ natura humana indigebat: quia iam ve
nit saluator et liberator.

¶ Qs Iesus xpus a iudeis crucifixus et occisus est ille
nouus hō: qui est deus et hō: quo indiget oīs hō. quē
deus deliberauerat dare mūdo. Titulus.cclxij.

¶ Qm iam pbatū est in tractatu de homi
ne ad longū. qd iesus xps est verus deus et
verus hō. et est verus fili⁹ dei. Ergo sequit
de necessitate qd ipse est illa psona infinita
et ille hō nouus quo indigebat oīs hō pro
satisfactione infinita: et qui necessarius erat humane
nature. et quē deus pposuerat dare mūdo. Et hoc cla
rissime apparet p oīa sba et facta sua. et per totū pcel
sum suū. et per illa que eū secuta sunt. Un oēs cōditio
nes et circūstātie que necessarie erāt ad satisfactionē
nature humane cōplete sunt in eo. Un ipse dicit se ēē
deū et hoīem. dicit se esse illū qui erat a deo pmissus.
dixit se venisse ad moriendū pro hoīb⁹ et pro peccatis
eorum et iam dixit se mori voluntarie et de facto spōte
et volūtarie mortuus est. et dedit seip^o. mori. et sciuit et
presciuit mortē. et dixit et pmissit remissionē oīm pctōz
et de facto remittebat peccata hoīb⁹: et vocauit totū
mūdū ad indulgentiā et remissionē oīm pctōz: um
et offense dei: et vocauit totū mūdū ad regnū celoz.

De^o elec
git nasci
ex iudeis

Ti. cclxij.

Qs iesus
sit messias
as.

et ad vitam eternam: et omnibus penitentia in nōmī
ne eius agētibz promissū vitā eternā. et precepit disci
pulis suis predicare penitentiam et remissionē peccatorū
Predicauit etiā cōtra peccata hominū semp: et illa re
darguebat et veritatē dicebat. et totus suus processus
ac intentio erat destruere peccata hoīm. Et etiā post
mortē resurrectionē et ascensionē suā predicauerunt
eum surrexisse a mortuis et ascendisse in celū. et predi
cauerūt in nōie eius remissionē omniū peccatorū per
vniuersū mundū. Itē oīa que sunt in ecclesia sua sunt
cōtra peccata et ad destruendū peccata. et in hoc signi
ficatur q ipse est inimicus et destructor peccatorū et cri
minū. Ergo oīa ista arguit infallibiliter q ipse est il
le qui fecit et soluit satisfactiōē pro peccatis hominū.
et q ipse est ille qui erat necessarius toti nature huma
ne. Si enim nō esset ille nō pugnaret cōtra peccata: nec
destrueret: nec posset: q esset lapsus sicut alij hoīes: et
esset peccato subiectus. Item etiā totus ppls christia
nus credit ipm esse verū deū et hominē: et esse verū sal
uatōrē hominū: et ipse mortuus est pro peccatis ho
minū: et satisfecit per mortē suā. Et in tali fide viuit et
pseuerat tota xpianitas: et in nōie eius remittuntur pec
cata. Ergo si iesus xps nō esset ille verus hō: qui satis
facere deberet pro peccatis hoīm: sequit q deus adhuc
dē eū hoībz mittere. Sed cū deus pmittat iesum xpm
regnare in mūdo in tali nōie: et pmittat q tātus ppls
secutus fuit illuz. et sequit in tali nōie et fide: q ipse est
talis qui debebat satisfacere pro peccatis et per tā lon
ga tēpora. sequit q deus impedit seipm: et facit cōtra
seipm: q disponit mundū ad nō credendū alteri ali
cui tali: sicut iesus xps credit: q oportebit q ille quem
mittet in mundū faciat sicut iesus xps: et dicat se eē ve
rū deū et hominē. et destruat et impugnet pctā. Et hoc
etiā nō potest fieri: q ille quē mitteret si faceret sicut
iesus xps iam cōueniret cū eo: et cū doctrina sua et euz
opibus suis: q pugnaret cōtra peccata sicut ipse: et oīa
ista sunt absurda. Itē ppls iudeorū qui nunc est expec
tat adhuc illū nouū hoīem pmissum a deo: et populus
xpianus credit illū iam venisse: et pmissum esse adim
pletū: et deus pmittit iesum xpm regnare sub nōie illo:
scz tanq ille qui erat pmissus a deo: et talis creditur a
pplō xpiano. sed cū deus deliberauerit q miserit dare
illū hoīem toti humane nature: q omēs hoīes indige
bāt eo: et nō solū iudei. id deus faceret et seipm. et ipedi
ret totū pplm xpianū ne suscipere illū videretur pmissum.
q pmittit aliū regnare sub illō nōie. Et sic deus pmittit

do iesum christū regnare sub nomine promissi: si ipse
nō est nō disponderet ad suscipiendū aliū venturū: im
mo totaliter impediret: qd est impossibile. Et etiā de
us pmitteret decipi totū pplm xpianorū qui est et qui
fuit sub nōie pmissi: q oēs xpiani credūt et crediderūt
firmiter in iesum xpm tanq in illū qui pmissus erat a
deo per pphetas et p̄f̄archas et multiū dei crediderūt
p̄mo et p̄dicauerūt. et hoc deus nō pōt facere q esset cō
tra honorē sue bonitatis et sue veritatis. Itē iudei qui
expectāt adhuc esse v̄turū. ipsi decipiūt seipos: quia
nōlūt recipere iesum xpm qui venit sub nōie pmissi a
deo: et nullus decipit eos. Itē etiā ipsi nō sunt dispositi
ri ad suscipiendū iesum xpm. p̄mo q expectāt. sc̄do q
sunt in miseria et captiuitate. et si recipiūt iesum xpm
erūt liberati. et tertio: q ipsi nō sunt mō dispositi de
genere eorū nascat modo ille pmissus. Sed etiā xpia
ni sunt indispōiti ad suscipiendū aliū si veniret: quia
nullū expectāt: cū iam credūt habere illū qui est pmiss
sus. Ergo necesse est q iesus xps sit ille pmissus a deo
et aliter fieri nō pōt. Itē enim pōt eē q postq deus pmi
sit mittere. q p̄mo pmittat aliquē regnare in mundo
sub nōie pmissi ab eo q est deceptor: et mēdat. nec pōt
fieri si deus intēdit mittere aliū. q ipse pmittat q aliq
alius deceptor: p̄mo veniat et p̄cedat et regnet sub nōie
pmissi a deo. qm ille impediret alium venturū. Ergo
necesse est q ille quē deus p̄mo pmittit regnare sub no
mine pmissi a deo. sit ille verus pmissus. Ergo impos
sibile est qn iesus xps a iudeis crucifigū et occisus. sit
ille verus hō quē deus debebat dare mūdo ad satisfaciē
dū pro peccatis. et quo verissime humana natura indi
gebat: cū ip̄a humana natura nō idigeret nisi vt ip̄a li
beraret a pctis et offensis et culpis et haberet remediū
in eis: vt sic haberet veniā et indulgētiā ac vitā eternā
et regnū celoz: q ista erat vera indigentia hūane na
ture. et ipse iesus xps nō fecit aliud nisi destruere pctā.
et semp annihilare illa. et quicqd ordinauit: totū p̄ pec
catū ordinauit: et oēs ministri eius ad hoc laborauerūt.
vt ip̄a pctā destruerent. et pmissi oībus sibi adbe
rere volētibz remissionē oīm pctōz. et vitā eternā: et re
gnū celoz. Et ipse veraciter est ille quo humana natu
re vere indigebat. ¶ Quia q iesus xps est ille hō et illa
plōna q est necessaria pro satisfactiōe nature huma
ne. habemus q iam applicare ei oīa que dicta sunt sus
perius de repatiōe et satisfactiōe: et de cōditiōibz et p̄
prietatibz illius hoīs qui erat necessari⁹ ad satisfaciē
dū pro pctis et offensis hoīm. quoniam ipse est ille quē

Judei ex
pectantes
xpm deci
piuntur.

Xps ē ini
mic⁹ pec
catorū.

Titulus.cclxx. De duobus testamentis.

querabamus et inuestigabamus. et id loquebamur de ipso ac si non esset. Ergo postquam ipse iesus christus est ille. iam habemus maximam cognitionem de ipso. et scimus quod ipse est talis quem demonstrabamus debere habere illa. et tunc illi homines qui erant necessarii hominibus peccatis et lapsis. ergo non oportet illa reuertere. si quilibet potest se applicare et concludere de iesu christo affirmative et verissime.

Qualiter liber dei convenientissime habet duas partes.

¶ Titulus.cclxx.

¶ Et.ccxij.

¶ Uetus testamentum est liber promissionis.

¶ Nouus testamentum est liber veritatis et adimpletionis.

¶ Concordia libri nature et scripture ¶ Titulus.cclxx. ¶ Post lapsum hominis de omnibus operatus est propter christum.

Et hoc rectissime apparet. quod liber dei iam probatus. convenientissime habet duas partes generales. que sunt duo testamenta. scilicet testamentum vetus. et testamentum novum. quoniam deus prius promissum. Et id liber primus est liber promissionis et continet omnia illa que pertinent ad promissionem christi. et ad preparationem et susceptionem et scilicet liber est liber susceptionis et adimpletionis promissionis. in quo continentur omnia illa que pertinent ad ipsam implendum promissionis. Et ab eo isti duo libri faciunt unum completum liberum dei. Et sic mirabiliter isti duo libri. et ista duo testamenta ad invicem copulantur. proportionantur et cōsequantur. et unus sine alio esse non potest. quia promissio requirit ad implendum. et adimpletio presupponit promissionem. et non est dare medium inter ista duo. Et id liber secundus seu secundus testamentum novum. est liber et testamentum veritatis. quia veritas est quod illud quod promittitur adimpletur de facto. Et exinde concluditur infallibiliter. quod antiquum testamentum est a deo. quoniam in illo hominibus promittitur saluator et novus homo per satisfactionem et liberationem hominum. ab obligatione peccati. ut patet per suum processum. in quo per patriarchas. modo per prophetas. scilicet solus deus. potuit facere tale promissionem. et nulla creatura neque bona neque mala nisi ex parte dei. Et est infallibiliter conclusum quod novum testamentum est a deo quia ibi dicitur illud quod promissum erat a deo iam impletum est. si nullus potuit hoc dicere. nisi deus seu ex parte dei. Et est appetit mirabilis concordia inter liberum nature seu creaturam. et in libro scripture quod creature dicuntur et testificantur quod deus proposuerat et deliberauerat dare tale hominem humane nature. sicut ipsa indigebat per satisfactionem suam. ut probatum est iam. si in libro scripture deus promittit tale hominem. scilicet in antiquo testamento. et in nouo testamento deus implet promissionem. et dat illum hominem promissum in antiquo. Et ideo apparet quod omnes libri dei sunt de illo homine. scilicet de christo. immo quicquid deus operatus est post lapsum. totum est propter istum hominem novum. et totum respicit hominem novum. quia humane nature non indigebat nisi isto homine novo. scilicet christo. et ideo. quia iste homo debebat exire et ex-

Titulus.cclxx. De necessitate credendi.

trahi de natura humana. et suscipi in ea. ideo continue operatus est in hominibus et circa homines. ut de ipsis dignetur possit exire talis homo et ut digne. possit in ea suscipi. nec cessavit operari donec ille homo factus erat in humane nature. Et sic cum iste homo deberet esse universalis toti humane nature. sequitur quod quicquid deus operabatur in humane nature. totum propter istum hominem operabatur usque ad aduentum eius.

¶ Necessitas credendi fidem christianam. ¶ Titulus.cclxx.

¶ Ti.ccxvij.

Noniam autem iam declaratum est in partibus precedentibus debitu credendi. imo obligatio credendi fidei christianam. et hoc per creaturas. ita quod omnis homo debebat credere fidei christianam si modo ultra illud debitu addat necessitas credendi. et quod summa necessitas est omni homini credere fidei christianam. aliter necesse est quod pereat et perdat in eternum. Unde conclusum est quod nullus potest liberari ab obligatione infinita quam debet per peccatis et offensis nisi per personam infinitam que sit deus et homo. et hoc per mortem eius et quia sola fides christiana credit deum hominem et habet tale personam que sit deus et homo. scilicet iesus christum qui mortuus est pro peccatis nostris. Et sic in fide christiana est vera redemptio et verum peccatum quod debet per peccatis. Et extra fidei christianam non potest fieri satisfactio per peccatis. nec potest remitti aliquod peccatum. quia per iesum christum solus fit remissio peccatorum. Et id sequitur quod quicquid sunt extra christum et extra fidei christianam. necessario damnantur eternum. Quicquid ergo vult saluus esse. nisi alia opus est et necesse est. ut teneat et credat fidei christianam. quoniam nisi homo crediderit eternum peribit. Quicquid ergo non credit fidem christianam veniant et credat in iesum christum. et quicquid iam credit et manent in fine. et vivunt secundum illum et doctrinam suam. gaudeant. quoniam sunt in vera et perfecta fide. et doceant de aliis qui sunt extra eam. Et id omnia clare videant. et cognoscant omnes primo indigentiam summam et necessitatem humane nature quanta necessitate indiget talis homo que sit deus et homo per suam satisfactionem. Secundo cognoscant quoniam omnes creature manifestant nobis quod deus ex summa sua bonitate per se fuit dare tales homines humane nature iuxta suam indigentiam. Tertio videant qualiter deus promissum dare talem hominem in antiquo testamento seu in primo libro dei. Et quarto videant omnes et cognoscant verba facta et opera iesu. et totum suum processum quem fecit ordinatissime. et vitam suam. et doctrinam suam. et mortem. et passionem suam. et omnia que secuta sunt post ordinem post mortem suam. Et qualiter nomen suum exaltatum fuit post mortem suam. et per dictum publice per orbem universum omni creature si.

¶ Ti.ccl. ¶ Ti.cclij.

toti humane nature. et quomodo ipse ordinavit per apostolos suos et discipulos suam ecclesiam vniuersalem notam in mundo quod cōis est oibus hoibus. volentibus ad eam venire. Et quod ecclesia ab ipso ordinata paulatim creuit et augmentata est. et diffusa per vniuersum orbem. et mirabilissime ordinata et exaltata. et distincta pulcherrime. Et videat quoniam incepit. et quātū durauit. et quāliter processit iste status ecclesie. Cognoscāt. et videāt ordinatōes et sacra quod ordinavit et instituit iesus xpus per se et per apostolos suos in ecclesia sua. quoniam oia sunt per peccata et ad delendū culpas et offensas dei. Et oia quod sunt in ecclesia sua sunt per peccata hominis lapsum. corruptiones et pditionē hois ita quod tota intentio xpi et ecclesie sue ē per corruptionem et lapsum humane nature. et contra eius pditionē et ad reducendū hoīem ad illud bonū propter quod factus est. scilicet ad vitam eternam. et ad eternum gaudiū. et reuocare homines ab eterna tristitia et pena et morte eterna. Cognoscāt et oēs qualiter intentio xpi et ecclesie sue est destruere et eradicare radices oīum malorum scilicet propriū honorem. propriā laudē. et propriā voluntatē. et propriū amorē et priuatū. quod oia sunt origines peccatorū. et ita pbatū est. et pditiones humane. diuisiones et inimicitie inter deū et hoīem et inter hoīes. et tota intentio xpi et suorum discipulorum et ecclesie sue ē fundata in honore et laude dei. et amore puro et nō et nōa obediētia. et in oibus illis quod in hoibus pnt destruere propriā voluntatē. propriū honorem. et propriū amorē. quod per ista tria sunt oia mala et per ista hō est lapsus. pditus et corruptus et dei inimicus. Postquā ergo pdicata ē per totū mūdū remissio peccatorum et pax inter deū et hoīem. et omnes hoīes sunt vocati ad regnū celorum. signū infallibile est quod iam venit quod pmissus est. et quod ipse est ille in cuius nomine hoc factus est. et hic est iesus xpus. Cognoscāt etiam hoīes qualiter per vniuersum mūdum seu orbē in nomine iesu xpi crucifixi per apostolos pdicata. tubicinata et pconisata ē pax inter deū et hoīem. et remissio et indulgētia peccatorū. et in nomine iesu xpi pmissa est hereditas regni celorum et vita eterna. Quicquid igitur voluerint dare videre videant et cognoscāt oia pdicta quod sunt in facto et experientia. et sic cognoscent indubitātē quod iesus xpus est verus et nouus hō ille qui est deus et homo. qui erat necessarius toti humane nature quē deus pmisserat dare hoibus et quod omnia que iesus xpus fecit. et que creduntur de ipso. necessaria erant esse et fieri per hoīes. et per satisfationē et liberationē cōpleta humane nature. Et sic indigebat homo ut omnia illa fierent pro ipso saluando. et. scilicet. iesus

xpus nascitur et conciperet. sic viueret et sic moreret. sic resurgeret a mortuis et ad celos ascenderet. et sic de alijs que est operatus. Comparemus igitur factum et debitum. scilicet factum iesu christi. et qualiter debebat fieri. et satisfactio et liberatio humane nature qualis esse debebat. et quid facere debebat talis nouus homo qui necessarius erat mundo. et sic videbimus clarissimē quod iesus christus est ille. Postquā igitur humana natura et homines habent de facto talem hominem et tā pretiosum qui est deus et homo et qui fecit omnia que erant necessaria toti humane nature qui est rex verus et dominus super omnes homines. qui est ita pius. ita benignus. ita bonus. ita mansuetus. et ita amorē piissimo plenus erga hominem. qui voluit dare vitam suam. et recipere mortem pro peccatis eorum. sequantur ergo illum. audiant illum. et precepta sua. et verba sua. et adhereant. et credāt veraciter illi ac obediāt. et fiant membra eius et recipiant sacramenta eius que ipse ordinauit. quia ipse est omnia que homini sunt necessaria. et habet omnia. quoniam ipse est persona infinita. quia est deus et homo. In ipso enim est plenitudo bonitatis. omnis pietatis. virtutis et charitatis et sapientie. omnis boni. amoris. omnis scientie et omnis meriti. In ipso est oē bonum. in ipso est oīs potestas. oē dominiū et imperiū sempiternū. Qui ergo talem hoīem cōtēnit dignus est eterna punitio. Et istis pōt patere quāte excellentie et dignitatis sit esse xpi. num. quod est membrū tanti hoīs quod est deus et hō. et qualiter pnalet vnus xpianus verus. quod oēs homines qui nō sunt xpiani. quod illi sunt pediti. Et pro oppositis falsus xpianus est malus magis quod aliquis hō qui nō ē xpianus. Dolere ergo debet falsus et malus xpianus. et verus et bonus merito debet gaudere.

Qualiter iusticia dei et sua misericordia cōcordant summe in ista satisfatione.

Titulus. cclxxj.

Non iam autem dum considerabamus iusticiam dei et peccatum et offensam hoīs. videbatur misericordia dei periret. quod iusticia dei exigebat infinitam satisfationem ab homine quā hō debebat. et ad quā obligat erat propter peccatū et offensam. et nisi hō solueret. liberari nō poterat ab infinita pena quā meruerat. et sic videbat quod deus nullā miā offideret. Sed nō ē ita. quod in ista satisfatione facta per mortē iesu xpi dei et hoīs est facta tam magna misericordia quod maior exco-

Titu. cc l

Tit. cclxxv. De summa concordia iusticie et mie dei.

gitari nō potest. et tantū concordat cuz iusticia. q̄ ma
gis nō pōt cōcordare. Unū hō nō poterat per se soluere
re deo istam infinitam satisfactiōē quā iuste debe
bat. nec aliter nisi solueret per integrū iuste euadere
poterat ingū obligationis ad penā eternā sibi debitā
per iusticiā. nec per cōsequēs euadere manus et prā
tem diaboli. ideo de⁹ ex sola et pura misericordia gra
tis et sine meritis ipsius hoīs q̄ nihil meruerat hō nū
si penā puenit primo hominē. vt deinde liberaret hō
per iusticiā. Quia si homo ex seipso non habebat cum
quo faceret iusticiā de seipso dando debitū. deus de
dit hōi per suā miām illud cum quo posset satisfacere
et ei solvere per iusticiā. vt sic hō p̄ integrū satisfac
ret deor̄ faceret iusticiā d̄ seipso. S; illud tale hō nūq̄
potuisset h̄se p̄seipm. nisi deus per purā suā miā tri
buisset hōi. Ut ergo de⁹ placari possz ab homine. et hō
haberet cū quo placaret deū et irā suā. de⁹ dedit gra
tis hominī illud qd hō deberet deo ex debito reddere.
dedit deus. hominī et toti nature hūane nouū ho
minē q̄ esset maior hōie. q̄ satisfaceret pro hōie. q̄ ha
beret in se illud qd suparet offie debitū qd hō soluere
debet q̄ cū nihil p̄ se deberet. solueret p̄ alijs. q̄ q̄dem
debeant et yñ soluerēt nō habebant. Dedit em̄ natu
ra hūana deo in illo hōie spōte et nō ex debito qd suū
erat. vt se redimeret in alijs hoīb⁹. in q̄b⁹ qd ex debi
to exigerat reddere nō habebat. Quid ergo pōt intel
ligi et cogitari misericordius q̄ istud. s. q̄ deus pater
dicit hominī p̄cōi dānato eternis tormētis. et nō ha
benti vnde se redimat. accipe vnguentū meum. s. xpm̄
iesum verū deū et hōiem. et da ipm̄ p̄ te. Et ip̄e fili⁹ ie
sus xpus dicit hominī. Tolle me et redime teipsum.

Hoc enim dicunt quando vocant homines ad fidem
christianam. et trahunt vt veniant ad tantam grati
am. Et quid etiam iustus potest cogitari q̄ q̄ ille di
mittat omne debitum cui datur precium mai⁹ q̄ om
ne debitum. si tamen detur cum debito affectu. et cum
modo quo dari debet. Et sic homo iustissime libera
tur a sua obligatione et satisfactio iusticie dei. et deus
per iusticiam saluat hominem. Et sic fit in hoc veris
sima iusticia. et tamen cum hoc est ibi summa miā q̄
deus hominī primop̄ solā miām illū qui eū libe
raret dedit et illum qui tolleret iniuriā et offensā dei.

Ubi ponitur compositio inter iesum xpm̄ cruci
figum et hominem perditum et lapsum. et qualiter se
habent inter se. et ostenditur que sunt illa que hō per
ditus recipit a xpo. et qualiter recipiat. Tit. cclxxiiij
Quoniam autem

Ti. cclxxiiij. De applicatione meriti xpi.

Uo nā aut̄ ppter hoc q̄ hō erat p̄ditus.
corrupt⁹. lapsus et deuarius indigebat de
necessitate nouo hōie q̄ essz de⁹ et homo. q̄
moriē recipit p̄ hōie. et q̄sum⁹ illū homi
nē p̄ longum p̄cessus. et finaliter p̄ dei gra
tiā repperim⁹ iā euz cē. et q̄ hic est iesus xps a iudeis
crucifixus. postq̄ ergo ille homo tam necessarius ho
minib⁹ iā existit. restat mō videre qualiter hō qui est
iam lapsus et corrupt⁹. ab ipo recipiat omnia illa qui
bus indiget. Unde in iesu christo sunt omnia illa qui
bus hō indiget. ideo restat q̄ hō restauret et repare
tur de facto. Postq̄ remedium iā est et medicina pa
rata est. restat applicare ad opus. Quid em̄ p̄ficeret
medicina si infirmo nō applicaretur. Quid valeret
panis esurienti si euz nō comederet. Unū postq̄ iesus
xps est ille quo oēs p̄diti indigēat datus a deo. id est
summe cōueniēs et p̄portionatus hominib⁹. Q̄ venit
ppter hoīem lapsum. ideo p̄portionatur ei in oib⁹.
Ideo iesus xps facit vnā ptem. et alijs hoies facit aliā
partē. Et ideo possumus facere cōpationē inter ipm̄
ex vna pte. et inter oēs alios ex alia parte. Unū tota hū
ana natura respicit ipm̄. et ip̄e respicit totā humanam
naturā. Et ideo ip̄e se habet ad oēs alios homines si
cut redemptor ad captiuos sicut satisfactor ad obli
gatos. sicut solutor. ad debitores. sicut repator ad de
structos. sicut recreator ad anihilatos sicut medicus
ad infirmos. sicut resuscitator ad mortuos. sicut illumi
nator ad excecatos. sicut ductor ad deuarios. Et vt oīa
in vno verbo cōcludam⁹ ip̄e ē oīa omni hōi laps⁹ et p̄
dit⁹. Et ideo q̄ nō cognoscit se indigere xpo. p̄ nibilo
reputat eū. Et qm̄ iā videm⁹ ad plenū totū lapsus et to
tam corruptiōē et p̄ditionē hoīs et statū in quo est. et
illa q̄ deficiūt hōi. et q̄ debebat h̄se q̄ ip̄e p̄didit. et qua
liter i hōie factū est p̄iū debito. id est si volum⁹ cogno
scere q̄ sunt illa q̄ hō debet recipere a xpo oportet cogno
scere totā indigentiam hoīs ac totū eius defectū. Unū
homo aī omnia indiget vt liberetur ab obligatione
quā fecit ppter peccatū q̄ est secūda obligatio. deim⁹
de indiget adiutorio vt cōpleat p̄mā obligationē na
turale quā debet deo. et factū hominis concordet cuz
debito. vt. s. hō faciat qd debet. Et hoc est liberare ho
minē et restaurare se; liberare ipm̄ totaliter a secūda
obligatione que est mala et infinita. et iuuare ipm̄ et va
re ei adiutoriu et illud p̄ qd cōpleat p̄mā obligationē.
q̄ p̄mā obligatio nō pōt deleri neq̄ destrui q̄ neces
saria est et incorruptibilis. Sic ergo in istis duab⁹ ob

Cōpatio
xpi ad ho
mines.

Titulus. cclxiij. De applicatione meriti xpi.

ligationibus consistit tota reparatio et restauratio hominis. Quia enim homo non soluit primam obligationem. Imo fecit totum prius. id est malus. iniustus et corruptus et inimicus dei. et est contrarius suo statui. Et impossibile est quod homo liberetur a scilicet obligatione quod est propter offensam. nisi prima compleat. quia scilicet obligatio orta est propter hoc quod homo non soluit primam. quod si prima bene solueretur. scilicet non incurrisset. ut iam declaratum est ad plenum. Sic ergo homo necessario indiget ut iesus christus deus ei remedium in istis duabus obligationibus. ut scilicet satisfaciatur per scilicet. et tota destruat per annihilationem. et deus homo adiutorius ut compleat primam. quia prima non potest deleri. sed semper manet. Et quia homo perdidit voluntarie et sponte. et reliquit adiutorium quod habebat ad complendum primam obligationem. et non sinit tenere cum potuisset. sed sua propria culpa perdidit ideo meruit ut sibi non restitueretur. et tamen mansit obligatus ut prius. Et etiam quia cum hoc ostendit inuenerunt deus. id est obligauit se ad penam infinitam. Et ideo iesus christus per suam mortem meruit hoc ista duo. scilicet liberationem ab obligatione secundum totaliter et adiutorium quod perdidit ad complendum primam. Et quia istud adiutorium non potest dari nisi a diuinitate ut infundatur homini de nouo sicut anima infunditur corpori. id est iesus christus in quantum homo meruit homini istud est adiutorium restitueret ei et etiam meruit homini ipsi totaliter indulgentiam et remissionem. absolutionem et veniam per scilicet obligationem. In quantum autem deus ipse meruit istud adiutorium et inluit de nouo. et dat indulgentiam et veniam homini. et absoluit a scilicet obligatione infinita. Et sic totum istud quod homo indiget est in iesu christo deo et homine. Et istud adiutorium datur gratis hominibus. et non per meritum ipsorum. quia homo lapsus non potest mereri. sed datur per meritum christi. Et hoc est gratia. quia non datur ex debito hominibus lapsis. sed per meritum hominis dei. Quia uero ostendit quod deus dat potest dici gratia. in per excellentiam istud adiutorium dicitur gratia et summa gratia. Et quia sine adiutorio homo non dicitur mortuus. quia nihil potest operari de illis quod facere in quantum homo sicut corpus sine anima. id est istud adiutorium siue ista gratia dicitur vita hominis. salus hominis. scilicet anima hominis. Et plus est dare istud adiutorium homini. quod dare animam et restituere vitam homini mortuo. quia sine hoc homo est nihil et quod si habet non esse. Et hoc est uiuificare hominem mortuum. et restituere vitam homini mortuo. ac reformare. renouare et reficere hominem. et sanare. lauare. purgare. et facere hominem puerum. et reducere hominem ad deum. et unire hominem cum deo. et ad eius amicitiam. et hoc est facere hominem iustum sanum bonum et dignum regno dei. et hoc est et

Ad hoc xpi
fuit libe-
ratio a
malo tad
iutorium
ad bonu.

Adiutoriu
illis dicitur gra

xps per mor-
tem suam nos
uiuifica-
uit.

Titulus. cclxiiij.

restituere formam filiationis. et facere de nouo filium dei ipsum hominem. et regnare et nasci de nouo. Et per hoc hoc est facere hominem heredem hereditatis dei. Hoc est et reformare formam filiationis iter hominem. et hominem quia per istud a diuitiis homo facit deo sicut filius boni patris et homo facit homini ut fratri. et soluit debitum et ius filiationis et fraternitatis. Et hoc est et peruenire hominem et reducere ipsum de via erroris et falsitatis ac mendacii ad viam veritatis et hoc est illi miare hominem in via eterni gaudij. et reuocare ipsum a via tristitiae. et liberare a fuitute peccati. et vicio corruptionis et malorum operum. ac a corruptione carnis. et ponere ipsum in libertatem veram. Hoc est et hominem reducere a iugo et captiuitate. et a carceribus suis propter voluntatis. sui propter honoris et suauitatis amoris. et ponere ipsum in libertatem et in propria voluntate dei. Hoc est et hominem restituere suum bene esse quod perdidit. et liberare ipsum a suo malo esse quod erat. et hoc est et restituere hominem spiritum quem perdidit. et propriam salutem.

Et istud adiutorium seu ista gratia est totum bene esse hominis et eius careria est totum male esse eius. Titulus. cclxiiij.

Tunc istud adiutorium seu ista gratia quod restituit homini a deo ad complendum et faciendum omnia quod dicitur in quantum homo magis cognoscatur et consideratur est quod homo a principio dum fuit factus a deo recepta a deo esse. et cum hoc bene esse non optime esse. quia hoc expectabat adhuc. Et per est intelligitur viuere. sentire. intelligere. velle. amare posse. et omnia que pertinent ad corpus et animam. et per bene esse intelligitur recte. iuste. debite. sancte. et virtuose viuere. Et similiter per male esse. intelligitur toruose. irregulriter. indebite. et iniuste. ac viciose viuere. Idem ergo est dicere bene sicut iuste. sancte etc. et idem est dicere male. sicut iniuste. toruose etc. Accipiat ergo homo a deo primo esse. viuere. sentire. intelligere. velle. amare. posse. et etiam bene esse. bene velle. bene viuere. et bene amare. et bene posse. et bene intelligere. seu quod idem est recte debite. iuste. sancte etc. Accipiat ergo bene esse et quo ad corpus et quo ad animam. Et istud bene esse erat sua bonitas. sua rectitudo. sua iusticia et sua scititas. sua virtus. sua regula et sua mensura que erat addita supra esse. et non idem quod est immo poterat separari ab esse. et poterat ipsum esse etiam expoliari ab illis. et remanere sine illis si vellet. Tamen in platea primi hominis erat custodire et seruare illud bene esse sibi datum. scilicet ipsam bonitatem et rectitudinem et iusticiam. sanctitatem et virtutem. Et si primo custodiuiisset et seruasset homo suum bene esse. tran-
siuisset et peruenisset ad altiore gradum. vide-

Quid sit
esse hominis
et bene
esse.

In platea
homo fuit
semper bene
esse.

Hi esse
hois fuit
et restit

Per ma
lū corpis
debet q
iudicare
malū aīe

Hi esse
hois erat
sibi adiu
toriu ve
niēdi ad
optimū
esse.

Iusta pu
nitio ho
minis.

licet ad optime esse. Sed primus homo nō custodivit
nec seruauit suū bñ esse. nec ipam bonitatē seu rectitu
dinem & iusticiā & virtutē. & mēsurā seu regulā sibi da
tā. q: fuit deo inobediens. ingratisim⁹. & ideo pdidit
suū bñ esse. & suū recte esse. & remāsit sibi solū eē viuere.
re. intelligere. sentire. velle. amare & posse. Et sic remā
sit hō nudus & expoliatus. q: bñ esse erat sua vestis. & lo
co bñ. recte. iuste. debite. scīē & virtuose. esse habuit ma
le. obliq & tortuose. iniuste. indebite. et viciose esse. Et
sic fuit pessima veste indutus. Et nā fuit pprius vestibus
expoliatus & alienis indutus. & maxime quo ad aīam &
ad liberū arbitriū. Et sic prim⁹ hō fuit expoliatus sua
bonitate. sua rectitudine. sua iusticia. sua frute. & fuit
in eo malicia. tortuositas seu obliq̄tas iniusticia & vi
ciū. Et vt cognosceret suū male esse quo ad aīam & li
berum arbitriū. habuit male esse q ad corpus vt p ma
le esse corpis iudicare suū male esse quo ad aīam. Re
māsit ergo solū hōi radicale. s. ipm esse. viuere. sentire
intelligere. velle amare & posse. q: ista sunt radicalia. &
ista nō potuit destruere. sed pdidit bonitatē istorū &
sanitatē. & fuit facta vulneratio in eis & peruerfitas. Et
ideo homo p p̄ctm inobediēte annihilauit seipm q̄tū
ad bñ esse. Et q: bene. iuste. debite. scīē. recte. pulchre.
honeste & virtuose esse. est amabile placibile. delecta
bile. & per oppositū. male tortuose. oblique. iniuste. in
debito. inhoneste. viciose. turpiter & deformis esse. est
odibile & displicibile iō homo fuit displicibilis deo et
nō acceptabilis. neq: placē. q: annihilauerat & destrux
erat pulchritudinē & decorē. & sibi acquiescat deformatē
tātē & turpitudinē. Si aut hō nō habuisset aliqđ reme
dium. tūc de male esse puenisset ad pessime esse. Ecce
ergo gradus in hōie. s. esse. bñ esse. et optime esse. et p
cōtrarium esse. male esse. & pessime esse. & ipm esse est
cōtinuē ad oīa & esse semp remanet. Si ergo hō talis
reperitur qualē se fecit. necessario tāq̄ nihil valens
oīno iudicabitur ad ignē eternū. Et sic istud bñ. recte
iuste. scīē & debite. sane & virtuose esse. erat adiutoriu
datū hōi. seu gfa data hōi. cui q ad iutorio hō poterat
facere quicqd debebat deo adimplere de facto torā pri
mā obligationē naturālē. & q̄diu homo custodiuit et
seruauit istō bñ & recte eē. tādiu factū p̄cordauit cū vbi
to. Si statū cū hō pdidit suū bñ & recte esse. seu suā re
ctitudinem. factū suū fuit cōtrarium debito. & remāsit
ipm debitū & ipa obligatio vt pri⁹ cū impotētia ad im
plendi & faciēdi. Et q: hō sua culpa pdiderat istud bñ
& recte eē cū q poterat adimplere totū debitū. iō iustiss

me requirebat ab ipso de⁹. vt faceret qđ debebat & solu
ueret suū debitū. Nec excusabat q: nō poterat. q: volū
tarie & spōte & sua culpa pdiderat. & de⁹ semel sibi de
derat. Si em̄ aliq: p violentia remouisset ab eo iuste
bñ esse. excusaret hō q: nō poterat facere. q: nō h: ad
iutorium cū quo faceret. & gfam priore sibi a deo datā
Et ideo ex istis verissime apparet. q: ita cōformare. re
parare & restaurare hōiem perditū. nō est aliud nisi
reducere ipm. ac cōuertere mutare de malo. tortuose.
oblique iniuste. indebite & vicio esse seu viuere. sentire.
intelligere. velle. amare & posse ad bñ recte & debite. iu
ste. scīē & pulchre. sane & virtuose esse. viuere. sentire.
intelligere. amare. velle & posse. & remouere ab ipso ma
licia. tortuositatē & obliquitatē. iniusticiā & inhonestā
tem. turpitudinē & deformitates & viciū. & restituere si
bi bonitatē. iusticiā & rectitudinē. scitatem. sanitatē.
honestatē. pulchritudinē. & virtutē ppriā. Et hoc
est maius facere q̄ restituere aīam corpis mortuo. Un
corpus nō pdidit aīam q̄ est vita sua. spōte & volūtarie
& culpa sua. h: hō pdidit volūtarie & culpa sua tales bo
nitatē & rectitudinē. ideo reddidit se indignū. vt nūq̄
recuperet nisi deus sibi det. Et ideo in hoc est & mani
festatur summa bonitas dei. q: vult restituere hōi in
digno talē bonitatē & rectitudinē. & iō hoc ē maxima
& purissima gfa pcedēs ex infinita dei bonitate & mia
Istā aut rectitudinē seu istud bñ esse. solus deus pōt
dare & restituere. & homo pōt ex seipso hfe q: a p̄ncipi
pio hō nō dedit sibi bñ esse nec esse. ergo hō nō pōt p
se recuperare postq̄ pdidit. Sed q: de⁹ erat offensus
ab hōie & iniuriat⁹ iō necesse erat q: de⁹ p̄cio placaret
& offensa tolleretur. & aliq: mereret p̄cio hō. vt ei daret
istud bñ esse. Et ideo de⁹ dedit hōi xpm vt ipse p hōie
tolleret offensam. & mereret hōi istā gfam. & istud bñ
esse de nouo. Et sic duobus indigebat hō. s. vt placaret
deum. & tolleret iniuria & offensa de medio. et vt recu
peraret bñ esse. et ista duo necessaria sunt hōi q: reci
piat a iesu xpo. & sic p xpm absoluit hō ab offensa. & re
stituitur ei suū bñ. recte. debite. iuste. scīē. & virtuose ef
se. seu sua bonitas. rectitudo. iusticia. virtus. & scititas.
& ita repatur hō & restaurat per xpm. & impossibile est
aliquē hōiem recuperare istud bñ esse nisi p iesum xpm
deū & hōiem. & per meritū sue mortis. Et sic hō recipit
bñ esse a xpo. & indulgentiā & vltimate gloriam. Et sic
sunt tria bñificia scz indulgentia gfa & gloria. seu venia bñ
esse & optime esse. q: in istis trib⁹ est pfecta salus hois
primū est indulgentia ppter offensas. scdm est gfa seu

Quid sit
restaura
re hōiem

maxima
mia dei
reparan
do hoies.

Q: bñ eē
hois pdi
tum recu
perat per
xpm.

bene esse cōtra mala esse. deinde ad gřam seu bñ esse sequit finaliter glia et optime esse. Et em debetur gloria. Et omnia ista emit xps pro hominibus per mortē suam et sanguinem suum.

¶ In hōie xpiano sunt tres gñationes distictē per quas recipit tres distinctas res. scilicet corpus et animam et bñ esse

Titulus.cclxxv.

¶ Quoniam autem ad cōplementū hoīs tria sunt necessaria. scilicet corpus seu caro. anima immortalis. rationalis. et bñ esse. vel dicam⁹ q duo sunt necessaria. scilicet esse et bñ esse. et ipse eē cōprehēdit corpus et animam. Aliud autem est corpus aliud anima. aliud bñ esse. quia etiā corpus separat ab anima. et anima a corpore. et tamen corpus q anima pñt separari ab ipso bñ esse. quia vtrūq pōt bñ male esse. s; tñ male esse corporis facilius sentit et cognoscitur q male esse anime. et quia ista tria sunt realiter distincta. possum⁹ dicere q prim⁹ hō receperat tria a deo. scilicet corpus et animam. et bñ esse. ita q vno et eodē tpe recepat ista tria immediate. Sed quia prim⁹ hō perdidit bñ esse remanserūt sibi corpus et anima. ideo alij hoīes gñati ab eo. nō recipiebāt nisi esse tñ s; corpus et animam. et nō recipiebāt bñ esse. s; alij hoīes nō recipiebāt sicut prim⁹ hō. quia recipiebāt corpus a priore hoīe et animam a deo. s; primus hō totū recipit immediate a deo. Et id in quolibet hoīe alio sunt et erāt due gñationes et duo pñes. scilicet prim⁹ hō et de⁹. In prima gñatione quilibet hō gñatus p cōm gñationē recipit corpus seu carnē a priore hoīe immediate vel immediate. In scđa gñatione quilibet hō recipit immediate animam a deo. quia de⁹ immediate p se solū creat animam rationalem. Quis tā corpus q anima totū sit a deo. s; nō eodē mō. quia quilibet pur⁹ hō nisi prim⁹ hō duos pñes. scilicet pñem hoīem et deū. et isti duo dāt esse. scilicet corpus et animam. Si in hoīe xpiano non est alia tertia gñatio. quia recipit bñ esse a xpo. tūc quorū de bñ esse qñtū ad animam liberū arbitriū. Et ideo xps est tertius pater. Xpiānus ergo h; tres gñationes distinctas. In prima recipit carnem a priore hoīe. In scđa recipit animam a solo deo. et in tertia recipit bñ esse a xpo qui est de⁹ et hō simul. Et ista tertia gñatio et vltima ē cōpleta. et sine ista hō nō habet ē. Prima gñatio est libidinosa. turpis et corrupta. et pillā hō dñatur. quia recipit de carnē recipit culpā. corruptionē et penā. etiā duo recipit hō in ista gñatione. scilicet carnē et corruptionē et maculā. Per istā hō est odibilis deo. et accipit oīa mala. Sed scđa gñatio que est creatio anime. et infusio eius in carne. est munda. sciā et immaculata. s; quia caro est infecta et corrupta. inficit animā et corrūpit. Sed venit tertia

generatio que est sc̄tissima. in qua recipim⁹ bñ esse quod est tota bonitas. rectitudo et pulchritudo anime. Et ista reparat animam et reducit eā ad statū debitū. et tollit omnē corruptionē et maculā quā anima cōtraxerat ppter primas gñationem et facit hoīem amicū et filiū dei heredē regni celoz. Et ideo ista tertia gñatio contrariā est prime gñationi. Vñ p primas caro dñabitur et anima erat subiecta carni corrupte et nullo mō poterat resistere. s; p tertiam gñationē anima dñatur carni. et caro subijcit ei. quia anima recipit suū bñ esse. et suā rectitudinē et fortitudinē per tertiā gñationem. Et iā anima recuperat regnū suū. et caro pñit. Et etiā per primā gñationem hō erat tot⁹ carnalis brutalis et bestialis. et p tertiā hō sit spūalis. rationalis et diuin⁹. Itē p primā gñationem hō pñit similitudinē dei et acquirit similitudinē diaboli. et primi hoīs corrupti. s; p tertiā in qua recipit bñ esse. et recuperat suā pulchritudinē et bonitatē. hō recuperat similitudinē dei quā pdiderat. Itē p primā gñationē. in qua hō recipit carnē. hō acquirit radicē oīm maloz. sed p tertiā in qua hō recipit et recuperat suū bñ esse. hō acquirit radicē oīm bonoz. Et sic in oībus tertia gñatio ē cōtraria prime. et dat hoī oīa cōtraria prime gñationi. Et ideo prim⁹ hō. scilicet xps. sunt pariter quo ad gñationē. Et ideo prim⁹ hō p suā gñationem. quasi annihilat hoīem. et dat sibi nō esse. s; scđus hō. scilicet xps deus et homo per snā gñationem dat esse anime. Et ideo dī regenerare animam. quia anima iam semel erat creata a deo. s; p gñationē primi hoīs erat pñita. et p tertiā gñationem recreatur et regeneratur et renascitur. dū recipit bñ esse nouū et suam pulchritudinē. Sicut em in prima gñatione hō h; patrem et mēm ita etiā mō in tertia gñatione q cōtrariatur prime. hō h; pñem et mēm. scilicet xpm deum et hoīem. et matrē. scilicet ecclēsiā spōsam xpi et vxorē. Itē sicut primus homo per suā carnem corruptus oēs filios suos dñauit. ita scđus homo xps per suā carnem saluat. et lauat. abluat et sanat. quia caro primi hoīs fuit maculata et corrupta. et caro scđi hominis fuit et est semper immaculata et pura. Et ideo sicut anima ex societate carnis maculata primi hominis maculatur. ita per cōtrarium ex societate cū carne scđi hoīs anima mundatur et purgatur. Et sic caro est cōtra carnem. et generatio cōtra generationē. Et sic apparet q oīs homo xpian⁹ habet tres generationes. In prima recipit carnem. in scđa animam. et in tertia bñ esse. Sed alij hoīes nō habent nisi duas. Et de tanto xpian⁹ excellit alios homines. de quāto bene esse excellit et superat esse cū male esse.

Alia per
xpm reg
neratur.

Adā tria
recepit a
deo.

Quilibet
xpian⁹
tres pñes

¶ In xpianis sunt tres fraternitates. Ti. cclxvi.

Exinde apparet qd xpiani habent tres fraternitates gñales. qd pmo sunt fratres qd hñt vnū patrē ex parte carnis gñalē. s. d. mū hōiem: in quo oēs hōies fuerūt qñ ipse solus erat. scđo hñt aliū patrē ex parte afe. s. deū: a quo oēs imediate receperūt aliam rōnālē. t. tertio hñt aliū patrē ex parte ipsius bñ ēē vi christū deū et hōiem inquārū est deus idē cū scđo patrē: et tūm ad deitātē: s. sit filius dei qñ ad psonā. Sed iter istas fraternitates tertia est melior: qd in illa pater est deus et hō. et in pma hō tñ. et in scđa deus tñ. Et id sū me debēt se amare oēs xpiani per istā tertiā fraternitatem. qui hñt talē patrē qui mortuus est pro eis: et suū dñt suū sanguinē: et resurrexit a mortuis: et uiuit in eternum: a scđo ad celos: et sedet ad dexterā patris: et venturus est iudicare oēs hōies. Et id ista fraternitas est magne nobilitatis et excellentie: magni amoris: et magne bonitatis. et maxime vnitatis. qd fraternitas orit a paternitate. Et id qd nō pōt esse melior: dulcior et nobilior: maior et intimior pñtias ista: nec amorosior. id fraternitas que orit ex illa etiā est talis. Debēt etiā se amare ppter pma fraternitatē: sed magis sine cōparatione ppter scđam fraternitatē que est ppter alā. Et etiā iste tres fraternitates hñt suos gradus sicut corpus et alā: et bene esse. Itē tertia fraternitas est infiniti precij: qd xps deus et hō. emit eā per suā mortē: dādo suā vitā infinitā: per quā mortē emit indulgētiā et totū bene esse. Et id qd in cōstat qd fraternitas que est ppter bñ esse dñcū sūma diligētia custodiri ne uoletur. Et ista tertia fraternitas fecit viuere et resurgere alias duas pmas fraternitates que erāt mortue in hōibus: qd xpiani diligūt se ppter oēs istas fraternitates. et diligūt alios hōies quā nō sunt xpiani ppter pma et scđam fraternitates: qd quis caro sit corrupta in qua fundat pma fraternitas. Attamē qd deus dñs fecit pñmū hōiem fecit oēs alios in ipso: qd oēs erāt in ipso qñtum ad carnē: sed nō qñtum ad alā. id ppter istā veritatē quā deus fecerat debent se oēs hōies amare: et reputare quasi vnū hōiem: s. pñmus hō postea corrumpendo et maculādo et inficiendo: et deformādo: et deturpando seipm in quo erāt oēs hōies: corruerit. maculauerit: et fecerit: et deformauerit: et deturpauerit eos. Ubi g nō est tertia fraternitas ibi pma et scđa mortue sunt. Item etiā ista tertia fraternitas est fraternitas gratie: qd bene ēē est gratia: etiā xps est pater gratie

sed alie due fraternitates sunt nature.

¶ Istud bene esse seu ista gratia figura ē. exempli fīcatur in corpore hominis. Titulus. cclxvii.

T autē clare videam⁹ distinctionē inter eē et bene esse. seu inter alā et bene esse: seu inter naturā et gratiā quā nō sunt vnus. imo vnū pōt esse sine alio. possum⁹ hoc de clarare ad oculū in corpore humano i quo est totū figuratū. Uñ in corpore humano videm⁹ per experientiā qd mēbra recipiūt esse et bñ esse. et hñt esse et bene esse. Uñ cor epar et caput influūt et dāt alijs mēbris quicqd hñt. Epar em dat esse grossum: et est quasi corp⁹ iphs mēbris: qd mittit eis humores grossos ex qbus mēbra sunt facta: et ex quib⁹ nutriunt: et hoc facit per venas per quas mittit et dat sanguinē mēbris: et est quasi pñmus hō qui dat carnē solā. Deinde ipm cor mittit oibus mēbris calorē naturalē et spm vitalē: per quē oia mēbra uiuūt: et hñt esse vitale. et hoc p arterias: et ipm cor est quasi de⁹ qui dat ai am corp⁹: qd sicut alā uiuificat corp⁹: ita ille spūs seu calor naturalis quem dat cor uiuificat mēbra. et id est sicut alā mēbris: qd sine tali spū et calore mēbra essent mortua: et nō essent mēbra. Deinde ipm caput ex his altissimū sup oia mēbra mittit iphs mēbris sensum et motū p neruos. et ipm caput est xps: qd sicut mot⁹ et sensus pueniens ex capite est totū bene esse mēbris. ita illud qd xps dat et mittit: est totū bñ esse aie et hōis. Sicut ergo mēbrū ipm cor ponit recipit tres res a trib⁹. ab epate humores. a corde vitā. et a capite sensum et motū. sic cōformiter hō recipit pmo ab hoie carnē: a deo ai am: et a xpo deo et hō mine sensum et motū. i. totū bñ ēē et gratiā. Quicqd autem dant epar et cor totū ptinet ad esse mēbris. sed qd caput dat ptinet ad bñ esse mēbris. i. sensum et motū. Uñ quādo mēbrū pdit sensum et motū tūc pdit suū bñ esse in corpore humano. sed tñ ppter hoc nō pdit suū esse: qd ab hac uiuit et recipit influētā ab epate et a corde: sed nō capite. Et etiā videm⁹ p expētiā qd mēbrū pōt pdesse suū bene esse: tñ nō pdit suū esse. sic hō pōt pdesse suū bene esse: et tñ remanet sibi eē. s. corp⁹ et aia. Sicut videm⁹ qd quis mēbrū nō recipiat sensum et motum a capite: sicut qñ est paliticū. atñ semp recipit influētiam ab epate et a corde. ita quis aliq⁹ hō nō recipit sensum et motū: seu bñ esse a xpo tanq⁹ a capite: atñ semp recipit influētā a deo: qd conseruat in esse qd ad ai am: et recipit bñficiū creaturārū qd ad carnē. Et sicut videm⁹ p expētiā: qd sens⁹ et mot⁹ qñ sup additū supra

Tres ha-
bem⁹ fra-
ternita-
tes.

esse mēbri. et est quasi gratia sibi data a capite. vnde
 mus qd mēbri hz duos motus. vnū de natura sua: et iste
 motus est cadere deorsum versus terrā. et aliū motum
 hz a capite. s. motū sursum: et ante et retro: et iste motus
 est supia naturā mēbri. Ita cōformiter hō hz duos mo-
 tus qd ad aiam seu liberū arbitriū. vnū de natura sua:
 et iste motus est cadere deorsum ad nihil. ad nō esse. ad
 pētiā voluntatē: et eligari a deo. et aliū hz a xpo. s. moue-
 ri sursum ad deū: et iste motus est supia naturā seu su-
 pia esse: qd sicut est impossibile qd mēbri moueatur sur-
 sum nisi p influentiā capitis. ita est impossibile qd libe-
 rē arbitriū moueatur sursum ad deū nisi p influentiā
 xpi tanq capitis. et p istū motū adimplet pma obliga-
 tio naturalis. Et quis iste motus sit supia naturā libe-
 ri arbitriū. attē hō dicit ipm hēre et obligat ad habēdū: qd
 pimus hō acceptat talē motū. sed culpa sua pdidit: sicut
 mēbri corpus dicit talē hēre motū vt possit moueri sursum.
 Sicut q appet q aliud est esse et aliud est hēre esse. et ali-
 ud est natura. aliud grā: p istud exēplū pty q ois hō qd
 nō recipit influentiā a xpo est sicut mēbri sine sensu
 et sine motu in corpore: id qd p nihilo reputat: nisi in-
 quātū pōt recipere. Sic q se hnt xpiani ad xps: et xps ad
 xpianos sicut mēbra ad caput et sicut caput ad mēbra.
 et inuicē se hnt xpiani sicut mēbra inter se. alr nō sunt
 xpiani veri qd ad rem. Itē sicut est ffnitas inter mē-
 bra triplex. ita et inter xpianos. Prima ffnitas mēbro-
 rum est: qd recipiūt humore grossum ab vno et eodē. s.
 ab epate. scōa est: qd recipiūt vitā et spm ab vno et eodē. s.
 scō corde: et ista est nobilior. tertia ē: qd recipiūt sensus
 et motū ab vno et eodē. s. capite: et ista est nobilissima.
 Et si ista tertia fraternitas deficit mēbris oibz vel ali-
 quibz sicut fit in paralitico. tūc pma ffnitas et scōa ni-
 bil valent: imo sunt mortue: qd p ista mēbra iuuat seip-
 sa iter se. Ita sūtr ffnitas tertia q ē pp xpm deficiat.
 alie mortue sūtr hoies nō se iuuat iter se vt fratres.
 Et in hōie xpiano est vna noua obligatio maior qd
 prima.

Titulus.cclxxviii.

Quā sicut tractatū fuit in caplo de obliga-
 tione pma: obligatio naturalis tñ fuit ex
 bare et recipere. id qd deo plus mō dedit hōi
 qd ante dederat: qd dedit iesus xpm qui est
 deus et hō. vt mores suscipere p hōie. id de
 quāto plus valet xps qd oēs creature. de tāto plus obli-
 gat hō ppter xpm qd ppter oēs creaturas. Et qd xps est in
 infinita plona. id hō obligat ppter xpm in infinitū. Et qd
 in hoc deo manifestat amorē infinitū erga hōiem: id

homo obligatur deo ad amandū ipm sine mēsurā: tñ
 ppter amorē suū: qd etiā ppter xpm datū hōibus: qd tā-
 lis fuit vt vellet mori spōte pro hōibz. Et ideo ista est
 obligatio noua et maior qd pma: qd maius est bñficiū
 sine mēsurā. Si aut obligamur ista obligatiōe cū
 pma: tūc erit vna infinita obligatiō qd nō pōt cogitari
 maior. Sic ex obligatiōe infinita mala quā hō fecerat
 ppter pētiā. causata est vna obligatiō infinita bona quā
 deo fecit: qd liberauit hōiem ab illa infinita obligatiōe
 ne mala p morte filii sui iesu xpi. Prima obligatiō fuit
 naturalis ppter esse. s. ppter corp⁹ et aiam: et ppter totū mū-
 dum. sed ista obligatiō est ppter bñ esse et ppter xpm.
 Prima obligatiō fuit: qd hō de nihilo a deo fact⁹ fuit.
 Sed ista obligatiō est: qd hō est iterū fact⁹ de nihilo.

Duo ni-
hil.

Tñ duplex est nihil. s. nihil negatiū: de quo deo fecit
 hōiem pmo: et aliud ē nihil puiatiū. qd fecerat hō qd
 pdidit bñ esse: pūdo seipm ad bñ ē et acquisit malū
 le esse seu maliciā et obligatē iniusticiā et viciū: turpi-
 tudinem et deformitatē que sunt nihil. Et sic hō qd pri-
 uauit seipm de suo bñ esse: cecidit in nō ē: seu in nihil
 puiatiū. sicut hō qd pdit vsum cadit in cecitatē que
 est nihil puiatiū et deformatiū. Et id cū deus extra-
 xit hōiem de isto nihilo: dādo sibi bene esse. tūc fecit ite-
 rum hōiem de nihilo. Et sic deo primo fecit hōiem cū
 nō esset. deinde fecit eū cū perierat. et id hō obligat p
 se pmo factor: et etiā obligat p seipso iterū factor: seu re-
 fectio et restauratio. et de quāto magis est restaurare et
 reficere qd primo facere: de tanto magis obligat pro se
 restaurato qd pro seipso facto. Unde maior ē amorē
 et bonitatē ostendit deo homini. restaurato ipm et re-
 ficiēdo qd faciēdo ipm: qd pmo ante qd esset homo. nō
 meruerat vt fieri nō deberet: sic nihil repugnabat
 vt nō fieret. sed post qd hō factus fuit peccādo et deum
 offendendo meruit vt illud perderet qd factus erat. et
 illud propter quod factus erat. et ideo infinita fuit ista
 bonitas dei. et pietas: et benignitas: et dilectio erga ho-
 minē. quādo cōtra meritū suū ipsum restaurauit et re-
 fecit qd meritū hōis repugnabat et hoc fieri nō debe-
 ret. Et etiā quia pro restauratione hōis deus voluit fi-
 liū suū eternū deū cū eo fieri hōiem. et per pñs fratrē
 hominū. et in hoc dedit hōi et humane nature suā viui-
 nitatē. taliter qd nō possit magis dari. et deificauit ho-
 minē et exaltauit: qd nō pōt plus exaltari. Et in hoc of-
 ficit quāto dilexit hōiem: qd hō nō potuit satisfacere ni-
 si deo: fieret homo. et id indigebat hō vt deus fieret ho-
 mo. et ipse voluit hoc facere pro hōie. et magis voluit qd

Maior
bonitas
restaurā
do qd cre-
ando offe-
ditur.In redē-
ptiōe offe-
dit dile-
ctio dei.Qualiter
xps se ha-
beat ad
nos.

Ti. lxxv.

Obliga-
mur deo
in infini-
tū pp xps

Ti. cclxxviii. De maiori obligatione xpianorum.

filius suus eternus fieret hō. et moreretur q̄ q̄ hō peri-
ret. Et id vix ad vltimū de potentia de9 offēdit ami-
citiā populi et p̄ amorē quē habebat erga hoīem. cū in
tanta necessitate et taliter adiunxit hoīem. et ipse filius
dei factus est hō ex volūtate et spōte. et pie voluit dare
vitam suā et seipm morti ppter hoīem. et magis voluit
mori q̄ q̄ hō p̄iret. Sic deus magis obligauit hominē
sibi sine cōparatiōe restaurādo q̄ primo faciēdo. Si-
cut em̄ bñficiā dei creauerūt et augmētata sunt. ita obli-
gatio erga deū creuit et augmentata est. Et ita hō bis
debet seipm deo. et q̄cqd pōt post q̄ dedit seipsum hoī.
quātū fieri pōt. et hō debet seipm dare deo q̄tum fieri
pōt. et hoc hō facere nō pōt. s. dare seipm deo. nisi ad-
iuvet. p̄ xpm. q̄ xps dat adiutoriū hoī. vt det seipsum
deo q̄tum fieri pōt nec adhuc quīs hō det seipm deo. et
millesies millesies nihil est ad rēcōpensationem bñfi-
ci9 dei. Et id vt habeat. hō q̄ red dat deo. et retribu-
at pro oībus bñficiis acceptis sufficiēter xps dedit se-
ipsum hoī. Vñ p̄lo seipm obtulit et dedit deo patri in
cruce p̄ hoīem moriendo. deinde iterū reddidit seipsu9
hoī resurgēdo. vt hō offerret ipm. et daret deo patri
in memoriā passiōis et mortis filij sui iesu xpi. et me-
ritū suū et memoriā illius amoris infiniti. quē xps ostē-
dit in passiōe. Et sic xps venturus ē hoī tā p̄ obliga-
tiōe q̄ est p̄ pctō. q̄ p̄ obligatiōe q̄ est datis bñficiis et
acceptis. et vtrq̄ est infinita. Et ideo xps est obligatio
et hostia p̄ peccato. et obligatio p̄ bñficiis acceptis. q̄ ni-
hil est acceptabile deo nisi xps benignissimus vel per
xpm. Et id q̄cqd hō reddat deo. nihil acceptat a deo
nisi sit cū xpo et cū memoriā xpi. q̄ ipse solus inq̄ntur
hō. est acceptabilis deo. et alia ppter ipm. Et id vt hō
sufficiēter r̄hdeat diuinitati et deo patri. opt̄ q̄ loffe-
rat seipm. s. suū amorem et suā deuotiōē q̄ntum fieri
poterit. et hoc s̄il offerendo xpm et sic hō p̄ iesum xpm
habet sufficiētā. vt reddat deo oīa q̄ reddere d̄. Et
his apparēt q̄ hō xpian9 h̄ vnā nouā obligationē q̄
obligat deo sup̄ aliam obligatiōem primā cōm. p̄ qua
oīes hō obligat deo. q̄ hō xpianus nō solū est factus a
deo. immo est redēptus et emptus. et p̄ciū suū est infini-
tū p̄ q̄ est empt9 s̄q̄ vita p̄sona infinite. Iesu xpi dei et
hoīs. q̄ data est p̄ sua liberatiōe. Et ideo hō xpianus si
deū offendit. et iniuriat. tūc facit maiore obligatiōē p̄
pctō q̄ oīes alij hoīs. q̄ alij hoīs nō peccāt nisi con-
tra vnā obligatiōē. s. homo xpianus cōtra duas. De
quanto em̄ obligatio p̄ bñficiis acceptis est maior.
de tanto obligatio p̄ peccatis est maior. Et id de tanto

Xps ē ob-
latio nra
p̄ pctis.

Magis
obligat
xpianus
p̄ pecca-
to q̄ infi-
delis.

Ti. cclxxix. De memoria mortis xpi.

pctm seu offensa xpiani excedit et supat peccata et of-
ensas oīum aliorū. de quanto obligatio sua p̄ bñefi-
ciis acceptis excedit obligatiōē oīum aliorū. et q̄ ex-
cedit eam in infinitū. id etiā pctm xpiani excedit pecca-
ta aliorū in infinitū. ideo ad maiore penam ē obligatus
q̄ alij. et sine mensura. Et ideo summe cauere d̄ homo
xpianus ne offendat deum.

¶ Tota intentio. sciētia et cogitatio memoria let ap-
plicatio et studij xpiani. d̄ esse circa mortem iesu xpi
filij dei.

¶ Quia iam ad lōgū declarātū est q̄. mors
hoīs dei erat illud p̄ q̄ soluz poterat fieri
satisfactio. liberatio et redēptio et solutio. et
humane nature restauratio. id post q̄ ta-
lis mors iam facta est eo mō quo fieri de-
buit. et sustinuit eam iesus xps q̄ est deus et filij dei
et post q̄ in ipsa morte est tota virtus restauratiōis hu-
mane nature. q̄ fuit in finitū meriti q̄ durat in eternū.
et p̄ his in ipsa morte xpi est totū bonū hoīs. et totius
humane nature. seq̄tur q̄ totū studiū xpiani hoīs et ap-
plicatio sue intentionis et cogitationis et memorie. de-
bet esse circa mortē iesu xpi. et q̄ tota scia xpiani d̄
de morte xpi. et de p̄prietatibus et conditionibus et cir-
cūstātiis ei9. et de necessitate eius et de sua virtute et na-
tura. Quid em̄ d̄ studere et scire xpianus nisi illud in
quo est totū bonū suū. et sua subistātia tot9 thesaurus
suus et oīs diuitie sue. et videre suā indigentiā et neces-
sitatē. Quid est thesaurus hoīs nisi ipm meritū. Ergo
post q̄ in morte xpi est oīs meritū hoīs. seq̄tur q̄ totus
thesaurus hoīs est in morte xpi. Et q̄d etiā sc̄tus hoīs
nisi meritū. Ergo cū in morte xpi sit oīs meritū. seq̄tur
q̄ in morte xpi est oīs sc̄tus hoīs. Qui ergo vult in se
h̄re oēm virtutē. et oīs meriti9. et oīs bonū. recipiat in se
xpi mortē. et portet eam in se et incorporet eā sibi. Sed
q̄ mors xpi trālit. et meritū eius sp̄ manet in eternū.
id mors xpi non pōt recipi in hoīe nisi p̄ memoriā et
cogitationem. Et id q̄ mors xpi est radix oīs meriti et
oīs virtutis q̄n homo recipit in memoriā et in cogita-
tione sua mortē xpi. tunc recipit virtutem et meritum
mortis eius. Xps em̄ recepit mortes suā de facto et rea-
liter. sed hō nō pōt eā recipere nisi in memoriā et cogi-
tatione. Et ideo p̄ memoriā mortis iesu xpi. ipsa mors
manet in hoīb9. Et q̄ meritū xpi sp̄ viuūt. et xps sem-
per est. licet mors sua nō sit. ideo q̄ h̄ in se memoriā
mortis xpi. h̄ in se meritū et virtutē xpi. et per memo-
riā hō facit mortem xpi suam. et incorporet eam sibi

Ti. cclij.

Thesau-
sus n̄ est
in morte
xpi.

Mois xpi
est radix
meriti et
premi.

Ti. cclxxx
ii.

Cogni
tio pprie
indigen
tie dispo
nit ad
xpm reci
piendus.

Ti. lxxxii.
z. lxxxii.

Titulus. cclxxx.

Et videtur cum ea. et tunc homo facit unam mortem xpi in me
moria sua. et talis memoria vivificat hominem. et facit ipse
participare in merito xpi. Ecce ergo ordinem. mors xpi
meritum xpi. et premium mortis xpi. mors fuit causa meri
ti. et meritum causa premium. et totum hoc dedit xps hominibus
quod dedit meritum sue mortis et premium. Ergo quod ipsa mors est
radix meriti et premium. sequitur quod qui non recipit et plantat in
se radicem. non recipit fructum. scilicet meritum et premium. Et ideo
memoria mortis xpi est radix ad recipiendum meritum
et premium xpi. Et ubi est maior et fortior memoria. ibi re
cipit magis de merito et de virtute mortis. Et quod mors
xpi data est toti humani nature. et cuilibet homini liberaliter
sicut sol. et est communis omnibus sicut sol. ideo cuilibet homo po
test eam recipere in memoria sua. et unus non impedit
alium. et sic omnes homines possunt si accipere meritum xpi. reci
piendo memoriam sue mortis. Unde igitur laborare omnis
homo christianus ut fiat et permaneat in eo memoria mortis
xpi. quod per memoriam ipsam manebit in eo virtus xpi et
ipse xps. Per talem memoriam fit vera unio et obliga
tio inter xpm et christianum. Ecce ergo tota scientia christiani
inquatu christianus est constituitur in hoc. ut cognoscat duas
obligationes. scilicet primam naturalem. et secundam que est per peccatum. et
cognoscat mortem xpi. quod ista sunt ligata inter se. et qui
ignorat ipsas obligationes totaliter ignorat xpm et mor
tem eius. quod nescit necessitatem xpi et mortis eius. et ideo credit
ipsum esse suppositum et totum nihil et verisimile. Unde autem co
gnoscat homo duas obligationes suas quibus obligatur deo.
tunc fit in eo preparatio et capacitas ad suscipiendum in
se xpm et mortem suam et virtutem suam. et cogitare ad xpm. et quan
to homo magis cognoscat necessitatem suam et indigentiam.
tanto magis recipit xpm. Sicut enim cognoscendo seipsum
inquatu erat homo comparatione ad alias creaturas inquatu
lapis et pedis. invenit et cognoscit xpm deum recu
sime esse et hominem. Sicut enim homo inquatu lapsus est. deus
homo est necessarius. et sicut homo inquatu homo est. necessarius
fuit deus creator. ita homo inquatu lapsus est et pedis. ne
cessarius fuit deus redemptor et salvator et hoc est xps.
Etiam duplex est scientia de homine. una est inquatu homo est.
et alia est de homine inquatu lapsus et pedis est. Et si
duplex est scientia de deo proportionabiliter. Una de deo
inquatu est deus. et alia inquatu est homo. Et ideo quod homo per
cognitionem suppositi ascendit ad cognitionem dei. et ratio
quatu. de seipso cognoscit. tamen cognoscit de deo. ideo qui
ignorat seipsum inquatu est homo. ignorat deum. et qui ignorat
seipsum inquatu est lapsus. ignorat deum hominem. scilicet xpm. Et
ideo hinc superius quando volebamus aliquid probare vel

Titulus. cclxxx. Quod malum pene xps non remouit.

scire de deo inquatu deus est. arguebamur de homine
inquatu homo est. ita modo si volumus aliquid probare vel scire
de xpo deo et homine. debemus arguere per naturam hominis
lapis et pedis. Nunquid igitur homo debet recedere a seipso. nec a
cogitatione suppositi. et ita homo potest considerare seipsum in
quatu est homo. et inquatu est homo lapsus. et inquatu est re
paratus. Et ideo homo duobus modis est opus dei. videlicet opus
dei primo factum de nihilo. secundo est opus dei reparatum. et re
stauratum de lapsu et de peccato. finaliter et ultimo erit
opus dei glorificatum et consummatum. Etiam opera dei cir
ca homines dicuntur esse tria. videlicet opera conditoris. et opera re
stauratoris. et opera glorificatoris. Quia igitur mors xpi est to
ta causa restauratoris hominis lapsi. ideo homo lapsus et restaura
tus debet applicare totum suum studium circa mortem xpi.
ut continue applicet eam sibi. et recipiat virtutem eius in se
ipso. Sicut enim medicina aliqua vel herba habens virtutem
non proficit infirmo nisi applicet infirmo et uniatur ei.
ita mors xpi non proficit homini lapsi nisi applicetur ei.
nec homo aliter recipit virtutem ab ea.

Quod quibus homo lapsus reperiet et curet quatu ad bene esse
anime. et quatu ad malum voluntarium. non tamen reparatur
quatu ad bene esse corporis. et quantu ad malum quod
erat involuntarium.

Titulus. cclxxx.

Declaratum autem fuit superius. quod in ho
mine lapsus fuit duplex malum. scilicet malum
anime seu liberi arbitrii quod erat volu
ntarium. et malum corporis quod erat in
voluntarium. Primum malum erat ma
lum culpe. secundum malum erat malum pe
ne. Sicut enim homo habebat duplex bene esse. scilicet
corporis et anime. ita lapsus invenit duplex male
esse. scilicet corporis et anime. quia per dandum bene ef
se anime. perdidit bene esse corporis. quia bene esse cor
poris erat propter bene esse anime. et sicut remansit ef
se anime. ita remansit esse corporis. Declaratum etiam
fuit. quod ista duo mala anime et corporis. seu istud duplex
male esse contrario modo se habent in premium duobus
minibus et in alijs descenditibus ab eis quia in pri
mis duobus malum voluntarium. seu male esse anime fuit
causa mali involuntarii. seu male esse corporis. sed in alijs
alijs nascitibus ab eis per gratiam libidinofam et corru
ptam. malum involuntarium seu male esse corporis et carnis.
fuit causa mali involuntarii. seu male esse anime seu liberi
arbitrii. Quibus autem xps remoueat et destruat ad hominem la
pso malum voluntarium. seu male esse anime et liberi ar

Titul. co
clxxx.

In eodem
titulo.

Q^{uod} xpus
mortuus
si abstru-
it malum
pene i ho-
mine.

Defectus
nri sut oc-
casiones
merendi.

Tit. cclxxx. Q^{uod} malū pene xps nō remouit.

hitrā. & restituat bene esse aie. nō tñ remouet ab hoie
nec destruit malū inuolūtariū seu male eē corpis. Imo
remanet male eē corpis seu carnis cū bñ eē aie. Hoc
autē ē valde pueniēs q̄ in hoie remanet malū inuolū-
tariū seu male eē carnis seu malū pene. qđ idē ē ppter
multa. Un bñ nō cognosceret se fuisse lapsus & pditū
si remoueret ab eo malū inuolūtariū seu malū pene.
Et nā nō cognosceret bñficiū infinitū sibi datus. & re-
putaret totū qđ nībil. Et iō cōueniēs est valde hoī. q̄
remaneat in eo mala & pene corpis ppter bonū suū.
vt cōtinue cognoscat lapsū suū qualis fuit vt sic ma-
gis diligit cōtinue xpm. et vniat cū eo. S; tñ xps con-
uertit totū illud malū i bonū hoīs qñtū ad aīaz. Un
sicut xps p suā corpale penā & mortē carnis sue opat
ē infinitū bonū. ita valde rōnabile fuit vt in hoie ē
remaneret mors & pena. S; sicut mors & pena cor-
palis fuit in xpo volūtaria. & iō meritoria p hoib⁹. et
fuit instrumentū liberationis hoīs ita etiā vt mors et
ois pena corpalis fieret in hoīe volūtaria & meritoria
et ēēt instrumentū acq̄rēdi meriti. Sicut em̄ mors sua
& ois pena sua corpalis fuit sūmū meriti. ita etiā mors
hoīs & ois pena corpalis volūtaria assumpta pp xpm
fieret magni meriti. Si em̄ xps ab hoib⁹ remoueret
mortē & oēs penas corporales vt nō possent pati iā tol-
leret hoib⁹ occasione i merēdi & acq̄rēdi meriti. qđ ois
pena volūtaria & spōte assumpta ppter deū ē meritoria
& bona. & iō nō fuit cōueniēs q̄ remoueret ab homie
illud qđ poterat eē iustitiam ad faciēdū bonū ad bono-
rē p̄ci. Itā igit xps remouet ab hoie malum pene cor-
palis qđ erat inuolūtariū. s; puerit illd i bonū hoīs
& facit illud eē volūtariū vt sū meritorium. Et nā xps ma-
lū volūtariū qđ erat in libero arbitrio. & iā facit in
volūtariū. odibile & displicibile hoī & malu inuolūta-
riū qđ erat in corpe qđ erat terribile. odibile & fugi-
bile & displicibile hoī qđ em̄ terribilius morte facit et
reddit volūtariū. amabile hoī & appetibile. Q mirabi-
lis puerlio ista. Et iō hoī xpiano. si nē xpian⁹ ē mors
& ois pena corpalis ē pp xps sūme amabilis & dīderabi-
lis & acceptabilis. qđ ois hoī xpian⁹ facit. amat & vult
iunari xpm. qđ nō posset facere. si nō posset pati mor-
tē corpale & penā sicut xps. Quid em̄ rōnabilis ē vt si
cut xps sustinuit mortē volūtaria & penā corpale ita &
xpian⁹ sustineat mortē & penā corpale ppter xpm vo-
lūtaria. vt hoīes habeant in seipsis & in corpe extērio-
ri illud p qđ possint ostēdere amorē interiorē & affe-
ctū cordis erga xpm. Quare cōueniētissimū est q̄ re-
maneat in

Titulus. cclxxx. Q^{uod} malū pene xps nō remouit.

maneāt in hoib⁹ repatis quo ad aīam pene corpales
nō tñ vt regnarēt & dīaretur sicut aī. q̄ timebantur.
Om̄e qđ timef. ab aliquo. dīatur ei. & regnat sup eū.
& iō mors & ois pena corpalis dīabatur hoī. & regnabat
supra hoīem. q̄ timebatur ab hoīe. S; i hoīe xpiano
mors nō timef. nec aliqua pena corpalis. & iō nō dīa-
tur. Quis sit in hoīe. nec regnat. Imo subiicit volūtati
ei⁹. S; qm̄ in corpe & in carne hoīs lapsi erat etiā con-
cupiscētia carnis seu voluntas carnis iordinata. per
quam caro erat corrupta & infecta. per quam caro do-
minabatur anime & subiugabat sibi totā pīstam con-
cupiscētia aīa. & ista volūtas carnis inordinata. & libi-
dinosa erat ver⁹ inimic⁹ aīe q̄ p ipāz aīa erat corru-
pta & infecta. & ēt caro ipa ppter istā cupiscētia ini-
mica erat dei. q̄ de⁹ creabat aīaz mūdāz ista caro pp
suaz istā cōcupiscētia corripēbat & inficiebat aīam.
et trahēbat ipāz ad se sicut meretrīx trahit virū. Et
iō Quis ista volūtas seu cōcupiscētia carnis sit inimi-
ca aīe & corrupit aīaz. & inimic⁹ deo. atq̄ non debuit
destrui nec annihilari totali. nec deleri. vt nullo mō
ēēt. Imo pueniēs fuit q̄ remaneret cū alijs penis cor-
poralib⁹. qm̄ possit aīa recupabat suū bene esse & suā
bonitatē. rectitudinē & sūritē. & suā fortitudinē. & per
pns liberabatur a pīate & dīno carnis. iō q̄ caro p illaz
cōcupiscētia dānauerat aīam. pueniēs est q̄ talis ini-
mic⁹ remaneat vt aīa vindicet se de ipso suo inimico
capitali. & cōtinue ip̄s puniat & captiuat & vincat et
pugnet cōtra eū indefinēter. qm̄ inimic⁹ mortalis nō
d; statim occidi. s; d; lāguere. & paulatim destrui. Suf-
ficet em̄ aīe q̄ inimicū suū teneat sub pedibus suis. et
dīet ei. & pcutiat & verberet ip̄s. iō sufficit hīe aīe
adiutoriū vt dīet suo inimico capitali. Itē ēēt aīa
ociosa quodā mō nisi haberet in inimicū p̄tinuū cū quo
pugnaret & se exercitaret in pugna cōtinua cū armis
sibi datis a xpo. & sic p̄tinue pugnādo acq̄rit victorias
& merita. Itē ēt bonū est hoī vt cōtinue sentiat suū ca-
pitale inimicū q̄ ip̄m dānauerat. & sub cui⁹ pīate erat
et sic cognoscat gratiam sibi factam. & cognoscat se ac-
cepisse grām. & bene esse quātū valet. & cognoscat per
experiētia a quali inimico liberat⁹ sit cui aīe fūebat.
et timeat deū offendere. ne itex reuertat sub pīate ta-
lis inimici & tāte corruptiōis. & semp cogitat a quāta
corruptione et sorditate aīa sit liberata. et semp grās
agat. et nō tradat obliuioni. Ergo fuit cōueniēs vt re-
maneat in hoīe. repato cōcupiscētia. nō tñ vt regna-
ret ei. dīaret sicut aī. s; pp causas dictas. Et sic appet

Assimōtē
xpi mors
dīabatur
nobis.

xpus mo-
te sua nō
remouit
cōcupiscē-
tiā carnis
vel fōmis-
tem.

quali res oia mala hols puerit i bonu. et q remouet
malu aie seu voluntariu. et dat bñ eē aie. et malu corpis
facit voluntariu et meritoriu qd añ erat inuoluntariu.

De forma et mō in qb⁹ Iesus xps filius dei et h
verus. vyperus medic⁹ et saluator dat bñ eē. et gñaz fa
lutē. et oia necessaria homini lapso. quib⁹ recipit hō
mō de facto et modo regenerandi et renouandi homi
nem. et incorporandi eum cum xpo.

Titu. cclxxi.
Nonia aut hō lapsus et p̄ditus indiget vt
recipiat bñ esse et curet a suo malo esse. in
diget etiā vt recipiat iduigentiā et remissio
nē oim p̄torū et offensarū. hoc nullus p̄de
dare niti Iesus xps. vt iā declaratu est. ad

Ti. cclxxv mō op⁹ sp̄aliter venire ad factū et ad modū ordinatū
et p̄finitum a xpo. in quo hō de facto recipiat. oia ne
cessaria sibi quo ad aiam. Vñ ip̄e xps ordinauit in ec
clesia sua modū et formā in quib⁹ ip̄e dat hōi gñam. et
bñ esse et salutē. et hō recipit ea de facto. Vñ qz bñ eē
qd hō debet recipere a xpo est inuisibile. et ip̄a gratia q
est bñ eē est inuisibilis. qz est res sp̄ualis hcut aia p
pter hoc xps ordinauit aliquas res corporales. sensibili
les et visibiles. p quas et in quib⁹ hō reciperet adiuto
riū et bñ esse seu gratiā suā a deo. vtz recipiendo in se
illas res corporales. q qdē res corporales et visibiles ha
bēt similitudinē cū illa gñā recipienda. et quodā mō si
gnificāt eā et rep̄ntāt. Ita ergo xps ordinauit et insti
tuit q hō recipet suū bñ eē et suū donū p res corporales
et visibiles tanq⁹ p qdā instrumenta. et nō voluit dare
suā gratiā et suū donū nec tāru et f̄ficū totālē occulte.
s; i forma visibili et manifesta. nō q illd qd dāsit visi
bile. nec videat nec audeat s; solū videat illa re corporali
et visibili. sicut in quodā signo et quodā imagine. Et
iō vt hō posset cognoscere qd ē illud qd recipit i aia.
ordinauit dñs noster Iesus xps tales res visibiles ap
tas ad hoc vt per illas nos possim⁹ cognoscere illud
inuisibile qd recipim⁹. Et ordinauit exteri⁹ modū et
formā recipiendi et applicandi tales res visibiles ad
ip̄m hōem. et exteri⁹ i corpe. vt p hoc hō cognosceret
et cogitaret. qd recipit exteri⁹ et visibiliter sit q ita cōfor
miter ip̄e dñs Iesus xps oparet in aia. Et hoc fuit val
de cōueniēs et proportionatū hōi. vt p talē modū hō re
cipet donū xpi. qz hō d; cognoscere qd ē illud qd reci
pit. et mod⁹ cognoscēdi ip̄m hōis ē. vt p corporalia sensi
bilia et visibilia cognoscat sp̄ualia et inuisibilia. vt iā
declaratū fuit in scala nature. Et iō sicut p scalam na
ture q cōsistit in reb⁹ visibilib⁹. hō ascēdit ad cognō

Qua xps
instituit sa
cramēta.

Supra p
pncipiū.

scēdū res sp̄uales et inuisibiles. ita sicut dñs ordinauit
hōi lapso qndā scalā et restauratiōe sua. vt p res corpa
les et visibiles hō cognosceret res sp̄uales et inuisibiles
et nō solū hoc i mo suscipiēdo tales res corporales et visi
biles visibiliter recipet ip̄as res sp̄uales et inuisibiles in
uisibiliter. Et iō ista scala vltia. est scala recipiēdi et co
gnoscēdi ip̄as res inuisibiles i hōie. et nō tm cognoscē
di. s; scala nāre et tm scala cognoscēdi. Et iō ista scalā vi
tima ē melior vtilior et magis fructuosior hōi. P̄ia sca
la ē scala nature. ista scda scala ē scala gñe. P̄ia scala
ē scala creatiōis et p̄ditōis. s; ista scda scala ē scala
recreatiōis. repatiōis et restauratiōis. scala vite. sca
la salutis. P̄ia scala ē scala hōis inq̄tū hō ē. s; ista
scda scala ē scala hōis inq̄rū lapsum ē. Et iō hō inq̄tū
ē lapsus. h; p̄lo ascēdere p istā scalā gñe. qz hō lapsus
ē i p̄fundissimū loco et ifimo. et distat i ifinitū a deo.
et ē inimic⁹ dei. et iō p̄lo d; exire de illo loco ifimo et
ascēdere ad gñaz dei et ad donū dei. et auxiliū. et adiu
torū. et ad bñ eē qz alr nō poterit ascēdere p scalā na
ture. P̄io de ordinatū hōi p̄fecto fuit bñ eē scalā na
ture. p quā poterat ascēdere felicit et dīcēdere. Scdo
ordinatū hōi lapso q cecidit d bñ eē ad male eē. et de
gñā ad culpā. de amicitia dei ad inimicitia. scalā gñe
p quā ascēderet ad bñ eē et ad gñaz et ad amicitia suā
Et iō hō lapsus nō p̄t lueniē deū quē p̄didit. nisi ascē
dat p scda scalā. Et si p̄mā p̄lo vult ascēdere. et ire
ad deū. tūc frāgit collū suū. et h; obstraculū. et nō lue
nit deū. s; magis lueniet errorē. et diabolu. et malū suū
P̄ter p̄mā scalā nature seu creaturaz hō ascēdebat
ad deū. s; p scda ascēdit ad deū hōies. Sic g sicut di
plex ē stat⁹ hōis. ita duplex ē scala. P̄ia fuit ordina
ta a deo tm. Scda ē ordinata a deo hōie. s; Iesu xpo. Et
iō valde rōnabile fuit. vt sicut de⁹ qñ nodū erat hō.
ordinauerat vt hō ascēderet ad deū p scalā rex visibi
liū et corporaliū. ita qñ fact⁹ ē hō. et recepit corp⁹. ordi
nauerit vt hō ascēdat ad deū et hōies p scalā rex cor
poraliū. Et sicut i seipo h; quādā scalā humanitatis et di
uinitatis. seu corpis et aie et diuinitatis. Et hō h; b;
quādā scalā in seipo. s; corporis et aie. ita etiā ordi
nauit quādā scalam rerum corporalium seu visibi
lium et gratie sue. vt homo per res visibiles ab ip̄o or
dinatas. ascenderet ad gratiam suā. Et sicut in se sca
la habet duos gradus. s; humanitatem et diuinitatē
et per humanitatē ascēdit ad diuinitatē. et hō habet
etiā i scala sua que est in ip̄o duos grad⁹ s; corpus et
animam. ita conformiter scala ab ip̄o ordinata h̄eret

homo
in qd
homo
in qd
Scala
creatiōis
et scala re
creatiōis

Scalagñe

Cōueniē
ter xps in
stituit da
re gřas p
visibilia.

Quod gřa
fiti sacra
mentis.

Titu. cclxxx.
Accedit
verbū ad
elemētuz
et fit sacra
mentū s; y
aug. q̄re:

Q̄ sacra
mēta cō
ferunt id
quod signi
fiant.

duos gradus. s. ipas res visibiles p gřam suā. et p res visibiles ascēderet ad gřas suā cognoscendā et recipiendā. Ad em̄ est mirū si xps ordinauit q in rebz corpali bus et visibilibz hō lapsus recipiat gřam suā. et suū bñ esse perditū. cū de p̄lo ordinauerit q hō bñs iaz bñ esse reciperet suū optimū esse p res corpales. sc; lignū sciētie boni et mali. s. seruādo obedientiā de p̄cepto dato sup lignū sciētie boni et mali. qd qdē lignū erat res corpalis et visibilis. Et id sicut de ordinauerat vt hō seruādo illā obedientiā de illo ligno reciperet optime esse. ita etiā ordinauit xps de et hō aliqs res visibiles et corpales. vt hō illas in se recipiēs p obedientiā et p p̄ obedientiā recipiat gřam suā. et bñ esse seu donū suū. Et id ille res visibiles ab ipso ordinate et institute hnt talē virtutē et efficaciam ex ordinatiōe sua. vt quicūq; suscipiat eas debito mō recipiat gřam suā q significat p tales res. Ad q in illis rebz cōtineat gřa. s; q ab ipso dat om̄i recipiēti ppter ordinatiōē et institutionē suā. et q̄ ex quodā pacto. Qui aut cōtēnit recipere tales res ab ipso ordinatas. nullā recipit gřam. Et id q; p tales res corpales bñs ordinauit gřas suā dare hōi. p̄ hoc tales res sc̄ificānt et faciunt p verba sua. q dicunt in nōle suo sup tales res corpales. q quidē verba etiā significāt illā gřam suscipiendā. Et id tales res corpales et visibiles sc̄ificare et consecrare p verba sunt. iussu cōis instrumentū ad recipiendū gřam. Et cōueniēti sime verba xpi debēt addi cū rebz corpali bus. q; sicut iam declaratū fuit in caplo de v̄bis dei. duo solū habemus a deo creaturas. s. et v̄ba sua. et verba sua hnt oēm virtutē. Et de p verbū suū fecit creaturas. et id verba dei operant sup creaturas visibiles. Q; ergo tales res visibiles debēt representare illū inuisibile qd dat et recipitur et hē similitudinē eo. q; aliter nō faceret hoies ascēdere ad cognoscendū q; etiā dñs Iesus xps instituit et ordinauit tales res creatas ad significandū illū inuisibile quo hō indiget et vt hō recipiēdo tales res ab ipso ordinatas reciperet in aia illū inuisibile qd significatur et rep̄ntatur p ipas res. Et ideo q; v̄ba magis hnt aptitudinē ad significandū et rep̄ntandū res inuisibiles q; ipse res corpales. q; hoies vniū v̄bis ad signū et vadūt et intrāt in aiam. et ppter hoc signū eui detior et magis manifesta sūt p verba q; p ipas res corpales. ideo vt significatio sit plena et cōpleta. et euidē tissima et clarissima et determinata et certa v̄ba debēt addi cū rebz visibilibz. vt p res visibiles et p verba q; audiūt fiat vna cōpleta representatio et significatio

ynius et eiusdē rei inuisibilis. Et sic homo velocius et fortius ascēdit p talē significatiōē tāq; p scalā ad illā rē inuisibile cognoscendā et cogitandā. vt simul videndo ipas res visibiles representātes et ordinatas a dño et audiēda v̄ba significatiā idēz hō intelligat clarissime qd est illū inuisibile qd dñs recipere et qd dabit ei a dño et vt hō firmissime credat q recipiat gřam inuisibile et illud q indigeret recipiēdo tales res. Id est ibi ordinatio et institutio dñi nři Iesu xpi et volūtas sua q ordinauit instituit et voluit vt p tales res corpales hō suscipiet gřam suā et adiutoriū suū. Sūt etiā v̄ba sua irrefragabilia. verissima. et id tāz sua efficac ordinatio q; sua verba q nō p̄t esse falsa. formāt bolem ad credēdum q; ibi recipit inuisibile gřam q indiget. Ecce igit scalā firmissimā et fixā et immobilē ad ascēdendū. Et q; ista scala est scala cognoscēdi et suscipiēdi seu habēdi. ideo vt vtroq; mō sit fortissima est ibi p̄lo plena significatio et representatio tā ex pte rerū q; ex pte verborū. vt hō ascēdat cognoscēdo. ē ibi etiā ordinatio xpi efficac vt hō ascēdat ad suscipiendū. et credat firmissime q accipiat talē gřam representatā et significatā tāz p tales res visibiles q; p verba. Quid em̄ magis firmū. magis solidū. magis securū. q ordinatio xpi et verba sua? Quid em̄ fortius i regno. qd magis inmutabile q ordinatio regis et verbū regis? Et ideo talis ordinatio xpi et verbū hō imponūt necessitatē nō tñ cogentē s; volūtariā. vt hō recipiēdo tales res visibiles. recipiat a xpo talem gřam significatā p tales res. et vt xps det illā. q; ipse se obligauit dare ex sua bonitate et volūtate. vt esset summa securitas. qñ. s. ordinauit tales res visibiles. et fecit pactū cū hoibus. Qui em̄ voluit mori p hoibus cū summa pietate et benignitate. voluit modū ordinare q; magis cōueniebat hoibus. Si em̄ de secreta i v̄tre m̄ris qñ corp⁹ est organizatū creat et dat aiam rōnalez. sine petitione et postulatiōe. qnto magis dabit gřam inuisibile suā. si hō debito mō recipiat res corpales et visibiles ab ipso ordinatas ad recipiendū suā gřam? Vñ tāz aia q; gřa immediate veniūt et fluūt ab eo p creatiōē. Et sicut ipse ordinauit qñ fecit boiem q quotienscūq; corpus est organizatū et organizatū recipere aia rōnalis quā ipse crearet. ita ordinauit qñ restaurauit hoies. q; qñ. hō recipere debito mō tales res corpales ab ipso ordinatas recipere gřa sua in aia quā ipse crearet. Et sicut de nūq; deficit qñ creet et det aiam ita nūq; deficit qñ creet et det gřam. Et ecce igit modū p quē xps dei fili⁹ dat hōi lapso suū bñficiū et adiutorium et facit

Sacra ne
cessario
cōferunt
gratiam.

Q; de ne
cessario
dat gřam
recipiēti
sacramē
ta.

ipm participē in merito suo et in morte sua et incorporat hoīem sibi et facit ipm suū mēbrū et incorporat ei et vnitur et sit de domo sua et de familia sua vicē p res corporales et visibiles ab ipso ordinatas. p quas hō signat ut sit suū. Vñ si hō vult recipe grām satisfactionis et redemptionis p xpi. ut moriat xpi q oīa meruit sit sua. necesse est q adbereat et vniat xpo et credat i eū et opz q ista credulitate et fides occulta manifestet p signa exteriora et visibilia. Et id debuerunt esse signa certa et determinata visibilia p q hoīes prestent se credere in xpm ut cognoscerent hoīes q essent mēbra xpi. Sicut autē necesse erat hoī et pueniebat ut ita satisficeret xps p eo. ita pueniebat hoī ut ita vniat cū xpo et daret ei grā xpi. et q p tales res corporales seu signa dat grā in ala. et hō scificatur et recipit bñ esse. et etiā q xps ordinat eas. ppter hoc debēt honorari et venerari. et debēt esse et dici scīa et sacra et sacramēta. Quis sint res corporales et visibiles vñ significāt res sacras et scīas et sparat ad suscipiendū res sacras et scīas. et sunt ordinate a sacratissimo et scīssimo xpo. quare nō immerito debēt dici sacramēta. Et per pñs scala. ista est sacramentalis.

¶ Quid primū sacramentū q dēus ordinatū est baptis mus seu ablutio in aqua. et sacramentū regenerationis et renouationis in quo hō perdit et corruptus regeneratur et renouatur in esse nouo spirituali et gratie.

¶ Titulus. cclxxxij.

¶ Vñ autē iam declaratū fuit capto de la pū et corruptione hoīs in quo statu est hō lapsus et corruptus quantū ad aīam et libe rum arbitriū. et id opz q hō totalr muref ab illo statu corrupto quo ad aīam et recipiat nouū eē. et perdat antiquū esse. q necesse est q recipiat vñci piat bñ esse et recedat a male eē. Necesse est etiā q aīa faciat nouas opationes. et relinquat antiqs et veteres. Necesse etiā est q abluat a corruptione sua a sua feditate et a sua macula et infectiōe quā p̄raxit a societate carnis corrupte. Necesse est etiā q fiat plena remissio oīs culpe oīs offense et oīs pcti. et q destruat oīs obligatio ad penā. ut scī aīa sit talis et reputet talis ac si nūq peccass. nec aliquā culpā habuisset. Et id xps ordinat ut ad significandū et representandū oīa ista q sunt inuisibilia. et debēt fieri occulte in aīa. ut. scilicet i corpore fieri et ablutio et lauacrū per aquā elementālē cū xbis exp̄s se significatib⁹ abluōnē et lauacrū dicēdo. Ego te baptizo in nomine pñs et filii et spūs scī. Qd ē id ē ac si diceret ego te abluo et lauo. Ista autē ablutio visibilis q sit exte-

Signifi
catio ba
ptismi.

rius in corpore sicut ordinatū est simul cū verbis ordinatis. significat abluōnē inuisibilē et occultā et secretam quā xps facit in aīa. Que qd ē ablutio sit p nouā grām seu nouū bñ eē. p qd bñ esse. i aīa receptū aīa innouat mūdā et purificat. et efficit totalr amabilis et acceptabilis deo. ac si nūq pctm in ipā aīa factū fuisset. et incorporat et vniat cū xpo. et tota passio seu mors xpi efficit xpi et applicat ei. Et id ista ablutio q sit i aqua eo mō q xps ordinat vocat sacm seu signū regenerationis et renouatiōis. q hoc ē regnare hoīem et innouare. q aīa recipit nouū eē spūale. qd aīa nō habebat. Et id p illū sacm aīa intrat in regnū celoz. et hō efficit filius dei et heres dei et coheres xpi. Et id in isto sacro recipit hō nomen nouum q vocat xpianus. q sicut recipit a xpo esse nouū et rē nouā p quā efficit hō nouus. ita recipit nouū nomē a xpo. et sicut cōicat suā rē et suā grām. ita cōicat suū nomē. Sic hō renouatur et quo ad rē et quo ad nomē. Et sic sacm baptismi ē pila scala sacralis p quā hō lapsus ascēdit. et est scala cognoscēdi et suscipiēdi inuisibile p visibile. ¶ Prio videam⁹ quod ē scala cognoscēdi inuisibile p visibile. Vñ ipa aqua et ablutio et mod⁹ abluēdi sunt illū qd videt. et id sicut corp⁹ pportionalr ale inuisibili. ita illū visibile qd ē sicut corp⁹ pportionalr rei inuisibili qntū ad significationē et figuratiōē et rep̄ntationē. q illū qd videt i sacramēto ē si gnū. figura et imago illū qd nō videt et id debemus arguere de visibili ad inuisibile. Et id sicut aqua p suay puritatē mūdā et purificat oīs maculas et infectiōes et totalr lauat. ita significat q aīa inuisibilr mūdā et purificat et abstergit et lauat ab oī macula. ab oī infectiōe. et ab oī culpa. et ab oī imūdiācia. et totalr efficit noua. et hoc p aquā inuisibilē. s. p grām nouā et nouū esse spūale. et sicut p aquā abluist totū corp⁹ exteri⁹. ita significatur q tota aīa abluist int⁹. Itē sicut aq ē clara et dyaphana et susceptiua luminis. ita significat q aīa intra illuminat et effugant oīs tenebre spūales. Itē sicut aq est p suā frigiditatē refrigeratiua. ita significat q interius refrigerat et cupiscētia carnis q aīam inficiebat p calore libidinofam. Itē etiā significat q aīa recipit refrigeriū a pena etna ad quā erat obligata. Itē sic ablutio fit i capite. et deinde ad totū corp⁹. ita significat plenaria ablutio et remissio oīm culpaz et offēlaz et oīs obligatiōis ad penā eternā. ita q iter aīam et deū nullū ē obstaculū qd impediāt aīaz ire ad deū. et id significat ap̄itio ianue padis. Et sic p qnt sacm baptismi qd sit i aqua corpali et visibili. ē scala ascēdēdi ad cognoscēdū

Quod ba
ptismum
cognosci
mus esse
ctus ei⁹.

Baptis
mus inū
dat.

Illumi
natur.

Refrige
rat.

Oīa re
mittit.

Ianuam
aperit.

Incorp
rat xpo.

Regene
ratio.

De pe. di
stin.) ca.
tres sunt

In baptis
mo adul
ti requiri
tur, cotri
tio.

Requirif
cōis fides
ppria.

In puul
fufficit fi
des aliā

inuisibile qd fit in anima. Et q: nō solū est scala co
gnoscendi h: etiā recipiēdi t habēdi: id hō suscipiēdo
exterioris baptisimū xpi seu ablutionē aque ordiatam a
xpo q est visibilis. recipit int⁹ inuisibilē in aia totū il
lud inuisibile: qd significat p aquā visibilē. t hoc de ne
cessitate xutis ordinatiōis xpi: qui ordinauit vt qui
cūq: recipiat suū baptisimū a xpo ordinatus. recipiat
totū illud qd significat p baptisimū. Sic p baptisimū vi
sibile fit inuisibilis incorporatio t vno cū xpo. t purga
tio: ablutio t mūdatio culpe t remissio pene. et aptio
ianue celestis. Sic in baptismo fit gnatio noua t mu
tatio de statu in statū. t de statu hō ad statū huius: et
de male esse ad bñ esse: t de nō esse ad esse. et de malo
inuisibilis t occulto ad bonū inuisibile t occultū. Id fit
ibi mutatio de morte ad vitā: de tenebris ad lucem: de
seruitute carnis t diaboli ad seruitutē dei et ad liber
tatē. Etiā hō p baptisimū pdit t acqrit: totū est inui
sibile qd pdit t acqrit. Et etiā p baptisimū hō morif et
viuit. q: aia pdit statū antiquū t vitā antiquā: et desi
nit ēē quo ad illū statū: q: stat⁹ pcti: t vici t culpe de
struif. Etiā est ibi quedā mors: q: aia pū viuebat in
vna vita. t p baptisimū morif illa vitā: inchoat noua
vita. Et id hō p baptisimū spoliat t induit: q: expoliat
quo ad male esse: t quo ad vitā: carnis: et quo ad affe
ctiones carnales. t induit quo ad bñ esse qd recipit a
xpo. Etiā aia expul t expoliat quo ad antiquū t pū
hōlem: t induit quo ad nouū hōlem. Et q: nemo pōt
inchoare vitā nouā xpi huius pme vite in qua viuebat:
nisi relinquat pma tota: t q: pma vita erat volunta
ria: opz q vita noua scōa etiā fit volūtaria. t cū volun
tas nō possit cogi. ideo opz q hō volūtarie relinquat
t deserat t odio habeat vitā antiquā t ei displiceat t
peniteat eū sic virisse. sic requirit in hōe adulto quā
do recipit bāptisimū. t oportet vt displiceat vita mala
p̄terita. Uñ quin hōe adulto est duplex culpa. f. vna
originalis: t alia actualis: q: peccauit p ppiā volunta
tem t cōsensum. id opz q habeat displicentiā actualē t
q: d: recipe nouā vitā t nouū eē a xpo. id opz q p ppiā
am volūtate t p̄sensum adhereat xpo et credat in eū.
Etiā in hōe qui vñ libero arbitrio requirit fides p
pria t displicentiā de malavita. h: in paruulo qui nō h:
ptatē volēdi neg p̄sentēdi t q nō peccauit p ppiā
volūtate. sed solū h: culpā t corruptionē originālē et
totū malū venit sibi ab alio. nō requirit q habeat fidē
ppriā nec displicentiā: sed sufficit ei fides aliena. et q
alij credā p ipso t cōsentā t adherēat xpo p ipso. Et

qm hō ante baptisimū t ante q vniat xpo est sub ptatē
diaboli: vt iam declaratū est. ideo vt diabolus expella
tur t sua ptas fit exorcism⁹ aī baptisimū. t fit cathesis
mus. i. instructio de fide tanq: quedā pparatio ad ba
ptisimū. Uñ q: in baptismo fit noua regnatio spūalis:
t acquirif noua forma. ideo debent oia illa pcedere q
p̄parāt t valēt ad illā formā recipiendam.
Cōsacramētū baptisimi est scala ascēdendi t de
scēdendi.

Titulus.cclxxxiij.
Sicut aut p sacm baptismi hō lapsus ascē
dit duob⁹ modis. f. cognoscēdo t suscipiē
do grām inuisibilē. ita quodāmodo xpus
descendit ad hōlem lapsum in ipso sacro
baptismo: in quo hō lapsus venit ad xpm:
t xps venit ad hōlem. Uñ ista sunt ordinata inter se
quasi quedā scala t cathena. f. diuinitas xpi t humani
tas xpi t mors seu passio xpi t baptisim⁹ xpi. Uñ gra
tia xpi seu bñficiū t donū suū fluit t descēdit a deita
te seu diuinitate xpi originālē: hoc p humanitatē xpi
t xutē mortis t passionis sue in qua est infinitū meri
tum t infinita xtus. t hoc est p baptisimū xpi: et dū hō
tangit per sacm baptisimū: tūc grā descēdit ad hōem:
etiā xps tāgit hōlem p baptisimū suū. Etiā baptisimus
est vltim⁹ gradus istius scale in descēdendo. t illo mō
xps descēdit: q: donū suū descendit t induit hōlem ex
alto t ipm vestit. ita q sicut baptisimus xpi dat de alto
t quasi induit corpus totū t coopt ipm aqua. ita etiā
induit intus totā aī am cū sua grā. t sic totus hō tangi
tur a christo. t ideo tam corpus q anima incorporant
cū xpo. t ideo totus homo efficiet membrū xpi: t per
sequēs habebit partem in morte. t in passione xpi
t in xture t merito passionis ei⁹. t ideo hō baptizat in
morte t in passione xpi t in sanguine eius: q: in xture
t in merito mortis xpi in qua est asperlus descēdit do
nus t grā ad aī am qua lauat. Et id baptisim⁹ est infit⁹
mortis t passionis xpi. Sic q totū est xpi t grā descen
dens: t baptisim⁹ per quē grā descēdit: t mors t passio
humanitatis: p cui⁹ xture descēdit. et diuinitas a qua
fluit grā tanq: a fonte. t ipse hō etiā efficiet ipm xpi p
baptisimū. Etiā nō imerito hō nō iat xpianus t efficiet
infiniti valoris t p̄ciū. q: tūc empt⁹ est infinito p̄cio. f.
morte xpi. t nō est sup̄fl⁹ ipse hō tūc. sed est xpi: q: est
mēbrū xpi. Et id qui iniuriat t ledit t psequif xpianū
iniuriat ledit t psequif xpm: t qui honorat xpianum:
honorat xpm. Id hō xpian⁹ d: scipz semp reputare eē
xpi t nō sup̄fl⁹. t p p̄ns d: cogitare quāto t quali p̄e

Exorcis
mus t ca
ptisim⁹
thebism⁹
cedit.

cio est emptus: quātū est ipm esse xpianū: et quanta
gra est esse xpianū. Et ideo sūme cauere dō ne tātum
nomē polluat et deturpet ne discordet a xpo nec ipsuz
offendat. Ecce q̄ cathenā imutabilē seu scalā imobilē
et firmissimā. diuinitas xpi imutabilis abūditissima
oīa de nihilo creas humanitas xpi in qua est infinitū
meritū et infinita x̄tus ppter mortē et passionē suā: q̄
quidē meritū semp durat: et nunq̄ pōt euacuari: et ba
ptismus in quo est ordinatio et p̄nitio xpi et p̄ceptum
recipiēdi ut oīs hō qui recipit illū recipiat grām suā.
Et ideo: q̄ ordinatio est imutabilis baptism⁹ semper
h̄z stutē et efficacīā: et sic ista scala semp remanet fixa
et imobilis. Et ideo nulla dōz eē dubitatio q̄n hō recipi
ens aquā baptismalē sicut dōz recipiat donū et grāz xpi.
et in ista scala nihil est visibile nisi baptism⁹ cū p̄nitē
tīs suis. et iō hō q̄n recipit baptismū xpi accipit et lu
gā inuisibilē per gratiā sibi datā cū xpo inuisibili et
eleuat et quasi suspendit. hoc p̄ mediū visibile. s. per
baptismū xpi. Et iō sacm baptismi est quasi hamus
per quē xps piscat et capit hoīes et trahit ad se: q̄ i ha
mo est aliqd visibile et aliqd occultuz: ita in baptismo
est aqua visibilis: et suscipiēdo aquā exteri⁹ aīa interi⁹
capit per grām et efficit xpi. Et sic p̄t: quātr xps descē
dit ad hōiem p baptismū. et hō etiā ascendit ad ipm p
ipm baptismū. et fit ibi quoddā matrimoniu et quidāz
dictus et qdā pactū et pmissio inter xpm et aīam: quia
aīa suscipit xpm in baptismo voluntarie. et ipse etiā su
scipit aīam et induit et ornat eā vestimētis suis inuisibi
lib⁹: et expoliat eā vestimētis suis antiquis et corruptis
et inhonestis et turpib⁹. Et iō aīa in baptismo efficitur
spōsa xpi vera que ante erat meretrix diaboli. et p̄ xps
efficit filia dei. Et exinde apparet cū quāta solēnitāte
dōz celebrari sacm baptismi et suscipi. in q̄ fit tale ma
trimoniū. et aīa recipit talē spōsum imortalē: inuisibi
lem filiū dei et filiū v̄ginis verū deū et hōiem. oīpoten
tē sūme amabilē dulcē. sūme desiderabilē. sūme bo
nū. sūme sapientē: qui voluit spōte mori et crucifigi: et
suū totū sanguinē fundere p amore eius: et lauare ip
sam p sanguinē suū mūdissimū ab oīb⁹ suis maculis:
et facere ipam mūdissimā: ut ipsa fieret spōsa sua et li
beraret a p̄stibulo diaboli: et ne esset meretrix ei⁹ et dū
natio et p̄ditio eterna. Ad merito q̄ magna solēnitāte et ce
lebritas dōz seruari in tāns spōsalib⁹ tāti et talis spōsi.
et merito ēt aīa dōz seruare verā fidelitāte: et integrum
amorē tali spōso et oīa q̄ ei p̄misit. merito ēt dōz semp re
cordari de tāto matrimonio et de oīb⁹ q̄ p̄misit: et sūme

Baptis
m⁹ dōz
solēnitā
te suscipi

cauere ne corrūpat tātū et tā mirabilē m̄fimoniu. Et
istis igit q̄ dicta sūt apper q̄r aīa ascēdit p baptismū
nō solū cognoscēdo p visibile inuisibile et suscipiēdo in
inuisibile p visibile. Imo ēt ascēdit ad matrimoniu et nu
ptias xpi filiū dei et fit spōsa filiū dei. Ascēdit etiā ad fi
liationē dei: q̄ fit filia dei. ascēdit et q̄ fit digna ut filia
dei. ut itret in regnū dei ad societātē angeloz: et tñ aīa
baptismū erat meretrix diaboli: et vānata ieternū cur
diabolo et āgelis ei⁹. Igit facz baptismi ē scala ascēdē
di et descēdēdi et dictū ē: et lauacrū regnatiōis et reno
uatiōis et purificatiōis et mūdificatiōis ut dēclaratū ē.
¶ Q̄ scōz sacm ē sacm p̄firmatiōis: p qd hō iā p ba
ptismū nouit genit⁹ roborat et augmētā. et ad pfectā
etate ducit in eē spūali et grē et p̄firmat ad pugnādū et
ad nomē xpi audact et publice p̄fiteddū. et fit p̄ncipionē
crismatis in frōte cū x̄bis ordinatis. Ti. cclxxiii.

¶ Sclaratū est autē q̄r p sacm baptismi hō
recipit nouū eē spūale q̄ ad aīam: et de no
uo regnat et renascit et ē p̄pe natiuitas spi
ritualis ipsi⁹ aīe. Et q̄m p visibilia et corpa
lia ascēdū ad cognoscēdū inuisibilia et
spūalia: q̄ ipa sensibilia et corpalia portāt silitudinē: et
quādā imaginē rerū spūaliū et intellectuāliū. Ideo q̄
dupliciter est vita in hōie. s. vita corpalis et spūalis: et
ē duplex etas. s. aīe et corpis. ideo et illis que videmus
fieri in vita et etate et natiuitate corporali et visibili. pos
sumus arguere et p̄cipere quid existat in vita et etate et
natiuitate spūali. Et q̄m in vita corporali et visibili p̄
mo hō ḡnatur et accipit et incipit esse et viuere p gene
rationē. Deinde post ḡnationē et natiuitatem accipit
augmētū et cremenū donec pueniat ad etatē et robor
et ad pfectā stutē ut possit facere pfectas opatiōes hu
manas fm corp⁹. Sic ergo est ibi p̄mo ḡfatio. deinde
augmētū corpale p qd hō puenit ad pfectā etatem.
Sic autē cōformiter fit in vita spūali ipius aīe: q̄m p̄
mo hō accipit vitā spūalē: et generat quolad illam vitā.
deinde opz q̄ recipiat augmētū vite spūalis donec aīa
perueniat ad pfectā etatē vite spūalis. et robor et et cō
fortet et firmet in tali vita ut pfecte possit opari opatiō
nes que p̄tinet ad vitā spūalē. Et ideo q̄ p baptismū
hō recipit de nouo vitā spūalē et incipit esse et est que
dam ḡfatio spūalis. necesse etiā est q̄ sit aliud sacm
post baptismū. in quo aīa recipiat augmētū vite spi
ritualis: et in quo anima accipiat etatē pfectā et for
titudinē et robor vite spūalis. Et iō post sacm baptis
mi ordinatum est sacramentū confirmationis. quod

Quod p̄fir
matio se
beat ad baptil
mum.

ita se habet ad baptismū sicut augmentum ad generationē. q̄ sicut baptismus ē q̄dā spūalis gñatio vt hō vīuat in vita xp̄iana. ita etiā sacm cōfirmatiōis ē quod dā spūale augmentū p̄mouēs hoīem in etatē spūalem p̄fectam. et iō est sacm plenitudinis. et est p̄ficiens illū qd dātū est p̄p̄r in baptismo. in quo datur ip̄i ale gr̄a ad augmentū plenitudinē et ad robur. et illa gr̄a p̄ila q̄ erat suscepta in baptismo crescit et cōfirmat et p̄ducitur ad p̄fectionē. Uñ gr̄a q̄ dāt in baptismo lauat aliaz totaliter. et ista ē sua p̄p̄ria opatio. s; gr̄a q̄ dāt i sacro p̄firmationis roborat aliaz atq; cōfirmat. Et iō q; ista est alia opatio distincta a p̄ila. necesse ē q; sit aliud in s̄m distinctū a p̄ilo. vt oīa fīat ordinato mō. Si ei ordo debitus seruaf i reb; corporalib; et i vita corpali. quāto magis debet eē ordo in vita spūali. cū idē dñs ordinauerit vtrāq; vitā. Et iō vbi est noua opatio et nouus effectus in alia. ibi d; ordinari nouū sacm. ad spālē effectus d; ordinari spālē sacm. Uñ sacra ordinant ad aliam p̄ficiendā. seruadā et cōplēdā. et xps p̄ ipsa sacra opatur in alia nra faciedo in ea distinctas operationes et distinctos effectus p̄ distincta sacra tāq; p̄ qdā medicamētā et iustia distincta s̄m indigētiā ale. et s̄m q; ei cōuenit et expedit iuxta suā naturā et capacitātē suā vt omnia fiat de gradu in gradu. Q; em p̄pter hoīez fecit oīa. si q̄rit; facit h; q; cognoscit expedit magis hoī. Necessariū est aut hoī ē vt recipiat grām cōfirmantē et roboratē et augmentatē et p̄ficiētē aliam in vita spūali quā recipit in baptismo de nouo. qm̄ si hō post baptismū h; viuere. necesse est q; pugnet cō inimicos suos et cō inimicos vite spūalis et fides xp̄iane tā vilesibiles q; inuisibiles occultos seu manifestos. et hoc cū gr̄a sibi data. Est etiā necesse q; cōfiteat nomen. Jesu xp̄i publice et audacter sine timore et sine verecūdiā tā q; membrū ipsius xp̄i. et q; Jesus xps est de; et hō crucifig; p̄ hoībus et deifis equalis per oīa in deitate deo patri. q; publice cōfiteri corā hoīb; q; xps crucifig; est de; et hō. est fortissimū fides. et etiā apparet qd derisorii maxime corā p̄tētib; inimicis qui possunt occidere et dare tormētā. Et iō p̄pter istā cōfessionē fiendā eo mō quo fieri d; necessariū fuit vt hō recipe ret grām cōfirmantē vt sit cōstās et fortissimū tā in pugna q; in cōfessione noīis xp̄i. Et qm̄ quodlibet sacm est scala cognoscēdi et suscipiēdi inuisibile p̄ visibile. iō sicut in sacro baptismi sacm est ita fiet p̄cessus in isto sacro. Uñ op; q; in quolibet sacro visibile p̄p̄oratiōes rei inuisibili quo ad significationē et representā-

Effectus
cōfirma-
tionis.

Q; cōfir-
mationis
sacm est
sacm di-
stinctum
a baptis-
mo.

Materia
cōfirma-
tionis.

tionem. Et ideo quia crisma quod est compositum ex oleo oliuarū et ex balsamo est res visibilis in isto sacro et inunctio sit exteri; in frōte cū verbis q; significat opationē et sit inter; in alia. q; sunt ista. Signo te signo crucis. cōfirmo te crismate salutis. in nomine patris et filii et spūsc̄i. Et iō tā p̄ oleū et balsamū q; p̄ bā possumus arguere oīa illa q; sūt in hōte p̄ istud sacm. Uñ sicut videmus quoleū natat sup aquā et ascēdit. ita sicut gr̄a que cōfert in isto sacro natat et ascēdit supra gr̄as que dāt in baptismoz est superior. q; illa dāt ad abluendā aliam. et ista est ad roborandā aliam et augmentandū et fortificandū in pugna. Et etiā sicut oleū reddit aquā saporosam et sapidā. ita significat q; gratiā q; dāt in hoc sacro. homo recipit maiore saporē in xpo et redditur magis saporosus alijs hoībus in fama et conuersatione in vita et in oībus operationib; suis. ita q; p̄ istā gratiā homo efficit aptus ad cōuersandū cū hoībus. Itē sicut extendit oleū et dilatat magis q; aqua. q; modica gutta olei crescit et extendit. qd oleū sicut cremētū et augmentū. ita significat q; per istā gratiā q; datur in isto sacro. hō xp̄ianus extēdit et dilatat exteri; ad alios hoīes p̄ bonas opationes. et p̄ cōfessionem noīis xp̄i. et reddit nomē xp̄i amabile in cordibus aliorū. Et significat et q; p̄ istā gr̄a hō recipit augmentū et cremētū spūale et plenitudinē gr̄e. Itē et sicut oleū est nitidū et sicut q; in hoc sacro dāt gr̄a p̄ quā hō h; p̄scientiā nitidā et opa nitida. Itē etiā arbor oliue sp; h; virore et viriditate et nūq; p̄dit neq; p̄ frigus neq; p̄ calore. ita significat q; per gr̄as q; cōfert in isto sacro hō semp; h; virorem et viriditatē et est fortis et cōstās in vita spirituali. et nulla tribulatiōe desistit a cōfessione noīis xp̄i. Item etiā sicut oleū est linitivū dulcificatiuū et suauē. ita significat q; gratia spūsc̄i que datur in isto sacro. est linitiva. dulcificatiua et suavis. ita q; facit hoīem lenē. dulcem et suauē et misericordē alijs in cōuersatiōe. ita q; cū lenitate et dulcedine et suauitate conuersat inter homines alios tam bonos q; malos. Et ideo oleus recte significat gratiam spūsc̄i. quia proprietates olei recte cōueniunt cum gratia spūsc̄i et cum opationibus eius. Et cum oleo miscet balsamū in hoc sacramento. et ideo significatur q; sicut balsamū h; preciosum odorem. et est valde odoriferum quē odores emittit extra se. ita similiter gratia que cōfert in hoc sacramento. hō extra se emittit odore bone fame et bone vite ad alios hoīes et attrahit alios hoīes ad se. et reddit nomen xp̄i odoriferum alijs hoībus. Apparet istis

formatio
firmationis.

Effectus
cōfirma-
tionis.

qualiter ista vinctio visibilis q̄ sit exterius in corpe per
crisma recte proportionat cū vinctione invisibili que sit
interius in anima per grām spū scti significādā & re-
presentando. Et quia ista vinctio sit in fronte. ideo si-
gnificat q̄ in isto sacro datur grā ad pugnādū publice
ad cōstendū nomē xpi publice & audacter sine timo-
re & sine verecundia & erubescētia. Uñ signū fortitudi-
nis & cōstantie ostendit in fronte. & timor verecūdia
ostendit in facie & matime in fronte. Et ideo ad signi-
ficādū q̄ per grām q̄ dat in isto sacro hō interius acci-
pit robur & fortitudinē ad pugnādū p̄ timorem & vere-
cūdiam. vt non formidet neq̄ verecundet q̄h erit ne-
cesse cōfiteri publice veritatē. neq̄ ppter ignominio-
sam mortē in cruce neq̄ ppter penā & ignominia pas-
sionis. vt. l. nō formidet p cōfessioē nolo xpi si op̄ fue-
rit sustinere quācūq̄ penā vel ignominia tāq̄ verus
pugil vinctus ad plium & tanq̄ strenuus miles xpi fe-
rens in fronte signū regis sui & triūphale vexillū cru-
cis eius. Et ideo cū confirmat manus & crux imprimi-
fronti ad significandū oīa p̄dicta. Sic igit hō baptis-
tus & chrisianus recipiendū talē vinctioē crismatis
in fronte p modū & formā vt fieri dī cū verbis supra
dictis cōfirmat intus in ala & roboratur & recipit gra-
tiā inuisibilē per quā recipit augmentū spūale & perue-
nit ad pfectam etatem spūalem. et sit plenus xpianus
& est aptus ad oīa sup̄ dicta que necessaria sunt hōi
xpiano. si debeat vivere in hoc mūdo. Et sic apparet
differentia inter sacm baptismi et cōfirmationis. q̄
sacramentū baptismi est quedā mutatio de nō eē ad
esse. sed sacramentū cōfirmationis est quoddā spūa-
le augmentū de esse imperfecto ad esse pfectū. & de eta-
te imperfecta ad etatē pfectā. & de puero ad virum. Et
sicut se habet augmentū ad generationem. ita se ha-
bet cōfirmatio ad baptismum.

¶ Quartum est sacm corporis & sanguinis xpi iesu
quod est sacramentum unitatis & communionis. tria-
ticum refectionis & sacrificiū oblationis. in quo hōmō
xpianus iam genitus & vivens p baptismū in vita spūa-
li et in esse gratie. & roboratus & augmentatus per cō-
firmationē nutritur & cōservatur in eadem vita spūa-
li ne deficiat in via. & sustentatur donec veniat ad eter-
nam vitam & gloriā. & p q̄d vnitur xpo & mēbris eius p
amorem. et nutritur et transfertur in eum sicut nutri-
mentum in nutrimentum.

¶ Titulus.cclxxv.

¶ Noniā autem vita spūalis pformatur vite
corporali. vt iā dictū est. id sicut in vita cor-
pali reperit primo gñano p quā accipit hō
vitā. & requirit augmentū p q̄d hō pducatur
ad pfectionē vite. ita etiā requirit alimen-
tū & nutrimentū p q̄d hō cōferuet in vita. Et id sicut in
vita spūali oportuit baptismū esse q̄ est spūalis gñatio
& ē cōfirmationē. q̄ est spūale augmentū. ita oportuit
ēē sacm vnū q̄d ēē spūale alimētū & nutrimentū i quo
hō cōservaret totalit̄ & cōpleret in bono & in spūali vi-
ta. Et q̄ iā declaratū fuit in tractatu de amore. ad lon-
gum. qd est verū bonū hoīs. & fuit declaratū q̄ amor
deus est totū bonū hoīs & vita ei⁹. & q̄ de amore dei na-
scit verū gaudiū & delectatio vera tāq̄ fruct⁹ de quo
ala viuit. & ē fuit dictū q̄ finale cōplemētū hoīs est vt
hoīs vniant cū deo p amorē. & inter se. ita q̄ vnus di-
ligat aliū sicut seipm. & oēs reputent se tāq̄ vnū hoīs
ne caliter erit cōplemētū in hoīb⁹ nisi sit tāta vnitas.
q̄ diligat se sicut vnū. & hoc non pōt fieri nisi p̄lo sint
vniti cū deo. ita q̄ q̄libet vnias p̄lo cū deo & virtute illi⁹
vnionis vniant inter se. & q̄ ista pfectio vnitas sit per
amorē q̄ mutat & cōuertit amātē in amatū. & vnit amā-
tē cū amato. Id necessarium est hoīb⁹ xpianis vt ha-
beant vnū sacm in quo recipiāt amores p quē vniant
inter se quondie. Uñ q̄libet xpianus ē mēbrum xpi
p baptismū. & oēs xpiani faciūt vnū corpus cū xpo. & id
sicut membra habent vnitatem cum capite et inter se.
ita xpiani debēt hē vnitatē cū xpo & inter se. & nisi vnia-
tur p̄lo cū xpo pfecta vnione. nō possunt adiuuē vniri.
q̄ vnitas mēbrorū orit̄ et causat ab vnitate capitis.
Et id q̄libet xpian⁹ si vult hē pfectā vnitatē cū alijs
xpianis. est necesse q̄ primo hēat vnitatem cum xpo.
pfectam & q̄to magis vnitur cum christo. tanto ma-
gis vnitur cū oib⁹ xpianis. Tūc em̄ hō xpianus pfect⁹
& cōplet & nutrit q̄h vnit cū xpo p amorē. q̄ p amorē
xpianus cōuertit & mutat in xpm & assimilat ei et per
p̄lo vnit cū oib⁹ mēbris suis. Uñ sicut nutritio corpa-
lis sit p calorē naturalē ita nutritio spūalis sit p calorē
spūalē. i. p amorē. Et sicut calor naturalis puerit nutri-
mentum in rem nutritam et vnit. ita amor cōuertit
amantem in rem amatam et vnit. Sed tamen contra-
rio modo sit nutritio spūalis & corporalis. q̄ in nutri-
tione corporali nutrimentum seu alimentum cōuertit
in substantiam rei nutritē. sed in nutritione spūa-
lis vite. res nutrita puerit naturā rei nutritis & nu-
trimētū. & ip̄ nutrimentū nō mutat s; solū res nutrita.
Et causa istius diuersitatis est q̄ res amans nutritur

Ti. prece-
denti.

Titul.cpl.
vii. 12.

Op̄ hē
sacm
tatis.

Nutri-
tio corpa-
lis p̄lo
modo se
habet ad
spiritua-
lem.

Quod xps
est cib⁹ spi
ritualis
xpiani.

Quod nu
tritrus cre
scat.

Quare hoc
sacramen
tum insti
tuit.

de re amata. qz res amata est nutrimentu & alimentu. & cib⁹ rei amatis. & q amor puerit amate in amatu. qd ista est sua natura vt declaratu est. id res q amat conuertitur in re amata. & p pns in nutritione spualis vite res nutrita couertit^r mutat in re nutritet. Et quia xps de⁹ & h⁹ est res amata & xpianus est res amas. id xps est nutrimentu & alimentu xpiani spuale. & xpian⁹ p amorē mutat & couertit in xpm. & recipit formā & similitudinē & imaginē xpi. & ipe xps nō mutat s; magis mutat & trāsfomat xpianū in seipm. Vt sicut in nutrimento corpalis vite ipm alimentu expoliat & denudatur a sua natura ppria & forma. & recipit similitudinē & formā rei q nutrit. sicut panis suscipit formā carnis ita p xpiū in nutritione spualis vite q fit per amorē res nutrita expoliat & denudat a sua ppria natura & forma. & recipit similitudinē & formā rei nutritis. Sicut ergo se habet nutrimentu ad re nutritaz in nutritione corpalis vite. ita se habet res nutrita ad nutrimentum in nutritione spualis vite qd ad trāsmutationē. Si i nutritione spuali tā res nutritis q res nutrita crescūt. s; aliter & aliter qd xpian⁹ q res q nutrit crescit in vigore & pfortat^r & fortificatur & meliorat i seipso qd mutatur in xpm. sed xps nō crescit i seipso nec recipit vigore. sed solū crescit q fit vnu corpus nouū i xpiani fiunt mēbra & ipe caput. & sic xps crescit in mēbris suis. & totū illud corpus pōt vocari xpus. qz ipe est caput & xpiani sunt ei⁹ mēbra. Et sic xps dū mutat xpianos in seips & trāsfomat p amorē tunc facit crescere corpus suū nouū. & sic quilibet xpian⁹ dū nutritur a xpo p amorē fit vnx mēbr⁹ xpi. Et qd natura amoris ē q qn res amās suscipit re amata tunc capitur & suscipitur a re amata. ita q res amans p amorē capif. ideo dū xpian⁹ accipit xpm p amorē tanq suū nutrimentu. tunc capitur a xpo. & xps a xpiano comedit & crescit. qz suū corpus crescit. Qz igitur per amorē fit nutritio spualis vite. & p amorē xpiani nutritūtur in xpo. & sūt vera mēbra ei⁹ & trāsfomātūtur i xpm & vniūtur ei. & p pns vniūtur inter se pfecta vnitare. id vt ista nutritio fiat cōtinue. & vnitatis ista obseruet^r crescat & mēbra xpi pōtinue nutriātūtur. id xps istituit & ordinauit ppter istā nutritionē spuale sacm corpis & sanguinis sui. i q corp⁹ suū facit & reat^r pmet & in q ipemet ē pns i sua ppria plona. qz ipe sol⁹ vnx alimentu & nutrimentu vite spualis. Et qz i qlibz sacro ē visibile & inuisibile. & qdlibz sacm ē scala cognoscēdi & suscipiēdi. id sicut i baptismo & pfirmatiōe factū fuit. ita faciam⁹ in isto

in isto sacro. & ascēdam⁹ de visibili ad inuisibile. Vt sicut i sacro baptismi res visibiles ē aq abluto p aquā cū vbis ordinatis. & i sacro pfirmatiōis res visibilis ē crisma seu oleū & vinctio p crisma cū vbis ordinatis. ita i isto sacro res visibilis est panis & vinū cū vbis ordinatis a xpo. & deinde fit māducatio visibilis sicut i baptismo fit ablutio. & in pfirmatiōe fit vinctio. Sed est dīa inter istas res visibiles q sūt in hoc sacro & inter res visibiles alioz duoz qz i baptismo aq remanet aq & i cōfirmatiōe oleū remanet oleū. s; in isto sacro. panis nō remanet panis. nec vinū remanet vinū. qz haist⁹ sacri sūt alteri⁹ cōditiōis q res alioz sacroz q significāt effectū & opatiōē inuisibilē. q fit in aia et nō significāt effectū aliquē fieri in aq nec in oleo. s; in isto sacro hba significāt effectū & opatiōē inuisibilis fieri in ipis reb⁹ visibilib⁹. s; in pane & in vino qz significāt trāsmutationē reales & verā panis i corp⁹ xpi. & vinū i sanguinē eius. Et id sicut real^r & faciter dū hba pferunt in alijs sacris fit effect⁹ & opatio inuisibilis nouiter in aia. ita silr dū hba pferūt sup res visibiles. s; sup panē & vinū fit effect⁹ & opatio in pane et vino fm q hba significāt. qz nō videt maior rō de verbis baptismi q de vbis isti⁹ sacri q habeāt maiorem efficacā cū istud sacm sit nobili⁹ & mai⁹. Si q hba. q pferūtūtur in sacro baptismi qd est p mū hnt efficacā vt hō baptizet in aia intus seqtur q hba ē ist⁹ sacri habeāt efficacā. s; vt panis mutet in corp⁹ & in carnē xpi verā. et vinum in verum sanguinem eius. Et si baptis⁹ est vnx sacm necesse est q istud sit vnx sacm cū idēz dñs vtrūq ordinauerit & instituerit. S; p experientiā appet q baptism⁹ est vnx sacm qz hō mutat & renouat in vita. ergo et istud est vnx sacramentum.

Quod aut hba xpi faciūt qd significāt realit^r & de scō hoc manifestat sic. Opz ei dñe cessitate q hba creatoris ascēdā p vnū gdu sup hba creature. & necesse est dare vnū gdu hō dei mag⁹ sup hbu hois. s; hba creature. i hois sp significāt aliqd q hba dei mag⁹ debet hēre vltra significatiōē. s; q faciunt & significāt. ita q verba dei & significant & faciunt q significāt aliter pl⁹ nihil hērent. q verba hois qd est absurdissimū. Si ergo hba hois hnt hāc mte q significāt. seqtur q hba xpi q est de⁹ & hō hnt hāc mte q significāt. et vltra hoc faciunt qd significant. Ergo hba q pferūtūtur in sacramētis significant et fa

Materia
huius sa
cramenti

Drūtle
materiet
forme hu
ius. sacri
ab alijs.

Drūtia v
ter verba
hois dei

Qz hbal
sacris faci
unt qd si
gnificāt

quint qđ significant. Sequitur ergo qđ n̄ba que signi-
ficat suū corp⁹ eē ⁊ existere in hoc sacro faciūt ip̄s exi-
stere ibi murādo panē in corp⁹ ⁊ vinū in sanguinem
Itē ē n̄ba bois sp̄ significāt ⁊ nō sp̄ est ita sicut signi-
ficāt in re. imo aliqñ sūt falsa. qđ op̄ qđ n̄ba xpi dei et
hois hēant vnū gđū magis. qđ significāt ⁊ sp̄ sit ita
sicut significāt in re. ita qđ nō p̄nt eē falsa. s; sp̄ sūt n̄a.
Et hoc necesse est alr nil p̄b̄erēt xpi n̄ba qđ n̄ba bois
puri. Cū ḡ n̄ba isti⁹ sac̄i sūt n̄ba xpi ⁊ nō puri bois.
sed qđ sp̄ sint vera ⁊ ita ē p̄cur significāt. Itē ē si crea-
tura h; n̄tūtē mutādā aliā creaturā i se vt car oymutat
panē i carnē in seip̄as. q̄re ē n̄ba xpi nō hērēt n̄tūtē
vt murēt panē in carnē suā. vinū in sanguinē suū. cū
ip̄e xps ordinauerit n̄ba certa ⁊ determinata ad hoc.
Ergo necesse est qđ n̄ba xpi faciant qđ significāt ⁊ sp̄
sint n̄a. magis cū ip̄e nō possit mēturī. Ergo in isto sa-
cramēto necesse est qđ fiat n̄a mutatio i panē ⁊ i vinū
vt sit ibi ver⁹ corp⁹ xpi ⁊ ver⁹ sanguis. Si ei dū p̄ferū-
tur n̄ba i baptismo sit mutatio int⁹ in aia inuisibili ⁊
vere lauata a multo magis dū p̄ferūt n̄ba xpi super
panē ⁊ vinū eo mō quo ordinatū fuit vna mutatio sit
in panē ⁊ vīno. qđ sūt res corpales ⁊ corruptibiles. Ec-
ce igit dr̄stia iter visibiles ⁊ corpales isti⁹ sac̄i ⁊ alioz
sac̄oz. Vñ alia sac̄a sicut baptism⁹ ⁊ cōfirmā-
tio p̄ficiūt ⁊ cōplētur p̄ applicationē ad hoīem. sed
istud sac̄m p̄ficiūt ⁊ cōplēt sine applicatiōe ad hoīem
p̄ se. Et valde cōuenit hoc qđ istud sac̄m est alimētū
⁊ nutrimentū spūale. ⁊ est refectio spūalis. ⁊ hoc fit per
amorē. ⁊ nihil magis inflāmat ad amorē qđ p̄ntia xpi
realis. Deinde autē istud sac̄m applicat ad hoīem ⁊ hoc
modū māducatōis ⁊ pot⁹. ⁊ ad modū cibi ⁊ pot⁹. q̄
h; formā cibi ⁊ pot⁹. qđ comedit ⁊ bibit. Sic ḡ in isto
sacro sunt oīa ista p̄mo panis ⁊ vinū. scđo mutatio pa-
nis in corp⁹ xpi ⁊ vini in sanguinē p̄ n̄ba ⁊ vltio est vi-
sibilis comestio ⁊ potatio realis isti⁹ sac̄i. Et q̄visibi-
le in sac̄is significat inuisibile vt iā dictū est. qđ illud qđ
videt est imago ⁊ signū illud qđ nō videt. ascēdam⁹ de
visibili ad inuisibile. Vñ in isto sacro est duplex inui-
sibile. vnū extra hoīes aliud intra hoīes. qđ i isto sacro.
fit duplex effect⁹. p̄m⁹ in ip̄is reb⁹ corp̄alib⁹. i. panē ⁊
vīno. ⁊ scđo int⁹ i aia. qđ necesse est qđ istud sac̄m fiat
in aia aliqđ inuisibile ⁊ spūale. sicut p̄ baptismū ⁊ p̄
cōfirmationē. ⁊ qđ hō int⁹ in aia recipiat rē inuisibilē. qđ
oīa sac̄a sūt p̄ hoīes. Et iō hic faciem⁹ duos p̄cess⁹
p̄mo de visibili ad inuisibile qđ est extra hominē. vnde
inde ad inuisibile qđ recipitur intus in homine. Vñ
p̄mū visibile qđ ibi videt ē forma panis ⁊ forma vi-

Dr̄stia a
lioz sac̄a
mentorū
ad illud.

Ti. cclxxvi

Duplex
effect⁹ il-
lius sac̄a
menti.

ni. ⁊ inuisibile qđ int⁹ cōtinet est corp⁹ xpi ⁊ sanguis
ei⁹. ⁊ p̄ n̄ba tot⁹ xps ver⁹ de⁹ ⁊ ver⁹ hō. Et iō significa-
tur qđ sicut panis ⁊ vinū qđ sunt cib⁹ ⁊ pot⁹ sunt plena
refectio corpis. ita qđ in cibo ⁊ potu ē cōpleta refectio
corpis. ita sicut corp⁹ xpi qđ inuisibiliter cōtinet ⁊ san-
guis ei⁹ ⁊ p̄ n̄ba ip̄e xps est plena ⁊ cōpleta refectio ⁊
nutrimentū ⁊ alimētū spūale. Et sicut panis ⁊ vinum
sunt p̄ncipalis substātia nutriment⁹ ⁊ aliment⁹ corpis
ita significant qđ ip̄e xps ibide⁹ existens est p̄ncipalis
substātia nutriment⁹ ⁊ aliment⁹ spūalis. Vñ sicut aqua
in baptismo significat ablutionē ita forma panis ⁊ vi-
ni significat refectionē ⁊ nutritionē. Et sicut panis
sup̄ oēs cibos corp⁹ reficit ⁊ substētat vinū hoīes leti-
ficat ⁊ inebriat. ita significatur qđ caro xpi ibide⁹ exi-
stens aliam reficit ⁊ sustentat spūaliter sup̄ oēm gra-
tiā ⁊ qđ sanguis xpi aīaz letificat ⁊ inebriat. ⁊ qđ xps
totā aīaz reficit sustentat letificat atq; inebriat. vt autē
oīa cōcludam⁹ p̄ for⁹ mas panis ⁊ vini. significat qđ si-
cut se habet panis ⁊ vinū ad corpus. i. quicqđ facit
panis ⁊ vinū in corpore totū hoc facit xps in aīa. ⁊ sic
se h; ad aīam inuisibilē. Itē etiā panis ⁊ vinū aliud
significāt. qđ vn⁹ panis cōponitur ex multis granis ⁊
vnū vinū ex multis granis racem⁹. Et iō significat
p̄ hoc aliud inuisibile. qđ sicut ex multis granis frumen-
ti fit vn⁹ panis. ⁊ ex multis granis racem⁹ vnū vinū
ita sicut ex multis xpianis vna societas fit ⁊ vnū corp⁹
in xpo. Et ita p̄ hoc significat vera vnitās xpianoz in-
ter se ⁊ cū xpo p̄ amorē. ita qđ significat qđ p̄ xps p̄ntia
in isto sacro sit vna vnitās inter oēs xpianos qđ debēt su-
mere istud sac̄m. Et sic forma panis ⁊ vini sūt imago
⁊ signū vnitatis xpianoz cū xpo ⁊ inter se. Et sic p̄ for-
mā panis ⁊ vini significat duplex inuisibile. i. corpus
xp̄i vñ ⁊ istud inuisibile p̄ntet realr in isto sacro aliud
inuisibile ē vnitās ⁊ societas xpi anoz in vno corpore. et
hoc ē corp⁹ xpi mysticū. xps mystic⁹. istud inuisibile
nō p̄ntet sub forma panis ⁊ vini. s; sol⁹ xps qđ ē caput
⁊ cā ist⁹ vnitatis. Ita significat qđ xpiani p̄ istud sac̄m vni-
unt cū xpo ⁊ inter se. iō ē sac̄m ⁊ imago ⁊ signū ⁊ my-
steriū vnitatis ⁊ societatis. ⁊ pacis ⁊ cōcordie. ⁊ vere
amicicie ⁊ fr̄nitatis. ita qđ p̄ istud sac̄m xpiani fiūt vnū
cū xpo ⁊ inter se sicut grana frumētī sūt vn⁹ panis. Et
iō qđ oēs fideles xpiani sūt mēbra xpi ⁊ ip̄e ē caput oīz
sed qđ oēs xpiani sūt i isto sacramento eodē modo qđ
sunt vñti cum christo non qđ continentur ibide⁹ rea-
liter. s; tāū representatr. ⁊ qđ significat rōne vnitā-
tis p̄ sac̄m. Et iō istud sac̄m est sac̄m oīm christia-
norum

Plenere
ficat.

Sustētāt

Hoc sac̄m
significat
vñtatem
xpianoz
et xpi.

Corp⁹ xpi
vñtatem
mysticū.

Universidad de De
Est sacra
mentum
amoris
vinitatis.
Bibliot

nostrum rationis. et ubi dicitur sit et fiet reputat oēs christianos
qui realiter et veraciter continent illud quod est caput omnium christiana
nostrum. et caput semper respicit membra. et membra respiciunt
caput. Et quia unitas ista non potest fieri nisi per amorem et dile
ctionem. quia amor unit et mutat. id est istud sacramentum est sacramentum
amoris et charitatis. Sic ergo hoc sacramentum est imago et signum
refectionis seu mutationis spiritualis et unitatis. et per omnes si
gnificat quod perfectio spiritualis consistit in vera unitate cum christo
et cum membris eius. in vero amore per quem causatur unitas ve
ra. Et quia in refectione et in vera unitate et amore est gau
dium et delectatio et leticia. id est istud sacramentum est sacramentum gau
dij et leticie et delectationis et societatis. Et quia in isto sacra
mento realiter continetur ille qui est omne bonum per mo
dum cibi et potus et alimentum. ideo est sacramentum omnis
dulcedinis omnis bonitatis et omnis perfectionis et virtutis.
¶ Quid significat transmutatio que fit in pane et vino.

¶ Titulus. cclxxvii.

¶ Quia in isto sacramento ipse res visibiles. scilicet panis et vinum
realiter mutantur et convertuntur in corpus et sanguinem iesu
christi et non remanent. et in aliis sacramentis non mutantur. sicut
aquam non mutat in baptismum. id significat quod istud sacramentum est trans
mutatum et convertit. et quod per hoc sacramentum christiani totales
convertuntur et mutantur in christum. et sicut res corporales convertun
tur in corpus christi. ita significat quod christiani per hoc sacramentum con
vertuntur in aliam christi et in eius divinitatem et in suam volun
tatem. Et sicut ipse res corporales. scilicet panis et vinum exaltantur
et dignificantur in isto sacramento tanta exaltatione et dignificatio
ne quod non potest cogitari maior. nec potest plus ascendere. quia
transcunt in corpus christi glorificatum. ita significat quod per istud
sacramentum christiani exaltantur et dignificantur tanta exaltatione et
dignitate quod non potest cogitari maior in hoc mundo et effi
ciuntur divini et deificantur et convertuntur in christum qui est deus et
homo et convertuntur in suam voluntatem. Et sicut ibi fit plena con
versio panis et vini in corpus christi. quia nihil de substantia pa
nis et vini remanet. ita significat quod per istud sacramentum fit plena
conversio christiani in christum. ita quod nihil remanet de propria
voluntate nec de proprio amore nec de proprio sensu. sed totum
quod est. est hominis in quantum homo est totum convertitur in christum. Et si
cut substantia panis et vini invisibilis et occulta convertitur et
mutatur in corpus et sanguinem christi. et tamen forma panis et vini
remanet exterius visibilis tanquam signa et vestigia et imago.
ita significat quod per istud sacramentum alia christiani invisibilis et oc
cultas que est tota substantia eius convertitur in aliam christi et in eius dei
tatem et invisibilis et occulte. et tamen corpus remanet exterius
visibile in sua forma et in sua natura. ita quod sicut panis ex
terius apparet panis et heri est tamen mutatus. ita homo appa

Per hoc
converti
mur in
christum.

Exalta
mur et dei
ficamur.

Aliam no
stram a puer
in suam.

ret exterius idem. et tamen interius est mutatus tota res quod ad aliam
Et sicut mutatio que est in pane et vino est intrinseca et subtilis
et fundametalis et cordialis. ita significatur quod per istud
sacramentum fit in homine mutatio intrinseca subtilis et fundamē
talis et cordialis. ita quod cor hominis mutat in cor christi. Sic ergo
sicut christus in isto sacramento transmutatur et convertitur in corpus suum
et sanguinem res ipsas corporales per verbum suum. ita transmutatur
et in isto sacramento ipsas alas in seipsum. Et sic transmutatio
corporalis rephitatur et significat transmutationem spiritalem. Et
quia etiam corpus hominis potest meliorari sicut anima suo modo. ideo
etiam sicut panis qui est res corporalis melioratur tanta melio
ratione quod non potest fieri maior. quia transit in corpus christi. ita etiam
significat quod corpus christiani melioratur per istud sacramentum. tamen quan
tum meliorari potest in hoc mundo ita quod fit castus mundus. pu
rus secundum obediens aie. Ita etiam quia panis fit corpus christi. et vi
num significat aliam. quia panis pertinet ad carnem. vinum ad
sanguinem. in quo est sedes anime. id significat quod sicut panis et vi
num meliorantur tanta melioratione quod non potest cogitari maior
ita similiter per istud sacramentum anima et corpus christiani meliorantur
tanta melioratione quod non potest cogitari maior. In hoc mundo
et per omnes significat quod per istud sacramentum christiani consummatur et per
ficiuntur et perveniunt ad ultimum. ad plenitudinem bonitatis quantum fle
ri potest in hoc mundo. Ecce igitur qualis duo sunt in hoc sa
cramento exterius que significant omnia invisibilia que
sunt christiano per istud sacramentum. scilicet forma pan
is et vini visibiles. et ipsa transmutatio que fit in eis.
¶ Quid significat realis manducatio istius sacramenti vi
sibilis.

¶ Titulus. cclxxvii.

¶ Et quia omnia sacramenta propter hominem sunt. id debent
applicari ad hominem. et id istud sacramentum debet appli
cari ad hominem. Sed sacramentum baptismi non est sacramentum nisi
si quis actu applicat ad hominem lavando. et etiam confirmatio
vincendo. sed istud sacramentum antequam applicetur ad hominem iam est sa
cramentum completum in se. et hoc significatur quod hoc antequam ap
plicetur ei istud sacramentum debet habere summam devotionem
et reverentiam in isto sacramento. et antequam cogitare myste
ria et significationes istius sacramenti. et quia primo debet ex
citari totus homo intus et extra ad amorem et devotionem ex
pectantiam tanti sacramenti. in quo continetur christus deus et homo et verus
redemptor et salvator et amicus summus. Et etiam quia in isto
sacramento fit conversio hominis in christum. et ista conversio fit
per amorem ardentem et devotionem. ideo oportet quod primo christia
nus calefiat et ignis per amorem desiderium ut sit apertus con
verti in christum. et hoc fit dum cogitat presentiam realem iesu
christi filij dei. qui est infinita et dulcissima charitatis volunt
mori pro ipso. et ideo in sacramento debet esse summa devotio

Corpus no
strum per
hoc sacra
mentum
summe me
lioratur.

Mandu
cans debet
habere de
votionem.

Docfa
cramētus
by virtutē
an suā ap
plicatio
nem ioteo

Per mā
ducato
nē pprie
applicat
nobis.

Id acci
pit gratie
plenitudo
dinem.

Ips spūa
liter p si
dē z amo
rem debz
suum?

titio: plus sine cōparatide q̄ in alijs. id aīq̄ applicet
holiam est sacramētū. Et id istud sacm ia hz virtutē
tez in hoīe. z opaf in hoīe aīq̄ applicet ei realr et dat
virtutē. inuisibilē z amorē z ardorē z vnitatē. z si hō nō
pōt ipm cape ex sola deuotidē operaf i eo. hz tñ nō tm
operaf sicut q̄ applicat realr hōi. Sicut g alia sacfa
opant in hoīe interi⁹ inuisibilr dū applicant. ita etia
istud sacm opaf in hoīe dū applicat ei realr. Et sicut
alia sacfa habēt ppriū modū applicādi visibilr in q̄ si
gnificatur opatio q̄ fit interi⁹ inuisibilr. vt i baptismo
ablutio exterior ē mod⁹ applicādi. q̄ figt ablutionē in
teriorē inuisibilē in aīa. ita istud sacm hz suū ppriū
modū applicādi visibilē in q̄ figt opatio inuisibilis
q̄ fit interi⁹ in aīa. z mod⁹ applicādi ad hoīem et susci
piēdi est p māducationē z potationē. ita q̄ māducādo
hō suscipit istud sacm. sicut lauādo suscipit sacm ba
ptismi. Et id si hō suscipiēdo aquā suscipit gām inui
sibilē in aīa z bonū xpi inuisibilē qd daf in baptismo.
quāto magis suscipiēdo realr nō aquā s; ipz xpm deū
z hoīem sub forma panis z vini. in q̄ est totū bonū z a
quo est omne bonū z oīs gfa. recipiet inuisibilē gām z
bonū suū. Et si suscipiēdo aquā q̄ nō viuūt nō sentit re
cipit hō gfas. quāto magis suscipiēdo ipz sub forma
visibilis panis. q̄ est viuēs in eternū ver⁹ de⁹ z ver⁹ hō
recipiat gfas. Et si etiā suscipiēdo aquā corruptibiles
hō suscipit gām xpi. q̄nto magis suscipiēdo xpm im
mortālē z incorruptibilē suscipit gām ad susceptionē
isti⁹ sacramēti tāq̄ ad maximū sacm. Et id in isto sa
cramēto hō recipit plenitudinē gfe et suscipit illū q̄ ē
totū et cōplēmentū bonū. Et q; amor z charitas ē ple
nitudō oīs bonitatis. ideo in isto sacro suscipit amor z
charitas q̄ est omne bonū. Qz igit xpianus suscipit xpm
in isto sacramēto māducādo z trāsglutiēdo ad modū
cibi corpālis ponēdo intus in corpore z in corde z alia
sacramēta recipit exteri⁹. id significatur z est signū et
imago q̄ ipse xpianus dz recipere xpm in corde spūali
ter et ei dz vniri p fidē et amorē. z q̄ istud sacramētū
cōfortat cor spūale intus. z significat q̄ sicut illud q̄ eo
meditur in corpus cōuertit z recipit naturā ei⁹. ita si
militer xpianus p illud sacramētū cōuertit in xpm z
recipit naturā ei⁹. z p cōsequēs efficit diuin⁹ z deifica
tus. z significatur q̄ xps cōuertit xpianum in seipm. z
vnit ipz cū mēbris suis magis z incorporat. Sicut ergo
homo comedit z trāsglutit xpm corpāliter et ponit in
corpus suū. ita significat q̄ xps trāsglutit et comedit
spūaliter ipm hoīem in corpus suū mysticū. s; in vni

atem z societate suozū membrorū. s; in vnitatē fidelīū
xpianorū. Un impossibile est q̄ xps mutet. ergo ipse
hō mutat p istā manducationē. q; in māducatione de
necessitate fit mutatio vt iā declaratū est. q; māduca
tio z nutritio spūalis fit mō cōtrario māducationi et
nutritioni corpāli q; in māducatiōe z nutritiōe corpo
rali illud qd māducatur mutat z incorporatur in rē mādu
cantē. s; in māducatiōe spūali fit p cōtrariū. qd illd qd
māducatur mutat z incorporatur māducantē in seipm. Et
ideo xps dū manducat z trāsglutit mutat z incorpo
rat z vnit māducantē in seipm sicut nutritiōem int⁹
in corpe vni cū nutritio. Sic igit sicut hō suscipiēdo
sacramētū baptismi suscipit inuisibilē in aīa oīa q̄ si
gnificant p illa visibilia q̄ sunt in baptismo. ita sicut hō
suscipiēdo p māducationē istud sacm eo mō quod dz
suscipit inuisibiliter oīa illa q̄ significant p illa q̄ vidē
tur in hoc sacramēto. z hoc fm maiorē vel minorē de
uotionē. Et ideo q; istud sacramētū est tā magnū q̄
superat oīa sacramēta. id dz tractari z celebrari cū sū
ma solēnitāte et reuerentia et honore z deuotione. Et
ideo vocatur eucharistia id est bona grātia. quia i eo
continetur ille in quo est omnis grātia.
¶ Q; istud sacramētū nō solū est sacramētū. s; est
etia verū z perfectū sacrificiū placatiū z satisfactiū
p qd reddit deo laus glia z honor z omne debitū soluit

¶ Titulus. cclxxxix.

¶ Quia superius declaratū est q; mors z pas
sio xpi est tota satisfactio z totū preciz p
obligatione hoīs z q; in ea est oīs virtus z
omne meritū. et q; ipa mors z passio fuit
verum sacrificiū z oblatio p pētis hoīm
semel facta. q; xps dedit vitā suā infiniti precij z valo
ris voluntarie p hominibus deo pfi vt iam declaratū
fuit. nec pōt esse aliud sacrificiū nec alia oblatio. nec
hostia placens deo nec sufficiens ad satisfaciendū deo
p obligatione. Et ideo quia ipa mors et passio tran
sit. z remansit virtus ei⁹ in eternū. et dñs ipse qui pas
sus est resurrexit et viuūt in eternū. ideo mors ipsa et
passio nō pōt manere nisi p memoriā vt iā declaratū
est. q; illa que semel facta sunt z trāsierūt. p memoriā
solū viuūt z hnt esse. Et id memoriā z recordatio mor
tis z passiōis xpi cū deuotidē z vera fide. est imago et
repñtatio vere mortis z vere passiōis q̄ fuit vere sacri
ficiū. Et ideo q; ipa mors z passio manet p memoriā
in hoīb; xpianis. sequit q; ipa memoriā passiōis cū
vera deuotione z credulitate est sacrificiū z oblatio

Incorpat
corpi mi
stico xpi.

Titu. ccl
xxxv.

Extracte
ri cūz ma
xima solē
nitatē.

Titu. cclv
Tit. cclv]

Titu. cclv

Titu. ccl
xxxix.

Ademo
riā passio
nis xpi re
pñtat ei⁹
verā mor
tem.

placens deo. et satisfaciens pro obligatione. Unde pro talem memoriam homo facit totam mortem et passionem Christi suam: et applicat eam sibi: quia quicquid mortis Christi habeat omnem virtutem ad satisfaciendum pro obligatione. non tamen perficit hominem ad ultimum nisi applicet eam sibi per memoriam et devotionem et fidem: quia ipsa mortis Christi est corpus obitus sicut sol. et quilibet potest eam recipere tota per se virtute dictum est. et ideo quilibet homo potest ipsam mortem et passionem dare et offerre deo pro seipso ad satisfaciendum et reddendum deo siue per primam oblationem naturalem. siue per secundam que est per offensam et peccatis. Et quicquid ipsa mortis et passio Christi sit infiniti peccatorum virtutis et semper placeat deo et sit ei acceptabilis: attamen deus non respicit nisi quantitatem et magnitudinem memorie et devotionis et fidei: quia tantum quicquid recipit de merito et virtute passionis Christi. quantum habet de devotione: quia tamen facit eam suam: deus non respicit quantitatem et magnitudinem rei que offertur ei: sed magis respicit quantitatem et magnitudinem devotionis offerentis. Et ideo tantum ipsa passio perficit offerentem. quantum habet de memoria et devotione in ea. et pro tanto deus acceptat. et hoc est verum post sacramentum baptismi: quia in sacramento baptismi Christus applicat suam totam passionem homini. et dat eam sibi. ac si ipemet homo iuxta se nullum eam. Sed post baptismum si homo debeat pro aliquo satisfacere deo. tantum perficit quantum habet devotionis et memorie in ipsa passione. et tantum inuitat se cum ipsa passione sicut tantum aliquid recipit de virtute solis in orto vel in campo quantum disponit horum vel caput. Et ideo quia nihil magis est necessarium homini et magis utile quam memoria passionis Christi cum vera devotione: quia aliter homo ad ultimum nihil perficit Christus: quia Christus nihil perficit hominem nisi in quantum est passus et crucifixus et mortuus. et ibi est tota virtus. sequitur quod necessarium fuit homini habere aliquod memoriale efficacissimum ad causandum memoriam passionis Christi. Et quia nihil magis efficace et propinquum et primum ad memorandum passionem et mortem Christi quam ipse passus Christi qui passus et mortuus est. quia tunc talis memoria cum presenti ipsiusmet Christi passus facit ipsam mortem et passionem ac si modo facta esset. ideo necessarium fuit homini istud sacramentum corporis et sanguinis Christi: in quo ipemet esset presentia realem ut esset memoriale sempiternum et perpetuum et efficacissimum sue mortis et sue passionis: ut sic per tale memoriale virtus sue passionis recipere et incorporaretur magis in hominem et magis eis perficeretur: ut sic semper esset continua memoria et recordatio sue mortis et sue passionis semel facte. ut tantum bonum et beneficium tantum nunquam posset tradi oblivioni: sed semper remaneret magis in continua memoria in hominibus Christianis. Et ideo istud sacramentum magis memoratiuum passionis Christi et representatiuum: quam

nis sit verum. diuisum est in corpus et sanguinem: quia sacramentum corporis est per se: et sacramentum sanguinis est per se in corpore sit sanguis: et in sanguine sit corpus: et utrobique totum Christus. Unde in passione et in morte fuit sanguis effusus a corpore et extra corpus. Et ideo sequitur quod istud sacramentum non solum est sacrificium imo est sacrificium et oblatio et hostia. Est sacramentum in quantum inuisibilis dat gratia sub specie visibili. sed est sacrificium in quantum repugnat passionem et mortem Christi: est membra mortale eius. quod fuit sola verum sacrificium purum: placitur: et plenarium. Et ideo omnia que sunt in isto sacramento et omnis sollemnitas debet repugnare illa que facta fuerunt in passionem: sicut ipsum sacramentum repugnat ipsam passionem. ita omnia alia que sunt circa istud sacramentum repugnant illa que fuerunt facta circa passionem. ut sit plena repugnatio passionis. Et sic apparet quod Christus dedit istud sacramentum ut esset sacrificium oblationis et sacramentum communionis et ut arctius refectionis et ut esset completum nutrimentum in eo spirituali et gratia. quia nutrimentum spirituale et gratie completum in vnoquoque Christiano fidelis consistit et attenditur in preservatione devotionis ad deum. et in conservatione dilectionis et amoris ad primum suum. et in preservatione delectationis intra seipsum et ad seipsum. Et ideo quia devotio ad deum exercetur per oblationem sacrificii puri placidi et plenarii et placatiui. et dilectio ad primum exercetur per communionem vniuersi sacrificii vniuersi. et delectatio intra seipsum exercetur per refectionem vniuersi refectionis. ideo dedit Christus istud sacramentum eucharistie hominibus: ut esset sacrificium oblationis et sacramentum communionis: et vniuersum refectionis: ut fideles Christiani ambulantes per viam reficiantur in via ne deficiant ut possint peruenire ad suam propriam patriam.

De compactione carnis secunda hominis. Christus ad carnem per hominis. secundum ad eam. et ostendit quod sicut caro hominis est venenosa et mortifera et datur mortem alicui. ita caro Christi est salutifera et viuificatiua datur vitam alicui. Titulus. cccx.

Quoniam istud sacramentum corporis et sanguinis Christi est nutrimentum et alimentum spirituale aliarum in quo realiter continetur et caro Christi. ideo sequitur quod Christus dedit istud sacramento suam veram carnem ad manducandum tamquam verum nutrimentum aliarum. Et ideo ut magis cognoscamus qualis se habeat caro Christi ad alias opus compare ipsam ad carnem hominis. secundum ad eam. quoniam non est nisi duplex caro in generalis. scilicet caro hominis et caro sancti hominis. scilicet Christi. Et quia caro Christi est secunda et caro hominis est prima. ideo non possumus bene cognoscere carnem Christi nisi comparemus eam ad carnes hominis. Et ideo considerandum est qualis se habeat ad inuicem et qualiter utraque se habeat ad alias: quia utraque recipit alias.

Titulus
cccxi.
Quoniam
potest sibi
hoc sacra-
mentum applica-
re meritis
suis mortis
Christi.
Deus respicit
quantitatem
deuotionis
solum.

In baptismo
applicatur
totum
passio
Christi.

Hoc sacramentum
est memoriale
mortis
Christi.

Et tradit
sub vira-
que spiritus
magis me-
morabile.

Est sacra-
mentum et sacrificium.

Spuale
nutrimentum
tunc Christi
est perfectio
deuotionis

Hic dat
vera car-
nem Christi.

quia caro ppter aiam est. et videnda est natura et consi-
deratio eius. Et qm scds hō. f. xps est hūis pmo hō
et caro xpi ē hūa carni pmi hōis. et iste due carnes
hnt hūas pprietates et hūos effectus et hūas opatiōes
respectu aie. Et qz tā declaratu fuit in tractatu de la-
psu et corruptiōe hōis qm aia hbit et capit totū suū ma-
lum et totā suā corruptiōne et pditione et morte: qz so-
ciat et vnif cū carne pmi hōis gñata libidinose turpis
et inhoneste. et illa societas est tota origo et fundamen-
tum sui mali: g. necesse est q aia hbat et accipiat totū
suū bonū et totā suā purificatiōe et mūdiciā. suā salu-
tem. suā repatiōe et suā vitā ex societate vnione cū
carne xpi: que est gñata sine libidine honestissime p
spūscm de vigne. Vbi hūa hūis curant. Si em socie-
tas et vnio cū carne libidinose cōcepta est cā ois mali
ipsi aie sequit q societas vnio cū carne nō pcepta li-
bidinose sed purissime sine viro de vigne erit cā ois
boni ipsi aie. Et si etiā vnio et societas aie cū carne im-
munda et inhonesta et corruptibili pmi hōis dat mor-
tem et oēm maculā aie quāto magis vnio et societas ip-
sius aie cū carne mūdissimā et honestissimā xpi: q est
imortalis et deificata vnita cū deitate i vna psona. da-
bit vitā et oēm mūdiciā ipsi aie. Et si ipsi aie imputat
pctm et crimē pmi hōis ppter societate et vnione: cū
carne corrupta eius. quāto magis ipsi aie cōcabitur
meritū scdi hōis. f. xpi p societate et vnione cū car-
ne eius scitissima. Si em aia fit princeps pcti ipsi aie
p carnē. ita ē et efficit princeps meriti xpi p carnē. Itē si
caro pmi hōis facta venenosa et mortifera cōcat. aie
et dat mortē. nōne ē et caro xpi salutifera et viuificatiua
dabit ipsi aie vitā et salutē. Sic g. sicut aia hbit et capit
oē malū p carnē. ita necesse est q recipiat oē bonū per
carnē. Et si aia debeat liberari ab oī malo qd aduenit
ei ppter carnē pmi hōis necesse est ei q habeat societa-
tem et vnionē cū carne scdi hōis. f. xpi. Sic igit caro p-
mi hōis p delectatiōe et libidine dat et cōcat mortē
oī aie: sed caro xpi p morte et aspitate in cruce passa:
flagellata: et tormentata cōcat et dat vitā oī aie q vnif
cū ea. Et sicut vna caro pmi hōis oēs aias inficit et mor-
tificat. ita caro xpi oēs aias lauat: mūdatur et viuificat.
Et sicut caro pmi hōis est archa oīm viciō et pctō et
sauris oīm criminū: et pseruatio oīm malō. ita caro xpi est archa
grarum. oīm fructū et oīm thesaurō spūaliū et pseruatio omni-
um bonō: et sic sunt due archē. Et sic pma caro sepat
aiaz a societate dei et vnif eā cū diabolo. ita caro chri-
sti sepat eā a diabolo et vnif eā cū deo: qz sicut i carne

Accipit
vitā et oēs
mūdiciā.

Coicatur
meritum
christi.

Caro xpi
oēs aias
viuificat:
et est the-
sauris oīm
grarum. oīm
fructū et oīm
thesaurō
spūaliū et
pseruatio
omniū bonō:
et sic sunt
due archē.

pmi hōis latet diabolus. ita i carne scdi hōis latet dei-
tas. Et id aia qm vnif et sociat cū carne xpi: sociat et vnif
tur cū deitate. Et sicut diabolus per carne ade capit
animas: ita xps capit eas per carnem suā.

¶ Qz duplex est societas ipsi aie cū carne pmi hōis:
et vtraque est mortalis.

Titulus.cccxi.

Non aut sunt societates aie cū carne pma
gñata libidinose. Pma est naturalis qm
aia creat et vnif carni ipsa ignorare et nes-
ciente: et ista nō est volūtaria: qz nō est p-
ppriū psumum aie. Et p istā vnionē facit
ipsa aia vna psona cū carne. et p istā societate quis ip-
sa nō cōsentiat nec aliqd sciat imputat ei crimen pmi
hōis. et fit princeps in eo et reputat immūda et turpis et
inhonesta sicut puella nutrita et sociata cū muliere me-
retrice reputat immūda et fit infamata: et hbit maculā ex
tali societate: et refutabit quis ipsa ignoret. Alia socie-
tas est ipsi aie cū carne q est volūtaria et p propriū con-
sentium. f. qm ipsa aia h vsum liberi arbitrii et amat de-
lectatiōes carnis et p sentit libidini et factis carnis et ei
placet inhonestas et turpitudine carnis. et ista societas
aie cū carne q est p propriū psumum et ppiā volūtates
occidit aiaz et facit ipam neqssimā: qz aia deberet hē
odio oīa vicia carnis: et oēs suas turpitudines. et quā-
do ipsa p sentit carni et adheret pvoluntates: tunc facit
corruptiōne carnis eē suā met. et tūc aia incurrit pctm
et crimē ppiū et efficit turpissima. inhonesta. et macu-
latissima. Si em ipsa aia hbit maculā et mūdiciā. et re-
putat immūda p pma societate naturalē cū carne quas
ipsa nō facit: imo fit ipsa ignorare quāto magis hbit ma-
culā et reputat immūda p istā societate volūtariā quam
ipsamet facit. et ipsa societas est p naturā. qz aia p p-
ma societate dat vitā carni et viuificat eā: et postea per
scdm societate ipsa aia vult recipere vitā a carne: et nu-
triri a carne. qz aia recipit vitā ab illa re quā amat et
qua delectat. Et id aia nō recipit tūc vitā a carne: qz
hoc eēt p naturā: s. magis morte volūtariā. Et ista se-
cūda societas est maior et fortior q pma: qz tūc aia vni-
tur cū carne fm se totā et magis est vnita cū re quā di-
ligit p volūtate et amore qz cū re cū q vnif p naturam.
Sic g. aia per pma societate cū dat vitā carni et facit ip-
sam viuere. recipit ab ea mortē ignorare: qz ppter ta-
le societate ieternū sepabit a societate dei nisi mūdes
h p scdm societate volūtariā et amorosā. ipsa recipit suā
relectiōe: et suā pplacetiā et suā delectatiōe cū carne: et
tēcipit mortē volūtariē: qz talē delectatio et pplacetiā.

Volunta-
ria socie-
tas aie cū
carne.

¶ Nota lo-
quelam.

Alia plus
est ibi ibi
amat q a
nimat.

¶ Nota bi-
ligenter.

Universidad de D...

Alia p societatem cum carne ade in currit ob malum.

Per voluntariam societatem cum carne xpi animam dabitur.

Titulus. cccj.

talis refectio qua aia recipit voluntarie et p amorem et consensu cu carne venenosa et mortifera est corrupta et mortifera et venenosa. et p hoc aia incurrit pena eternam et dolorem eternum. et separat a societate dei. Et q per istas duas societates cu carne corrupta pmi hois aia incurrit totu suu malu et morte sua et pdit totu bonu suu et vita sua q consistit i societate dei p voluntate et amore. Et si necesse est si debeat liberari a tali morte. et recipere vitam. q hbeat societate ymionem cu alia carne pna sue carni. pprie. et illa e caro xpi. Un natura aie e q sp deat hbe societate cu carne. et q non pt hbe societate cu carne. et q non pt hbe societate naturalis cu carne xpi. quia solu talis societate pot hbe cu carne ppria et corrupta. et cu illa facit vnā psonā indiuiduā. id restat q cu carne xpi non pot hbe nisi scdam societate q est voluntaria. et p voluntate et amore et p ppriu plenum. Sicut em societas vnus cu ppria carne p voluntate amorem. ita pt sociari et vniri cu carne xpi. q societates talis seu vnio e p liberu arbitriu. et i parte sua pot sociari et vniri cu illa carne cu q magis voluerit. Si q aia societur p voluntate et amore et p liberu arbitriu cu carne xpi. amado volendo coplacedo delectando in ea et in suis vtutibus et ediditibus: tuc q talis societas e p voluntate. est maior et principalior societas aie. et e ppria societas aie. inquantus est rationalis. id ipa aia mudabit purificabit totalr. et reputabit munda sine macula. q talis e aia qlis est res illa cu q sociat p amore et voluntate. nec alr pt mudari a maculis prime carnis. Et tuc aia hbeat societate cu vtraq carne. s; non eade societate. q cu pna carne habebit sola societate p natura. et cu carne xpi habebit societate p voluntate et amore et consensu. Et tuc aia dabit vitam carni pprie p pma societate. et recipit vitam a carne xpi p scda societate. q p illa vnies i sociatib; cu deitate q later i carne xpi. q caro xpi est caro dei. et est plena diuinitate. et p pns in ea occultatu est oē bonu. Et tunc societas prime carnis non poterit maculare ipaz alaz. q; qis sit vnita cu ea p natura. Un magis est ppria et magis ppinq ipsi aie. s. caro xpi q caro pna cu q facit psona. et magis d; diligere illa sine copatione. q caro xpi fuit crucifixa passa et flagellata. yberata et mortua propter salute aie. et p pectis i culpis suis. q eueniebat propter societate carnis sue corrupte et liberauit ea a penis et doloribus eternis. et a morte ppetua q debebat ei propter societate cu pna carne sua mortifera. Et id d; qn tu poterit sociari et vniri scde carni. s. carni xpi et relinque et odio hbe carne primā. q tm malu fecerat ei et face

Titulus. cccj. De sacramento eucharistie.

re conat qntu pt. Et id si ipa posset deberet sociari et vniri cu carne xpi ta p natura q p voluntate. vt hbeat abas societates cu ea et totalr reliqueret carne sua. et faceret vnā psonā cu ea. S; q non pt sociari et nisi p voluntate et amore et non p natura. id d; qntu pt ad min; sociari et vniri i ligari cu ea p voluntate et amore; vt ista societates vincat et super alterā. q si non est. p nullo reputare pma societate. vt sicut caro scda e nobilior carne prima sine copatione. ita societas cu scda carne super societate prime carnis. Que em est coparatio carnis gñate. et pcepte sine libidine de ygine p man; spūscit. ad carnem gñatā libidinosē de corrupta muliere p concupiscētiā inordinatissimā viri. Et q copatio carnis dei et filij dei q est vnita eternalr cu deitate ad carne hois corrupti. q h; societate cu neqssimo diaboloz. Que etiā coparatio carnis i corruptibilis immotalis multisibilis spūalis celestis glificata et iā deificata. ad carne corruptibile mortale visibile terreste rputrefactibile. Que et copatio carnis purificatis. saluatis. redimētis. viuificatis. mudatis et lauatis oēs alas. ad carne bñātes. mortificatē. maculatē. deturpatē et inficitē. aiam sibi cōiunctaz. Que et copatio carnis liberatis alaz a pena eterna ad carne obligatis alaz ad penā eternaz ppter suā societate. Que et compatio carnis yginalis incorrupte. honestissime et castissime. ad carne meretricem inhoneſtā. corruptissimā et inordinatissimā. Sic q ipa aia d; fugere quatū poterit societate talis carnis sue. et si non pt p natura saltē p voluntate. et totalr sociari et vniri cu alia carne pfectissima. et q non pot p natura saltē p amore et voluntate. Ergo sicut cōtinue et incessanter est vnita cu carne pna p natura et societate natura le. ita cōtinue et incessanter debet eē vnita cu carne secundā xpi p amore et voluntate. vt sicut cōtinue ipa dat vitam naturalem sue carni p societate naturalem. ita cōtinue recipiat vitam voluntariam a carne xpi p societate amorosam et voluntariam. Sic q aia h; duas habitatiōes et duo habitacula. q; h; duas carnes in quibus h; habitare s; primā habitatiōem. carnis h; cōtinue pdere et inuoluntarie. s; scdam habitatiōem carnis nunq pot pdere si vult. q non pot separari a carne xpi inuoluntarie. nec per coactionē. s; solu p ppriā voluntate. Et sic aia h; eternū habitaculū in quo pt eternalr habitare si velit. Ut igit aia recipiat societate ymionē cu carne xpi p amore et voluntate. et per pns recipiat vitam et delectationem et refectionem ab ipa. et relinquat totalr ymionē et societate cu carne pna. et nullo mō recipiat delectationem

Nulla ē coparatio carnis xpi ad e.

nec refectionē mortifierā in ipā. id xps dedit carnem suā i sacro isto. f. corpus & sanguinis sui. vt ipā aia mā ducer substatia sue carnis. & bibat sanguine suū p voluntatē & amorē. Et hoc iuisibilr sub forma visibili rū q̄ puerunt i carnē & sanguine. Et q̄ ista societas d̄z ēē cōtinua: id istud sacm̄ debet cōtinuari et frequē tari incessanter.

¶ Q̄ sicut caro primi hoīs p suā multiplicationē & diuisionē est causa multiplicandis & diuisiōis aliarū. ita caro xpi p suā vnitatem & indiuisiōnem est causavnitatis & indiuisiōis aliarū.

Titulus. cccxii.

¶ Qm̄ nō est nisi duplex caro. f. caro xpi et caro primi hoīs vtraq̄ est cōis caro: f. caro xpi d̄scēdit de carne primi hoīs. f. thp talē modū q̄ nō potuit ēē infecta. & id ē nō ua caro & d̄ia p̄ie carni. Q̄ igit vtraq̄ ē cōis oibus alabus. & oīs aia p̄ sociari cū vtraq̄ sit ppter duplicē societate quam p̄t h̄re oīs aia id q̄ caro xpi est d̄ia carni primi hoīs: sicut caro p̄imi hoīs est causa multiplicandis aliarū. ita caro xpi est cā vnitatis earū. Un̄ caro p̄imi hoīs multiplicat et diuidit in infinitas partes & portiones & semina sicut granū. et id multiplicat sicut granū in agro. Et id ad multiplicationē istī carnis multiplicat aie a deo q̄ creat tot aias q̄t sunt portiones carnis. & sic caro nō multiplicat nec etiā aie multiplicat. q̄ plures aie nō p̄t vni cū vna carne p naturā societate. Et t̄i oēs carnes multiplicat sunt vna caro: & p vna carne reputant. q̄ ab vna carne d̄scēdūt p eūdē modū. Et q̄ ē qm̄ multiplicat caro p̄imi hoīs multiplicat corruptio malū et infectio. id sicut caro ipā multiplicata: est cā multiplicandis & multitudinis aiax. ita ēē cā diuisiōis & separationis ipāx aiax a deo & inf se. q̄ p̄t talē societate quā q̄libet aia h̄z cū carne sua p̄p̄a corrupta q̄libz aia separationē diuidit a deo & q̄libz aia aia p voluntatē & amorē. Et id caro ē cā discordie & diuisiōis aiax cū deo & inf se: q̄ q̄libz aia h̄z suā p̄p̄iā & singulā carnes: & tot aie q̄t carnes. Et id si q̄libz aia p voluntatē & amorē h̄eat societate cū sua p̄p̄ia carne. & nō solū p naturā f̄z voluntarie. necessē q̄ ip̄e aie h̄eant diuisionē in se & discordiā. litē & inimiciā p voluntatē. q̄ nō oēs amāt vna carnē. & talis amor vt iā dicitur est. ē venenosus & mortifer. Et id ex tali amore necessario orit̄ oē malū. & nullū bonū. S; q̄ caro xpi nō p̄t multiplicari nec diuidi. f. ip̄e vna realr nūero exis eadē. id q̄ aie h̄nt vniōnem & societate cū ipā p voluntate & amore. seq̄t q̄ ipā ē causa oīs vnitatis & concordie aliarū. Un̄ omnes aie possunt

h̄re vniōnē & societate cū ipā. Quis nō sit nisi vna nec possit multiplicari. qualis societas & vniō est p voluntatē amorē & nō p naturā. & oēs aie p̄t amare vna & eadē carnē. f. xpi. q̄ crucifixa ē p oibz alabz. & vna nō p̄t i pedire aliā. Imo oēs simul p̄nt vniiri. & sociari cuq̄ ea p voluntatē & amorē. Et p̄ oīs oēs insimul & si eēt insimul p̄t recipere vitā a tali carne & refectionē. & id p tales vniōnē & societate oēs aie efficiūt vna aia. et vniū voluntatis vniū intētiōis et vniū cordis et vniū amoris. Et sic p carnē xpi vnicā. multitudiō aiax reducitur ad vnitatē. & sic p carnē xpi aie vniūt inter se et cū deo p voluntatē et amorē. Et sic vna caro xpi sufficit p omibz alabz ad dādū eis vitā. Et q̄ cū carne xpi ē vni ta aia ei9. et hoc p vniōnē naturāle. q̄ qdē aia ē dignissima & sc̄tissima. id ēē oēs aie qm̄ sociātur cū vna carne xpi ē vniūtur & habēt societate cū vna aia deifica. Et q̄ ibi est etiā deitas. id aie h̄nt societate p carnem xpi cū ipā deitate. Et sic aie sociātur & vniūtur cū carne xpi & cū aia xpi. & cū deitate xpi. q̄re merita oēs aie efficiūt vna aia. Et sic xps dādū sua carnes alabus dat suā aiam & suā deitate in se & reducit oēs aias ad vna p suā carnē. Sic ergo pmo oēs aie exeunt & creat ab vno et eodē q̄ a deo. & multiplicātur p multiplicationē carnis et corruptiōis. deinde iterū reducunt ad deū et mundātur p vnitatē carnis. & sic caro ē cā multitudinis aiax. & ē cā vnitatis ipāx. & est cā q̄re aie exēbit a deo p creationē. et ē cā q̄re redēbitur ad deū. et ē cā dānatōis aiax. et ē cā saluatōis carnis. et est cā mortis. & ē cā vite ipāx aiax. et sic oia facit caro f̄z nō eadez caro. Cōueniētissimū et p̄portionatissimū & sūme necessarium est igit oī aie rōnali & mortali fm̄ naturāz vniire & cōiūire carni mortali corrupte & inficiētī corruptēti et dātī mortē spūalē. vt ipā societ & vniat p voluntatem et amorē carni xpi purissime & immortalī. mudātī & purificātī & dātī vitā spūalē. Cōueniētissime ē xps i isto sacro nutritiuo. p̄seruatiuo. refectionuo. sustentatiuo. et vniūuo dat carnē suā verā ad māducādū. vt veniet & societ oēs aias cū carne sua. & sustinet eas & nutrit & viuificet reficiat & pficiat. Necessariū ē fuit vt aia ap̄ propinquaret carni xpi. et ipā caro appropinquaret ei tāta appropinquatōe. q̄ nō possit cogitari maior vt fieret pfecta societas & vniō. & hoc nō p̄t fieri nisi ipā caro sumat & capiat realr p modū comestitiōis māducatiōis visibilis. & id necessē ē q̄ ipā caro xpi faciter sit p̄ieta i hoc sacro p̄vita & sustentatiōe mūdi. Ecce mirabilissima & completissima i hoc magis sacro in quo oia p̄tinēt qm̄ ibi est p̄lo sofa & sp̄s visibilis & sag

Caro xpi
sufficit p
oibz aia
bus.

Christus
dat veraz
carnez vt
vniat.

Cōsta in
isto sacro

Caro xpi
est causa
vnitatis.

Caro ade
est causa
separatio
nis aiax
a deo.

cramentalis et iste est primus gradus scale. Deinde sub specie visibili est vera caro christi inuisibilis. et iste est secunda gradus scale: deinde in carne est sanguis christi inuisibilis. et iste est tertius gradus. Deinde in carne et sanguine christi est ipsa anima christi sanctissima et iste est quartus gradus scale. Ultio in carne et sanguine et anima est tota diuitas infinita in persona filii dei. Et omnia ista sunt realiter in isto sacramento. et hoc propter carnem. Est ergo vnum visibile ibi et quatuor inuisibilia. et ipsa quatuor inuisibilia sunt vnum christus: quia caro christi et sanguis christi et anima christi et diuitas christi sunt ipse christus et vnum christus. ergo maximus modus est christus. Suscipiendo igitur ipsum et formam visibilem panis suscipit inuisibilis caro christi et latens et suscipiendo carnem suscipit sanguis in carne latens. et suscipiendo carnem et sanguinem. suscipitur anima in carne et in sanguine latens. et suscipiendo carnem et sanguinem et animam christi. suscipitur diuinitas in eis latens. Si ergo suscipiendo aquam baptismi exteriori in corpore ex ordinatione christi suscipit in anima tanta gratia. quanto magis suscipiendo istud sacramentum in corpore in quo suscipitur inuisibiliter omnia predicta. suscipiet gratiam tantam in anima. Ecce ergo modicum visibile. sed maxima inuisibilis. quia modicum est quod apparet. sed infinitum est quod latet. Ecce igitur videre possumus qualiter ista tria sacramenta scilicet baptismus confirmatio et eucharistia faciunt inter se quadam scala copleta. quia de primo ascendit ad secundum et de secundo ad tertium in suscipiendo. Et etiam quod libet istorum esse in se scala ad ascendendum de visibili ad inuisibile. et suscipimus inuisibile per visibile.

¶ Declaratio exempli qualis vna caro christi seu vnum corpus christi idem numero potest esse filius et semel in pluribus partibus seu locis.

¶ Titulus. cccxiij.

Corpus christi est in pluribus locis filius et semel.

Quoniam vna et eadem caro christi est vna omnis alax et relectio. et opus quod omnes christiani adulti recipiunt in manducatione istius carnis in isto sacramento. cuius omnes christiani non sunt filii eiusdem loci corporalis. ideo necesse est quod vna et eadem caro christi. et vnum et idem corpus christi sit et semel possit esse in omnibus partibus et locis multis. quia omnes christiani indigent isto sacramento et dicitur sumere ipsum. Unde quia istud sacramentum est verissimum ut probatur est. et christus instituit et ordinauit ut omnes sumant suam carnem in isto sacramento sicut ordinauit quod omnes sumant aquam baptismi. quia istud non possit fieri. scilicet quod omnes sumant istud sacramentum nisi sua caro et suus corpus quod realiter conuenit in isto sacramento sit in pluribus locis filius et semel sequitur de necessitate quod ita potest et ita est quod sua caro eadem numero existit est in pluribus locis. quia hoc requiritur de necessitate in hoc sacramento propter ordinem.

propter ordinationem suam. Quia hoc sacramentum est summe verum. et hoc requiritur ad hoc sacramentum. quia verum est productum et aneque de necessitate cum hoc sacramento. sed quod ita est quod vna caro christi potest esse in pluribus locis realiter. quoniam si hoc non esset verum. nec sacramentum esset verum nec christus esset verax quod est impossibile. Ergo ad certificandum quod ita est sufficit ordinatio et institutio christi. quod non est modum nec potest ordinare fallus. Et est sicut est necesse se quod caro christi vna et eadem sit in pluribus locis filius et semel. ita est necesse quod si forma seu species panis fragilis et diuidibilis quod vna et eadem caro christi sit in singulis partibus. quia caro christi non potest fragilis nec diuidi in partes. quia glificata est. Quod autem omnia ista possint fieri non est necesse scire. sed sufficit scire quod ita est necesse esse et impossibile est aliter esse propter veritatem sacramenti. quod hoc requiritur quod ita sit. et est propter honorem christi quod sacramentum ordinauit. quod hoc sacramentum non ordinasset. si hoc fieri non posset. Ad habendum ei veram certitudinem sacri et noticiam sufficere. sufficit scire quod christus ordinauit et instituit tale sacramentum. videlicet per experientiam quod effectum sacri et cognoscere quod iterum habet idem tali sacramento ad suam necessitatem et utilitatem. sed quod hoc possit fieri non est necesse scire. sed sufficit quod christus quod ordinauit sciat et cognoscat. sicut infirmo sufficit quod sciat quod medicus quod est bonus et verus ordinauit tale medicinam et quod sentit in se et in alijs opus et effectum talis medicine et cognoscat se indigere tali medicina. nec requiritur quod infirmus sciat quod sit medicina. nec quod iterum possit fieri. sed sufficit quod medicus quod ordinauit sciat. Sacra igitur non sunt ordinata ut habet sciat et cognoscat quod iterum fiant. sed ut per ipsam habet recipiat salutem et gratiam et auxilium a deo. et postea ipsa gratia suscepta inuadat hominem ad cognitionem secundum ea et veritatem ipsorum. Autem postquam habet esset de necessitate potest ad maiorem claritatem querere exemplum et argumentum ad magis cognoscendum ipsam mirabilia quod in isto sacramento sunt maiora et altiora quam in alijs sacramentis. quia ibi vnum corpus christi est filius et semel in pluribus locis. et hoc quod tamen est in parua hostia sicut in magna nec si diuidat hostia propter hoc diuidit christus seu corpus christi. et in quibusque partibus est totus christus. Et ideo magis difficile est ad intelligendum istud sacramentum quam alia. quia omnia ista apparent esse sensus et experientia sensus. Sed non est mirum si caro christi producta inseparabiliter cum diuinitate ascendat ad istum gradum. ut possit esse filius et semel in pluribus locis quia diuinitas est vbique tota sit. Et quia caro christi est vnum diuinitati. ideo ratione diuitas potest sit filius et semel in pluribus locis. Sicut et ratione carnis est in isto sacramento diuitas esse causa que ipsa caro potest sit et semel in locis pluribus esse. Unde hoc potest videri in alijs rebus per experientiam. quia vna res multiplicatur et est tota simul et semel in pluribus locis. sicut vnum verbum

Quere in 4. scire

Sufficit scire quod christus instituit.

Exemplum quod corpus christi est in pluribus locis.

De sacramento eucharistie.

totū est sicut in pluribus auribus et non est in una aure sicut in alia. si tamen non est eadem vox numero sed specie. Si ergo una vox uobis est in pluribus auribus tota eadem specie nonne est magis opus dare unum gradum carni christi et corpori suo quam si uobis est deitate. ut scilicet unum et idem numero et species possit esse in pluribus locis. ¶ Et tunc videmus quod una dictio siue sit magna siue sit parua siue idem significat. ut ista dictio rex siue sit ista magna siue sit tota terra siue sit ista parua sicut unum granum. milium. tamen significat unum modum sicut alio modo. ita quod paruitas et magnitudo dictiois nihil variat quantum ad significatum quod significat neque propter hoc quod maior habet maius significatum. neque quod minor habet minus significatum. ita conformiter. quod forma panis et species est sicut dictio significat. et corpus christi est sicut significatum. id neque parua forma neque magna seu hostia. aliquid variat. quod tamen est parua siue magna hostia. quod hostia seu formam visibilis non est nisi signum corporis christi. quod ubi realiter continetur corpus christi. sed non sicut locatum in loco nec sicut unum in vase. sed sic signatum in signo et significatum in dictioe. ¶ Et tunc videmus ipsa dictio multipliciter non per se multiplicat significatum. imo siue est unum significatum et idem est. ita quod ubi hostie in infinitum multiplicentur. non propter hoc multiplicatur caro seu corpus christi. sed siue manet idem. Et tamen sicut siue quod idem ipsa dictio retinebit formam suam et naturam siue habebit suum significatum. ita quod idem forma panis in sua natura remanebit siue habebit inter ipsum corpus christi. Et id tamen diu manet corpus christi sub forma panis quod idem remanet forma panis. sed si mutetur forma panis. quod non remanet signum nec tamen signatum est ibi. Et id quod quilibet panis seu hostia habet speciem et formam et nomen panis. id in qualibet parte hostie siue sit parua siue magna est tota caro siue corpus christi. ¶ Et hoc idem est potest declarari in speculo quantum ad cunctos magno. et quod est ista magnitudo sicut totum mundum non est nisi una imago unius uobis in eo. et tamen si speculum frangatur in infinitas partes in quilibet parte appebit tota imago quam apparerebat in toto speculo integro. et tamen appebit in parte siue in toto. et tamen in una parte sicut in alia. ita siue siue esset unus panis ita magnus sicut totum mundum seu hostia non esset in ea nisi unum corpus christi. et una caro et unus christus et si fieret mille presules in pluribus in qualibet esset totum corpus christi idem numero sed in pluribus speculi non esset eadem imago numero sed in specie. quod opus dare magis unum gradum corpori christi. siue idem numero sit in pluribus partibus hostie. Preterea et potest declarari per ipsum quod corpus totum integrum potest contineri in tanta parua quantitate. Unum corpus christi est sicut spirituale et transmutatum in naturam aie quantum fieri potest.

Quod christus
sit in tam
parua hostia.

De sacramento eucharistie.

quod sicut videmus quod alia natura quam est spiritualis et sine quantitate transmutatur illa quam recipit in se ad suam naturam. et ad modum suum spirituale. ut quod recipit istam iram a tunc reducit eam ad spiritualitatem. ita quod quoduis a scriptum sit corpale et magnum et quantum latum et longum. attamen quod est in alia non est longum nec latum nec expressus. sed est totum simul ad modum aie. ita conformiter corpus christi. quod est significatum et reductum ad spiritualitatem quantum fieri potest. quod diuitas transmutatur aiaz christi in suam naturam quantum fieri potest. et alia deficiata cum diuitate deficiat corpus et transmutatur in suam naturam et assimilauit ipsum sue nature quantum fieri potest. Et corpus christi non occupat locum nec est poderosius et potest esse totum in parua fine extensioe sine longitudine sine latitudine et sine profunditate eo modo sic ipse presules vult. Et id corpus christi in isto sacramento non occupat locum nec poderosius nec extensius nec longum nec latum nec profundum. sed esset presules sit sit. id potest esse in quocumque parte hostie quantumcumque parua totum sit. unde hoc videmus per experientiam in rebus corporalibus quod imago rei corporalis quantumcumque res sit magna est tota sit. nec est longa nec lata nec extensa. nec profunda nec poderosa nec grossa. nec spissa. et tamen appetit longa et extensa et spissa et grossa. et magna siue non est. Unum una magna ecclesia imo una tota ciuitas maxima et erat per pupillam oculi nisi. quod est sicut pupilla diuisibilis. et hoc in nocte videtur tota illa ciuitas in famis cum parua sua forma. et magnitudine sine diminutione. et tamen imago illa quod est inter in alia est sicut pupilla in diuisibilis quod intravit per pupillam oculi. Ita conformiter cum corpus christi sit magis spirituale quam illa imago quod transit per pupillam. per esse totum sit in puncto. et tamen habet omnes presules suas sine diminutione. unde quod corpus christi in isto sacramento est parua et ad transmutandum aiaz ad se. ut aiaz nati christo per amorem. id est ibi esse modo conuenienti aie et non modo per se. id est ibi esse modo spirituali. et non modo corporali nec quantitativum nec locale nec occupativum nec grosse. quod tunc discordaret ab alia. et quodammodo educeret aiaz ad corpale materiam et quantitativum et grossum et aiale. et ipsa aia in isto sacramento ibi mutari in melius et in altioris naturam. quod est sacramentum transmutatum. id est nihil deest in isto sacramento repugnans aie et nature sue. Et id nullo modo ipsa aia in isto sacramento de cogitare nec querere. nec quantitativum nec locale nec longitudinem nec latitudinem nec profunditatem nec grossitudinem nec spissitudinem nec poderositatem nec extensionem nec colorem nec saporis nec figuram nec aliquid quod possit precipere animal butur. quod oia ista sunt per naturam ipsius aie. et ei non conueniunt talia quod querere. sed solum de querere et cogitare spirituatatem et illud precise quod verba significant et non plus. quod hoc quod vi

Corpus christi
non occupat
parua locum.

Corpus christi
est in hoc
sacro spiritu
ali modo

De sacramento eucharistie.

detur est sicut vox et sonus. et hoc quod ibi continetur est sicut significatum vocis. et ipsum signum non est longum nec latum. nec ponderosum. nec quantum nec locatum in quantum signum. Sicut ergo hoc significatum ad sonum vocis. sic hoc corpus Christi in isto sacramento ad formam et speciem quam videtur. Et ideo sicut signum in quantum significatum per sonum vocis non significat vel quantum tantum nec vel in loco nec vel profundum. nec vel longum. nec vel latum et sic de alijs. ita corpus Christi in quantum in isto sacramento non significat per speciem visibilem vel quantitativum. nec vel occupans locum. nec vel longum. sed in quantum vel corpus Christi. Et sicut signum recipit intellectum tantum in nullo modo sensus. et ipse sonus vocis respicit sensus. quod signum tantum modo percipit per intellectum et non per sensus. et sensus tantum modo percipit et audit sonum vocis et non percipit significatum. id est significatum est spirituale et intelligibile. et hoc modum intellectus et non hoc modum sensus. et proportionatur intellectui et non sensui. Et idem aliter brutum quod non hoc intellectum sed tantummodo sensus. non potest percipere significatum. sed percipit sonum vocis. Ita sicut corpus Christi in quantum est significatum per speciem visibilem respicit tantummodo intellectum et nullo modo sensus. et ipsa species visibilis panis respicit sensus visus. et sensus visus tantummodo respicit et videt ipsum et formam panis visibilem. Et idem ipsum corpus Christi est ibi modo spirituali et hoc modum intellectus et non sensus. et proportionatur intellectui et non sensui. Et idem aliter brutum potest videre et percipere speciem visibilem sed non corpus Christi ibi contentum et significatum. Sicut ergo aliter facit distinctionem et divisionem inter sonum vocis et significatum vocis. ita debet facere distinctionem et divisionem in isto sacramento inter speciem et formam panis visibilem et corpus Christi invisibile. Sic ergo ante ibi esset corpus Christi in pane erant duo quorum unum percipiebatur per sensum visus. et aliter per intellectum. quoniam spiritus et forma panis percipiebatur per sensum visus tantummodo quanta etiam videbatur et percipiebatur aliter brutum. et substantia panis percipiebatur per intellectum et non per sensum: quod aliter brutum non potest percipere substantiam panis invisibilem. Et idem aliud est forma panis et aliud est substantia panis. Unum in sonis et in speciem appetit formam panis. et tantum non est substantia panis. et hoc vere scit quod ipse videt de nocte et in speculo formam et imaginem panis: et quod ibi non erat substantia panis. Ita conformiter in hoc sacramento est forma panis et substantia spiritus principalis: sed substantia panis non est ibi: quod mutata est in corpus et in carnem spiritus sanctus et hoc signum et faciem tantum tale transmutationem. et remanet tantummodo realis species panis sine substantia panis. Et idem sicut substantia panis se habet ad formam panis. sic se habet corpus Christi ad spiritum panis. Et quod substantia panis solum percipiebatur per intellectum et non per sensus. ita sicut corpus Christi ibi de extrinseco substantia

Brutum videtur speciem sed non corpus Christi.

In hoc sacramento non est substantia panis.

De sacramento eucharistie.

tie panis. percipit per intellectum et non per sensum. et quod substantia panis in se considerata. et in quantum percipit per intellectum. non est longa nec lata: nec profunda: nec ponderosa: nec colorata: nec visibilis: nec tangibilis: nec huiusmodi saporis: nec perceptibilis per aliquem sensum corporeum: nec occupans locum. et tota est in quolibet parte ubi est forma panis: et non est magis substantia panis in magna quantitate quam in parva. ita sicut ipsum corpus Christi quod est loco substantiam non est longum: nec latum: nec profundum: nec ponderosum: nec coloratum: nec visibile: nec tangibile: nec huiusmodi saporis: nec perceptibile per aliquem sensum corporis: nec occupat locum: et est totum in quolibet parte ubi est forma panis: et non est magis in magna quantitate quam in parva. et idem est ibi ad modum substantie panis per se considerata. et putat percipit intellectum. Et idem sicut substantia panis putat percipit ab intellectu. hoc modum intellectum. et hoc omnes predicationes super dictas. quod in quantum percipit per intellectum non hoc quantitate nec extensionem: nec est in loco: nec occupat locum. et sic de alijs. sed est ad modum signi respectu vocis: et proportionatur intellectui. ita sicut se habet in sacramento ipsum corpus Christi. Qui ergo vult intelligere quod corpus Christi est in isto sacramento. necesse est quod consideret substantiam panis puram et solam putat intellectus percipit eam. et quantum corpus ad intellectum: quod substantia panis putat respicit in intellectum et percipit per intellectum. mutat in corpus Christi: nihil quod possit percipere sensus mutat in corpus Christi. Sic ergo in pane sunt duo unum quod tantum percipit per intellectum. et aliud quod percipit per sensum. et illud quod percipit per intellectum tantum mutat in corpus Christi. et totum illud quod percipit per sensum visus remanet: quod istud sacramentum est propter intellectum et liberum arbitrium et non propter sensus. et idem illud quod percipit per intellectum. mutat tantum in corpus Christi. et sub illo modo per quem percipit per intellectum. et per illud modum percipit per quem significat per vocem signum. quod intellectus primo intelligit et postea per vocem signum. et eo modo quod intelligit eo modo per quem significatur. Sic ergo ipsa substantia panis sub illo modo quod est intellecta per intellectum et signata per vocem mutat et convertitur in corpus Christi. Sicut in isto sacramento debet ipsa alia intellectualis transmutari in ipsum in quantum differat a brutis et a sensibilibus corporalibus. ita sicut in isto sacramento non debet converti in corpus Christi nisi illud scilicet et tantummodo quod percipit per intellectum per quem alia differat a brutis. Et omnia que sunt in sacris debent proportionari ipsi anime iuxta suum modum et in quantum est intellectualis et differat a brutis. Et quod corpus Christi prius existit ante quam substantia panis convertatur in ipsum. ideo tota illa forma panis que videtur est quasi vestimentum et in dumentum corporis Christi accidentale. et sic corpus Christi est indutum

Corpus Christi est totum in quibus parte.

Quod corpus Christi sit in hoc sacramento.

Que sunt in sacris debent proportionari anime.

Quod acci-
getia sunt
in isto sa-
cramēto.

Biblioteca

Christi in-
duit du-
as vestes
pp̄ nos.

vestitū veste aliena. Et ipsa forma panis q̄ aff̄ habet
modū accitū et liberetis. et q̄ sustēbat in ipsa sub-
stātia panis. recipit modū nouū et nobilitat et digno-
rez. q̄ recipit modū subē. qui sine p̄p̄tate excedit mo-
dū accitū: q̄ ipsa forma et spēs panis q̄ est accitū per
se existit et in nullo sustētat tanq̄ in subiecto: et sic oīa
dignificat et meliorat et exaltat in isto sacro: q̄ ipsa
forma panis trāsīt et uertit in corpus xp̄i gl̄iosissimū. et
ipsa accitū que vidēt recipiūt modū substātie et nō
plus ascēdere p̄t̄: tota spēs et tota forma panis q̄ cō-
tinēt oīa accitū sit vestis et indumētū corpus xp̄i et ip-
sius dei et hoīs. Et q̄ maior dignitas? Et idē ip̄a spēs
panis et vini in magna reuerentia et in magno honore
haberi tanq̄ vestis xp̄i iesu fili dei regis et̄ni. Et hec
maria fuit benignitas et humilitas xp̄i: q̄ ipse velit ēē
vestis tā humili et simplici veste. et int̄tū ēē humilia-
re: ita se approp̄imet hoīb⁹. P̄rio em̄ voluit xp̄s in-
dui veste carnis n̄re mortalitatis et illā accepit ab inte-
merata et incorrupta uirgine. Maria m̄re sua gl̄iosa i-
qua dignatus est hoīb⁹ appere in hoc mūdo. et p̄dica-
re v̄bo et ex̄plo et postea in carne subire mortē turpi-
simā et amarissimā p̄ nobis. Sc̄d voluit indui veste pa-
nis q̄ est vestis inferior. Sicut em̄ panis ab hoīb⁹ p̄ci-
bo sup̄ mutat in carnē et sanguinē corpus assumētis
ip̄m panē. ita s̄l̄r istud sacm̄ eucharistie sup̄iū a fide-
li xp̄iano trāssubstātiat aliam ip̄is in xp̄m et sit vnus et
idē cū xp̄o in spū et n̄tate. Sic ḡ induit suā diuinitatē
p̄mo veste carnis vt hoīb⁹ sic apperet q̄ in sua diuini-
tate videri nō potuit: et carnē suā vestiuit veste panis.
P̄mā vestes fecit p̄ seip̄m sed sc̄dā fabricat hoies.
P̄mo em̄ diuinitatē suā induit veste carnis et huma-
nitatis vt posset mori et pati p̄ hoies. Deinde vestiuit
carnē suā veste panis vt esset nutrimentū et resectio ac
alimentū sanorū et infirmorū. Sic igit in isto sacro oīa
exaltant et dignificant et meliorant. Quāto ergo magis
ipsa aīa deuota p̄pter quā istud venerabile sacm̄ est
ordinatū: institutū ac cōsecratū v̄ se eleuare a carna-
lib⁹: et mūdānis et trāsitorijs rebus et desid̄ eris: et re-
cipe exaltationē et dignitatē ab ip̄o et incorporari isto sa-
cramēto ac deserviri hic in ḡra et in regno ipsius sacra-
menti dei et hoīs fili dei et regis et̄ni: et accipe gl̄oriā
et beatitudinē sine fine cū sanctis angelis: et cū oībus
spiritibus beatis. ad quā dignetur vos perducere idē
iesus christus. Amen.

Quartū sacm̄ est sacm̄ p̄nie et est sc̄da scala iterū
lapi et spūale medicamen per q̄d hō xp̄ianus qui p̄p̄t

offensam p̄ xp̄m cōmissā post baptismū perdidit no-
uum esse et vitā spūalē. recuperat iterū nouā vitā p̄di-
tam. et sit ei remissio et indulgentia et absoluit ab obli-
gatione infinita et abluit et lauat ab omni macula et
reconciliatur christo.

Titulus. cccxiiij.

Quoniam autē iam dictū est superius q̄ vita spū-
ualis assimilaf vite coporali. ideo sicut in vita
coporali est primo ḡratio. deinde augmentatio. ter-
tio cōtinua nutritio. ita similiter in vita spūali. p̄-
mo fuit necessaria ḡratio spūalis. et hec fuit baptism⁹.
et deinde augmentū spūale. et hoc erat eucharistia. Et idē
sicut in vita coporali si hō esset impassibilis: ita q̄ non
p̄tingeret eū infirmari. sufficerent ista tria: videlicet
ḡratio: augmentatio: et nutritio. ita s̄l̄r est in vita spū-
ali si hō esset impeccabilis sufficeret ei ista tria sa-
cramēta. s. reḡnationis: cōfirmationis: et eucharistie.
Sed q̄ p̄tinuit hoīem infirmari et incurrere morib⁹
mortalē aut periculosum ex quo pōt mortē incurrere
et perdere vitā coporalem. ita etiā potest hō incurrere
infirmatē spūalē que est peccatū per q̄d pōt p̄de-
re vitam spūalem. Et sicut in vita coporali est medici-
na coporalis qua infirmitas curaf copalis. ita est et
in morbo spūali remediū q̄d aufert p̄c̄m. et ē penitē-
tia. que est medicina spūalis. Itaq̄ aliquis pōt perde-
re gratiā sibi in baptismo datā per peccatū: quia hō
habet libertatem naturālē et liberū arbitrium. Et q̄a
gratia nō est de natura liberi arbitrii. quia aliud est
gratia et aliud est natura vt iam declaratū est. idē pōt
etiā gratiam relinquere et facere contra illā et eā p̄de-
re. quia mēbrū sanū potest perdere sensum et motū.
et est simile de mēbro respectu capitis. et de christia-
no respectu xp̄i. Sicut ergo mēbrū pōt paralyticari: q̄
nō habet fluxū spiritūū a capite. ita potest hō paral-
ticari: quia non habet fluxū gratiarū a christo: qui est
caput omniū christianoꝝ: et maxime: q̄ homo indiget
multiplici gratia cū constitutus sit inter inimicos spi-
rituales: contra quos ipse semp̄ bellare necessariat: et
nisi ipse legitime certauerit. vincit et non coronabit.
Et q̄ nō pōt vinci nisi volūtarie: ḡ si vincit volūtarie
vincit: et iuste tunc iudicaf. Et quo ergo quilibet xp̄ia-
nus pōt incurrere infirmitatē spūalem. s. peccatū post
baptismū. necessaria fuit homini medicina curatua
et medicamen spirituale. s. penitētia per quā poterit
evadere mortalē infirmitatē anime et recuperare sa-
nitates et gratiā quā habuit per baptismū. Et hoc est

Et iiij

Ti. cccxiiij. et. cc. xxxv.

P̄nia ē
medicia
spūalis.Titulo
cccxiij.Penitē-
tia est ne-
cessaria.

Cōtritiō
est neces
saria ad
deleūdū
peccatū.

Deo dat
grām aīe
pīepara
te ad eā.

sicut qñ homo cecidit in infirmitate corporalem: tñc
medicina curans est necessaria. Et quia christus ope
ratur in hōe per sacramēta visibilia et manifestat: nō
ordinavit sacm penitētie tanq̃ verū medicamē mor
bi spūalis ad destruendū peccatū et offensam cōmis
sam post baptisimū. Quāvis em̃ ante receptionē ba
ptismi sit necessaria hōi adulto. attñ illa pñia non est
sacramētū: q̃ inuisibilis est et occultat: quia nihil ap
paret extra de illa pñia. Et de in sacro op̃ esse aliq̃ si
gna exteriora q̃ significāt rez inuisibile q̃ fit int̃ in aīa
Et q̃ medicina inuisibilis illi p̃cti culpe et offense p̃
deū ē vera remissio indulgētia et venia ex pte dei. q̃ tñc
vere destruit p̃ctm et offensā delet. qñ remittit et dat ve
niā ab illo p̃ quem facta est. q̃ culpa et offensā obligat
hōiem offendēte illi q̃ offensus est. et p̃ quē peccavit.
q̃ talis nature ē culpa. et q̃ culpe tot obligatiōes et tot
debita. et q̃ vera indulgētia nō p̃t recipi nisi culpa et of
fensa displiceat. nec aliq̃s p̃t neq̃ meret̃ recipere veniā.
nisi displiceat ei malū fecisse. q̃ oīs culpa est volūta
ria. et iō nō p̃t ṽstrui nec deleri nisi p̃ dñm. ṽz q̃ sic fuit
volūtaria. fiat volūtaria et displiceat. alr ip̃a maneret
in vigore suo et sic duo sunt necessaria ad destructiōē
et delectationē ipsi p̃cti seu culpe et offense p̃ deū vñ ex
pte dei offensi. et hoc est remissio et indulgētia et venia.
et aliud est ex pte hōis offendētis et peccantis et hoc est
ṽa displicētia et tristitia seu dolor. q̃ offendit deū. et ni
si de hoc tristē et hōi displiceat nō p̃t mereri indulgē
tiā et remissionē de offensa. Et q̃ radix p̃cti ē volūtas.
iō req̃rit q̃ hō p̃ponat i corde suo nūq̃ offendere deū
alr nō eēt ṽa displicētia. Et req̃rit et q̃ hō cognoscat
se offendisse deū et malū fecisse et peccasse p̃ ipsum alr
nō posset ei displicere nec posset dolere deū. se offen
disse. Req̃rit etiā q̃ hō hēat sp̃ez recipiēdi indulgētiā
et veniā a deo: q̃ alr nihil ei p̃ficeret talis displicētia
seu dolor q̃ ad hoc ordinat. Sic q̃ ex pte dei offensi d̃z
bati indulgētiā: ex pte hōis d̃z eē capacitas indulgē
tie. Sicut ei deo dat aīa: rōnalē capaci et corp̃ p̃pato.
ita dat verā indulgētiā aīe capaci et p̃pate ad recipiē
dū eā. alr nō. Et iō sicut corp̃ est p̃porcionatū aīe. q̃
alr non daret aīa. ita necesse est q̃ aīa p̃porcionet̃
ad recipiendū indulgētiā a deo alr nō daret ei. q̃ p̃ctm est
directe p̃ deū. et deo nihil h̃z p̃ se nisi p̃ctm. q̃ p̃ctm of
fendit deū. Et iō hō nō est digñ recipe indulgētiā a
deo. nisi hēat odio p̃ctm. q̃ d̃z aīa deo et ip̃ugnat ip̃m
tāq̃ inimicū capitālē dei. Quō em̃ posset hō esse ami
cus dei. q̃ diligeret inimicū dei capitālē. et illū hospita

ret. nutriret et defenderet. Et ēi quō posset placere deo.
q̃ etiā placeret et manuteret inimicū dei capitālē. Et
iō necesse est si hō vult mereri et recipere indulgētiā
et amicitia et societate dei q̃ ip̃ugnet et odio hēat totis
virtib̃ et toto corde ip̃m p̃ctm et culpā. q̃ illa sola d̃z aīa
et inimicū deo. et maxime ex hoc. q̃ ip̃emet hō exis in
culpa gñavit ip̃m p̃ctm de seip̃s et q̃ d̃z ip̃m impugna
re oībus modis q̃ bus poterit interio et exteri. et ip̃s
accusare ore et corde. et op̃ari ad ei⁹ destructiōē et hō
et ope. q̃ alr nō merebit̃ indulgētiā. Etiam ex alio q̃ hō
nō h̃z maiorē nec deteriorez inimicū q̃ p̃ctm. q̃ p̃ctm
nō obligat eū solū ad penā t̃palem s̃ eternā et sepat
ip̃sum a deo et ab amicitia oīs gaudiū et q̃etis. et p̃ dñm
deicit ip̃m ad diaboli et ad oēm tristitiā et dolorem.
Et hō d̃z p̃ ip̃s pugnare tota sua potētia. sicut p̃ inimi
cū suū mortales. et ṽdicare se de ip̃o tāq̃ ab inimi
co seuerissimo et expellere ip̃s et occidere. Et q̃ p̃ctm
est etiā inimicus secretus et occult⁹. et de ip̃s natu
ra est velle occultari. cū ergo inimici ei⁹ domefici ei⁹
iō hō per dñm d̃z ip̃m discopire et manifestare p̃ con
fessione. et sic ip̃m impugnare et expellere. Alr hō si te
net ip̃m secretū. tñc nutrit ip̃m et confortat et radicat
ip̃m q̃ facit sibi q̃d eius natura desiderat q̃d est velle
occultari et nesciri nec videri. Et iō istud est maxime
vituperiū et maxia cōfusio p̃cti. et maxia cautela ad ip̃
expellendum. vt hō ip̃m revelet et manifestet. Si q̃ hō
diligat seip̃m. et cupit inimicū suū capitalem expellere.
d̃z oē vituperiū et oēm cōfusionem adducere p̃ p̃ctm vt
ip̃m expellat et vincat. Et q̃ p̃ctm ē deceptiū et frau
dulentiū. iō tāq̃ deceptor et falsarius d̃z accusari iudi
cari et puniri et iō hō d̃z ip̃m ponere in iudicio et pete
re sniam p̃ ip̃m. et petere punitionē. Et iō p̃z q̃ ad ve
rā eradicationem p̃cti nō sufficit displicētia interior
seu odiū et tristitia et dolor de ip̃o. Imo req̃rit etiā exte
rior: revelatio et manifestatio. accusatio et indicatio et
punitio. et sic hō p̃parat se ad recipiēdū verā indulgē
tiā ita q̃ d̃z et ip̃s culpā i aīa. et odio hēat. et hō accu
set. et de facto deserat. et reiterare nūq̃ p̃ponat. Duo
q̃ inuisibilia debent eē in destructiōe p̃cti. vñ ex pte
dei. i. indulgētia et remissio. et aliud ex pte hōis pec
cātis. i. penitētia interior in corde. q̃ est displicētia oc
cultā et inuisibilis de offensa dei. et ista duo sunt p̃por
cionata inter se. Et q̃ i oī sacro m̃sibile significat
et manifestat p̃ visibile. et op̃z q̃ illud q̃d fit exteri⁹ mani
feste. p̃porcione illi q̃d fit inuisibiliter in aīa. iō sicut
sunt duo inuisibilia necessaria ad destructiōē ip̃s

Pctm est
maxim⁹
inimicus
hominis

Quo per
confessio
nem ex
pellis pec
catum.

Ad dele
tionem
pcti duo
sunt ne
cessaria.

Titulus. cccxiii. De Penitentia.

culpe. vñ ex pte dei. et aliud ex pte hois q̄ offēdit. quo
rū vñ ē p̄p̄toriu. et aliud recipi. et daf. ita cōformiter
et forma in isto sacro sunt duo visibilia et manifesta exterioris q̄
sacri p̄tē. sūt in isto sacro. q̄ p̄porcionant et correspondēt illis duo
bus inuisibilibus q̄ sūt interi⁹ in aia. Unū visibile q̄
sūt exterioris. est ad significandū inuisibile interi⁹. p̄nias
f. interiorē et inuisibile ipsi⁹ hois penitētis q̄ est in cor
de. Et q̄ facta et verba exteriora significant et decora
rant illud q̄ est occultum et inuisibile in corde. id per
verba et facta q̄ hō facit et dicit exterior⁹ significat et decora
rat q̄ hō penitēs bz odio ipm p̄ctm. et q̄ cor suū recessit
sit ab ipō p̄ctō. Et aliud visibile q̄ sūt et appet exterior⁹
est ad significandū illud inuisibile q̄ sūt facit de⁹ in aia. f.
remissionē et indulgētiā offensae et p̄cti. et est ipa abso
lutio q̄ sit in isto sacro p̄ verba significatiua exp̄tē rem
missionē p̄ctōy. Unū sicut in alijs sacris sunt duo exte
riora. f. res corporalis et visibiles. sicut aq̄ in baptismo. et
chrisma in cōfirmatiōe. et vltra hoc sunt vba ordiata a
xpo. q̄ significant opus inuisibile q̄ deus facit intus in
aia. q̄ dēdem vba p̄porcionant illi rei corporali. sicut in ba
ptismo sūt ista vba. Ego baptizo te etc. q̄ correspondēt p̄
porciōabilr ipi aq̄. q̄ importat ablutionē. ita p̄porci
onabilr in isto sacro sunt duo exteriora. Unum est. oia
vba et facta q̄ dicit et facit penitēs. et sunt sicut aq̄ i ba
ptismo. Et vltra hec sūt vba ordiata a xpo. q̄ significant
op⁹ inuisibile q̄ de⁹ facit intus. q̄ dēdem vba correspondēt
p̄porciōabilr vbi⁹ et factis penitētis. Et sunt ista ver
ba. Ego absoluo te etc. Et ista vba correspondēt factis et dic
tis hois penitētis. q̄ hō penitēs p̄ vba et facta sua si
gnificat cor suū recessisse a p̄ctis. et sibi displicere of
fensam dei. Et p̄ ista vba. Ego absoluo te etc. significat
q̄ de⁹ remisit p̄ctm et offensam. Ut igit hō q̄ offēdit
cēt se curus de remissioe et indulgētiā sua. et nullo mō
dubitaret. xps ordinauit et instituit modū penitēdi. f.
q̄ doleat interi⁹ de offensa. et q̄ exp̄imat exterior⁹ signa
doloris p̄ gemit⁹ et lachrymas. et q̄ dicat ore suo. et cōfi
teat culpā suā. et accuset seipm. et ē ordinauit et instituit
illū locū tenētē seu vicariū loco sui corporis. cui hō pe
nitēs dicat et cōfiteat culpā suā. et ostēdat signa doloris.
cui dedit p̄tātē absolūdi et remittēdi culpā et offensas
noie sui. Et ita q̄cūq̄ offenderit xpm. et voluerit h̄re ve
rā indulgētiā et remissionē suorū p̄ctōy. faciat vt xps or
dinauit. et indubitatē recipiet verā indulgētiā et remis
sionē de suis p̄ctis. q̄ xps ordinauit istud sacm p̄nle
sicut alia sacra. Et id sicut alia sacra sunt sp̄vera. et daf
in eis illud q̄ significat p̄ ea. ita istud sacm est sp̄ ve

Titulus. cccxiij. De Penitentia.

rū. et daf in ipso illud q̄ p̄ ipm significat. f. remissio et
indulgētiā culpārū. q̄ cōmisse sunt post baptismū. Et
in hoc apparet infinita bonitas xpi et ei⁹ clemētiā. q̄ vt
hoies q̄ eū offēderūt nō desperarēt. ordinauit medi
camentū vt istud sacm p̄ q̄d possent redire iterū et re
uerti ad ipm. et recipere veniā et indulgētiā. Et in hoc ē
maxima securitas. q̄ ipmet q̄ offensus est. et q̄ quē sit
p̄ctm ordinauit modū p̄ que hoies possent placare ip
sum. et docuit modū et formā et viā rediēdi ad ipsum.
Et id istud sacm est sc̄da scala post baptismū. p̄ quaz
xpianus iterū p̄t ascēdere ad xpm. In qua scala sunt
tres gradus. f. p̄tritiō i aia. p̄fessio in vbo. et satisfactio
in ope. et vltimo sit absolutio. et sic hō ascēdit ad remis
sionem et indulgētiā. Et q̄ remissio et indulgētiā nō
pōt fieri. nisi etiā recipiat ḡra xpi seu bñ eē p̄dictū. q̄
hō dū remittit offensa et culpa. daf ḡra. et absolutio hō
ad obligatiōē infinita et a pena eterna. id in isto sacro
oia ista sūt sūt. f. q̄ restituit ḡra seu bñ esse. et vita sp̄ual
p̄dita et sit remissio clpe. et liberat hō ab obligatiōe pe
ne eterne. et totū sit v̄tute mortis et passiois xpi. vnif
cū ea. et recipit eā p̄ se. Et q̄ iaz declaratū est. q̄ mois
seu passio xpi superat oia p̄ctā q̄ fieri possunt. id satis
facit p̄ oibus p̄ctis. dū tñ hō vniatur cū ea. Unū q̄ sola
mois xpi seu passio pōt remittere p̄ctā et obligationes
ad penā eternā et q̄ in baptismo hō vnif totatū cū xpo
et per p̄ns tota passio applicat ei. ac si tota passio esset
sua. et si eā ipmet hō sustinuisset. id sit ei plena remis
sio oim p̄ctōy. et totius pene debite p̄ctis. q̄ hō rege
nerat et sit totus nouus. Sed qñ hō iterū cadit in cul
pā. tūc sep̄at et diuidit a merito passiois xpi et a xpo. et
p̄ns sit obligat⁹ ad penā eternā sicut ante baptismū.
Sed in isto sacramento homo qui erat diuisus a xpo
vnif cū xpo. et per p̄ns applicat ei etiā meritū passio
nis et mortis xpi et sit princeps in eo. et id iterū remittit
ipi pena eterna sicut pri⁹ i baptismo. et id istud sacm ē
loco baptismi. S; tñ in baptismo sit plēa remissio ois
pene ei eterne et tp̄alis. sed in isto sacro sit tñ remissio
pene eterne. et soluit obligatio ad penā eternā et infini
tā. s; adhuc remanet obligatio ad penā tp̄alē. q̄ neces
se est q̄ hō sustineat aliquā penā p̄pter p̄ctā sua. vt de
clarabitur magis infra q̄ aliter applicat passio xpi in
isto sacro et aliter in baptismo. et alio modo sit istud
sacm. et alio illud. Quia in sacro baptismi recipit aq̄
exterior⁹ q̄ est aq̄ xpi. sed in isto nō sunt nisi vba et fa
cta ipsi⁹ hois met. Et id fm modū q̄ habent verba et
facta exteriora. et fin dispositionē inuisibile et interio

pnla ē
sc̄da ta
bula post
baptis
mū.

Titu. ccl
xxxij.

Tit. cclvj.

Quō pas
sio xpi di
ferent
applicat
per sacra
menta.

Secūda
disposi
tionē in
teriorē
hois re
cipit me
ritū mor
tis xpi.

Universidad de

Per maiores dis-
plicentia
maiores
datur

re in corde. quā significat verba et facta exteriora. fm
hoc recipit meritū mortis et passidīs xpi. Tā verba
facta exteriora in isto sacro sunt loco aq in baptismo.
Et id homo in baptismo recipit alienū. q: ipam aquā
ad significādū q: ei applicat aliena virt⁹ gratis. et id
recipit illud in se qd figur p aquā. q sint plenā et tota
re remissionē oīs pene. q: totū abluit. S; in isto sacro
homo recipit in se ipso p ptopios actus et p pta verba.
et nihil alienū. et id p pportionabilr recipit virtutes iu-
sta capacitates suās et suoz actū interiorū et exteriorū
Et id q magis penitet in corde et doler. et exteri⁹ oñ
dit plactū. gemitū et lacrimas. et ore et sbo accusat.
improbat et detestat pcta sua magis recipit de virtute
et merito mortis et passidīs xpi. Apparet igit quā
istud sacramētū pnie institutū et ordinatū a xpo sbo
medico spūali est pmissū medicamē morbi spūalis.
q: totāl eradicat et destruit ipm pctm. et ei sūat. qd
p pniaz interiorē et displicentiā destruit. radix pcti q erat
int⁹ in corde p cōplacentiā et volūtates. q: placendo
volēdo et delectādo intrauerat. et p sūū displicēdo.
nolēdo. odiēdo. tristādō. necesse est vt eradiceatur.
postea sbo p pfectiōē ipm pctm eradicatū euomit ex-
tra tāq mal⁹ humor. et venenosus. et reuelat ac māse
stat. q ddes pfectiōē et māifestatio recte dicitur pcta et
ei⁹ nature. q: de natura ei⁹ est q pctm vult et appetit
sp occultari et cooperiri. et nullo mō videri. Et id p pte
tur et ipm pctm reuelat. maxie sūat ei. et tūc pctm cō-
futum fugit ab hōie. et nō hylōcū neg⁹ int⁹ in corde
neg⁹ extra in ore. q: int⁹ in corde eradicat et ipūgnat
p tristitiā et displicentiā et extra in ore expellit p p-
fessionē. et sic necessario fugit tāq falsus deceptor. et p-
ditor reuelat⁹. Rectissime igit xps ordinauit ipsaz cō-
fessionē et reuelationē pcti ad ipsuz destruedū q de
directo est p ipsuz. Et postea p emendā fit factū et o-
pus sūū ipsi pcta. et sic corde. ore et ope destruit ipsuz
pctm. Et sic hō pueniētissime absoluit ab obligatione
pene debite p pcta. et fit ei remissio duz sic ipugnavit
pctm. et restituit ei oē ill d qd p diderat ppter pctm et
offensaz. et sic de nouo restituit sibi illud qd datū fuit
ei in baptismo. Et sic appet q duo st sacra quasi duo
medicamēta. q purgāt et destruit ipsuz pctm tāq ma-
lū et venenosū humorē. f. sacm baptismi. et sacz pnie.
et hoc p duos modos distinctos. f. p modū purgatio-
nis q fit p fluxū ventris. et p modū vomit⁹. Et hoc fit
p pportionabilr sicut i medicina corpali. q: nō sūt nisi
duo modi purgādi malos et nocuos humores de corā

Duo sūt
sacramē-
ta necessa-
ria quasi
duo medi-
camenta

porē. f. v p ventrē sferi⁹. v p vomitū sup⁹. Illa q fit p
ventrē icipit sup⁹. et venit de alto et tendit sferi⁹. sed
vomit⁹ fit p sūū. Sitr baptism⁹ venit de alto et tēdit i
feri⁹ quasi purgās p ventres i feri⁹. et sacm pnie pur-
gat p vomitū. Et sicut purgatio q fit p ventres i feri⁹
cū minori violētia fit. et leuiter purgat oēs malos hu-
mores. s; purgatio q fit p vomitū. fit cū magna violen-
tia. ita sitr purgatio q fit p baptismū. fit cū paucaylo-
lentia et fit leuiter. sed purgatio que fit per vomitū fit
difficiliter: sicut purgatio que fit per sacm pnie. et illa
purgatio est molesta et violētia. Sicergo illud qd fit ex-
terius in sacro. significat illud qd fit interius in aia. et
sicut pcta per cōfessionē euomunt extra. ita significat
q etiā exeunt extra aiam et purgant⁹. ita q qñ sunt cō-
fessa totalr sunt extra aiaz facta prius absolutione.
Cō sacm pnie a xpo ordinatū fit per modū volūtā-
rii iudicii particularis et secreti. in quo idem est accu-
sans et accusat⁹ seu actor et reus: et testis et res. vere ac-
cusat⁹. vere est absolut⁹. et quāto magis fit accusat⁹ tā-
to magis fit excusatus.

habendū maiorē noticiā de sacro pnie
est p sferādū q duplex est ordo. f. ordo na-
ture et ordo iusticie seu iudicii: et isti duo or-
dines claudūt oia. q: qui recedit ab ordine
nature cadit in ordinē iusticie seu iudicii.
Et hoc iā declaratū fuit in tractatu de reparatione: qua-
liter pmo hō q recessit ab ordine nature statim cecidit
in ordinē iusticie et punitiōis. Et si ordo iusticie nō es-
set. malū et pctm esset inordinatū et sine ordine: qd ne-
ri nō pōt. Et sicut ante baptismū cōsiderauim⁹ duos
status in hōie. f. statū primū et pfectum in quo hō fuit
factus. et statū scdm et imperfectū in quē seipm detecit
hō voluntarie: ita etiā post baptismū cōsideram⁹ duos
os status hois. p⁹im⁹ est sanus et bon⁹ in quo hō est
restitut⁹ et renouat⁹: et iste status corripdet pmo statū
primi hois qui erat pfectus: scds status est status la-
ptus in quē hō cecidit post baptismū. Sicut est p⁹im⁹
hō cecidit a pmo statu suo ppter offensam in statum
lapsus. ita similiter hō pōt cadere a statu nouo baptis-
mi in statū lapsus: hoc ppter offensam et iniuriā. Et
ideo oportet hos duos status post baptismū cōpara-
re ad duos status ante baptismū: et sic erunt quatuor
status in humana natura. Sicut ergo hō ante baptis-
mū quādo a statu pmo in quo deus ipm fecerat recess-
sit. cecidit in aliū statum et ordinem. f. iusticie: et obli-
gaur se ad penam et punitiōē sēternam et etiā tēpora-

Duo sūt
stat⁹ post
baptis-
mum.

Peccāa
recedens
ab ordie
nature ca

dit in or
dine diu
ne iusti
cie.

Bibliot

hō faci
liter fuit
factus: s
difficul
ter repa
ratus.

Offensa
post ba
ptismum
est graui
fima.

Peccās
si oz libe
rari opz
q' reno
uet mor
tem xpi
i

lem. ita pariformiter qñ hō iam renouatus in baptis
mo per gratiā xpi sine suis meritis. recedit ab illo sta
tu bono in quo xps ipsum regenerauit per suam gra
tiam. necesse est etiam q cadat in ordinem iusticie et
iudici. et obligationem ad penam eternam et tempora
lem. Et videtur etiam q de tanto maiorem obligatio
nem causat. et maior pena ei debetur. de quanto sta
tus iste in quo fuit renouatus. cum maiori difficultate
est factus q status primi hominis. quia iste status fu
it empirus precio magno. quia per mortem dei et ho
minis. et status primi hominis fuit factus sine labore.
et sine difficultate. et de nihilo. De tanto igitur videtur
homo magis culpabilis et reus. quando perdidit vo
luntarie talem statum cuius maxima difficultate factus
quia cōmittit maxima ingratiūdo. Unde faciliter fu
it homo factus. sed cum maxima difficultate repatus
Ideo qui voluntarie perdit talem statū meretur ma
ximā penam et grauissime peccat. Item quando ho
mo perdit istū statum. et cadit volūtaria ab eo deum of
fendēdo. nō solum offendit deum creatorem. imo cura
torem. et deū et redemptorē et sic duplicatur offensa. et
etiā offendit totā societate xpianorū qui sunt yniti cū
christo. et sunt membra christi. Et sic offensa et iniuria
q fit post baptis mū ē grauissima et ppter hoc offendēs iob
ligat ad maiore penā et punitiōē q an baptis mū. Uti
an baptis mū offendit deū. sed post baptis mū offendit
deum et hoīem. deū hoīem factū ppter hoīem et crucifi
xum. Et sic de quāto deū est factus hoī ppter deū. de tā
to offensa et iniuria est deterio et malignior. q an ba
ptismū hō erat obligatus deo creatori. sed post ba
ptismū hō obligat deo hoī creatori et redēptori. Item
sicut ad repandū hoīes de pio lapsu. necesse fuit deū
hoīes mori. et ita etiā necesse ē ad repandū hoīes de
scō lapsu post baptis mū deū et hoīem mori. q pccā
nō pōt destrui nisi p mortē dei hoīs. Et sic qñ hō pec
cat post baptis mū indiget si debeat saluari. vt de hō
iterū mori a p eo. et hoc quātū in eo ē. et sic necesse ē
xpi quotidie mori p pccis. Sed q semel de hō mor
tus est: et amplius mori non potest. quia factus est
imortalis. et sufficit mors sua selfacta p oīb pccis mū
di. et q ē in cōueniēs xpi toties mori qñ nos pecca
mus id loco mortis et passiois xpi actuali sit ei mētia
in missa. ac si mortē sustineret p pccis. Et id si hō lap
sus p baptis mū debeat liberari a pccō necesse ē q re
nouet iterū mortē passionē christi in seipso. et hoc p
memoriā. compassionem et deuotionem ac fidem.

Et igitur dare intelligam reparationē istā opz com
parare lapsum i istū scōm ad lapsum p mū. et statū re
novationis ad statū creationis et prime cōditionis. et
reparationem scōam ad reparationem primam. Un
de primus homo habuit duos status. scilicet statum
perfectum in quo deus ipsū fecerat. et statum lapsum
in quē p pta voluntate et sua culpa ceciderat. sed ali
boles post ipm habuerunt vnū statum tñ. i. statū la
pius quē receperūt ab eo. q per ipm et in ipso ali fue
runt lapsi: sed quilibet postea ppta voluntate augmē
tauit suū lapsum: faciendo semp peccatū et augmentā
do culpas. Et ideo q in primo lapsu boīes sunt lapsi
per aliū. ideo regenerant et renouant gratis p baptis
mū: quia si puer est: nō est necesse nisi q alius credat
in xpm pro eo et cōsentiat: q totū lapsum accepit ab
alio: nec aliquid addidit de p pto: sed si est adultus. ne
cesse est q habeat fidē pta et p sūz p ptiū: et q di
spliceat ei vita pterita lapsa: sed nō oportet q por
tet aliquā penā exterius. neq cōfiteat: neq faciat plā
crū: neq luctū: q quis ppta volūtate peccauerit. attē
de necessitate peccauit. p pteia q habebat naturā la
psam. et istā necessitatē peccādū accepit ab alio. Et id
prima reparatio hoīs per baptis mū fit gratis et absq
penitētia exteriori: s sufficit fides ppa et interior pnia
seu displicentia. et applicat ei tota mors christi gratis
ad satisfaciendum pro oībus suis peccatis que de ne
cessitate fecit. q quis voluntarie fecerit: ac si ipse susti
nuiss p seipso mortē illam. Et sic sic deus gratis fecit
hominem quando nō erat. ita gratis reparat hoīem
quando lapsus est. Sed quādo homo nō erat. nō re
quirebat p ptiū consensus vt fieret. sed q quādo ho
mo est lapsus et repandus extitit iam et est. Et ideo ne
cesse est q ipse cōsentiat et velit reparari. si adultus sit
q nihil debet fieri in homine ptra suā voluntatē. nec
debet repari contra liberū arbitriū. et id ad repandū
hominē requiritur p ptiū cōsensus. Si ergo ad pri
mam reparationē requiritur fides et credulitas in hoīe. et
displicentia de vita pterita sine alia satisfactiōe et
penitētia exteriorē. et totum remittitur ei gratis. ac si
nunq peccasset. et hoc quia ab alio habuit lapsum et
necessitatem peccandi. sed postq homo per baptis
mum est regeneratus et reformatus et reparatus de pri
mo lapsu in quo erat per alium et non per se. si cadit
vltierius in peccatum et offensam dei. tunc cadit in ob
igationē pene eterne. Et ex isto casu nō pōt ita faci
liter reparari neq resurgere sicut de primo. q in isto

Status
creatiōis
et repa
rationis cō
parant i
ter se.

Quō q
p baptis
mū reno
uatur.

Tho peccans post baptismum habet duos status adam.

Peccans post baptismum diffidit reparatur.

Pctm de sua natura est iudicabile.

Tit. lxxxv

lapsu scdo post baptismum hō cadit sua ppriavoluntate et sua ppria culpa. et nō venessitate q: iste lapsus non venit sibi ab alio sicut pñs q: iā erat regeneratus et reformatus a pmo lapsu p baptismum. et iō poterat stare in illo si voluisset. si cadat. totū imputat ei. et ipemet est in culpa et nullus alius. Et iste lapsus est sicut pñi hois in ppria psona. q: pñs hō habuit statū pfectus. et potuisset stesisse in illo si voluisset. Et iō sicut pñs hō habuit duos statūs i ppria psona. s. pfectū et lapsus. ita hō qui cadit post baptismum in pctm bñ duos status. scz bonus post baptismum in quo stare poterat si voluisset. et aliū lapsus in quē seipm precipitavit. Sz in hoc est orfinita. q: pñs hō nō habuit aliquid euz tēptans aut instigās interi⁹ ad cadendū seu peccādum. s. ppriā carnē. sz solū exteri⁹. sz hō iā bz aliqd lteri⁹ instigās ad peccādū. s. ppriā carnē. et hō alī qd exteri⁹ instigās. s. diabolu inuisibile et mūdū. Et iō qñtū ad hoc casus et lapsus scdus. s. post baptismum. ē magis ventialis et minus culpabilis. et non tm punibilis. sicut lapsus pñi hois in ppria psona. Sic q: hō cadit a suo pmo statu post baptismum pse. licz alio instigātē. sz nō cogēte nec de necessitate. q: poterat stare si vellet. iā nō ita leuiter poterit reformari de isto scdo lapsu si cut de pmo. q: iste lapsus scdus est ofno suus. Et iō nec se est q: hō plus faciat si velit resurgere et repari de isto statu et lapsu. q: qñ voluit resurgere de primo. q: nō sunt eqles isti dno casus. nec equaliter imputabiles neq: punibiles. Et iō qñ hō voluit resurgere de pmo lapsu p baptismum. tūc necessaria fuit ei fides ppria si fuit adulter. ac ofensus ac displicētia de vīta pterita et passio xpi supplebat. totū residuū qd hō debebat. iō si vult resurgere de scdo lapsu. necessaria est pnia interior et exterior. Si em redit pnia interior in pmo lapsu. seqtur q: in scdo lapsu vltia hoc requirit pnia exterior cū merito passiois et mortis xpi. Ergo seqtur. si hō vult resurgere de scdo lapsu. necesse est vt habeat pniām intus et extra. et etiā sibi suffraget mors et passio xpi. Et q: in pnia exteriori est necessaria et requirit pena et punitio p naturā et exigētiam pcti. iō opz q: hoc fiat p iusticiā et iudiciū q: homo cecidit i ordine iusticie sicut pñs homo qñ peccauit. q: pctm de natura sua ē iudicabile et punibile. et ei debet pena et punitio. Et hoc declarātū est ad lōgū in caplo de compatione hois p liberū arbitriū. q: opa hois de natura sua sunt remunerabilia et punibilia. et iō requirunt iudiciū qd exāminet ea. et retribuāt vnicuiq: qd ei debetur. Et

bef. Et iō opz q: pctā puniāt iuxta suā naturā. q: alr eēt aliqd inordinatū i vniuerso. si nō daret ei pena debita. Et iō necesse est q: pctm seu culpa veniat in iudiciū. Vñ pctm inqñtū respiciat deū infinitū et eternū. Sz quē est talis culpa. meret penā infinitā et eternā. q: ofensa et iniuria est infinita. Et iō p iusticiā punitio bz eēt infinita. Sz inqñtū respicit hoies q: peccauit. tūc nō debet ei punitio infinita. q: hō nō ē infinitus. Vñ pctm iō est pctm. q: est volūtariū et inordinatū. et volūtas est inordinata. sz q: talis inordinatio nō est infinita sz finita. iō nō debet ei ppter hoc punitio infinita nec eterna. ¶ Vñ in pctō tria possum⁹ plicare. Pñm est offensa et ptept⁹ dei. scdus est ipz malū op⁹ qd de se est inordinatū et fieri nō deberet. et tertū ē q: est volūtariū. et est ibi ppri⁹ cōsensus. et p pñs delectatio et cōplacētia in malo. qd est p deū. Quātū ad pñm debet pctō seu culpe pena infinita qñtū ad scdus et tertū nō debet hōi pena infinita sz finita. et iō tpaliter nō eterna. Qñ q: pctm factū est. ita duplex punitio et pena debet ei. vna ex pte dei offēsi. et alia ex pte pcti in se. Sz q: pēa et punitio debet cōrūdere culpe. iō tandiū bz durare pena qd durat culpa q: culpe debet punitio. Ideo si culpa sit ppetua necesse ē q: pena sit ppetua et si culpa sit tēpalis. pena bz eēt tēpalis. Et q: culpa iō est culpa q: volūtaria ē et placēs. iō nō pōt destrui nisi p suū dñm. s. q: fiat inuolūtaria et displiceat i qñtū culpa ē i se. alr sp manet. Et iō si hō q: ē in culpa morif cū culpa si ne displicētia culpe inqñtū culpa ē tūc morif cū culpa et talis culpa manebit cū eo ieternū. et iō ē tūc pena ei debita necessario erit ppetua. q: nūq: in eternū culpa bz eēt sine sua ppria pena ei debita. Sz si culpa inqñtū culpa est displiceat hōi. tūc destrui culpa in eo. et per pñs pena nō debet ei vltiori p culpa. nisi tñ debet ei pena q: cōuenit tali culpe. q: iā lucrat⁹ fuerat penam postq: culpa facta erat. Et sic quis hōi displiceat culpa inqñtū culpa ē. nō tñ p hoc liberat⁹ ē a pena q: culpe debebat. sz solū liberat ab hoc. q: nō puniet i ppetuā p illa culpa. q: est destructa. Sic q: quis culpa sit finita p tñ hēre penā ppetuā. si ipa culpa sit ppetua. Si mult⁹ q: culpa inqñtū ē offēsa et cōrept⁹ dei et querfio a deo infinito. et eterno bz hēre penā infinitā. si debeat de strui opz vt displiceat hōi inqñtū est dei offensa et iniuria. et sub illa rōne. alr sp maneret offēsa ipa. Et si culpa displiceat hōi inqñtū est culpa seu inordinatio volūtaria. et nō displiceat ei inqñtū est offensa respectu dei. et tūc remanet culpa quātū ad deū. et debet ei

In peccato tria cōsideratur.

Qualiter pctō debetur pena eterna.

punitio infinita. Si q: offensa dei est infinita. et deus est infinite bonus q: sua bonitas est infinita. id ipa culpa iqua tu est dei offensa. est bonitate infinita. et id si talis culpa debeat destrui iqtu est dei offensa requirit displicentia infinita. Et et q: iniuria est et offensa dei. q: bonor suus est lesus. requirit emenda infinita. q: non sufficit displicentia infinita de ipsa offensa nisi restituatur illud quod est lesus. Et q: hoc non potest habere displicentia infinita nec potest facere emenda infinita. nec satisfactione id impossibile est q: hoc se possit destruere peccatum suum offensa dei in quantum est offensa dei quantumcumque ei displiceat. Et id necessaria est boni moris et passio christi que est infinita peccati. ut iam declaratum est. Et id ipa mors christi iuncta cum displicentia boni instru it culpa seu peccatum i quantum est offensa dei. Sic ergo hoc si secundo lapsus si vult resurgere. necesse est q: habeat displicentiam de culpa duobus modis. i. quantum est culpa. et in quantum est offensa dei et ultra hoc et requirit moris christi. Per displicentiam ergo culpe i quantum est offensa dei et per mortem christi. tollit totam offensa dei et iniuria. et fit plena satisfactio et emenda de ipsa culpa in quantum est offensa dei. si adhuc remanet pena et punitio per culpa. in quantum culpa est fordinata et in quantum voluntaria est. Et id ista pena est finita. id potest hoc ea sustinere per se et deus. sicut et cecidit per se i culpam cum potuit stare. q: hoc requirit iusticia. et id debet habere pena temporalis per ipsa culpa iuxta aequitatem culpe. nec ipsa mors christi deus satisfacere per tali pena quous possit. q: hoc deus ea tolerare et potest postquam per se cecidit i culpam. Et id quod talis punitio seu pena deus corrumpit culpe et ei per peccatum nari. id necessarium est ordo iudicarij in hoc mundo seu iusticie i qua ipsa peccata seu culpe examinentur et iudicentur et debite puniantur secundum quod eis convenit. ne sint inordinati in universo. q: peccata recte ordinantur quando debite puniuntur. Et quod peccata sunt duplicia. aliquid sit occultum. et aliquid manifesta. id necessarium est ordo iudicarij duplex. i. publicus et occultus seu secretus et per hoc duplex iudicium et duplex punitio. i. publica et secreta quod peccata publica faciunt offensas publicas et scandalum publicum id requirit de natura punitio publicam. Et quod peccata secreta non possunt iudicari neque examinari nisi reuelentur et manifestentur. id necessaria confessio peccati et culpe. Et id necessarium est factus penitentia i qua fiat iudicium secretum de ipso peccato. et examinatio secreta et confessio secreta. Et id penitentia exterior requirit confessionem peccati et punitio debita. Et quod hoc qui vult resurgere et restaurari de secundo lapsu. oportet voluntarie faciat omnia que sunt necessaria ad destruendum ipsum peccatum. id oportet quod interior penitentia seu displicentia et confessio exterior. et et pena seu punitio fiat voluntarie. aliter nihil proficeret. Debet ergo ipsa displicentia esse

voluntaria et et confessio et pena aliter licet sustineret omnem penam. et non esset voluntarie. adhuc remaneret homo obligatus ad penam eternam. Et quod confiteri peccata est pudor et pena. id in confessione fit etiam quedam pena et punitio peccati seu culpe. Et id quanto magis ipsa confessio est accusatoria. et cum maiori pudore. tanto magis satisfacit per peccatum et per pena debita. Et quod ista confessio est voluntaria et non coacta. et homo accusat seipsum voluntarie et ponit se in iudicio. et quanto magis hoc facit. tanto magis punitur peccatum et seipsum. et id magis placet deo et per hoc magis excusatur apud deum. Sic ergo per quod sacram penitentia est ordinatum propter secundum lapsus. i. propter peccatum peccatum post baptismum et hoc per modum iudicii particularis in quo homo de seipsum accusare. Et quod istud sacram penitentia est necessarium omni homini. quod quilibet potest cadere in peccatum post baptismum. et quod bonas separati sunt per diversa loca per mundum. id necessarium sunt multi iudices a deo ordinati qui habeant potestatem iudicandi et sciam examinandum. Et quod ista potestas deus est ordinata. ideo necesse est quod omni homini primo et principaliter sit data illa potestas iudicandi iudicandi. qui ultra habeat coicare et concedere pluribus sicut sibi videtur expedire. ut sic per totum orbem lapsi poterint resurgere per istud sacram penitentia. Per istud ergo sicut sunt duo lapsus etiam sunt duo modi resurgendi. i. baptismum et penitentia. et aliter oportet quod homo plus oportet ad resurgendum de secundo lapsu quam de primo. Et similiter per quod qualis oportet aliter baptismum. et aliter penitentia. quod baptismum oportet per modum gratie et penitentia per modum iudicii seu iusticie.

Et sicut in primo lapsu aliquid remanet peccatum et indelebile de primo statu creationis ita in secundo lapsu remanet aliquid peccatum et indelebile de statu regene rationis.

Titulus. cccxvi.

Quoniam secundum lapsus homo post baptismum comparatur ad primum lapsum post statum creationis id sicut in primo lapsu remansit in homo imago peccata creationis. quous fuit deformata et remansit liber arbitrium. in quo spiritus est imago naturalis creatoris idelebilis. si non mansit similitudo si dissimilitudo. ita ergo quod homo lapsus retinuit aliquid. et perdidit aliquid. quod perdidit similitudinem creatoris retinuit suam imaginem naturalem idelebilem ac peccata. que destrui non possit per quam habuit spiritum et fundamentum resurgendi per quam et iterum potuit reverti ad similitudinem dei. quod si non remansisset imago non potuisset reparari ita per omitem in secundo lapsu remanet imago perpetua in homo. vel signum christi redemptoris seu repitoris. quous sit deformata. ita quod homo in secundo lapsu aliquid retinet de statu baptismi

Penitentia deus esse voluntaria.

Ti. cclv.
De iusticia
opz bere
duas bis
plicetias

Duplex
do iudicij
peccato debi
tus.

regenerationis. s. imaginē xpi perpetuā et indelebilem seu sigillū suū indelebile impressum in aīa qđ destrui nō pōt. et etiā aliqd pđdidit. qđ pđdidit similitudinē xpi. Necesse est qđ sicut in pmo lapsu remanet imago perpetua creatoris: ita in scđo lapsu remaneat imago redēptoris. Et ideo illud sigillū seu caracter remanens de xpo post lapsum. est fundamentū vt iterū hō possit redire ad similitudinē et amicitia xpi. qđ si nihil remaneret in hōle de xpo. nō haberet fundamentū resurgēdi. Sicut qđ brachiū paraliticū. retinet aliqd ppetuū de capite. s. nervos. et aliqd pđit scđ sensus et motū. et si nervi destruerent: brachiū ampli⁹ nō possit resurgere nec restaurari nec recipere sensus et motū. ita pformiter si hō in scđo lapsu nihil retineret de ipso xpo qđ est caput. nō posset resurgere. Et iō sicut i brachiū semp remanēt nervi fundamētales qđ ligāt brachiū cū capite ita sīlī in hōle lapsu remanet imago xpi seu caracter siue sigillū ei⁹ tāqđ fundamētū ligās aliquatū hōiem lapsum cum xpo capite. Et iō pōt esse spes resurgēdi. ¶ Qđ sicut baptismus relinquit reliquias pmi lapsus i carne. ita sacm pnie relinquit reliquias scđi lapsus in aīa.

¶ Titulus. cccxvii.

Actū est autē qđ sacm baptismi ordinatur extra primū lapsum: et qđ sacm pnie ordinatur p scđm lapsum. et qđ qñ hō vult resurgere de primo lapsu: sufficit ei pnia interior et displicētia vite pterite et fides. et totū residuum operaf baptismi p passionē xpi. s. remissionē plenā oīs culpe seu offēse et oīs pene debite p culpis ppijs et offēsis. s. qñ hō vult resurgere de lapsu scđo post baptismū plus dī facere de ppo suo sicut fecit de malo plus. qđ nō sufficit ei pnia interior. sed requirit penitētia exterior. s. pcessio et satisfactio seu emēda et tpa lis punitio. et residuum totū opaf passio xpi. s. remissio nē offēse et culpe. et remissionē eterne pene debite. s. relinquit penā ipalē debitā vt dictū est. Et iō plus opaf baptismus qđ sacm pnie qđ ad passionē xpi. iō plus operatur passio xpi in baptismo qđ in sacro pnie. qđ in baptismo tota passio xpi applicat hōi ac si ipemet eaz sustinuisset. vt totalit innouet. hoc nō fit in sacro penitentie. Et sīlī p sruus plus operaf hō p se de suo p prio in sacro pnie qđ in sacramēto baptismi. qđ in vtro qđ sacro sic requiritur. vt. s. hō plus opere de se et de suo p prio ibi qđ ibi. et plus operetur mors xpi ibi qđ ibi. vt vtroqđ operaf de necessitate. qđ sine morte xpi nō pōt fieri remissio culpe et pene eterne. sed plus solum ibi qđ

ibi p hōie. s. vtroqđ soluit infinitū debitū. Et iō qđ p portionabilī se hō baptism⁹ ad primū lapsum. et sacm pnie ad scđm lapsum. iō sicut baptism⁹ relinquit reliquias aliqđ in carne de pmo lapsu. qđ relinquit cōcupiam carnis viciosa seu fomitē. s. quē aīa dī pugnare qđ diu est in carne. s. in aīa nō relinquit reliquias pci. qđ totā eā mūdāt et lauat. et armat eā p gñas s. pcupiam carnis viciosa. vt nō dīet nec regnet. et etiam dimittit. ita sīlī sacm pnie relinquit in aīa reliquias scđi lapsus. qđ relinquit reliquias pci seu culpe. s. quas dā inclinatioēs et dīspōsiones seu puitates ad peccādū. qđ erāt gñate in aīa p operatiōes pci. Qđ qlibet opatio bona vel mala relinquit suā similitudinē in aīa. et quandā dīspōsitiōē ad sīlī operandū. p quā hō inclināt et habilitat ad operā dī bonū vel malū. et qñqđ gñatur pñetudo pci volūntaria. Un post pētm seu malū opus duo remanēt. et tñ opatio trāsit et nō remanet. vñqđ qđ remanet est culpa seu offēso dei. et ex illa sequit obligatio ad penā tpa lem et eternā. et aliqd qđ remanet est dīspō et inclinatio ad faciendā sīlem operatiōē. qđ act⁹ hūani et opatio nes hōis hñt istā conditionē. qđ semp relinquit suā similitudinē in hōie. et ex de p reiterationē fit quedā cōsuetudo. et vsus. et habituatio ad faciendū volūtariē sīlī malā opatiōē. Et ista dīspōsitiō seu inclinatio seu habituatio est viciū corruptiōis in aīa gñatum. et hoc vocatur reliqđ pciōis. Un in pciō duo sunt de necessitate. s. auersio a deo seu cōtēpt⁹ dei. et derelinqere et deserere deū. et aliqd est puerisio inordinata et volūtaria ad creaturā s. volūtate creatoris. s. qđ hō reliquit volūtate dei. et puerit se ad ppuā volūtate. et sic pponit volūtate suā volūtati dei. Et iō ppter pñm fit offēsa dei et iniuria. et ppter scđm. s. puerisio inordinatā et volūtariā et delectabilē ad bonū creatū. gñatur et fit dīspōsitiō et inclinatio in aīa viciosa. et hoc totū in simul vocatur pciō mortale. qđ separāt aīa a deo qđ est vita aīe. Et iō occidit aīam statim et obligat eā ad penā eternā. nō ppter hoc qđ hō puerit se ad bonū creatū inordinatē et ad suā ppuā volūtate. s. ppter hoc qđ relinquit et cōtēnt deū et suū mandatū. Si autē hō conuertat ad creaturā et ad suā ppuā volūtate inordinatē plus qđ debebat abiqđ deliberatiōē et nō ppter hoc derelinquit deū tūc dī pētm veniale et nō mortale. Et tūc fit in aīa qđ dīspō et inclinatio ad malū. s. nō ppter hoc recedit a deo totalit. s. nō tñ adheret deo. et si tales act⁹ multiplicētur generabūt maiorē inclinationē. et in fine separabūt hōiem a deo. et fiet mors aīe et pciō mortale. qđ

Quō post pñiam relinquit reliquias pci aīa

In pciō mortali duo sunt.

Pciō veniale.

Titu. pte cedenti.

Passio xpi plus operaf i baptismo qđ in alijs sacramētis.

conuerteret aiam totaliter ad creaturā & sic hō totalr re-
linquet deū. Et id hūdo respectū ad deū. nō varianē
pctā neq; diuersificant. q; isto mō pctm nō est aliū ui-
si auersio a deo & contēp^r dei. Sed hūdo respectū ad
creaturas & ad bonū creatū. ipa pctā distinguunt & di-
uersificantur. fm q; illud bonū creatū diuersificatur.
Et ideo sunt in numero septē pctā mortalia in gene-
rali & tñ conueniūt in vñū. q; qzlibet est auersio a deo
& contēp^r dei. Sic q; sacm pñie q; est ordinatū ad de-
struendū pctm mortale in qstū est auersio a deo & offen-
sa dei. & in qstū obligat ad penā eternā. & id de virtute
sua destruit culpā & offensā & auersionē a deo. & penā
debitā ppter hoc. h; nō destruit dispositionē & inclinatio-
nē reliq; p pctm. & p auersionē ad creaturā. nec penā
debitā ppter talē loquā auersionē. h; tñ diminuit talē
inclinatioē ac dispōnē vt nō dñef nec regnet. & dat ad
iutoriū & auxiliū aīe ad pugnandū p talē inclinationē vi-
ciosā & ad destruendū eā paulatim. sic hō p seips gñā-
uerat eā in seipo paulatim. Et sic baptism⁹ scidit ab aīa
oēs reliq; tales & totalr remouet. h; relinqt in carne
lōge ab aīa inclinationē viciōsā ad malū. h; eay aliq;
liter scindat. h; nō totā. sic sacm pñie nō scidit totalr
ab aīa reliq; & supfluitates relictas p pctm. h; dimi-
nat & aliquatr scindat. h; nō totalr. q; nō ordinat nisi ad
culpā & offensā dei tollēdā & ad penā etnā auferēdā.
¶ Post sacm pñie d; iter hō sumere sacm eucha-
ristie ad nutritionē vite spūalis. & ad recuperandū dep-
ditū. & ad remouendū & purgandū reliq; pctōz relictas
post pñiam.

¶ Titu. cccxviij.

Et qm sacm pñie restituit hōi vitā spūalē
perditā. & relinqt reliq; pctōrum. & etiaz
relinqt hōiem obligatū ad penā tpalem.
ideo q; corp⁹ xpi est ordinatū ad nutritio-
nē hōis in vita spūali. & ad pficiendū eū.
id post sacm pñie in q; hō surrexit de scdo lapsu & de
morte & recuperat vitā pditā. & ē recōciliat⁹ cū xpo: d;
iterū sumere sacm corpis xpi & nō aī dū existit in la-
psu & in morte. q; nutrimentū p̄supponit vitā p̄sistē-
tē. Sicut em hō mortu⁹ nō d; nutriri. ita hō existēs in
scdo lapsu. q; pdidit vitā spūalē nō d; nutriri cibo spi-
rituali. h; d; p̄rio p pñiaz resurgere. & postea cibo spūa-
li refici. Q; sicut nutrimentū fieret iniuria si daref mor-
tuo. ita sine cōpatione fieret maxima iniuria a sacro cor-
poris xpi in q; p̄nief totus xps. si daref mortuo in vita
spūali. & id talis nō nutrit. h; magis mors in eo aug-
mētaret. & offensa & culpa cresceret. Itā talis tenet ma-
ximū inimicū xpi in corde suo occultū. & amat ipm. q;

Itā viuifi-
cat sus-
pens cor-
pus xpi i
mortali.

solū pctm est p̄ deū. & id si talis capiat xpm in seipo: fa-
cit tñ scandalū ac si vellet p̄dere & occidere xpm. sicut
si aliq; recipet regē i domo sua in q; teneret inimicū ca-
pitale regis occultū. Etia hoc esset p̄ signōnem facci. q;
hoc est sacm vnitatis & pacis. h; talis q; ē in lapsu ē d;
uisus & sepatus a xpo p amorē & volūtatē. & sic nō acci-
peret sacm p se h; se. & id mereret magnū tormentū
q; acciperet potētem p se. D; igit hō lapsus resuscitari
p̄rio a mortuis. & redire viu⁹ & recōciliari xpo & vniri p
amorē. Sicut em hō aīq; surrexit de p̄mo lapsu per
baptismū nō d; sumere sacm corpis xpi. ita etiā nō d;
sumere si post baptismū ceciderit nīsi surrexerit p̄rio
de scdo lapsu. Sic ergo post sacm pñie debz hō su-
mere sacm eucharistie vt nutriat. Itē ē q; purgatio
fit p calorē & ignē & id ignis & calor spūalis q; est amor.
purgat maculas spūales. Et q; in aīa remanēt p̄ peni-
tentiā reliq; pctōz viciōse. f. inclinationēs & dispositio-
nes viciōse q; impediūt aīam. ne totalr tēdat ad xpm. &
aliquatr obtenebrāt. & q; sacm eucharistie ē sacm a-
moris i q; auget amor spūalis & ignis. id dat istū sacm
vt purget reliq; pctōz aīe & vt cōburat & psumat totū
& vt remoueat oēs inclinationēs aīe p̄rias. & vt det habi-
litates & dispōnes ac inclinationēs ad oppositū. Et sic
aīa purgat. illuminat ac p̄ficat p sacm eucharistie. ita
etiā ad tollēdū tales reliq;as. d; hō sumere illū sacm.
Itē etiā q; p istū sacm hō magis vnif & incorpaf xpo.
& p p̄is magis vnif morti & passiōe xpi. q; satisfact p oi-
bus pctis. & p p̄is fit hōi remissio pene debite fm ma-
iorē vel minorē deuotionē ad xpm & ad mortē ei⁹. Et
sic illud qd sacm pñie nō potuit cōplere. cōplet sacm
istud. Et sic sacm eucharistie reducit ad puritatē ba-
ptismi. & sic sacm pñie & eucharistie tñ faciūt in scdo
lapsu sicut baptism⁹ in p̄mo. Et id q; hō post baptis-
mū pōt frequēter cadere in pctm mortale & labi. ppter
hoc hō d; se exercitare frequēter in istis duob⁹ sacris
q; p sacm pñie q̄ntificūz q̄s ceciderit post baptismū
in pctm. pōt resurgere & leuari a lapsu. & recuperare vitā
perditā & amicitia dei. et p sacm eucharistie pōt resu-
mere vires spūales & fortitudines. & id ista duo sacra
debēt frequēterari. q; null⁹ pōt vti sacro baptismi nisi sel
Sicut em hō fuit semel creat⁹ & fact⁹ & nō bis. & hō est
semel nat⁹ & gñatus & nō bis. ita semel d; hō. regnari
& nō bis. & maxime q; in sacro regnatiōnis recipit hō
in aīa imaginē siue characterē p̄ indelebilez. & ideo
reiterari nō debet. & id sacm penitētiē et eucharistie
cōiuncta supplet vicē baptismi. Et sicut hō decedēs

Cōtra re-
liq;as pctā
d; q; su-
mere eu-
charistiā

post baptismū statim euolat ad vitā eternā. ita etiam
hō exercitās se in istis duob⁹ factis. tantū purificabit
q̄ sine pena trāsibit ad regnū celorum.

¶ Q̄ etiā tribulatio seu afflictio siue pena corporalis vo-
luntaria cū amore xp̄i purgat aīam a reliquijs pctōy.
et satisfacit p̄ penis debitis: et custodit aīam ne inficiat⁹
et cadat et vnit eā cū christo.

Ti. cccxix.

Uoniā aut̄ dictū est q̄ factū p̄nle relinq̄
in aīa reliquias pctōy. s. inclinatio des et di-
sp̄sitiones viciofas que inclināt aīam ad
res corporales et delectationes mūdanas: et i-
pediūt aīam ne totalr vniat xp̄o per amo-
rem. et iō p̄niale et bono suo: q̄ totū bonū aīe est q̄
vniat cū xp̄o per amorē. et quāto magis vniat cū xp̄o: tō
magis p̄ficiat et meliorat⁹. et totū malū eius est q̄ sepa-
ratur a xp̄o per amorē et vniat cū carne et cū reb⁹ crea-
tis: q̄ tūc inficitur peccat⁹: tūc offendit⁹: tūc macu-
latur. ideo oē illud q̄ facit eā recedere et retrahit eā
a delectationib⁹ carnis et a cōsolatiōib⁹ mūdānis. et
et ab amore creaturā inordinatō et viciofo. valet ad
purgandū aīam et mūdādū eā et purificandū. Unde
q̄ aīa nō offendit deū nisi vadat ad creaturas et dele-
ctat in eis inordinate: et relinquat deū. ideo oīa illa q̄
valent ad retrahēdū eā ab illis purificāt eā vt dictum
est. Et iō q̄ tribulatio et afflictio carnis et mūdi et pena
carnis faciūt aīam recedere a delectationib⁹ et cōsola-
tionib⁹ carnis et mūdi. vt aīa nullā delectationē nec
cōsolationē recipiat nec in carne nec in mūdo. iō seq̄-
tur q̄ ipsa tribulatio sūme valet ad purgādū aīam: et
purificandū ab oībus reliquijs pctōy. et inclinationi-
bus et dispōnib⁹ viciofis. et simul cū amore xp̄i: quia
amor ligat aīaz cū xp̄o: et tribulatio exterior et afflictio
que sentit facit recedere aīam et fugere a cōsolationi-
bus et desiderijs carnalib⁹. Sic ergo amor xp̄i exis in
aīa ex vna parte: et tribulatio et afflictio ex altera par-
te. mūdāt eā ab oībus talib⁹ inclinationib⁹ et dispōni-
bus viciofis que impediēbāt aīam: q̄ dum aīa sentit tri-
bulationē et afflictionē. et tristitiā: et desolationē in car-
ne et in mūdo. et nullā requiē nec delectationē ibi in-
uenit. tūc amor xp̄i exis in aīa vnit et ligat eā cū xp̄o
magis et penetrat ip̄am aīam totalr: et ipse amor exci-
tatur: et viuificat⁹ et fortificat in se tanq̄ ignis. et iō ex-
pellit et expurgat ab aīa quicqd est ei p̄niū ibi: et expel-
lit oēm amorē p̄niū. et oēs inclinationes et affectiōes p̄-
rias que impediēbāt aīam ne totalr vniat xp̄o per
amorē et volūtātē: et tūc necesse est q̄ aīa totalr ample-

ctat xp̄i. Et iō ipsa tribulatio est tanq̄ malle⁹ et martel-
lus pcutiēs aīaz et faciēs ip̄am intrare in xp̄m p amorē
remouēs ab ipsa oēm rubiginē et scoriā. Et est etiā for-
nax cū foliibus et amor xp̄i est ignis incēsus et inflam-
matus in fornace tribulatiōis. et insimul decoquit ant-
mā: et purgāt eā ab omni macula et infectione p̄cta per
amorē carnis et mūdi. Et ideo tūc aīa p̄fortat⁹ et roborat⁹
et fortificat⁹ et illuminat⁹: ac p̄ficiat. q̄ vniat magis cū xp̄o
et sit vniū cū eo: et per p̄nle purgat⁹ ab omni macula vicio-
fa: q̄ calefit et inflammat⁹: q̄ xp̄o h̄z ignē in seipso inexti-
guibile: diuini purificatiōis mundificatiōis: et attracti-
uum. Uñ ad purificandū aīam nō sufficeret amor xp̄i
nisi adiunxer⁹ et tribulationē: q̄ aīa h̄z liberū arbitri-
um: et nō cogit ire ad xp̄m: nec recedere a delectationi-
bus carnis et mūdi nisi velit. et iō q̄ ipse delectationes
ligāt aliquat⁹ aīam cū carne. iō necessaria est ipsa tri-
bulatio rōne libertatis aīe vt cogat eā: et volūtarie re-
linq̄t easdē delectationes p̄rias deo et sibi: et vadat ad
xp̄m. Et ē nō solū tribulatio est necessaria ad purgā-
dum aīam ab infectionib⁹ viciofis. Imo necessaria est
ad eā tenēdā ligatā et vnitā cū xp̄o. et ne ab eo recedat
et diuidat⁹ a xp̄o et cadat et moriat⁹. sed fortior et inueni-
tur p amorē. Et sic tribulatio necessaria est oī xp̄iano
siue indigeat purgatione siue nō: q̄ tribulatio est t̄z
bona et tā vtilis: et tā medicinalis: et tā necessaria omni
xp̄iano vt sine ipsa nullus possit p̄fecte vniū cū xp̄o p
amorē. Ergo sequit⁹ q̄ sicut xp̄s ordinauit sacra ad sa-
lutē xp̄ianorū. ita ordinauit tribulationes et purgatio-
nem aīaz. ita q̄ sicut sacra sunt necessaria. ita etiā tri-
bulatiōes sunt necessariae: et q̄ diu durāt sacra durabit
etiā tribulatio. et iō necesse est q̄ tribulatio duret q̄
diu mūdus stat. Uñ q̄ in hac vita xp̄iani p̄parant et
disponunt ad aliā vitā. s. eternā. iō necesse est q̄ tribu-
latio semp maneat in hac vita. Uñ necesse est q̄ for-
nax cū foliib⁹ semp maneat et etiā ignis maneat incē-
sus et inflammat⁹. Et iō sicut necessariū est oī xp̄iano re-
cipe sacra: ita etiā necessariū est oī xp̄iano tribulatio-
nes sustinere. et q̄ refutat tribulatiōes separat a xp̄o.
Et ē necesse q̄ q̄ p̄cta multiplicant. q̄ tūc ē multi-
plicent tribulationes: q̄ maiori repletioni maiori ne-
cessaria est purgatio. Et sic xp̄s tāp sacra q̄ p tribula-
tiones cōplet et p̄ficiat salutē aīarū. Et q̄ tribulatio est
pena. iō si volūtarie sustineat. satisfacit p̄ p̄ctis et p̄o
culpa: q̄ oīs pena volūtaria est satisfactua p̄ debitis
pctōy. Et iō hō resurgēs p̄ factū p̄nle de scō lapso
remanet obligat⁹ ad penā tpālē fm quantitatē criminis

De ordi-
nauit tri-
bulatiōes
ad purga-
tionē ani-
marum.

Tribula-
tiōes mlti-
plicant
p̄ctis mlti-
plicat.

Ti. p̄ce-
denti.

Tribula-
tio pur-
gat reliq̄
as in aīa

et qualitate culpe. et id si voluntarie ineat tribulatione et afflictione temporalis et corporalis. et per hoc magis vel minus sustinet tribulationem. per hoc plus vel minus satisfacit peccatis. Si autem hoc non sit obligatum ad penam temporalem. tunc sustinendo voluntarie penam et afflictionem per christum augmentat meritum et gratiam. Et sic tribulatio est bona ad purgandum animam et ad satisfaciendum pro debitis. et ad augmentandum meritum. et ad ligandum et vincendum animam fortius christo. et ad separandum eam a delectationibus et solatioribus mundanis et carnalibus que trahunt animam et eam occidunt. Quare sumus me amabilis deus est tribulatio omni christiano.

¶ Quid si anima post sacramentum penitentiae exeat de corpore cum reliquiis peccatorum et sine completa satisfactioe pro culpis. necesse est eam purgari in alio loco tamdiu donec fuerit plene et complete purgata et fuerit culpa soluta. Titulus.ccc.

Et quia anima post exire de suo corpore non purgata a peccatis reliquiis peccatorum que remanent post sacramentum penitentiae. et est absque solutioe penarum pro culpis debitarum. id cum per hoc anima spediat ne totaliter possit uniri christo pro amore. quia necesse est si debeat uniri cum christo quod nihil habeat extraneum a deo. sed quod sit talis sicut exiit a deo in sui creatioe sine macula sine infectioe et sine aliqua mala inclinatione. id quod quidam anima addidit per se in seipsa postquam creata est versus ad exitum corporis peruersando cum creaturis quod deo trahat. necesse est quod totum illud purgetur et remoueat. Et id quod anima amat carnem et res corporales amore inordinato et plus quam debet. et per omnia imbibitur tali amoris delectationi. id necesse est quod animam vincat cum deo vltima et completa vincioe. quod purgetur et purificet completa purificatioe dei. ut nihil remaneat de extraneo. Et est quod culpe debet completa purgatio ut iam declaratum est. id anima quod non portauit debitam punitionem pro peccatis suis necesse est quod puniatur. quia hoc exigit iusticia dei antequam sit digna habere sortium curis deo. quia sine debita satisfactioe anima non debet saluari. Et quia anima quod exiit de corpore exiit de curia misericordie. et cadit in curiam pure iusticie dei. id necesse est quod ipsa puniatur post hanc vitam secundum rigorem et strenuitatem diuine iusticie. Et quia diuina iusticia est summa. quia non potest cogitari maior. et sic iudex iustissimus est summe punitionis malorum. quia in summo odio habet malum. id sequitur quod mala quod puniuntur post hanc vitam per suam iusticiam puniuntur tanta punitione quam non potest cogitari maior. et cum tanto rigore et seueritate quod nemo potest excogitare. et id anima quod non sustinuit penas debitas in corpore dum erat in curia misericordie dei. postquam incidit in manus iusticie dei. necesse est tantam punitionem quod nemo potest cogitare. Et id sequitur

¶ Ita per purgationem per purgationem necesse est locum esse aliquem purgatorium et purgatorium animarum non eternaliter sed temporaliter. Et quia sicut in hoc mundo anima dum est in corpore purgatur per afflictionem et tribulationem. et hoc sicut cum amore christi. ita et opus quod amor christi existit in anima et tribulatio purgent ipsam animam a reliquiis peccatorum. Et id opus quod sit aliquod res afflictiva et dolorosa in qua anima purganda tantum sentiat de colore quantum sentit de delectatione eterne deus. et quod ita tunc penetret in visceribus et medullis anime quantum amor mundanorum penetrauerat in medullas anime. Et quia purgatio fit per diuinum. unde anima non indiget purgari nisi ab amore rerum mundanarum. quod penetrauerat animam per delectationem. quia per tale amore extraneum anima est dissilis deo. id si quod amor rerum mundanarum magis penetravit in anima et in medullis eius secundum hoc difficilius purgabitur. Ista autem purgatio et purgatio necesse est quod fiat per ignem materialiter. ut iam declaratum fuit de eterna iusticia. Sic ergo amor christi existit in anima. excitatur et adiutur a tribulatione ignis et dolore sensibili. purgabitur ipsam sicut aurum purgatur in igne. et completa purgatio anima nullum dolorem sentiet. quia nihil habebit de extraneo nec de cremabili. Melius igitur est hoc purgare peccata sua. et sustinere penam debitam pro peccatis suis quam dum viuunt in corpore quod purgetur et puniatur in alio mundo per rigorem diuine iusticie. quia necesse est quod vel si purgantur peccata voluntarie per penam et per faciem et tribulationes vel in alio mundo per iusticiam dei. quia peccatum non potest remanere impunitum. et oportebit quod eternaliter vel temporaliter puniatur. eternaliter in inferno. temporaliter in loco purgatorium. Sic ergo necesse est quod homo portet penam debitam pro peccatis commissis post baptismum vel in hoc mundo vel in alio. sed aliter hoc et aliter ibi. Quamuis et ipse aie recedat a corpore cum reliquiis peccatorum. attamen omnia illa quod valebant per eis habere viuere in corpore. valent et si fuerint per eis post decessum. Ad satisfaciendum vero per eis ad complendam iusticiam diuinam. valent omnia quod per eis per alios fuerint qui viuunt. sed non tantum quantum valuissent si facta fuissent per seipsos. Quia enim sunt membra christi. id per se suscipere influentiam a passionibus christi et a membris christi. quia tamen ille anime quod homines christiani viuentes sunt vnum corpus. sunt membra vni capitis. et id per se iuuare adiuvare. et id membra christi viuunt. christiani viuunt pro suorum amicorum peccatis per se satisfacere. si faciant illa que per se valere ad satisfaciendum pro culpis. quia hoc non derogat diuine iusticie. Quamuis ergo anime non per se seipsas iuuare. attamen per se per alios adiuvare. et debita que debet possunt per alios amicos solui. quia si puniantur per iusticiam dei. sunt in amicitia dei et in eius amore. et id quod si per eis deus acceptat et recompensat pro debito quod ipsi debet.

Necesse est
et purga-
torium.

Ti. clxj.
Ti. clxij.

Melius est
hic quam ali-
bi satisfacere.

Quia eis
sunt iuxta
fragia.

Ti. prece-
deni.

Que sunt illa que possunt inducere hoīem lapsum
et currat ad sacm pnie volūtarie. Titulus.cccj.

Nonā autē hō lapsus post baptisimū nō p̄t
saluari nisi p p̄niam volūtaria. et hō rōne
sue libertatis nō p̄t cogi ad p̄niam. q̄ et
in hil p̄ficeret nisi volūtarie currat ad
p̄niam. q̄nto magis volūtarie currat. tāto
magis ei p̄ficiet. id est vtile valde cōgregare oīa sūt q̄
p̄nt hoīem inducere ad penitentia. q̄ ipsa p̄ctā refu-
giūt p̄niam et ei resistūt. **P**rimū autē q̄d inducit ho-
minē ad p̄niam est. q̄ sūme placet deo. q̄ deus solū h̄
odio p̄ctā et nihil aliud. q̄ nihil p̄riatur sibi nisi p̄ctm.
nec est. sibi rebelle et id sequit̄ necessario q̄ ille summe
placet deo q̄ toto ore. toto corde. et toto ope impugnat
p̄ctm et destruit inq̄ntū i eo ē. q̄ destruit et ipugnat
verū inimicū dei. sicut summe placet hōi ille q̄ destru-
it et ipugnat eū in inimicū capitalē. et maxime placeret
regi miles aliq̄s q̄ occideret eū in inimicū capitalē. p̄p̄
amorē regis. Si ergo hō p̄niam h̄eat odio totis viri-
bus suis p̄ctm et id displicet p̄pter hoc q̄ est p̄ deū. et
ip̄m accusat ore. ope et corde. et p̄sequat ip̄m. et expel-
lat ip̄m a se. eo q̄ est p̄ deū. necesse ē q̄ talis sūme deo
placeat. Et id ip̄a p̄nia est sacrificiū acceptabile deo.
imo nullū sacrificiū magis placet deo q̄ q̄d offert de
suis p̄p̄is actib⁹. imo hoc est primū sacrificiū q̄d hō
d̄ offerre deo de seip̄o. Et id statim deus adiuvat ho-
minē si ip̄e q̄rat adiutoriū a deo p̄ inimicū xp̄i. q̄d nū-
q̄ sibi negat si in veritate postulat. Quid em̄ deus dene-
garet alicui auxiliū q̄ vult impugnare inimicū suū ca-
pitale. q̄ est p̄ctm. Imo armabit ip̄m armis suis. Tū l̄
p̄ctm sit inimicus dei. tū de⁹ nō destruit ip̄m nisi ho-
mo cōsentiat et velit. q̄ volūtarie recepit eū. et id nō p̄t
egire. nisi volūtarie dimittat ip̄m. et id necesse est si de-
bet egire q̄ volūtarie expellat ip̄m de se. Itē hō ē nō
solū placet deo. s̄ et oib⁹ amicis dei. q̄ summe gaudēt
de hoc. Et sic hō si acq̄rit amicitia dei et oīm amicorū
suorū. Delit⁹ est em̄ h̄re amicitia dei et oīm amicorū suo-
rū q̄ h̄re amicitia p̄cti et inimicitia dei. q̄ p̄ctm ē sum-
ma turpitudō. summa deformitas et malicia. et odibile
in summo. et nullo mō amabile. et de⁹ ē summe bonū sū-
me amabilis et nullo mō odibilis. Et sic maria d̄cta est
inter deū et p̄ctm. Et ē sūme placet deo. p̄nia. q̄ p̄ ip̄a
hō saluat et restaurat q̄ erat dep̄dit in eternū p̄ seip̄s.
et id de⁹ gaudet in eo q̄ sua creatura et op⁹ suū q̄d p̄-
derat saluē. Et ē oīs amicitia sui sūme gaudēt de hoc.
q̄ sūt boni. et letant de bono. sicut diaboli sunt mali et

gaudēt de malo. Sic ergo propter tm̄ placitū et tantas
cōplacētā quā de⁹ h̄ et oēs amici ei⁹ in p̄nia. d̄ hō to-
tis virib⁹ cognari. et ad p̄niam festinet p̄ p̄ctis suis.
Aliud inductiū ad p̄niam. **E**t aliud q̄d p̄t in-
citare et inducere hoīem ad p̄niam ē visio dei. q̄ deus
videt hōis volūtariē. et videt q̄nter hō i3 in domo sua. s.
in corde suo. q̄d meli⁹ et nobili⁹ mētrū ē in hoīe. in se-
creto si inimicū capitalē. et illd q̄d de⁹ h̄ p̄nia odio.
q̄d deo sūme displicet. et nō solū tenet s̄ defendit. Inu-
trit et abscondit atq̄ augmētāt. et inducit ip̄m in domū
suā volūtarie. imo nō in domū p̄p̄ia. s̄ in domū dei.
q̄ cor de⁹ iusticia est habitaculū dei et pertinet deo.
Et nā hō (q̄d pei⁹ est) fecit ip̄m inimicū. q̄ aī nō erat.
et cogitat sp̄ quod poterit multiplicare ip̄s. Vici ista de⁹
videt. D̄ h̄ hō in sūmo timere. q̄. teneat in seip̄o ini-
micū dei. et q̄ custodiat et defendat atq̄ nutriat ip̄s ip̄o
fo vidēte. p̄sente. et sciēte. inimicū sui creatoris. redem-
ptoris atq̄ iudicis. Quis em̄ eēt ausus tenere. custodi-
re atq̄ nutrire i regno regis inimicū regis capitalē re-
ge p̄sente. vidente. et sciēte? **N**onne ille faceret re-
gi magnā contumeliā et offensā atq̄ iniuriā? **N**ōne etiā
ille mereret a rege magnā vinctā? Imo etiā q̄s eēt au-
sus cogitare seu in alio p̄ponere. inimicū regis velle
hospitare in domo sua rege sciēte talē cogitandem seu
tale p̄positū. Et q̄s eēt ausus intrare domum regis. et
portare regis inimicū depictū aī faciē regis? Et quis
eēt ausus recipere bona a rege. et viuere de bonis regis.
et suū inimicū capitalē in domo sua hospitare et defen-
dere ip̄o sciēte? Credo q̄ nullus esset ita ausus. Ergo
postq̄ hō scit et cognoscit. q̄ p̄ctm q̄d ip̄e tenet i corde
suo est inimicus dei capitalis. et q̄ deus hoc videt et co-
gnoscit. et q̄ scit. si ipsum non expellit statim de corde
suo. tūc facit deo maximā iniuriā. offensā et contu-
meliā q̄ reputat eū vel ip̄otētē. vel inficiētē. vel fatuū.
Nōne ille stat in maximo piculo atq̄ fallo. Q̄ timor
ē et summe timendū. nisi hō statim ip̄m a se expellat q̄
deus facit vindictā. et osidat suā potētā. sciam et ius-
ticiā. et p̄ciperet ip̄m cū inimico suo in p̄fundū infer-
ni. immo mirū est et sup̄ oīa mirabilia. quod de⁹ susti-
net tāto tpe inimicos suos mortales. Et q̄ hoc nō feni-
tur periculū neq̄ timet. amisit intellectū et rōne caret. et
merito fatuus reputabif. maxime in tpe vltimōis. Et in
isto appet dei imēsa demētia et bonitas sic sustinere
nutrire et defendere a diabolo suos inimicos. et suorū
inimicorū zelatores atq̄ defensores. **N**ā nō posset ma-
ior bonitas ex cogitari. Et ex hoc appet q̄ de⁹ nō vult

holem p're. s; expectat ipsum ad p'niam. s; vt saluetur p'ctis. nec p'ot esse alia cā q' si. hō nō uenerit ad p'nias tādiu expectat. q' ext'io maiorē vindictaz t' indignationē dei incurrat q' ingrat' est deo. t' cōtēnit illā mē sam bonitatē dei. D; igit hō ad vitandū t'm. arduum. t' magnum periculum in. quo cōtinue existit. t' p'pter tantā bonitatē t' expectationē dei currere ad p'niam t' subito expellere a se inimicū dei t' suū. ne subito sup eū ueniat ira dei t' ydica. q' ipe poterit p'dere cor'pus t' aīaz p'pter ingratitudinē t' cōtēptū dei. ¶ Aliud incitatiū ad p'niam. ¶ P'reterea aliud est q'd d; hō minē incitare vt currat ad p'nias. s. iusta punitio p'cti. ¶ Uñ iā pbatū est t' impossibile est alr eē. qm oīa facta et n'ba t' cogitatiōes hōis iudicent t' recipiāt debitā remunerationē boni vel mali. t' iō de necessitate oīa opa hōis mala t' cogitatiōes male. t' oīa p'ctā opz q' puniāt' tur. q' nō p'nt remanere impunita. t' iō si nō puniāt'ur in hoc mūdo. opz q' in alio mūdo puniānt p' iusticiā debitā. Et iō bonitas dei ordinauit. q' p'ctā hic p' p'nias puniānt. t' cōstituit suos iudices in hoc mūdo loco sui q' iudicēt t' corrigāt p'ctā t' puniāt. vt in hoc mūdo fiat iudiciū de ipsis. ne si reseruēt in alio mūdo. iudicent ad cōdēnationē eternā. Et iō si hō nō uult in hoc mūdo facere p'nias t' iudiciū de p'ctis suis. necesse ē q' post hāc vitā eternā p'nt puniāntur. ¶ Item etiam declaratus est in. ca. de eterna iusticia. q' t' q'nta mala iurret alia si nō saluet q' aīa ē immortalis. t' q' bñ vel male hēbit in eternū. D; q' hō currere ad p'niam. vt euadat tristitiā eternā t' penā infinitā. in quā de necessitate incidit si nō fecerit p'niam. Si q' hō nō uult uenire ad iudiciū in alio mūdo. ueniat hic ad iudiciū secretū uoluntarie corā iudice a deo ordinato t' cōstiteat p'ctā sua. t' accuset seipm in ueritate corā eo. t' sic euadet iudiciū damnationis. ¶ Aliud inductiū ad p'niam. ¶ P'reterea aliud q'd d; hōem incitare ad p'niam. ē cōtēritudo t' infallibilitas mortis. t' incertitudo ipsi' hōis mortis. ¶ Iā nō est in alicui' p'ate p'lgare vñā horā uite. q' uita hōis stat in manu alteri'. ¶ dei. Si ergo hō est incertus de hora. quō audet remanere i tanto piclo p' quod p't incurrere eternā penā t' tristitiā infinitā? Cū q' hō tā facili' p'ot euitare tāta picula. q' finē nō h'nt p' p'nias q'd tā facili' fit. q' uolēdo et loq'ndo. Quid em facili' q' uelle t' loq'. ¶ Ibi em null' labor ē. nulla fatigatio. Uolēdo em t' loq'ndo corā iudice p'ctm destruit. et remittit eterna pena: t' hō euadit tristitiā. q' finē nō h; . Est igit hō stultissim' q' uoluntarie uult stare i tāto piculo q' ma-

ius nō p't excogitari. cū possit ipz uitare tā facili' q' nō poterit facili' cogitari. t' nō ē secur' die crastia. nō p't p'lgare vitā suā ad vñā horā. ¶ Aliud inductiū ad p'niam. ¶ Itē aliud ē q'd d; sūme inducere hōem ad p'nias. ē mors xpi t' sanguis q' effusus est p' p'ctis totius mūdi. vñ mors xpi supat oīa p'ctā q' fieri p'nt. vt de claratū ē. t' iō clamat sanguis xpi ad oēs p'ctōres. vt ueniat ad p'nias t' recipiāt t'm t' influētia ei'. q' nō est effusus nisi ad lauādū p'ctā. Et iō q' cōtēnit sanguinē xpi. t' nō uult lauare p'ctā sua in sanguine ei' dū uiuit i hoc mūdo. necesse ē q' dānef. t' maxie xpian'. q' empt' est sel' p'cio sanguis xpi. dānabit sine cōpatiōe plus q' oēs alij. q' cōtēnit sanguinē tā p'ciosum. Quicūq' igit uult fugere p'ctas eternas t' puēre ad gaudia etna uix adhuc uacat. t' i hoc corpe uiuit. t' p't facere p'nias. curere d; ad sacm p'nie vt i p'petuū uiuat. Conari igitur d; hō dū ipz h; vt expellat de seipso t' p' domo sua inimicū suū capitalē t' mortale t' inimicū sui creatoris t' factoris t' oīm creaturā. s. ipm p'ctm ne inueniat in eo in morte. q' cū eo iudicabit ad ignē eternū. t' p'bit in eternū. Quāq' p't hō tolerare i suo orto. i. sua domo. in sua camera. t' i suo corpe inimicū capitalē. Et si ibi nō p't sustinere. quō p't tūc inimicū suū t' xpi t' oīs creature dei i secreto cordis sui abscondere p' vñū momētū t' nō solū tolerare. s; q' d' p' ē diligere t' amare tādiu. Tādiu em hō t; p'ctm in corde suo q'diū nō h; ipsum odio. Et quō poterit diligere p'ctm. p' q' d' p'it eterna t' infinita bona. t' acq'rit eterna t' infinita iocūnda t' mala. p' q' d' p'it eternū t' infinitū gaudiū. t' incurrit eternā tristitiā. Quō p't hō tenere p'ctm et diligere. p' quo oportuit deū i carnari. t' turpissima morte mori. Quō p't hō seipm sustinere eē malū q' nō p't nec' h' sustinere alas res suas eē malas. nec corruptas nec maculatas. Quō p't hō sustinere seipm eē malū q' oēs alas res uult h'fe bonas. bonā domū. uel eē bonā. t' ypoīe bonā. t' filios bonos. Quō igit nō iudicaref hō iste. nec p'dēnare tur iuste. q' p'tēnit sanguinem filij dei. t' seipm. t' refutat mortē tā amarā xpi. t' p' nullo reputat. t' q' dimittit maria bōa t' etna. t' q'rit uilia t' trāsitōia. q'rit terrena t' dimittit celestia. q'rit alia bōa t' e'nea t' dimittit p'ba bōa. Quid ei p'is seu turp' q' hō d; h; iā i mortalē p'at spē suā i re trāsitōia t' mortali. ac corruptibili. t' i re uiuēte p' momētū. Cur ēt non iudicaref iste hō iustissime. q' t'm diligēs ē. t' t'm laborati' reb; eē. se t' ē negligētissim' i tra se t' seipz dimittit p're. q' repat ea q' sūt eē se. t' q' i tra se sūt reliq'. q' p'chre ordiat ea q' sūt extra. et que sunt intra dimittit i p'ordinata q' est uilē

gentium ad corrigendos defectus aliarum rerum et disponit
omnia recte et perfecte. sed est negligens et imbecillus emendare proprios
defectos. qui vult quod alia omnia reddantur debita et iusticia ei. et
ipse sibi metipsum non reddit debitum neque iusticiam quod vult quod
omnia sibi perficiantur et nulla noceant. et ipsemet sibi non vult per-
ficere. sed nocere. et seipsum omnino destruere. quod tantum laborat
circa alias res quod seipsum negligit. quod tantum studet et
alias res cognoscat perfecte et seipsum non curat cognosce-
re. quod est super omnia alia. et propter quod facta sunt omnia. Cogit
ergo homo quod sicut ipse facit de rebus sibi subiectis. scilicet quod non
sunt utiles. turpes et maculate. quod illas destruit et mit-
tit in ignem vel extra domum et extra visum. et sicut homo re-
futatur omnes res extra se. quod sunt viles et corrupte. sic etiam
ille qui est super nos. refutabit nos. si fuerimus viles
turpes et corrupti. Sicut enim ipse homo vult bene res pul-
cras preciosas et honestas per se et etiam mudas et non ma-
culatas desiderat. ita ille qui est super nos cum sit nobili-
or. mundior et preciosior sine compactione. vult habere per
se res preciosas. mudas et imaculatas. nam quanto aliis est
gloriosior et dignior. tanto debet omnia que ipsum concernunt
esse gloriosiora et digniora. Currat igitur homo ad penam et la-
uem peccata sua. ut sit purus. sincerus et mundus in conscientia.
quam deus diligit super omnes mundicia. qui est sua habitatio
et timeat futuram sententiam quam audiet illi qui erunt imundi et
maculati. Nam illoque habitatio conversatio et societas
erit cum imundissimis et deformissimis diaboli. quorum
aspectus omnem penam huius mundi superat et excedit. et illius
conversacionis non erit finis. ¶ Quintum sacramentum est ex-
trema unctio. et est ultimum medicamentum in quo datur
gratia per quam homo de lapsu repatus. exiens de hac vita et re-
cedens et transiens ad finalem gratiam hic. et finalem gratiam in
alia vita disponitur et preparatur ad sanctam sanitatem et
spiritualem vigorem. et etiam destruit peccata venialia et cu-
rat infirmitatem et languorem seu debilitatem spirituales resis-
tam ex peccato. et alleviat infirmitatem corporalem.
si infirmo expedit.

Titulus. cccij.

¶ Non autem necesse est hominem mori et exi-
re de hac vita. et quod alia est ordinata finalis
ad eternam gratiam quam habet amando deum
toto corde. et ad heredo eius prolium tota
liter. et recedendo totaliter a malis et moribus
et a morte. et quod alia exis in carne corrupta
trahit a carne multoties. et idcirco ad eam. quod habet vivere
cum ea. et idcirco alia gratia et iusticia operata. et incurrit peccata ve-
nialia et non nocet. et aliquid maculat et impedire. ne totaliter
possit recedere in deum per amorem. idcirco quod alia debet transire de vno
statu in

statu in alium. oportet quod vadat immediate ad deum vel ad pur-
gatorium. et idcirco sequitur quod indiget nouo vigore ad forisiter a
mundo deum. et ad totaliter se vniendum cum deo per amorem. et idcirco
indiget noua gratia et adiutorio nouo ad feliciter et cele-
riter euoluendum ad deum per totalem deuotionem iustis receden-
do. ut totaliter ipsa eleuet in deum. et si vadat ad ignem pur-
gatorium ad purgandum indiget vigorari ut facilius sustineat
doloris ignis. donec sit purgata. Unde duo sunt que possunt
alam impedire et aggravare. ut non sit facilius apta ad vo-
lendum ad deum. Unum est quod debilitas derelicta ex peccato. quod
uis ei alia sit purgata a peccato mortali. atque remanet quod
debilitas in ea et quod infirmitas spiritualis. sicut in in-
firmitate corporali. quod quous sit curata. adhuc remanet quod
debilitas in corpore. Aliud autem quod aggravat aliam et tra-
hit eam deorsum. et aliquando retrahit eam a deo. est peccatum ve-
niale. quod omnis culpa siue mortalis siue venialis elongat
aliam a deo. sed culpa mortalis totaliter elongat. et culpavicia
lis minorat et diminuit amorem. Et idcirco indiget alia ut nul-
la culpa sentiat. ut totaliter euolet ad deum. Et quod per sacra-
mentum visibilium debet ipsa alia curari. scilicet curari et refici. et recipere gra-
tiam. ordinatum fuit et institutum sacramentum extreme unctionis ad
alam perficiendum et sanandum ab omni macula et debilitate spiritua-
li. et quod sit remissio omnis peccati venialis quod ad culpam. si non
quo ad penam. ut ipsa alia exonerata a culpis venialibus
et aliis sequis quod deprimunt aliam deorsum velociter. facilius et ter-
peditur euolet et transcat ad celum. et percipit salutem eterne io-
cunditatis. et habet deuotionem leuante eam sursum et peruersio-
nem mentis ad deum quod adde factus sit per medicamentum corpa-
lis modum. sic sacramentum baptismi sit per modum ablutionis cor-
poris. Sic autem et alius sacramentum presibile significat invisibile illud
quod videmus externum significat illud invisibile quod fit interius in
alia. ita et in isto sacramento extremum presibile quod
fit et appetit externum. est unctio olei per secerati per modum medi-
cationis corporalis in septem partibus corporis determinatis. scilicet in locu-
lis. i. auribus. i. naribus. i. manibus. i. labiis. i. pedibus et in lumbis
et habet sit cum nobis de peccatis et de solis adultis et postu-
lantis. et solus in periculo mortis. Et quod in hoc sacramento visibile per
portionem invisibilem. idcirco per idcirco debet esse quod in hoc sacramento fiat ta-
lis portio. Sic ei externum sit quod debet medicatio in corpore per
modum medicationis et unctionis cum oleo. quod est curatiuum
vulnere. ita significat quod interius ipsa alia curat per gratiam dei quod
ei debet et inungit ut facilius transcat ad celum. Et quod alia co-
trahit infirmitates spirituales in corpore. et peccata venialia. et
spatium per illas partes supradictas offedendo deum et quod debet
radix firmitatis spiritualis. idcirco sit unctio in illis septem locis
supradictis. ad significandum quod ipsa alia disponit et preparat

Duo spe-
diunt aliam
ne euoletUnctio
bas ad sa-
nandam ab
omni macula
et debili-
tate spiri-
tualis.Quare hoc
sacramen-
tum de-
tur in quinque
sensibus.

P hoc sacra ad plenitudinē sanitatis p dilectionē et dif-
 cretionē et curationē oīz pōz q p illas septē ptes pmit-
 tūt. Itē hoc sacro ē oleū simplex et nō mixtū sicut i ba-
 Materia ptismo et sifirmatiōe crisma. ad significādū q sicut oleū
 vnctiois ē nitū et de se significat sanitatē q p illō sacra pscia ho-
 mis sit mūda totalr. vt nulla cōpa remaneat i ea. et h p
 gra q daf. Et iō h nō admisceat balsamū cū oleo sicut i

Daf iēti
 ty. 222

Paruulis
 nō datur.

Daf solus
 infirmis.

Sepi cō-
 rat infirmi-
 tates cor-
 poralem.

Drñtia i-
 ter cōfir-
 mationē
 et extremā
 vnctionē.

firmatiōe. q pfirmatio dat ad augmentādū et pugnā-
 dū publice. et ad cōuertendū iter alios hoīes vbi reqū-
 ritur odor bōe fature q significat p balsamū. h in exitu si-
 ne trāsitu ad celū. sufficit et reqūrit nitida tūm dapscla
 q significat p oleū simplex rōne nitiditatis sue. fm quaz
 indicat iudex celestis. Itē p istō sacra sit curatō apētis
 vēialibz. et h p gra leuāt aīaz sursum p deuotionē. et iō
 nō daf paruulis q nō peccāre vīalr. nec pūt bñe deuotēz
 leuāt sursum q curat pctā vēialia. Itē et q i isto sacro
 reqūrit deuotio sursum leuās aīaz. iō nō dī dari nisi po-
 stulātibz. q p deuotionē eleuāt. Itē et nō daf nisi infir-
 mis. q h sacm nō daf nisi p modū curatiōis corpālis
 q significat spūalē curationē. et iō si nō essz sifirmatiōe cor-
 pālis nō eēt cōrūditia. Tū qūis p talē inunctionē
 nō curet sifirmitas corpālis. nō ē pp h falsum signū q
 talis vnctio nō daf ad curationē corpāle s; ad significā-
 dū curationē spūalē ita q significat. q sicut exteri⁹ i cor-
 pe daf vnctio corpālis ipi corpi existēt i sfirmo. ita sifir-
 daf int⁹ vnctio spūalis ipi aīe existēt i infirme. Et iō
 talis curatio spū sit q significat. h corpālis nō sit nisi p ac-
 cidēs aliqñ. Tū q i illō sacm nō sit nisi ad eleuādū
 aīaz ad deū p deuotionē. in q aīa recipit vigorē. et alle-
 uiat et trāqllat et letificat. et q aīa regit corp⁹ iō mīori-
 ens sit rep̄ssio molestiar corpālū. q alleuiatis moles-
 tiis aīe. alleuiat sepe molestie corpis. Et iō h istō sa-
 cramētū nō sit pncipalr i sfirmū ad curationē infirmi-
 tatis corpālis. s; pcti vēialis q pctm mortale ē magis
 moīs q infirmitas. et pūa q destruit ipm ē magis su-
 scitatio q medicatio attri p accidēs v; ad curationē et
 alleuiationē sifirmitatis corpālis et h tolerādo qdā mō
 aīam q regit corp⁹ ipaz sanādo. et vigilādo in bono. et
 exorādo in malo. et h sit qñ infirmo magis expedit vi-
 uere ad cumulādū magis merita. Sic ei spūs tristis
 expicat et psumit corp⁹. ita aīa leta viuificat corp⁹ et re-
 leuat a doloribz suis. Et sic appet magna dīstia inter
 istō sacra et pfirmatiōes. q sit sifir p vnctiōes. q pfirmā-
 tio ppar et disponit aīaz ad meli⁹ agoniādū et pugnā-
 dū p hostes visibiles. s; extrema vnctio ad celeris trā-

sedū. ad volādū ad celū. et ad regnū celoz. s; et dispo-
 nat aīaz ad fortit⁹ resistēdū p inimicos spūales et inui-
 sibles. s; diabolos. Itē et q pfirmatio cōficiat in balsa-
 mo. s; istō in solo oleo. Itē et q in forma boxe dīstia.
 Itā sacra pfirmatiōis sit cū vbi indicatiuis. s; istō sit
 cū vbi de pcatiuis. et p h ē differt ab alijs sacris pce-
 dentibz. q sūt in forma indicatiuis. Tū i isto sacro ma-
 gis puenit vbi de pcatiuis vti q indicatiuis pp mltā.
 Prio q suscipiēs h sacm est dīstus p prius viribz q
 re idiget subleuari p pcatiōes. Scdo q aīa curat p d-
 uotionē et eleuatiōes sursum ad spūalia. q ē ppa curatio
 pcti vēialis qd dōrū trahit et iō q illō qd sup oīa ex-
 tat aīaz ad hē pcatiō et oīo. iō puenit mod⁹ pcatiōis
 Tertio q h sacm daf recedētibz ab alijs xpianis in
 man⁹ solis dei reqūcūt. vñ deo aīa pmedat p pcatiō
 nē. et ipa ei pmittit. Quāuis āt ad sacra nō dēf i mō idi-
 catiuis. s; de pcatiuis. tñ d se bz certitudiez. ita q sp con-
 fert qd significat p tale sacm et p illa vbi de pcatiuis
 nisi fuerit ipedimētū ex pte recipiēt. et h si hēat fictio-
 nē i se et nō credat. Itē et dīstia. q pfirmatio sit i frō-
 te. istō sit i septe ptribz corpis. Itē dīstia. q pfirmatio
 sit tpe sanitatis. h āt fit i tpe sifirmitatis. Itē cōfirma-
 tio nō solū daf adultis. se et etiam paruulis. extra au-
 tem vnctio solum datur adultis.

Sextū sacra ē oīdo. p qd daf et pmittit psonis cert⁹
 aūtas spūalis et prās intellectuālis i delebilis et pma-
 nēs dispensādi et ministrādi sacra salutis nomine xpi
 ce christi omnibus hominibus. Titulus. cccij.

Quoniam aut dictum est de qñq sacris q sūt
 ordinata ad dandū vitam spūalem omni-
 bus lapsis et perditis ac mortuis. et ostē-
 sum est qualiter baptismus regenerat et
 releuat a primo lapsu. confirmatio. cor-
 roborat ad pugnam eucharistia nutrit. pñla iterūz rele-
 uat a scdo lapsu si cōtingat. extrema vnctio purgat to-
 taliter a pctis venialibus. et sariat et vigorat. et pparat
 vt homo sit aptus ire ad regnū celozum. et sic ista qñq
 sacramenta sunt necessaria cuilibet homini vt recipi-
 at ipsa. si vult saluari. vel saltem aliqua sunt necessa-
 ria omnino. aliqua cōuenientia et vtilia et non semper
 necessaria. Sicut autem ista sacramenta sunt necessa-
 ria duobus hominibus lapsis vt suscipiant ea. ita ne-
 cesse q sint aliqui homines qui habeant potestatem
 seu officium dandi et ministrandi ipsa sacramēta. Et
 quia omnia sacramēta sunt xpi. et ab ipō totaz habēt
 virtutem. ideo oportet q talis auctoritas seu officium

ministrandi detur a xpo cuius sunt sacramenta. q. nullus potest ministrare nec dispensare res alicuius domini nisi de licentia et auctoritate dist. cuius hec sunt. nec haberet vigorem quicquam aliter factum esset. Sic igitur necesse est quod auctoritas seu officium dandi et ministrandi ipsa sacra committat et detur spiritualiter aliquibus personis specialibus. omnibus vero non indifferenter. Sicut igitur xps ordinavit ipsa sacramenta et homines suscipiat ea. ita necesse est quod ordinet homines et personas quod ministrant ipsa sacramenta. Et sic necessaria est pater in terra in hominibus distributor sacramenta in nomine xpi. et sic duo sunt necessaria hominibus in terra viventibus. Primum est ipsa gratia per quam regenerantur et perficiuntur ut sint apti intrare in regnum celorum. Et quod ista gratia datur per sacramenta visibilia. ideo est necessarium secundum sanctos. auctoritas seu officium ministrandi ipsa sacramenta. et in isto est totum complementum salutis hominum. Sicut enim in generatione homines concurrunt homo et deus. ita quod homo administrat corpus. et deus creat ipsam animam. et sic in simul concurrunt ad gratificationem hominis. ita conformiter ad regenerandum et reparandum hominem per sacra que sunt res visibiles et corporales debet concurrere homo et deus. scilicet homo et deus administrat sacramentum corporale et visibile et deus creat ipsam gratiam. quod sacramentum est sicut corpus et gratia est sicut anima. Et ideo sicut in generatione homines homo administrat totum illud quod corpus est et visibile et deus creat totum illud quod est spirituale et invisibile. scilicet ipsam animam rationalem. ita in regeneratione et reformatione hominis. homo administrat totum illud quod est corpus et visibile. scilicet ipsam sacramentum. et deus creat totum illud quod est invisibile. scilicet ipsam gratiam. ita quod sicut homo generatur ab homine per ministerium corporis quasi per quoddam officium a deo ordinatum ita conformiter homo regeneratur ab homine per ministerium corporale quasi per quoddam officium a deo ordinatum. Et sicut pater ministrandi corpus datur ei homini. scilicet pater creandi animam non potuit dari homini. quod solum deo pater. ita pater ministrandi sacramentum visibile debuit dari homini. sed pater creandi et dandi gratiam non potuit dari nec concitari homini. quod solum christo convenit in quantum deus est. Sic igitur convenientissimum est ut officium seu pater ministrandi sacra corporalia et visibilia committatur ipsis hominibus. Et etiam quod maior unitas et amor generatur inter homines propter hoc quod unus generatur ab alio. quam quod quilibet totaliter fieret a deo. ita sicut maior unitas et maior dilectio generatur inter homines si unus regatur ab alio instrumentaliter et recipiat sacramentum ab alio. in quo recipit vitam spirituales a christo. Et ideo quod vita spiritualis consistit in charitate et unitate. ideo convenientissimum debuit ordinari ut homines vice christi administrarent sacra

Duo sunt
hominibus
hic neces-
saria.

menta salutis hominibus. ut magis fieret unus inter se.

¶ **C**on per istam auctoritatem constituitur et fit prelatura et ordo et superioritas et inferioritas.

¶ **E**t quod omnes christiani qui sunt membra christi conveniunt in sacrorum susceptione. quod omnes indigent et omnibus sunt necessaria quod omnes indigent vita spirituali. ideo in hoc omnes sunt equales. nec unus est superior nec dignior altero quantum ad hoc. Sed quod ut iam dictum est necessaria est auctoritas et potestas administrandi ipsa sacra et committendi aliquid christianis. Et quod illa auctoritas et potestas est talis dignitatis et honoris. et elevari tales homines de uno gradu super omnes alios qui non habent tales potestatem et auctoritatem eis commissam et ponit eos in honore et dignitate. Sic etiam homo qui generat alium administrando corpus constituitur in alio honore super illum qui generat. et deus pater cui debet honor. Et ideo de necessitate fit distinctio et distinctio propter tale auctoritatem et potestatem inter christianos et fideles et inter membra christi. et etiam quadam superioritas et inferioritas et unus fit maior altero et superior. et per omnes fit ordo paterfamilias et filiorum et gradus. Quod ubi est superioritas et inferioritas. necessariis est ordo. Et ideo talis auctoritas et prioritas vocatur ordo. quod de necessitate causat et facit inter christianos superioritatem et inferioritatem. Sicut enim christiani elevari supra non christianos de uno gradu. ita christiani habentes tale potestatem elevari supra non habentes de uno gradu. Et sic inter christianos est paterfamilias et distinctio ratione paterfamilias et equalitatis. et ratio distinctio et equalitatis et superioritas et inferioritas. Qui enim habent potestatem. plus habent quam illi qui non habent quod totus est a christo. Sic enim omnia membra corporis humani paterfamilias in vita et calore naturalis per quem omnia vivunt. scilicet etiam distinctio per diversas potestates et officia que singula membra habent. sic fit inter fideles. quod omnes paterfamilias sunt ad charitatem. scilicet differunt et distinguunt penes potestatem et officium. Et quod talis distinctio et distinctio necessaria est ad vivendum ordinare et bene inter christianos ita quod optime aliquid recipiat sacra et non datur. nec habeat potestatem dandi. aliquid sint qui etiam recipiant potestatem. et etiam habeant potestatem et auctoritatem dandi aliis. ideo de necessitate sunt due potestates inter christianos. et quasi due gentes distincte. scilicet psalmodia et psalmodia clericali. Et pars clericalis est superior et dignior. et ideo est magis propinquus christo et magis filius. quod in his clericis habentes potestatem concurrunt cum christo ad unum opus. quod christus datur gratiam invisibilem. et clericis qui sunt ministri eius datur sacra visibilia. et ideo sunt coadiutores et cooperantes christi. ideo sunt magis magni honoris et magne dignitatis ex parte officii christi.

¶ **C**on quod ista invisibilis et spiritualis datur per sacramentum visibile

Titu. pre-
cedenti.

Duo sunt
gratia homi-
num. que
ratione.

le et manifestū signū. sicut grā dā in alijs sacramētis.

¶ Titulus. cccv.

¶ Qm̄ ista p̄as administrādi est necessaria et ponit diffinitionē inter xp̄ianos et mēbra xp̄i, et separat tales p̄sonas ab alijs. et eleuat eas in dignitate et gradu. id sicut i alijs sacramētis p̄ visibile dā inuisibile. et p̄ aliq̄d signū exteri⁹ apparet dā interī⁹ i aia ip̄m inuisibile occultū et nō appens. ita q̄ illd qd exteri⁹ sit signū qd interī⁹ sit. ita q̄ exteri⁹ sunt res corpales et vba audibilia q̄ signū illud qd interī⁹ recipiūt. id necesse est et q̄ talis p̄as dispēdandi et dādi sacm̄. def p̄ aliq̄d signū manifestū. p̄ aliq̄ vba q̄ significet talē p̄tātē. sicut in baptis̄mo p̄ aquā visibile et p̄ vba inuisibilia. dā ablutio in aia et grā. Et id necesse ē q̄ sit sacm̄ ordinis sic sacm̄ baptis̄mi in q̄ def p̄as p̄ quā fit grad⁹ et ordo et sup̄ioritas int̄ xp̄ianos. Un̄ q̄ tales p̄sone debēt separi et distingi ab alijs p̄sonis. p̄ueniētissimū ē q̄ hoc fiat p̄ aliq̄ signa manifesta. Si em̄ ordinatū ē q̄ hō nō xp̄ian⁹ fiat xp̄ian⁹. et constituit in esse xp̄iano p̄ aliq̄d signū manifestū. ita cōgruū ē q̄ talis xp̄ian⁹ constituat in tali gradu p̄tatis sup̄ alios p̄ aliq̄ signa manifesta. et id ista p̄as debuit dari p̄ modū sacri. Et qm̄ ista p̄as ē res. spūalis et nō corpalis. id d̄z poni int̄ in aia. et id necesse est q̄ q̄ dā talis p̄as p̄ sacm̄ ordinis. aliq̄d inuisibile et p̄manēs imprimat in aia. Hoc aut̄ nō est grā q̄ dā in alijs sacris. q̄ opt̄ q̄ sit aliq̄d aliud inuisibile q̄ ip̄a grā. Et id ē aliq̄d signū seu sigillū imp̄ssus in aia qd d̄z character spūalis. et tale signū spūale imp̄ssus in aia ē ip̄a p̄as spūalis collata. seu p̄as fundata in tali character seu signo. Un̄ necesse ē q̄ tales p̄sone q̄ recipiūt talē p̄tatem et auctoritatē magis assilant xp̄o q̄ alie p̄sone. et alio mō et distinctio mō. Et q̄ alij xp̄iani assilant xp̄o p̄ gratiā et ē iste p̄sone cū ē recipiat alia sacra. id op̄z q̄ vltra gratiā q̄ dā oib⁹ p̄ alia sacra recipiat aliq̄d aliud inuisibile in aia p̄ qd ascēdāt et eleuent sup̄ alios. et mō spūali assilant xp̄o. Et id in isto sacro imprimat aliqd in aia qd nō est ip̄a grā q̄ renouat hoīes lapsus. et id q̄ uis talis hō p̄dit gratiā sibi datā p̄ alia sacra. nō tñ p̄pter hoc p̄dit illd inuisibile seu illā p̄tātē inuisibile q̄ dā in isto sacro. q̄ talis p̄as nō est i ip̄a grā. s̄ distinctū gūitur et sunt due res spūales. q̄ vna p̄t ē sine aia. Et id neq̄ p̄ p̄ctm̄ neq̄ p̄ offēdiz neq̄ p̄ lapsus xp̄ian⁹ q̄ semel accepit talē p̄tātē et auctoritatē nullū mō p̄t p̄dere. nec est in p̄tate sua amittere nec ānullare illū characterē q̄ est indelebilis in eternū et p̄manēs et tādū q̄

Necesse
esse ordinem.

Character
imprimis
in ordine

Character
est indelebilis.

diu aia est et erit. Qui q̄ accepit sacm̄ ordinis accepit re spūale indelebilē et inuariabilē et semp̄ p̄manētē sic aia. Et q̄ bonitas et malicia p̄sone nō diminuunt neq̄ mutāt neq̄ delerunt talē p̄tātē administrādi sacramēta.

¶ Titulus. cccv.

¶ Oc aut̄ cōueniētissimū est q̄. f. talis character siue p̄as sit indelebilis et p̄maneat. Et si grā defruat. Un̄ cū talis p̄as et auctoritas administrādi ip̄a sacra def illis quib⁹ dā nō p̄pter seip̄os s̄ p̄pter alios. v. l. alij recipiāt sacramēta ab eis i q̄bus recipiāt gratiā et salutē sicut ordinatū est a xp̄o. id cū ista p̄as necessaria sit p̄p̄ alios et non p̄pter illos q̄ h̄nt talē p̄tatem. q̄ p̄t p̄dere bonitatē et grām. et p̄nt effici mali. necesse est q̄ quis perdāt bonitatē et gratiā q̄ nullo mō perdāt talē p̄tatem seu auctoritatē. Un̄ q̄ necesse est q̄ hoīes recipiant talia sacramēta ad eorū salutē. q̄ ita ordinatū est. et necesse est q̄ aliq̄bus p̄sonis def auctoritas et p̄as administrādi et dādi ip̄a sacramēta. et hoc p̄ sacm̄ ordinis. id necesse est q̄ bonitas siue malicia ministri q̄ h̄nt talē p̄tātē nihil addat vel diminuat de p̄tate ei⁹. nec de auctoritate q̄ ip̄a bonitas p̄t p̄di frequēter et recuperari. Et id sic reī maximū nocumētū et dānū oib⁹ alijs recipiētib⁹ ip̄a sacramēta. si talis p̄as destrueret p̄p̄ maliciā p̄sone. et malicia ministri p̄iudicaret et noceret saluti aliorū qd fieri nō d̄z. Et etiā null⁹ est cert⁹ de malicia et bonitate alteri⁹. et sic semp̄ esset dubiū utrū recipiēs sacramētū recipet verū sacm̄. si requireret bonitas ministrantis sacra. Cū ei talis p̄as administrādi nō sit nisi auctas administrādi ip̄as res exteriores visibiles et verba auditoria. et q̄ ip̄s dat gratiā inuisibile in ip̄is sacramētis. id post q̄ minister nihil dat inuisibile in aia nec p̄t. sequit̄ q̄ bonitas vel malicia nihil facit ad virtutē sacri. dū tñ faciat sicut ip̄s ordinauit fieri. vñ nō ē nisi coadiutor et cooperator xp̄i exteri⁹. Sic ei hō bon⁹ siue malus nihil variat ad gñationē corpales. q̄ ē de⁹ dat aiam corpi siue sit gñatū ab hoīe bono vñ ab hoīe malo. ita q̄ neq̄ malicia neq̄ bonitas ipedit qn̄ det aiam ita etiā bonitas vel malicia ministri nihil impedit qn̄ deus semp̄ det gratiā in sacramētis. q̄ ip̄m sacramētū est sicut corp⁹. et gratia est sicut aia. Sicut ergo de⁹ nō denegat aiam corpori gñato a malo hoīe. ita nō denegat gratiā sacramēto administrato a malo ministro. Un̄ sacramēta sunt ipsius xp̄i qui ea ordinauit et non sunt ministri. et ideo in re ministrata nihil facit bonitas vel malicia ministri. Et quia aliud est gratia.

Malicia
sacerdotis
nihil facit
ad sacramētum.

Caracter
nō p̄sup
ponit gra
tā in re
cipiente.

et aliud est p̄as seu caracter impressus in aia. id etiā
quis aliqd pdat ḡam sibi datā in baptismo. et sit in la
p̄u scōo: pōt tñ recipe sacm ordinis. et per p̄as pōt re
cipere talē p̄atē spūalē et caracterē: q̄ nō p̄supponit
ḡam seu bonitatē p̄sone de necessitate: sed solū requi
rit de necessitate q̄ sit xp̄ianus. Et sic appet q̄ per talē
p̄atē nemo efficit melior alia rōne p̄tātis et auctori
tatis accepte. S; qm̄ talis p̄sone que recipit talē et tam
excellētē p̄atē administrādi et dispēsandī tā scilicet
mas res sicut sunt sacra. d; supare alios bonitate: sicut
supat p̄atē et auctoritate et officio: q̄ ita sacra nō p̄st
digne administrari: nisi p̄sone administrans habeat
excellētē bonitatē. id ē quis sacm ordinis sit institu
tum p̄ncipalr ad dandū ip̄am p̄atē spūalē. itē ex p̄sti
etiā dat ḡam spūalē sicut alia sacra: sine qua nō p̄ta
lis p̄as digne exerceat. Si q̄ p̄sone recipiēs sacm or
dinis h; ḡam que dat in alijs sacris: tūc auget et cre
scit in isto sacro et dā copiosior: si aut nō h; ḡam: sed
est in pctō mortali sciēt: tūc nullā ḡam recipit. s; au
get culpā: et solū recipit p̄atē que nō requirit bonitates
de necessitate nec ḡas. Nemo igit volēs et recipe sacra
salutis itromittat se de bonitate vel malicia ministri:
qui dispēsat et ministrat sacm s; solū respiciat sacm et
v̄tutē sacri. et illū qui instituit et ordinavit ip̄m sacm. s.
xp̄m. Nemo credat q̄ plus recipiat a bono q̄ a malo
ministro de v̄tute sacri: q̄ minister nullā v̄tutē dat illi
sacro. sed solū ille qui instituit et ordinavit: et cui⁹ noīe
sacm recipit. Quid em̄ facit bonitas vel malicia apo
thecarij in administratiōe medicine? Si em̄ medicina
de se bona est et habet virtutē. nihil impedit bonitas
vel malicia dispensantis sufficit q̄ administrat sicut
debet et sicut medicus scripsit et ordinavit.

¶ Q̄ p̄as spūalis seu sacm ordiis p̄mo et p̄ncipalr re
spicit p̄ncipalissimū sacm qd̄ est corp⁹ et sanguis xp̄i.
et ad illud ordinatur. Titulus.cccvij.

Quoniam autē necessaria ē p̄as dispēsandī et
administrādi sacra. ad dandū p̄atē. tales
est ordinatū sacm ordinis. Et q̄ ip̄a po
testas et auctoritas est p̄t ip̄a sacra. ideo
p̄mo et p̄ncipalr d; respicere sacm p̄ncipa
lissimū et maximū. Uñ p̄ncipalis gradus et maximus
p̄tātis est respectu p̄ncipalissimi et excellētissimi sacri.
et ab illo sacro d; talis p̄as denotari tanq̄ a digniori
et nobiliori. Et q̄ sacm corp⁹ et sanguis xp̄i est p̄nci
palissimū et dignissimū et maximū: vt iā declarātū est.
q̄ in eo p̄t nē tot⁹ xps qui est de⁹ et hō p̄fectus. ideo

sequit q̄ sacm ordinis p̄mo et p̄ncipalr et de directo re
spicit p̄atē que dat hōi supra sacm corp⁹ et sangui
nis xp̄i: et p̄pter illud sacm p̄ncipalr sacm ordinis est
institutū et ordinatū. Et q̄ gradus illius p̄tātis est vlti
m⁹. ideo fieri d; ascēsus p̄pter nobilitatē talis grad⁹
per alios gradus. ita q̄ d; p̄cedere alias p̄tates inferio
res gradatim ordinatas: q̄ p̄gruū et dignū est: vt q̄ d;
ascēdere et leuari ad tantā et talē p̄atē q̄ ascēdat p̄ gra
dus. Si em̄ tincto q̄ vult ponere in p̄ano crudo nobi
lissimū colorē vltimū. p̄mo ponit i p̄ano alios colores
minus nobiles et gradatim ascēdēdo donec p̄an⁹ sit
dignus recipe colorē vltimū nobilissimū. quātō magis
qui d; recipe tantā dignitatē et p̄atē administrādi sa
cramētū corp⁹ et sanguinis xp̄i. d; p̄mo recipe alias
p̄tates minus nobiles et inferiores gradatim ascēden
do? Et iō sunt p̄mo sex gradus ordinati seu sex p̄tates
seu officia anteq̄ pueniat ad officiū et p̄atē supra sa
cramētū corp⁹ et sanguinis xp̄i. q̄ solentitas et digni
tas illius. amministratiōis et dispēlatiōis requirit tot
officia et p̄tates distinctas. et iō sacm ordinis cōtinet
septē gradus ordinatos q̄ oēs ordinant ad vñ sacm
sc; corp⁹ et sanguis xp̄i. et ideo quis sunt septē tñ oēs
sunt vñ sacm ordinis. q̄ sex p̄imi ordinantur ad se
ptimū: et septim⁹ immediate ordinant ad sacm corp⁹
ris et sanguis xp̄i: et iō sex p̄mi gradus sunt submini
strātes et subseruientes. Sicut em̄ in hōie sūt p̄tates in
aia p̄ gradus ordinatē: vt iam fuit declarātū in capi
tulo de obligatiōe. ita q̄ sunt p̄tates infime medie et su
preme. q̄ sunt p̄tates vegetatiue et sensitiue. et vltima po
testas dignior et suprema. s. intellectiua et liberi arbi
trij. et oēs p̄tates inferiores sunt p̄t p̄t liberū arbitriū.
ita sicut est in p̄tātib⁹ spūalib⁹. q̄ sunt p̄tates infime
medie et supreme. ad quā. s. suprema oēs alie ordinan
tur. Et aut p̄tates spūales multiplicant et distinguū
tur per respectū ad sacm corp⁹ xp̄i. Q̄ sacm ordiis
ordinat ad sacm sacro. Uñ p̄pinq̄ssima et p̄ncipa
lis p̄as est ad cōsecrationē illius sacri. et hec p̄as est
ordo sacerdotalis et sacerdotij. Alie vñ p̄tates sūt ad
ordinandū aliq̄ ministeriū in isto sacro. ita q̄ coope
rant p̄tati sacerdotali. et hoc vel in ordine ad ip̄s sacm
vel in ordine ad ip̄m sacm suscipiētes. Et iō fm̄ q̄ re
quirat p̄fectio et cōplementū ip̄s officiū et ministerij.
fm̄ hoc multiplicant ip̄e p̄tates spūales. Itā op̄ ali
quos ministrare q̄si a remotiori: et aliquos a primiori
et aliq̄ a medio mō: vt nihil deficiat in tāto ministerio
qd̄ deesse fu mme ordinatū. Et ideo sunt septē p̄tates

¶ Septē
sunt ordi
nes.

Titulo
cciiij. et.

Oēs ordi
nes ordi
natur ad
sacm cor
poris xp̄i

In ordie
dā copio
sior ḡia
bñi gra
tiam.

Titulo
cccxxvij

seu gradus. Primus incipiendo ab infimo est gradus
hostiarum seu patrum hostiarum. secundus lectoris. tertius exor-
ciste. quartus acoliti. quintus subdiaconi. sextus diaconi.
septimus ultimus presbyteri seu sacerdotis. Et quilibet isto-
rum graduum habet suam prater distinctam: et sua propria opo-
ratione que respicit sacramentum eucharistie modo ordinato. Sed
quod tales persone que accipiunt tales prater spirituales assu-
munt de aliis et eleuantur supra alias personas. id est quod sit
quedam distinctio visibilis ut tales persone distinguantur
ab aliis. Et id primo et ante omnia preceperunt in capite
ad distinguendum. Et sic apparent qualiter pars clericalis
eleuat per gradus ordinatos super partem laycalem. et ideo
est ibi primus ordo superioritatis et inferioritatis inter par-
tem clericalem et laycalem per tale prater. Deinde in ipsa parte
clericali fit superioritas et inferioritas per gradus ordinatos
et distinctos. Et id pars clericalis est ordinata in se et
infra se per tale prater spirituale. et id recte sacramentum in quo datur
ipsa prater spiritualis est sacramentum ordinis. et primo ordinat duas
partes generales in christianitate. scilicet clericalem et laycalem.
deinde ordinat partem clericalem in se dando distin-
ctos gradus prateris. Et ideo sacramentum ordinis est or-
dinatum distinctum et protestatum.

Comparatio istarum praterum spiritualium et ordinarum ad or-
dines aliarum rerum.

Titulus. cccviij.

Offimus et comparare ordinem praterum spiritualium
ad ordinem aliarum rerum ut magis cognos-
camus. Unde sicut videmus quod prateres naturales
que sunt in homine duobus modis reperiuntur. scilicet
divisim et coniunctim: quod prateres vegetative re-
periuntur in arboribus et in plantis. et ibi non sunt prateres sen-
sitive nec prateres liberi arbitrii. et sicut prateres sensitive sunt
in animalibus. et ibi non reperiuntur prateres liberi arbitrii. deinde in
hominibus reperiuntur omnes prateres in se coniuncti et ordinati. et nulla
deficit: ita quod totum complementum est in homine nec aliqua
prater naturalis potest ei addi maior: quod in prater libero ar-
bitrii est factum. Ita conformiter iste prater spiritualis seu offi-
cia que sunt propter hominem debent conformari homini reperiuntur
coniunctim et divisim: quod reperiuntur persone in quibus solus est totus
sacramentum clericalem et non plus. et est persone in quibus sunt quatuor
minores ordines et non plures. et est persone in quibus est
ordo subdiaconatus. et est in quibus est ordo diaconatus
et non plus. et ultra hoc omnes iste prateres in se coniuncti
sunt in sacerdote. ultra hoc prater sacerdotalis est qua-
si complementum et consummatio omnium. et sic in sacerdote est totum
complementum sicut in homine. Sicut ergo se habet prater liberi
arbitrii ad alias prateres naturales: sic se habet quodammodo

prateres sacerdotales ad alias prateres inferiores. Et sicut
supra liberum arbitrium non est alius gradus prateris natu-
ralis. ita supra gradum sacerdotalem non est alius gradus
prateris spiritualis. Et sicut omnes prateres naturales sunt propter
liberum arbitrium et ei serviunt vel ministrantmediate vel
immediate et per quendam ordinem. ita omnes prateres spirituales
inferiores sunt propter sacerdotalem praterem et ei serviunt et
ministrantmediate vel immediate. Et sicut prateres natu-
rales inferiores nobilitantur in homine quoniam sunt coniuncti cum
libero arbitrio quod est dignissimum in natura. ita quod sunt
magis excellentes: quod quoniam sunt sepe a libero arbitrio in rebus
aliis. ita conformiter inferiores spirituales prateres no-
bilitantur in sacerdote: quod sunt coniuncti cum praterem sacer-
dotali. Et sicut prateres inferiores naturales. scilicet vegeta-
tive et sensitive non ordinantur ad deum immediate: sed me-
diante libero arbitrio. nec coniunguntur nec loquuntur cum
deo immediate. sed prateres liberi arbitrii immediate et sine
aliquo medio ordinantur ad deum et unius cum deo immediate:
et cum deo loquuntur immediate. ita quod inter liberum arbitrium et
deum nullum cadit medium. ita conformiter prateres spirituales
inferiores non ordinantur immediate ad sacramentum eucharistie
in quo est Christus quod est verus deus. nec unius cum sacramento immediate.
sed ordinantur ad ipsummediate praterem sacerdotalem: in quo
prater sacerdotalis immediate ordinatur ad ipsum sacramentum eu-
charistie et unius cum eo. et per praterem cum Christo. et inter ipsam po-
testatem sacerdotalem et sacramentum eucharistie nullum est
medium. Et sicut liberum arbitrium est propinquissimum deo
per naturalem praterem: ita sacerdos est propinquissimus ipsi sacramento
eucharistie in quo est deus per praterem sacerdotalem. Et sicut
quis liberum arbitrium sit deformatum per maliciam. attamen est pro-
pinquissimum deo per naturam. ita quis sacerdos sit de-
formatus per maliciam. attamen est propinquus isti sacramen-
to per praterem sacerdotalem quod semper manet. Et sicut liberum
arbitrium est immortale et ipsum durat. ita prater sacerdotalis
est immortalis et semper durat. Et etiam sicut omnes creature
inferiores in quibus sunt omnes prateres inferiores natu-
rales ad deum reducunturmediate hominem. qui immediate est
coniunctus deo per liberum arbitrium. ita quod homo est medi-
um inter deum et omnes creaturas per naturam. ita omnia que sunt
infra sacerdotem et omnes gradus inferiores et etiam pars
laycalis reducuntur ad sacramentum eucharistie. et per praterem
ad deummediate sacerdote qui est coniunctus immedi-
ate ipsi sacramento eucharistie in quo est deus et hoc po-
testatem sacerdotalem et dignitatem. ita quod sacerdos est
medius per suam praterem inter Christum quod est in isto sacra-
mento et omnes alios inferiores. Et sicut in homine continentur omnes
creature inferiores. et homo habet convenientiam cum

Omnes ordi-
nes nobi-
litant in
sacerdo-
te.

Sacerdos
quis ma-
ius est pro-
pinquissi-
mus eu-
charistie

Per sa-
cerdotes
omnes redu-
cuntur ad de-
um.

Prateres na-
turales.

Sacerdo-
tis est co-
mplementum
omni ordi-
num.

omnibus. et ideo reducit oēs creaturas ad deū. vñ hō
cōtinet in se naturā elemētōz et arbor et aliorū. ita cō
formiter p̄tinent in sacerdotē oēs inferiores gradus
et infima p̄s xp̄ianitatis. et cū oībus h̄y p̄uenientia ipe
sacerdos. q̄ cōtinet p̄tio in se p̄tē laycales q̄ p̄tio fuit
laycus sicut et alij. et retinet in se totū illud qd̄ in illo sta
tu receperat. et etiā p̄tinet in se oēs gradus inferiores.
et iō sacerdos quasi oīa ipe p̄tinet reducit oīa ad deū
in sacro eucharistie et oīa ibi cōiūgit. Et sicut p̄tēs li
beri arbitrij ex natura sua est sup̄ia alias p̄tēs na
turales. ita p̄tēs sacerdotales ex natura sua p̄pria ē su
pra oēs alias p̄tēs sp̄iales. Et sicut vñ p̄mus hō lo
lus quē de⁹ fecit p̄lo p̄ manus suas. et p̄ illū fecit et m̄
plicauit alios hoīes in natura. ita filius nō ē nisi vñ
p̄m⁹ sacerdos quē de⁹ p̄lo fecit p̄ manus suas. et per
illū fecit et multiplicauit oēs alios hoīes sacerdotales. et
ille hō est xps. q̄ est solus et verus sacerdos q̄ imedia
te est cōiūctus deitati. Sic igit quodā mō sicut se h̄
hō in natura p̄ p̄tē liberi arbitrij ad oēs res infērio
res et ad deū. sic se h̄ sacerdos p̄ p̄tē sacerdotales in
xp̄ianitate ad oēs inferiores et ad sacm̄ eucharistie
in quo est de⁹. Sic em̄ hō respicit deū in natura. ita sa
cerdos respicit sacm̄ in q̄bus est de⁹. ¶ Itē etiā alia
cōpatio p̄t fieri ad p̄annū qui recipit colores. Q̄ sicut
colores repiunt duob⁹ modis. scilicet diuisim et cōiūctim q̄
tinctoi volēs ponere colorē aureū seu nobilissimū in
aliquo p̄anno. p̄lo ponit alios colores min⁹ nobiles et
inferiores p̄ suos gradus. et paulatim p̄annus recipit co
lores sp̄ ascēdēdo ad nobilioē colorē donec deueniat
ad vltimū colorē et intentū et ibi est finis. et quīs oēs
isti colores sint cōiūcti insit in vno p̄anno. atq̄ et sunt
diuisi in plurib⁹ p̄annis. ita q̄ vñ p̄annus h̄y vñ tñ co
lorē et alij. et sic de alijs. Ita quodā mō fit in p̄tati
bus sp̄ialib⁹ ordinatis q̄ dant in sacro ordīe ordinato
mō et sp̄ ascēdēdo de vna p̄tate ad alia donec deueni
at ad sacerdotiū qd̄ est vltim⁹ gradus et vltimus ordo.
Sic ergo apper̄ qualr̄ ordo p̄tati sp̄ialit̄ cōformatur
quodā mō ordinib⁹ p̄tati naturalit̄ q̄ sunt in hoīe. et
etiā in ordinib⁹ aliar̄ rerū. Tñ q̄ oīa sunt p̄pter ho
minē et etiā fiunt in hoīe. cōueniens est q̄ oīa p̄portio
nent hoī. Et si ordo est in rebus naturalibus cōueniens
ē q̄ sit ordo i reb⁹ sp̄ialib⁹ q̄ sunt p̄tati p̄tati rōnalē. de
cur⁹ natura p̄p̄e ē cōgscere ordinē et oīa agē ordīate.
¶ Q̄ sicut p̄tēs sacerdotales respicit p̄ncipalr̄ sacm̄
eucharistie. ita etiā p̄tēs sacerdotales respicit sacra
mentum penitentie. ¶ Titulus. cccij.

¶ Qm̄ sacm̄ i ordīe in q̄ dant p̄tēs sp̄ialis re
spicit ipsa sacra et ad ipsa ordinal iō op̄s
q̄ talis p̄tēs de⁹ fm̄ q̄ ipsa sacra erigit et re
grunt. Et iō q̄ iā dictū est in sacro p̄ntē q̄
illud fit p̄ modū iudicij p̄ncipalis et secre
ti. et q̄ ibi est necessari⁹ iudex p̄ncipalis q̄ audiat et vi
scutiat p̄tā et discernat et iudicet. et hoc de necessitate
erigit sacm̄. et q̄ nullus p̄t iudicare nec exercere offi
ciū iudicandi nisi recepit p̄tātē et auctoritatē ab illo cu
ius sunt illi q̄ peccāt. iō necessaria ē auctoritas et p̄tēs
iudicandi p̄tā et absolūdi p̄tati sacm̄. Tñ cū decla
ratū sit q̄ nullus vñ suscipe sacm̄ corp̄is xpi q̄ sit in la
psu sc̄do. q̄ op̄s p̄lo q̄ resurgat et recuperat vitā. et hoc
nō p̄t fieri nisi p̄tati sacm̄. et sacm̄ p̄ntē non p̄t fieri
nisi sit aliq̄s q̄ h̄y p̄tātē et auctoritatē iudicandi p̄tā et
absolūdi. iō cōcludit q̄ necesse est q̄ talis p̄tēs iudi
ciaria de⁹ in sacramento ordīe. Et q̄ ista p̄tēs est colla
gata cur̄ p̄tate disp̄sandi sacm̄ eucharistie. q̄ hoīes
nō p̄t recipere tale sacm̄ nisi absoluant p̄tati p̄tēs. iō
sicut sacerdos p̄ sacm̄ ordinis recipit p̄tēs sup̄ia sa
cramētū corp̄is xpi. ita recipit et p̄tati p̄tēs sup̄ia sa
cramētū p̄ntē. q̄ ad vñ sequitur alia. Et sic sacerdos
recipit potestātē absolūdi et iudicandi. et talis p̄tēs vo
caf̄ clausi q̄ aperit hoī lapso vt intret in sacm̄ corp̄is
xpi. et ip̄m recipiat. et p̄tēs introducit hoīem in socie
tatem fidelū xp̄ianorū et amicitia dei. et p̄tēs i regnū
celoz̄ q̄ antea erat extra p̄pter p̄tā. Sicut aut̄ sacer
dotalis potestas respicit sacm̄ eucharistie ex p̄tati sa
cramētū p̄ntē. ita etiā respicit oīa sacramēta que pur
gant p̄tā sicut est sacramētū baptisimū. qd̄ cōcordat
cū sacramento p̄ntē vt declaratū fuit. sed nō requirit
tāta potestas in sacro baptisimū sicut in sacro p̄ntē. q̄
illud non fit p̄ modū iudicij. sed sufficit aquā admini
strare cū verbis ordinatis et nō op̄s ibi iudicare nec
audire peccata illius qui recipit aquā baptisimā. sed
in sacramento p̄ntē necesse est q̄ hō submittat se tota
liter potestati sacerdotali q̄ ē potestas iudicandi et ab
soluendi et etiā refutandi. et iō in isto sacramento ad
ministrando requirit sp̄ialis potestas q̄ non requirit
in baptisimū. Itē etiā q̄ sacm̄ extreme vnctiōis pur
gat p̄tā. iō ex p̄tati etiā sacerdos recipit potestatem
administrandi illud sacramētū. Et sic sacerdos per
sacramētū ordīe recipit p̄tātē administrandi dispen
sandi accōferendi sacramētū eucharistie p̄ncipalr̄
q̄ ad illud ordinatur. et ex cōsequenti ad sacm̄ peni
tentie baptisimū et extreme vnctiōis.

¶ p̄tēs
ligandi et
soluendi
vetur in
ordīe sa
cerdoti.

¶ clausi di
citur.

¶ xps est p
mus sa
cerdos.

Administratio sacri ordinis requirit excellētiā et pēminentia potestatis supra potestatem sacerdotalem.

Titulus. cccx.

Uoniam autē ordo est sacrum sicut et alia sacramēta. id sicut necessaria est pās et auctoritas dispensandi administrandi et dandi alia sacra. et ppter hoc instituitur et ordinatur est sacrum ordinis in quo daretur auctoritas et pās dispensandi administrandi et pferendi alia sacra. sit et necessaria est pās dispensandi administrandi et pferendi ipm sacrum ordinis. qz als nō esset cōplemētū i sacramentis. et talis pās opz qz beat excellētiā et pēminentia et dignitatē supra pāre qz daf supra sacrum ordinis.

Et id necesse est qz vltimū fiat ascēsus et eleuatio supra pāre sacerdotale. que fuit vltima in sacro ordinis. et sic opz qz fiat superioritas et inferioritas vltimior. Et id fuit oēs xpiani cōueniūt pmo in susceptiōe fidei et in hoc erat equalitas. et postea ex illis eleuati aliq d recipiāt potestatem administrandi ipa sacra. et tales sunt sacerdotes ita cōformiter opz qz ex sacerdotibz qz sūt eqles p sacrum ordinis aliq eleuati vltimū sup alios sacerdotes qz hēant potestatem administrandi et pferendi sacrum ordinis. Sicut em̄ qz recipit potestatem sacerdotale et eleuati sup alios necesse est qz xpianus. ita ille qz eleuati sup sacerdotes opz qz sit sacerdos. Ecce igitur ordinē rectus et scalē ascēdendi. qz primo hō eleuati de pmo lapsu. in quo est ita natura p sacrum baptisimū et alia sacra in quibus datur gratia et fit xpianus. et ista est pāa eleuatio et radicalis. et est qdā superioritas et dignitas xpiani sup non xpianū. qz non xpianus adhuc est in pmo lapsu vlti totū nature hūane. et xpianus ita eleuatus est et surrexit. Deinde xpianus eleuati vltimū et fit sacerdos. et recipit pātem sacerdotale. et ista est scda eleuatio et secunda superioritas. qz xpianus eleuatus ordinatus ascēdit supra xpianū nō ordinatū. Et quia opz qz sit aliq aliq d deret et hēat auctoritatē dandi sacramentū ordinis et ordinandi sacerdotē. sic est ibi tertia eleuatio et superioritas supra sacerdotē. et sic necessaria est potestas et auctoritas qz excellat potestatem sacerdotale simplicē. Sic ergo sicut sacerdos immediate respicit xpianos nō ordinatos seu partē laycalem. ita potestas et auctoritas qz excellat potestatem sacerdotale immediate respicit ipsos sacerdotes. Et qm nullus xpianus pōt eleuari ad sacerdotiū nisi p sacramētū ordinis. et nō pōt suscipere sacramētū ordinis a seipso s; ab alio. et qz nullus pōt conferre alteri nisi habeat potestatem et auctoritates

Opz qz sit auctori-
tas supra
sacerdo-
tem.

conferendi illud sacramētū. quia nullus potest habere talē potestatem et auctoritates a seipso nisi recipiat ipsam a xpo immediate cuius sunt oia sacra. id sequitur de necessitate vel qz ipse xps met in ppa psona cōferat sacrum ordinis et constituat sacerdotes et det eis potestatem sacerdotale vel cōstituatur et ordinetur aliquē vicariū loco sui cui det potestatem et auctoritatē suam. s. cōferendi et dispensandi sacrum ordinis et cōstituendi sacerdotes p vniuersum mūdū. Sed qz xps non debuit cōseruari inter hoies post suā resurrectionē. id necesse fariū fuit qz ipse ordinauerit et cōstituerit xpianū sacerdotē seu xpianos sacerdotes in terra cui seu qbus dederit potestatem sacerdotale. et vltra hoc qz haberet seu haberent pātem seu auctoritatē cōferendi et dispensandi seu distribuēdi sacrum ordinis. et p pss ordinandi et cōstituendi alios sacerdotes in terra. ita qz in ipso pmo sacerdote ab ipso immediate ordinato seu in ipso si plures fuerit nō solū est pās et auctoritas sacerdotis talis qz est pās supra sacrum corpus xpi et pās iudicandi et absoluendi. imo etiā esset pās excellentior et magis ampla et extensa. s. cōstituēdi ordinādi alios sacerdotes loco sui p sacramētum ordinis. Et sic p necesse est. ponendi primū sacerdotē seu primos sacerdotes immediate ordinatū seu ordinatos a xpo. qz als nullus sacerdos posset ordinari. nec p pss sacramēta salutis possent dispensari. et sic passio xpi et mors sua et redemptio essent frustra. qz p sacramēta daf et cōica passio xpi hoibus vt declaratū est. Quis autē xps ordinauerit et cōstituerit plures sacerdotes immediate p seipm. attē oebuit cōstituere vñū sacerdotē vicariū suū qz haberet pēminentia et excellētiā sup alios. qz aliter xpianitas et societas xpianorū non esset vna nec ordinata neqz regulata nec fundata in vnione siue vnitatis s; in pluralitate et diuisione. et per pss in debilitate et non in fortitudine. qz vntas est causa omnis fortitudinis et diuisio est causa ois debilitatis. Et cū xps sit sapientissimus non potuit fundare xpianitatem et societatem xpianorū in diuisione s; vnitatis. Sic ergo si xps ordinauit plures sacerdotes. necesse est qz ordinauit vñūz principālē qz hēet pēminentia et excellētiā super alios qz esset caput et princeps aliorū. qz singulariter et spālter representaret psonā suā et esset loco sui. et esset quasi ipemet postqz debebat ascēdere in celū et nō habitare inter hoies. Sic igitur pbata est necessitas ponēdi vñū primū sacerdotē vicariū immediatū xpi. qz sit

xps dedit pmo auctoritatem cōferendi ordines.

Opportuit vñū vicarium xpi in terris a xpo cōstitui.

caput xpianitatis et societatis xpianorum qui representet personam christi in terris.

Qualiter excellentia potestatis et auctoritatis sit in isto primo sacerdote.

Et quoniam iste primus sacerdos non solum est sacerdos sed est primus et etiam vicarius christi representans personam christi. id non solum habet potestatem sacerdotalem quod est potestas supra corpus christi et potestas absoluedi et iudicandi peccata hominum. sed et habet istam potestatem per excellentiam et in summo ita quod non potest esse maior. Et ideo oportet quod habeat potestatem vltimam conferendi et dispensandi sacrum ordinis omnibus hominibus aptis ad recipiendum et constituedi et ordinandi sacerdotes per vniuersum mundum in distincte. Et etiam oportet quod habeat potestatem vltimam indeterminatam sine mensura. et ideo oportet quod habeat potestatem iudicandi et absoluedi omnia peccata vel criminalia omnium xpianorum sine aliquo determinande vel limitande et sic necesse est quod sua potestas sit vltima et nullo modo coartata nec limitata seu mensurata. Et quod est prima et immediate a deo collata primo vicarius et vice gerens in terris. id talis debet esse prima potestas. quod talis est necessaria ut sit plena et completa et nihil ei deficiat. Et quod potestas sacerdotalis est duplex quantum ad opus scilicet potestas supra sacrum corpus et sanguis christi. et potestas iudicandi et absoluedi peccata in sacro ordine seu potestas iudicandi. Que iudicialis. et iste due potestates quibus sunt vna in radice vel in suis sunt colligate. tamen differunt. quod potestas que est supra sacrum corpus christi non potest crescere vel diminui nec potest plus habere vnum quam alter de potestate. imo in hoc omnes sacerdotes sunt equales. id quod habet ista potestatem summam et primus sacerdos non habet maiorem potestatem quam alii sacerdotes ab eo ordinati. sed solum ipse habet plus in hoc. quod habet potestatem conferendi sacrum ordinem in quodam talis potestas. nec ipse dat talem potestatem. sed ipse immediate in ipso sacro ordine. quod talis potestas est caracter impressus in anima vel talis potestas fundatur in tali creature sacerdotali. quod nullus potest aliquid imprimere in anima nisi ipse et ideo potestas sacerdotalis supra corpus christi immediate descendit a christo. et non ab ipso primo sacerdote quod confert sacramentum. Et ideo supra potestatem sacerdotalem non est aliquid potestas alia seu alius gradus potestatis quantum ad sacrum corpus christi. sed solum primus sacerdos habet istam potestatem cum maiori amplitudine et extentione in quantum potest conferre sacrum ordinem in quo confertur talis potestas. Sed ad secundam potestatem iudicariam. que etiam colligata est cum prima potestate in simul datam est maxima distantia. quia ista potestas potest crescere et diminui et dilatarum et restringi coartari et amplificari. et esse maior et minor sed non quo ad radicem. quia

Duplex potestas in sacerdote.

Driftia potestas ligandi et soluedi sacerdotibus

cem. quod ista potestas etiam dat immediate a christo per characterem sacerdotalem. quod colligata est cum prima sed in quantum ad vltimum et exercitum. quod ista potestas iudicandi et absoluedi non potest operari nec exire in opus et vltimum nisi habeant homines sibi subiectos. quod possint iudicari et absolui et recipere operatio. nec talis potestas. Sic ergo ista potestas quantum ad vltimum requirit homines tanquam materiam super quos operetur. sed prima potestas sacerdotalis non requirit homines super quos operetur. sed solum materiam scilicet panem et vinum. quod talis potestas non exercet circa homines immediate nisi in quantum eis admistrat sacramenta. Sic ergo in potestate secunda sacerdotali quod est potestas iudicandi et absoluedi duo sunt consideranda scilicet ipsa potestas et auctoritas. et ipse vltimus leu exiit in actu et quantum ad ipsam potestatem auctoritatem in se est equalitas in omnibus sicut de prima potestate sed quantum ad vltimum requirit homines quod iudicent et absoluantur. et potestas que iudicent et absoluantur. Et ideo quod primo sacerdoti vicario christi est concessa vltima potestas primo iudicandi et absoluedi omnes homines et omnia peccata et criminalia ideo ipse habet istam potestatem completam et perfectam. et habet vltimum completum et perfectum et potestatem exercendam eam circa omnes homines et ideo christiani omnes sunt ei subditi soli quantum ad istam potestatem et a nullo alio iudicari possunt nec absolui. et ideo vltimus istius potestatis est in eo plenius et completus. Et ideo necesse est quod si sacerdotes qui ceperunt potestatem iudicandi et absoluedi per sacrum ordinem debeant ipsi sua potestatem circa homines et iudicare et absolueret quod ipse primus sacerdos cui subiecti sunt omnes christiani quo ad potestatem iudicariam subiciat eis homines et determinet in quod possint exercere potestatem suam quod nullus sacerdos potest aliter iudicare nec absolueret aliquem hominem in terra. Quauis igitur ipse non conferat potestatem iudicariam seu iudicandi nec absoluedi quod ipse habet facit. tamen ipse debet dare potestatem super tales homines. quod ipse est iudex vltimus omnium xpianorum. Et ideo potestas iudicandi et absoluedi potest esse maior vel minor vel magis ampla vel restricta. sed per plures vel paucos homines subiecti sunt tali potestati vel etiam quo ad ipsam peccata minora vel maiora. Et quantum ad istam potestatem iudicandi vel absoluedi semper supra potestatem sacerdotalem est potestas primi sacerdotis in summi quod potest totaliter impedire vltimum vel dare homines quod subiciantur potestati sacerdotali semper quod voluerit. quod in sua voluntate consistit. Sic ergo primus et summus sacerdos vicarius christi in terris habet in se potestatem sacerdotalem et habet potestatem conferendi sacrum ordinem vltimer et ordinandi quos voluerit. et habet vltimam potestatem iudicandi et absoluedi super omnes xpianos indistincte. et in eo est radicata et plantata ista potestas. et ipse potest distribuere

Duo sunt in potestate ligandi et soluedi.

Quod papa habet plenitudo dineturis dimonis.

Duplex
ptas dat
in ordine.

Episcopi

Simplex
facerdos.

re omnes xpianos p plures ptes. & bare alijs sacerdotibus ab ipso ordinatis certā portionez hoim xpianorū in qua quilibet sacerdos suā exerceat ptatē. Et talis potestas absoluedi & iudicādi recepta a primo sacerdote vocat ptās iurisdictionis. qz nullus alius sacerdos hys ad iudicādu & absoluedū aliquē xpianum. nisi talis ei fuerit dat⁹ & subiect⁹ ab ipso vicario xpi. cui⁹ est tota & cōpleta iurisditio. Et sic apparet q duplex est ptās que dat in sacro ordinis scz ptās ordinis. & ptās iurisdictionis. Prima immediate descendit a xpo et non a summo sacerdote. s; scda descendit a xpo et non a primo sacerdote vicario eius & ulterius vicari⁹ distribuit illā qd⁹ vult & sicut vult. qz sua est tota & et tota donata est. Et sic sacerdos ordinat⁹ per sacm ordis recipit ptātez ordinis. sed nō ptatē iurisdictionis. S; qz prim⁹ sacerdos & vicarius xpi nō pōt esse per orbē vniuersum. & etiā qz necesse est q vbiqz sint sacerdotes q administrant sacra & iudicent & absoluant xpianos de pctis suis. id qz ipse hz ptātem vniuersalem sibi datā. ideo pōt distribuere & bare partes sue potestatis alijs sacerdotibz. & distribuere eis certā portionez xpianitatis q loco sui exerceat ptatē iurisdictionis. & et cōferat sacm ordinis & multiplicent sacerdotes. q hēant potestare dispēfandi sacra immediate. & tales sacerdotes immediate recipiētes ptatē iurisdictionis & ptātez dādi & dispensandi sacm ordis vocātur epi. qz sunt immediate supra sacerdotes simplices ptātez habentes. Sic ergo necessarius primo est summus sacerdos. secundū necessarius sunt sacerdotes epi. qui babeāt ptatē iurisdictionis & ptatē administrādi sacz ordinis. & ordinādi sacerdotes alios. & necessarij sūt etiā sacerdotes simplices qui immediate administrēt alia sacramēta xpianis. Et sic necessarij sunt tres sacerdotes. scz cōplemētū scz simplex sacerdos & magn⁹ sacerdos. & summus sacerdos. ita q simplex recipit a magno. s; ab epi sacm ordis & ptēz iurisdictionis sue & immediate respicit pplm xpianū cui administrat sacra. s; magn⁹ sacerdos recipit ptatē suā a summo sacerdote. Et id simplex sacerdos est supior q pars laycalis & magn⁹ sacerdos est supior q simplices sacerdotes. & id est sacerdos sacerdotū. & sum⁹ sacerdos est supra magnū sacerdotē & id est epi epox. Et sic p sacm ordinis cōstituit mirabilis ordinatio in tota xpianitate qd⁹ esse ordinata fm ptatē iudiciariā. Sic ergo hec ptās iudiciaria. s; iudicādi & absoluedi q ē ptās iurisdictionis qz ad vltz pīlo cōcessa ē & data totalr & plenariē vni summo

sacerdoti cui collata ē tāqz ūmo capiti ptās vltis deim de diuifis ptes ita q pmo diuifis epi & in magnos sacerdotes. deinde descendit i simplices sacerdotes q p byteri vocātur & hoc ab vno capite. Et id qz quilibet sacerdos hēat ptatē ordis & clauē q est ptās iudicādi & absoluedi. tñ vltis sue ptāz tñmō se extēdit ad illos q sūt subiecti sibi ordinarie. Et qz ptās administrādi sacra est indebilis & ppetua i se sicut pbatū ē de ptate sacerdotali. s; ptās iurisdictionis possit pdi. id sicut sacerdos nō pōt ptere ptatē sacerdotale sibi collatā i sacro ordis ita et epi q est supra sacerdotē nullo mō pōt ptere ptātez administrādi & cōferendi sacm ordis. qz ē ei cōnnalis & adiuncta ac annexa cū ptatē & gradu sacerdotali. Nec ista ptās ē ptās iurisdictionis. & id nō dat illo mō sicut ptās iurisdictionis. nec cū tali ptatē impi mit i ala altius caracter supra caracterē sacerdotales. qz ille est vltim⁹ caracter. Un⁹ pmo sacerdos immediate ordiat⁹ a xpo seu pmi sacerdotes q hēbant ptatē administrandi sacm ordis ppter talē potestatem nō habuerūt aliū caracterē in ala nisi caracterē sacerdotalem. & siliiter est dicēdū de alijs sacerdotibus. q recipiunt ptatē cōferēdi ordines. Itō ergo dat ali⁹ caracter. s; ipse sacerdotalis caract pñ⁹ exis qdāmō creuit i potestate & dilataf āplificat & dignificat. Un⁹ sacerdotalis ptās ē sic ptās liberi arbitrii supra quā nō est aliq ptās naturalis. s; sic libex arbitriū pōt crescere & dignificari & āplificari p scias & vtutes & artes & p officia. & pp h vñ libex arbitriū ascendit supra aliū et nō naturalr nec radicalr. ita possum⁹ dicere cōformit q qzuis ptās sacerdotalis sit vltim⁹ qd⁹ radicalis i ptātibus spūalibz q dant p sacm ordis attñ pōt crescere & āplificari & dignificari. vt sic ptās sacerdotalis se extēdit ad alia sacra. ita se extēdat ad sacz ordinis. ita q nō sit alia ptās noua. s; pma amplificata & magis dilatata. Et id sic ptās sacerdotalis ē indebilis. ita et potestas epālis. Et sic ptās epālis extēdit se supra ptatē sacerdotale ad pferēdū sacm ordis qd⁹ est ptātū. qz in eo dat ptās. ita et se extēdit ad sacm pfirmatiōis. I q sacro dat ptās & vtus pugnādi publice p inimicos xpi & ē qsi officiū qddaz ipūale. & qz requirit ibi magis ptās & magna firmitas. id nō dādari p simplici sacerdotē. q hz ptatē simplicē. s; p magnū sacerdotē & epi q hz ptatē pexcellētā & hz ptatē supra ptatē. qz hz ptatē supra sacz ordinis qd⁹ ē potestatiū. Et sic duo sacra debēt administrari ab illis magnis sacerdotibz & epiis.

Epilogatio.

Titulus.cccxi.

W 8

ptās ordi
dinādi sp
manet epi
scopo.

Un⁹ ē ca
ract vtri
usqz ptās

ptās epi
scopal est
idelebil.

Secigitur apparet ex oibus supradictis quod
liter pars clericalis est excellentissime ordi-
nata et regulata ad disposita p mirabiles
grad⁹ q⁹ p quandā mirabilissimā scalā ab
infimis ad supma ascēdendo et descēdendo
a supmis ad infima. qm⁹ p⁹im⁹ ascēsus est tōsura cleri-
calis. scōs ē psalmistat⁹. t isti duo non sunt ordines. s⁹
preparatori ad ordines. tertio⁹ est ostiariat⁹. quart⁹ le-
ctorat⁹. qntus epōcistat⁹. sext⁹ accollat⁹. septim⁹ sub-
diaconatus. octauus dyaconat⁹. non⁹ sacerdotalis su-
ue presbyterat⁹. Et hic est finis in ordinib⁹. s⁹ p modū
cōplementi superponit istis ordinib⁹ sacris epātus ar-
chiepātus. p⁹riarchatus. cardinalat⁹ et papat⁹ a qbus
sacri ordines fluūt et dispensant. Et sic decim⁹ ascēsus
est epātus. vñimus p⁹riarchatus et vñim⁹ est papat⁹
in q⁹ est summ⁹ sacerdos. Et q⁹ ptās p excellentiā quā-
to magis descēdit. tāto magis dilatat. et quāto magis
ascēdit tāto magis vnificat. sicut etiā fit in scala nature. q⁹
quāto magis ascēdit. tāto magis tendit ad vñitatē. id
plures sūtepti. pauciores archiep⁹. paucissimi p⁹riarche
et vñic⁹ papa q⁹ est p⁹oim patrū spūaliū. et oīs fidelis
xpianorū pnceps p⁹ecipuus caput indiuisum. pōtifer
summ⁹ xpī vicari⁹. fons origo et regula oīm pncipatū
spūalium in xpianitate. a q⁹ tāq⁹ a summo deriuat ordi-
nata ptās vsq⁹ ad infima mēbra xpianitatis. Ecce igit⁹
qualit⁹ ps clericalis eleuat mō ordinato et mirabili su-
pra paritē laycalē. Si q⁹ p tonfurā clericalē in qua fit q⁹
dā eleuatio aliq⁹ ē honoratūsus. qnto magis honorari
d⁹ ille q⁹ plus eleuat p sacm ordinis fm suos grad⁹. et
quāto magis eps. et sic vltim⁹ ascēdendo. Et sic appet
qualit⁹ xps p vñū summū sacerdotē vicariū suū tenet
torā xpianitatē sibi copulatā colligatā et vñitatē. p⁹z ē
qualit⁹ p vñū sacerdotē tota xpianitas est i se ordinata
colligata et vñita fortissimē. Et qm⁹ ptās ista vñis p⁹imi
sacerdotis est semp necessaria toti xpianitati tāq⁹ p⁹u-
ma influēs in oēs piātes ab ipsa deriuatas. et q⁹ p⁹im⁹
sacerdos poterat mori. et ptās ista erat sibi data nō p⁹
pter seip⁹. s⁹ ppter alios id sic debuit ei dari a xpo talis
ptās vt possit trāsire i aliū p⁹ ip⁹. et hoc fuit ncēe. Et id
q⁹ ista ptās depēdebat a xpo a q⁹ erat suscepta et nō ab
alijs. et tota erat ip⁹ sūmū sacerdotis imediate ordina-
ti a xpo. seq⁹tu⁹ q⁹ talr fuit ei tradita. q⁹ ipse habuit au-
ctoritatē et p⁹atē ordinādi et dispēdendi et disponēdi
de ipa piāte sua modū et formā qualr trāsiret in aliū
post ipm et relinquēdi eā toti xpianitati. et postq⁹ se l⁹si
bi data fuit. potuit ordinare de ea sicut voluit ad vñit⁹

tatē xpianitatis et cōmodū. q⁹ ppter hoc data fuit. Et
id ptās ista vñis nō pōt p⁹di. et semp remanet in xpiani-
tate radicalr sicut p⁹im⁹ sacerdos cui⁹ erat ordinavit
Sic q⁹ apparet ex his q⁹ ista ptās durabit q⁹diu xpiani-
tas durabit. Et q⁹ xps ē immortalis et f⁹is semp vñus. id ea
q⁹ ipse ordinavit semp pmanebūt. Et id xpianitas ordi-
nata ab ipso p sua sacra. et p suū p⁹mū sacerdotē vicariū
et p alios sacerdotes p⁹im⁹ vñitū cū summo sacerdote
vicario suo semp durabit q⁹diu mūdus durabit. q⁹ pe-
rire nō pōt nisi p⁹eat xps qd fieri nō pōt. Ipse em ē sa-
cerdos summus in quantum homo nō descendens ab
aliquo sacerdote. sed immediate a deo et manet in celo
in eternum qui est benedictus in secula seculorum.
De cōparatione partis clericalis ad partē laycales.

Titulus. cccxij.

Quoniam aut iam dictū est q⁹ tota xpianitas
de necessitate p⁹it et distingu⁹ i duas ptes
giales. s. in partē clericalē et laycalē. seu in
partē dātē et in partē recipientē. ita q⁹ iste
due ptes distingu⁹ p dare et accipere. et ppter hoc ps dās
est nobilior q⁹ ps accipiens. et q⁹ ps laycalis est ps acci-
piēs. id est inferior et min⁹ nobilis. s⁹ ps clericalis ē or-
dinata i se pulcherrime et mirabilissime tāq⁹ pulcher-
rima terarchia gradati ordinata. id necesse est q⁹ ps lay-
calis sit etiā ordinata suo mō. Tñ iste due ptes faciūt
vñā eccliam et vñū corp⁹ et q⁹ vñū hōiem. id q⁹ vna est
supior et alia inferior. vna dās et altera recipiēs. et sic
hūt sicut corp⁹ et alia. q⁹ sic ex corp⁹ et alia fit vñ⁹ hō. ita
ex istis duab⁹ p⁹ib⁹ fit vna ecclia. Et sic se bz alia ad cor-
pus cui i sūit vitā corpālē et ē supior. ita ps clericalis i
sūit i partē laycalē vitā spūalē. Et sic alia ē ordinata p
suas potētias et p⁹ates vt iā dēclaratū ē ita et corp⁹ ē or-
dinatū p sua mēbra et organa visibilia. Et id ē ncēe ē
q⁹ sic ps clericalis ē ordinata pulcherrime p ierarchiā
mirabilē. ita et ps laycalis sit ordinata suo mō p suā ie-
rarchiā. Et q⁹ ps clericalis ē ordinata in seipsa p p⁹ates
spūalē. q⁹ p⁹ituit i ea mltos grad⁹ vt declaratū ē. ita et
pars laycalis vñ ē ordinata in seipsa p p⁹atē corpales et
tpālē. q⁹ sic ē ptās spūalis. ita et ē ptās corpālis. Q⁹ sic
est alia ita et corp⁹. Et sic sūt bona q⁹ respiciūt aliaz. ita
sunt bona q⁹ respiciūt corp⁹. Et sicut sunt bona q⁹ respi-
ciūt corp⁹ i se. ita sūt bona q⁹ respiciūt aliaz i se. Et sicut
ai a bz suā vitā spūalē. ita corp⁹ bz suā vitā corpōalē.
Due igit⁹ sunt vite. s. vita terrena et vita celestis. seu vi-
ta corpālis et vita spūalis. Vita q⁹ corpus viuūt ex alia. et
alia q⁹ alia viuūt ex deo. et vtraq⁹ bz suū bonū q⁹ nutrit et re-

ptās vñi
uerfalis
pape nō
pōt p⁹di.

Ti. cccxij

Ti. cccxj.

Duplex
vita.

Necessaria est potestas iudicialis.

Pras spiritualis est dignior terrena.

Tres mirabiles ordines in mundo.

geta qd possit subsistere & permanere. Vita enim corporalis seu terrena nutrit bonis terrenis & vita spiritualis bonis spiritualibus. Ad vitam terrenam pertinent omnia que sunt spiritualia. Et ideo sic necessaria fuit potestas spiritualis ad administrandum bona spiritualia. s. ipsa sacra in quibus consistit vita spiritualis ita necessaria est potestas terrena & secularis ad administrandum bona terrena. Et sic fuit necessaria iurisdicatio seu potestas iurisdiccionis spiritualis ita necessaria est potestas iurisdiccionis temporalis seu terrene. Et ideo sicut pars clericalis est ordinata pro potestate spirituali. ita pars laycalis est ordinata pro potestate terrena. Et sicut spiritualis potestas habet multos gradus & multos ordines potestatum. ita omnes sunt sub uno capite. ita potestas terrena habet multos gradus & multos ordines sub illis. & habet unum caput. s. imperiale & regium potestatem. Quanto autem spiritualis vita est dignior vita terrena. & anima dignior corpore. tanto potestas spiritualis dignior est terrena. & preeditur ei in honore & dignitate. Et sicut anima regit corpus ita potestas spiritualis debet regere corpus & terrenam. Et sicut anima non fecit corpus sed deus fecit animam & corpus ita potestas spiritualis non instituit temporalem. sed deus immediate ordinavit & instituit eas. Et sicut corpus est propter animam & ad illam ordinatur. ita potestas terrena est propter spiritalem & ad illam ordinatur. Et sicut corpus debet esse subiectum anime. ita terrena potestas debet esse subiecta spirituali. Et his obsequi appet esse tres mirabiles ordines in mundo. Primus ordo nature que iam in principio huius libri positus est que ordo creaturarum. & alius duo ordines sunt in humana natura & christianitate pro duas potestates. ordo potestatis spiritualis & ordo potestatis corporalis seu temporalis. Et de tanto ordines isti excellunt ordine nature. de quanto habet excellunt alias creaturas. quia isti duo ordines fundantur in natura hominum. In ordine enim nature humana creatura eleuatur supra aliam. & homo eleuatur super omnes creaturas. s. istis duobus ordinibus homo eleuatur super homines & populos super populum. & gentes super gentem. Si ergo mirabilis est mundus propter mirabilem ordinem nature. multo mirabilior est ipsa christianitas seu ecclesia propter duos mirabiles ordines tuarum potestatum. Comparatio duarum potestatum inter se.

Titulus.cccxliij.

Quoniam potestas corporalis seu temporalis que respicit et ordinat preteritum laycale est tamquam corpus. & potestas spiritualis ordinat que respicit ordinem pariter clericali est sicut anima & spiritus. ideo sicut deus fecit primo corpus ante quam animam. & corpus primo est quam anima. primo corpus preparatur ad receptionem anime. & ultimo anima recipit in corpore & ipsum perficit informat & viuificat. ita conformit potestas terrena seu secularis primo fuit in terra antequam spiritualis. & deo primo

Pras temporalis fuit ante spiritalem potestate

ordinavit ipsam quia erat tamquam corpus. & ideo debuit preedere ut preparet ad recipiendum potestatem spiritalem sicut corpus animam. Et ideo multa milia annorum fuit potestas terrena in mundo. & continue paulatim disponebat & preparabat. & quando fuit preparata & disposita ad recipiendum potestatem spiritalem tunc venit potestas spiritualis in mundum. & tunc venit christus in mundum ordinans potestates spirituales. quia tunc potestas terrena erat permutata. mundum ordinata & habebat suum caput in maiori ciuitate totius mundi. s. in roma. Et ideo in illa ciuitate ubi potestas terrena habebat suum caput. ibi potestas spiritualis recepta fuit & collocata. & ipsa potestas posuit ibi suum caput & congregauit sibi potestatem terrenam. Oportebat enim quod potestas spiritualis poneret suum caput in maiori ciuitate totius mundi. Et sic terrena potestas spirituali recepit potestatem sicut corpus animam. & quando fecerunt unum hominem non est ideo in se sunt mixte potestates christianitatem & una uiuat aliam. Unde postquam terrena potestas que primo erat non erat destructa per aduentum potestatis spiritualis sed est subiecta & seruata. signum est quod potestas spiritualis a deo erat. quia si a deo non esset destructa fuisset. nec fuisset mixta cum spirituali & ideo sicut anima viuificat & informat corpus ita potestas spiritualis ultimo uenies tamquam nobilior & excellentior & tamquam forma & anima et uiuificauit temporalem & informauit & reduxit eam ad deum. Sicut anima reduxit & ordinat corpus ad deum. Sic ergo si terrena potestas separet a spirituali potestate. necessaria est mortua & separet a deo totaliter. & sicut corpus sine anima. Caneat igitur principes terreni ne ueniant per potestatem spiritalem. caneant ne sint inobedientes ei. & studeant ut seruiant ei. quia statim potestas eorum est mortua deum non seruit potestati spirituali. & sicut corpus sine anima. Consideret moderni principes quod terrena potestates eorum quod ipsi sunt successores fuerunt subiecti & inobedientes potestati spirituali. cogitauerunt quod iter caput potestatis terrene. s. romanum imperium fuerat subiectum spirituali potestati per mille annos & ultra. Timeant igitur omnes christiani que sunt maiores & minores christiani. cuius vicarij sub iugauit sibi omnem terrenam potestatem. Timeant omnes principes christiani. quia eorum predecessores que fuerunt excellentiores & maiores subiecerunt colla sua vicario eius & ei tamquam veri subditi seruierunt. Quis ergo ausus est persequi ecclesiam christi? Cogitauerunt omnes christiani quod christianitas aliquando non erat & qualiter inceptum & creuit. & qualiter ad summam altitudinem uenit. quod iter perleuauerunt & quod iter perueniunt. Timeant ergo christiani filii dei sicut predecessores timeuerunt eum. & eum honorant sicut predecessores eum honorauerunt. Videant magnificentiam & excellentiam suorum predecessorum & eorum putant & reputant se nihil in respectu eorum. Si illi que tamquam excellentes fuerunt timeuerunt christum & ei obdierunt & ei crediderunt ac fideles

Quia papa dicit in roma.

Mortales principes ad obedientiam parate.

fuerūt ipmō honorificauerūt: et vicario suo subditi ac obediētes fuerūt: ac oēs xpī amicos dilexerūt. quanto ergo magis illi qui nūc sunt cū nihil sint respectu illo rum debēt magis timere xp̄m et ei obedire ac eundem honorare ac subditi esse suo vicario. Et iā pensent q̄li ter ista potestas existit in ciuitate famosiōri totū mūdi que dominabat totū orbi. et vltra mille ānos fuit ibi sedes istius potestatis spūalis.

Septimū et vltimū sacramētū est matrimonium qd est inseparabilis p̄iunctio viri et mulieris introducta p libe rō arbitriū et p̄sensum alog. vtriusq; exp̄ssa p s̄bz vel aliqđ signū. et est institutū vt sit oīm sacm̄ et remediū officiū ad multiplicandū. sacm̄ ad significandū. remediū cōtra peccatū.

Titulus. cccxv.

Quoniam autē deus nō fecit oēs hoīes in fili cut fecit angelos in fili: sed solū fecit primū hoīem xp̄m mulierē immediate per se sine adiutorio alio. et ordinauit vtriusq; mul tiplicare p p̄pagationē et gñationē. ita qd vnus ab alio gñaret et descenderet: vt sic maior vnitas et maior amor esset iter hoīes: qd hoīes se reputaret quasi vnū hoīem dū videret se oēs ab vno descendisse hoīe. et sic modus generandi eēt signum vnitatis et societatis. Et qd totū p̄ncipale bonū hoīs ē vt habeat p̄iunctionē et societate cū deo: qd p talez socie tatem hō recipit vitā a deo et totū bonū suū. Ita qd vita hoīs p̄sistit in societate dei vt est iā declaratū. id quia ista societas hoīs cū deo est occulta et inuisibilis et spūa lis. et ē finis et cōplemētū hoīs debuit signi figurari et presentari quātū fieri potuit p res visibiles et sensibi les: vt semp hō haberet aliqđ signū manifestū visibi le p qd rep̄taret et figuraret et p̄iunctioz societas quā d habere cū deo p amorē tanqđ suū p̄ncipale bonū et semp videre qđ in speculo suū bonū. Et id qd p̄iunctio et societas inuisibilis d̄ significari figurari et rep̄tari per p̄iunctionē visibile. qd est istud signū rep̄tās istam p̄iunctionē spūale d̄ ē p̄p̄inq̄ssimū ipsi hōi. id de ordi nauit qd nō solū gen̄s humanū p gñationē multiplicaret s; talr et tali mō multiplicaret et cresceret vt modū gene rādi et multiplicādi eēt signū visibile figura et rep̄tatio istis cōiunctōis et societatis spūalis et inuisibilis quā hō d̄ habere p amorē cū deo in q̄ p̄sistebat totū statū hoīs. Et id ordinauit de⁹ et instituit vt p̄pagatio et gñatio ac multiplicatio hoīm fieret p p̄iunctionē maris et femie. que quidē p̄iunctio esset indiuidua et singularis. et hoc est matrimonium. Et id a p̄ncipio fecit p̄mū hoīem et p̄

Quare o mnes ho mines ab vno sunt

Cōiunctio inuisibi lis cū dō.

Cōiunctio visibilis: s; matri monium.

mā mulierē et nō plures viros neq; mulieres: sed vnā cū singularē vni viro. et voluit qd ista cōiunctio esset in separabilis et indissolubilis. Et id ipm matrimonium fuit ordinatū a deo in p̄ncipio nature hūane ad duo: s; vt eēt oīm generādi et multiplicādi hoīes. et vt esset signū et sacm̄ rep̄tās et significās p̄iunctionē inuisibi lem et spūale. ale cū deo p amorē liberalē et spōntaneū. Vt a p̄ncipio de⁹ fecit duas mirabiles p̄iunctiones in humana natura. Prima fuit qd p̄iūxit aīam rōnale cū carne seu cū corpe. et ista fuit naturalis: et nō p̄ceel sit p̄sensus. qd ipsa nesciebat qđ nōdū erat. sed de⁹ cre ando aīam p̄iūxit eā cū corpe. Et istud fuit p̄mū ma trimoniū. Aliā rō fecit de⁹ cōiunctionē in natura hūa na qđ p̄iūxit mulierē cū viro in vna societate. in sepa rabili. et ista societas fuit maior et nobilior: et ista fuit volūtaria et liberalis et nō naturalis. et p̄sensuz viri et mulieris et p̄ amorem vtriusq;. Et p̄ma societas erat si gnū et rep̄tatio istis p̄iunctōis. qd sicut aīa est maior et supior ac dignior et caro inferior. ita vir est maior et supior ac dignior. et mulier est inferior. et sicut aīa vna fuit cōiuncta cū vna singulari carne et nō cū plurib; ita vnus vir cū vna muliere et nō cū plurib; et sicut p̄i ma p̄iunctio nō poterat destrui nisi p mortē. ita nec cō functio viri et mulieris poterat destrui nisi p mortem. Sic qd p̄ma societas que fuit in humana natura rādi calis et fundamētalis. f. ale cū carne significabat et rep sen tabat scđam societate et p̄iunctionē que erat i hu mana natura: qd erat viri et mulieris. Et ista scđa signi ficabat et figurabat tertiā p̄iunctionē seu societate que est aīe cū deo seu humane nature cū deo. Et ista ē ma xima et maior oīm. Et sic ambe societates p̄me q̄erant in humana natura erant ppter tertiā cōiunctionē que erat hominis cum deo.

De p̄p̄tate istar societatū iter se. Ti. cccxv.

Quoniam iste tres societates sunt ordinate in ter se. vna ascendit sup aliā in dignitate et nobilitate qđ p quādā scalā et vna rep̄tāt aliā. id p̄p̄m eas adinuicē. Vt due p̄me q̄ sunt infra humanā naturā: sunt pp illā q̄ ascendit supra humanā naturā. In p̄ma em societate: p̄iunctioe caro ascendit ad spm̄ rōnale et cōiungit cō natura in scđa societate mulier ascendit ad virū et p̄iūgit cū eo p liberū p̄sensuz. Et qd mulier b; carnē et spm̄ seu aīam et vir et id sit ibi duplex p̄iunctio seu socie tas. f. ale siue spūs cū spū et carnē cū carne. qd aīa vi ri cōiungit cū aīa mulieris et cōduerſo p amorē et p̄sen

Due p̄i ctiōes in natura humana

Duplex p̄iunctio i matrimonio.

Titulus.cccxviij. De sacramento matrimonij.

sum. & caro viri cū carne mulieris. In tertia societas
te tā vir q̄ mulier coniungit cū deo: nō solū vir & muli
er. s; tota hūana natura d; p̄iūcti cū deo: q̄ ad hoc ordi
nata est. Sic q̄ i p̄ma p̄iūctiōe & societate q̄ est aīe seu
spūs cū carne. ip̄a caro vniūscat. exaltat: nobilitat: et
dignificat p̄ societate cū aīa rōnali. ita q̄ ex se ip̄a non
bz vītā: imo est nihil. & sic ē mulier in sc̄da societate vi
uificat: fortificat. & exercitat ac nobilitat p̄ societate vi
ri. ita ē sicut q̄ tā vir q̄ mulier & tota societas siue cō
gregatio hoīm. vniūscat: nobilitat: ac dignificat et ex
altat p̄ societate & p̄iūctiōe cū deo. Et sicut tota caro
est p̄iūcta cū aīa. ita mulier cū viro. sic ē tā mulier q̄
vir q̄ faciūt vna cōgregationē debēt p̄iūgi cū dō p̄ amo
rē. & p̄ h̄s tota cōgregatio viroꝝ & mulierū. Sicut at in
hūana nafa due fuerūt societates & p̄iūctiōes. P̄ia
aīe & carnis q̄ faciūt vna p̄sonā idīduā. Et sc̄da mu
lieris cū viro q̄ faciūt vna p̄ amorē & cōsensum ac volū
tate; inseparabilē. ita s̄ḡbas q̄ due crāt societates & cō
iunctiōes possibiles nase hūane cū deo. vna ad mo
dum aīe cū carne p̄ vnionē p̄sonalē. ita q̄ de & hō p̄ti
neant in vna p̄sona. & alia societas p̄ amorē & volūta
tem. alr nō pōt hūana nafa cōiungi cū deo nisi istis
duob; modis. Et qm̄ filij dei est vnus p̄sona cū hūa
na natura. id cōpleta est ista societas que se bz ad mo
dū aīe cū carne. Et q̄ xps de & hō in vna p̄sona vltē
rius p̄iūxit & vniuit sibi xp̄ianitatē q̄ est vna societas
& vna cōgregatio oīm xp̄ianorū q̄ vocat ecclesia: q̄ bz mo
dum vnitatis & verā vnitatē quātum fieri pōt. q̄ tota
xp̄ianitas est p̄iūcta cū vno summo sacerdote vicario
xp̄i. Et id tota ecclesia est ad modū mulieris seu vxoris.
Et xps bz modū viri: q̄ tota ecclesia est q̄si vna p̄sona:
& xps est alia p̄sona. & est ibi matrimonij sicut iter p̄
mū virū & p̄mā mulierē. Sic igi in p̄mo statu hoīs
aīi lapsus erat societas & p̄iūctio cōgregatiōis viri et
mulieris cū deo nōdū incarnato. & ista erat p̄ amorē.
ita q̄ ibi erat cōgregatio & ecclesia hoīm. sed dū in repa
tione facta est p̄iūctio & societas xp̄ianitatis seu eccle
siē cū filio dei facto hoīe & incarnato. Et sic mō sunt due
p̄iūctiōes seu due societates. p̄ma est filij dei cū hūa
na natura & cū hūanitate p̄pā & singulari. & sc̄da est so
cietas xp̄i dei & hoīs cū tota xp̄ianitate q̄ est sua ecclesia
& est tota sua. & ista est maria p̄iūctio & mat̄ma socie
tas q̄ possit ēē: q̄ magis est xps de & hō & maria est
ecclesia. Et sic sunt ibi due vxores. p̄ma est hūanitas dī.
sc̄da est ecclesia q̄ est vxor xp̄i dei & hoīs. Uñ ecclesia bz se
ad modū p̄me mulieris: q̄ sicut p̄ma mulier descendit

Quod in
carnatio
filij dei si
gnifica
batur.

Quod ec
clesia est
vxor: vel
p̄sona xp̄i

Due soci
etates.

I. cōmū
cōmū

Tit. cccxviij. De sacramento matrimonij.

de viro & fuit formata de viro. ita tota ecclesia descendit
de xpo & est formata de xpo. q̄ tota xp̄ianitas ē reno
uata & restaurata p̄ sacra xp̄i: q̄ h̄nt totā vītā a passio
ne & morte xp̄i: & id recte tota xp̄ianitas seu ecclesia est
vxor: & mulier seu p̄sona xp̄i. Et istud m̄fimonij xp̄i et
ecclesię recte s̄ḡtur p̄ m̄fimonij viri & mulieris: q̄
sicut vir & mulier h̄nt p̄formitatē in nafa. ita xps & sua
ecclesia h̄nt p̄formitatē in nafa. q̄ xps bz carnē sicut ec
clesia & id est ibi duplex societas. vna p̄ dilectionē et
amorē. & alia p̄ p̄formitatē carnis sicut vir & mulier ha
bent societate & p̄ amorē & cōformitatem carnis.

¶ Quid sacramentum matrimonij est antiquū et nouū
sacramentum. Titulus. cccxviij.

Quā m̄fimonij pp̄ hoc ē sac̄: q̄ ē signū
& s̄ḡtēt aliquā rē sac̄ā & sc̄tām & iustitiam
& sp̄ualē. & q̄ nobilis & p̄ncipalis sine p̄pa
tide est illd qd s̄ḡtur q̄ illd qd s̄ḡt: quia si
gnū est pp̄ signatū & nō cōueniēso. id sine
cōp̄tione nobilior est illa p̄iūctio sp̄ualis q̄ s̄ḡtur per
m̄fimonij q̄ ip̄m m̄fimonij. Et q̄ ip̄m m̄fimonij est
institutū & ordinatū ad s̄ḡndū & rep̄itādū p̄iūctiōes
& vnionē sp̄ualē q̄ fit & fieri d; iter hūanā naturā; seu
aīam & deū: q̄ vtraq; est volūtaria & s̄p̄ libeꝝ cōsensu
id q̄ ista p̄iūctio alr fuita p̄ncipio hūane nase in sta
tu p̄fecto. & alr in rep̄itōe post lapsū: q̄ a p̄ncipio hu
mana nafa p̄iūgebat deo solū p̄ amorē & liberū cōsen
su; s; post lapsū & rep̄itōe sc̄tā ē noua p̄iūctio & vnio
iter deū & hūanā naturā. q̄ p̄sona filij dei p̄iūxit se hu
manē nase i vnitatē p̄sonē: & factū ē de & hō q̄ ē xps. &
vlt̄a hoc t̄pe xps de & hō p̄iūxit sibi nouā societate;
q̄ fofaut ecclesiam seu xp̄ianitatē totā nouā p̄ sac̄a et
lauit & abluit. & sic sc̄tā ē noua p̄iūctio sp̄ualis iter xp̄i
& suā nouā ecclesiaz. Et sic s̄t tres p̄iūctiōes sp̄uales. Et
id post q̄ m̄fimonij fuit ad hoc p̄ncipali; institutū. s.
ad s̄ḡndū p̄iūctiōē q̄ fit iter deū & hūanā naturā: seq̄
tur q̄ sic a p̄ncipio fuit isti tutū ad s̄ḡndū p̄mā p̄iū
ctiōē sp̄ualē. ita iā de nouo debuit istitui & ordinari
ad s̄ḡndū nouā p̄iūctiōē iter p̄sonā filij dei & hūani
tatē quā assūp̄it: & p̄iūctiōē nouā iter xp̄m & ecclesiam
nouā: q̄ vtraq; ē volūtaria & p̄ cōsensu libeꝝ. & vtraq; ē
ad modū m̄fimonij. Et id m̄fimonij ē atiquū & p̄mū
sac̄; & ē et nouū sic baptism⁹ & alia. q̄ dignū ē q̄ ista
p̄iūctio noua sc̄tā i rep̄atione s̄ḡret & rep̄itaret sicut
illa antiqua. Et sic matrimonij est sac̄; xp̄i sicut alia
q̄si inouatū ad nouā s̄ḡtione. Et sic tres p̄iūctiōes
sp̄uales rep̄itant per matrimonij. s. p̄ma que erat

Quid & q̄
mō. m̄fi
monij si
gnet.

Titulus. cccvii. De sacramento matrimonij.

hominis seu ale cum deo solū per amorē. et alie due. s. filij dei cū būana natura quā assumpfit. et xpi et ecclesie sue quaz formauit. Vñ in vtrags cōiunctione est vnio duoz. vnus sicut agentis et influētis. et alterius sicut patientis et suscipientis et hoc p vnculum amoris. qd pcedit ex mera volūtate. Et id recte figitur et res pntatur vtrags cōiunctioni. Istarū spiritualiū p mīmonū. qd est cōiunctio duarū psonarū. quarū vna est sicut agens et influēs. s. virilis sexus. et alia est sicut patientis et suscipiens sicut muliebri sexus. et hoc ex mutuo cōsensu volūtatis. Et id sequitur qd sacm matrimonij est magnū sacramētum ppter istas cōiunctiones spūales quas repñtat et figit. et spūaliter ppter tertiā cōiunctionē et vltimā q est xpi et ecclesie. vñ illa rectissime representat in mīmonio. qd sicut in mīmonio. est duplex cōiunctio. vna p amorē. et ista est volūtati et amor et alia p copulā carnalē. et ista ē cōpleta pñctio q ē corporis q sequitur ex pñcia. et ibi est tota cōsummatio matrimonij. ita sicut in cōiunctiōe xpi et ecclesie sue sūt due cōiunctiones. vna p amorē ex vtrags parte. et alia p cōformitatem et similitudinē nature. qd xps et ecclesia sua hñt cōformitatem carnis in pcreando nouos et spirituales homines. et sic sunt due magne cōiunctiones.

¶ **C**o matrimonij in qñtū est sacm xpi dat gratiaz et adiutoriū spūale contra carnalem cōcupiscentiā ad operandum illa que sunt necessaria in matrimonio.

¶ Titulus. cccviii.

¶ **T**qm matrimonij est sacm xpi sicut alia sacra. id opz q sicut alia sacra dat gratiā et spūalem et adiutoriū aliqđ spūale sicut hō idiget. ita etiā sacm matrimonij det et cōferat aliquā gratiā certā et adiutoriū spūale sicut indiget hō i his q sunt necessaria ad matrimonij. Vñ cū in matrimonio det hōi facultas et pñas vñ di sua vxore ad pcreationē plis et hoc ex diuina institutione. dat et ibi gratiā. cū q illud pueniēter fieri possit sicut dictū fuit i sacro ordiis. illis q dignet suscipiūt sacramētū mīmonij. et in fide xpi recta intentione. vñ q vnīatur ex cōsensu bōi amoris ad pcreādū plē ad dei seruitiū. Tales recipiūt grām in mīmonio q adiunat eos p cōcupiscentiā carnalē et pñale grām alia subleuat a corruptione cōcupiscentie libidinis inordinata. vt sit ibi copula singularis et copula vtilis et copula inseparabilis. qd ista sūt necēaria i mīmonio vt sit pfectū et sanctū. Et sic ex ista grāa dat remediū p tres inordinatiōes cōcupiscentie. et nascit triplex bonū mīmonij. Primum

Gratia
cōfertur
per sacra
mentum
matrimo
nij.

Triplex
bonū ma
trimonij.

De sacramento matrimonij.

bonū qd nascit ē istud. qd est cōcupiscentia carnalis ad multas inclinat mulieres. qd luxuriosus nō ē cōtinentis vna s in mīmonio dat grāa hōi vt sit pñctus de sua vñcia. et sic pñtas et cōcupiscentia ad multas mulieres tollit p copulā singularē. Scdm bonū est. nā cōcupiscen in ordinata inclinat ad delectatiōes et nō ad fructū vñlitate fructū q est plis. s. tñ ipa qñt satisfacere sue cōcupiscentie. et id in mīmonio dat grāa et adiutoriū vt nō cognoscat vxorē nisi cā plis. et sic talis inclinatio tollitur p copulā vñlē et fructuosā. Tertiū bonū est istd. nā post impletionē et opis carnalis cōsummatioez gñat fastidiū et nausea. vñde post qd luxuriosus cognouit illā respuit illā et desiderat aliā. et id in mīmonio datur grāa et adiutoriū vt ipse velit esse cū sua vñica. et sic tale fastidiū tollit p copulā inseparabilē. Et vltimū ex copula singulari nascit bonū fidei vt ad aliā nō accedat. et ex copula vñlī insequit bonū plis et ad hoc bonū ordinatū est matrimonij qñt ad offm nature. et etiā ex copula inseparabili orit bonū sacm. qd talis copula inseparabilis est sacm cōiunctionis spūalis iam dicte. Et sic tria bona nascunt ex mīmonio. s. fides seu fidelitas. plis. et sacm. et sic grāa pñtat remediū p cōcupiscentiā. et id mīmonij est ordinatū in remediū p cōcupiscentiaz. qd p grām q in eo dat reprimis cōcupia in sua radice vt sit moderata. et etiā p illa tria bona q sunt i ipso honestat ipaz copulā carnalē et ipaz cōcupiam vt. s. actus ad quem cōcupia inclinat careat turpitudine et fiat honeste. qd illa tria bona coopñt turpitudinē illi ac si q alias ēēt turpissimū et lexcusabilis et nullo mō licitus. ita q illa tria bona vel vñū eoz excusant coitū vt nō sit pñm. qd als ēēt pñm. Et sic mīmonij dat remediū vt nō sit peccatū. qd als ēēt pñm. qd plis hñt illa tria bōa de bōestate et bonitate q illa opatio hñt de turpitudine et ibi deestate et id ēēt mīmonij dat remediū p ardorē cōcupie et oēs eius corruptiōes q sequētur si mīmonij nō ēēt. qd dū satisfacit cōcupie actu mīmonij tñc ipa cōcupia nō ita incitat. s. remittit feruor libidinis qd multi vñerent per cōcupiam nisi hñent vxorē. quā cognoscendo euas dat ardorē et adustionē carnis. et id melius est nubere q vñ. Et sic mīmonij liberat a pñto qd als cōmitte ref. Et sic apparet qd mīmonio tria cōsiderant pñio si gnū seu signū seu sacm. offm et remediū. Et qñt ad significationē duplex est signū. qd signū cōiunctionē xpi et ecclesie p amorē et cōformitatem et cōiunctiones nature. Et sicut duplex est offm in mīmonio. vñ est p mutūa nutritiōe viri et mulieris. qd adiunet sese fouet et nutrit

Matrimo
nij et
in reme
dium.

Trium
matrimo
nio.

Duplex
officium.

**Materia
 et forma
 matrimo
 niū.**

**Ecce qd
 significat
 matrimo
 nium.**

¶ **I**nnant. et aliud est officiū ad pcreandum plē. Sfr est
 duplex remediū. vñ quātū ad fluxū cōcupie. s. vt hō
 nō rendat neqvadat in oēm mulieres. aliud remediū
 est qdūz ad inordinationē vt. s. nō cogscat mulierē amo
 re libidis et delectatiōis nec sine affectu mīfimoniali.
 s. cā plis. Et sic sunt duo sīgta duo officia et duo reme
 dia. primū significatū et primū offm et p mū remediū
 sunt in sacro mīfimonū qdū ad cōiunctionēz alor. s. s. s.
 sīgtū et fm offm et fm remediū sunt in eo qdū ad cōiū
 ctionē corpor. Sicut āt in alijs sacris ē aliqd vīfibile
 seu sensible exterius apparēs et aliqd inuīfibile qd si
 gnificat. ita sīfr est in isto sacro. qz alr nō ēē sacm. et
 iō i isto sacro sūt. s. bba et signa exteriora seu act⁹ et opa
 tiōes exteriores loco reipcorpalū q sūt i alijs sacris. sic
 in baptismo ablutio aq. Et iō i istd sacm fit sicut sacm
 pnie. in q nō erat aliq res corporalis. sic s. bba exteri⁹ di
 cta a viro et muliere p q sīgtur et declarat cōsensus ite
 rior. aborū. sunt totū illud qd appet pūo i mīfimonio. et
 ipse cōsensus iterior ē illd qd sīgt in mīfimonio sicut cō
 fessio sīgt cōtritiōē et displicentiā interiorē in ipso sa
 cramento pnie. Et deinde ex illo causat vīculū obli
 gatoriū inter virū et mulierē inuīfibile et spūale. et cōiū
 ctio q nunq dissolui p. et hoc ex inordinatiōe diuina.
 qz de⁹ iustituit mīfimonū ppter sīgtionē coniunctionis
 spūalis. et istud vīculū obligatoriū tm ppter mutūz
 cōsensus viri et mulieris expssum et declaratū p s. bba
 exteriora vtriusq. vel p signa alia est ppter mīfimonū.
 Sic ergo cōsensus p s. bba declaratus nō est mīfimonū.
 s. causat mīfimonū. et sic sunt ibi tria p ordinē. s. s. s. bba
 exteriora significantia. et ipse cōsensus spōtane⁹ viri et
 mulieris. et ipm vīculū obligatoriū tm indissolubile
 et infrāgibile. et tale vīculū est sacm et sīgt cōiūctio
 nē spūalem inter deuz et aiām. et inter filiū dei et hūanā
 naturā sibi psonaliter copulataz et inter xpm et ecclesā
 et iō ppter talē sīgtionē causat tale vīculū indissolubi
 le. Et vlti⁹ ex tali vīculo obligatorio p qd vir trāsīt
 in prātē mulieris et mulier in prātē viri qdū ad corp⁹.
 sequit vltima pūctio q est copula carnalis. et iō ppter
 talē obligationē vir tenet reddere debitū mulieri. et
 mulier viro. Et sic appet qualr cōsensus voluntarius
 expressus p verba causat perpetuā obligationē ex dei
 ordinatione. Itē etiā apparet q in matrimonio sp pos
 sunt esse duo bona. s. s. s. fides et sacm. qūis nō sp sequa
 tur ples et fructus. vñ posset ibi esse fides et fidelitas p
 pter solutionē debiti. et etiā sp est sacm et signū cōiū
 ctōis spūalis. imo pūctiōnū spūaliū iam dictarum.

¶ **Q** summe debet timere oīs xpianus ne violet ma
 trimonium suū vel alterius. Titulus. cccxix.

¶ **E** qm ipm mīfimonū est tm sacramentū et
 tam magnū et institutū et ordinatū. ad re
 pñtandū et significādū magnas et scilicet
 imas cōiunctiones spūales supius dictas
 cauere debēt oēs qui sunt in matrimonio
 ne deturpent et violent tm sacramen
 tum qz q violat et deturpat signū. facit iniuriā rei si
 gnificatē p illud et illi qui instituit istud sacm. Et que
 maior iniuriā q iniuriare et def pare cōiunctionē filiū
 dei cū humana natura in vna psona q est summe ho
 norāda cuius cōiūctiōis ipm matrimonū est signū
 et sacm. Et q maior iniuriā q iniuriare cōiunctionēz
 xpi et eccle. cuius ipm sacramētū est expssum. signū.
 Qui em ipas cōiunctiones cōtemnit et iniuriat. dign⁹
 est maxima vindicta inhonorat emi humanitatē xpi p
 sonā filiū dei et totā ecclesiā. Et sīfr d. cauere oīs hō ne
 violet et deturpet matrimonū alteri⁹ coeūdo cū vxore
 eius. et cogitet quātū inhonorat et deturpat deū seu vi
 tuperat qui ipm matrimonū in paradiso instituit. et
 vni viro vñ mulierē copulauit. Inhonorādum est igi
 matrimonium ppter deum qui ipsum instituit.

¶ **C**omparatio xpi ad ecclesiā sicut viri ad vxorez et spō
 si ad sponfam. Titulus. cccxx.

¶ **E** qz xps se habet ad ecclesiā sicut ad xpia
 nitatē sicut vir et sponsus ad vxorē et ad spō
 sam. iō sicut quilibet vir et sponsus bonus
 amat suam vxorem in amore casto puro et
 bono et singulari. et econuerso sponsa bona
 sponsum suū. ita sīfr xps diligit ecclesiā suā amore ca
 stissimo purissimo et mūdissimo. et etiā ecclesiā amat
 xpm. et iste amor est inuolabilis et ppetuus. Et sicut
 sponsus bonus et verus ornat deccat et pulchrificat
 sponsam suā quātū potest iuxta honorē suū. ita xps
 ornat suam ecclesiā oī ornamento et spūali et corpora
 li. et int⁹ et extra quātū fieri pōt iuxta honorē suū. Et
 sicut ē bon⁹ sponsus castigat sponsas suā et vxorē. sed
 nō destruit eā. sic xps castigat ecclesiā. sed nō destruit
 eam. Et sicut bonus sponsus nō vult pmittere spōsaz
 suam errare seu deuare. sic nec xps pmitit suā eccle
 siam errare neq deuare. Et sicut sponsus defendit
 sponsam suā. sic christus ecclesiā suā. Et sicut bona
 sponsa honorat et timet sponsum suum. sic ecclesiā xps.
 Et vt oia concludamus sicut in oī bus se habet bonus
 sponsus ad suam sponsam. sic christus se habet ad ecc

desias suā. Et q. spūs. ē immortalis. id etiā spōsa ē im-
mortalis. et sic omnibus modis erit proportio.

Epilogatio.

Eclaratū est igit de mō et forma in qbus
iesus xps dei fili⁹ et ver⁹ hō tanq⁹ ver⁹ me-
dicus et saluator dat bñ eē et grā et salutē
et oia necessaria hōi lapsō. et qualr hō v fa-
cto recipit. et qualr xps passionē et mortē
xpi applicat hōi. et de mō regnandi et renouādi hōi
minē et in corpandi hōiez cū xpo. Et manifestū ē q xps
opaf circa hōiem renouādū et pficiēdū et plēdū per
res visibiles et sensibiles q sunt sacra. et q xps salutife-
ra descendit et deuaf ad diuitate q est in xpo p ei⁹ hūa-
nitatē in ipa sacra. ita q ipa sacra visibilia sūt instru-
mēta xpi p q tāgt hōiez et applicat suā xpi hōi idi-
gētū. et xps passiois xpi copulat hōib⁹ et q ipa sacra sūt
qdā mēorialia passiois xpi significātia passionē pteritā
q ipa passio opaf in hōib⁹ p mēoriā ei⁹. Et id xps im-
pleuit ecclias et xpianitatē mēorialibus suis. vt xps
passiois q ē pterita sp remaneat et saluet hōies. **E**
claratū ē et quter ipa sacra sūt ordinata et instituta fm
necessitatē et indigētā hōis cui sacra debēt applicari
et q qnqma sacra. s. baptism⁹. pfirmatio. eucharistia
pnia et extrema vinctio. respiciūt indigētā cuiuslibet
hōis in se pncipalr inquārū est singularis psona. sed
duo vltia. s. ordo et mīmonij ordinatur ad altē. ita q
ille q recipit ea pncipalr recipit ppter alios et nō ppt
se. q. ad hō ordinatur. q. sacrm ordinis ordiat ad mlti-
plicatōez spūalē xpianoz et ipi⁹ ecclie. et ad multipli-
cādū et ad renouādū in esse spūali. q. per ipm datur
ptās administrādi sacra. s. mīmonij ordinatur ad
multiplicationē naturālē et corpālē si deliū xpianoz et
ad renouādū et multiplicādū in eē nature. Un⁹ sicut in
natura hōis sūt qdā vires et viutes ordinate ad pfer-
uatōez spēi. sic sūt in spūalib⁹ qnq sūt sacra respiciē-
tia psonā ad pficiēdū eā grā. s. ordo et mīmonij sunt
ad cōseruādū et pficiēdū ipam eccliam. et id q ista duo
respiciūt multitudinē. et alia qnq respiciūt psonā sin-
gulares. sicut multitudo seqtur vnitatē. ita ista duo sa-
cramēta sequūtur post alia qnq et vltimo ponit sacrm
matrimonij. q. modicū bz de spūalitate nisi qdū ad si-
gnificationē. q. i hō est maximū sacramētū. **E**lecta
ratū est et quter duo sūt effect⁹ sacroz q remanent in
hōie recipiēte sacra. s. gratia et caracter seu signū ideli-
bile. Et sic ex omnib⁹ apparere pfit numerus. et ordo
sufficiētia et operatio sacramentozū. Et sic apparet
qualiter ipa

qualr ipa xpianitas et ecclia xpi est armata inuictis ar-
mis et medicamētis spūalib⁹ ita vt nibil ei offiat in
aliquo. et q totū bonū ecclie et xpianitatis et totus the-
saurus ei⁹ pñsit in sacris. et totū exercitiū ei⁹ est i vlu
sacroz. Et sic ipa xpianitas et ecclia cōtinet in se totas
virtutē xpi p ipa sacra scitissima. et id est abūdantissi-
ma plenissima diuissima i reb⁹ spūalib⁹. Et sic appa-
ret q ipa sacra ecclie sunt bona pncipalia ipius xpia-
nitatis et ecclie xpi. et oia alia sunt minus pncipalia
et qli accidētia et accessoria quasi qdā ornāmēta vel q
dā sustentāmēta. Un⁹ xpianitas a xpo dicit et deriuat.
ideo bona q xps ei dedit sūt pncipalia. sicut sūt sacra
in qbz dedit scipz ipi ecclie. s. alia bona dātur ab hōi-
bus. Et id cauendū est et summe fugiēdū ne bona ec-
clie et xpianitatis pncipalia a xpo data reputent
minus pncipalia et dara ab alijs q sūt in bil. et quasi ac-
cidētalia reputent pncipalia et maiora. Quata inu-
ria eēt ista. cōtra xpm. o quāt⁹ cōtēp. o quata inordi-
natio. o quata cecitas et deuiatio. Cauere igit summe
debēt a tāto malo et a tāta iniuria ministri ecclie. Et
qd esset facere hoc nisi reputare corp⁹ māius q alaz.
et aliam reputare minus pncipalē et eleuare corp⁹ su-
pra alaz. mortale supra imortale. corpale supra spūale
et visibile supra inuisibile. Effet q hoc puertere totum
ordinē xpianitatis et ecclie xpi quātū ē in se. Quod ta-
lis minister q h faceret pcordearet cū xpo cui⁹ minister
cui⁹ bonoz ipse est dispēlator. Quod eēt oign⁹ dispēsa-
re et mltitare bona xpi pncipalia q p nullo reputat.
Sint igit solliciti et intētiōēs ministri ecclie. vt bonoz
sacra ecclie. quoz sūt dispēlatores et ppter que ipi. ho-
norantur vt simul perueniant ad eu a quo omnia sa-
cramēta habent totum et originem. Amen.

E De iudicio vniuersali et reurrectione generali. Et
ostēdit q iudiciū vniuersale est vcturū de necessitate
cū reurrectione gñali. in quo oēs hōies et tota natura
hū. na resurgēt cū ppius corpib⁹ ad recipiēdum pu-
blice completam et finalem retributionē et lūm fina-
le complementum fm verā iusticiā. Titulus. cccxx.

Quoniam autē iste liber seu ista scia ē de hōie
vt i pncipio dictū ē. id opz tractare in isto
libro oia q pñēt ad hōiez de pncipio vsq
ad finē et totū pcessuz hōis siue huane na-
ture. Et qm data ē tā i isto libro cognitio
de hōie sufficiēs. et oñsū ē q hō facit ē a deo. et q ppter
ipz facta sūt oia. et qualr hō obligat dō et ad q obligat.
et q hō inqntū ē talis nature et pmiabilis et puiabilis in

Epilogat
totū libz

fuis opib⁹. & ostēsum est totū debitū hoīs. & ofus⁹ ē ē
qualiter hō fuit lapsus a suo sūmo statu & qualiter fa-
cta est opatio. & ofus⁹ est quō hō p sacra surgit de la-
psu & sanatur & reducit ad statū pīmū vt possit opari
& facere opa qd facere si vult. si q duo opa q de⁹ fecit
circa hoīs iā pcefferūt. s. opus pēditōis & op⁹ restau-
rationis seu reparatiōis id nō restat nisi opus glifica-
tiōis & pmiatiōis seu finalis retributiōis. q tria opa
dei sūt circa hoīs vt dictū ē. & tēcludit in istis opus
gubernationis. Ipse em hō est opus dei viuūt prop⁹.
qd fecit oia alia opa ad cui⁹ salutē & vtilitatē sua pui-
dentia semp apparet manifeste esse intēta. Et id ipos-
sibile ē q de⁹ relinqt hoīem incōpletū. & q nō cōpleat
oia q sunt cōplenda circa hoīem fm q natura hoīs re-
qrit. Post q em incepit & cōtinuauit. op⁹ ex bonitate.
q cōpleat. Et qm hō est talis nature rōne sue volūta-
tis libere q nullo mō p cogi s op⁹ libere & ē dñs ope-
rū suoz. & hoc nō habet alie res inferiores q opant ex
necessitate id iā cōclus⁹ fuit sup⁹ in quodā caplo de
cōpatione hoīs ad alias res penes libez arbitriū q
opa hoīs hnt talē naturā sup opa aliaz rerū q sunt re-
munerabilia & eis debet retributio. ita q hō taliter fa-
ctus ē q p sua opa ppia d⁹ acq⁹re retributiōē & su-
um finale cōplēmētū. ita q p⁹ d⁹ mereri & lucrari.
& postea ei d⁹ fieri retributio & dari merces p iusticiā
ita q hō ē talis nature q acq⁹re suū cōplēmētū suū
finale bonū p iusticiā & p merita pmiatiōis & solutio-
nis et iuste retributiōis. q aliter nō sapet hōi. Et id
cōclusum fuit ibi. q necesse est q oia opa hoīs iudicē-
tur & discutiā i iustitiae & iustitiae recipiat qd eis debet
fm verā iusticiā. Et id vt non oporteat hic reuera-
re oia q dicta sunt ibi in illo caplo. recurrēdū est ad il-
lud capitulū. q est fundamētū & radix istius ptis. Et
id iā firmū est & impossibile est aliter esse qn fiat iu-
diciū verū & discussio de opibus hoīs siue bonis siue
malis. & id nō restat declarare nisi qualiter fiat istud
iudiciū & talis discussio & qnter fiat ista retributio et
pmiatio & solutio. Itē ē iā declaratū est in capitulo
de gaudio & tristitia. qnter necesse est & erit q qlibet
alīa recipiet suū corp⁹ ppriū ad cōplēmētū tristitie vel
gaudij. & sic iā pbatū ē resurrectio corp⁹ & nō restat
pbare nisi quomō fiet. Et qm istd erit ultimū op⁹ dei
circa hūanā naturā. & erit pfirmatio toti⁹ hūane na-
ture. & p pñs toti⁹ mūdī q faci⁹ ē pp hoīs. Et id oportē-
bit q ista retributio finalis q erit cōplēmētū oīs fiet

Ql neces-
sario fiet
iudiciū

Ql finale
iudiciū
erit cōple-
mētū oīs

eo mō q puenit deo & hōi. Un istd op⁹ solū erit opus
dei sine adiutorio alicui⁹ creature. & ipa natura hūa-
na nihil operabitur nisi solum recipiens retributio-
nē & solutiōē sibi debitā. & id mod⁹ faciēdi istā retri-
butiōē finalē oportēbit q sit iuxta naturā suoz op⁹
bōz & maloz fm q eis puenit q necesse ē q bōa opa &
mala hēant suū cōplēmētū. Et qm bōis opib⁹ debet ho-
nor laus & glia. malis nō pusuio & cōdūdia & vitupriū. id
oportēbit q bōa opa & meritōia q scā sūt pp deū. reci-
piāt tm honorē & laudē & gliaz q nō possit maior exco-
gitari. & mala opa q facta sūt. p deū recipiāt tāta pusu-
siōē q nō possit maior excogitari. & p pñs ipi hoīs q
fecerūt ipa bōa opa vt mala recipiāt ipaz laudē & gliaz
seu pusuionē & cōdūdiā. & id pp h nēce ē q fiat iudiciū
vle in q siflunt oēs hoīs & oēs angeli & oēs creature q
hnt itellectū & rōnē & ipse de⁹ vt oia opa bōa & malay
deā & cognoscā clare ab oib⁹. vt. ille q fecit opa bōa
videat ea clarissie & oēs ali⁹ ēvideat. Quis ei cuius
hoi p⁹ mortē certa sit stat⁹ cognitio & sua dñatōe vt
pmitio. tm oib⁹ nō ē notū h. & id i futuro iudicio oib⁹
notū clarissie. & ista noticia & visio q ab oib⁹ fiet cābit
maximū gaudiū seu maximā tristitiā. Hoc at nō pos-
set fieri nisi i futuro & vlt iudicio. i q sit tota naturabu
mana & āgelica cū dō. Itē necesse erit pp h q oib⁹ por-
tet oia opa sua scpta i seipso & ista pscia. & q ipse sciet
corda oīs hoīs clarissie ab oib⁹ cognoscā. vt sit bōi reci-
piāt bonā & vlez laudē & honorē. & mali recipiāt malā
& vlez pusuionē. nec alr opa bōa & mala hēret suū cōple-
mētū. Itē ē h sūme puenit malis opib⁹. q ppa cog-
nitio de malis opib⁹ igerit dñato maximā penā cū vi-
det se p sua opa ppa iuste dñari. Et puenit malis o-
pib⁹ ipa pusuio q ē ppa ipoz pūitio. q hoīs magis ti-
ment cōfusiōē q aliqd aliud. quia etiam pena ignis
cōpetit aialib⁹. q etia possunt sentire dolorē sed non
possunt sentire cōfusiōē. & ideo hoc solum conuenit
hoibus & rebus rōnalibus. & ideo vellent magis ho-
mines penā doloris q cōfusiōē. & hoc ideo q mala
opa sunt illius nature q semper volunt celari & nullo
modo cognosci. & id eoz pūitio ppria est q publicē
tur & manifestēt vt recipiāt cōfusiōē & verecūdiā.
Et ideo q ipa mala opera debēt puniri vltima pūi-
tione & recipere ppriam retributionem in summo et
hoc nō posset fieri nisi fieret iudiciū vle in q recipiāt
pusuionē vlez. Un si ista publica pusuio & gñalis nō fie-
ret pctā & alia mala opa nō punirēt ad cōplēmētū. nec
deus daret eis vltimam retributionē. Un nihil ma-

Quare fi-
et iudiciū

Cor dabo
min⁹ ab
oibus co-
gnosce.

Cōfusiō ē
ppa pēa
danatoz.

gis timet et abominant mali homines qui confusione. et nihil est magis de eorum voluntate et ideo magis vellet puniri quicunque alta pena quam comparare coram deo et coram omnibus angelis et hominibus. Et quod super omnia homines nollet quod secreta cordis eorum scirent. quod nihil magis abscondit malus homo quam consilium secretum sui cordis et intentionem malam et fallas et dolo cordis sui. ideo per primum necesse erit quod secreta cordis et male cogitationes et intentiones dolose occulte publicent et manifestent tanta manifestatio de tanta claritate quod non possit esse maior. ut sicut in secreto cordis dilexerunt primum honorem secretum et primum laudem per honorem dei. Ita manifestent secreta cordis omnibus ad confusionem eorum. Sicut autem dicitur de operibus malis et perfusio cordium. ita sit dicendum de operibus bonis et intentionibus bonis. Unde illud quod est perfusio malorum operum. est laus et gloria et honor bonorum operum. quod sicut publicatio malorum operum est causa confusionis. ita publicatio bonorum operum est causa laudis et honoris et glorie. Et ideo sicut operibus malis et cogitationibus debetur publica perfusio tanta quod non possit esse maior. ita etiam bonis operibus et intentionibus rectis debet publica laus et gloria. et etiam tanta quod non possit esse maior. Unde tam boni quam mali laudabuntur opera bona ac approbabitur et vituperabitur ac abominabitur opera mala opera et in seipsum et in alios. quod omnes recte iudicabunt et laudabunt quod est laudandum. et vituperabunt quod est vituperandum et vitent ratione. Sic ergo publica laus et publica perfusio. publica affirmatio et publica perfusio. publica affirmatio et publica reprobatio de necessitate concluduntur. quod iudicium vult debeat fieri. in quo omnes homines simul habent resurgere cum eorum operibus cogitationibus et voluntatibus. Et quod non sunt nisi duo iudicabilia. scilicet bona opera et mala que sunt tria inter se. ideo quod duo tria magis cognoscuntur et videntur quam sunt in seipsis et in aliis. quod omnia debent plenissime et perfectissime iudicari. quod simul appareat in eodem tempore. Et sic in futuro iudicio erunt similes omnia bona et mala ut videantur in iuxta aliud. ut sic per tale appropriationem mala videantur magis vituperabilia et maior perfusio digna et ipsa bona magis laudabilia appareant. ut sic publica perfusio maior sit per publicam laudem. et publica laus maior sit per publicam perfusionem. ut sic vnum aliud augmentet. Sic ergo natura operum bonorum et natura malorum operum de necessitate concluduntur et requirunt iudicium generale omnium hominum simul. et ideo necesse est quod de ratione deat. et ordinat iuxta eorum naturam. aliter vniuersum non posset esse completum. quod hoc deficeret. hoc autem fieri non potest videlicet quod aliquid deficiat in vniuerso.

Bonis operibus debetur laus.

Cōclusio quod necesse rō fiet iudicium.

Sequuntur alie rationes que probant hoc idem et alia fundamēta et precepta hominis.

Reterea natura gaudii et tristitie conditum iudicium vult esse venturum. Unde necesse est quod gaudium bonorum sit tunc quod non possit esse maius. et quod tristitia malorum sit tanta quod non possit esse maior. et hoc loquendo de tristitia et gaudio que veniunt ab extra. Et ideo boni magis gaudebunt cum videantur opera bona eorum videantur et approbentur publice coram deo et tota natura humana et angelica. et etiam mali magis dolebunt de publica confusione. ideo ad complementum gaudii et tristitie necesse est quod fiat iudicium vult et publicum coram omnibus hominibus et angelis.

Præterea humana natura est vna natura vna species et non due et tota est iudicabilis per iudicium retributionis et solū est vnum iudex. scilicet deus. et ideo tota humane nature iudicium conuenit vnum retributionis complementum et finale et cōde ut sit tota iudicet. et non fiat duo iudicia. scilicet vnum de omnibus infirmis. Unde cum omnes homines sunt perimibiles et punibiles per iustitiam cum sint eiusdem nature et eiusdem speciei. conuenit valde ut sit vnum iudicium generale. in quo tota natura humana perficiat et recipiat vltimum complementum et finale retributionem. Et ideo finalis et completa retributio que dabitur complementum nature humane debet fieri sit et sel. quod est vltima forma. quod nihil amplius addere neque diminueret. Unde valde et rationabile est quod homo per seipsum conpleteretur sine alio et reciperet suam vltimam retributionem siue in bono siue in malo. quod quis vnum homo est per alterum per generationem. et vnum moriatur propter alterum. tamen propter hoc vnum non debet iudicari si nali iudicio nec consummari neque compleri prius quam alius. quod ista portitas et posteritas non est alicui a seipso sed ab alio nec aliis propter istam portitatem vel posteritatem merere vel demerere. quod nullus meruit vel demeruit per eum vel per posteritatem. et ipsa retributio finalis cuiuslibet debet fieri secundum propriam meritum vel demeritum. Et sic postquam portitas vel posteritas nihil facit ad retributionem cum omnes homines sint vnum nature. et iudicabiles iudicio retributionis. et ab vno et eodem iudice. sequitur quod tota natura humana et quilibet eius per se in simul debet iudicari in finali iudicio retributionis. nec vna pars debet precedere aliam nisi sit aliqua causa singularis et propria specialis. Unde oportet quod humana natura sit simul tota congregata et tota videat seipsum in propria forma. quia postquam per iudicium retributionis debet diuidi in duas partes antequam finaliter diuidatur necesse est quod coniugaretur sit tota sit quod diuisio seu separatio superponit aliquam vniuersalem. Et quod tota humana natura non

alia ratio

Prioritas mortis vel posteritas nihil iuvauit iudicio.

potuit vnq̄ esse simul et in propria forma tpe meriti et
gnationis. pueniēs est q̄ sit tota fil tpe p̄m̄i et retribu
tionis. et q̄ ille due ptes q̄ sūt de natura hūana. tota fil
ad inuicē se videāt p̄cipalr. et p̄ talē separationē vna
ps. s. bonorū sūme gaudeat et altera ps. s. malorū sūme
tristef. et in eternū ps malorū recordet de glia et gaudiū
bonorū ad augmentatiōē tormētōrū eorū. et p̄ bonorū re
cordet de miseria malorū ad eorū gaudiū augmentandū
vtrq̄ ip̄i sunt ab illa miseria erepti et liberati. qd̄ nō sic
ret. nisi oēs mali fil viderēt ad oculos oēs bonos. et bo
ni viderēt malos oēs fil. Un̄ noticia p̄ experientia ē p̄
fecta. noticia. et talis noticia deficeret in ppetuū bonis
et malis. Opt̄ q̄ vtr̄ tota natura hūana semel p̄gregata
sit in fil et postea diuidat. q̄ mali magis cruciabunt in
seip̄is. et boni magis gaudebūt q̄ si hoc nō fieret. Sic q̄
ex pte nature hūane cōcludit q̄ opt̄ q̄ vnū iudiciū
generale fiat de tota natura humana in simul. et ita cō
uenit nature humane. et operibus eius.

¶ Q̄ iudiciū generale totius humane nature requi
rit resurrectionē. generalē in simul oīm hominum.

¶ Titulus. cccxxiiij.

Item hūana natura d̄ p̄sumari p̄ finalē
retributionē. et id est iudicabilis iudicio re
tributionis. id eo mō d̄ fieri vltima retribu
tio q̄ cōuenit hūane nature. Et id q̄ ad na
turā humanā p̄inet corp⁹ et aīa. et q̄ est cōposita ex na
tura corpali et spūali. q̄ tres sunt nature in vniuerso.
vtr̄ declarātū fuit in caplo de natura angelica. s. corpa
lis t̄m. spūalis t̄m. et natura cōposita ex naturis vtr̄q̄
et ista est hūana natura. q̄ ad naturā humanā p̄tinēt et
corpus et aīa natura corpalis et spūalis. q̄ post q̄ ip̄a est
iudicabilis et p̄miabilis d̄ recipe finalē retributionē
tā in corpe q̄ in aīa. et necesse est q̄ iudicet tā in corpe
q̄ in aīa in fil. q̄ aīa nō est hūana natura. neq̄ corp⁹ ē
hūana natura s̄ vtrūq̄ in fil p̄iunctū. Et id q̄ hō ē iu
dicabilis nccē est q̄ aīa reuincat corpi et recipiat finalē
retributionē. vñ meruit vel demeruit non in corpe t̄m.
nec i aīa t̄m. s̄ i corpe et aīa fil et fil i corpe et i aīa d̄ iu
dicari et p̄miari vel puniri finalr. in corpe et in aīa siml
d̄ recipe suā vltimā et finalē retributionē. Quis ei aīa
ad statim dū erit de corpe vel p̄m̄et in celo vel puniat
in purgatorio. vel dānet in inferno. t̄m nō ē cōpleta re
tributio nec finalis. nisi aīa iterū vniat corpon. q̄ aīa
nō est hō. neq̄ corp⁹ ē hō. Et q̄ iudiciū v̄le et retributiō
finalis d̄ fieri in tota natura hūana seq̄tur ex necessi
tate q̄ tota natura hūana d̄ resurgere in corpe et i aīa

¶ Iudica
bimur in
corpore et
anima.

et q̄ quelibz aīa recuperabit suū p̄p̄iū corp⁹. et sic q̄libet
hō q̄ est ps hūane nature cōpeat i vltimo et finali iudi
cio. qd̄ respicit totā naturā et totā cōitatē hoīz inq̄ntū
sunt hoīes. et sic tota natura hūana cū oīb⁹ p̄rib⁹ suis
cōpleta sit fil. et nihil ei deficiat. Ergo fil colligata sūt
iudiciū v̄le et resurrectio mortuorū ḡnalis. Et hoc idē
req̄rit cōplementū vniuersi qd̄ p̄stat ex trib⁹ naturis. et
dictū ē. Ergo cū natura corpalis t̄m et natura spūalis
t̄m manēt in eternū. puenit et necesse ē q̄ natura cōposi
ta ab vtr̄q̄ etiā maneat i eternū. Et q̄ i hūana natu
ra sit qd̄ a separatio istarū duarū naturarū p̄ mortē. seq̄t q̄
in v̄le et finali retributionē i q̄ oīa et singla cōplebunt to
ta hūana natura reitegrabit tā i corpe q̄ in aīa. s̄ nō
in eodē statu. s̄ p̄m̄ exigētia meritorū et demeritorū. q̄
hoc req̄rit ordo vniuersi. Iḡit ordo et cōplementū tot⁹
vniuersi req̄rit q̄ fiat v̄lis resurrectio et cōpleta retribu
tio oīm meritorū et demeritorū. et nihil maneat i punitū
et nihil irremūeratū v̄sq̄ ad minimū qd̄rautē. Ordo et
cōplementū vniuersi etiā req̄rit q̄ sint tres nature iā
dicte. Ergo ex istis p̄cludit ḡnalis resurrectio bonorū
et malorū hoīm. q̄ post q̄ aīa manebit i eternū. necesse
est q̄ corp⁹ maneat i eternū siue i bono siue i malo. q̄
vtrūq̄ est ad decorē vniuersi et pulchritudinē. q̄ tot⁹
erit p̄m̄ iudiciū rectū et iustū i q̄bus p̄sistit decor et pul
chritudo vniuersi. Un̄ nō p̄t eē q̄ ps aliq̄ hūane natu
re remaneat i eternū et aliq̄ nō. q̄ est vna natura. et id d̄
tota remanere vel nihil de ea. et id post q̄ aīa remanet
p̄petuo. necesse ē etiā q̄ corp⁹ remaneat p̄petuo. Nec
p̄t esse q̄ aliq̄ aīa recuperet corp⁹ suū et aliq̄ nō. q̄ ordo
vniuersi req̄rit q̄ tota hūana natura remaneat i eter
nū in corpe et i aīa. Et id q̄uis pueri nō essent iudica
biles q̄ nihil fecerūt ex p̄p̄is neq̄ meruerūt neq̄ de
meruerūt. s̄ ex aliena culpa p̄cerunt culpā q̄ imputat
eis si nō sint baptisati. aut̄ p̄t vniuersi cōplementū
necesse erit eos resurgere. q̄ nō solū iudiciū v̄le req̄
rit resurrectionē oīm hoīm. s̄ etiā ordo et cōplementū
vniuersi req̄rit hoc. ¶ Itē etiā iā declarātū est i caplo
de lapsu. q̄ hūana natura in p̄lo statu fuit facta i mor
talis. s̄ mors intrauit p̄pter penā et p̄nationes p̄mi
hoīs vt declarātū ē. ita q̄ si p̄m̄ hō nō peccasset. aīa
nūq̄ fuisset separata a corpe. s̄ tot⁹ hō in aīa et corpe
finaliter fuisset remunerat⁹ in glia. et ideo intētiō dei
erat q̄ hūana natura simul in corpe et in aīa maneret
i eternū. Ergo cū hūana natura nō obstatē q̄ mors
intrauerit p̄pter peccatū debet recipere vltimā mer
cedem s̄m̄ merita vel demerita. seq̄uit q̄ integritur

Resurre
ctio et iu
diciū
erunt si
mul.

Corpa re
surgētū
in eternū
manent.

Alia rō.

in corpore et in anima. quod isto modo deus ordinaverat quod in corpore et in anima eternaliter remuneraretur. Unde postquam deus propter peccatum ad eum destruxerat humanam naturam. sed fecit ipsam multiplicari et crescere per peccatum. sequitur quod ipse vult quod de natura humana fiat illud quod ipse finaliter ordinaverat eo modo quod ordinavit. Et ideo per primam ordinationem dei omnis quod tota humana natura sit in corpore et anima recipiat suam ultimam mercedem. Preterea cum iam declaratum sit quod necesse est resurrectionem fieri. sed cum nos videamus ad oculum quod homines moriuntur. et non resurgunt: quod videmus eorum corpora remanere in terra signum est quod expectatur resurrectio generalis omnium in fine. postquam omnes debent resurgere: ut iam declaratum fuit. Item si nullus resurget vel omnes resurgent. et si aliquis iam resurrexit. argumentum est quod omnes resurgent. Si iam resurrexit Christus versus hoc: quod fuit vere mortuus. et est omnes resurgent quod resurrectio debet humane nature. nec est impossibile cum iam se factum est. Sicut effusum potuit resurgere. ita et omnes postquam eadem debentur et ille resurrexit poterunt resurgere. Quod resurrexit Christus quod fuit vere mortuus et vivit in corpore et in anima eternum. hoc certissimum est et nulli dubium. quod si Christus non resurrexit a mortuis: sed adhuc mortuus est. tunc hoc vixit venit christianitas tota quod antea non erat quod tota fundata in Christo. et in nomine Christi est fundata: quod et tota credit in Christum et in nomine Christi facit omnia. Si enim Christus adhuc esset mortuus cum fuerit ita crucifixus et ab inimicis suis occisus. et fuerit summe pauper nihil habens in hoc mundo. quod de hominibus ausus fuisset predicare ipsum post mortem suam: quod predicasset ipsum per totum mundum cum tanta fortitudine. quod fuisset ita stultus? Ergo cum videmus ipsam christianitatem sic fundatam: sic ordinatam et regulatam. et sibi totam obedientem. et quod scimus ipsum vere fuisse mortuum et sepultum. si contra peccatum omnia quod sunt secuta post mortem ad ipsam mortem. impossibile esset quod ipse adhuc esset mortuus: quod nisi ipsemet fecisset omnia illa quod secuta sunt post mortem suam nullus alius fecisset. Si ei gratum fructum quod ponit et sepelit in terra totam moriamur et non reumiscatur: tunc nihil amplius est de eo super terram: nec se multiplicat. Si autem fuerit multiplicatus signum fuit quod granum reuixit et reuiscatum est. Ita si postquam vere mortuus fuit Christus et sepultus. si non reuixit iterum nec in eo fuit iterum per quam resurrexit. sequitur quod nulla multiplicatio secuta fuisset post mortem suam. Sed cum ad oculum videamus Christum fuisse multiplicatum in finem post mortem suam: et pueris fecit multos homines totam post mortem ad seipsum et ad suas fidei et amoris. et ad mortem dei per eo. sequitur verissime. quod ipse iterum reuixit et a mortuis surrexit. Et hoc non potuit fieri nisi in eo fuisset spiritus aliquid sed non humana: quod corpus non

potuit seipsum facere vivere: nec anima potuit suscitare corpus suum. et sequitur quod ibi erat spiritus dei qui fecit hoc. et spiritus dei suscitavit Christum a mortuis. et sequitur quod deitas erat cum corpore. Sic et postquam de facto Christus surrexit a mortuis. sequitur quod omnes homines resurgent eadem virtute et potentia per quam ipse resurrexit a mortuis: sed non in eodem statu: quia membra sua et christiani fideles resurgent et fideles glorificati in corpore. et omnes alii qui fuerunt Christo dominum resurgent et dissiles. et resequitur quod resurrectio erit generalis. cum etiam et ratio quod resurrectio fieri debeat maneat a se homines moriantur. Item ad corpus. sequitur quod deus ad quem pertinet facere ipsam resurrectionem corporum. faciet eam loco et tempore congruis et oportunitis. Unde et ratio et eadem resurrectionis ex parte nature est meritum vel demeritum hominibus: quod factum est per animam sicut cum corpore: et etiam complementum universi. et ideo si homo moriatur: ipse semper meritum vel demeritum manet. et sic semper remanet causa resurrectionis. Et ideo necessaria est resurrectio corporum. quod aliter esset vacui in universo.

Argumentum quod possibile est quod de terra iterum formetur eadem corpora que prius erant. Titulus. cccxv.

Quod autem de terra iterum formari possint illa eadem corpora quod prius erant et similia. hoc ita potest manifestari per illa quod iam facta sunt. Certum est enim quod deus creavit in principio innumerabiles species creaturarum deyna et eadem terra: quia omnes species herbarum arborum et animalium et corpora hominum formata sunt ab una et eadem terra. Si ergo potuit hoc fieri. quod non potuit fieri virtute eadem terra seu de eis de pulveribus: ex quibus compositum erat quod libet corpus humanum. iterum fiat idem corpus: ita quod quodlibet corpus fiat de suis propriis pulveribus in quibus resolutum fuit. et hoc potest et virtute et voluntate dei. magis quod iusticia dei hoc requirit. Ita enim possibile est quod corpus humanum fiat de suis propriis pulveribus: sicut fuit possibile quod fiebat de terra: quod non erat. Et si fuit possibile totum corpus hominum formari: quod non erat. quod non potest eadem corpora reformari per manus dei? Si enim fieri potuit quod aliquid corpus esset. corruptibile. sicut sunt corpora celestia: quod fieri non potuit ut corpora hominum fierent incorruptibilia per manus dei. Si enim deus fecit mundum hominem quod non erant ex sola sua bonitate. et ex solo beneplacito suo. quod et non reformabit corpora humana iterum iusticia requirit. et meritis et demeritis hoc requiritur et clamantibus. et ordine universi hoc requiritur. Ergo videtur quod impossibile est quod deus faciat resurrectionem generalis corporum omnium hominum postquam iusticia merita et demerita hoc postulatur et requirit. et sicut complementum universi hoc requiritur

Uirtus dei
suscitavit
vitam christum.

Et qd ipe n̄ p̄ negat sibi qd vbi p̄uēit qn h̄ faciat:
Et iudiciū v̄le cū p̄dictionibus oñdit de n̄citate eē
fructū ex parte honoris et cōueniētie dei. Tit. cccxxv.

Declaratū est aut qd v̄le iudiciū cū resurre
ctioe v̄li ē v̄eturū in yn̄iuersū: et hoc ex pte
hūane nate: qd ita puenit ei. s̄ nūc oñdes
hoc idē ex pte honoris dei qd de necessita
te fiet. Vñ necesse est qd iudiciū retributio
nis fiat siue in ḡrali siue in sp̄ali vel in p̄culari. et hoc
est radix. Qd cū de q̄ suo b̄sp̄lacito nullo requirere
fecit hūanā naturā cū nō eēt. m̄to maḡ faciet debitā
retributionē. et hoc qd merita et demerita hoc requirunt
et totū yn̄iuersum clamant. Et id q̄n coacti et req̄si de
o qd faciat iudiciū retributiōis: vt sic tribuat v̄bi cuiq̄
qd suū est et debet ei: et cōpleto iudicio talis retributio
maneāt in eternū. Et hoc nullus p̄t facere nisi deus: qd
nullus p̄t cor̄ fidere meritis et demeritis, nec p̄t co
gnoscere quōd merita et demerita debeāt iudicari. cum
ipse solus sit scrutator cordiū. et nō p̄t aliq̄s iudex
retribuere in eternū oibz bonis et malis: qd nullus ē ab
eterno. nec h̄z vñ nisi solus deus. Et qm̄ iudiciū finalis
retributiōis est op̄ solus dei extra se: vt iā declaratum
est in caplo de honore dei. et qd qd op̄as de extra se
opatur ad honore suū et ad laudē et ad gl̄iam suā. et qd
iudiciū finalis retributiōis est vltimū opus dei circa
hūanā naturā: qd ibi sit totū cōplemētū. id op̄ qd i
suo vltio ope deus ope manifestado honore sue p̄tatis. sue
sapie et sue iusticie. Vñ dare vnicuiq̄ qd suū ē: est ma
xime potētie et maxie sapie et est maxie iusticie. et ideo
necesse est qd veniat ad tātū honore et laudē et gl̄iam
sue p̄tatis sue sapie et sue iusticie: qm̄d possit eē maior.
et id op̄ qd in tali ope iudiciali manifestet in sūmo sua
sapia et sua maiestas et iusticia ac rectitudo veritatis.
hoc autē nō fieret si de q̄libet hoīe fieret iudiciū p̄ticu
lare et secretū. et id necesse ē qd deus faciat vltimū iudi
ciū finalis retributiōis corā oī creatura q̄ p̄t cognosce
re et iudicare vt oīs creata testet et cōf̄cat suū iudiciū
eē rectissimū et iustissimū et recte eū iudicare. Et id
necesse ē qd fiat v̄le iudiciū in q̄ p̄ncipalr oīs creata rō
nalis interfit et videat et clarissime cognoscat iudiciū
dei eē verissimū et iustissimū. Et qd istud iudiciū de eē
honorabilissimū et p̄fectissimū. ita qd ei nihil deficiat de
his q̄ p̄tinēt ad iudiciū. id oportebit qd in isto iudicio
fiat manifestissime declarationes oīm meritorū et de
meritorū. et ēt erant sn̄ie irrevocabiles s̄m exigētā me
ritorū et demeritorū et finalr fiat iustissime retributiōes
p̄miorū et stipēdiōrū: qd iudiciū finale requirit iustū vt in

Que opa
tur deus
ab extra
faē ad ho
norē suū.

In iudi
cio decla
rabūtur
oīa meri
ta et d̄me
rita.

deklaratiōibz meritorū manifestet rectitudo veritatis
et in sentētis irrevocabilibz manifestet auctoritas et
sūmitas p̄tatis et maiestas. et in retributiōibz p̄miorū
et stipēdiōrū manifestet plenitudo sue iusticie et boni
tatis. Et qd radix retributiōis et remūeratiōis est intē
tio occulta cuiuslibet i corde. et s̄m talē intētiōē d̄z fie
ri iudiciū et remūeratio. id vt fiat ap̄tissima et lucidissi
ma declaratio meritorū et demeritorū. necesse est qd cor
da et intētiōes et cogitatiōes et p̄silia secreta cordiū cla
rissime manifestet et videat et cōf̄cat ab oibz. et id necesse ē
qd p̄silia secreta cuiuslibz nō solū sibi imet sit manifestā. i
mo alijs et. Et sic oportebit qd liber yn̄iuersū op̄s p̄silia
ap̄iat. et oīa merita et demerita et q̄z p̄silia ap̄tissime et cla
rissime cōf̄cat. Et sic nec erit qd oīa f̄cta et opa cuiuslibz
scripta sint i p̄sclavt sic q̄z cōf̄cat tāta certitudine. tāta
p̄tate oīa opa et f̄cta tā p̄p̄a q̄ aliorū qd nō possit eē ma
ior certitudo. Et id qd nihil maḡ certū cūq̄z ei p̄p̄a
p̄silia: qd nihil ē ei maḡ p̄sili. id oportebit qd i p̄silia relu
cebit oīa opa et f̄cta et intētiōes: vt sic fiat ap̄tissima decla
ratio oīz meritorū et demeritorū: vt sic oēs iudicet et clarifi
cime cōf̄cat p̄tate et rectitūe ac rectitudinē iudiciōrū d̄i.
vt sic yn̄iuersū p̄f̄ctē sciāt et cōf̄cat qd ipe sit iuste remu
nerat: s̄ sua merita et demerita et nō solū d̄ seipso: s̄ s̄
quocunq̄ alio. Et qm̄ iusto iudicio oportebit qd f̄erat
sn̄ia final iuxta exigētā meritorū et demeritorū: qd nō
p̄t eē ibi nisi due p̄tes. s̄ bonor et malor. id necesse est qd
ibi sint due sn̄ie. vna p̄ b̄dis et alia q̄ malis. Et qd istud
iudiciū fiet ad honore et gl̄iam p̄tatis et maiestas dei. id
oportebit qd fiat cū tāta solēnitare et magnificētia qd nō
possit cogitari maior. Et qd bonor p̄tatis ē qd timeat ab
oibz. et maxie p̄tatis iudiciaria qd de se ip̄sitat terrore et
timore. id oportebit qd oñdat i iudicio v̄li et finali tāta
p̄tate et tāta maiestate qd nō possit maior et p̄tētiō ma
nifestari. Et id necesse erit qd i illo iudicio fiat oīa illa q̄
p̄t facē p̄tate illā fieri: qd deus ē sūme timēdus et maxie
tāq̄ iudex. et id oportebit qd i ip̄o iudicio appeat vt sū
me timēdus tāq̄ iudex: vt sic oīs creata i sūmo t̄ieat eū
tāq̄ iudicē: qd iudex in q̄tū iudex d̄z fieri. et id sūmū iu
dex sūme fieri d̄z: et maxie qm̄ p̄tialr iudicat. et id tale
iudiciū maxie timēdū ē et sūme terribile: qd tale iudiciū
fiet vt fieri d̄z et nihil p̄t off̄icē de his q̄ p̄tinēt ad iu
diciū id oportebit qd i iudicio tāti iudicis sit tāta terror
et tremor vt nō possit eē maior. et hoc ē requirit cōtēpt
malorū hoīm qui deū cōtēpt̄erūt et eius mādata. et nō
timuerūt deū offendere: vt. s̄ nūc in sūmo timeat ip̄m
tanq̄ iudicē. Et id oēs culpabiles t̄m tūc t̄iebūt qd nō
possit excogitari. s̄ boni qui ip̄m timuerūt offendere

Conflia
cordiū et
p̄silia: oī
bus mā
festabun
tur.

Tm̄ erit
due sn̄ie.

Maxim
terror et
timor: erit
iudicio.

et sunt sine culpa. id quod quis ipse timeat tunc tunc propter timorem non affligit. quod securi erunt de liberatione. Sic et considerando honorem dei et operum iudicii finale poterimus considerare omnes conditiones que poterunt esse in illo ultimo iudicio et applicare ad gloriam. laudem et honorem maiestatis diuine. quod istud erit ultimum opus dei. et id purissimum. honorabilissimum. excellentissimum et sollemnissimum. et summe magnificum super omnia opera que fieri possunt. maxime quod iudicium de se importat honorem et de sua propria natura super omnia opera pertinet ad honorem. Et quod deo maxime convenit honor. laus et gloria. id per primum sibi maxime convenit facere iudicium. quod est opus honoris. Et sic honor dei de necessitate concludit iudicium ultimum esse venturum. et concludit omnes conditiones ipsius iudicii. Quod auctoritas infallibilis libri scripture seculum dicit etiam dicit iudicium ultimum esse futurum. cui in summo est credendum.

Titulus. cccxxvii.

Quoniam iam declaratum fuit quod duo sunt libri. liber nature et liber scripture. et uterque est dei. et ab eo concordat. id quod iam probatum est quod liber scripture. s. biblia. est liber dei. et quod est summe credendum et simpliciter. eo quod in ea sunt verba dei id quod liber scripture in viroque testamento dicit et affirmat iudicium ultimum esse futurum. et dicit formam et modum qui erit fieri. quod erit iudex vultis omnium. quoniam novum testamentum dicit et affirmat Iesum Christum qui est deus et homo. et verus filius dei. et iam declaratum est. quod verus iudex vultis omnium. Nam ipse se loquitur de seipso dicens. pater dedit filio iudicium facere. et de dicit patrem omnis carnis qui filius hominis est. ita dicit se venturum. et ipse resuscitabit mortuos et reddet unicuique secundum opera sua siue bona siue mala. Sic etiam ex auctoritate libri creaturarum quod non metuit. quod ex auctoritate scripturarum quod auctoritas infallibilis dei. quod certior existit. omni re et omni ratione. concludit iudicium ultimum absque aliquo dubio esse venturum cum resurrectione vniuersali omnium hominum.

De comparatione illius diei ad omnes alios dies precedentes.

Titulus. cccxxviii.

Quoniam dies iudicii erit ultima dies. et finis omnium dierum precedentium. et in illa die omnia opera et facta dierum precedentium ab initio mundi congregabuntur et apponentur in se et suam mercedem recipient. ideo illa dies comparatur ad alios dies precedentes sic sile ad priculare. sicut totus ad pres. quod illa dies iudicii erit vltima dies. et conueniet in se omnes alios dies precedentes in virtute. quod omnes sunt par. et eis. et omnes dies non erunt nisi dies vna. quod omnia opera facta a principio mundi in omnibus diebus precedentibus. usque ad illam

diem congregabuntur in illo die et filii erunt et appebunt et discunt et iudicabunt et premiabunt vel ad bonum vel ad malum. et quod diuinitas factum est in aliis diebus omnibus totum erit filius in illa die. Et id illa dies iudicii sola erit maior quam omnes alii dies precedentes. et valebit tam sicut alii dies. quod omnia opera aliorum dierum erunt in illa die. et etiam quod deus tunc vel plus operabitur in illa die quam in aliis diebus precedentibus. quod filius resuscitabit et reficiet in illa die omnes homines quod diuinitas in aliis diebus precedentibus a principio mundi fecit. et faciet eos immortales quantum ad corpus. id non in eodem statu. sed secundum merita et demerita. Et id illa dies erit solus dei quod solus deus operabitur in illa die. et homines nihil operabuntur. quod alii dies precedentes fuerunt dies hominum. quod danti erant hominibus ad operandum quod in illa die fiet ultimum opus dei. et omnes creature cessabunt operari. Ecce ergo diuinitas neminem dierum. quod ultima dies erit dies dei. et omnes alii dies erant dies hominum. et hoc propter opera. Et quod illa dies dicitur. id erit maria et nobilissima dies. Et etiam quod illa dies est solus dei. sicut alii dies fuerunt hominum. id sicut homines vult quod ad illam diem operabuntur. et amplius nihil operabunt. sed solum operis sui et laboris mercedem accipient. ita etiam post illam diem deus nihil operabitur amplius. quod illa erit. sua. et id necesse est quod omnia opera sua consummentur in illa die. Et id necesse erit quod in illa die deus ostendat opera sue pietatis et sapientie iusticie et bonitatis in summo. quia nihil amplius operabitur. et id oportebit quod tunc in illa die operetur quantum fieri poterit ad laudem. gloriam et honorem sue summe pietatis et maiestatis. et sue summe iusticie et sue summe sapie. Et sic in illa die necesse erit quod deus ostendat gloriam suam et magnitudinem maiestatis sue in operibus suis. et ostendat se esse deum et iudicem omnium. Et quod illa dies erit sola dei et omnia opera eius claudentur in illa die. sicut opera hominum clausa fuerunt in aliis diebus. et eo quod opera illius diei sint summi timoris et amoris. summi amoris ad electos. summi timoris ad reprobos. Et sic dies illa erit finis et perfectio et complementum omnium dierum. et id omnes dies respiciunt et currunt ad illam diem tanquam ad suum complementum et finem omnium dierum. quod omnes dies respiciunt mercedem et retributionem suam in illa die. Et illa dies est causa omnium dierum. et omnes alii dies essent frustra et vacui si non videret illa dies. et id omnes dies expectant quantum naturalis illi die. Et sicut que naturalis desiderat centrum et omnes pres terre. ita omnes dies tendunt ad vnum ultimum diem. qui est dies iudicii. et erit omnium dierum finis et consummatio et dies retributionis et quod omnia opera facta sunt. Sicut ergo opus dei erit complementum omnium operum hominum. ita illa dies erit complementum dierum hominum.

Ultia dies erit dies dei.

Deus necesse ostendit maiestatem suam.

Ultia dies est causa omnium dierum.

Johā. v.

Omnis dies mundi sunt pres vltima diei.

De memoria illius diei.

Titulus.cccxix.

Quia oia opa oim dierū respiciunt opus illius diei tunc illū expectant. q. necesse. est q. oia opa pcedentū dierū cōiungant cū ope illius diei sic corpus cū ala t materia cuius forma. q. opa dierū pcedentū dicūt opa mēti t demerit. t opus illius diei est op. retributionis et pini ac approbationis t reprobationis. t q. de necessitate opa oim dierū appebūt in illa die. q. aliter eēt yacua vt scz iudicent t discutiānt. t vt recipiāt mercedē suā eis cōuenientē. id mēoria illius diei dicit ptiua oibus hoibus q. debēt opari. t sūt opatores oim opm qm illa die appebūt. q. illa dies erit ppter opa holm ad vā dū cōplemētū eis. Et id cū op. cuiuslibet respi cit opus illius diei. dicit illa dies cōtinue ēē in memoria i ope cuiuslibet diei. Tū cū hoc sit liber ad operādū bonū vel malū t nō ope ēē necessitate t magis inclinā ad malū q. ab bonū. necessaria ē i eo cōtinua mēoria illius diei vt exercitē vsq. ad vltimū de potētia ad operādū bonū t ad fugiendū malū vt sit cōtinua memoria illius diei expellat ab eo oēm negligētia. et generet i eo maximā diligētia. Et sic memoria illius diei ē stimulus pūgēs t stimulas hoīem ad vñ opandū. Vbi autē nō est mēoria illius diei ibi nō pteē bonū op. siue bona intēto. q. vñ q. s. op. ppter finē et retributionem. Ois em artifex cū cogitat q. opa sue artis veniēt ad iudiciū t exāmē aliorū. tū opabif meliori mō quo p. sic hō cogitās illū diē in quo oia opa sua iudicabunt et examīnabunt opabif meliori mō quo poterit alr erit piger t negligēs. Itā opa ei nō examīnabif ab aliquo q. pōt errare. s. a summo iudice q. scit cogitātes hoīs. t q. nō pōt in aliquo nūero errare. Et sic mēoria illius diei est magis influētē t magis ptiua ad vñ opandū t fm q. erit maior vel minor memoria. fm hoc plus vel minus influit. si aut nulla mēoria nihil influit. t sic nullū opus erit bonū. Itē illa dies etiā dicit esse continua in memoria. q. crit magis t solēnissima inter oēs dies. et erit dies vñ pura. t id est. digna hēri in mēoria. alr est maximā ptiua dei. si hō nō habuerit in ptiua mēoria diē suū. t de illo sumo ope q. faciet in illa die circa humanū gen. Sic q. pti magis vtilitatē t ad fugiendū cōreptū dei. magis ē necessaria mēoria cōtinua illius diei. Sūt aut tres dies ptiuales quos hō dicit hēri in memoria cōtinua. s. dies sue naturitatis sue mortis. et dies iudici. Dies naturitatis ē ptiū. dies mortis mediu. t dies iudici est finis. Isti tres dies claudūt oēm

Dies iudici sitis in memoria.

Dies iudici est finis bonorum.

hominem. et habēt se pportionabiliter. q. anteq. sint i sti dies sunt incertissimi. t nemo scit nec est certus de eis anteq. sint. nullus est certus de nativitate anteq. sit nat. Itē sic nihil certius morte. ita nihil certus dicit esse iudicio. t nihil incertius q. hora. eius.

De finali executiōe iudici. t gñali separatione bonorū t malorū.

Titulus.cccxx.

Acto aut t completo iudicio vñ. tūc necessē est q. fiant due cōgregationes. t due societates de natura hūana. t q. oēs boni faciāt vñā societate. t oēs mali faciāt aliā societate. t sic erunt due societates oppositē adinuicem. Et q. etiam natura angelica iam a principio mūdi fuit diuisa i duas societates oppositas vt declarātū ē. t q. primus āgelus q. cecidit de celo. ē caput malorū āgelorū q. sunt mēbra ei. t filii mali hoīes sunt lcorpati diabolo t sūt mēbra ei vt declarātū ē. q. oēs hoīes q. nō sunt mēbra xpi. sūt de necessitate mēbra diaboli. t id sit t sel tā societas malorū āgelorū q. malorū holm descēdit ad locū sibi ptiū t cōuenientē. scz ad cētū terre vbi ē infernū. vt in eternū puniant t tormētent. In qua societate primus āgelus erit caput t princeps. Et sic mali hoīes tā i corpe q. in aia punient eter nāl. vt iā declarātū ē in. c. de tristicia ad plenū. t sic tā mali āgeli q. mali hoīes habebūt vñū caput eternāl. Sicut aut mali āgeli t mali hoīes faciūt vñū corp. et vñā societate ita boni āgeli t boni hoīes faciūt vñam societate t vñū corp. cuius xps est caput. Et sic primus āgelus cū tota sua societate descēdet ad suā ciuitatem infra terrā. ita xps cū sua societate tā āgelorū bonorū q. holz glificatorū in corpe t i aia ascēdet ad suā ciuitatē celestē. scz in celū vbi erūt gaudia infinita t incōphēbilia q. sūt declarata in cap. de gaudio. Sicut q. oēs ad herētes diabolo habebūt tormēta infinita t inexcogitabilia in eternū cū eo. ita boni habebūt cū xpo cui ad herētū gaudia infinita t inexcogitabilia in eternum. Ad que dignetur nos perducere Iesus christus filius dei. rex eterne glorie. qui est benedictus in secula seculorū. Amen.

Finis liber creaturarū seu nature siue de hōie. propter quē alie creature facte sunt. ex cuius cognitione illuminat hō in cognitiōe dei t creaturarū. Impressus Lugd. Anno incarnationis. dñice. Millesimo quingentesimo septimo. Adensis vero. 11 Nouembris. die. rj.

Incipit tabula huius libri.

Amor est primū
donum. et res data
est tantū signum.
Amoris titulo. cxi.

Amorē solo possum deo retribuere et q̄ sola amoris retributio est deo accepta. ti. cxi. et cxi.
Amor q̄rū bonū sit ti. cxi. et cxi.
Amor quali modo et ordine debet dari deo. ti. cxi. et cxi.

Q̄ nulla excusatio potest esse homini si nō reddidit deo debitum. amoris titulo. cxi.

Amor primo d̄ dari deo. dein de boi. et deinde creaturis. tit. cxi. et cxi.

Amare tenet q̄z alium hōem sicut seipm. ti. cxi.

Amor solus facit hominem bonum vel malum. ti. cxi.

Amoris pprietas est q̄ enit a manē cū amato. ti. cxi. et cxi.

Amorē nro nulla res est digna q̄ nō pōt amorē nrm meliorare ideo solus deus pmo et per se est amandus. ti. cxi.

Amor tantū se cōtēdit q̄rū res p̄io amata. cxi. et cxi.

Amor p̄mus nō est nisi vnus si milititer res pmo amata nō p̄t esse nisi vna. titulo. cxi.

Amor et volūtas hñt se ad rem pmo amata sicut vgor ad martium. ti. cxi. et cxi.

Amor p̄mus vel est ad deum vel ad seipm. id est ad volūtatē propriam. ti. cxi.

Amores duo p̄mi sūt iter se imici capitales. et q̄ sit pprietas amoris p̄mi. ti. cxi. et cxi.

Amores duo p̄mi ostendunt duas esse ciuitates post hanc vitam titulo. cxi. et cxi.

Amorē solo possum deo retribuere et q̄ sola amoris retributio est deo accepta. ti. cxi. et cxi.

Amor quali modo et ordine debet dari deo. ti. cxi. et cxi.

Q̄ nulla excusatio potest esse homini si nō reddidit deo debitum. amoris titulo. cxi.

Amor primo d̄ dari deo. dein de boi. et deinde creaturis. tit. cxi. et cxi.

Amare tenet q̄z alium hōem sicut seipm. ti. cxi.

Amor solus facit hominem bonum vel malum. ti. cxi.

Amoris pprietas est q̄ enit a manē cū amato. ti. cxi. et cxi.

Amās seip̄ pmo facit se tanq̄ deū. et pponit se deo. cxi. et cxi.
Amor dei quando est primus est origo oim bonor. sed amor suūp̄ius radix est oimū malorū. titulo. cxi. et cxi.

Amor dei lux est. sed amor sui ipsius tenebre. titulo. cxi.

Amor dei causat vnionem inter hoies amor suūp̄ius diuidit homines. ti. cxi.

Amor est tanto melior q̄to cōmunior et tanto peior quanto particularior. titulo. cxi.

Ex amore suūp̄ius homo pōt cognoscere quō se debet habere erga deū. titulo. cxi.

Amoris dei fructus est gaudium sed fructus amoris proprii est tristitia. ti. cxi.

Amor dei est totū et solū bonū hominis. titulo. cxi.

Amor et timor quomōdō cōparantur ad inuicem. titulo. cxi.

Angeli q̄sint et q̄ mlti sint et q̄ sit ordo inter eos et quot ordines sint angelorum. titulo. cxi. et cxi.

Angelis et hoibz ratione liberi arbitrii eadem conueniunt. titulo. cxi.

Angeloz casus corruptio et malicia vnde originem et p̄cessus habuit. ti. cxi.

Angeloz malicia et corruptio quanta fuit. ti. cxi.

Angelorum malum est duplex. culpa et pena. et vbi puniant. titulo. cxi.

Angelus primus quōdō dñat angelis malis et hoibz. tit. cxi.

Prima q̄s potentias et virtutes et officia hēat. tit. cxi.

Anima rationalis est immortalis. titulo. cxi. et cxi.

Amorē solo possum deo retribuere et q̄ sola amoris retributio est deo accepta. ti. cxi. et cxi.

Amor quali modo et ordine debet dari deo. ti. cxi. et cxi.

Q̄ nulla excusatio potest esse homini si nō reddidit deo debitum. amoris titulo. cxi.

Amor primo d̄ dari deo. dein de boi. et deinde creaturis. tit. cxi. et cxi.

Amare tenet q̄z alium hōem sicut seipm. ti. cxi.

Amor solus facit hominem bonum vel malum. ti. cxi.

Amoris pprietas est q̄ enit a manē cū amato. ti. cxi. et cxi.

Amorē nro nulla res est digna q̄ nō pōt amorē nrm meliorare ideo solus deus pmo et per se est amandus. ti. cxi.

Amor tantū se cōtēdit q̄rū res p̄io amata. cxi. et cxi.

Anima quod corrumpitur et maculatur dum corpori coniungitur titulo. cccviii.

Anime vita est duplex. tit. cccxi.

Anima quod alit et nutrit per corpus christi. tit. cccxii. et cccxiii.

Anima habet duplicem societatem cum carne christi. et quod debet uniri carni christi. tit. cccxi.

Ante perfectam satisfactionem decedentes purgantur ipurgatorio. tit. ccc.

Anima videbit deum clare. scilicet facie ad faciem. tit. cliii.

Alia recuperabit corpus suum glorificatum et in statu magis amabili. clv.

Alia damnata odit deum et omnes creaturas et omnia opera sua. et est in eterna tristitia. tit. clxi.

Alia damnata non solum erit tristitia sed etiam in pena. tit. cliii.

Alie damnatorum in quo loco et quod instrumentum puniuntur. tit. cliii.

Alia quod potest puniri. quare dicitur puniri et qualiter. tit. clxv.

Alie damnatorum recipiunt corpus suum voluntate suam et qualia erunt corpora damnatorum. tit. clxvii.

Anime damnatorum recipiunt tristitiam et penam a deo et omni creatura. tit. clxviii.

Alie affirmandi et negandi omnia que pertinent ad hominem in quantum homo. tit. lxxv. et lxxvi.

Afirmare et negare pertinet ad intellectum. tit. lxxv.

Artissimus quare sit iniustus. et certa de baptismo que infra sacramentum.

Baptismus aliter dicitur per actum. aliter per formam. tit. cccxv. et cccxvi.

Baptismus est duplex. scilicet extrinsecus et intrinsecus. et quod homo potest crescere in deo et deus in homine. titulo. clxxxix.

Arre est deo proprium et naturale. titulo. l.

Damnati. quare supra anima damnata. Deus unus est qui omnia condidit et ordinavit. titulo. iij. et lix.

Deum tantum unum esse ostendit veritas ordinis et gubernatio. titulo. iij. et lix.

Deus est actu infinitus. titulo. vi.

Deus habet in se esse vivere sentire. intelligere et quomodo. titulo. vii. et lxxvi.

Deo omnia conveniunt per esse et quale sit esse dei. tit. lxxv. et lxxvi.

Deus omnia produxit de non esse et nibilo. titulo. xv.

Deus produxit mundum de nihilo. voluntarie et absque necessitate et non ab eterno. et quare produxit mundum. titulo. xvi. et lxxvii.

In deo sunt idem esse vivere sentire. intelligere. velle. posse. bonum. verum. tit. lxxv. et lxxvi. et lxxvii.

Deus habet in se liberum arbitrium. et de nobilitate liberi arbitrii. titulo. lxxvi.

Deus est vita omnium. et omnia vivunt in ipso et solus immortalis. et dominus vite et mortis titulo. lxxviii.

Dei intelligere quale sit titulo. lxxviii.

Deus videt et intelligit actu totum mundum et omnia contenta in eo. titulo. lxxviii.

Deus non est corpus sed totus intellectualis et spiritualis. titulo. lxxviii.

Deus nihil potest velle nec facere iniustum et contra rationem. titulo. lxxviii.

In dec summa libertas et omne dominium. tit. lxxix.

Deus quomodo dicatur omnipotens. tit. lxxix.

Deus an potuit producere et generare deum de seipso et de sua propria natura. titulo. lxxv.

In deo esse eternam productionem non probat mundi creatio. titulo. lxxvii.

Item plenitudo iocunditatis. titulo. lxxv.

Item plenitudo boni. titulo. l.

Deus a deo productus est ei totaliter equalis et conformis. tit. lxxvii. et li.

Dei de deo productio quare dicitur generatio. tit. li.

Deus productus quare dicitur filius. ymago. verbum. sapientia patris. et deus producens dicitur pater. et uterque persona dicitur. titulo. li.

Quare non sit nisi unus filius. vna ymago sapientia et c. titulo. li.

Spiritus sanctus quomodo procedat a patre et filio. et quare dicitur domum charitas. amor vinculum. et c. titulo. li.

Quomodo tres persone in divinis sit una substantia. titulo. li.

Personarum pluralitas probatur per verbum actuum et passivum. titulo. liii.

Biblia est liber dei et in ea scripta sunt verba dei. cc. et xi.

Biblie verbis est credendum et quod homo se debet habere circa verba dei. tit. cccii.

Conditioes siue mansiones due sunt post hanc vitam. titulo. lxxi. et clxx.

Corruptio primi hominis unde originem habuit. titulo. cccxxvi.

Corruptio fuit prius in angelo quam in homine. tit. cccxi.

Corruptio angelorum vbi originem habuit. cccxi.

Item quanta fuit. cccxiij.

Corruptio liberi arbitrii aliter se habet in primis parentibus et aliter in posteris et filiis eorum. titulo. cccxliij.

creature quomodo continentur dant totum quod habent. tit. l.

creature facte sunt propter homines et quomodo omnia serviunt homini et quomodo clamant ad hominem. tit. lxxvi.

creature sunt facte vel ad gaudium vel ad doctrinam hominis. tit. lxxv.

creature habent esse nobilius in homine quam in seipso. tit. cli.

creature omnes clamant quod homo debet solum deum amare et ei servire. tit. clii.

creature omnes obediebant homini in primo statu. cccxxv.

Credere fidem catholicam quod conferat homini. lxxvii. et lxxviii.

Non credentes sunt in perculabiles. tit. lxxxi. et cccvii.

Rementum alicuius rei est duplex. scilicet extrinsecus et intrinsecus.

Alphabeta.

secundum et intrinsecum et quod homo potest crescere in deo et deus in homine. titulo. clxxxix.

Arre est deo proprium et naturale. titulo. l.

Damnati. quare supra anima damnata. Deus unus est qui omnia condidit et ordinavit. titulo. iij. et lix.

Deum tantum unum esse ostendit veritas ordinis et gubernatio. titulo. iij. et lix.

Deus est actu infinitus. titulo. vi.

Deus habet in se esse vivere sentire. intelligere et quomodo. titulo. vii. et lxxvi.

Deo omnia conveniunt per esse et quale sit esse dei. tit. lxxv. et lxxvi.

Deus omnia produxit de non esse et nibilo. titulo. xv.

Deus produxit mundum de nihilo. voluntarie et absque necessitate et non ab eterno. et quare produxit mundum. titulo. xvi. et lxxvii.

In deo sunt idem esse vivere sentire. intelligere. velle. posse. bonum. verum. tit. lxxv. et lxxvi. et lxxvii.

Deus habet in se liberum arbitrium. et de nobilitate liberi arbitrii. titulo. lxxvi.

Deus est vita omnium. et omnia vivunt in ipso et solus immortalis. et dominus vite et mortis titulo. lxxviii.

Dei intelligere quale sit titulo. lxxviii.

Deus videt et intelligit actu totum mundum et omnia contenta in eo. titulo. lxxviii.

Deus non est corpus sed totus intellectualis et spiritualis. titulo. lxxviii.

Deus nihil potest velle nec facere iniustum et contra rationem. titulo. lxxviii.

In dec summa libertas et omne dominium. tit. lxxix.

Deus quomodo dicatur omnipotens. tit. lxxix.

Deus an potuit producere et generare deum de seipso et de sua propria natura. titulo. lxxv.

In deo esse eternam productionem non probat mundi creatio. titulo. lxxvii.

Item plenitudo iocunditatis. titulo. lxxv.

Item plenitudo boni. titulo. l.

Deus a deo productus est ei totaliter equalis et conformis. tit. lxxvii. et li.

Dei de deo productio quare dicitur generatio. tit. li.

Deus productus quare dicitur filius. ymago. verbum. sapientia patris. et deus producens dicitur pater. et uterque persona dicitur. titulo. li.

Quare non sit nisi unus filius. vna ymago sapientia et c. titulo. li.

Spiritus sanctus quomodo procedat a patre et filio. et quare dicitur domum charitas. amor vinculum. et c. titulo. li.

Quomodo tres persone in divinis sit una substantia. titulo. li.

Personarum pluralitas probatur per verbum actuum et passivum. titulo. liii.

Deus est quo nihil potest cogitari maius vel melius et que debent attribui deo et que non tulerunt.

Deus solus est iudex. premiator et punitor operum hominum. titulo. lxxv.

Deus videt ab aia facie ad faciem abisq; medio. ti. cliv.

Deus solum est amandus propter se et non propter dona sua. ti. cliv.

Deo soli debetur amor. timor. honor. obediētia. et. ti. clxxv.

Deus omnia fecit ad suum honorem et utilitatem creature. titulo. clxxv. et. clxxix.

Dei iniuria non potest per omnes creaturas reparari. titulo. clxxix.

Dei nomen est solum honorandū et laudandū et non alicuius creature. ti. clxx.

Deus diuersis nominibus nominatur propter diuersa eius opera. titulo. clxxiii.

Deus duobus modis se manifestat ab extra scilicet per opera et verba. titulo. clxx.

Deus locutus est verba biblie et biblia est liber dei. ti. clxx.

Deus dicitur pater hominum. et omnes homines sunt fratres. titulo. clxxvii.

Deus solus potuit redimere hominem lapsum. ti. clxxv. et. clxxv.

Dei iusticia et misericordia non conueniunt in hominis redemptione. titulo. clxxv.

Deo nihil est acceptū nisi xps et que offeruntur per christum. titulo. clxxvii.

Dei donum est duplex. scilicet visibile et mundus et inuisibile et amor et affectus datus. ti. cv).

Se est primus gradus in scala nature. titulo. i.

Esse viuere et intelligere sunt vnus et idē in deo. titulo. vii.

Esse dei quale sit. et de conditionibus et doctrina ipsius esse. ti. xii.

Esse verū ē duplex. vñ in deo aliud in propria natura. ti. xiii.

Esse est duplex scilicet non productum vt deus. productum scilicet creature. titulo. xv.

Esse primus. s. deus pduxit oia de non esse et nihilo. ti. xv.

Esse dei et esse mudi quomodo ad inuicē cōparantur. ti. xvi.

Esse mundi ligatur euz deo triplici respectu. titulo. xxi.

Idō esse est duplex. i. priuatiuū et negatiuū. ti. xxvii. et. clxxvii.

Idō esse et nihil quomodo cōparantur ad esse mundi et dei. titulo. xxii.

Esse mundi habet se sicut luna et vmbra. sed esse dei sicut sol. ti. titulo. xxii.

Bene esse accepit homo a christo. titulo. clxxii.

Esse hominis et bene esse eius non sunt idem sicut exemplificatur per corpus hominis. titulo. clxxvii.

Eucharistia quere infra Sacramentum eucharistie.

Ides xpiana nō est contra naturam. ti. titulo. xxx.

Ad fidē xpianā ois homo obligatur. titulo. lxxv. et. lxx. et. lxx. et. clxxv.

Ad fidem christianam quomodo p practica possunt induci infideles. titulo. lxxvii.

Fidem christianam non credentes sunt inexcusabiles. titulo. lxxvii.

tes sunt inexcusabiles. titulo. lxxvii.

Fides xpiana fundata ē in summa veritate. titulo. clxxv.

Fidem christianam. tenētes cōfortantur. et non credentes increpantur. ti. clxxvii. et. clxxv.

Fraternitas est duplex et quomodo oēs hoies sunt fratres. titulo. clxxvii.

Fraternitates tres sunt in xpianis. titulo. clxxv.

Gaudium quod omnes creature deberēt habere solus homo habet. titulo. lxxvii.

Gaudium eternum est fructus amoris dei. titulo. clxxvii.

Gaudium eternum habet eadem proprietates quas habet amor dei. ti. d. et. clxxv.

Gaudium est vita anime. ti. clxxv.

Gaudium quale nascatur in hac vita de amore dei. ti. clxxv.

Gaudium vnus non minuit per gaudium alterius. ti. clxxv.

Gaudium perfectum et securum erit post hanc vitam. titulo. clxxv.

Gaudij natura probat et ostendit immutationem mundi et resurrectionem mortuorum. titulo. clxxv.

Gaudium eternum quomodo multiplicabitur in infinitum. titulo. clxxv.

Gaudium vanum et pessimum oritur de proprie voluntatis amore. titulo. clxxv.

Gaudium vanum quas proprietates habet. titulo. clxxv.

Gaudium vanū et vix quod cōparatur ad inuicem. ti. clxxv.

Gaudium vanum semper generat tristitiam verā. ti. clxxv. clxxv.

Generacionis mēbrū qre solū mouet et rationem et voluntatem hominis. clxxv.

Omo quia se nō cognoscit ideo peccat. titulo. primo.

Homō quē modū possit puenire ad suūpsum cognitionē et dei. titulo. l. et. lxx. et. lxxv.

Homo quā cōuenientiam habet cum rebus inferioribus in generali. titulo. ii.

Homo quā cōuenientiam habet in speciali cū rebus inferioribus et quis fructus inde colligatur. titulo. lxxv.

Idō solus pōt cognoscere et intelligere deū. ti. clxxv.

Homines quis sint eiusdē nature. ti. vnus est altero nobilior accidentialiter. ti. lxxv.

Idō solus libet arbitriū rōpare libere. ti. lxxv. et. lxxv.

Quomodo homo comparando se per differentiam ad res inferiores possit puenire ad cognitionem sui et dei. ti. lxxv. et. lxxv.

Homo quomodo per differentiam liberi arbitriū ab alijs rebus possit puenire ad cognitionem sui et dei. titulo. lxxv.

Omnis homo obligat ad fidem xpianam. titulo. lxxv. et. lxxv. et. lxxv. et. clxxv.

Homini melius est esse creatū de nihilo q̄ de aliquo. ti. lxxv.

Hominis opera sunt bona vel mala propter liberum arbitrium. titulo. lxxv.

Idō opera q̄s et qualis debet

at remunerare. ti. lxxxiij.
 Dominis opera non statim re-
 munerantur perpetrata. ti. xc.
 Dominis remuneratio vel pu-
 nitio erit spiritualis et non cor-
 poralis. titulo. lxxxiij.
 Item erit perpetua. ti. xcij.
 Homo quomodo debet cogno-
 scere quam secta vel legem de-
 beat tenere. ti. lxxxiij.
 Homo solus potest cognoscere
 se habere et accepisse a deo quod
 habet. ti. xcij.
 Homo solus potest gaudere de
 his que habet. et regnari ei a
 quo habet. ti. xcij. et xcviij.
 Propter hominem omnia fa-
 cta sunt. ideo solus homo obli-
 gatur deo. ti. xcviij. et c.
 Quomodo oia serviunt homini.
 et sunt ad bonum eius. ti. xcviij.
 Homo quomodo et in quibus
 deo obligatur quere infra. Ob-
 ligatio.
 Homo quomodo seipsum debe-
 at ponderare ut sciat quantum
 valeat. titulo. ciiij.
 Homo quali modo et ordine de-
 bet amare deum. titulo. cxv.
 Homo quali modo debet deo
 reddere omnia que tenetur
 ei dare. titulo. cxviij.
 Homo non excusatur per im-
 potentiam vel penuriam si non reddidit
 deo debitum amoris. ti. cxv.
 Dominis servitius quod deo im-
 pendit redundat in bonum ho-
 minis. titulo. cxv.
 Homo incessanter debet servi-
 re deo. quia incessanter ei ser-
 viunt creature. ti. cxviij.
 Homo est completa et tota yma-
 go dei. titulo. cxv.
 Homo tenetur amare omnem
 hominem sicut seipsum. ti. cxviij.

Omnes homines debent se re-
 putare utrum hominem. titu-
 lo. cxv.
 Homo ex amore sui ipsius potest
 cognoscere quod se debeat habere
 erga deum. titulo. cxviij.
 Dominis bonum est solus amor
 dei. titulo. cl.
 Homo quare potest remunerari
 vel puniri. quare et qualiter
 debet remunerari vel puniri.
 titulo. clx.
 Homo quomodo ex propriis con-
 ditionibus et proprietatibus pos-
 sit arguere et cognoscere proprie-
 tates et conditiones dei et econ-
 verso. titulo. clxv.
 Homo factus est propter bono-
 rem et laudem. et gloriam dei.
 titulo. cxv.
 Homo tenetur omnia opera
 sua facere ad laudem et hono-
 rem dei. titulo. cxv.
 Dominis debitum et opera eius
 longe distent ab invicem. ti-
 tulo. cxviij.
 Homo quomodo propter ope-
 ra sua mala est totaliter prodi-
 tus et corruptus. ti. cxv.
 Homo quomodo cognoscere
 possit corruptiones suas in res-
 bus exterioribus. et primo in acci-
 do. titulo. cxviij.
 Item secundo in lege paterni-
 tatis fraternitatis et filiationis.
 ti. cxv.
 Quomodo homines mortui sunt
 secundum animam. et tantum
 vivunt secundum corpus. ti. cxv.
 Homo primus factus fuit com-
 pletus in genere suo. et habuit
 omnia que habere debuit. titu-
 lo. cxv.
 Dominis primi status qualis
 fuit. et quas conditiones ha-

buit. titulo. cxv.
 Homini obediant omnes creatu-
 re in primo statu. titulo. cxv.
 Hominis primi corruptione unde ha-
 buit originem. titulo. cxv.
 Dominis corruptio prius fuit
 in muliere quam in viro. titulo. cx-
 v.
 Omnes homines ab uno viro
 et muliere habent originem. ti-
 tulo. cxv.
 Hominis primi culpa qualis et
 quanta fuit. ti. cxv.
 Homo primus non per se. sed
 diabolo instigante cecidit. ti. cl.
 Homines quomodo sunt mem-
 bra diaboli. titulo. xlv.
 Hominis carceres seu captivi-
 tates sunt multi. ti. cxv.
 Homini perditio et lapsio quid
 fuit necessarium pro sua re-
 paratione ad statum pristinum.
 titulo. cxv.
 Hominis obligatio pro offen-
 sa et iniuria dei qualis et quan-
 ta sit. titulo. cl.
 Hominis propria obligatio qua-
 lis et quanta fuerit. ti. cl.
 Homo non debet facere con-
 tra voluntatem dei. etiam si ne-
 cesse esset perire totum mun-
 dum. titulo. cl.
 Homo indigebat satisfactio-
 ne et persona infinita scilicet deo
 et homine pro peccato suo. titu-
 lo. cl.
 Hominis redemptor quas con-
 ditiones debuit habere. ti. cl.
 Homo redemptus est per mor-
 tem christi. titulo. cl.
 In hominis redemptione quo-
 modo iusticia et misericordia
 dei concordant. ti. cl.
 Homo et christus quomodo comparant
 et quid homo accepit a christo. et

qualiter. titulo. cl.
 Homo habet statum duplicem
 ante baptismum. et duplicem
 post baptismum. et quomodo
 hi status comparantur ad invicem.
 titulo. cl.
 Honor soli deo debetur. ti-
 tulo. cl.
 Propter honorem suum et viri-
 litatem creature deus omnia
 fecit. titulo. cl.
 Contra honorem suum et utilitates
 creature deus nihil potest face-
 re. et quod honor dei et utilitas crea-
 ture sunt simul colligata. titulo
 cl.
 Honor dei includit se utilita-
 tem creature. ti. cl.
 Honor laus et gloria in eternum
 durabunt. ti. cl.
 Honor laus et gloria quare soli
 deo debetur et utilitas crea-
 ture. ti. cl.
 Honor alicui debetur duplici
 ratione. ti. cl.
 Propter honorem dei et laudem
 homo factus est et quod homo semper de-
 bet querere honorem dei. ti. cl.
 Honorat deum aut inhonorat
 oia opera hominum. ti. cl.
 Honorans deum honorat omnes
 creaturas et iniurians deum ini-
 uriat omnes creaturas. ti. cl.
 Honorans proprium et laudem
 querens efficit capitalis inimicus
 dei. titulo. cl.
 Honorem proprium que mala
 et damna sequantur. ti. cl.
 Per honorem laudem et gloriam
 et eorum opposita manifesta-
 tur distantia inter hominem et
 animalia bruta. ti. cl.
 Honor quanta res sit et quod de-
 us honorem suum defendit
 titulo. cl.

Infeles quomodo per practica et ratione debent induci ad fidei titulo. lxxvii.

Infernus ubi erit et qualis erit ignis inferni. ti. clxiiij.

Intelligere dei que sit. ti. xxx.

Intellectus solus homo habet. titulo. lxxviiij.

Intellectualia et spiritualia excedunt corporalia siue mensura: et bona intellectus sunt et na. ti. xxxv.

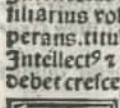
Intellectus habet duas operationes. et que sint ille. ti. lxxviiij. et lxxv.

Intellectus nobilitas que sit. titulo. lxxv.

Intellectus suo tenetur habere ad suam utilitatem. ti. lxxv.

Intellectus est in anima ut cohilarius voluntas autem ut imperans. titulo. cv.

Intellectus et voluntas hominis quod debet crescere in deo.

Udicium uniuersale erit venturum et que erit: et quid ibi fiet. titulo. lxxviiij. et cccxxv.

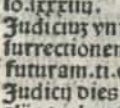
Judex quis et qualis erit. titulo. lxxviiij.

Judicium uniuersale probat resurrectionem mortuorum esse futuram. ti. cccxxv.

Judicium dies quod comparatur alijs diebus. titulo. cccxxv.

Judicium extremi frequens memoria que utilis sit. ti. cccxxv.

Judicium extremo completo quod fiet. titulo. cccxxv.

Libertum arbitrium est maxima dignitas hominis. et quod possit homo per libertum arbitrium. ti.

tu. i. in fine. lxxv. et lxxviiij. et ciiij. Libertum arbitrium est in deo. ti. titulo. lxxvi.

Libertum arbitrium est immortalis et perpetuum. ti. xcij. et ciiij.

Propter libertum arbitrium sunt opera hominis voluntaria. laudabilia vel vituperabilia vel puniabilia vel punibilia. ti. lxxv. et lxxviiij. et xcviij.

Libertum arbitrium est imago dei viua. titulo. ciiij.

Libertum arbitrium pueritas et corruptio est suum malum. ti. cccxxviiij.

Libertum arbitrium corruptio aliter se habet in primis parentibus. et aliter in posteris eorum. ti. cccxxviiij.

Libertum huius utilitas et materia que sit in prologo.

Libertum duo dati sunt nobis a deo scilicet liber nasci et liber sacre scripture et ad quid dati sint in prologo et titulo. cccxxv.

Libertum sacre scripture continet duas partes. scilicet vetus et nouum testamentum. titulo. cclxx.

Alum hominis est duplex. scilicet voluntarium et inuoluntarium ut culpa. et inuoluntarium ut pena: et quomodo vni oriatur ex alio. titulo. cccxxv.

Malum demonis est duplex. scilicet culpa et pena. titulo. cccxxv.

Matrimonium quid sit. et que sit institutum. quare infra sacramentum matrimonij.

Mundus creatus est a deo voluntarie absque sui indigentia: et fuit ab eterno. titulo. lxxv.

Mundus quare creatus sit. titulo. xx.

Mundus immutabitur. titulo. clv.

Omen dei est solum laudandum. et non alius cuius creature. ti. titulo. cxcij.

Homine dei acquisitum per opera. scilicet iustus bonusve rapit omnipotens et semper respicit utilitatem hominis. ti. cxcij.

Homine dei est duplex. scilicet acquisitum et eternum. Et quod nomen dei acquisitum sit est triplex. ti. cxciiij.

Nota ibi multa de nomine acquisito. Notandum diuersis deus nominantur propter diuersa opera eius. titulo. cxciiij.

Nomen bonum vel malum acquirunt aliquis propter opera. ti. titulo. cxcij. et cxciiij.

Obediencia homini in primo statu omnes creature. ti. cccxxv.

Inobediencia primo parentum fuit prima culpa contra deum. cccxxv.

Obligatio unde oriatur. et quod solus homo obligatur deo pro omnibus creaturis. ti. titulo. xcvi. et c.

Obligatio hominis ad deum quanta sit ratione donorum acceptorum. titulo. c. et cxxiiij.

Obligatur homo deo plus pro seipso quam pro toto mundo: titulo. ci. et ciiij.

Obligatur homo deo plus pro anima quam pro corpore suo. ti. cv.

Obligatio hominis ad deum ex parte dantis. scilicet dei. titulo. cxi.

Obligatio hominis ad deum ex parte accipientis. scilicet hominis. titulo. cvij.

Pro omni obligatione non potest homo retribuere deo nisi amorem. titulo. clx.

Nulla excusatio potest esse homini si non reddat deo debitum amoris. titulo. cxy.

Obligatur homo deo boniorem laudem obedientiam. amorem et sed alia et alia ratione. titulo. clxxvi.

Obligatur homo facere opera sua ad honorem dei meliori modo quo potest. ti. cxy.

Obligatio hominis siue debetum quantum distat a factis eius. titulo. cxxiiij.

Obligatio hominis pro offensa et iniuria dei qualis et quanta sit. titulo. ccl.

Obligatio primorum parentum pro primo peccato quanta sit. titulo. ccli.

Obligatur homo deo quod dedit ei christum plus quam pro omnibus alijs beneficiis. titulo. cclxxviiij.

Odium dei est radix eterne tristitie. titulo. clxi.

Ex odio superius generatur odium dei et creaturarum. ti. titulo. clxi.

Odire tenetur homo omnia que sunt contra deum que sunt odiosa. ti. clxx.

Odium natura et spiritus et fructus que sint. ti. clxxi. et clxxiiij.

Odium est duplex. scilicet superius et dei. et quomodo odium et amor opponuntur. ti. clxxij.

Opera hominis sunt bona vel mala. premiabilia vel punibilia propter liberum arbitrium. titulo. lxxxiij.

Opera hominis solus deus summus merito sapientis et iustus potest remunerare. ti. lxxxiij.

Opera hominum habent tantum vnum remuneratorem. ti. titulo. lxxxiij.

Opera hominis non statim remunerantur propter peccata. titulo. xc.

Opera hominum bona et mala ostendit duas esse ciuitates vel mansiones post hanc vitam. titulo. xcj. et clxix.

Opera bona vel mala dant aliqui nomina boni vel mali. ti. cxcj.

Opera sua tenetur homo facere ad laudem dei meliori modo quo potest. titulo. cxcv.

Omnia opera hominis respiciunt dei honorem vel in honorem rationem. titulo. cxcvi.

Quomodo homo per opera sua totaliter sit corruptus et perditus. titulo. cxcvii.

Opera dei sunt optime et sapientissime facta. ti. clxxxv.

Opera dei quanto magis ardua: mirabilia et magnifica tato magis deo conueniunt. ti. clxxxvi.

Opatur deus oia propter suam laudem et bonum. ti. clxxxvii.

Ite opera sua nomina. ti. cxcj.

Opera dei causant noticiam de deo. titulo. cccii.

Opera dei diuersa dant deobiuersa nomina. titulo. xciiij.

Opera dei circa hominem sunt tria scilicet: restauratio et glorificatio. ti. clxxxix. et cccxii.

Ordines sacramentorum quare dicuntur ordines et quot sint ordines in ecclesia. quere in fra Sacramentum ordinis.

Ordinis sacramentorum quare dicuntur ordines et quot sint ordines in ecclesia. quere in fra Sacramentum ordinis.

Ordinis sacramentorum quare dicuntur ordines et quot sint ordines in ecclesia. quere in fra Sacramentum ordinis.

Ordinis sacramentorum quare dicuntur ordines et quot sint ordines in ecclesia. quere in fra Sacramentum ordinis.

Ordinis sacramentorum quare dicuntur ordines et quot sint ordines in ecclesia. quere in fra Sacramentum ordinis.

Ordinis sacramentorum quare dicuntur ordines et quot sint ordines in ecclesia. quere in fra Sacramentum ordinis.

Ordinis sacramentorum quare dicuntur ordines et quot sint ordines in ecclesia. quere in fra Sacramentum ordinis.

Ordinis sacramentorum quare dicuntur ordines et quot sint ordines in ecclesia. quere in fra Sacramentum ordinis.

Ordinis sacramentorum quare dicuntur ordines et quot sint ordines in ecclesia. quere in fra Sacramentum ordinis.

Ordinis sacramentorum quare dicuntur ordines et quot sint ordines in ecclesia. quere in fra Sacramentum ordinis.

Ordinis sacramentorum quare dicuntur ordines et quot sint ordines in ecclesia. quere in fra Sacramentum ordinis.

Satisfactio indigeat. ti. cxcj.

Peccatum primorum parentum quale et quantum fuit. ti. cclj.

Peccata quod tollunt per mortem xpi. ti. cxcvii.

Peccatum si non displicet non remittitur. et que requirantur ad peccati remissionem. titulo. cxcviii.

Peccatus non potest manere impunitum. ti. cxcv.

Peccatus aliter deletur per baptismum: aliter per penitentiam. titulo. cxcv. et cxcvii.

Penitentia vera que requiritur. titulo. cxcviii.

Penitentia quomodo reliquit reliquias peccati in anima. titulo. cxcv.

Quod huiusmodi reliquias purgantur per sacramentum eucharistie. titulo. cxcviii.

Quomodo purgantur per afflictionem et tribulationem et c. ti. titulo. cxcix.

Penitentia requirit peccati confessionem. ti. cxcv.

Penitentia et satisfactio debita non implentes purgantur post hanc vitam. titulo. ccc.

Ad penitentiam agendas plura debent inducere homines. titulo. cccj.

De potestate ecclesiastica quere infra Sacramentum ordinis.

Eignum celorum duobus modis debet christo. ti. cclj.

Resurrectio mortuorum probat esse futuram gaudij et amoris. ti. clv.

Item per iudicium extremum. titulo. cccxviii.

Qualia corpora resurgent. ti. titulo. clv. et cccxv.

Sacramenta ecclesie quare sunt instituta: et quare dantur per res et verba simul. clxxx.

Sacramentum baptismatis quare datur in aqua. ti. clxxxv.

Sacramentum confirmationis datur a solo episcopo cum crisma te in fronte. ti. clxxxviii.

Sacramentum eucharistie quare sit institutum et quid significat. titulo. clxxxv.

Sacramentum eucharistie est sacramentum ordinis et unitatis. titulo. clxxxv. et clxxxix.

Quare sit institutum in pane et vino. ti. clxxxv.

Quid significat transmutatio que fit in pane et vino. titulo. clxxxix.

Quid representet. ti. clxxxv.

Quid significet visibilis et realis manducatio. ti. clxxxvii.

Quomodo sit verus et perfectus sacrificium et satisfactio pro omnibus debitis. ti. clxxxix.

Quod caro christi compat et contra fiat carni primi hominis. ti. cxcj.

Quod caro christi sit causa unitatis animarum. ti. cxcii.

Eucharistia continet in se carnem sanguinem alai et deitatem christi. cxcii.

Quod una caro vel corpus christi idem numero possit esse simul et semel in diuersis locis. ti. cxcviii.

Sacramentum penitentiae est spirituale medium aie vulnerate per peccatum et quod requirit vera penitentiam. ti. cxcviii.

Sacramentum penitentiae aliter delet peccata baptismum. ti. cxcv. cxcvii.

Cetera de penitentia requere supra penitentiam.

Sacramentum extremi unctionis ad quod valeat iuramentum et quod differt

a confirmatione. titulo. cccij.

Sacramentum ordinis quare sit institutum et quare dicatur ordo. titulo. ccciiij.

Sacramentum ordinis datur per characteres. et ideo non potest tolli ab eo qui recepit. ti. cccv.

Bonitas vel malicia persone non destruit nec minuit potestatem amministrandi sacramenta. titulo. cccvj.

Sacramentum ordinis principaliter respicit sacramentum eucharistie. ti. cccvii. sed secundario sacramentum penitentiae. ti. cccix.

Ordines. vbi sunt in ecclesia. ti. titulo. cccvii.

Comparatio potestatis ad ordines. aliarum rerum. ti. cccvii.

Sacramenti ordinis amministratio requirit excellentiorem potestatem super potestatem sacerdotalem. titulo. cccx.

Potestas excellentia est in summo et primo sacerdote. sed potestas aliorum est limitata. et quod potestas est duplex. ti. cccxj.

Comparatio partis clericalis ad partem laycalem. titulo. cccxii.

Comparatio potestatis spiritus ad potestatem secularem. ti. titulo. cccxiiij.

Sacramentum matrimonij quare sit institutum. ti. cccxv. et cccxvi.

Sacramentum matrimonij est antiquum et nouum et magnus sacramentum. cccxvii.

Bona matrimonij sunt tria et quod det gratiam. ti. cccxvii.

Matrimonij violare est peccatum. ti. cccxix.

Comparatio christi ad ecclesiam sicut viri ad mulierem. ti. cccxx.

Sacra scriptura est verbus dei. & excellentia sacre scripture. titulo. cccvii.

Scala nature habet quatuor gradus. s. esse viuere. sentire. & intelligere. & q. sub q. libet gradu contineantur. ti. i.

Sentire est tertius gradus in scala nature. ti. i. & xxiij. Seruitutis qd homo deo impendit redundat in utilitate hois. titulo. cccvi. & c. xxiij.

Seruitutis duplex est. scz creaturarum ad hoiem & hominis ad deum. & de comparatione illorum ad hoiem & inter se. ti. cccvii. Seruitutis creaturarum ostendit qd oēs hoies debent se estimare tanq. vnū hominē. ti. cccv.

Sanctus quo pcedat a patre & filio. & quare dicatur amor charitas domū. & c. titulo. liij.

Amor dei et amor quomodo comparatur adiuicē. & quomodo deus sit timendus. titulo. cccxviij.

Timori opponitur contemptus. titulo. cccx.

Timor est duplex. s. dei & proprii & de proprietatibus singulorum. titulo. cccx.

Tribulatio & afflictio voluntaria delet peccata et auget merita & graz. tit. cccxij.

Tristitia eterna est fructus amoris sui ipsius. ti. cclviij. Tristitia eterna est mors anime. titu. cii.

Tristitia vera & summa generatur de gaudio vano. & que sit summa tristitia. titu. cclj.

Tristitia futura nunc occulta. quomodo possit cognosci p. ex-

perientiam. titulo. cclij. Tristitie eterne magnitudo et multiplicatio que sit. tit. cclviij.

Xerba xpi in quanto honore sint habenda. ti. cccv. Verba bible & sacre scripture sunt verba dei. ti. cccv.

Verbis bible est credendum. et quomodo homo se debet habere circa vba dei. ti. cccv.

Verba dei quomodo comparantur ad creaturas. tit. cccv.

Verba dei sunt cibus anime. & quomodo verba dei & creature conveniunt hoī. ti. cccv.

Verba xpi in sacramento altaris faciunt quod significant. ti. titulo. cclxxxvj.

Verba in sacramentis ecclesie significant operationem q. interiorius fit in ala. ti. cclxxxviij.

Vicia omnia nascuntur ex amore superius. ti. cclij.

Vicere facit scdm gradus in scala nature. ti. i. & x.

Viuere duplex est in deo. et q. nō viuere est in infinitum elongatum ab eo. ti. xxxi.

Viuere quale sit in deo & quale in creaturis. ti. xxxi.

Vidē viuere est duplex. s. priua tuū & negatiuū. tit. xxxiij.

Viuere & corpus sunt duo realiter distincta. ti. xxxiij.

Voluntas dei nō pot. esse iniusta. nec contra rationes. titulo. xxxviij.

Voluntas dei ostenditur nobis per creaturas. ti. cclx.

Voluntas nulla est recta nisi q. concordat cum voluntate dei. & c. titulo. xxxviij.

Voluntas & intellectus nobili-

tas que sit. titu. lxxij.

Voluntas hominis nobilitatur & vilificatur scdm rem quam amat. titulo. cccxi. & cccxvi.

Voluntas iquanta damna suat. scilicet cum dat amorem primū rei create. titulo. cccxiij.

Voluntas tantum se extendit quantum res pmo amata. ti. titulo. cccxiij. & cccxvi.

Voluntas habet se ad rem pmo amatam sicut vxor ad maritum suum. titu. cccxv. Nota pulchra ibi.

Voluntatem propriam amare soli deo competit. ti. ccl.

Voluntatem propriam debet homo pmo odire. titulo. cclx.

Voluntas peruersitas & corruptio est pessimum malum. titulo. cccxxviij.

Voluntas propriat inobedientia sunt idem. ti. cccxxij.

Xpūs est verus filius dei. ti. cccv.

Xpūs in quāto honore et amore sit habendus. ti. cccv.

Xpī doctrina et lex est tam bona q. non potest esse meliori. titulo. cccv.

Xpī verbis quare sit credendum. titulo. cclx.

Xpī mors fuit necessaria pro salute generis humani. tit. cclij.

Xpī amor benignitas & mansuetudo ad mortem qualis fuit ti. titulo. cclx.

Xpūs quomodo debuit occidi. & quas debuit eum occidere. ti. titulo. cclvi.

Xpūs per mortem suā vicit diabolum et liberauit hominem. titulo. cclxi.

Xpī mors magis pualet q. ma-

gnitudo omnium peccatorum. titulo. cclx.

Xpī mors superat & delet etiam peccata eum occidentū. tit. cccv.

Xpī mors habuit oēs conditiones ex quibus potuit esse magis meritoria. titu. cclx.

Xpī mortem rationabiliter secuta est saluatio generis humani. titu. cclx.

Xpō duobus modis debet regnum celorum. titu. cclx.

Xpī mors quomodo delet culpas & peccata. ti. cclx. & cccxiij.

Xpūs quomodo se debuit habere post mortem suam. ti. cclxi.

Xpūs est caput omnium angelorum bonorum et hominum et dominus angelorum malorum & hominum. titu. cclxiij.

Xpī carnem assumere nō fuit impossibile. ti. cclx.

Xpī incarnari deus pater voluit et deliberauit ab eterno. ti. titulo. cclxi.

In christo fuerunt due nature in vna persona. ti. cclxiij.

Xpūs modo conuenientissimo datus est. scz promissus. prophetae ei et virginē. ti. cclxviij.

Xpūs iudeis promissus. vtrum tam venit. an adhuc venturus sit. ti. cclxviij.

Xpūs habuit in se oēs conditiones & circumstantias ad satisfactionem humane nature necessarias. ti. cclxi.

Xpūs & homo perditus quomodo comparantur adiuicem. & quid homo accepit a christo & qua mer. titu. cclxiij.

Xpūs seipm dedit homini. v. homo hberet vñ redderet deo debitum. ti. cclxxviij.

Xpī mors est meritū hominis

Tabula alphabetica.

et quomodo hominē debet fa-
cere participem mortis xpi. ti-
tulo. cclxxx. et cclxxx.

Xps per mortem suam non tu-
lit penas et mala corporis. titu-
lo. cclxxx.

Xpi caro in sacramēto quomo-
do comparatur et contrariatur
carni primi hominis. ti. cxc.

Xpi caro facit unionem anima-
rum sed caro primi hominis fa-
cit diuisionē et multiplicatio-
nem animarum. titu. cxcij.

Xpi caro in sacramēto existēs
idei numero. quomodo possit
esse simul et semel in pluribus
locis. ti. cxcij.

Xps comparatur ad ecclesiā.

sicut maritus ad uxorem suam
titulo. cccxx.

Xpiana fides. Requere sup: a-
fides In xpiano sunt tres
distincte generationes. titulo.
cclxxx.

In xpiano sunt tres fraterni-
tates. ti. cclxxx.

Xpianus peccans plus offen-
dit deum q̄ alius homo. titulo
cclxxx.

Xpiani tota intentio et studiū
debet esse circa xpi passionē
et quō ad se de applicare pas-
sionem. xpi. ti. cclxxx.

CSAZS TABULÆ

[Faint, illegible handwritten text]

